รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

The Development of Inclusive Business for Competitive Growth, Inclusive Growth and Green Growth: The Case Studies of Co-ops' Rice Business and Community's Rice Business

(18 เมษายน 2560 – 17 เมษายน 2561)

โดย

รองศาสตราจารย์จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ

เมษายน 2561

สัญญาเลขที่ RDG6040007

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

(18 เมษายน – 17 เมษายน 2561)

โครงการวิจัย

การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

The Development of Inclusive Business for Competitive Growth, Inclusive Growth and Green Growth: The Case Studies of Co-ops' Rice Business and Community's Rice Business

(18 เมษายน 2560 – 17 เมษายน 2561)

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	“
3. น.ส.พรติมา	คงศรี	“
4. น.ส.กนกพร	วีสันเทียะ	“
5. น.ส.ณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	“
6. นายพรพงษ์	แสงนาค	“
7. นายศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	“
8. ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
9. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน” ในครั้งนี้ เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยในห้วงเวลา 1 ปี (18 เมษายน – 17 เมษายน 2561) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ได้แก่ การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการในแนวทางของโมเดลธุรกิจแบบมีส่วนร่วม (IBM) การศึกษาแนวทางการพัฒนา IBM สำหรับกรณีศึกษาที่เป็นสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการส่งเสริม IBM เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามแผนการวิจัยดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอในรายงานทั้งสิ้น 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ของโครงการวิจัย บทที่ 3 ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด บทที่ 4 ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนและบทที่ 5 สรุปผลการวิจัย ข้อค้นพบและแผนการวิจัยในระยะต่อไปและภาคผนวก

ใคร่ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม (รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์) ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย ผู้นำสหกรณ์ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดขอน้อมรับด้วยความขอบคุณ

รองศาสตราจารย์จุฑาทิพย์ ภัทราวาท
หัวหน้าโครงการวิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินการโครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา**ธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน**” ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ในที่นี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการในแนวทางของ Inclusive Business แก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ในสถาบันเกษตรกรที่เป็นกรณีศึกษา 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการส่งเสริมธุรกิจข้าว IBM ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กลุ่มเป้าหมายเพื่อการวิจัยในครั้งนี้มีสองแห่ง กรณีศึกษาแรก: สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จ.เพชรบุรี เกษตรกรสมาชิกกว่า 3,000 ราย ยังคงทำนาเคมีและเผชิญหน้ากับปัญหาภัยแล้งโรคแมลงศัตรูพืชและราคาข้าวที่ผันผวน ประเด็นท้าทายในการวิจัย คือการยกระดับการพัฒนาระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์ที่สามารถแก้ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จทั้งด้านการแก้ปัญหาการผลิตแก่เกษตรกรและพัฒนาการตลาดที่สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษาที่สอง: วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จ.สุพรรณบุรี มีประธานกรรมการเป็นผู้ที่มีทักษะและแนวปฏิบัติที่ดีในการทำนาอินทรีย์ได้รับการรับรองมาตรฐาน IFOAM จำหน่ายข้าวสารตามสัญญาข้อตกลงกับบริษัทเอกชน โจทย์ท้าทาย คือ ทำอย่างไรวิสาหกิจชุมชนจึงจะสามารถสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกรสมาชิกที่ยังคงทำนาเคมีให้ปรับเปลี่ยนมาทำนาอินทรีย์และใช้กลไกวิสาหกิจชุมชนในพัฒนาระบบธุรกิจข้าวการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์

กรอบแนวคิดธุรกิจข้าว IBM เป็นไปตามนิยามที่กำหนดคือ "เป็นรูปแบบธุรกิจที่ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในระบบธุรกิจของสถาบันเกษตรกร ที่มีการพัฒนาโซ่คุณค่า (Value Chain Development) โดยการทำธุรกิจร่วมกับภาคีพันธมิตรในการยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) ยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายการลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรมสำหรับผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรรายย่อย และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) เป็นธุรกิจที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายธุรกิจ และได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม 2) เป็นธุรกิจที่คำนึงถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดสมดุลใน 3 มิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และ 3) มีภาคีพันธมิตร (Partnerships) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ ในการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อสร้างขีดความสามารถของธุรกิจ

กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM (IBM Development Platform) ดังรายละเอียดในรูปที่2.8 ได้ถูกออกแบบขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยในห้วงเวลา 2 ปี โดยเน้นการสร้างกลไก

ซึ่งทีมวิจัยได้นำไปพัฒนาเป็น Logical Framework สำหรับทั้งสองกรณีศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในส่วนของมิติการพัฒนาเป้าหมาย/ความสำเร็จ การวัด/ประเมิน และแนวทางการดำเนินการวิจัยของภาคีที่เกี่ยวข้อง (รูปที่ 2.8, 2.10)

ผลการวิจัยในห้วงเวลา 1 ปี มีความก้าวหน้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรณีศึกษา1: สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนำร่องในปีแรกจำนวน 40 คน ได้ถูกนำมาวางแผนสำหรับระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะใน 3 มิติ ซึ่งได้ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งสิ้น 14 ครั้ง และการวางระบบการส่งเสริมการผลิตข้าว GAP ผ่านการรับรองแบบกลุ่ม ภายใต้ภาคีความร่วมมือกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี โดยมีเป้าหมายการรับรองมาตรฐานในปีการผลิตข้าวนาปี 2561 การประเมินผลเชิงเปรียบเทียบระดับสมรรถนะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องจำนวน 24 คน พบว่า ระดับสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ จิตสำนึกการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, กระบวนทัศน์ Thailand 4.0, กระบวนทัศน์การวางแผนการผลิต, กระบวนทัศน์การผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ความรู้/ทักษะด้านการประกอบการ, ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม และความรู้/ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสำหรับธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ชี้ให้เห็นโอกาสที่ท้าทายสำหรับสหกรณ์ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีความพร้อมในด้านเงินทุน ผู้นำและฝ่ายจัดการที่มีประสบการณ์เชิงธุรกิจแบบอเนกประสงค์ ให้บริการแก่สมาชิกอย่างครบวงจร อีกทั้งมีความสนใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมตัวแบบธุรกิจข้าวสหกรณ์ตามกรอบแนวคิดธุรกิจข้าว IBM อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับการผลิตข้าวของสมาชิกจากผลิตข้าวใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนเป็นผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ในอนาคต ซึ่งได้นำไปสู่การจัดทำ Logical Framework สำหรับการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (รูปที่ 2.9) การนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ (รูปที่ 3.9) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และ Road map การขับเคลื่อนระบบธุรกิจข้าว IBM (รูปที่ 3.15) และแผนธุรกิจ (รูปที่ 3.12)

โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ชุดที่ 40 สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีมติเห็นชอบนโยบายในการขับเคลื่อนแผนธุรกิจข้าว IBM อยู่ภายใต้การกำกับคณะอนุกรรมการข้าวIBM และทีมงานข้าว IBM ที่มีผู้จัดการสหกรณ์เป็นหัวหน้าคณะทำงาน วางแผนรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP ในฤดูนาปี ปีการผลิต 2561 จำนวน 23 ราย ประมาณการผลผลิต (ข้าวพันธุ์ชัยนาทและสุพรรณบุรี) ที่จะรวบรวมทั้งสิ้น 100 ตัน มูลค่าธุรกิจรวม 1,375,000 บาท มีกำไรขั้นต้น 209,630บาท ภายใต้แบรนก์ "ข้าว IBM บ้านลาด" มี 2 ขนาดคือ ขนาดบรรจุ 5 กก.และ 1 กก. โดยได้กำหนดตลาดเป้าหมาย (Target Market) ที่สำคัญคือ ครัวเรือนสมาชิก (ปัจจุบันมี9.000

ครัวเรือน) และสถาบันการศึกษา โรงพยาบาล ร้านอาหารภัตตาคารใน จ.เพชรบุรี และผลิตภัณฑ์ข้าว IBM ขนาดบรรจุ 1 กก. เพื่อกระตุ้น Awareness ผู้บริโภคทั่วไปให้ตระหนักถึงการส่งเสริมธุรกิจข้าว IBM เพื่อสนับสนุนเกษตรกรรายย่อย

กรณีศึกษา 2: วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จ.สุพรรณบุรี

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปีแรกจำนวน 31 คน ได้ถูกนำมาพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ 3 มิติ ซึ่งได้ดำเนินการไปทั้งสิ้น 7 ครั้ง ผลการประเมินเปรียบเทียบระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการ ชี้ให้เห็นว่า ระดับสมรรถนะที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ได้แก่ กระบวนทัศน์ Thailand 4.0, กระบวนทัศน์การวางแผนการผลิต, กระบวนการผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ความรู้/ทักษะด้านการประกอบการ, ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม และความรู้/ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสำหรับธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ชี้ให้เห็นประเด็นที่เป็นโอกาสท้าทายในการยกระดับกลไกการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาระบบธุรกิจข้าว IBM โดยได้จัดทำแผนกลยุทธ์ภายใต้วิสัยทัศน์ “การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน” มีกลยุทธ์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างกลไกการยกระดับสมรรถนะสู่การเป็นชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์สู่ตลาดเป้าหมายอย่างยั่งยืน (IBM Smart Farmers) 2) แผนพัฒนาระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม (ข้าว IBM) โดยกลุ่มทุ่งทองยั่งยืนกับภาคีพันธมิตรธุรกิจสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) แผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้านทุ่งทองยั่งยืน

การขับเคลื่อนโครงการข้าวIBMของวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองยั่งยืนดำเนินการควบคู่กันไประหว่างการดำเนินการโครงการนำร่องเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์โดยพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้อง และข้าวไรซ์เบอรี่ภายใต้แบรนด์ “ข้าว IBM ทุ่งทองยั่งยืน” ทดสอบตลาดที่ KU Food และโครงการตลาดนัด CSA ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งผลการประเมินความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคอยู่ในระดับ “ดี-ดีมาก"

ในส่วนของการยกระดับหน้าที่และกระบวนการองวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองยั่งยืนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่วิสัยทัศน์นั้นได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการวิสาหกิจฯ โดยมีทีมกลยุทธ์โครงการ IBM เพื่อเป็นแกนประสานการขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM กับผลิตภัณฑ์แปรรูป IBM มีศูนย์เรียนรู้ IBM ที่สำนักงานวิสาหกิจฯ ทุ่งทองยั่งยืน

ในส่วนของกลยุทธ์หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ควบคู่การเรียนรู้ฝึกทักษะด้านการประกอบการนั้น ทีมวิจัยจะได้สนับสนุนกลุ่มสตรีการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์กล้วยกรอบทุ่งทอง การเรียนรู้และฝึกทักษะด้านการตลาด การ

จำหน่ายผ่านแอพลิเคชั่น โดยปัจจุบันมีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้าน การวางแผนต้นทุน–ผลตอบแทน การจัดทำบัญชี การศึกษาดูงานเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้การรับรอง อ.ย. และการกำหนดบุคคลที่ปรึกษาการตลาด

ข้อค้นพบจากการวิจัย: ประเด็นท้าทาย

ท่ามกลางบรรยากาศที่ประชาคมโลก นโยบายประเทศและคนในสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายตัวชี้วัด SDGs ย่อมเป็นโอกาสดีในการริเริ่มนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจ IBM ที่มุ่งเน้นการสร้างทางเลือกแก่เกษตรกรรายย่อยให้เข้าไปมีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์และได้รับประโยชน์ในการทำธุรกิจอย่างเป็นธรรม ประเด็นท้าทาย คือ ทำอย่างไร จึงจะให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย เกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในฐานะผู้ผลิตและสถาบันเกษตรกร ตลอดจนภาคีผู้ประกอบการจะวางกลไกการจัดการความสัมพันธ์ใหม่ในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน เพื่อนำผลผลิตการเกษตรไปยังผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย (Target Market) ที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานอาหารปลอดภัย ซึ่งระบบธุรกิจดังกล่าวต้องพึ่งพาชุดความรู้–ข้อมูลข่าวสาร และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายดำเนินการมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีภาคี (Partners) ที่มีความเชี่ยวชาญให้การสนับสนุน จึงเป็นที่มาของแนวคิดการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ IBM โดยใช้กลไกสถาบันเกษตรกรในการสร้างสรรค์ระบบธุรกิจเกษตรในรูปแบบและแนวทางที่ก่อให้เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยที่เกษตรกรรายย่อยจะได้รับประโยชน์จากธุรกิจอย่างเป็นธรรม การออกแบบระบบการวิจัยสำหรับแนวทางการสร้างสรรค์ตัวแบบธุรกิจ IBM เป็นไปตามแนวทางของ IBM Development Platform ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างกลไกการทำงานใน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) การสร้างสมรรถนะ 3 มิติ แก่เกษตรกรรายย่อย 2) การยกระดับกระบวนการธุรกิจของสถาบันเกษตรกรภายใต้กรอบ VCD 3) การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างภาคี (Multi–actors) ในการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสู่เป้าหมายร่วม

อย่างไรก็ตามภาพสะท้อนที่ได้จากเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายถึงผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวที่มีต่อเกษตรกรรายย่อยและสถาบันเกษตรเกษตรกรที่สำคัญ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมร่วมในโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายรัฐมีค่อนข้างมากและต่างต้องใช้เวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นกระบวนการส่งเสริมของหน่วยงานรัฐยังเป็นไปแบบแยกส่วนการส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไม่สอดรับกับบริบทในระดับกลุ่ม/พื้นที่เป้าหมาย ขาดการส่งเสริมการผลิต ไม่ได้กำหนดตลาดเป้าหมาย (Target Market) ซึ่งเป็นประเด็นที่เห็นในส่วนของช่องว่างเชิงนโยบายที่ต้องปรับปรุง

• เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ (ไม่นับรวมผู้นำเกษตรกร) ที่มีประสบการณ์ทำธุรกิจในระบบเกษตรกรสมัยใหม่ (Modern Agri–Business) ยังขาดกระบวนทัศน์และทักษะการประกอบการในการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภค และเห็นความสำคัญของการใช้กลไกสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตข้อมูลข่าวสารและตลาดเป้าหมาย

• สถาบันเกษตรกร ยังคงดำเนินธุรกิจในตลาดแบบดั้งเดิม (Conventional Marketing Channels) ซึ่งมีคนกลางที่ต่างคนต่างทำหน้าที่การตลาดเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและใช้กำไรเป็นสิ่งจูงใจ

ซึ่งเป็นคนละเป้าหมายธุรกิจกับสถาบันเกษตรกร ซึ่งสถาบันเกษตรกรไม่มีขีดความสามารถในเชิงธุรกิจที่สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านการตลาดเพื่อนำผลิตภัณฑ์จำหน่ายแก่ผู้บริโภค แม้จะมีโครงการข้าวรัฐสนับสนุนทุนหมุนเวียนเพื่อการรวบรวม การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุ (โรงสี–ลานตาก–ไซโล) การสร้างแบรนด์สินค้าออกมาหลากหลายก็ตาม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2558)

• กลยุทธ์ของผู้ประกอบการสมัยใหม่ (Modern Trade) ในการจัดหาวัตถุดิบโดยตรง (Direct Procurement) ผ่านสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) อาจดูเหมือนเป็นรูปแบบที่เป็นธรรมกับเกษตรกร และผู้บริโภค แต่มีข้อสังเกตว่า เครือข่ายเกษตรกรยังคงต้องเผชิญความเสี่ยงเรื่องปริมาณผลผลิตมาก–น้อยกว่าที่กำหนดในสัญญาข้อตกลง ยังไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาในแนวทางของ Zero Waste และ Zero Development

• สถาบันเกษตรกรยังขาดกลไกการรวมกลุ่มส่งเสริมการผลิต (Collective Producer Groups) เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และเพิ่มผลิตภาพการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม จึงยังไม่มีจุดแข็งมากพอที่จะสร้าง Good will สำหรับแบรนด์ผลิตภัณฑ์ข้าวของเกษตรกรรายย่อยที่ตอบโจทย์การทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสานต่อนโยบายการพัฒนาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม (Inclusive Growth)

• แผนการวิจัยในปีที่สอง จะเป็นการดำเนินงานที่มุ่งไปที่การสนับสนุนให้กลไกการทำงานในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ของทั้ง 2 กรณี เป็นไปตาม Logical Framework โดยจะเน้นที่

1) การส่งเสริมกลไกและระบบการสร้างสมรรถนะ 3 มิติ (ทัศนคติ กระบวนทัศน์ ความรู้–ทักษะ) ในรูปแบบของ Learning Platform เพื่อสนับสนุนการเติมเต็มสมรรถนะแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบธุรกิจข้าว IBM และพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาธุรกิจ IBM ดำเนินการโดยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ให้เกิดเป็นชุมชนเรียนรู้ในพื้นที่และการเผยแพร่แก่สาธารณะ

2) การสนับสนุนการบ่มเพาะธุรกิจข้าว IBM ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ตามแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่ออกแบบไว้ในระยะแรก เพื่อเป็นกลไกการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวแก่เกษตรกรรายย่อยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3) สรุปบทเรียนสำหรับแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อจุดประกายแนวคิดเรื่อง IB ในสถาบันเกษตรกร และสร้างภาคีเข้ามาเป็นแนวร่วมเพื่อการเรียนรู้และขับเคลื่อนขบวนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาคอขวดของเกษตรกรรายย่อย

4) สรุปผลรายงานวิจัยการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อเสนอเชิงนโยบายการนำไปใช้ประโยชน์

5) การพัฒนาคู่มือส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาธุรกิจ IBM สื่อสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถเชิงธุรกิจแก่เกษตรกรรายย่อยเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ

Executive Summary

The Development of Inclusive Business for Competitive Growth, Inclusive Growth and Green Growth: The Case Studies of Co-ops' Rice Business and Community's Rice Business

This research aims to illustrate how to promote utilization of a business model that contribute to sustainable development, by balancing between economic growth, social inclusion, and environmental responsibility, thereby helping to realize the Sustainable Development Goals (SDGs). The study focuses on adoption and implementation of Inclusive Business Model (IBM), a business approach for inclusive growth, utilized by farmer organizations in Thailand; cooperatives and community enterprise, and also focuses on policy direction in order to broaden the adoption and to intensify implementation of IBM by the farmer organizations in Thailand.

This research tries to fulfill three specific purposes: 1) to study how to facilitate learning and capacity building for the farmer organizations so as to enable the utilization of IBM 2) to explore the pattern of transition towards IBM adoption by farmer organizations, using rice sector as case studies 3) to formulate policy recommendation for governmental agencies to support IBM adoption in rice sector, thereby contributing to the inclusive and sustainable development.

Two case studies were conducted through selection of capable farmer organizations that have been adjusting business strategy in order to survive in today's competitive market. The first case is Banlad Agricultural Cooperative (BAC) in Phetchaburi province. BAC encompasses around 3,000 farmer-members that were conducting chemical-based rice cultivation, with vulnerable livelihood under uncertainties of rice price and climate change. This research tries to cope with these problems by introducing IBM to BAC in order to upgrade value creation and market competitiveness. The second case study was conducted with ThungThong Yungyuen Community Enterprise (ThungThong CE) located in Suphanburi province. This farmer organization is developing towards organic farming practice, led by visionary community leaders and experiences in IFOAM as well as contract-farming with an exporting firm. The challenge for ThungThong CE is to convince members to adopt sustainable agriculture practice and organic rice farming, and to enhance value creation and competitiveness. These capability upgrades were expected to be enhanced by the adoption of new business model.

Inclusive Business Model (IBM) was defined as a business approach that includes smallholder farmers / low-income people and into value chain, by encouraging their development in production and value creation throughout the value chains. This business model thus involves a process of value chain development and engagement with external partners surrounding the chain,

in order to provide supports in upgrading of capabilities; functional upgrading, process upgrading, and product upgrading. This business model has been proven as a tool to mitigate limitation and to enhance market opportunity for fair–trade of agricultural products, as well as to realize sustainability of local ecology.

The key characteristics of IBM include three aspects including 1) opening more opportunity for smallholder–farmers to engage in supply chain with closer participation in strategic planning and better sharing of benefits, 2) balancing all dimensions of economic, social, and environmental sustainability, and 3) expanding partnership with public and private stakeholders in order to exchange resources and capabilities in order to enhance competitiveness.

The research employed participatory action research approach and case–study methods. The pilot cases of BAC and ThungThong CE have been developed through creation of collaborative platform for all stakeholders to contribute to the project. The IBM Development Platform depicted in figure 2.8 was conceptualized through lessons learnt from our earlier works and findings during the past two years. As shown in figure 2.8 and 2.10, the Platform was constructed through a logical framework covering many practical steps for IBM development, aiming to provide common understanding in objectives, goals, success indicators, and evaluation for all stakeholders involved in the research project.

Research results during the first year of the project:

Cast study 1: Banlad Agricultural Cooperative (BAC), Petchaburi province

Smallholder–farmers in Banlad district have been supported by many actors so as to prepare their readiness to adopt IBM practice. 40 farmers participated in the case study, and they have been upgraded in terms of process, products, and functional capabilities, through a continual process of learning (14 activities). Rice production system based on Good Agricultural Practice (GAP) was set up based on participatory guarantee system approach (PGS). The capacity building activities have been supported by various stakeholders under a collaborative platform that allowed many public and private actors to take part in the activities, especially the Rice Seed Center in Rachaburi province. Within this year of 2018, BAC aims to achieve the GAP standard recognition thereby broadening access to markets.

After conducting capacity–building activities, comparative assessments were conducted to estimate changes in farmers' performances. 24 farmers were found to have higher capabilities in terms of environmental awareness, business vision of Thailand 4.0, production planning technique, sustainable development practice, branding and managerial skills, as well as fair–trade and value

chain development practice. These results validated the applicability of our framework of value chain and network in facilitating adoption of IBM by farmer organization. In addition, assessments were also conduct to identify supportive factors and measures to improve business environment for IBM in this context. The assessment revealed that key factors for IBM in the case of Banlad include the readiness in financial capital, visionary leaders, and experiences in trading businesses, as well as progressive mindset to adopt innovation and new business model among executives and managerial staffs.

Nevertheless, many challenges still exist for BAC to overcome, especially how to collectively adjust production patterns from chemical–farming to non–chemical and organic farming. Based on the challenge, a logical framework was constructed (figure 2.9) as a guideline for strategic planning for IBM development in Banlad district (figure 3.9). The strategy is based on an objective "to enhance capabilities among smallholder–farmers to transition from GAP rice to organic production so as to attain the vision of inclusive growth". Further, this strategic direction was cascaded down to a road map of action (figure 3.15) and practical business plan (figure 3.12) for further adoption and implementation of IBM in Banlad district.

The business plan for IBM was approved by the 40th executive committee of Banlad Agricultural Cooperative (BAC). Subsequently, the future plan of IBM will be implemented by sub–committee of IBM and IBM working group under supervision of BAC manager. This includes practical actions, such as a plan to purchase GAP rice from standardized farm in this year of 2018. There are 23 farmers that will benefit, with estimated quantity of rice (Chainat and Suphanburi Rice) around 100 tones, price at about 44,000 USD (1,375,000 baht), and net profit margin at 6,762 USD (209,630 baht). In addition, the brand of 'Banlad's IBM Rice' will be initially promoted (5 kg. and 1 kg. packages) aiming to serve target markets mainly from farmer–members in Banlad district itself (around 9,000 household), local universities in Petchaburi province, hospitals, and restaurants in neighboring areas. Meanwhile, 1 kg. package of rice will be promoted to general consumers outside Banlad district so as to introduce the concept and business model of IBM as a tool to enable smallholder–farmers to achieve better livelihood and inclusive development.

Case study 2: Thung Thong Organic Community Enterprises, Suphanburi province

In this first year of project, 31 farmers have been upgraded in terms of functions, process, and products through a set of 7 learning activities. The comparative assessments have shown improving performances in terms of environmental awareness, business vision of Thailand 4.0, production planning technique, sustainable development practice, branding and managerial skills, as

well as fair-trade and value chain development. Meanwhile, the assessment of business environment supporting the IBM adoption in this case study reflected the need to uplift administrative capacities in order to encourage further participation among members and engage more in business development.

To facilitate Thung Thong Organic Community Enterprises to adopt IBM practice, we set up a common direction based on a vision of "driving the community enterprise towards organic farming and better livelihoods and sustainable community development". To realize this vision, we formulate three strategies including 1) creating mechanism to develop capabilities among famer-members towards organic production (smart farmers) 2) implementing IBM development plan for rice sector together with external partners in public and private sectors 3) implementing action plan to enhance value creation of commodity and processed products developed by wife-groups in ThungThong's neighborhood areas.

This case study of IBM Rice was preceded in parallel with market trial activities, organized by Kasesart University's Market for Community-Support Agriculture (CSA) Project and KU Food Market. This provided opportunities for ThungThong CE to interact with customers and gain deeper demand-information so as to redesign products in line with customers' preferences. Further, information received from the market trials under the project of Color Rice and Riceberry Packaging Development Project did help ThungThong CE to improve the package of the IBM rice as well. Besides, overall results of consumer survey revealed that target customers in the university were satisfy with the pilot products in levels of high to very high satisfaction.

With regard to future development of IBM, this case study showed that restructuring and upgrading of administrative functions will help ThungThong. CE to adopt and implement IBM practice. Other key factors were to form strategy working group as a core team to convince and coordinate with other famer-members, and to set up a learning center on IBM at ThungThong. CE as a platform to share knowledge and resources with related partners. In addition, to expand product variety from rice to other processed products, we encouraged wife-groups to produce fried-banana snack and sell them through a mobile application. This activity, among a set of technical, managerial, and market trainings, was found to be an effective tool to encourage farmers to join IBM rice project as the wife-groups have been convinced, thereby drawing more attention and participation from other farmers as well.

Key research findings and policy implications:

The global agenda of sustainable development led international community to pay attention to the SDGs, and IBM is seen as an innovative tool to realize this vision. The adoption of IBM has shown benefits not only for large and SME firms but also farmer organizations that are capable to make use of this new practice, thereby helping smallholder–farmers to take part in the value chain and reap more benefits from the fair–trade.

Although those case–studies of cooperative and community enterprise have been able to apply IBM practice into their ongoing business operation, diffusion of the IBM among farmer organizations in Thailand seems to be not straightforward, and thus required supporting system. Coordination mechanism is needed to connect related stakeholders and create mutual trust for closer partnership among parties from upstream to downstream of rice value chains as well as public actors supporting along the chain. Such coordination should also be linked with partners in target market so as to gain market insights and understandings in terms of food safety and standards. Based on these findings, a key recommendation is to develop a central unit or platform for sharing knowledge and information, as well as resources and budget from various parties with particular specializations. The IBM Development Platform should place emphasis on following tasks 1) providing three dimensions of learning (attitudes, mindset, knowledge–skill) for smallholder farmers to upgrade their capabilities in all aspects, 2) facilitate the process of value chain development, 3) connecting and encouraging trust and collaboration among multi–stakeholders in order to realize the target goals.

Despite the need of Platform, one concern commonly raised during the focus groups is fragmented supports from governmental agencies and this also results time–consuming for farmer organization and farmer–members to participate while taking care of their farming activities. Therefore, integrative programme and dialogue with local people should be conducted in accordance with their own demand, apart from information from target markets. In addition to the platform, policy issues should be considered based on results from the case studies in order to mitigate constraints as follow:

- Smallholder farmers (except community leaders) often lack of experience in modern agri–business, entrepreneurial mindset, and managerial skills. To facilitate adoption of IBM by farmer organizations, these internal characteristics of participants need to be upgraded in order to prepare them for business development, value creation, and upgrading process.
- Farmer organizations in Thailand tend to use conventional marketing and rely mainly on intermediary actors to link with consumers. This is based on traditional perception of farmer

organization to separate production from trading activities. Consequently, farmer organizations in Thailand tend lag behind the middlemen in managing cost and distribution, despite the government supports in terms of financial capital and trade infrastructures (silo, dry field) as well as promotion supports for marketing and branding.

- Farmer organizations in Thailand still face limitation in managing supply in order to meet demand under contract–farming agreement. Meanwhile, zero–waste management of agricultural produces need to be improved so as to minimize risks associated with the modern trade's direct procurement.

- A majority of farmer organizations still lack of mechanism to mobilize their collective production in order to improve productivity and quality of their produces. This also resulted in a weak good–will to construct a common brand or to collaboratively respond to demand trend, thereby limiting farmer organizations' ability to play crucial roles in developing grassroots economy and all dimensions of inclusive growth.

The next phase of the research:

The second year of the research will focus on supporting the mechanism of IBM development

in the case studies in rice sector. This phase will be based on the logical framework with emphasis on:

1) Fostering the mechanism and capacity building process in three dimensions. This will be done through the platform for collective learning to enhance capabilities among the smallholder–farmer and their partnership with all related stakeholders in the rice business. The platform will be operated by the Banlad Agricultural Cooperatives and ThungThong CE so as to establish a local center for learning and collaboration with external partners run by local people themselves.

2) Supporting incubation process of IBM in both case studies of rice sector in accordance with strategic direction and business plan designed earlier in the first phase, aiming to upgrade value creation of the rice from smallholder–farmers

3) Visualizing lessons learnt from case studies of IBM and publicize them to other contexts in order to inspire farmer organizations in Thailand to transform towards IBM and involve related partners to take part in transition process, thereby enhance market access for smallholder–farmers.

4) Summarizing the research findings, including research outputs, outcomes, and policy recommendation for public sector and related stakeholders

5) Developing learning media to be utilized by farmer organizations as a guideline to engage in IBM as a way to improve their business competitiveness and reduce economic disparity.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	**ɑ**
Executive Summary	**i**
สารบัญ	**(ก)**
สารบัญตาราง	**(ค)**
สารบัญรูป	**(ง)**
บทที่ 1 บทนำ	**1**
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
วิธีการวิจัย	7
นิยามศัพท์	7
ขอบเขตการวิจัย	8
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ของโครงการวิจัย	11
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความสำคัญของโมเดลธุรกิจ IBM	11
ความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ของโครงการวิจัย	22
การใช้ชุดความรู้ในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM	25
บทที่ 3 ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	**27**
เกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (สกก.บ้านลาด จก.)	27
การเข้าร่วมโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM	28
การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	31
ผลการขับเคลื่อนการทำธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	39

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 54

เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 54

การเข้าร่วมโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM 55

การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 58

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย ข้อค้นพบและแผนการวิจัยในระยะต่อไป 72

สรุปผลการวิจัย 72

ข้อค้นพบจากการวิจัย 75

เอกสารอ้างอิง 79

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1: ตารางกิจกรรมโครงการวิจัยฯ 1–1

ภาคผนวกที่ 2: รายงานการประชุม 2–1

ภาคผนวกที่ 3: ภาพกิจกรรม 3–1

ภาคผนวกที่ 4: เอกสารที่เกี่ยวข้อง 4–1

ภาคผนวกที่ 5: การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ 5–1

ภาคผนวกที่ 6: แผนการดำเนินธุรกิจ IBM 6–1

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่ทำนาของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัดที่เข้าร่วมฯ 30
ตารางที่ 3.2 ต้นทุนผลตอบแทนทำนาปี (พันธุ์ข้าวชัยนาท) ของเกษตรกรสมาชิก สกก.บ้านลาด จก. ที่เข้าร่วมโครงการปีการผลิต 2560 32
ตารางที่ 3.3 แผนการอบรม GAP แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 41
ตารางที่ 3.4 Logical Framework การพัฒนาธุรกิจข้าวIBMของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด 44
ตารางที่ 3.5 รายชื่อสมาชิกผ่านการฝึกอบรม 50
ตารางที่ 4.1 รายชื่อเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ 57
ตารางที่ 4.2 ต้นทุนผลตอบแทนการทำนาปีของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนที่เข้าร่วมโครงการ ปีการผลิต 2560 59

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ 1.1 กรอบแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 3

รูปที่ 1.2 แนวทางการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม 4

รูปที่ 1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย 6

รูปที่ 2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจของ IBM 16

รูปที่ 2.2 กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม (VN & F Platform) 18

รูปที่ 2.3 แนวทางในการยกระดับมูลค่าเพิ่มภายใต้กรอบแนวติด The Moving Up Value Chain 19

รูปที่ 2.4 ระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์ในลักษณะ Demand Driven Supply Network 20

รูปที่ 2.5 โซ่คุณค่าผักอินทรีย์ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน 20

รูปที่ 2.6 กรอบแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สำหรับเกษตรราบย่อย (VCD Framework) 21

รูปที่ 2.7 คุณลักษณะธุรกิจ IBM 23

รูปที่ 2.8 กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM (IBM Development Platform) 24

รูปที่ 2.9 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณี สกก.บ้านลาด จก. 24

รูปที่ 2.10 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณีกลุ่มวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน 25

รูปที่ 3.1 การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด 28

รูปที่ 3.2 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ 29

รูปที่ 3.3 พื้นที่ทำนาของสมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ 27

รูปที่ 3.4 สัดส่วนต้นทุนการผลิตเฉลี่ยข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2560 ก่อนเข้าร่วมโครงการ 33

รูปที่ 3.5 การประเมินระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบ 34

รูปที่ 3.6 Value Chain ธุรกิจข้าวสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ก่อนเข้าร่วมโครงการ 35

รูปที่ 3.7 SWOT Analysis โครงการธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด 37

รูปที่ 3.8 แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม: สกก.บ้านลาด จก. 38

รูปที่ 3.9 กรอบแนวคิดธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด 39

รูปที่ 3.10 กรอบคิดการขจัดความเสี่ยงภายใต้โครงการพัฒนาข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก. 40

รูปที่ 3.11 แผนธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก. 42

รูปที่ 3.12 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก. 42

สารบัญรูป(ต่อ)

หน้า

รูปที่ 3.13 โครงสร้างคณะกรรมการการตรวจรับรอง GAP แบบกลุ่ม 43
รูปที่ 3.14 องค์ประกอบของสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ฯ 48
รูปที่ 3.15 ผลการประเมินเปรียบเทียบสมรรถะ 3 มิติ 49
รูปที่ 3.16 กระบวนการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP แบบกลุ่ม 49
รูปที่ 3.17 กระบวนการตรวจติดตามคุณภาพภายในของกลุ่ม 51
รูปที่ 3.18 กระบวนการพัฒนา Smart Officers ทีมงานข้าว IBM 52
รูปที่ 3.19 แนวทางการขับเคลื่อนระบบธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก. 52
รูปที่ 3.20 ผลิตภัณฑ์ข้าว IBM ขนาดบรรจุ 1 กก. และ 5 กก. 53
รูปที่ 4.1 สภาพแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 55
รูปที่ 4.2 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง 56
รูปที่ 4.3 พื้นที่ทำนาของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ 56
รูปที่ 4.4 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM กรณีกลุ่มวิสาหกิจฯทุ่งทอง 58
รูปที่ 4.5 สัดส่วนต้นทุนการผลิตเฉลี่ยข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2560 สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทอง 60
รูปที่ 4.6 การประเมินระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบ 61
รูปที่ 4.7 Value Chain ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 61
รูปที่ 4.8 เวทีประชุมจัดทำแผนกลยุทธ์โครงการ IBM ของวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน 63
รูปที่ 4.9 แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าววิสาหกิจแบบมีส่วนร่วม:วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน 63
รูปที่ 4.10 กรอบแนวคิดการลดช่องว่าง – บริหารความเสี่ยงวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง 65
รูปที่ 4.11 กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การบรรลุวิสัยทัศน์วิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน 65
รูปที่ 4.12 กระบวนการยกระดับธุรกิจตามกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การบรรลุวิสัยทัศน์วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน 66
รูปที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะเกษตรกรก่อน–หลังเข้าร่วมโครงการวิจัย 68
รูปที่ 4.14 โครงสร้างการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 69
รูปที่ 4.15 กระบวนการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน 70
รูปที่ 5.1 กลไกการทำงาน IBM Development Platform 76

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ภายใต้ห้วงเวลาที่รัฐบาลไทยได้ลงนามร่วมกับสมาชิกองค์การสหประชาชาติอื่นอีก 192 ประเทศ เพื่อขานรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่ประชาคมโลกมีฉันทามติร่วมกันในการบรรลุเป้าหมาย SDGs จำนวน 17 เป้าหมายในการยุติความยากจนและการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งจะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของโลก ที่ไม่เพียงแต่ทำให้การพัฒนาที่ยั่งยืนกลายมาเป็นการพัฒนาในกระแสหลักเท่านั้น แต่ยังเป็นครั้งแรกของโลกที่มีเป้าหมายและแผนการร่วมกันอย่างชัดเจน ในการเดินหน้าการพัฒนาที่มุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าภายในปี 2573 จะต้องขจัดความยากจนและความหิวโหยในทุกพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ สร้างสังคมที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และครอบคลุม ปกป้องสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ สตรี และเด็กผู้หญิง ปกป้องโลกและทรัพยากรธรรมชาติ สาระสำคัญในวาระการพัฒนาโลกดังกล่าวได้ถูกนำมาสู่การบูรณาการในการจัดทำ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว(พ.ศ.2560–2579) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ได้มุ่งเน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งจากภายในด้วยการขับเคลื่อนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้ “พลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นรูปแบบของการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาชน เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภายใต้โมเดลการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่รู้จักกันในนาม "ประเทศไทย 4.0” นั้น เป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value Based Economy) โดยภายใต้แนวคิดดังกล่าว (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) กระบวนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบจากสถานการณ์เดิมที่มีความไม่สมดุลในการพัฒนา เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมและการติดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงใน 4 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Agriculture) ไปเป็นเกษตรสมัยใหม่ที่เป็นการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี (Smart Agriculture) โดยเกษตรกรจะปรับตัวเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ที่มีรายได้สูงขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงจากผู้ประกอบการแบบดั้งเดิม (Traditional SMEs) ที่รัฐต้องสนับสนุนไปสู่การเป็น Smart Entrepreneurs และ Startups ที่มีศักยภาพสูง 3) การเปลี่ยนแปลงจากภาคบริการแบบดั้งเดิม (Traditional Services) ไปสู่การให้บริการที่มีมูลค่า (High Value Service) 4) การเปลี่ยนแปลงจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีทักษะสูง (High Skill Labors)

เมื่อพิจารณาในส่วนของแนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 นั้น ประกอบ ด้วยการดำเนินการ 5 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1: การเตรียมคนไทย 4.0 (Global Thai) ให้เป็นคนที่มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความเกื้อกูลแบ่งปันกัน มีภูมิคุ้มกัน เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกและมีทักษะด้านการเป็นผู้ประกอบการ

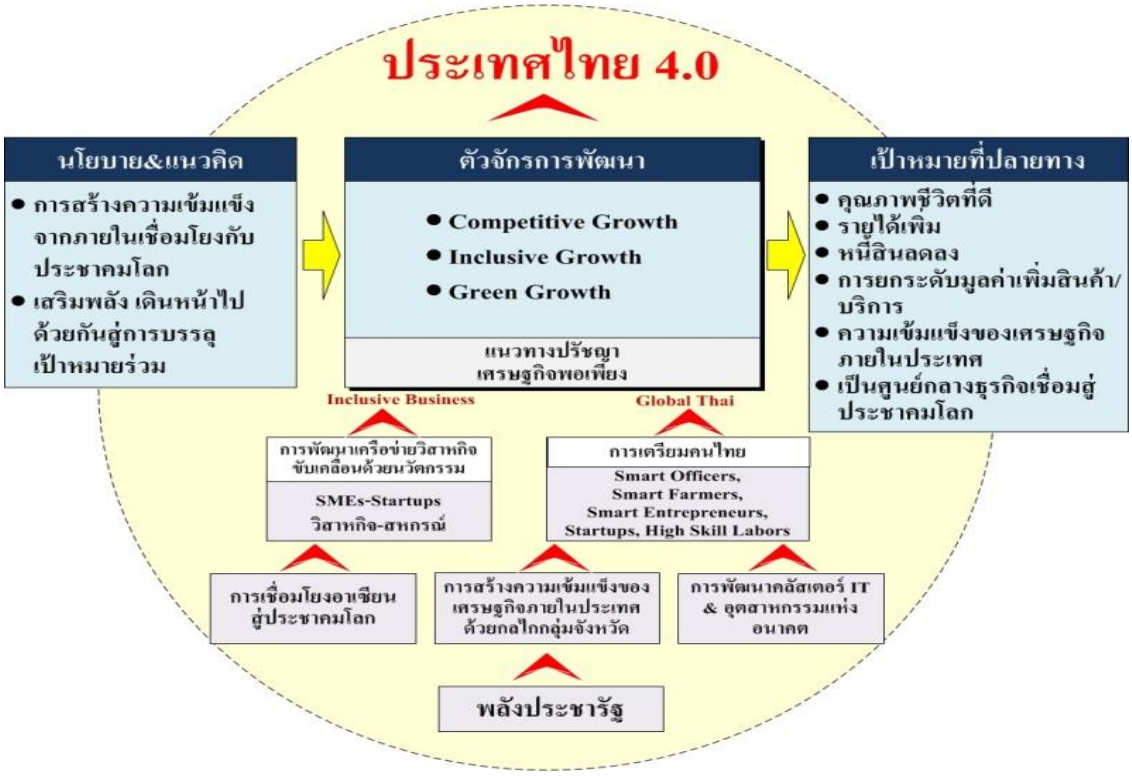
แนวทางที่ 2: การพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคตใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรม ทั้ง The First S-Curves และ The New S-Curves เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถ การแข่งขันในเวทีโลก

แนวทางที่ 3: การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยการดำเนินการภายใต้หลักคิดของการสร้างความเข้มแข็งจากภายในเพื่อการพึ่งพาตนเอง รวมกลุ่มกันอย่างมีพลังทั้งผู้ประกอบการด้านการเกษตร วิสาหกิจ/SMEs และ Startups

แนวทางที่ 4: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไก 18 กลุ่มจังหวัดและ 76 จังหวัด โดยมีเป้าหมายกระจายโอกาสความมั่นคงลงสู่ระดับภูมิภาคจากเดิมที่สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมร้อยละ 30.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ

แนวทางที่ 5: บูรณาการอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลกด้วยการวางตำแหน่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคอาเซียน

การขับเคลื่อนทั้ง 5 แนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิดเป็นตัวจักรการพัฒนา (Engines) ในสามส่วนคือ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Growth) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Growth) และการพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Green Growth) ด้วยแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปสู่ความสำเร็จสำหรับเป้าหมายที่ปลายทางที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเพิ่มรายได้ หนี้สินลดลง การยกระดับมูลค่าเพิ่มสินค้า/บริการ ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ และการเป็นศูนย์กลางธุรกิจที่เชื่อมโยงสู่ประชาคมโลก (รูปที่ 1.1)

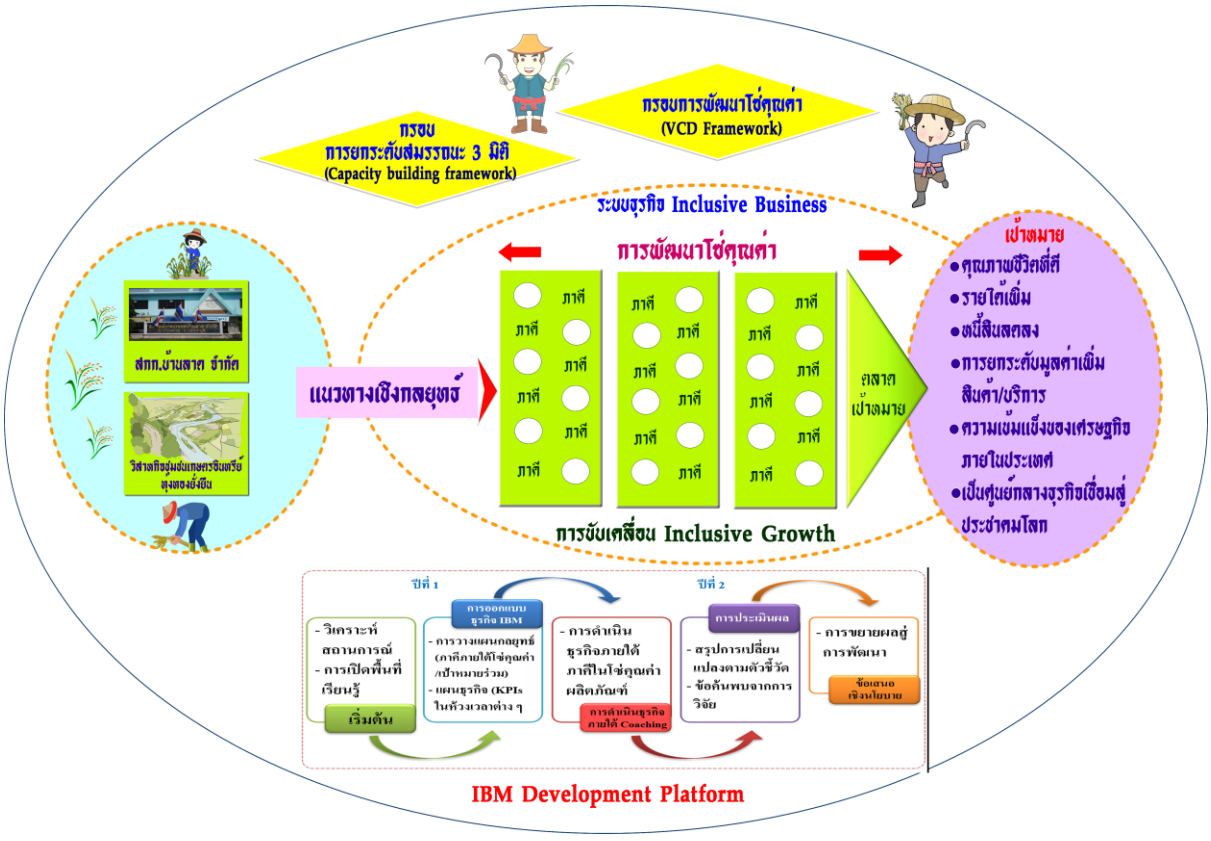
รูปที่ 1.1 กรอบแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

ประยุกต์จากสุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559, http://www.thairath.co.th/content/613903

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าโจทย์ท้าทายสำหรับประเทศไทยในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 สู่การบรรลุเป้าหมายที่ปลายทางที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทำอย่างไรจึงจะทำให้ภาคีทุกภาคส่วน สามารถเข้าถึงและเข้าใจในนโยบายและยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง 2) ทำอย่างไรจึงจะสามารถเตรียมคนไทยให้มีสมรรถนะดังที่คาดหวังเพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อย่างเหมาะสม 3) แนวทางการเสริมพลังและลดช่องว่างสำหรับการทำงานร่วมกันภายใต้กลไก “พลังประชารัฐ” ควรดำเนินการอย่างไร 4) แนวทางการพัฒนาสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายไปสู่ Inclusive Businessเพื่อเป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำ ควรดำเนินการอย่างไร โดยข้อค้นพบจากการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ "การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8” ชี้ให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วว่า การใช้กลไกการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีทีมนักวิจัยทำหน้าที่เป็นโค้ชไปช่วยสนับสนุนในการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเป้าหมาย "คน องค์กร เครือข่าย" โดยขั้นตอนแรก: จะมุ่งเป้าไปที่การสร้างสมรรถนะคนและชุมชนเรียนรู้ โดยใช้กรอบการพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ 3 มิติ (The Capacity Building Platform) ขั้นตอนที่สอง: มุ่งเป้าไปที่การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กรอบแนวทางการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ (The Value Chain Development Platform) ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรรายย่อย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้โซ่คุณค่า เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบธุรกิจภายใต้ปณิธาน สู่การบรรลุเป้าหมายร่วมในการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบธุรกิจดังกล่าว ซึ่งเป็น

รูปแบบของ “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม: Inclusive Business” (G20 Development Working Group, 2015) มีกลไกที่ช่วยสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่เกษตรกร ช่วยพัฒนาให้สถาบันเกษตรกรมีระบบการบริหารจัดการที่ดีและมีการใช้นวัตกรรม ในการยกระดับหน้าที่ (functional Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์(Product Upgrading)และยกระดับกระบวนการ(Process Upgrading)ที่ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นยังได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้วย(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) โดยข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระยะต่อไปในการส่งเสริมให้นำชุดความรู้จากการวิจัยต่อยอดไปส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสถาบันเกษตรกร เพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายสำคัญภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

การวิจัยในครั้งนี้จึงจะดำเนินการในส่วนของการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม(Inclusive Business) เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่นำไปสู่สร้างความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมตามนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยนำชุดความรู้และนวัตกรรมที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยภายใต้ชุดโครงการฯที่สำคัญได้แก่ กรอบการสร้างสมรรถนะ 3 มิติ (The Capacity Building Framework) กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่า (The Value Chain Development Framework)) มาใช้ในการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสถาบันเกษตรกรที่ทำธุรกิจข้าว โดยคาดหวังว่ากลไกการวิจัยดังกล่าวจะช่วยสานต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้โมเดลประเทศไทย 4.0 สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (รูปที่ 1.2)

รูปที่ 1.2 แนวทางการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมในธุรกิจข้าวของสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน

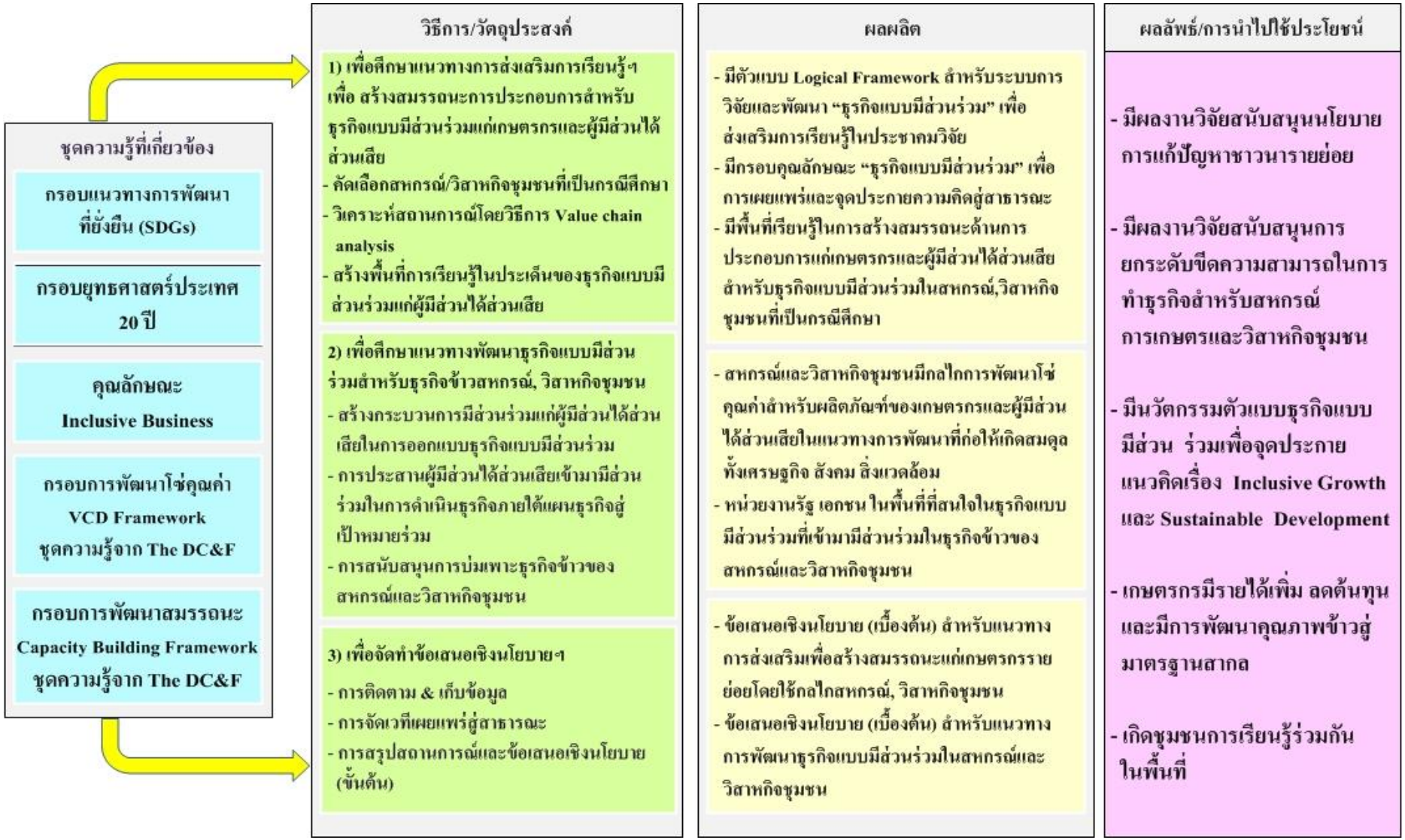
1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมสำหรับธุรกิจข้าวของสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

1.2.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยภายใต้โครงการ"การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน"ในครั้งนี้มีเจตนารมณ์ที่สำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสำหรับสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนให้เป็นตัวจักรการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ก่อให้เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ 20 ปี

โดยข้อค้นพบจากการวิจัยของชุดโครงการวิจัย"การขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมระยะที่ 8 ที่เสร็จสิ้นไปเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 ได้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบธุรกิจที่เป็นผลงานวิจัยที่เกิดจากการพัฒนาโซ่คุณค่าตามกรอบ (Value Chain Development) ภายใต้กระบวนการดำเนินการ 9 ขั้นตอน นั้นได้ก่อให้เกิดรูปแบบของ “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม: Inclusive Business” (G20 Development Working Group, 2015) มีกลไกที่ช่วยสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่เกษตรกร ช่วยพัฒนาให้สถาบันเกษตรกรมีระบบการบริหารจัดการที่ดีและมีการใช้นวัตกรรม ในการยกระดับหน้าที่ (functional Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์(Product Upgrading)และยกระดับกระบวนการ(Process Upgrading)ที่ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นยังได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนด้วย(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) การวิจัยในครั้งนี้จึงจะดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดในรูปที่ 1.3

รูปที่ 1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.4 วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยจะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลแนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Business) ที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาธุรกิจข้าวโดยใช้กลไกของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนที่สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้พัฒนาธุรกิจข้าวที่เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม” ที่จะใช้เป็นกรอบคิดและแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวภายใต้การวิจัย

1.4.2 ศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์สำหรับธุรกิจข้าวของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยวิธีการของ Value Chain Analysis เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาและออกแบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไป

1.4.3 ประเมินสมรรถนะเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน–หลังเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการฯ

1.4.4 สนับสนุนการจัดทำแนวทางเชิงกลยุทธ์และแผนธุรกิจสำหรับธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

1.4.5 สนับสนุนการจัดพื้นที่เรียนรู้แก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์ฯ วิสาหกิจชุมชน และการประเมินผล (ประกอบด้วยการอบรม, กิจกรรมการเรียนรู้, การศึกษาดูงาน)

1.4.6 จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยและสรุปบทเรียนระหว่างทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องตามแผนการวิจัย

1.4.7 จัดเวทีเผยแพร่ “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม” สู่สาธารณะ

1.4.8 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (เบื้องต้น) เพื่อการส่งเสริมธุรกิจแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ Inclusive Growth

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 กรอบการสร้างสมรรถนะ 3 มิติ (The Capacity Building Framework) หมายถึง การสร้างโอกาสการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการสร้างสมรรถนะแก่กลุ่มเป้าหมายการวิจัยให้มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในแผนการวิจัย ประกอบด้วย ทัศนคติ กระบวนทัศน์ และความรู้–ทักษะ โดยจะดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดเวทีเสวนา การจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน การสร้างคลังความรู้ สื่อเรียนรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อการเผยแพร่ผ่านอินเตอร์เน็ทและแอพลิเคชั่นและเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ การพัฒนากลไกการถ่ายโอนความรู้ระหว่างบุคลากรในสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2560)

1.5.2 กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่า (The Value Chain Development Framework) หมายถึง กรอบแนวทางการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินการ 9 ขั้นตอนซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาสู่ระบบการค้าที่เป็นธรรมในที่สุด (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2560)

1.5.3 การยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) หมายถึง การยกระดับหน้าที่ของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัยไปในทิศทางที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2560)

1.5.4 การยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกรด้วยการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2560)

1.5.5 การยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ตรงตามความต้องการของลูกค้าที่เป็นตลาดเป้าหมาย (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2560)

1.6 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในที่นี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาธุรกิจ IBM ในสหกรณ์การเกษตร 1 แห่ง และวิสาหกิจชุมชน 1 แห่ง และคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไข คือ 1) มีมติจากคณะกรรมการเห็นชอบให้ทำวิจัยต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี 2) ผู้นำและเกษตรกรมีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยตามแผนการวิจัย ซึ่งในที่สุดได้เลือกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จ.เพชรบุรี และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จ.สุพรรณบุรี เป็นกรณีศึกษา

โดยการวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตัวแบบธุรกิจข้าวตามกรอบ IBM Development Platform ที่เน้นการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การพัฒนาระบบธุรกิจข้าว IBM ซึ่งจะครอบคลุมการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนธุรกิจ การบ่มเพาะธุรกิจ การประเมินผลตามตัวชี้วัดความสำเร็จในแผนธุรกิจข้าว 3) การสรุปบทเรียนจากการวิจัยสำหรับแนวทางการสร้างสมรรถนะและการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM 4) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เดือนที่	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1–2	1.1 การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและการสังเคราะห์เพื่อจัดทำกรอบการประเมินและแผนการทำงานร่วมกัน 1.1.1 การประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมาย–ทีมวิจัยเพื่อการวางแผนการวิจัยร่วมกันแบ่งความรับผิดชอบ และการจัดทำ Logical Framework 1.1.2 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การสังเคราะห์และจัดทำกรอบการสร้างสมรรถนะและการประเมินสมรรถนะกลุ่มเป้าหมายและ Inclusive Business 1.1.3 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การสังเคราะห์และ จัดทำกรอบการประเมินเพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้า– หมายสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมงานวิจัย 1.1.4 การประเมินสถานการณ์ในพื้นที่เพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายวิจัยโดยใช้เกณฑ์ประเมินตามเงื่อนไข	1) มี Logical Framework สำหรับแผนการวิจัยที่ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน 2) มีกรอบสำหรับคุณลักษณะของ Inclusive Business ที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
เดือนที่ 3	1.2 การสำรวจวิเคราะห์ Value Chain 1.2.1 การสำรวจพื้นที่ รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและการประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมาย 1.2.2 การประชุมทีมวิจัยสรุปและจัดทำข้อมูลเชิงวิเคราะห์สถานการณ์โดยวิธี Value Chain Analysis เพื่อใช้เป็นข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัย 1.3 การจัดประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายกับผู้นำสหกรณ์/ วิสาหกิจชุมชน และผู้แทนหน่วยงานรัฐ เอกชน Civil Society ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประเมินสมรรถนะของกลุ่มเป้าหมายก่อนเข้าโครงการ 1.4 ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาระบบส่งเสริมตามกรอบ The Capacity Building Framework การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างศูนย์การเรียนรู้ในส่วนกลางและพื้นที่เป้าหมาย 1.5 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระบบธุรกิจข้าวในชุมชนที่เป็นพื้นที่วิจัย 1.6 การจัดเวทีประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายเกษตรกรและผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ	3) บทวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินธุรกิจข้าวของสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน 4) บทวิเคราะห์ที่ชี้ให้เห็นข้อจำกัดในด้านสมรรถนะของกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมายตามกรอบ The Capacity Building Framework

เดือนที่	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เดือนที่ 4-6	1.7 จัดทำคู่มือส่งเสริมการเรียนรู้และสื่อเรียนรู้ 1.8 การจัดประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายผู้นำสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน หัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อ Shared vision สำหรับกรอบทิศทางและแผนธุรกิจแบบมีส่วนร่วม 1.9 การประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์โดยวิธี Value Chain Analysis การจัดทำแผนกลยุทธ์สำหรับ Inclusive Business สำหรับสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน	6) แผนส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะแก่กลุ่มเป้าหมายและสื่อเรียนรู้ 7) กรอบแนวทางธุรกิจข้าวสหกรณ์และธุรกิจข้าววิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาในรูปแบบของ Inclusive Business ผ่านการมีส่วนร่วมใน Shared Vision และการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จในห้วงเวลาต่าง ๆ 8) รายงานความก้าวหน้า
6 เดือนที่ 2	1.10 การจัดทำแผนธุรกิจในรูปแบบของ Inclusive Business โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 1.11 ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ 1.12 การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานแก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ 1.13 การพัฒนาและบ่มเพาะธุรกิจ 1.14 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้-สรุปบทเรียน 1.15 การจัดทำและเผยแพร่สื่อเรียนรู้ผ่านกลไกการเผยแพร่ทางอินเตอร์เน็ต แอพพลิเคชั่น และศูนย์เรียนรู้ที่สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน 1.16 การเผยแพร่ชุดความรู้สำหรับการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมแก่สาธารณะ	9) แผนธุรกิจของข้าวสหกรณ์, แผนธุรกิจข้าวของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบของ Inclusive Business ที่มีเกษตรกรรายย่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในโซ่คุณค่า 10) รายงานสรุปการสร้างสมรรถนะและผลประเมินสมรรถนะฯที่ชี้ให้เห็นการเปลี่ยน แปลงของกลุ่มเป้าหมายตามเกณฑ์ชี้วัด 11) สื่อเรียนรู้จำนวน 3 รายการ ประกอบด้วย (1) สื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านอินเตอร์เน็ตและแอพพลิเคชั่น (2) สื่อสร้างสรรค์เผยแพร่ตัวแบบ “ธุรกิจข้าวสหกรณ์” และธุรกิจข้าวของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นรูปแบบของ “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม” สู่สาธารณะ 12) รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาธุรกิจข้าวตามกรอบคุณลักษณะ Inclusive business 13) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนา Inclusive Business 14) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม ความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ของโครงการวิจัย

2.1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความสำคัญของโมเดลธุรกิจ IBM

2.1.1 ที่มาและความสำคัญของโมเดลธุรกิจแบบมีส่วนร่วม

ความตระหนักในประเด็นเรื่องความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ได้นำมาสู่ทิศทางนโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาเกษตรให้มีช่องทางสู่ตลาดที่กว้างขึ้น ในขณะที่ภาคประชาสังคมมีการผลักดันให้ธุรกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้านมากขึ้น (Inclusive Growth) ผ่านการผลักดันความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในระดับองค์กรธุรกิจและในระดับห่วงโซ่มูลค่า (CSR in Value Chain) ในส่วนของภาคเอกชนรายใหญ่เองก็ให้ความสำคัญกับการขยายกิจการไปในพื้นที่การเกษตรทั้งภายในและนอกประเทศ ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับเกษตรกรรายย่อยในท้องถิ่นภายใต้รูปแบบการจัดการที่หลากหลายมากขึ้น

แนวโน้มบริบทข้างต้น เป็นภูมิหลังของพัฒนาการของรูปแบบธุรกิจการเกษตรในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ที่มุ่งยกระดับเศรษฐกิจฐานรากโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด อาทิ เกษตรพันธะสัญญาที่เป็นธรรมและ การร่วมลงทุนกับเกษตรกร[1] อย่างไรก็ดี ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Business Model: IBM) เป็นรูปแบบธุรกิจที่ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในปี 2548 โดย World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)[2] ที่นำเสนอแนวทางที่จะขยายบทบาทของภาคเอกชนจากเดิมที่เป็นการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ไปสู่การยกระดับรายได้ของชุมชนด้วยการให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่า นำไปสู่โครงการนำร่อง (IB Initiatives) โดย The Inter–American Development Bank (IDB) และ Asian Development Bank (ADB) ในปี 2550[3] รวมถึงโครงการของ Netherlands Development Organization (SNV) ที่ร่วมกับเครือข่ายของ WBCSD ในประเทศต่างๆ [4] วางพื้นฐานทางธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาให้พร้อมรองรับการเข้าไปลงทุนเพื่อสังคมในประเทศนั้นๆ (Impact Investment)

เอกสารเชิงวิชาการเกี่ยวกับ IBM ปรากฏชัดเจนในรายงานของ UNDP[5] และ ธนาคารโลก (IFC/World Bank)[6] รวมทั้งในรายงานของสถาบันระหว่างประเทศอื่นๆ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบ่ม

---

[1] Cotula, L & Leonard, R (2010). **Alternatives to Land Acquisitions: Agricultural Investment and Collaborative Business Models**. London, International Institute for Environment and Development (IIED); Berne, SDC; Rome: IFAD.

[2] World Business Council for Sustainable Development (2016). **Delivering on the Sustainable Development Goals: The Inclusive Business Approach**. Geneva: WBCSD.

[3] Asian Development Bank (2008). **Technical Assistance Report on Promoting Inclusive Growth through Business Development at the Base of the Pyramid**. The Philippines: ADB.

[4] WBCSD and SNV (2011). **Inclusive Business: Profitable Business for Successful Development**. Geneve and The Hague: WBCSD and SNV.

[5] Christina G., Claudia K., Emergia Institute (2010). **Brokering Inclusive Business Models**. NY: UNDP.

เพาะและส่งเสริมธุรกิจแบบ IBM อาทิ ADB[7], FAO[8] และงานวิจัยของมหาวิทยาลัย Wageningen[9] รวมถึง Asia–Pacific Economic Cooperation (APEC) และ World Economic Forum (WEF–Grow Asia) ที่ได้นำ IBM มาทดลองปรับใช้ในภูมิภาคอาเซียนตั้งแต่ปี 2558

ในเชิงนโยบาย APEC Joint Ministerial Statement 2015 ได้ออกเอกสารแถลงการณ์ร่วมของสมาชิก 21 ประเทศที่จะสนับสนุนการ IBM โดยมีการจัดตั้ง APEC High Level Dialogue on Inclusive Business และ Public–Private Dialogue on Inclusive Business รวมทั้งให้ทุนวิจัยแนวทางส่งเสริม IBM ในบริบทของเอเชียด้วย โดยมีฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น สหรัฐ เม็กซิโก และไทยให้การสนับสนุน ปัจจุบัน กระทรวง METI ของญี่ปุ่น ได้ทดลองจัดตั้ง Inclusive Business Support Center ขึ้นเพื่อเป็นกลไกบ่มเพาะและขยายกิจการสำหรับ IBM (Incubation and Acceleration) ในขณะที่ สิงคโปร์ได้ตั้ง IB Promotion Platform บนหลักการทำงานร่วมกันของภาคีต่างๆ (Partnership Platform) และเชื่อมโยงธุรกิจให้ถึงตลาดโลก (Global Mindset)

ในขณะเดียวกัน ADB ได้บรรจุประเด็นด้านการส่งเสริม IBM ไว้ในยุทธศาสตร์ปี 2020 ของ ADB ด้วย โดยจะทำการศึกษาแนวทางส่งเสริม IBM จากประสบการณ์ของ The Inter–American Development Bank (IDB) ที่ได้มีการส่งเสริม IB ไปแล้ว มูลค่าประมาณ 400 ล้านเหรียญสหรัฐ รวมทั้งศึกษาระบบตรวจรับรองมาตรฐานธุรกิจและมาตรการจูงใจการร่วมลงทุนในกิจการ IB ด้วย นอกจากนี้ ADB จะร่วมกับ World Economic Forum (WEF) เพื่อผลักดันให้เกิดการวัดระดับความสามารถของประเทศในมิติด้าน Inclusive Growth เพื่อกระตุ้นให้ภาครัฐและเอกชนมีนโยบายปรับตัวและนำโมเดลธุรกิจนี้ไปใช้ให้มากขึ้น

2.1.2 ความหมายและหลักการของโมเดลธุรกิจ IBM

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องคำจำกัดความของ IBM โดยเอกสารทางวิชาการทั้งจากงานวิจัยและหน่วยงานภาคปฏิบัติได้ให้คำนิยามของ IBM ว่าเป็นรูปแบบการบริหารธุรกิจที่ช่วยสร้างโอกาสแก่ผู้มีรายได้น้อยในระดับฐานรากของพีระมิด โดยเฉพาะเกษตรรายย่อย ให้เข้ามาอยู่ห่วงโซ่มูลค่าทั้งในฐานะเป็นผู้ผลิต กระจายสินค้า จำหน่าย หรือบริโภคสินค้าของธุรกิจ เพื่อยกระดับรายได้ โอกาสเข้าถึงสินค้า/บริการและมีชีวิตที่ดีขึ้น อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (Base of Pyramid: BoP) อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ของโลกที่มีรายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1,500 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี

---

[6] Jenkins, Beth and Eriko Ishikawa (2010). **Scaling Up Inclusive Business: Advancing the Knowledge and Action Agenda**. Washington, DC: International Finance Corporation (IFC/World bank) and the CSR Initiative at the Harvard Kennedy School.

[7] Asian Development Bank and the Inter–American Development Bank (2013). **Working Together in Pursuit of Inclusive Business: Sharing the Latin American and Caribbean experience with Asia and the Pacific**. Mandaluyong City, Philippines.

[8] Food and Agriculture Organization (2013). **Review of Smallholder Linkages for Inclusive Agribusiness Development**. Rome: FAO.

[9] Monika S., Yeray S., Wytse V.a, Yared S., Henric V. (2014). **Is Inclusive Business for you? Managing and Up–scaling an Inclusive Company: Lessons from the Field**, The Netherlands: Wageningen University.

FAO ได้นิยาม IBM ไว้ใน Guidelines for Improving Linkages between Producer Groups and Buyers of Agricultural Produce[10] ว่าเป็นธุรกิจที่แสวงหากำไร ควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้กลุ่มฐานพีรามิด/เกษตรกรรายย่อยได้พัฒนาตนเองและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจ (Inclusion of the BoP into Business) โดยการเกิดขึ้นของธุรกิจรูปแบบนี้จำเป็นต้องมีการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เหมาะสมและความร่วมมือจากภาคีพันธมิตร ซึ่งการสนับสนุน IBM จะแตกต่างกันไปตามลักษณะจำเพาะของสินค้าแต่ละชนิด ที่จะมีตัวขับเคลื่อนหลักที่ต่างกันออกไป อาทิ สินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูงมักขับเคลื่อนโดยธุรกิจการค้า (ผู้ค้าส่ง/ค้าปลีก) ที่สื่อสารและมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยตรง (Buyer–driven Value Chain) ในขณะที่ ทิศทางการค้าสินค้าโภคภัณฑ์มักถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลางผู้รวบรวมสินค้าเกษตรและควบคุมราคา (Intermediary–driven Value Chain) ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่สุดคือการประสานงานกับภาคีต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ IBM นอกจากนี้ การส่งเสริม IBM ยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่เกษตรกรจะต้องพึ่งพาคนกลางหรือการค้าผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งมากเกินไปด้วย

สอดคล้องกับเอกสารการศึกษาของ APEC ที่ได้นิยามว่า IBM เป็นธุรกิจซึ่งหากำไรและเอื้อให้ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งอยู่รอบเส้นความยากจนและมักอยู่ในภาคเกษตรในชนบท ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการ โดยIBM มีความแตกต่างจากกิจกรรม CSR ตรงที่ IBM จะไม่จำกัดอยู่เพียงการหาผลกำไร (Profit) เท่านั้น แต่มุ่งสร้างผลประโยชน์ (Benefits) อย่างเป็นองค์รวมด้วย ทำให้บางครั้งต้องยอมเสียโอกาส/ผลกำไรสูงสุดไป (Trade–off) เพื่อสร้างผลประโยชน์ทั้งในทุกมิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน[11] ในขณะเดียวกัน IBM ก็มีความแตกต่างจากวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ในแง่ของการให้น้ำหนักกับการขยายโอกาสทางธุรกิจ ซึ่ง IBM จะให้ความสำคัญในส่วนนี้มากกว่า SE และไม่ได้นำผลกำไรส่วนใหญ่ไปใช้ในกิจการสาธารณะเหมือนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม

ข้อมูลในปี 2558 กลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหญ่ 20 ประเทศ ได้กำหนดให้ IBM เป็นวาระร่วมกันภายใต้ G20 Inclusive Business Framework และ G20 Global Platform for Inclusive Business[12] โดยได้ให้นิยาม IBM ว่าเป็นธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้ามามีส่วนในกระบวนการของธุรกิจและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก (Global Value Chain) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจเอง และเพิ่มรายได้ รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงสินค้าและบริการคุณภาพให้กับผู้มีรายได้น้อย ช่วยในการลดความยากจนและบรรลุเป้าหมาย Sustainable Development Goals[13] โดยปัจจัยหลักของการส่งเสริม IBM คือการสร้างจิต

---

[10] Kelly, S., Vergara, N. and Bammann, H. Rome (2015). **Inclusive Business Models – Guidelines for Improving Linkages between Producer Groups and Buyers of Agricultural Produce**, Rome.

[11] APEC Study Project on **Market Potentials, Constraints and Policy Instruments to Support Inclusive Business** (Sept. 2016 – January 2017).

[12] Group 20 (2016). I**nclusive Business Report for the 2016 Summit**. China.

[13] World Business Council for Sustainable Development (2017)**. Delivering on the Sustainable Development Goals: The Inclusive Business Approach**. Geneva.

วิญญาณผู้ประกอบการที่คำนึงถึงสังคม การปรับกฎระเบียบให้เอื้ออำนวย และการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการที่จะนำ IBM ไปใช้ดำเนินธุรกิจ

นอกจากนี้ หลักพื้นฐานประการสำคัญที่พบในเอกสารวิชาการและรายงานของหน่วยปฏิบัติคือ การบ่มเพาะและส่งเสริมธุรกิจแบบมีส่วนร่วม จะต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ประกอบการ แต่เป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจที่เชื่อมโยงได้ถึงผู้มีรายได้น้อย ในขณะที่ ภาคธุรกิจเองที่มีการจัดซื้อเพื่อชุมชนหรือผู้มีรายได้น้อย ก็ต้องไม่ตามใจผู้ผลิตรายย่อย กล่าวคือต้องตัดสินใจซื้อด้วยคุณประโยชน์ของสินค้า/บริการ บนพื้นฐานของหลักกลไกตลาดอย่างแท้จริง มิฉะนั้น ห่วงโซ่มูลค่าที่เกิดขึ้นจะไม่ยั่งยืนและเป็นการสิ้นเปลือง ส่วนภาคประชาสังคม ก็ควรตระหนักในหลักการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดบริการทางธุรกิจสำหรับ IBM ที่ทั่วถึงและหลากหลาย ในส่วนของเกษตรกรรายย่อย ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ผลิตรายย่อยสามารถได้รับประโยชน์จาก IBM คือการรวมกลุ่มเพื่อสื่อสารและร่วมมือให้เกิดอำนาจต่อรองและเชื่อมโยงกับภาคีในห่วงโซ่และเครือข่ายแวดล้อมได้

2.1.3 สถานการณ์การส่งเสริมธุรกิจแบบมีส่วนร่วมในภาคเกษตรไทย

รูปแบบการทำธุรกิจที่เกื้อกูลต่อผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกรรายย่อยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษแล้วในประเทศไทย ตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นต้นแบบแรกเริ่มคือธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรพื้นที่สูงของดอยคำที่เกิดจากพระราชวิสัยทัศน์ที่จะปรับการบริหารงานจากเดิมที่อยู่ในรูปแบบของ‘สหกรณ์ชาวเขา’ไปสู่การบริหารแบบธุรกิจที่เชื่อมโยงเกษตรชุมชนให้เข้มแข็งและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่า โดยได้มีการก่อตั้งเป็น ‘บริษัท ดอยคำผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด’ ในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งถือได้ว่าเป็นธุรกิจในรูปแบบ Inclusive Business ซึ่งมุ่งผลกำไรควบคู่กับการสร้างรายได้/กระจายโอกาสเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้หลักการค้าที่เป็นธรรมและการเติบโตที่ขับเคลื่อนจากภายในชุมชนเอง

ปัจจุบันการผลิตได้ขยายตัวด้วยในหลายจังหวัด อาทิ เชียงใหม่ เชียงราย สกลนคร และบุรีรัมย์ และกำลังขยายธุรกิจร้านค้าไปสู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อนบ้านและตลาดโลก ผ่านช่องทางการค้าแบบเอเยนต์ใน CLMV สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งอยู่ระหว่างการต่อยอดไปสู่ธุรกิจบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มผ่านระบบแฟรนไชส์ด้วย นอกจากนี้ ในอนาคตร้านค้าโครงการหลวงมีแผนจะจะขยายการรับซื้อสินค้าเกษตรคุณภาพดีเพิ่มขึ้นในรัศมี 100 กิโลเมตร และตั้งเป้าที่จะเพิ่มยอดขายด้วยการกระจายสินค้าผ่านช่องทางร้านสะดวกซื้อ อาทิ โกลเด้นเพลซ และซูเปอร์มาร์เกต

ตัวอย่างธุรกิจของ ‘สหกรณ์กรีนเนท จำกัด’ซึ่งประกอบกิจการรวบรวมและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ อาทิ ข้าว ผัก ผลไม้ ชา กาแฟ และผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 บนพื้นฐานของการค้าที่เป็นธรรมและการพัฒนาให้เกษตรกรรายย่อยพึ่งตนเองโดยเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ดำเนินธุรกิจด้านการกระจายสินค้าโดยจัดตั้งโรงบรรจุข้าว คัดสรรและช่วยเชื่อมโยงการค้าจากท้องถิ่นไปสู่ตลาดผ่านร้านกรีนเนท การจัดจำหน่ายในระบบสมาชิก ตลาดนัดและตลาดเฉพาะกลุ่ม

ควบคู่ไปกับการรณรงค์สร้างความเข้าใจและค่านิยมใหม่ในการบริโภคทั้งในและนอกประเทศ โดยร่วมจัดตั้งและเปิดโอกาสให้องค์รกรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทที่แตกต่างกัน อาทิ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน สมาคมเกษตรอินทรีย์ไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรในเครือข่าย อาทิ ระบบควบคุมภายใน ระบบการตรวจการรับรองมาตรฐาน และการจัดการการตลาดผลักดันระบบชุมชนรับรอง (Participatory Guarantee System – PGS) สำหรับเกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือ กลาง และ อิสานของไทย นอกจากนี้ ยังผนึกกำลังกับเครือข่ายค้าปลีกทั่วประเทศด้วย อาทิ 'บริษัท บางจากกรีนเนท จำกัด' ซึ่งประกอบธุรกิจสถานีบริการน้ำมันและร้านสะดวกซื้อใบจากมาร์ท ซึ่งเน้นเอกลักษณ์ร้านค้าเพื่อชุมชนและสุขภาพ รวมถึงสหกรณ์เลมอนฟาร์มพัฒนา จำกัดด้วย นอกจากนี้ สหกรณ์กรีนเนตได้แสวงหาโอกาสเข้าร่วมโครงการในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเป็นสมาชิกสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) ซึ่งส่งผลดีต่อการเรียนรู้แนวโน้มตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค

ในส่วนของขบวนการสหกรณ์ไทยนั้น แม้จะไม่ได้ใช้ คำว่า "Inclusive Business" อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องการยกระดับการพัฒนาธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการโซ่อุปทานอย่างบูรณาการ (Integrated Supply chain Management) และการพัฒนาโซ่คุณค่า (Value chain Development) สู่ระบบการค้าที่เป็นธรรมได้ถูกกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ภายใต้แผนพัฒนาการสหกรณ์ฉบับที่สองเป็นต้นมาโดยที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ถูกกำหนดเป็นหนึ่งในหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว (คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ,2550) โดยในห้วงเวลาตั้งแต่ 2550 เป็นต้นมา สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ริเริ่มการพัฒนาตัวแบบธุรกิจภายใต้กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (Value Network & Fair Trade: VN&F Platform) มีผลลัพธ์การวิจัยที่สำคัญ อาทิเช่น เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม[14] เครือข่ายคุณค่าข้าวหอมมะลิสหกรณ์ไทย คิชฌกูฏโมเดล สามพรานโมเดล Farmer Shop Business Model เป็นต้น ซึ่งตัวแบบธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ เน้นไปที่การส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ โดยใช้กลไกของสหกรณ์และการรวมกลุ่มเป็นกลไกในการพัฒนาธุรกิจ เพื่อการบรรลุเป้าหมายการค้าที่เป็นธรรมนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2556) นอกจากนั้นยังได้ต่อยอดไปพัฒนาเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาโซ่คุณค่า (Value chain Development Framework: VCD Framework) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,2560)

[14] Alexander Kaufman and Nikom Petpha. (2016). Moral Rice Network, Dharma Garden Temple, Yasothon province, Northeast Thailand. P.181–199:FAO and INRA, Rome

Juthatip Patrawart. (2009). Branding as the marketing strategy for organic products: A case study on Moral Rice. As.J. Food Ag–Ind. 2009, Special Issue, S256–S263.

2.1.4 แนวทางส่งเสริมธุรกิจ IBM

การนำโมเดลธุรกิจ IBM ไปปรับใช้ในบริบทของประเทศต่างๆ ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยขนาดของกิจการและรูปแบบการจัดตั้งธุรกิจ อย่างไรก็ดี กลุ่มผู้ประกอบการที่มีแนวโน้มจะสามารถนำโมเดลธุรกิจนี้ไปใช้ได้มักเป็นธุรกิจที่เชื่อมโยงการผลิตไปถึงผู้มีรายได้น้อยในท้องถิ่นชนบท โดยเฉพาะสินค้าเกษตรและอาหาร รวมถึงบริการการท่องเที่ยว การนำ IBM ไปใช้ในช่วงแรกสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มศักยภาพที่จะนำ IBM ไปปรับใช้ในการพัฒนาธุรกิจคือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรประเภท Cash Crop อาทิ กาแฟ โกโก้ ฝ้าย และ ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชที่ไม่ได้แปรรูป ณ แหล่งเพาะปลูก แต่เป็นการส่งต่อให้ผู้ผลิตภาคอุตสาหกรรม อาทิ โรงงานอาหารสัตว์และพลังงานชีวภาพ เป็นต้น ทำให้ห่วงโซ่มูลค่ามีผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยรายและง่ายต่อควบคุม การนำระบบธุรกิจแบบ IBM เข้าไปปรับใช้จึงทำได้ง่ายกว่า

ในขณะที่สินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร (Staple Food) ซึ่งมักเน่าเสียง่าย จะมีช่องทางการค้าหลากหลายและมีผู้ที่เกี่ยวข้องมากกว่า อาทิ การบริโภคในครัวเรือน การจำหน่ายผ่านตลาดชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว (Spot Markets) และการทำสัญญาส่งสินค้าให้แก่ผู้ค้าส่ง/ค้าปลีก การค้าจากช่องทางตลาดที่มีมากและทางเลือกในการแปรรูปทำให้เกิดโอกาสการค้าระหว่างทาง (Side-selling) ได้มากกว่าสินค้าเกษตรประเภท Cash Crop ส่งผลให้การเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่ามีลักษณะแตกแขนงและยากต่อการควบคุมการผลิตให้เป็นเอกภาพ

รายงาน G20 Inclusive Business Framework ในปี 2558 ได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบของปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจของธุรกิจแบบมีส่วนร่วม ดังรายละเอียดในรูปที่ 2.1 และได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมธุรกิจ IBMm ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปที่ 2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจของ IBM

ที่มา: G20 Inclusive Business Framework, 2015

(1) **การเข้าถึงข้อมูลตลาด** ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับการใช้ระบบข้อมูล เนื่องจากมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคและการค้าในท้องถิ่นเป็นหลัก ทำให้ธุรกิจการเกษตรขนาดเล็กปรับตัวรองรับโอกาสได้ช้าและแข่งขันได้ยาก ภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนแก่ธุรกิจเหล่านี้ในภาพรวม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าให้เข้าถึงข้อมูลและคำปรึกษาต่างๆ

(2) **การสื่อสารที่ใกล้ชิดกับภาคีในห่วงโซ่มูลค่า** ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกร ธุรกิจชุมชน และพันธมิตรการค้าในตลาดเป้าหมาย ซึ่งมักจะประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างใกล้ชิดก็ต่อเมื่อจะมีการ ซื้อขาย ทำให้การทำงานร่วมกันในห่วงโซ่เป็นไปแบบหลวมๆ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาช่องทางพบปะสื่อสารที่ สม่ำเสมอและครอบคลุมหลายภาคีที่เกี่ยวข้อง

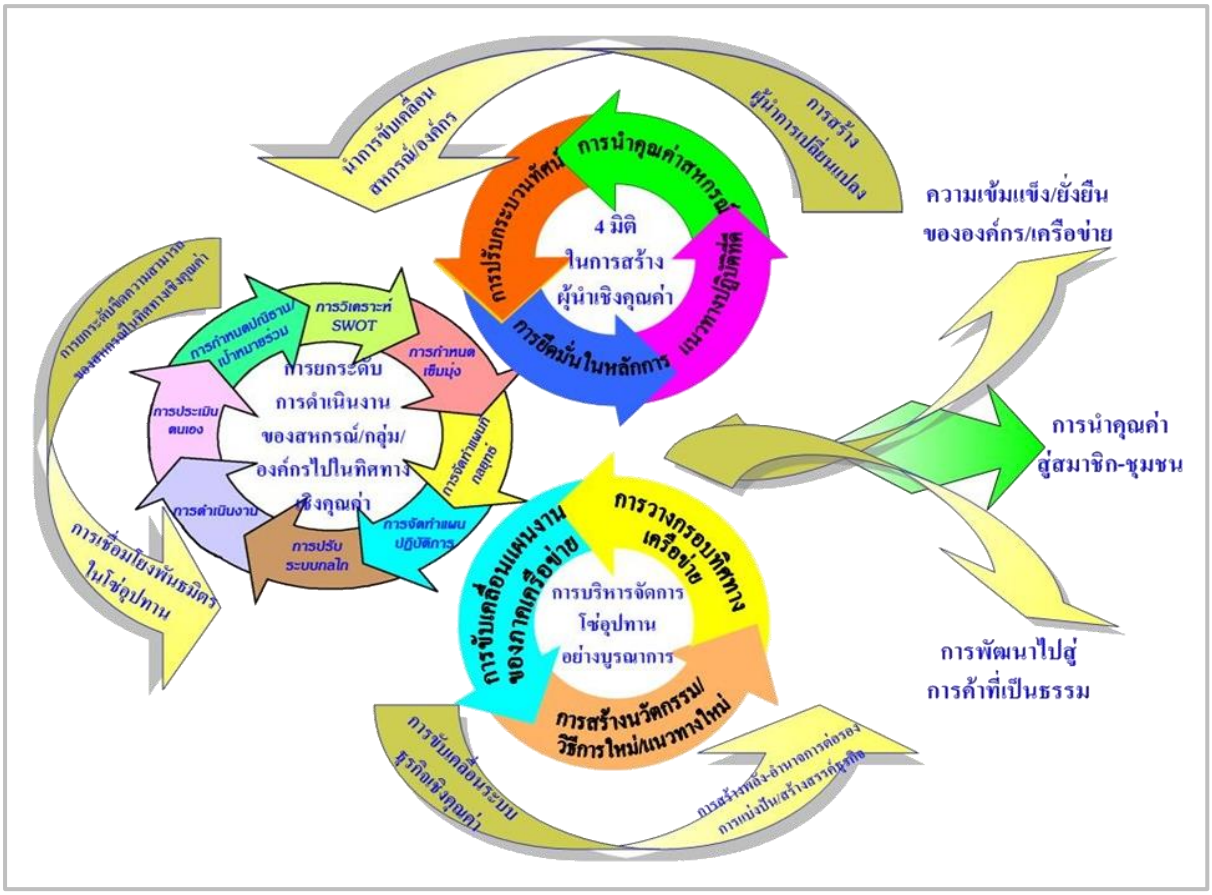
(3) **ความสามารถในการผลิต**ที่จำกัดทั้งปริมาณและความสม่ำเสมอ โดยเฉพาะธุรกิจชุมชนที่มีสมาชิกเกษตรกรในเครือข่ายจำนวนน้อย และผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการบริโภคเป็นหลัก จึงทำให้ไม่สามารถนำผลผลิตมาจัดจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ได้เพียงพอ ในขณะที่ การจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพก็จะเป็นการโอบอุ้ม ไม่ช่วยเกิดการพัฒนาจากภายในและทำให้ธุรกิจของทุกฝ่ายไม่ยั่งยืนในที่สุด

(4) **บริการสนับสนุนเพื่อการบ่มเพาะและส่งเสริม IBM** ในการสร้างธุรกิจชุมชนให้ทันสมัยและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ควรนำเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์เข้ามาใช้ ซึ่งธุรกิจชุมชนอาจร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อให้เข้ามาออกแบบธุรกิจและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งกระตุ้นให้ยุวเกษตรกร/นักศึกษา/นักวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการบ่มเพาะธุรกิจด้วย

(5) **การเข้าถึงแหล่งเงินทุน** ซึ่งพบว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งในเงินลงทุนของผู้ประกอบการและแรงจูงใจทางการเงินสำหรับผู้ร่วมลงทุน ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งกองทุนและเงินให้เปล่าหลายรูปแบบ อาทิ Seed Grant, Challenge Fund, Matching Fund

ในส่วนของการขับเคลื่อนการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (ระหว่างปี 2549-2559) โดยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ภายใต้การสนับสนุนของสกว.นั้น ได้นำมาซึ่งผลผลิตการวิจัยในรูปแบบของตัวแบบธุรกิจชุมชน และตัวแบบธุรกิจสหกรณ์ซึ่งได้มีการส่งเสริมให้คนที่มีรายได้ต่ำ และเกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในระบบธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม คิชฌกูฏโมเดล สามพรานโมเดล Farmer Shop Business Model และอื่น ๆ[15] โดยใช้กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม (VN&F Platform) รูปที่ 2.2

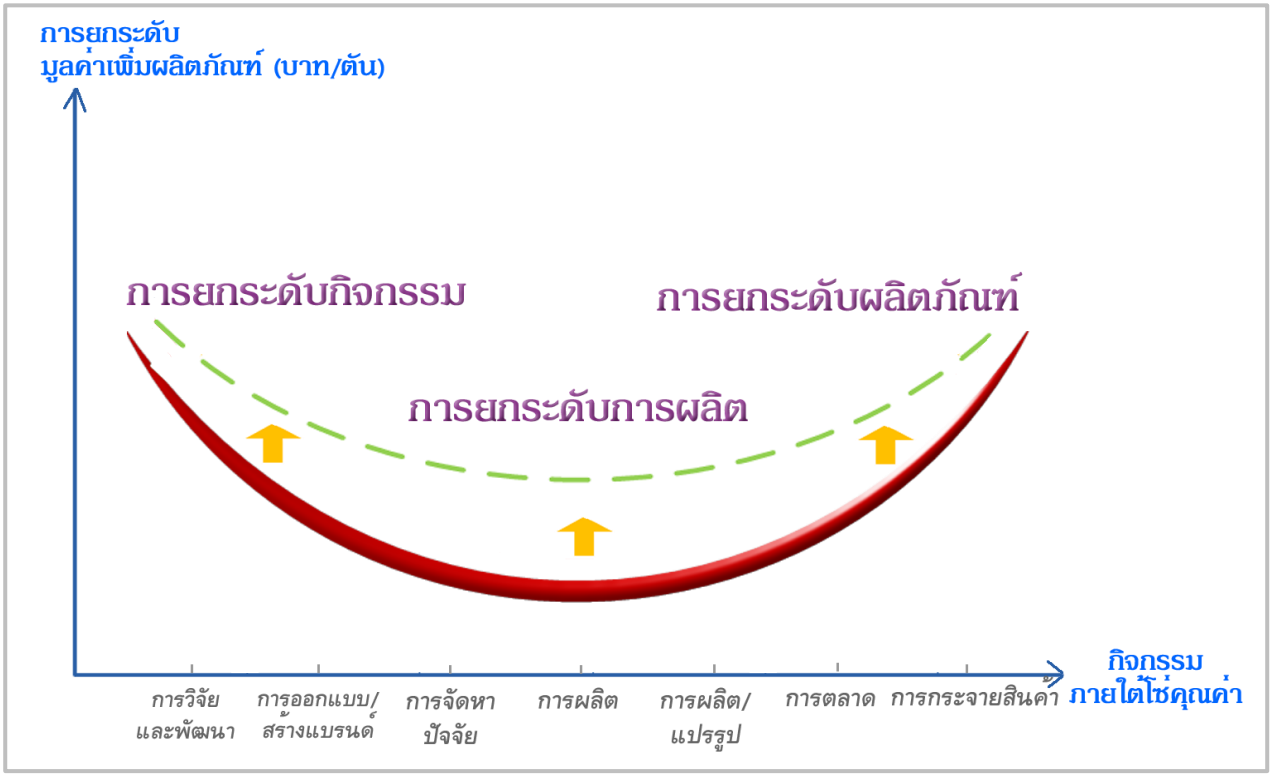
[15] อ่านเพิ่มเติมในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. รายงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 5-ระยะที่ 8 (อัดสำเนา) www.trf.or.th, www.cai.ku.ac.th

รูปที่ 2.2 กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรม (VN & F Platform)

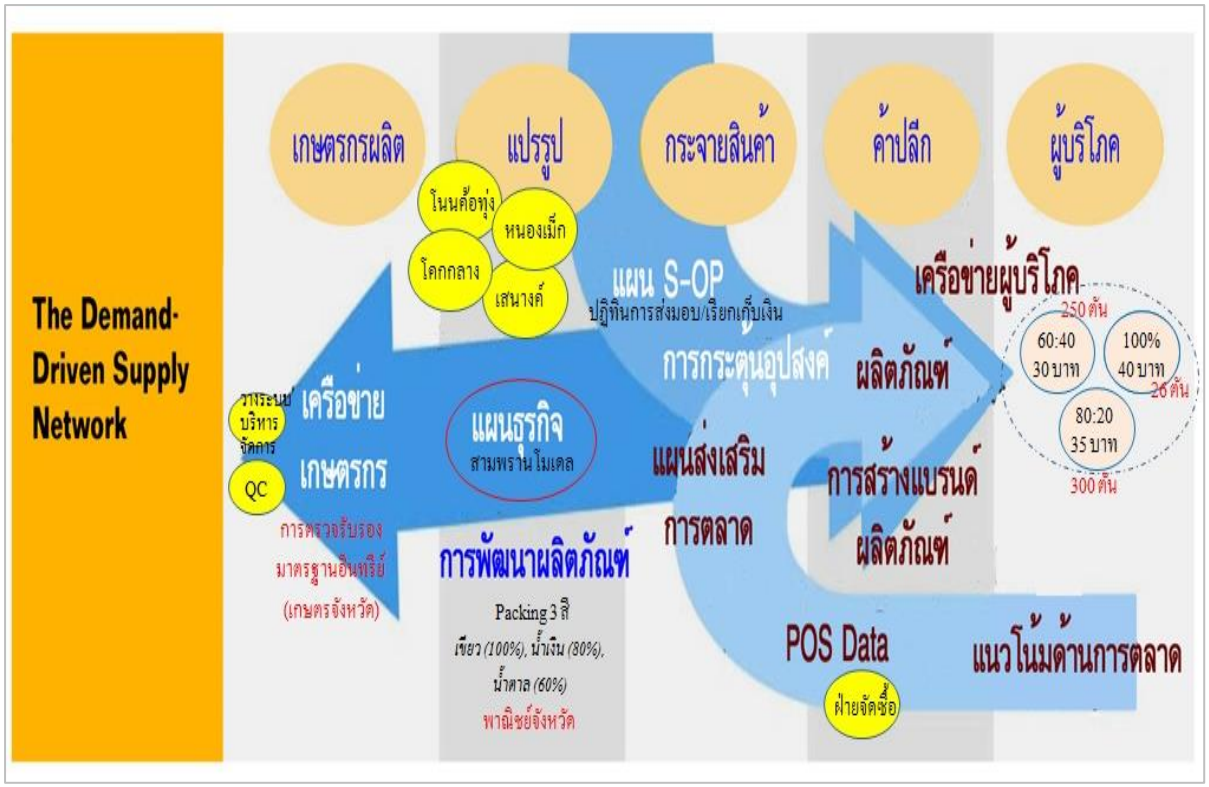
ที่มา: จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2555.

ซึ่งได้สร้างผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อเกษตรกรสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจและชุมชน พัฒนาการโครงการวิจัยนับตั้งแต่ปี 2557 ทีมวิจัยได้ดำเนินการการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ การใช้กรอบคิด The Moving up value chain by Stranshi's Smile Curve (รูปที่ 2.3)

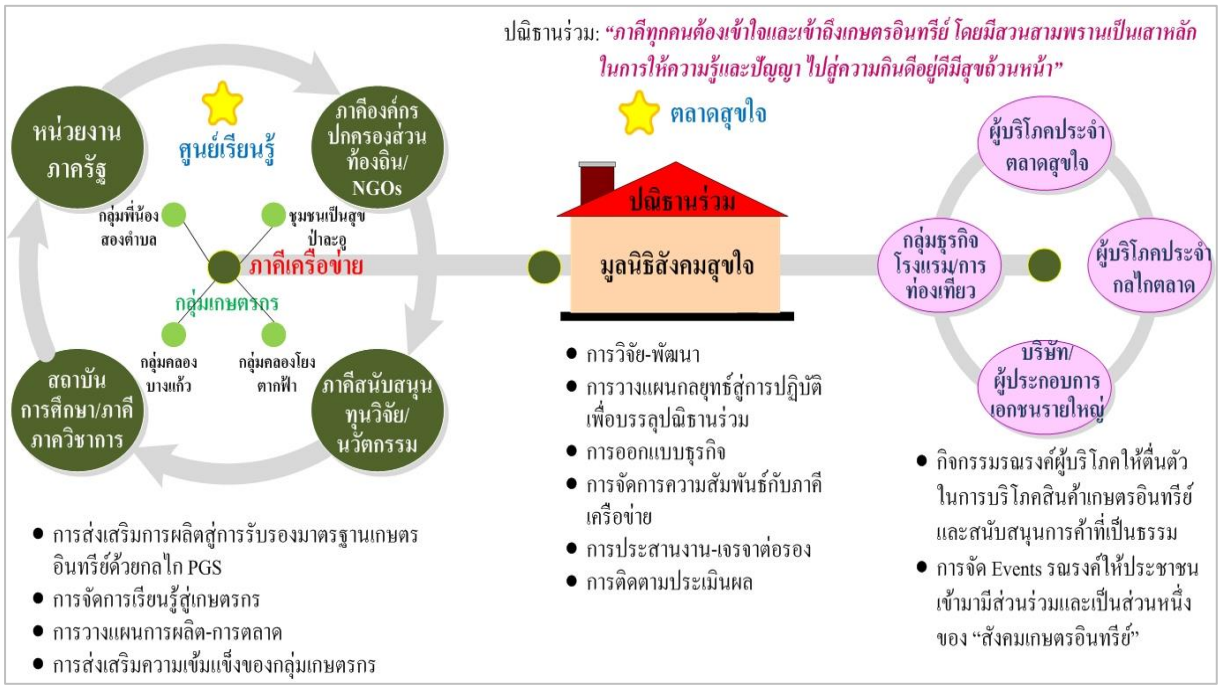
รูปที่ 2.3 แนวทางในการยกระดับมูลค่าเพิ่มภายใต้กรอบแนวคิด The Moving Up Value Chain
ที่มา: จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2560.

โดยข้อสรุปจากการวิจัยของชุดโครงการฯ ระยะที่ 8 ที่สิ้นสุดลงในปี 2560 ได้ผลผลิตการวิจัยเป็นระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์ในลักษณะ Demand Driven Supply Network (รูปที่ 2.4) และโซ่คุณค่าผักอินทรีย์ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน (รูปที่ 2.5) ได้พัฒนาเป็นกรอบแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สำหรับเกษตรกรรายย่อยภายใต้การดำเนินการ 9 ขั้นตอน ที่รู้จักกันในนาม The Value Chain Development Framework: VCD Framework (รูปที่ 2.6)

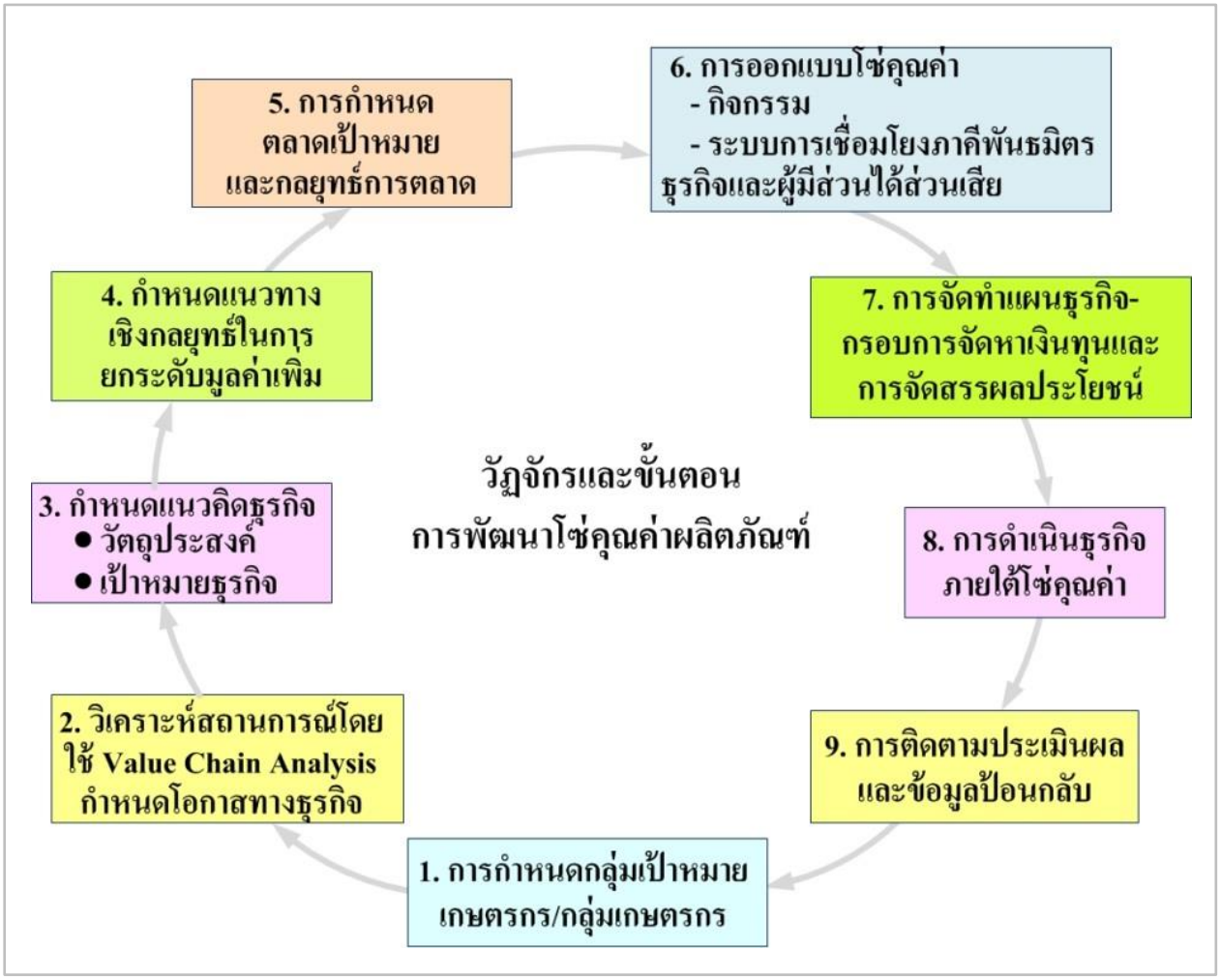
รูปที่ 2.4 ระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์ในลักษณะ Demand Driven Supply Network

ที่มา: จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2560.

รูปที่ 2.5 โซ่คุณค่าผักอินทรีย์ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน

ที่มา: จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2560.

รูปที่ 2.6 กรอบแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สำหรับเกษตรกรรายย่อย (VCD Framework)

ที่มา: จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. 2559. คู่มือการพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์.

2.1.5 แนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่ม

แนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าเป็นไปเพื่อพัฒนาระบบธุรกิจที่มีการเชื่อมโยงการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาคีพันธมิตรธุรกิจภายใต้การจัดการความสัมพันธ์ในระบบธุรกิจสู่เป้าหมายร่วม (Mutual Goal) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าอาจพิจารณาดำเนินการได้ใน 4 แนวทางได้แก่ 1) การยกระดับตัวผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) 2) การยกระดับกระบวนการผลิต (Process Upgrading) 3) การยกระดับสถานะในโซ่คุณค่า (Functional Upgrading) และการขยายธุรกิจไปในโซ่คุณค่าอื่นเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด (Chain Upgrading) โดยกิจกรรมภายใต้โซ่คุณค่าอาจจำแนกเป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มแรก: การวิจัยและพัฒนา (R&D) การออกแบบธุรกิจ การสร้างแบรนด์สินค้า กลุ่มที่สอง: การจัดหาปัจจัยการผลิต กลุ่มที่สาม: การผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มที่สี่: การตลาด การจัดจำหน่าย การกระจายสินค้า

กรอบแนวทางการพัฒนาโซ่คุณค่า ประกอบด้วยการดำเนินการ 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินโครงการพัฒนาโซ่คุณค่า (อาจเป็นกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์) 2) การวิเคราะห์สถานการณ์ (Value Chain Analysis) 3) การกำหนดแนวคิดธุรกิจ 4) การกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ 5) การกำหนดตลาดเป้าหมายและกลยุทธ์การตลาด 6) การออกแบบระบบธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่า 7) การจัดทำแผนธุรกิจ 8) การดำเนินธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่าสู่การบรรลุเป้าหมายร่วม 9) การติดตามประเมินผลและข้อมูลป้อนกลับ

โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีโครงการนำร่องส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกร/สหกรณ์เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับคุณค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งนำมาซึ่งการวิจัยโครงการ “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน” ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

2.2 ความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ของโครงการวิจัย

การดำเนินการวิจัยภายใต้โครงการ “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน” ให้นิยามความหมายธุรกิจ IBM และกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ดังนี้

2.2.1 ความหมายธุรกิจ IBM

หมายถึง รูปแบบธุรกิจที่ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในระบบธุรกิจของสถาบันเกษตรกร ซึ่งได้นำการพัฒนาโซ่คุณค่า (Value Chain Development) ในการทำธุรกิจร่วมกับภาคีพันธมิตรเพื่อการยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) ยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) ที่มีเป้าหมายลดปัญหา/ข้อจำกัดในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย สร้างโอกาสสู่ระบบการค้าที่เป็นธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

2.2.2 คุณลักษณะของตัวแบบธุรกิจ IBM

จากการนิยามความหมายธุรกิจ IBM ในข้อ 2.2.1 ชี้ให้เห็นคุณลักษณะสำคัญของตัวแบบธุรกิจ IBM 3 ประการ (รูปที่ 2.7) ประกอบด้วย

1) เป็นธุรกิจที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรรายย่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายธุรกิจ และได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2) เป็นธุรกิจที่คำนึงถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดสมดุลใน 3 มิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) มีภาคีพันธมิตร (Partnerships) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ ในการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อสร้างขีดความสามารถของธุรกิจ

รูปที่ 2.7 คุณลักษณะธุรกิจ IBM

2.2.3 กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM (IBM Development Platform)

กรอบแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยสำหรับกระบวนการพัฒนาธุรกิจ IBM ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายการวิจัยในห้วงเวลา 2 ปี ประกอบด้วยกลุ่มงานหลัก 5 กลุ่ม (รูปที่ 2.8) ดังนี้

1) ขั้นตอนเริ่มต้น (Initiate Stage) การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและการเปิดพื้นที่เรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2) ขั้นตอนการออกแบบธุรกิจ IBM (Business Design) ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์สู่เป้าหมายร่วม ตามกรอบคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และการวางแผนธุรกิจเพื่อกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัดในห้วงเวลาต่าง ๆ

3) ขั้นตอนการดำเนินธุรกิจ (Business Implementation) ภายใต้การสนับสนุนของทีมโค้ชและผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ

4) ขั้นตอนการประเมินผล (Follow-up & Evaluation) ประกอบด้วยการติดตามประเมินข้อมูลเพื่อสรุปผลการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนต่าง ๆ และข้อค้นพบจากการวิจัย

5) ขั้นตอนการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อขยายผลสู่การพัฒนา

รูปที่ 2.8 กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM (IBM Development Platform)

2.2.4 Logical Framework การพัฒนาธุรกิจ IBM สำหรับพื้นที่เป้าหมาย

เพื่อให้มีกรอบแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยสำหรับกระบวนการพัฒนาเป้าหมายความสำเร็จ วิธีวัด/ประเมินผล แนวทางส่งเสริมและภาคีที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการวิจัยสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน จึงได้จัดทำ Logical Framework สำหรับกรณีศึกษาทั้ง 2 กรณี ดังนี้

1) Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี (รูปที่ 2.9)

มิติการพัฒนา	เป้าหมาย / ความสำเร็จ	วิธีวัด / ประเมิน	แนวทางการส่งเสริม	หุ้นส่วน / ภาคีที่เกี่ยวข้อง
1. การยกระดับสมรรถนะเกษตรกรใน 3 มิติ (ทัศนคติ, กระบวนทัศน์ และความรู้-ทักษะ)	1. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการผลิตข้าว GAP เพิ่มขึ้น	1. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน-วิธีการทำนา GAP ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน, 2. จ/นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นทุกปี 3. จ/นเกษตรกรที่ได้รับรางวัลและแนวปฏิบัติที่ดีในการทำนา GAP เพิ่มขึ้นในแต่ละปี	1. เปิดพื้นที่เรียนรู้แก่เกษตรกรโดยใช้กลไกศูนย์เรียนรู้ IBM ในการขับเคลื่อนการพัฒนา 2. สร้างแรงจูงใจ โดยประกาศรางวัลแก่เกษตรกรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี	• เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 50 คน+ • คณะกรรมการ/ทีมกลยุทธ์โครงการ IBM/สกก.บ้านลาด จก. • ทีมวิจัย สกว. • ศูนย์ข้าวราชบุรี, กรมการข้าว • สนง.เกษตรจังหวัด • สนง.สหกรณ์จังหวัด
	2. จำนวนเกษตรกรทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี	1. พื้นที่ทำนา GAP ของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 20%	1. ใช้กลไกหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรในการประสานเครือข่ายสมาชิกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเข้ามามีส่วนร่วม/การติดตามผล	• กลุ่มเกษตรกรทำนา • ทีมกลยุทธ์โครงการ IBM
	3. เกษตรกรมีจิตสำนึกพึ่งพาและร่วมมือกันเข้ามามีส่วนร่วม ใช้กลไกสกก.ในการแก้ปัญหาอาชีพ	1. ผลการประเมินทัศนคติ 2. จำนวนเกษตรกรที่เข้ามาร่วมกิจกรรมโครงการ IBM อย่างต่อเนื่อง	1. การใช้กลไกวิจัยประสานงานทีมกลยุทธ์โครงการ IBM เพื่อขับเคลื่อนตามแผนส่งเสริมสู่เป้าหมายร่วม	• ภาคีวิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ • สกว.
2. การยกระดับไปสู่ระบบธุรกิจ IBM เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์	1. มีแผนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโครงการ IBM ภายใต้แผนการดำเนินงานสหกรณ์อย่างเป็นทางการ 2. มีบุคลากรรับผิดชอบระบบธุรกิจ IBM ชัดเจน	1. มีแผนกลยุทธ์โครงการ IBM 2. มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและที่ประชุมใหญ่สำหรับโครงการ IBM 3. มีคำสั่งแต่งตั้งทีมกลยุทธ์คณะกรรมการโครงการ IBM และการมอบหมายความรับผิดชอบ 4. จ/นพนง.สหกรณ์รู้&เข้าใจในแผนการดำเนินงาน/เป้าหมาย IBM	1. สนับสนุนการจัดทำแผนกลยุทธ์โครงการ IBM สู่เป้าหมายร่วม 2. การสนับสนุนการจัดทำแผนงานภายใต้ภารกิจต่าง ๆ 3. การใช้กลไกเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการและการติดตามผ่านทีมกลยุทธ์สู่เป้าหมายร่วม 4. การจัดอบรมพนักงานสหกรณ์	• ทีมวิจัยสกว. • ทีมกลยุทธ์โครงการ IBM สกก.บ้านลาด จก. • แกนนำกลุ่มเกษตรกร • เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ • คณะกรรมการนโยบายโครงการ IBM • พนักงานสหกรณ์ • ภาคีพันธมิตรธุรกิจ
3. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์	1. มีแผนธุรกิจและตลาดเป้าหมายสำหรับข้าว GAP ภายใต้แบรนด์ผลิตภัณฑ์ 2. ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มจากการจำหน่ายผลผลิต	1. รายงานการดำเนินงานโครงการ IBM	1. การสนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่การจัดทำรายงาน/ประเมินผล	• ทีมวิจัย สกว. • ทีมกลยุทธ์โครงการ IBM • คณะกรรมการนโยบายโครงการ IBM สหกรณ์

รูปที่ 2.9 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณีสกก.บ้านลาด จก.

2) Logical Framework **การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จังหวัดสุพรรณบุรี** (รูปที่ 2.10)

มิติการพัฒนา	เป้าหมาย / ความสำเร็จ	วิธีวัด / ประเมิน	แนวทางการส่งเสริม	หุ้นส่วน / ภาคีที่เกี่ยวข้อง
1. การยกระดับสมรรถนะ (ทัศนคติ ความรู้ ทักษะ และความรู้-ทักษะ)	1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่าร้อยละ 80	1. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน-วิธีการทำนาอินทรีย์ผ่านการรับรองมาตรฐาน	1. การเปิดแนวทางการส่งเสริมพื้นที่เรียนรู้แก่เกษตรกรเป้าหมาย โดยใช้กลไกศูนย์เรียนรู้ IBM ในการขับเคลื่อนการพัฒนา 2. สร้างแรงจูงใจ โดยการประกาศรางวัลแก่เกษตรกรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี	• เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 26 คน • สนง.เกษตรอำเภอ/จังหวัด • คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ "อู่ทองยั่งยืน"
	2. จำนวนเกษตรกรทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี	2. จำนวนเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีมาทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี	3. การให้ข้อมูลข่าวสารที่ชี้ให้เห็นประโยชน์/ภัยคุกคามที่มาจากการทำนาเคมี 4. การวางแผนการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์	• กระทรวงพาณิชย์ • บ.ซองเดอร์ จก. • สหกรณ์แลมอนฟาร์ม จก.
	3. เกษตรกรมีจิตสำนึกพึ่งพาและร่วมมือกันเข้ามามีส่วนร่วมใช้กลไกวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาอาชีพและสร้างสมดุลในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกัน	3. ผลการประเมินทัศนคติ 4. จำนวนเกษตรกรที่เข้ามาร่วมกิจกรรม IBM	5. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างองค์กรการบริหารจัดการวิสาหกิจไปสู่ IBM เพื่อใช้เป็นกลไกการยกระดับการพัฒนาสู่เป้าหมายร่วม	• ภาคีวิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ • สกว.
2. การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งเป็นธรรมาภิบาล และเป็นเครื่องมือของสมาชิกในการพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่	1. มีการพัฒนาโครงสร้างองค์กร 2. มีระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 3. มีคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจ 4. มีกรอบทิศทางการดำเนินงานสู่เป้าหมายร่วม	5. มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจตามโครงสร้าง/ระบบและแผนการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ โดยพิจารณาจากรายงานการประชุมและหลักฐาน เช่น ระเบียบแผนงานต่าง ๆ	6. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างองค์กรการวางระบบบริหารจัดการวิสาหกิจฯ โดยใช้กลไกแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการตามกิจการสู่การบรรลุเป้าหมายร่วม 7. ผลักดันการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้กลไกคณะกรรมการฯ และทีมกลยุทธ์ภายใต้คำแนะนำของทีมวิจัย	• กระทรวงพาณิชย์ • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และภาควิจัยภายใต้การสนับสนุน สกว. • ธ.ก.ส. • สนง.สหกรณ์จังหวัด • สนง.เกษตรจังหวัด
3. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์	1. มีแผนธุรกิจกำหนดตลาดเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์แปรรูป 2. มีแผนธุรกิจกำหนดตลาดเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3. ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพ	6. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนธุรกิจในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ	8. การสนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่การจัดทำรายงาน / ประเมินผล	• ภาคีพันธมิตรองค์กรชุมชน • ภาคี บ.ซองเดอร์ จก. • สหกรณ์แลมอนฟาร์ม จก. • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ • ภาคีผู้ประกอบการ • เครือข่ายผู้บริโภค • ลูกค้าประจำ

รูปที่ 2.10 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนา IBM กรณีกลุ่มวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน

2.3 การใช้ชุดความรู้ในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM

ทีมวิจัยได้นำเอาชุดความรู้ที่สำคัญดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1 และ 2.2 มาใช้ในการพัฒนากระบวนการทางธุรกิจ (Process for Development) ของธุรกิจข้าวที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

2.3.1 แนวทางการส่งเสริมธุรกิจ IBM ตามข้อเสนอแนะของ G20 (รูปที่ 2.1) จะช่วยลดข้อจำกัดและจุดอ่อนในระบบธุรกิจที่เป็นอยู่เดิมและเปิดกระบวนทัศน์แก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.3.2 กรอบแนวทางการพัฒนาระบบคุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม (รูปที่ 2.2) จะช่วยยกระดับสมรรถนะแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปพร้อมกัน การสร้างกระบวนการวางแผนกลยุทธ์แก่ธุรกิจข้าวและการวางระบบบริหารจัดการธุรกิจข้าวอย่างมีแบบแผน เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.3.3 กรอบแนวคิด The Moving up Value Chain (รูปที่ 2.3) จะช่วยปรับกระบวนทัศน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าวและชี้ให้เห็นกระบวนการธุรกิจภายใต้การพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

2.3.4 กรอบแนวทางการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่ม (รูปที่ 2.6) จะแจกแจงให้เห็นขั้นตอนการพัฒนาโซ่คุณค่าของธุรกิจข้าว

และเพื่อการสร้างทักษะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าว IBM จึงได้ให้มีการเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่ดีของกรณีศึกษาโซ่คุณค่าข้าวอินทรีย์ (รูปที่ 2.4) ของกลุ่มเครือข่ายข้าวอินทรีย์สัจธรรมอำนาจเจริญ (รูปที่ 2.4) และโซ่คุณค่าผักอินทรีย์ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน (รูปที่ 2.5)

บทที่ 3
ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จ.เพชรบุรี

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษาสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากมีคุณสมบัติเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด คือ 1) คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติเห็นชอบในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการสำรวจเบื้องต้น พบว่ามีเกษตรกรสมาชิกสนใจและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการวิจัย อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายสำหรับการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด คือ สมาชิกสหกรณ์ในปัจจุบันยังคงทำนาโดยใช้ปุ๋ยและสารเคมี อีกทั้งยังมีทัศนคติที่ไม่เชื่อมั่นว่าการปรับเปลี่ยนไปทำนา GAP หรืออินทรีย์จะมีความเป็นไปได้และสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้นการดำเนินงานวิจัยในระยะแรกภายในเวลา 1 ปี มีผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 เกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (สกก.บ้านลาด จก.)

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2483 มีสมาชิกผู้ก่อตั้งจำนวน 1,401 คน ทุนดำเนินงาน 900,000 บาท ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด (รายงานกิจการประจำปี 2560) ดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งมั่นสานต่องานที่พ่อทำ น้อมนำปณิธานสหกรณ์” มีสมาชิก 9,149 คน ทุนดำเนินงาน 1,316 ล้านบาท รายได้ธุรกิจ 220 ล้านบาท กำไรสุทธิประจำปี 29.4 ล้านบาท มีการดำเนินธุรกิจอเนกประสงค์ที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ รับเงินฝาก ธุรกิจซื้อ ธุรกิจจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต (เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี เครื่องอบ อุปกรณ์วัสดุก่อสร้าง) สินค้าอุปโภคบริโภค ร้าน Farmer Shop ศูนย์กระจายสินค้า ธุรกิจรวบรวม (รวบรวมข้าวเปลือก และเมล็ดพันธุ์ข้าว) ธุรกิจแปรรูป (โรงสี) ธุรกิจบริการ ให้บริการรถเกี่ยวนวดข้าว ธุรกิจตลาดกลางข้าวเปลือก ตลาดกลางผักผลไม้ ธุรกิจปั๊มน้ำมัน และโครงการกล้วยหอม GAP เพื่อการส่งออกและจำหน่ายในประเทศ (รูปที่ 3.1)

ธุรกิจสินเชื่อ

ธุรกิจซื้อ

ธุรกิจจัดหาและจำหน่ายปัจจัยการผลิต

ธุรกิจรวบรวม

ธุรกิจแปรรูป

ธุรกิจบริการ

ธุรกิจตลาดกลางข้าวเปลือก ผัก ผลไม้

ธุรกิจปั๊มน้ำมัน

ธุรกิจกล้วยหอม GAP

รูปที่ 3.1 การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

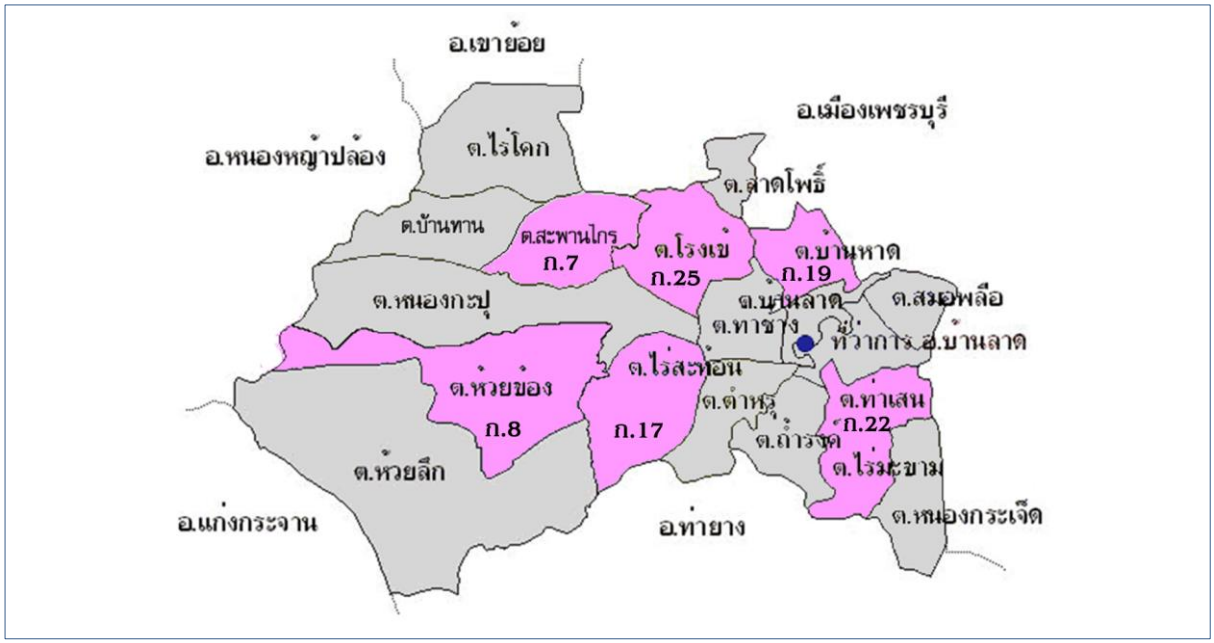
3.2 การเข้าร่วมโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM

ภายหลังจากการประชุมหารือกับผู้จัดการสหกรณ์และคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของธุรกิจข้าว IBM (รูปที่ 3.2) จึงได้มีมติคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เห็นชอบในการดำเนินการโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM กับทีมงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสกว. เป็นเวลา 2 ปี เริ่มจาก 18 เมษายน 2560

รูปที่ 3.2 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ และผู้เกี่ยวข้อง

ผลการประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายแก่สมาชิกสหกรณ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการข้าว IBM ได้มีสมาชิกเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการนำร่องจำนวน จำนวน 40 ราย มีเนื้อที่ทำนารวมทั้งสิ้น 963 ไร่ 2 งาน จาก 6 ตำบล (ตารางที่ 3.1) ประกอบด้วย 1) ต.สะพานไกร 2) ต.ห้วยข้อง 3) ต.ไร่สะท้อน 4) ต.บ้านหาด 5) ต.ท่าเสน 6) ต.โรงเข้ (รูปที่ 3.3)

รูปที่ 3.3 พื้นที่ทำนาของสมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่ทำนาของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ที่เข้าร่วมโครงการข้าว IBM

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	กลุ่ม	ตำบล	เนื้อที่ทำนา (ไร่)
1	คุณถม พรายประทีป	7	ม. 2 ต. สะพานไกร	30
2	คุณสงวน พรายประทีป	7	ม. 2 ต. สะพานไกร	40
3	คุณประเทือง เกลาวิสุทธิ์	7	ม. 2 ต. สะพานไกร	8
4	คุณสมัคร ชุ่มชื่น	7	ม. 2 ต. สะพานไกร	12
5	คุณลือชัย น้อยจ้อย	7	ม. 2 ต. สะพานไกร	50
6	คุณยิ้ม คำสม	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	40
7	คุณเสือง ขันทรัพย์	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	20
8	คุณสุริน คำโพธิ์	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	8 ไร่ 2 งาน
9	คุณบุญเลื่อน ขันทรัพย์	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	24
10	คุณประสิทธิ์ สวยงาม	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	39
11	คุณวินัย คำโหย	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	14 ไร่ 3 งาน
12	คุณชีพ คำโพธิ์	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	50
13	คุณบรรจง นามไว	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	24
14	คุณสุนทร ยิ้มรอด	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	24
15	คุณบังออน คำโพธิ์	8	ม. 3 ต. ห้วยข้อง	22
16	คุณสุชีพ มูลสุข	17	ต. ไร่สะท้อน	18
17	คุณสายพิน นศแก้ว	17	ต. ไร่สะท้อน	26
18	คุณสุนีย์ หัตเถื่อน	17	ต. ไร่สะท้อน	14
19	คุณสงกรานต์ สาริมา	17	ต. ไร่สะท้อน	32
20	คุณปิยทรรษน้นท์ บุตรจันทร์	17	ต. ไร่สะท้อน	24
21	คุณเลิศ ลำพู	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	19
22	คุณบุญชู สวัสดี	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	30
23	คุณบุญมาก คงทอง	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	10
24	คุณบุญส่ง เกิดรอด	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	30
25	คุณลอม รักมิตร	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	21
26	คุณบุญเลิศ เจริญดี	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	35
27	คุณบุญนาถ ยิ้มแย้ม	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	27
28	คุณอำพร กลิ่นอุบล	19	ม. 5 ต. บ้านหาด	10
29	คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย	22	ม. 1 ต. ท่าเสน	15
30	คุณพิมพ์ มากมูล	22	ม. 1 ต. ท่าเสน	40
31	คุณวิเชือน เนตรน้อย	22	ม. 7 ต. ท่าเสน	6 ไร่ 1 งาน
32	คุณแฉล้ม มาเกิด	22	ม. 1 ต. ท่าเสน	28
33	คุณสมจิตร จีวะ	22	ม. 1 ต. ท่าเสน	9
34	คุณสะเทิ้น คนมี	25	ม. 1 ต. โรงเข้	11

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	กลุ่ม	ตำบล	เนื้อที่ทำนา (ไร่)
35	คุณสาธิต รักมิตร	25	ม. 1 ต. โรงเข้	18
36	คุณเสงี่ยม ประทุมเทือง	25	ม. 1 ต. โรงเข้	22
37	คุณเงียบ สอนบุญ	25	ม. 1 ต. โรงเข้	35
38	คุณชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร	25	ม. 1 ต. โรงเข้	30
39	คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง	25	ม. 1 ต. โรงเข้	34
40	คุณป่วน อ่วมแสง	25	ม. 5 ต. โรงเข้	13
		รวม		963 ไร่ 2 งาน

จากการสำรวจข้อมูล ณ 20/7/2560

3.3 การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

การดำเนินการในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ภายใต้กรอบเวลา 2 ปี เป็นไปตามความหมาย คุณลักษณะและกรอบแนวทางการพัฒนา (IBM Development Platform) ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.2.1, 2.2.2 และ 2.2.3 และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานร่วมกันของภาคีวิจัยสู่ความสำเร็จ วิธีคิด/ประเมินผลภายในกรอบเวลาที่กำหนด จึงได้จัดทำ Logical Framework ในการขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ข้อ 2.2.4(1)

การดำเนินงานตามกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ในห้วงเวลาหนึ่งปี ซึ่งจะครอบคลุมถึงขั้นตอนเริ่มต้น ประกอบด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ และการเปิดพื้นที่เรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ 3 มิติ เพื่อปรับทัศนคติ กระบวนทัศน์ และเพิ่มพูนความรู้–ทักษะที่เกี่ยวข้องแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นตอนการออกแบบธุรกิจ IBM ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีในโซ่คุณค่าเพื่อการกำหนดเป้าหมายร่วมและการจัดทำแผนธุรกิจ และการดำเนินธุรกิจภายใต้การสนับสนุนของทีมโค้ชซึ่งดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 การวิเคราะห์สถานการณ์

การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการผลิตและการตลาดธุรกิจข้าวสหกรณ์การเกษตรมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อนำไปสู่กระบวนการ Shared Vision ในระหว่างภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดแผนกลยุทธ์ธุรกิจข้าว IBM ซึ่งเริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุน–ผลตอบแทนการทำนา การวิเคราะห์โซ่อุปทานธุรกิจข้าวสหกรณ์ การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้าว (SWOT Analysis) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี (สมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ) การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 40 คน และนำมาประมวลสรุปในเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560 (ตารางที่ 3.2, รูปที่ 3.4) พบว่าในฤดูการผลิตนาปี

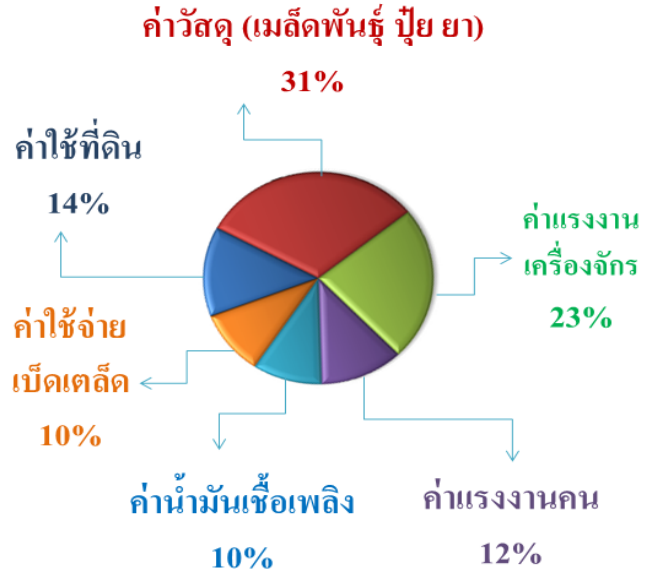
ปี 2560 เกษตรกรสมาชิกที่ปลูกข้าวนาปีโดยใช้ข้าวพันธุ์ชัยนาท มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,100 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 800 กก./ไร่ ราคาข้าวกิโลกรัมละ 7 บาท จึงทำให้มีรายได้รวม 5,600 บาท/ไร่ จึงมีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนเงินสด 1,800 บ./ไร่ แต่หากพิจารณารายได้สุทธิเหนือต้นทุนรวม โดยนำเอารายการค่าใช้ที่ดินและค่าแรงงานในครัวเรือนมาคำนวณด้วยจะมีรายได้สุทธิเฉลี่ยไร่ละ 500 บาท

ตารางที่ 3.2 ต้นทุนผลตอบแทนทำนาปี (ข้าวพันธุ์ชัยนาท) ของเกษตรกรสมาชิกสกก.บ้านลาด จก. ก่อนเข้าร่วมโครงการ ปีการผลิต 2560

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	**เงินสด**	**ไม่ใช่เงินสด**	**รวม**
ต้นทุนคงที่:	**–**	**700**	**700**
ค่าใช้ที่ดิน	–	700	700
ต้นทุนผันแปร:	**3,800**	**600**	**4,400**
ค่าเมล็ดพันธุ์	380	–	380
ค่าปุ๋ย	900	–	900
ค่าวัสดุ & สารเคมี	320	–	320
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,200	–	1,200
ค่าแรงงานคน	–	600	600
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	500	–	500
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	500	–	500
ต้นทุนรวม:	**3,800**	**1,300**	**5,100**
ผลผลิตเฉลี่ย 800 กก./ไร่			
ราคาขาย 7,000 บ./ตัน (7 บ./กก.)			
รายได้รวม: (800 กก. X 7 บ.)			**5,600**
รายได้สุทธิเหนือต้นทุนเงินสด			**1,800**
รายได้สุทธิเหนือต้นทุนรวม			**500**

หมายเหตุ: การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการทำนาปีในตารางเป็นข้อมูลการทำนาที่ยังใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีของเกษตรกรจำนวน 40 ราย ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อจะใช้เป็นฐานข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนก่อน–หลังเข้าร่วมโครงการวิจัย

รายการต้นทุน	บ้านลาด (บาท)	ร้อยละ
ค่าใช้ที่ดิน	700	14
ค่าวัสดุ(เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา)	1,600	31
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,200	23
ค่าแรงงานคน	600	12
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	500	10
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	500	10
ต้นทุนรวม	5,100	100

รูปที่ 3.4 สัดส่วนต้นทุนการผลิตเฉลี่ยข้าวนาปี ในปีเพาะปลูก 2560 สมาชิกสกก.บ้านลาด จก. ก่อนเข้าร่วมโครงการ

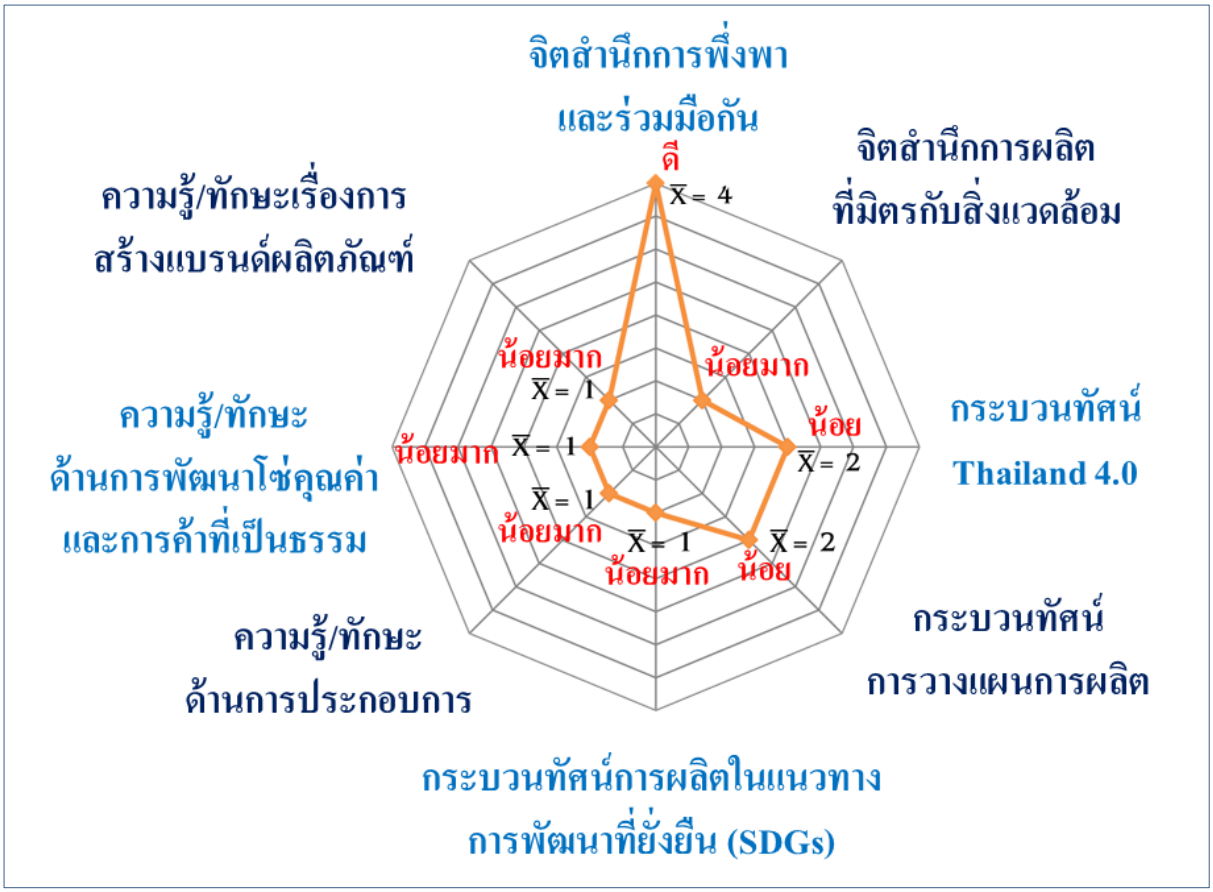
2) การประเมินสมรรถนะเกษตรกร

การประเมินสมรรถนะเกษตรกรเป็นไปเพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นประกอบการวางแผนพัฒนาสมรรถนะ 3 มิติ ในด้านจิตสำนึก กระบวนทัศน์ ความรู้/ทักษะรวม 8 องค์ประกอบ เพื่อให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนธุรกิจข้าว IBM ภายใต้กระบวนการพัฒนาโซ่คุณค่าสู่เป้าหมายร่วม

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรใน 8 องค์ประกอบ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากเกษตรกรและการสังเกตการณ์ของทีมผู้ทรงคุณวุฒิในเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 ครั้ง จึงได้นำมาแจกแจงเป็นค่าคะแนนสำหรับมาตรวัดสมรรถนะใน 5 ระดับ โดยให้ค่าคะแนนเต็ม 5 คะแนน เรียงลำดับจากสมรรถนะดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก โดยใช้กราฟเรดาห์ (Radar Chart) ในการนำเสนอค่าคะแนนเฉลี่ยที่ชี้ให้เห็นระดับสมรรถนะของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 8 องค์ประกอบ (รูปที่ 3.5)

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรใน 8 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

- จิตสำนึก “การพึ่งพาและร่วมมือกัน” อยู่ระดับดี ($\bar{X}$ = 4)
- จิตสำนึก “การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)
- กระบวนทัศน์ “Thailand 4.0” อยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2)
- กระบวนทัศน์ “การวางแผนการผลิต” อยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2)
- กระบวนทัศน์ “การผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs” อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)
- ความรู้/ทักษะด้านการประกอบการ อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)
- ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)
- ความรู้/ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)

รูปที่ 3.5 การประเมินระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบ

3) การวิเคราะห์ Value Chain (Value Chain Analysis)

การวิเคราะห์ Value Chain ในที่นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินกระบวนการดำเนินธุรกิจข้าวของสหกรณ์ที่เป็นอยู่เดิม โดยเน้นไปที่

- กระบวนการจัดหาปัจจัยการผลิต
- กระบวนการผลิตข้าว
- การรวบรวม แปรรูป กระจายสินค้า (การตลาด แบรนด์สินค้า)
- ผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย
- การจัดการข้อมูลข่าวสารและการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- เป้าหมายธุรกิจ

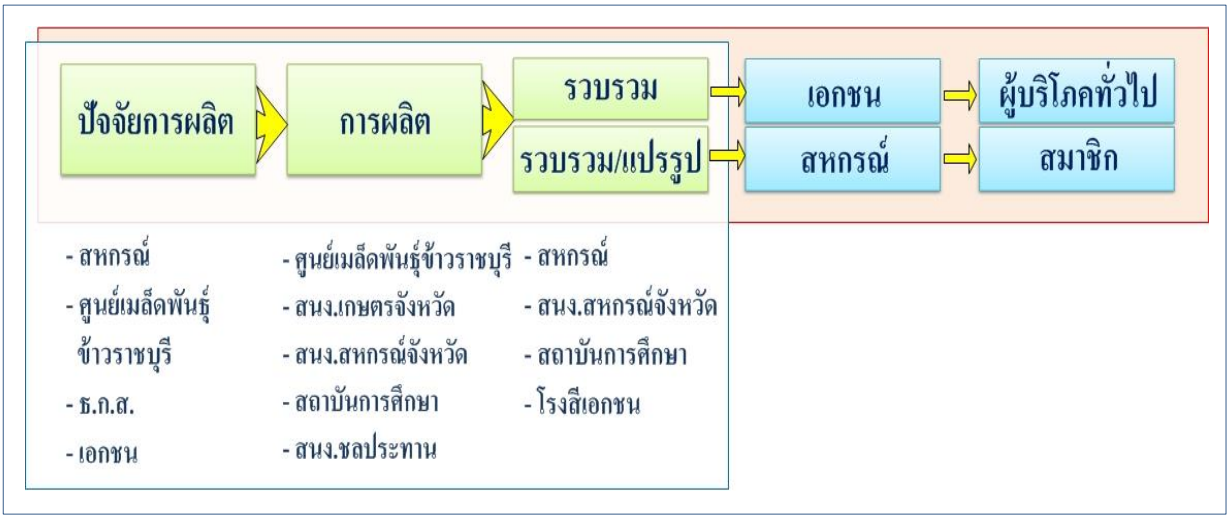
ผลการวิเคราะห์ Value Chain ในธุรกิจข้าวของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นดังรายละเอียดในรูปที่ 3.6

การจัดหาปัจจัยการผลิตของเกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่จะใช้บริการจากสหกรณ์ทั้งด้านสินเชื่อ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา อุปกรณ์การผลิต มีเกษตรกรบางรายที่ซื้อปัจจัยการผลิตจากร้านค้าเอกชน

ด้านการผลิต เกษตรกรสมาชิกที่ทำนามี 3,000 ราย เนื้อที่การผลิต 30,000 ไร่ ทำนาเคมีโดยใช้เมล็ดพันธุ์ชัยนาท สุพรรณบุรี และ กข 41 เป็นหลัก โดยบางส่วนเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ซื้อจากสหกรณ์และได้จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี หน่วยงานภาคีสนับสนุนด้านการส่งเสริมการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี (ส่งเสริมการทำนา GAP) และสำนักชลประทาน

การไถนา–เกี่ยวข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้บริการจากผู้ประกอบการในพื้นที่และรถไถ–เกี่ยวข้าวจากสหกรณ์

สหกรณ์ให้บริการรับซื้อและรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรปีละประมาณ 5,000 ตันข้าวเปลือก โดยข้าวเปลือกประมาณ 4,500 ตันข้าวเปลือก สหกรณ์จำหน่ายให้กับโรงสีในพื้นที่ประมาณร้อยละ 90 ของข้าวเปลือกที่รวบรวมได้ และนำมาแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง ๆ ละ 5 กิโลกรัม ประมาณปีละ 350 ตันข้าวสาร ภายใต้แบรนด์ “ข้าวBL” เพื่อจำหน่ายแก่สมาชิกและผู้บริโภคที่ร้านค้าสหกรณ์ ทั้งนี้ธุรกิจข้าวสหกรณ์ยังเป็นเป้าหมายสำหรับฝ่ายจัดการที่จะยกระดับธุรกิจสู่การเชื่อมโยงการผลิตเพื่อการบริโภคของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งมีกว่า 9,000 ครัวเรือน

รูปที่ 3.6 Value Chain ธุรกิจข้าวสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ก่อนเข้าร่วมโครงการ

การวิเคราะห์โดยใช้กรอบ Value Chain Analysis (รูป 3.6) ชี้ให้เห็นประเด็นดังนี้

1. เกษตรกรผู้ผลิตเป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นที่การผลิต 6–80 ไร่ ยังทำนาเคมี โดยใช้ประสบการณ์เดิม ส่วนใหญ่ยังไม่มีการวางแผนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและไม่สนใจทำนา GAP–อินทรีย์

2. สหกรณ์มีบทบาทสำคัญตลอดโซ่คุณค่า ตั้งแต่การจัดหาปัจจัยการผลิต (ให้สินเชื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ จำหน่ายปุ๋ย–สารเคมี–เครื่องมือ & อุปกรณ์การผลิต) ให้บริการรถไถนา รถเกี่ยวข้าว

รวบรวมผลผลิตจากสมาชิก จำหน่ายข้าวเปลือกแก่โรงสีเอกชน แปรรูปและจำหน่ายข้าวสารแก่สมาชิกและผู้บริโภคทั่วไปภายใต้แบรนด์ข้าว BL

3. หน่วยงานรัฐที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายมีหลากหลาย ส่งผลทั้งเชิงบวก ได้แก่ การสนับสนุนจัดหาอุปกรณ์ เครื่องจักร งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีโรงสี ในเชิงผลกระทบที่มีต่อเกษตรกรและสหกรณ์ ได้แก่ ค่าเสียโอกาสในการประกอบอาชีพของเกษตรกรและการดำเนินธุรกิจภายใต้นโยบายและแผนงานที่ริเริ่มโดยสหกรณ์เอง

4. สหกรณ์มีจุดแข็งเรื่องทุนดำเนินงาน ทีมงานมีความภักดีต่อองค์กร (สหกรณ์) มีความสนใจในการยกระดับธุรกิจข้าวครบวงจรแต่มีจุดอ่อนตรงที่ยังขาดข้อมูลข่าวสารและแผนทิศทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับธุรกิจข้าวครบวงจรที่เชื่อมโยงการนำผลผลิตจากเกษตรกรสมาชิก (3,000 ราย) สู่ประมาณการผลผลิตข้าวเปลือกปีละ 5,000 ตัน สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นผู้บริโภคซึ่งมีอยู่กว่า 9,000 ครัวเรือน

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจข้าวสหกรณ์ขาดเป้าหมายร่วม ขาดกลไกการบริหารจัดการความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมสู่การบรรลุเป้าหมายร่วม

6. ขาดพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อยกระดับสมรรถนะเพื่อให้มีความพร้อม (8 องค์ประกอบ) ในการขับเคลื่อนธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่า

3.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดังรายละเอียดในรูปที่ 3.7 ได้นำมาซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่

1) กลยุทธ์กลุ่ม SO Strategies คือ “การกำหนดนโยบายของสกก.บ้านลาด จก. ผ่านมติที่ประชุมใหญ่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการริเริ่มโครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม ระหว่างปี 2560–2563”

2) **กลยุทธ์กลุ่ม WO Strategies** ประกอบด้วย

- จัดให้มีการศึกษาดูงานในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอินทรีย์ประสบความสำเร็จ
- การยกระดับสมรรถนะชาวนาและทีมงานสหกรณ์ภายใต้ชุดโครงการแบบ Learning by doing
- การส่งเสริมให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าตามสมรรถนะและความต้องการ

3) **กลยุทธ์กลุ่ม ST Strategies** คือ “การวางแผนร่วมกับภาคีพันธมิตรธุรกิจในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ IBM โดยใช้แผนธุรกิจเป็นเครื่องมือในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน”

4) **กลยุทธ์กลุ่ม WT Strategies** ประกอบด้วย

- จัดทำรายงานและสื่อสารทำความเข้าใจกับ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการวิจัยและสื่อสารต่าง ๆ
- การพัฒนาให้สกก.เป็นศูนย์เรียนรู้: ระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

SWOT Analysis

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก / ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	โอกาส: O	ข้อจำกัด: T
	• นโยบาย Thailand 4.0 สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง • สถาบันการเงินสนับสนุน • นโยบายกระทรวงแปลงใหญ่ • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์สนใจเข้ามาช่วยยกระดับการทำธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	• นโยบาย Thailand 4.0 มีหลายโครงการมุ่งมาใช้สกก.เป็นกลไก • การจัดสรรน้ำชลประทาน • นโยบายกระทรวงหากไม่ตั้งรับให้ดีอาจเสียโอกาสและสร้างอุปสรรค • กระบวนการของหน่วยงานรัฐเป็นลักษณะ Top down เร่งใช้งบประมาณ ผลงานในระยะสั้น
จุดแข็ง: S • คณะกรรมการดำเนินการเห็นชอบ • สหกรณ์มีทรัพยากร/มีทุนปัญญา • มีกลุ่มสมาชิกที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการนำร่อง 40 คน • ผจก.เห็นความสำคัญ	**SO Strategies:** • การกำหนดนโยบายของสกก.บ้านลาด จก. ผ่านมติที่ประชุมใหญ่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการริเริ่มโครงการ “ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม ระหว่างปี 2560-2563”	**ST Strategies:** • การวางแผนร่วมกับภาคีพันธมิตรธุรกิจในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ IBM โดยใช้แผนธุรกิจเป็นเครื่องมือในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน
จุดอ่อน: W • เกษตรกรยังมีข้อกังวลเรื่องต้นทุนผลตอบแทน • เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของข้าวอินทรีย์/ข้าว GAP • เกษตรกรยังขาดทักษะการประกอบการ • เกษตรกรมีข้อกังวลสำหรับต้นทุนผลตอบแทนในการทำนา GAP/ข้าวอินทรีย์ • ต้นทุนทำธุรกิจข้าวสหกรณ์	**WO Strategies:** • จัดให้มีการศึกษาดูงานในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอินทรีย์ประสบความสำเร็จ • การยกระดับสมรรถนะชาวนาและทีมงานสหกรณ์ภายใต้ชุดโครงการแบบ Learning by doing • การส่งเสริมให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าตามสมรรถนะและความต้องการ	**WT Strategies:** • จัดทำรายงานและสื่อสารทำความเข้าใจกับ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการวิจัยและสื่อสารต่างๆ • การพัฒนาให้สกก.เป็นศูนย์เรียนรู้: ระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

รูปที่ 3.7 SWOT Analysis โครงการธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

5) แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม : สกก.บ้านลาด จำกัด

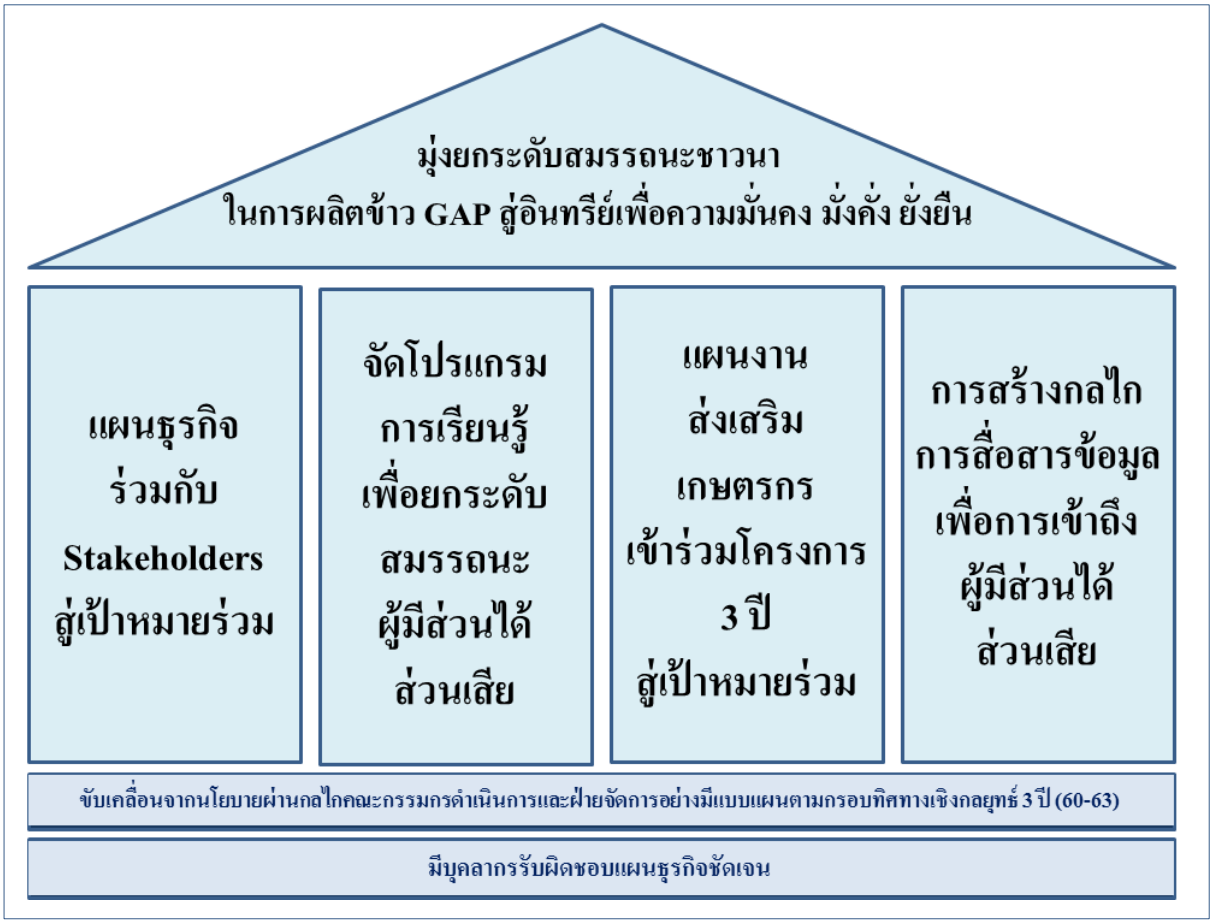
ข้อสรุปสำหรับแผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในระหว่างปี 2560–2563 ซึ่งได้นำเสนอที่ประชุมใหญ่เมื่อปี 2560 แล้ว และได้กำหนดวิสัยทัศน์ **“มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”** ประกอบด้วยเสาหลักกลยุทธ์สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (รูปที่ 3.8)

(1) การทำแผนธุรกิจผลิตภัณฑ์ข้าว GAP ร่วมกับ Stakeholders ในการพัฒนาระบบธุรกิจข้าว GAP ภายใต้โซ่คุณค่าสู่เป้าหมายร่วม

(2) จัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้กลไกศูนย์เรียนรู้โครงการ IBM ณ สำนักงานสหกรณ์

(3) จัดทำแผนงานส่งเสริมเกษตรกรร่วมกับภาคีหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการสู่การบรรลุเป้าหมายร่วม

(4) สร้างกลไกการสื่อสารข้อมูลเพื่อการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รูปที่ 3.8 แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม: สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

6) การออกแบบระบบธุรกิจข้าว IBM

การประชุมระดมความคิด เพื่อพัฒนาและออกแบบระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วมสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ **“มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”** เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2560 และ วันที่ 19 กันยายน 2560 ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแผนธุรกิจร่วมกับภาคีหน่วยงานราชการ เอกชน และเกษตรกรสมาชิกดังรายละเอียดในรูปที่ 3.9

รูปที่ 3.9 กรอบแนวคิดธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

3.4 ผลการขับเคลื่อนการทำธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

จากการวิเคราะห์–ออกแบบธุรกิจข้าว IBM โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ **“มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่เกษตรอินทรีย์ เพื่อความมั่งคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”**

3.4.1 กรอบคิดการขจัดความเสี่ยงภายใต้โครงการพัฒนาข้าว IBM

ภายใต้บริบทของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ได้นำมาซึ่งประเด็นที่เป็นโอกาสที่ท้าทาย และความเสี่ยงในการขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สู่การบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด ดังนั้นกระบวนการวิจัยในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ซึ่งจะเป็นไปภายใต้กรอบคิดการขจัดความเสี่ยง ดังรายละเอียดดังรูปที่ 3.10

– ความเสี่ยงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยใช้แผนการยกระดับมาตรฐานการผลิตจากผลผลิตข้าวทั่วไป (เคมี) เป็นข้าวได้การรับรอง GAP

– ความเสี่ยงของเกษตรกรในการขาดการวางแผน โดยใช้การวางแผนส่งเสริมการผลิตข้าวGAP

– ความเสี่ยงสำหรับโอกาสการเข้าถึงและใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม โดยจัดทำแผนส่งเสริมการผลิตยกระดับสู่ข้าว GAP

– ความเสี่ยงในการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม โดยใช้แผนส่งเสริมการผลิตแก่สมาชิกรายบุคคล

– ความเสี่ยงด้านการตลาด โดยการพัฒนาโซ่คุณค่าเชื่อมโยงสู่ตลาดเป้าหมาย

– ความเสี่ยงด้านราคา โดยการจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ข้อมูลข่าวสารและยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบธุรกิจข้าว IBM

รูปที่ 3.10 กรอบคิดการขจัดความเสี่ยงภายใต้โครงการพัฒนาข้าว IBM สกก.บ้านลาด จำกัด

3.4.2 การเชื่อมโยงจากแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

การเชื่อมโยงจากแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติจะเป็นไปโดยการจัดทำแผนธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (รูปที่ 3.11) ซึ่งต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

– **การยกระดับหน้าที่** (Functional Upgrading) ด้วยการจัดให้มีโครงสร้างการบริหารจัดการในระดับนโยบาย ได้แก่ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าว IBM 2) การแต่งตั้งทีมงานข้าว IBM และ 3) กำหนดแผนส่งเสริมสมรรถนะ 3 มิติ แก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 แผนการอบรม GAP แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

ครั้งที่	กิจกรรม	กำหนดวันดำเนินการ
1	บรรยาย และ ฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลง (บฟ5) จัดทำโครงสร้างของกลุ่ม ข้อกำหนดที่ 1 น้ำ ข้อกำหนดที่ 2 พื้นที่ปลูก ข้อกำหนดที่ 4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ข้อกำหนดที่ 7 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ สรุปผลการตรวจประเมิน	16 ธ.ค. 2560
2	ฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1) จัดทำใบสมัครสมาชิก (บฟ2) จัดทำแผนการผลิตของกลุ่ม (บฟ3)	13 ธ.ค. 2560
3	ชี้แจงการจดแบบบันทึกเกษตรกร (บฟ4) และฝึกปฏิบัติ จัดทำทะเบียนเกษตรกร(บฟ6) จัดทำการบันทึกการฝึกอบรม(บฟ8) จัดทำแบบบันทึกข้อร้องเรียน(บฟ9)	20 ม.ค. 61
4	บรรยาย และ ฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลง (บฟ5) ข้อกำหนดที่ 3 การใช้สารเคมีทางการเกษตร ข้อกำหนดที่ 5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ข้อกำหนดที่ 6 การรวบรวม การเก็บรักษา และการขนย้าย ข้อกำหนดที่ 7 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ สรุปผลการตรวจประเมิน	3 ก.พ. 2561
5	ฝึกจัดทำแบบรับรองสถานะ (บฟ7) จัดทำคู่มือ ควบคุมภายใน (คม.1) – บทที่ 1 บทนำ การจัดตั้งกลุ่ม – บทที่ 4 จัดทำระเบียบของกลุ่ม บทลงโทษ บฟ (10) ตรวจสอบระบบภายใจของกลุ่ม	17 ก.พ. 2561

– **การยกระดับกระบวนการ** (Process Upgrading) ประกอบด้วย

1) จัดทำแผนธุรกิจข้าว IBM ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งกับเกษตรกร เจ้าหน้าที่สหกรณ์ฝ่ายต่างๆ (สินเชื่อ ส่งเสริมการเกษตร รวบรวม โรงสี ธนาคารข้าว จำหน่าย และสร้างแบรนด์)

2) การบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีหน่วยงานภาครัฐภายใต้แผนยกระดับการผลิตสู่ข้าว GAP กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี

– **การยกระดับผลิตภัณฑ์** (Product Upgrading) จะเน้นไปที่การยกระดับผลิตภัณฑ์ใน 2 ส่วน **ส่วนแรก**ได้กล่าวแล้วในแผนส่งเสริมการผลิตข้าว GAP ได้รับการรับรองมาตรฐาน **ส่วนที่สอง**

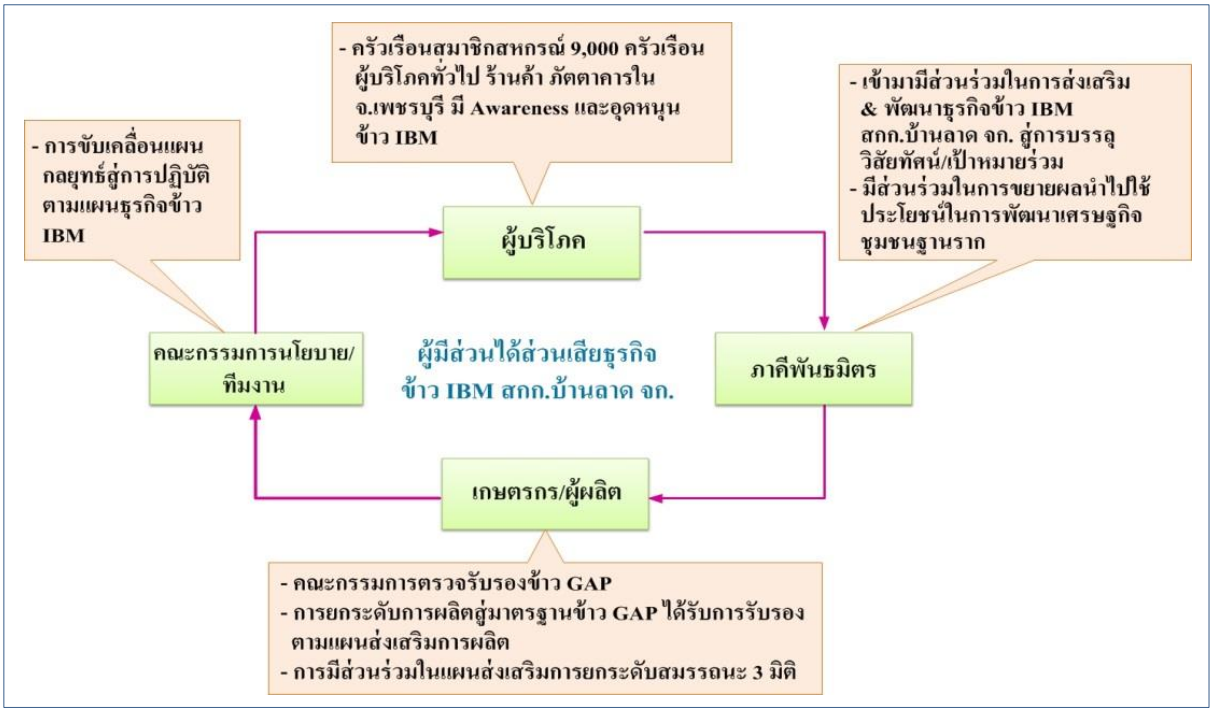
ได้แก่การสร้างแบรนด์ข้าว IBM ขนาดบรรจุ 5 กิโลกรัม และ 1 กิโลกรัม โดยได้กำหนดเป้าหมายผู้บริโภค (Target Market) เป็นครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์และผู้บริโภคทั่วไป ตลอดจนภัตตาคารร้านอาหารในจังหวัดเพชรบุรี

รูปที่ 3.11 แผนธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก.

3.4.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

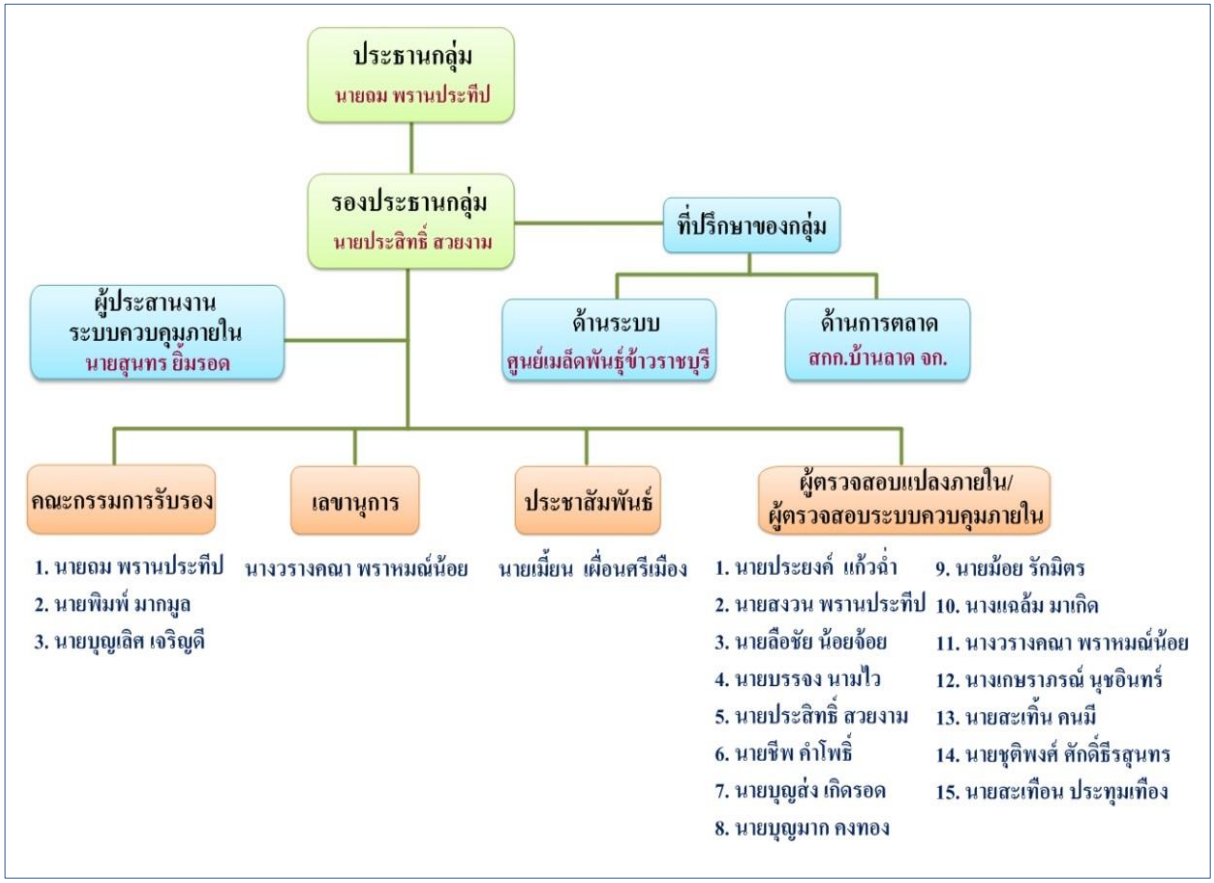
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านบ้านลาด จำกัด ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ (รูปที่ 3.12)

รูปที่ 3.12 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก.

กลุ่มแรก: คณะกรรมการนโยบายและทีมงานข้าว IBM มีภารกิจในการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์ธุรกิจข้าว IBM สู่การปฏิบัติ (ตาม Logical Framework) ที่กำหนดรายละเอียดสำหรับแผนกิจกรรมในห้วงเวลาต่าง ๆ วัตถุประสงค์กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จ/เป้าหมาย (ตารางที่ 3.4)

กลุ่มที่ 2: เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสู่การรับรอง GAP มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการนำร่องส่งเสริมการยกระดับสู่การผลิตข้าว GAP จำนวน 40 คน ซึ่งเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวจะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างคณะกรรมการตรวจรับรอง GAP แบบกลุ่ม (รูปที่ 3.13)

รูปที่ 3.13 โครงสร้างคณะกรรมการตรวจรับรอง GAP แบบกลุ่ม

กลุ่มที่ 3: ภาคีพันธมิตรหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สู่การบรรลุวิสัยทัศน์/เป้าหมาย อีกทั้งการขยายผลการนำไปใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่แนวคิดธุรกิจข้าว IBM ภายใต้ภารกิจของหน่วยงาน

3.4.4 ผลการพัฒนาโครงการธุรกิจข้าว IBM

การพัฒนาโครงการธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ตามกรอบแนวทางการดำเนินการใน Logical Framework ในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 Logical Framework การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

มิติการพัฒนา	เป้าหมาย KPIs	วิธีวัด/ประเมิน	แนวทางการดำเนินการ	หุ้นส่วน/ภาคี
1. การยกระดับสมรรถนะเกษตรกรใน 3 มิติ	1. มีสมรรถนะ 3 มิติ (เพิ่มขึ้น 2. จำนวนเกษตรกรทำนา GAP เพิ่มขึ้นทุกปี(ปีที่ 1 23 คน) 3. จำนวนเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP กรมการข้าว (คาดว่า 23 คน)	1. มาตรวัดสมรรถนะ 3 มิติใน 8 องค์ประกอบประเมินโดยผชช. 2. จำนวนเกษตรกรขึ้นทะเบียนทำนา GAP ปรากฏในแผนธุรกิจข้าว IBM 3. เกณฑ์มาตรฐาน GAP ของกระทรวงเกษตรฯ	1. เปิดพื้นที่เรียนรู้และมีกลไกส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะ 2. แผนรณรงค์เกษตรกร 3. จำนวนเกษตรกรเข้าสู่กระบวนปรับเปลี่ยนสู่การทำนา GAP 4. การส่งเสริมการรับรองมาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม	– ทีมงานสกก. – ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี – ทีมวิจัย
2. การยกระดับธุรกิจข้าวสู่ระบบธุรกิจข้าว IBM	1. มีแผนกลยุทธ์กำหนดทิศทางการดำเนินงาน (มี) 2. มีแผนธุรกิจสู่การบรรลุเป้าหมายธุรกิจ (มี) 3. มีโครงสร้างการบริหารจัดการบุคลากรรับผิดชอบ (มีคณะกรรมการตรวจประเมินและคณะกรรมการตรวจรับรอง)	1. แผนกลยุทธ์–แผนธุรกิจผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเป็นนโยบายของสหกรณ์ 2. มีกรอบงบประมาณสำหรับการดำเนินงาน	1. กระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์–แผนธุรกิจเป็นไปภายใต้กรอบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	– คณะกรรมการดำเนินการ – ฝ่ายจัดการสกก. – ทีมวิจัย – ภาคีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน (กลุ่มสมาชิก)
3. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์	1. ปริมาณการปลูกข้าว GAP เพิ่มขึ้น (เริ่มปี 61 122.25 ไร่) 2. เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการทำนาเพิ่มขึ้น (มากกว่าตันละ 10,000 บ.)	1. สร้างกลไกติดตาม–ประเมินแผนธุรกิจทุกไตรมาส 2. เกณฑ์ประเมิน Smart Officers ผู้บริโภค–ลูกค้า	1. การดำเนินงานตามแผนธุรกิจข้าว IBM 2. การส่งเสริมการพัฒนา Smart Officers 3. การสรางแบรนด์ข้าว IBM ให้เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจแก่	– ทีมงานวิจัย IBM – ทีมวิจัย

มิติการพัฒนา	เป้าหมาย KPIs	วิธีวัด/ประเมิน	แนวทางการดำเนินการ	หุ้นส่วน/ภาคี
	3. ปริมาณธุรกิจข้าว IBM ปี 2561 4. สมาชิก ลูกค้า อุดหนุนข้าวIBM เพิ่มขึ้น 5. ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ (ดี)		ผู้บริโภค 4. การติดตามประเมินผล	

1) ผลการดำเนินการยกระดับสมรรถนะเกษตรกรใน 3 มิติ

1.1) กระบวนการยกระดับสมรรถนะเกษตรกรใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการนั้น ได้ใช้แนวทางการดำเนินการโดยเปิดพื้นที่เรียนรู้ โดยใช้สาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายใต้การดำเนินการของทีมโค้ช (รูปที่ 3.14) โดยในห้วงเวลา 1 ปี ได้ดำเนินการทั้งสิ้น 14 ครั้ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

16 มิถุนายน 2560

- การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

20 กรกฎาคม 2560

- เวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อปรับกระบวนทัศน์สร้างความเข้าใจที่ตรงกันกับเกษตรกรในเรื่องโครงการวิจัยและธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม
- สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการเพื่อเห็นชอบนำไปบรรจุเป็นแผนงานของสหกรณ์

29 สิงหาคม 2560

- การวิเคราะห์โอกาสอุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน และการวางแผนกลยุทธ์โครงการธุรกิจข้าว IBM ภายใต้วิสัยทัศน์ “การพัฒนา IBM มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

19 กันยายน 2560

- ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยหนุนเสริมในเรื่ององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น GAP เมล็ดพันธุ์ข้าว ระบบน้ำชลประทาน เป็นต้น

20 ตุลาคม 2560

- การเพิ่มพูนความรู้เรื่องการพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์
- การจัดการอบรมความรู้การทำนา GAP ให้กับสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย

22 ธันวาคม 2560

- ฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้แก่ Smart Officers เพื่อเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนระบบธุรกิจตามแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM

16,23 ธันวาคม 2560, 20 ม.ค. 61, 3,17 ก.พ. 61

- อบรมให้ความรู้เกษตรกรสมาชิกการผลิตข้าว GAP และระบบควบคุมภายใน ICS (Internal Control System) เพื่อการผลิตข้าวที่มีคุณภาพดี มีความปลอดภัย และเพิ่มมูลค่าข้าว

20-21, 27 กุมภาพันธ์ 2561

อบรมเพิ่มพูนความรู้ Smart Farmers เพื่อการเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร" (Smart Farmer) ให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้การวิเคราะห์ต้นทุน – ผลตอบแทน และฝึกใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตรมาช่วยในการทำเกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

28 กุมภาพันธ์ 2561

การเพิ่มพูนความรู้ ปรับกระบวนทัศน์สู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี เกษตรกรได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตรกรรม และการบริหารจัดการงานภายในแปลง

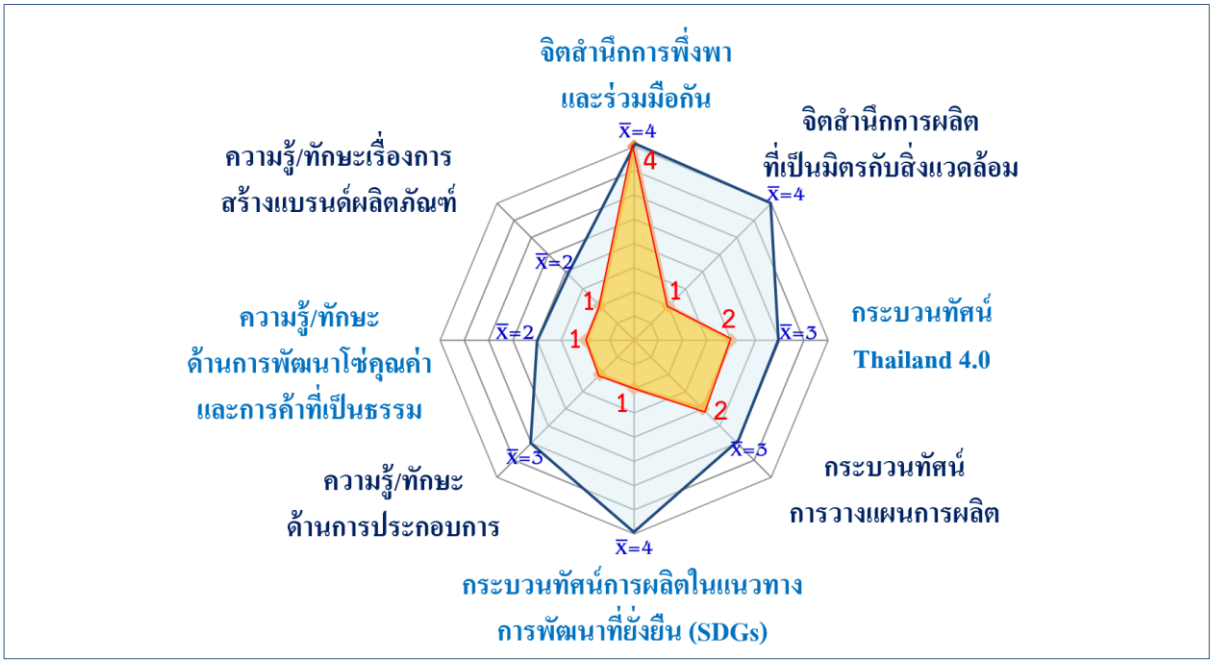
- การเปิดพื้นที่เรียนรู้โครงการข้าว IBM ที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด โดยการสนับสนุนสื่อเรียนรู้ วัสดุ เอกสารเผยแพร่

รูปที่ 3.14 องค์ประกอบของสาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ 8 องค์ประกอบ

1.2) ผลการประเมินสมรรถนะใน 3 มิติตามกรอบการสร้างสมรรถนะ 3 มิติ 8 องค์ประกอบ ข้อ 3.3.1(2) เมื่อ 3 เมษายน 2561 ภายหลังจากเปิดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้ทีมโค้ช โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ การศึกษาดูงาน และการฝึกทักษะจากแนวปฏิบัติที่ดีและการปฏิบัติจริง ผลการประเมินเปรียบเทียบระดับสมรรถนะก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการในปีแรก พบว่าสมรรถนะในทุกองค์ประกอบเพิ่มขึ้นจากเดิม ยกเว้นจิตสำนึกการพึ่งพาและร่วมมือกัน ผลการประเมินอยู่ในระดับ “ดี” เท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง (รูปที่ 3.15)

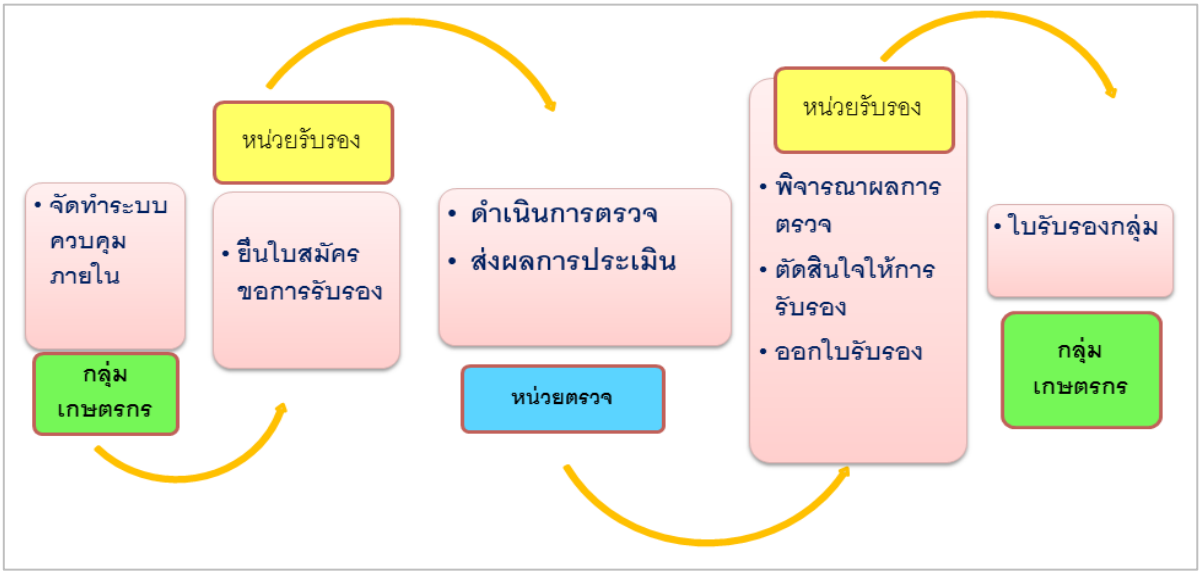
โดยคาดหวังไว้ว่า ในปี 2561 เมื่อสหกรณ์ได้ดำเนินการตามแผนธุรกิจเพื่อผลิตและจำหน่ายข้าว IBM แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ก็จะช่วยให้เกษตรกรได้เรียนรู้และมีความรู้และทักษะด้านการประกอบการ การพัฒนาโซ่คุณค่าการค้าที่เป็นธรรมและการสร้างแบรนด์มากยิ่งขึ้น

รูปที่ 3.15 ผลการประเมินเปรียบเทียบสมรรถนะ 3 มิติ ของเกษตรกรที่ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ในปีแรก

1.3) ผลการส่งเสริมเกษตรกรการเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP

– แนวทางการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP แบบกลุ่ม เป็นแนวทางสำหรับระบบการประกันคุณภาพที่ใช้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่มเกษตรกรที่ใช้ระบบเอกสารสนับสนุน โดยกระบวนการดำเนินการจะเป็นไปตามขั้นตอนในรูปที่ 3.16 และกระบวนการตรวจติดตามคุณภาพภายในของกลุ่ม (รูปที่ 3.17) การดำเนินการในปีแรก พบว่าเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 40 คน ผ่านการฝึกอบรมตามเงื่อนไขเพียง 23 คน ดังรายชื่อตารางที่ 3.5

รูปที่ 3.16 กระบวนการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP แบบกลุ่ม

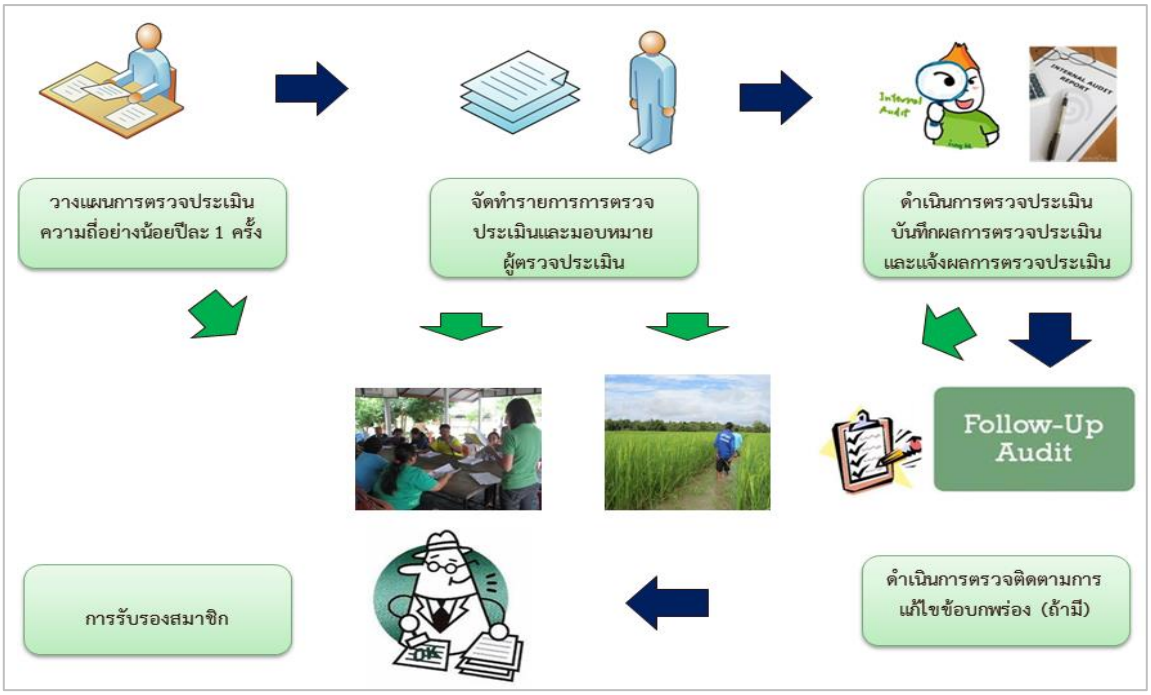
แหล่งข้อมูล: กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขั้นตอนการจัดทำระบบควบคุมภายในที่ได้ดำเนินการในปีที่ผ่านมา

1. การจัดโครงสร้างองค์กร (รูปที่ 3.14)
2. ทะเบียนสมาชิกผ่านการฝึกอบรม (ตารางที่ 3.5)
3. จัดทำระบบเอกสารและประกาศใช้เมื่อ 3 เมษายน 2561 (คู่มือการจัดการระบบควบคุมภายใน GAP-Grain)
4. นำระบบเอกสารไปปฏิบัติ
5. ตรวจติดตามคุณภาพภายใน เริ่มใช้ปีการเพาะปลูก พ.ค. 62

ตารางที่ 3.5 รายชื่อสมาชิกผ่านการฝึกอบรม

ลำดับ	ชื่อเกษตรกร	ที่ตั้งแปลง	พื้นที่ปลูก (ไร่/งาน)
1	นายสุนทร ยิ้มรอด	57 หมู่ที่ 4 ตำบล หนองกะปิ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	3
2	นายเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง	77 หมู่ที่ 1 ตำบล โรงเข้ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	8
3	นางสะเทื้อน ประทุมเทือง	47 หมู่ที่ 1 ตำบล โรงเข้ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	4
4	นายชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร	5/2 หมู่ที่ 1 ตำบล โรงเข้ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	3
5	นายสะเทิ้น คนมี	หมู่ที่ 1 ตำบล โรงเข้ อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	4
6	นางสมจิตร จีวะ	7 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	3.25
7	นางสาววรางคณา พราหมณ์น้อย	69 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	3.25
8	นายแฉล้ม มาเกิด	12 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	2.5
9	นายพิมพ์ มากมูล	43/1 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	8.5
10	นางวิเชือน เนตรน้อย	11/1 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	5
11	นางเกษราภรณ์ นุชอินทร์	25 หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าเสน อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	7
12	นายประสิทธิ์ สวยงาม	8 หมู่ที่ 3 ตำบล ห้วยข้อง อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	2.5
13	นายบรรจง นามไว	85/1 หมู่ที่ 3 ตำบล ห้วยข้อง อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	8
14	นายชีพ คำโพธิ์	122/1 หมู่ที่ 3 ตำบล ห้วยข้อง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	6.75
15	นายลือชัย น้อยจ้อย	1/2 หมู่ที่ 3 ตำบล สะพานไกร อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	5.75
16	นางประยงค์ แก้วฉ่ำ	9/2 หมู่ที่ 2 ตำบล สะพานไกร อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	7.5
17	นางสงวน พรายประทีป	33 หมู่ที่ 2 ตำบล สะพานไกร อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	8
18	นายถม พรายประทีป	10 หมู่ที่ 2 ตำบล สะพานไกร อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	5
19	นายบุญมาก คงทอง	32 หมู่ที่ 5 ตำบล บ้านหาด อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	4
20	นายบุญเลิศ เจริญดี	8 หมู่ที่ 5 ตำบล บ้านหาด อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	5
21	นายบุญส่ง เกิดรอด	17 หมู่ที่ 5 ตำบล บ้านหาด อำเภอ บ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี	5
22	นายม้อย รักมิตร	26 หมู่ที่ 5 ตำบล บ้านหาด อำเภอ บ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี	4
23	นางอุมาพร หอมกรุ่น	9/1 หมู่ที่ 2 ตำบล สะพานไกร อำเภอ บ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี	3.25
		รวม	116.25

รูปที่ 3.17 กระบวนการตรวจติดตามคุณภาพภายในของกลุ่ม

แหล่งข้อมูล: กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2) ผลการพัฒนาสู่ระบบธุรกิจข้าว IBM

การพัฒนาสู่ระบบธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดตามแผนกลยุทธ์ที่กล่าวไว้ในข้อ 3.3.2 โดยนำนวัตกรรมการพัฒนาโซ่คุณค่ามาใช้ในการยกระดับขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม/สหกรณ์ ซึ่งจะครอบคลุมการสร้างกลไกการยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) และการสร้างกลไกการยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) ที่เน้นเรื่องการเชื่อมโยงภาคีภายใต้โซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ซึ่งมีรายละเอียดและข้อสรุปดังนี้

2.1) การยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) ในห้วงเวลา 1 ปี สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานเพื่อรองรับการดำเนินการโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าว IBM จำนวน 15 คน ทีมงานธุรกิจข้าว IBM 5 คน คณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพข้าว GAP จำนวน 15 คน คณะกรรมการตรวจรับรองแบบกลุ่มจำนวน 5 คน อีกทั้งได้จัดทำแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้โครงการธุรกิจข้าว IBM ร่วมกับภาคีศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรีและทีมวิจัย

2.2) การยกระดับกระบวนการธุรกิจ (Process Upgrading) ที่ดำเนินการเชื่อมโยงภาคีภายใต้โซ่คุณค่าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยทีมงานข้าว IBM (11 คน) ภายใต้การนำของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร (คุณศิริชัย จันทร์นาค) ได้จัดเวทีฝึกอบรมแก่ Smart Officers เพื่อเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนระบบธุรกิจข้าว IBM ตามแผนธุรกิจข้าว IBM ซึ่งจะเริ่มรวบรวมแปรรูปและจำหน่ายในปี 2561 (รูปที่ 3.18, 3.19)

รูปที่ 3.18 กระบวนการพัฒนา Smart Officers ทีมงานข้าว IBM

รูปที่ 3.19 แนวทางการขับเคลื่อนระบบธุรกิจข้าว IBM สกก.บ้านลาด จก.

2.3) การยกระดับผลิตภัณฑ์

การยกระดับผลิตภัณฑ์ในระบบธุรกิจข้าว IBM จะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการผลิตข้าว GAP ที่ได้การรับรองมาตรฐานและการสร้างแบรนด์ข้าว IBM บรรจุในถุง 2 ขนาด (รูปที่ 3.20) ได้แก่ ข้าวสาร 5 กิโลกรัม และข้าวสาร 1 กิโลกรัม โดยข้าวสารขนาดบรรจุ 5 กิโลกรัม มีตลาดเป้าหมายอยู่ที่สมาชิกสหกรณ์ซึ่งมีจำนวน 9,000 ครัวเรือน โดยจะรณรงค์ให้สมาชิกบริโภคข้าว GAP เพื่อสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยแก่ผู้บริโภค สำหรับข้าวสารขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม มุ่งเน้นตลาดของฝากและของที่ระลึกในงานพิธีการต่าง ๆ ของสมาชิกและคนในชุมชน

ข้าวสารบรรจุถุงขนาด 1 กิโลกรัม

ข้าวสารบรรจุถุงขนาด 5 กิโลกรัม

รูปที่ 3.20 ผลิตภัณฑ์ข้าว IBM ขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม และ 5 กิโลกรัม

บทที่ 4
ผลการวิจัย: การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษาสำหรับงานวิจัยในครั้งเนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนด กล่าวคือ 1) คณะกรรมการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนมีมติเห็นชอบในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการสำรวจข้อมูลพบว่า มีเกษตรกรสมาชิกที่สนใจและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการวิจัย ประเด็นท้าทายสำหรับกรณีวิสาหกิจชุมชนฯ คือ แม้ว่าแกนนำเกษตรกรจะสามารถผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน IFOAM หากแต่การผลิตและจำหน่ายยังต่างคนต่างทำ ยังไม่มีการรวมซื้อ รวมขาย และสร้างอำนาจการต่อรอง ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ของวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้จึงจะดำเนินการตามแนวทางของการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งหากประสบความสำเร็จย่อมจะใช้ชุดความรู้และแนวปฏิบัติขยายผลไปพัฒนาธุรกิจข้าวแก่วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไป ผลการวิจัยในระยะเวลา 1 ปี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

ในปี 2553 บริษัทซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด ได้เข้าไปสนับสนุนการปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ซึ่งมีคุณปัญญา ใคร่ครวญ ที่เป็นเกษตรกรรายแรกๆ ในพื้นที่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน IFOAM โดยบริษัทซองเดอร์ฯได้ทำ Contract farming กับคุณปัญญาเพื่อรับซื้อข้าวปีละ 700,000 บาท หลังจากนั้นจึงได้เชิญชวนและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อขยายพื้นที่อินทรีย์ โดยเชิญชวนเกษตรกรที่ประสบปัญหามาจากโครงการรับจำนำข้าวมาเรียนรู้ร่วมกัน

ในปี 2556 มีโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวไรซ์เบอรี่ โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ส่งเสริมการปลูกข้าวแก่เกษตรกรในพื้นที่ 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภออู่ทอง และห้วยกระเจา มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 500 ไร่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังเมื่อเผชิญปัญหาเรื่องข้าวปน มีวัชพืช ต้นทุนการผลิตสูงและถูกคิดค่าบริการต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรดังกล่าวหยุดผลิตข้าวไรซ์เบอรี่ในที่สุด

ต่อมาในปี 2557 แกนนำเกษตรกรได้มาปรึกษาหารือกันและได้เปลี่ยนชื่อจากวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จรเข้สามพันเพื่อนพึ่งภาฯมาจดทะเบียนกับเกษตรกรอำเภออู่ทองชื่อ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

ปัจจุบัน (ปี 2560) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน มีเกษตรกรสมาชิกจำนวน 30 รายและภาคีที่เกี่ยวข้องจำนวน 42 ราย กรรมการวิสาหกิจชุมชนจำนวน 8 คน มีเนื้อที่ปลูกข้าวรวม 250 ไร่ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประกอบด้วย ข้าวอินทรีย์ ผักสลัด ผักพื้นบ้าน ไข่ไก่อารมณ์ดี ขนมแปรรูปจากข้าวและผลไม้อินทรีย์ มีภาคีที่เป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตและแหล่งสินเชื่อ ได้แก่ บ.ซองเดอร์ออร์กานิคฟูด จำกัด เลมอนฟาร์ม ตลาดนัดชุมชน และธ.ก.ส.

ปัจจุบันสมาชิกที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน PGS และมีผลผลิตต่อเนื่องจำนวน 21 ราย ส่งผลผลิตข้าวให้บริษัทซองเดอร์ออร์กานิคฟูด จำกัด บริษัทสังคมสุขภาพ และตลาดท้องถิ่น ทำแผนการผลิตปี 2561 กับเลมอนฟาร์มมีข้าว 2 ชนิดที่ปลูกและแปรรูป คือ ข้าวไรซ์เบอรี่ และข้าวทับทิมชุมแพ ชนิดละ 20 ตัน ส่วนบริษัทซองเดอร์ออร์กานิคฟูด มีข้าวหอมปทุมและกลุ่มข้าวเหนียว (ข้าวเหนียวขาวและข้าวเหนียวดำ) อยู่ระหว่างการต่อรองราคา การผลิตผักผลไม้ บริษัทสังคมสุขภาพต้องการผลผลิตอย่างต่อเนื่องมีผักใบ 500 กิโลกรัม/สัปดาห์หรือมากกว่า ผลไม้ต้องการประมาณ 1 ตัน/สัปดาห์ มีมะม่วง แก้วมังกร ฝรั่งกิมจู สับปะรด กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม และกล้วยไข่

รูปที่ 4.1 สภาพแวดล้อมวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

4.2 การเข้าร่วมโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM

ภายหลังจากการประชุมหารือกับประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนเกี่ยวกับกรอบแนวคิดคุณลักษณะของธุรกิจข้าว IBM (รูปที่ 4.2) และเห็นชอบในการดำเนินการโครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM กับทีมงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสกว.เป็นเวลา 2 ปี เริ่มจาก 18 เมษายน 2560

รูปที่ 4.2 การจัดเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง

ผลการประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการข้าว IBM ได้มีสมาชิกเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการนำร่องจำนวน 31 ราย เนื้อที่ทำนารวมทั้งสิ้น 267 ไร่ 3 งาน ในต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี โดยสมาชิกจำนวน 10 ราย ทำนาอินทรีย์ มีเนื้อที่รวม 118 ไร่ 3 งาน สมาชิกจำนวน 14 ราย ทำนาเคมี เนื้อที่รวม 149 ไร่ มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการเพื่อเรียนรู้และปรับเปลี่ยนการทำนาจากเคมีไปเป็นอินทรีย์ ส่วนสมาชิกอีก 7 ราย สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเรียนรู้และร่วมกิจกรรม

รูปที่ 4.3 พื้นที่ทำนาของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 4.1 รายชื่อเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ประเภทผลิตภัณฑ์			เนื้อที่ทำนา (ไร่)
		นาอินทรีย์	นาเคมี	ผลิตภัณฑ์แปรรูป	
1	คุณปัญญา ใคร่ครวญ	✓	-	-	32
2	คุณมนตรี ศรีเหรา	✓	-	✓	6
3	คุณมานิตย์ แทนเพชร	✓	-	-	2
4	คุณสุนทร สุนทรวิภาต	✓	-	-	5
5	คุณวงเดือน ร่มเย็น	✓	-	-	4 ไร่ 3 งาน
6	คุณสวง บุญเมฆ	✓	-	-	20
7	คุณพงศธร โพธิ์สีทอง	✓	-	-	20
8	คุณงามตา ทองดียิ่ง	✓	-	-	2
9	คุณรัชนี วิเศษสิงห์	✓	-	-	11
10	คุณธเนศ หอมทวนลม	✓	-	-	16
11	คุณพรทิพย์ หอมทวนลม	✓	-	-	6
12	คุณเดชา จันทร์บริบูรณ์	✓	-	-	6
13	คุณนภาพร บุญปรีชา	✓	-	-	8
14	คุณทรงธรรม วิเศษสิงห์	✓	-	-	11
15	ผู้พันวินัย ศรีสิงห์	✓	-	-	8
16	คุณบุญหนุน โพธิกุล	-	✓	✓	20
17	คุณวาสนา ปิ่มกุมภีร์	-	✓	✓	2
18	คุณสมหมาย อาจคงหาญ	-	✓	✓	20
19	คุณอินทร์ทิรา วงษา	-	✓	✓	20
20	คุณกัญญา ศรีเหรา	-	✓	✓	3
21	คุณบุญสร้าง คงหาญ	-	✓	✓	15
22	คุณน้ำนาง ฉิมพาลี	-	✓	✓	4
23	คุณสุนทร แผนสมบูรณ์	-	✓	✓	20
24	คุณอมร วงศา	-	✓	✓	6
25	คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
26	คุณกาญจนา ใคร่ครวญ	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
27	คุณคุณาธิป จุลโพธิ์	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
28	อ.กนกพร ล้อมทอง	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
29	คุณเสมอจันทร์ โชติเดชาณรงค์				สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
30	คุณวิญญา สุขมาก	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
31	คุณจิรภัทร์ ปานสูง	-	-	-	สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
	รวม				267 ไร่ 3 งาน

4.3 การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนทุ่งทองภายใต้กรอบเวลา 2 ปี เป็นไปตามความหมาย คุณลักษณะ และกรอบแนวทางการพัฒนาดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.2.1, 2.2.2 และ 2.2.3 และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทางานร่วมกันของภาคีวิจัยสู่ความสำเร็จวิธีคิด/ประเมินผล ภายในกรอบเวลาที่กำหนด จึงได้จัดทำ Logical Framework ในการขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ดังรูปที่ 4.4

มิติการพัฒนา	เป้าหมาย / ความสำเร็จ	วิธีวัด / ประเมิน	แนวทางการส่งเสริม	หุ้นส่วน / ภาคีที่เกี่ยวข้อง
1. การยกระดับสมรรถนะเกษตรกรใน 3 มิติ (ทัศนคติ, กระบวนทัศน์ และความรู้-ทักษะ)	1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่าร้อยละ 80	1. ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน-วิธีการทำนาอินทรีย์ผ่านการรับรองมาตรฐาน	1. การเปิดแนวทางการส่งเสริมพื้นที่เรียนรู้แก่เกษตรกรเป้าหมาย โดยใช้กลไกศูนย์เรียนรู้ IBM ในการขับเคลื่อนการพัฒนา 2. สร้างแรงจูงใจ โดยการประกาศรางวัลแก่เกษตรกรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี	• เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 26 คน • สนง.เกษตรอำเภอ/จังหวัด • คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ “อู่ทองยั่งยืน”
	2. จำนวนเกษตรกรทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี	2. จำนวนเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีมาทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้นทุกปี	3. การให้ข้อมูลข่าวสารที่ชี้ให้เห็นประโยชน์/ภัยคุกคามที่มาจากการทำนาเคมี 4. การวางแผนการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มข้าวอินทรีย์	• กระทรวงพาณิชย์ • บ.ซองเดอร์ จก. • สหกรณ์เลมอนฟาร์ม จก.
	3. เกษตรกรมีจิตสำนึกพึ่งพาและร่วมมือกันเข้ามามีส่วนร่วมใช้กลไกวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาอาชีพและสร้างสมดุลในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกัน	3. ผลการประเมินทัศนคติ 4. จำนวนเกษตรกรที่เข้ามาร่วมกิจกรรม IBM	5. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างองค์กรบริหารจัดการวิสาหกิจไปสู่ IBM เพื่อใช้เป็นกลไกการยกระดับการพัฒนาสู่เป้าหมายร่วม	• ภาคีวิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ • สกว.
2. การยกระดับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งเป็นธรรมาภิบาล และเป็นเครื่องมือของสมาชิกในการพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่	1. มีการพัฒนาโครงสร้างองค์กร 2. มีระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน 3. มีคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจ 4. มีกรอบทิศทางการดำเนินงานสู่เป้าหมายร่วม	5. มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจตามโครงสร้าง/ระบบและแผนการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ โดยพิจารณาจากรายงานการประชุมและหลักฐาน เช่น ระเบียบ แผนงานต่าง ๆ	6. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างองค์กรการวางระบบบริหารจัดการวิสาหกิจฯ โดยใช้กลไกแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการตามกิจการสู่การบรรลุเป้าหมายร่วม 7. ผลักดันการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้กลไกคณะกรรมการฯ และทีมกลยุทธ์ภายใต้คำแนะนำของทีมวิจัย	• กระทรวงพาณิชย์ • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์และภาควิจัยภายใต้การสนับสนุน สกว. • ธ.ก.ส. • สนง.สหกรณ์จังหวัด • สนง.เกษตรจังหวัด
3. การยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์	1. มีแผนธุรกิจกำหนดตลาดเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์แปรรูป 2. มีแผนธุรกิจกำหนดตลาดเป้าหมายสำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3. ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพ	6. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนธุรกิจในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ	8. การสนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่การจัดทำรายงาน / ประเมินผล	• ภาคีพันธมิตรองค์กรชุมชน • ภาคี บ.ซองเดอร์ จก. • สหกรณ์เลมอนฟาร์ม จก. • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ • ภาคีผู้ประกอบการ • เครือข่ายผู้บริโภค • ลูกค้าประจำ

รูปที่ 4.4 Logical Framework การขับเคลื่อนการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM กรณีกลุ่มวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน

ในที่นี้จะกล่าวถึงการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ในห้วงเวลาหนึ่งปี ซึ่งจะครอบคลุมถึงขั้นตอนเริ่มต้น ประกอบด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ และการเปิดพื้นที่เรียนรู้แก่ผู้มีได้ส่วนเสีย การออกแบบธุรกิจ IBM ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคีในโซ่คุณค่าเพื่อการกำหนดเป้าหมายร่วมและการจัดทาแผนธุรกิจ และการดำเนินธุรกิจภายใต้การสนับสนุนของทีมโค้ชชิ่งดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 การวิเคราะห์สถานการณ์

การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการผลิตและการตลาดธุรกิจข้าววิสาหกิจมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการ Shared Vision ในระหว่างภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดแผนกลยุทธ์ธุรกิจข้าว IBM ซึ่งเริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุน–ผลตอบแทน

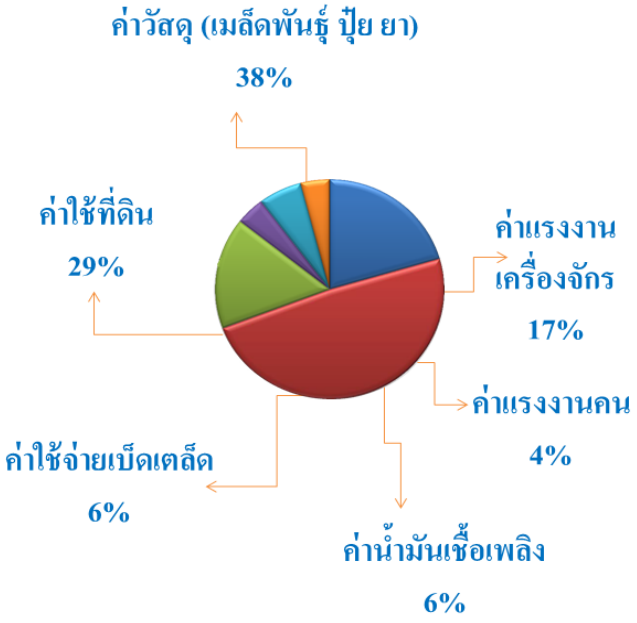
การทำนา การวิเคราะห์โซ่อุปทานธุรกิจข้าววิสาหกิจ การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้าว (SWOT Analysis) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี (สมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ) การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรรายบุคคลและนำมาสรุปข้อมูลในเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายในกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.2 รูปที่ 4.5) พบว่าในฤดูการผลิตนาปี ปี 2560 เกษตรกรสมาชิกที่ปลูกข้าวนาปีโดยใช้ข้าวพันธุ์หอมมะลิ 105 มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,440 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 600 กก./ไร่ ราคาขาย 22 บ./กก. จึงทำให้มีรายได้รวม 13,200บาท/ไร่ มีรายได้สุทธิ 9,760 บาท/ไร่

ตารางที่ 4.2 ต้นทุนผลตอบแทนการทำนาปีของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนที่เข้าร่วมโครงการ ปีการผลิต 2560

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ต้นทุนคงที่:	**-**	**1,000**	**1,000**
ค่าใช้ที่ดิน	-	1,000	1,000
ต้นทุนผันแปร:	**1,840**	**600**	**2,440**
ค่าเมล็ดพันธุ์	-	600	600
ค่าปุ๋ย	660	-	660
ค่าวัสดุ	50	-	50
ค่าแรงงานเครื่องจักร	580	-	580
ค่าแรงงานคน	150	-	150
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	200	-	200
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	200	-	200
ต้นทุนรวม	**1,840**	**1,600**	**3,440**
ผลผลิตเฉลี่ย 600 กก./ไร่			
ราคาขาย 22,000 บ./ตัน (22 บ./กก.)			
รายได้รวม: (600 กก. X 22 บาท)			13,200
รายได้สุทธิเหนือต้นทุนเงินสด			11,360
รายได้สุทธิเหนือต้นทุนรวม			9,760

รายการต้นทุน	ทุ่งทอง: อินทรีย์ (บาท)	ร้อยละ
ค่าใช้ที่ดิน	1,000	29
ค่าวัสดุ(เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา)	1,310	38
ค่าแรงงานเครื่องจักร	580	17
ค่าแรงงานคน	150	4
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	200	6
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	200	6
ต้นทุนรวม	3,440	100

รูปที่ 4.5 สัดส่วนต้นทุนการผลิตเฉลี่ยข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2560 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง

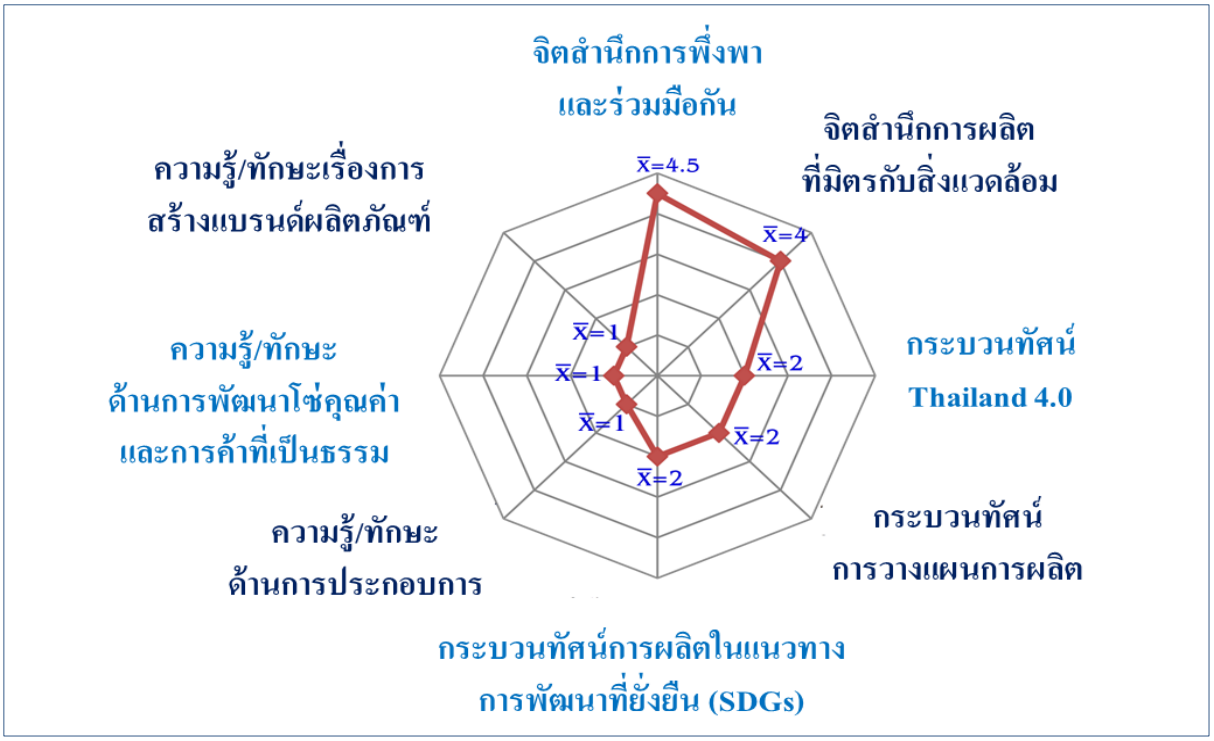
2) การประเมินสมรรถนะเกษตรกร

การประเมินสมรรถนะเกษตรกรเป็นไปเพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นประกอบการวางแผนพัฒนาสมรรถนะ 3 มิติ ในด้านจิตสานึก กระบวนทัศน์ ความรู้/ทักษะรวม 8 องค์ประกอบ เพื่อให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนธุรกิจข้าว IBM ภายใต้กระบวนการพัฒนาโซ่คุณค่าสู่เป้าหมายร่วม

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรใน 8 องค์ประกอบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากเกษตรกรและการสังเกตการณ์ของทีมผู้ทรงคุณวุฒิในเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 ครั้ง จึงได้นำมาแจกแจงเป็นค่าคะแนนสาหรับมาตรวัดสมรรถนะใน 5 ระดับ โดยให้ค่าคะแนนเต็ม 5 คะแนน เรียงลำดับจากสมรรถนะดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก โดยใช้กราฟเรดาห์ (Radar Chart) ในการนำเสนอค่าคะแนนเฉลี่ยที่ชี้ให้เห็นระดับสมรรถนะของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 8 องค์ประกอบ (รูปที่ 4.6)

ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรใน 8 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

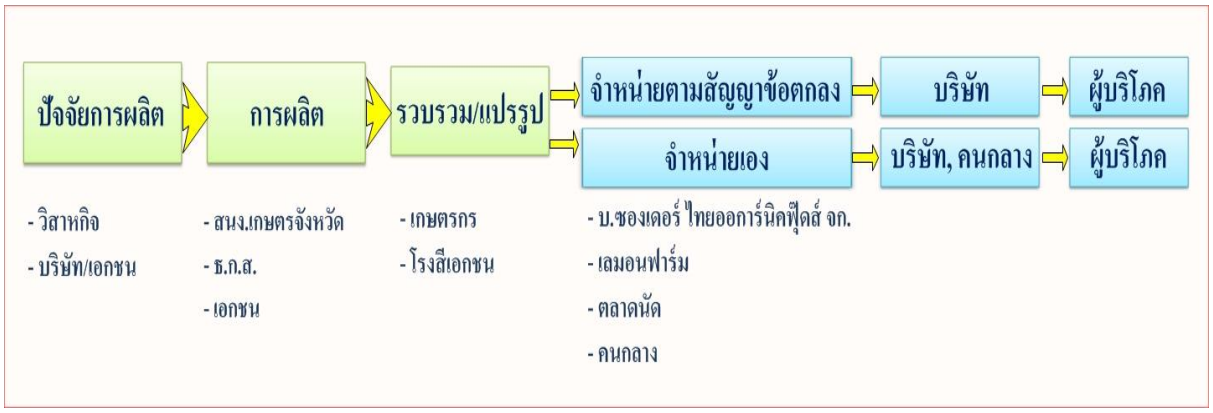
- จิตสำนึก “การพึ่งพาและร่วมมือกัน” อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.5)
- จิตสำนึก “การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” อยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4)
- กระบวนทัศน์ “Thailand 4.0” อยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2)
- กระบวนทัศน์ “การวางแผนการผลิต” อยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2)
- กระบวนทัศน์“การผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)” อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$=2)
- ความรู้ทักษะด้านการประกอบการอยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$=1)
- ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$ = 1)
- ความรู้ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์อยู่ระดับน้อยมาก ($\bar{X}$=1)

รูปที่ 4.6 การประเมินระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบ

3) การวิเคราะห์ Value Chain (Value Chain Analysis)

การวิเคราะห์ Value Chain ในที่นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินกระบวนการดำเนินธุรกิจข้าวของสหกรณ์ที่เป็นอยู่เดิม โดยเน้นไปที่กระบวนการจัดหาปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิตข้าว การรวบรวม แปรรูป กระจายสินค้า (การตลาด แบรนด์สินค้า) ผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย การจัดการข้อมูลข่าวสารและการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป้าหมายธุรกิจ ดังรายละเอียดในรูปที่ 4.7

รูปที่ 4.7 Value chain ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนก่อนเข้าร่วมโครงการ

การวิเคราะห์โดยใช้กรอบ Value Chain Analysis (รูป4.7) ชี้ให้เห็นประเด็นท้าทายและจุดที่ควรพัฒนาดังนี้

1. เกษตรกรผู้ผลิตเป็นเกษตรกรสมาชิก 24 รายมีพื้นที่การผลิตข้าวรวม 267 ไร่ 3 งาน เป็นนาอินทรีย์ รวม 157 ไร่ 3 งาน (มีเกษตรกรสมาชิกที่ยังทำนาเคมีอีก 9 คน มีพื้นที่รวม 110 ไร่)

2. ประธานวิสาหกิจชุมชนและแกนนำกลุ่มผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีการทำสัญญาข้อตกลงขายข้าวอินทรีย์ แก่บริษัทซองเดอร์ ไทยออการ์นิคฟู้ดส์ จำกัด แต่บางรายยังคงหาตลาดจำหน่ายโดยมุ่งเป้าไปที่ราคาเป็นสำคัญ

3. การเก็บรักษาผลผลิตข้าวเปลือก เกษตรกรแต่ละรายใส่ถุงกระสอบเก็บไว้เอง การแปรรูปใช้วิธีจ้างสีโดยโรงสีชุมชน (กก.ละ 2.50บาท) ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนยังไม่มีบทบาทในการรวบรวม แปรรูปและจำหน่าย

4. ตลาดสำคัญจึงเป็น บริษัทซองเดอร์ ไทยออการ์นิคฟู้ดส์ จำกัด ตลาดนัดชุมชน และอื่นๆ เช่น ตลาดสุขใจและการจำหน่ายในโครงการส่งเสริมของหน่วยราชการต่างๆ

5. หน่วยงานรัฐที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายมีหลากหลาย ส่งผลทั้งข้อดี ข้อเสีย ข้อดี ได้แก่ การให้การอบรมแก่เกษตรกร การศึกษาดูงาน การส่งเสริมการทำการเกษตรแปลงใหญ่ การปลูกข้าวพันธุ์ กข 43 ผลกระทบที่เกษตรกรให้ความคิดเห็น ก็คือการเข้าร่วมประชุม รับฟังข้อเสนอเชิงนโยบายและการติดตามประเมินผลโครงการของรัฐ ซึ่งมีจำนวนมากนั้น ส่งผลต่อกิจกรรมการเกษตรที่จำเป็นต้องใช้เวลา

6. จุดที่ควรพัฒนา: พบว่าวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองยังขาดกลไกและระบบการบริหารจัดการเพื่อยกระดับการจัดการธุรกิจอย่างมีแบบแผน สู่เป้าหมายร่วมทั้งด้านการยกระดับการประกอบอาชีพ การสร้างกลไกการเรียนรู้แกสมาชิกเพื่อเพิ่มพูนผลิตภาพการผลิตและการตลาด การส่งเสริมการออมการสะสมทุนและการจัดสวัสดิการ

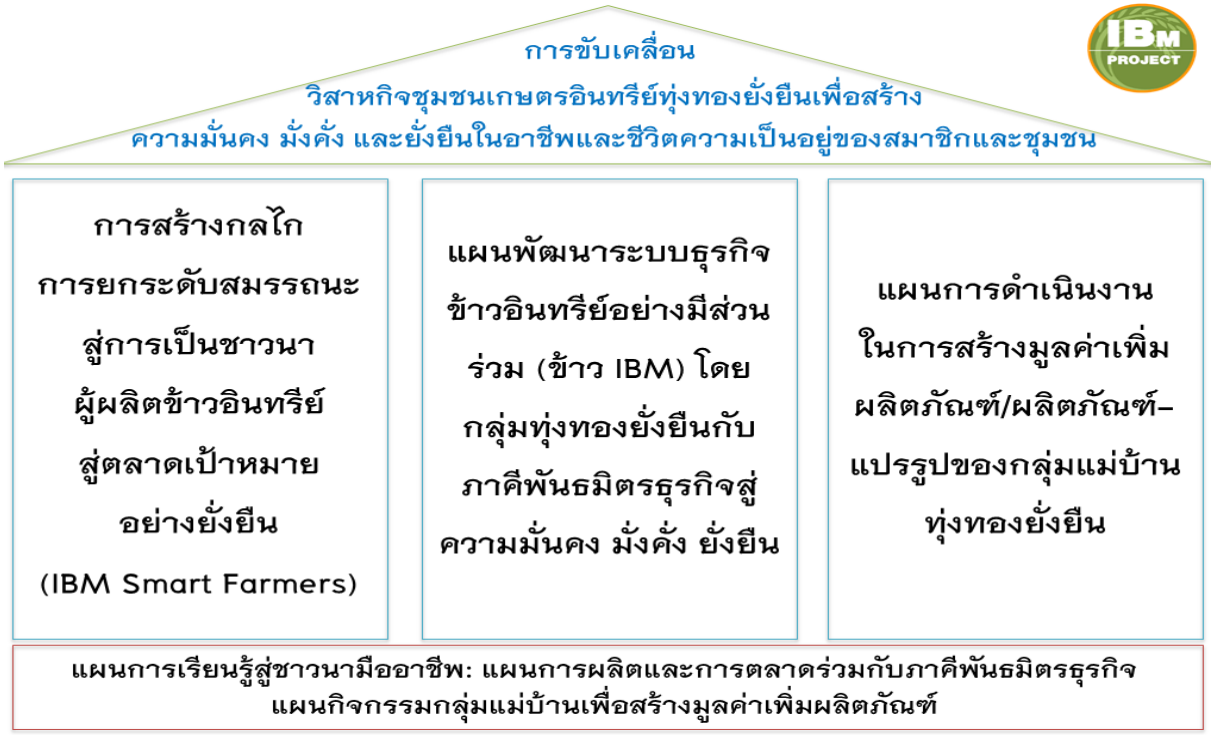
โดยปัจจุบันใช้ภาวะผู้นำของประธานและแกนนำกลุ่มในการบริหารจัดการเครือข่ายการผลิตในกลุ่มเกษตรกรโดยมีแรงจูงใจอยู่ที่การยกระดับรายได้เพิ่มจากการปลูกผักอินทรีย์ ส่งจำหน่ายแก่เลมอนฟาร์ม

4.3.2) การจัดทำแผนกลยุทธ์โครงการ IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์โอกาสที่ท้าทายและข้อจำกัดที่เผชิญหน้าของเกษตรกรใน 2 เวที (รูปที่ 4.8) ภายใต้การสนับสนุนของทีมวิจัย ได้นำมาซึ่งข้อสรุปสำหรับแผนกลยุทธ์โครงการ IBM ของวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืนดังนี้

รูปที่ 4.8 เวทีประชุมจัดทำแผนกลยุทธ์โครงการ IBM ของวิสากิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

รูปที่ 4.9 แผนกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจข้าววิสาหกิจแบบมีส่วนร่วม: วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน

องค์ประกอบที่สำคัญของแผนกลยุทธ์มีรายละเอียดดังนี้

1) วิสัยทัศน์ **“การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน”**

2) เสาหลักกลยุทธ์ มี 3 ประการ ได้แก่

2.1) การสร้างกลไกการยกระดับสมรรถนะสู่การเป็นชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์สู่ตลาดเป้าหมายอย่างยั่งยืน (IBM Smart Farmers)

2.2) แผนพัฒนาระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม (ข้าวIBM) โดยกลุ่มทุ่งทองยั่งยืนกับภาคีพันธมิตรธุรกิจสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

2.3) แผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้านทุ่งทองยั่งยืน

3) การออกแบบระบบธุรกิจข้าว IBM

ดังที่ได้กล่าวในหัวข้อการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ชี้ให้เห็นช่องว่าง ความเสี่ยง และจุดที่ควรพัฒนาในการยกระดับธุรกิจข้าว IBM ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกันทั้งการยกระดับสมรรถนะ (3 มิติ) แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การยกระดับขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนให้มีโครงสร้าง–กลไก–ระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการเปิดพื้นที่เรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ 3 มิติ การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบธุรกิจข้าว IBM อาชีพเสริมรายได้กลุ่มแม่บ้าน และการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก–ชุมชนสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดร่วม **“การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน”**

3.1) กรอบแนวคิดการขจัดช่องว่าง และความเสี่ยงในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง

กระบวนการวิจัยภายใต้โครงการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองจะเป็นไปแนวคิดการลดช่องว่าง–บริหารความเสี่ยง ดังรายละเอียดในรูปที่ 4.10

– ความเสี่ยงของเกษตรกรซึ่งมี 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การขาดการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและสำหรับกลุ่มทำนาเคมี คือ การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะดำเนินการโดยใช้แผน & เวทีการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนจากการทำนาเคมีเป็นอินทรีย์และการปรับกระบวนทัศน์การวางแผนการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพ

– ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการองค์การ (วิสาหกิจ) อย่างมีแบบแผน จะดำเนินการโดยการส่งเสริมการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ–สร้างกลไก & ระบบด้วยการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่เป้าหมายร่วมภายใต้ทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ

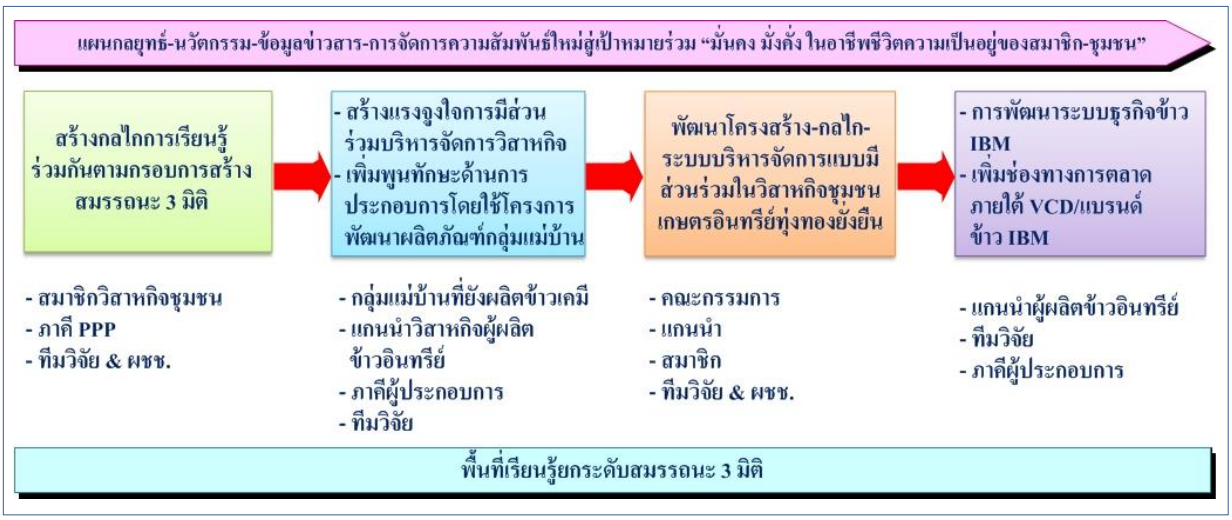
– ความเสี่ยงด้านการตลาดจะฝึกทักษะด้านการสร้างแบรนด์การเชื่อมโยงโซ่คุณค่าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มข้าว IBM และผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้าน

– ความเสี่ยงด้านการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินในใจอย่างเหมาะสมกับบริบท จะใช้กลไกการเปิดพื้นที่เรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ

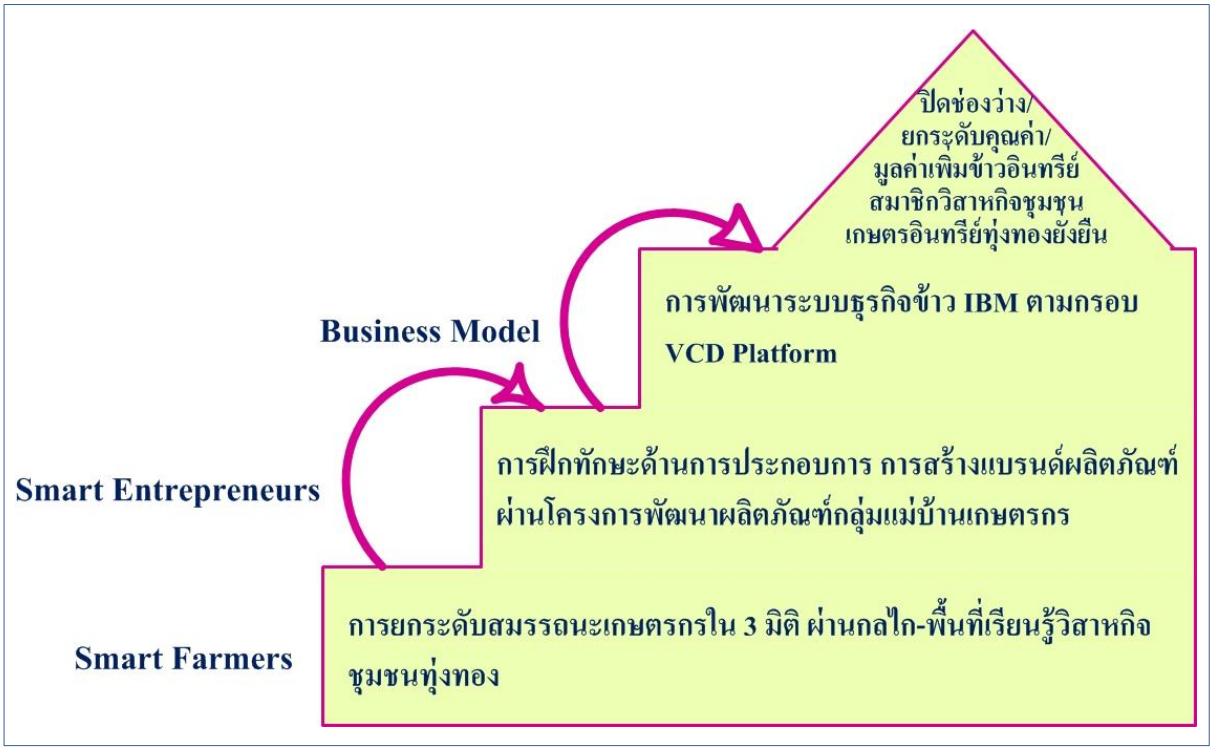

รูปที่ 4.10 กรอบแนวคิดการลดช่องว่าง – บริหารความเสี่ยงวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง

ผลการประชุมระดมความคิดเพื่อพัฒนาและออกแบบระบบธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2561 มีข้อสรุปสำหรับแนวทางการพัฒนาที่จะใช้กลไกวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองเพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน โดยขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การบรรลุวิสัยทัศน์ (รูปที่ 4.11) โดยกระบวนการยกระดับธุรกิจจะเป็นไปตามขั้นตอนในรูปที่ 4.12

รูปที่ 4.11 กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การบรรลุวิสัยทัศน์วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทองยั่งยืน

รูปที่ 4.12 กระบวนการยกระดับธุรกิจตามกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การบรรลุวิสัยทัศน์วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง

4.3.3 การขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

การวิจัยภายใต้ห้วงเวลา 1 ปี มีผลการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติสำหรับวิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง จำแนกตามกลยุทธ์หลักดังนี้

1) **ผลการสร้างกลไกการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ** การสร้างกลไกการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ ดังรายละเอียดที่กล่าวในรูป 3.15 บทที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

12 กรกฎาคม 2560

- การรวบรวมข้อมูลต้นทุน–ผลตอบแทนทำนาโดยทีมวิจัย

24 สิงหาคม 2560

- เวทีสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อปรับกระบวนทัศน์การวางแผนเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต การวิเคราะห์ต้นทุน–ผลตอบแทน

21 กันยายน 2560

- การเพิ่มพูนความรู้เรื่องการพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์

17 ธันวาคม 2560

- การเพิ่มพูนความรู้ ปรับกระบวนทัศน์สู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ณ งานวันสังคมสุขใจ โรงแรมสวนสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

17 มกราคม 2561

- การปรับกระบวนทัศน์เพิ่มพูนทักษะการเชื่อมโยงโซ่คุณค่าด้วยการศึกษาดูงานจากตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีที่โครงการหลวง และสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

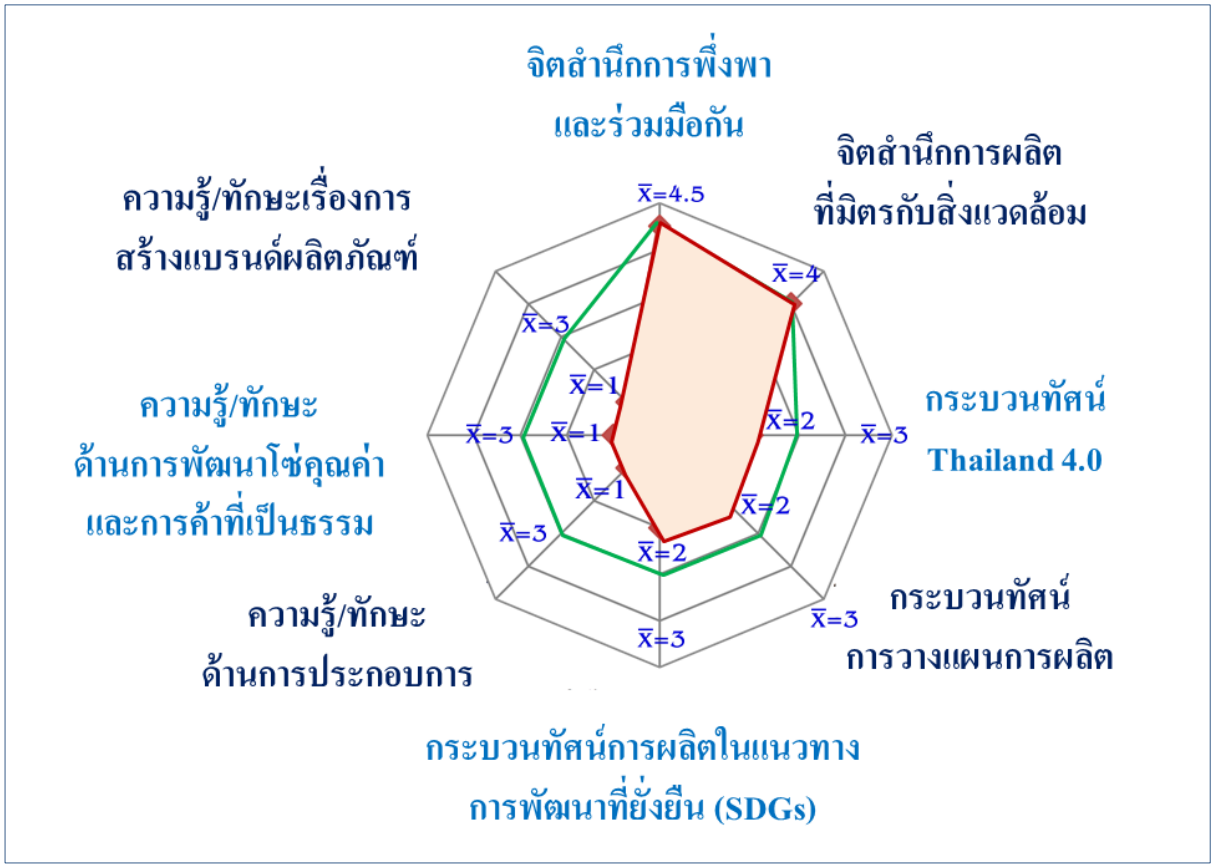
17 ตุลาคม 2560

- การเพิ่มพูนทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ “แนวทางการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์” โดย ผชช.สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มก.

- การเปิดพื้นที่เรียนรู้โครงการข้าว IBM ที่วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง โดยการสนับสนุนสื่อเรียนรู้ วัสดุเอกสารเผยแพร่

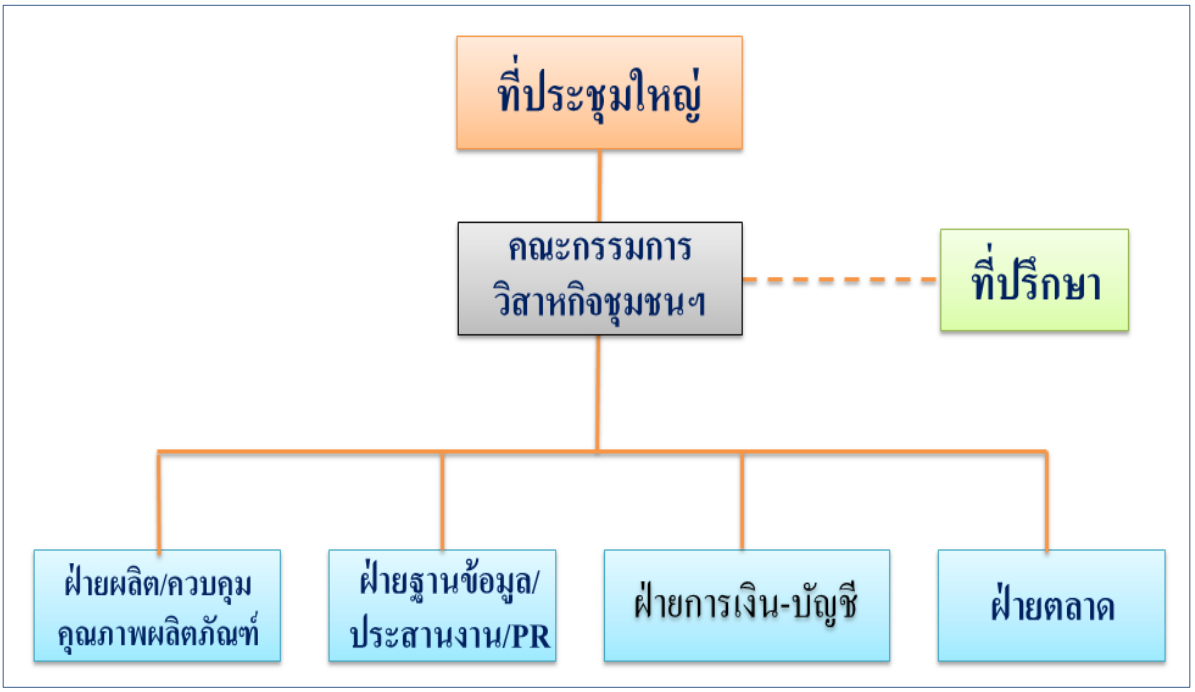
ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรโดยเปรียบเทียบก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการใน 3 มิติ 8 องค์ประกอบ ซึ่งดำเนินการเมื่อ 8 มีนาคม 2561 พบว่า สมรรถนะในทุกองค์ประกอบเพิ่มขึ้น ยกเว้น จิตสำนึกการพึ่งพาและร่วมมือกัน และจิตสำนึกการผลิตที่มิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มีข้อสังเกตเบื้องต้นว่า ต้องใช้การจัดการเรียนรู้ในเรื่องการวางแผนการผลิต โดยการเรียนรู้จากกลุ่มเกษตรกรที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้พันธุ์ข้าว การทำนาประณีต การฝึกทักษะด้านการตลาดเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง แล้วชวนจัดเวทีถอดบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในบริบทของตลาดยุคใหม่ที่มีกลยุทธ์การตลาดที่ซับซ้อน ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมและขาดอำนาจการต่อรอง

รูปที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะเกษตรกรก่อน-หลังเข้าร่วมโครงการวิจัยในห้วงเวลา 1 ปี

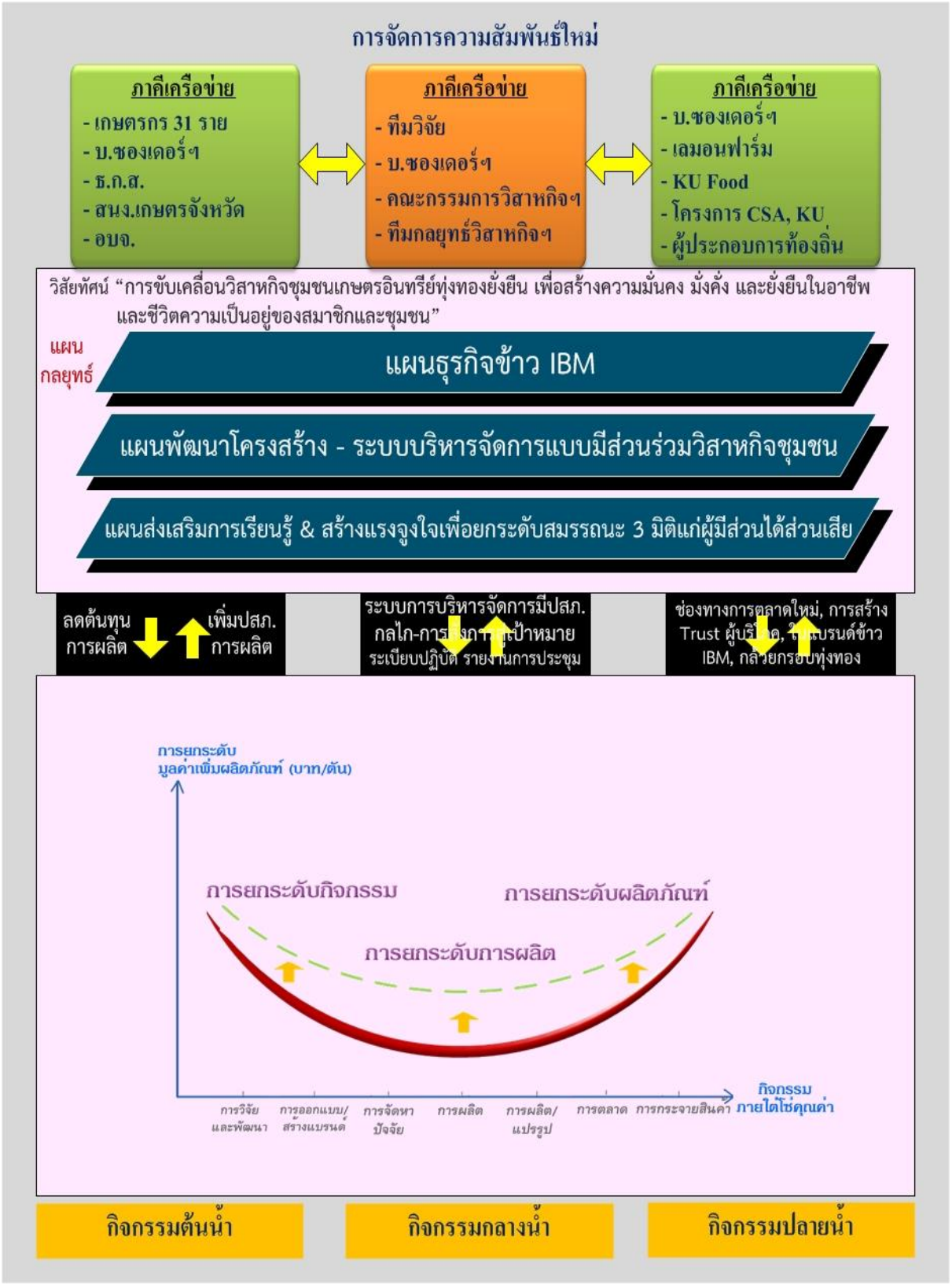
2) **ผลการพัฒนาโครงสร้าง-กลไกระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม**วิสาหกิจชุมชนฯ ทุ่งทอง ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์และกรอบแนวทางการดำเนินการโครงการวิจัย การพัฒนาธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนฯทุ่งทอง ในห้วงเวลา 1 ปี ได้ให้การสนับสนุน-ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้าง-กลไกและระบบการบริหารจัดการวิสากิจชุมชนฯ ทุ่งทอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) การพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

รูปที่ 4.14 โครงสร้างการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

2.2) กระบวนการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน แสดงให้เห็นองค์ประกอบและกลไกในการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ดังรูปที่ 4.15

รูปที่ 4.15 กระบวนการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

3) ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัย

ชนิดผลิตภัณฑ์: ข้าวกล้องหอมมะลิ
ขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม

- ข้าว IBM ทุ่งทองยั่งยืนออกสู่ตลาดครั้งแรกเมื่อปลายเดือนธันวาคม 2560 โดยแกนนำเกษตรกร (คุณปัญญา ใคร่ครวญ) และคุณรัชนี วิเศษสิงห์ ซึ่งผลิตข้าวกล้องหอมมะลิแดง ได้รับการรับรอง IFOAM เจตนารมณ์เป็นไปเพื่อการทดสอบตลาดข้าว IBM ว่าจะสามารถกระตุ้นอุปสงค์ผู้บริโภคและสร้าง Awareness ในเรื่องผลิตภัณฑ์ IBM ได้มากน้อยเพียงใด จึงได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ในรูปของถุงสุญญากาศขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม

ชนิดผลิตภัณฑ์: ข้าวหอมมะลิแดง
ขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม

- ขณะเดียวกันทีมวิจัยก็ได้ใช้ข้อมูลป้อนกลับในเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้–ทักษะที่เกี่ยวข้องด้านการตลาด ได้แก่ เทคนิคการจำหน่ายตรงโดยใช้ QR Code และขายตรงภายใต้โครงการ CSA มก.

ชนิดผลิตภัณฑ์: กล้วยกรอบทุ่งทอง
ขนาดบรรจุ 140 กรัม

- กล้วยกรอบทุ่งทองออกสู่ตลาดในราวเดือนธันวาคม 2560 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกทักษะด้านการวางแผนการผลิตเพื่อกำไร การเจรจาต่อรอง การสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าปลอดสาร กลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง และตลาดเป้าหมายทั้งตลาดชุมชนและตลาดกทม.
- ผลการประเมินความคิดเห็นผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับ ดี–ดีมาก

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย ข้อค้นพบและแผนการวิจัยในระยะต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาธุรกิจ IBM เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม” มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการธุรกิจ IBM แก่เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM ในสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนที่เลือกเป็นกรณีศึกษา 2 แห่ง (สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน) 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการขยายผลการนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสำหรับสถาบันเกษตรกรให้เป็นตัวจักรการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้นโยบาย Thailand 4.0

กรอบแนวทางการวิจัยได้ถูกออกแบบในรูปของ Logical Framework ในห้วงเวลา 2 ปี ที่ได้กำหนดมิติการพัฒนาตามกรอบคุณลักษณะธุรกิจ IBM เป้าหมาย–ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีวัด–ประเมินผล แนวทางการวิจัย และหุ้นส่วน–ภาคีที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 ความหมายธุรกิจ IBM

เป็นรูปแบบธุรกิจที่ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยและคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบธุรกิจของสถาบันเกษตรกร ซึ่งได้พัฒนาให้มีการใช้นวัตกรรมการพัฒนาโซ่คุณค่า (Value Chain Development) โดยการเชื่อมโยงการทำธุรกิจร่วมกับภาคีพันธมิตรในการยกระดับหน้าที่ (Functional Upgrading) ยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายการลดปัญหา/ข้อจำกัดในการประกอบอาชีพและสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรมสำหรับผลิตภัณฑ์แก่เกษตรกรรายย่อย และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

5.1.2 คุณลักษณะของตัวแบบธุรกิจ IBM

คุณลักษณะที่สำคัญของตัวแบบธุรกิจ IBM มี 3 ประการ ประกอบด้วย

1) การทำธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ขาดโอกาส/เกษตรกรรายย่อยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจภายใต้เป้าหมายร่วม (Mutual Goal) และได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2) เป็นธุรกิจที่คำนึงถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดสมดุลใน 3 มิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) ส่งเสริมการสร้างหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnerships) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ โดยการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาระบบสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานที่มุ่งเน้นไปที่ **“ประชาชนเป็นศูนย์กลาง”**

5.1.3 กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM (IBM Platform) ของโครงการวิจัยในห้วงเวลา 2 ปี ประกอบด้วย กลุ่มงานหลัก 5 กลุ่ม (รูปที่ 2.8) ได้แก่

1) ขั้นตอนเริ่มต้น (Initiate Stage) เป็นการเปิดพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันและการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการออกแบบธุรกิจ IBM (Business Design) ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ข้าว IBM ตามกรอบคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และการวางแผนธุรกิจในห้วงเวลาต่าง ๆ

3) ขั้นตอนการดำเนินธุรกิจ (Business Implementation) ภายใต้การสนับสนุนของทีมโค้ชและผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ

4) ขั้นตอนการประเมินผล (Follow–up & Evaluation) ประกอบด้วยการติดตามประเมินข้อมูลเพื่อสรุปผลการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนต่าง ๆ และจัดทำรายงานสรุปและข้อค้นพบจากการวิจัย

5) ขั้นตอนการจัดทำรายงานวิจัยและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อขยายผลสู่การพัฒนา

5.1.4 ผลการวิจัยกรณีศึกษา: ธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จ.เพชรบุรี

1) การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มสมรรถนะใน 3 มิติ ซึ่งได้ดำเนินการที่ครอบคลุมมิติด้านทัศนคติ กระบวนทัศน์ ความรู้–ทักษะ ซึ่งมี 8 องค์ประกอบทั้งสิ้น 14 ครั้ง โดยผลการประเมินผลเชิงเปรียบเทียบระดับสมรรถนะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการครบทุกกิจกรรมจำนวน 24 คน พบว่า ระดับสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ จิตสำนึกการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, กระบวนทัศน์ Thailand 4.0, กระบวนทัศน์การวางแผนการผลิต, กระบวนทัศน์การผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ความรู้/ทักษะด้านการประกอบการ, ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม และความรู้/ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสำหรับธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ชี้ให้เห็นโอกาสที่ท้าทายสำหรับสหกรณ์ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีความพร้อมในด้านเงินทุน ผู้นำและฝ่ายจัดการที่มีประสบการณ์เชิงธุรกิจแบบอเนกประสงค์ ให้บริการแก่สมาชิกอย่างครบวงจร อีกทั้งมีความสนใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมตัวแบบธุรกิจข้าวสหกรณ์ตามกรอบแนวคิดธุรกิจข้าว IBM ประเด็นท้าทายคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับการผลิตข้าวของสมาชิกจากผลิตข้าวใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนเป็นผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ในอนาคต ซึ่งได้นำไปสู่การจัดทำ Logical Framework สำหรับการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (รูปที่ 2.9) การนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ (รูปที่ 3.9) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และ Road map การขับเคลื่อนระบบธุรกิจข้าว IBM (รูปที่ 3.15) และแผนธุรกิจ (รูปที่ 3.12) โดยได้กำหนดตลาดเป้าหมาย (Target Market) ที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ข้าว IBM BL ขนาดบรรจุ 5 กก. คือ ครัวเรือนสมาชิก และร้านอาหารภัตตาคารใน จ.

เพชรบุรี และผลิตภัณฑ์ข้าว IBM ขนาดบรรจุ 1 กก. เพื่อกระตุ้น Awareness ผู้บริโภคทั่วไปให้ตระหนักถึงการส่งเสริมธุรกิจข้าว IBM เพื่อสนับสนุนเกษตรกรรายย่อย

5.1.5 ผลวิจัยกรณีศึกษา: ธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จ.สุพรรณบุรี

1) ผลการประเมินสมรรถนะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปีแรกจำนวน 31 คน ได้ถูกนำมาพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ 3 มิติ 8 องค์ประกอบ ซึ่งได้ดำเนินการไปทั้งสิ้น 7 กิจกรรม ผลการประเมินเปรียบเทียบระดับสมรรถนะเกษตรกรก่อน–หลังเข้าร่วมโครงการ ชี้ให้เห็นว่าระดับสมรรถนะที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ได้แก่ กระบวนทัศน์ Thailand 4.0, กระบวนทัศน์การวางแผนการผลิต, กระบวนการผลิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), ความรู้/ทักษะด้านการประกอบการ, ความรู้/ทักษะด้านการพัฒนาโซ่คุณค่าและการค้าที่เป็นธรรม และความรู้/ทักษะเรื่องการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ ระดับสมรรถนะที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง คือ จิตสำนุกการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสำหรับธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ชี้ให้เห็นประเด็นที่เป็นโอกาสท้าทายอยู่ที่ประธานกรรมการวิสาหกิจชุมชนและแกนนำมีชุดความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการผลิตข้าวอินทรีย์ได้รับการรับรองมาตรฐาน IFOAM และมีสัญญาข้อตกลงจำหน่ายข้าวกับบริษัทซองเดอร์ ออการ์นิคฟู้ด จำกัด อย่างไรก็ตาม พบว่าข้อจำกัดอยู่ที่กลไกการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมของสมาชิก อีกทั้งสมาชิกอีกส่วนหนึ่งยังคงผลิตข้าวโดยใช้สารเคมี อันเนื่องมาจากจิตสำนึก กระบวนทัศน์และความรู้ด้านการวางแผนการผลิต กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบธุรกิจข้าว IBM ในห้วงเวลา 1 ปี ได้นำมาซึ่งแผนกลยุทธ์ธุรกิจข้าว IBM ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ **“การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนเพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน”** โดยมีกลยุทธ์หลักที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างกลไกการยกระดับสมรรถนะสู่การเป็นชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์สู่ตลาดเป้าหมายอย่างยั่งยืน (IBM Smart Farmers) 2) แผนพัฒนาระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม (ข้าวIBM) โดยกลุ่มทุ่งทองยั่งยืนกับภาคีพันธมิตรธุรกิจสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) แผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้านทุ่งทองยั่งยืน

ปัจจุบันโครงการข้าว IBM ทุ่งทองยั่งยืน ได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวกล้อง IBM และข้าวไรซ์เบอรี่ IBM ภายใต้แบรนด์ “ข้าว IBM ทุ่งทองยั่งยืน” โดยการดำเนินการโครงการนำร่องในปีแรกได้ทดลองวางจำหน่ายในตลาดเป้าหมาย KU Food และ โครงการตลาดนัด CSA ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งผลการประเมินผู้บริโภค 3 ครั้ง 30 คน ให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ IBM ในระดับ “ดี–ดีมาก”

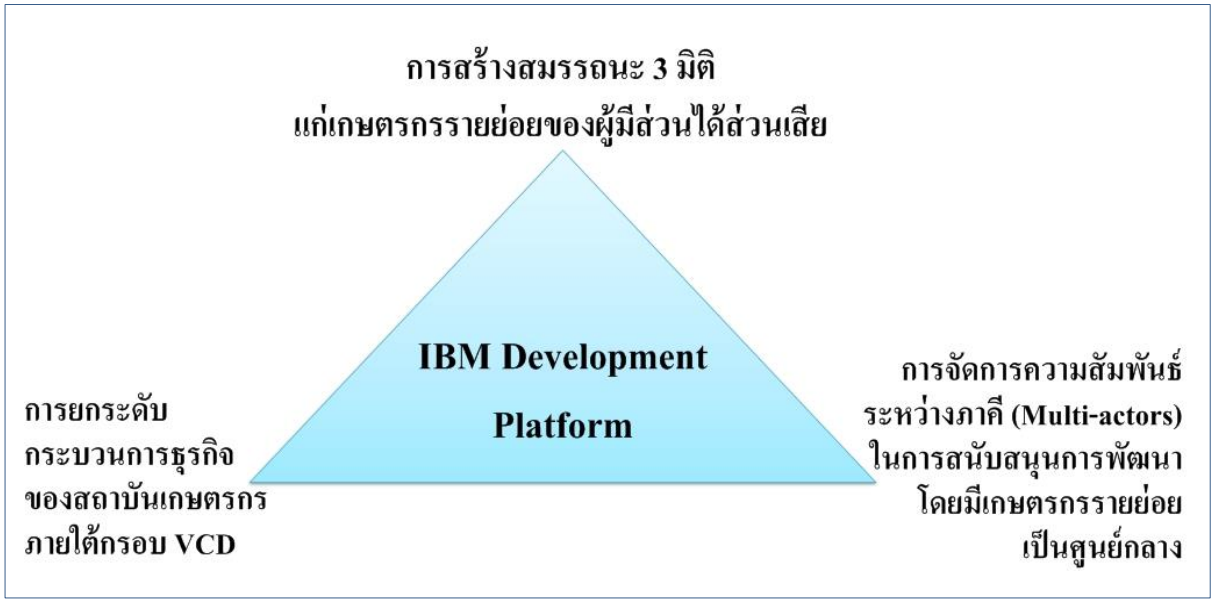
ในส่วนของการขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติสำหรับธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนนั้น เน้นไปที่การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานกลไกและระบบการบริหารจัดการ การวางแผนธุรกิจข้าวและการก้าวสู่การปรับเปลี่ยนเป็นกรผลิตข้าวอินทรีย์ของสมาชิก 15 คน

ในส่วนของกลยุทธ์หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และการเรียนรู้ฝึกทักษะด้านการประกอบการนั้น ทีมวิจัยจะได้สนับสนุนกลุ่มสตรีการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์กล้วยกรอบทุ่งทอง การเรียนรู้และฝึกทักษะด้านการตลาดจำหน่ายตรง การจำหน่ายผ่านแอพพลิเคชั่น โดยปัจจุบันมีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มแม่บ้าน การวางแผน การวิเคราะห์ต้นทุน–ผลตอบแทน การจัดทำบัญชี การศึกษาดูงานเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้การรับรองมาตรฐานอย. และการกำหนดบุคลากรฝ่ายการตลาดของกลุ่มแม่บ้าน โดยคาดหวังว่าแนวทางดังกล่าวจะช่วยฝึกทักษะการตลาดแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

5.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย

5.2.1 ท่ามกลางบรรยากาศที่ประชาคมโลก นโยบายประเทศและคนในสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายตัวชี้วัด SDGs ย่อมเป็นโอกาสดีในการริเริ่มนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจ IBM ที่มุ่งเน้นการสร้างทางเลือกแก่เกษตรกรรายย่อยให้เข้าไปมีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์และได้รับประโยชน์ในการทำธุรกิจอย่างเป็นธรรม ประเด็นท้าทาย คือ ทำอย่างไร จึงจะให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วย เกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในฐานะผู้ผลิตและสถาบันเกษตรกร ตลอดจนภาคีผู้ประกอบการจะวางกลไกการจัดการความสัมพันธ์ใหม่ในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน เพื่อนำผลผลิตการเกษตรไปยังผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย (Target Market) ที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานอาหารปลอดภัย ซึ่งระบบธุรกิจดังกล่าวต้องพึ่งพาชุดความรู้–ข้อมูลข่าวสาร และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายดำเนินการมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีภาคี (Partners) ที่มีความเชี่ยวชาญให้การสนับสนุน จึงเป็นที่มาของแนวคิดการพัฒนาตัวแบบธุรกิจ IBM โดยใช้กลไกสถาบันเกษตรกรในการสร้างสรรค์ระบบธุรกิจเกษตรในรูปแบบและแนวทางที่ก่อให้เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยที่เกษตรกรรายย่อยจะได้รับประโยชน์จากธุรกิจอย่างเป็นธรรม การออกแบบระบบการวิจัยสำหรับแนวทางการสร้างสรรค์ตัวแบบธุรกิจ IBM เป็นไปตามแนวทางของ IBM Development Platform ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องควบคู่กับการเปิดพื้นที่เรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การออกแบบธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจ IBM ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์และการวางแผนธุรกิจ (Business Plan) 3) การดำเนินธุรกิจร่วมกับภาคีพันธมิตรภายใต้ปณิธาน–เป้าหมายร่วม 4) การประเมินผลและการขยายผลการพัฒนา ซึ่งในห้วงเวลา 1 ปี ได้มุ่งเน้นการสร้างกลไกการทำงานใน 3 กลุ่ม (รูปที่ 5.1) ได้แก่ 1) การสร้างสมรรถนะ 3 มิติ แก่เกษตรกรรายย่อย 2) การยกระดับกระบวนการ

ธุรกิจของสถาบันเกษตรกรภายใต้กรอบ VCD 3) การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างภาคี (Multi-actors) ในการสนับสนุนการพัฒนาโดยมีเกษตรกรรายย่อยเป็นศูนย์กลาง

รูปที่ 5.1 กลไกการทำงาน IBM Development Platform

5.2.2 ข้อจำกัดและช่องว่างเชิงนโยบาย

• นโยบายรัฐที่ส่งผ่านมายังสถาบันเกษตรกรสู่เกษตรกรรายย่อย โดยมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพคน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและลดความเหลื่อมล้ำภายใต้แผนงาน-โครงการต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการพัฒนา Smart Farmers โครงการพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้เป็น Smart Coop โดยใช้เครื่องมือ Smart Network โครงการส่งเสริมการผลิตข้าว กข 43 ภายใต้โครงการนาแปลงใหญ่และแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ 1 ล้านไร่ (2560-2564) ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 (มาตรฐาน Organic Thailand ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) เป็นต้น

ภาพสะท้อนที่ได้จากเวทีสนทนากลุ่มเป้าหมายถึงผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวที่มีต่อเกษตรกรรายย่อยและสถาบันเกษตรเกษตรกรที่สำคัญ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมร่วมในโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายรัฐมีค่อนข้างมากและต่างต้องใช้เวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นกระบวนการส่งเสริมของหน่วยงานรัฐยังเป็นไปแบบแยกส่วนการส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไม่สอดรับกับบริบทในระดับกลุ่ม/พื้นที่เป้าหมาย ขาดการส่งเสริมการผลิต ไม่ได้กำหนดตลาดเป้าหมาย (Target Market) ซึ่งเป็นประเด็นที่เห็นในส่วนของช่องว่างเชิงนโยบายที่ต้องปรับปรุง

• เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ ที่มีประสบการณ์ทำธุรกิจในระบบเกษตรกรสมัยใหม่ (Modern Agri-Business) ยังขาดกระบวนทัศน์และทักษะการประกอบการในการยกระดับคุณภาพ

ผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภค และเห็นความสำคัญของการใช้กลไกสถาบันเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตข้อมูลข่าวสารและตลาดเป้าหมาย

- สถาบันเกษตรกร ยังคงดำเนินธุรกิจในตลาดแบบดั้งเดิม (Conventional Marketing Channels) ซึ่งมีคนกลางที่ต่างคนต่างทำหน้าที่การตลาดเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและใช้กำไรเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งเป็นคนละเป้าหมายธุรกิจกับสถาบันเกษตรกร ซึ่งสถาบันเกษตรกรไม่มีขีดความสามารถในเชิงธุรกิจที่สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านการตลาดเพื่อนำผลิตภัณฑ์จำหน่ายแก่ผู้บริโภค แม้จะมีโครงการข้าวรัฐสนับสนุนทุนหมุนเวียนเพื่อการรวบรวม การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุ (โรงสี–ลานตาก–ไซโล) การสร้างแบรนด์สินค้าออกมาหลากหลายก็ตาม (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2558)
- กลยุทธ์ของผู้ประกอบการสมัยใหม่ (Modern Trade) ในการจัดหาวัตถุดิบโดยตรง (Direct Procurement) ผ่านสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) อาจดูเหมือนเป็นรูปแบบที่เป็นธรรมกับเกษตรกร และผู้บริโภค แต่มีข้อสังเกตว่า เครือข่ายเกษตรกรยังคงต้องเผชิญความเสี่ยงเรื่องปริมาณผลผลิตมาก–น้อยกว่าที่กำหนดในสัญญาข้อตกลง ยังไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาในแนวทางของ Zero Waste และ Zero Development
- สถาบันเกษตรกรยังขาดกลไกการรวมกลุ่มส่งเสริมการผลิต (Collective Producer Groups) เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และเพิ่มผลิตภาพการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม จึงยังไม่มีจุดแข็งมากพอที่จะสร้าง Good will สำหรับแบรนด์ผลิตภัณฑ์ข้าวของเกษตรกรรายย่อยที่ตอบโจทย์การทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสานต่อนโยบายการพัฒนาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม (Inclusive Growth)

5.2.4 ข้อเสนอแผนการวิจัยในระยะต่อไป (ปีที่ 2)

แผนการวิจัยในปีที่สอง จะเป็นการดำเนินงานที่มุ่งไปที่การสนับสนุนให้กลไกการทำงานในการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ของทั้ง 2 กรณี เป็นไปตาม Logical Framework โดยจะเน้นที่

1) การส่งเสริมกลไกและระบบการสร้างสมรรถนะ 3 มิติ 8 องค์ประกอบ ในรูปแบบของ Learning Platform เพื่อสนับสนุนการเติมเต็มสมรรถนะแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบธุรกิจข้าว IBM และพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาธุรกิจ IBM ดำเนินการโดยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ให้เกิดเป็นชุมชนเรียนรู้ในพื้นที่และการเผยแพร่แก่สาธารณะ

2) การสนับสนุนการบ่มเพาะธุรกิจข้าว IBM ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และธุรกิจข้าว IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ตามแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่ออกแบบไว้ในระยะแรก เพื่อเป็นกลไกการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวแก่เกษตรกรรายย่อยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3) สรุปบทเรียนสำหรับแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อจุดประกายแนวคิดเรื่อง IBM ในสถาบันเกษตรกร และสร้างภาคีเข้ามาเป็นแนวร่วมเพื่อการเรียนรู้และขับเคลื่อนขบวนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาคอขวดของเกษตรกรรายย่อย

4) สรุปผลรายงานวิจัยการพัฒนาธุรกิจข้าว IBM ผลผลิต ผลลัพธ์ และข้อเสนอเชิงนโยบายการนำไปใช้ประโยชน์

5) การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาธุรกิจ IBM เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถเชิงธุรกิจแก่เกษตรกรรายย่อยเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. 2560. คู่มือการพัฒนาโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์. โรงพิมพ์บริษัทแดเน็กซ์ อินเตอร์คอปอร์เรชั่น จำกัด: กรุงเทพฯ.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ.2559. รายงานวิจัยชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: www.trf.or.th, www.cai.ku.ac.th

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ.2558. รายงานวิจัยชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 7. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: www.trf.or.th, www.cai.ku.ac.th

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ.2556. รายงานวิจัยชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 6. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: www.trf.or.th, www.cai.ku.ac.th

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ.2555. รายงานวิจัยชุดโครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 5. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: www.trf.or.th, www.cai.ku.ac.th

Alexander Kaufman and NikomPetpha.(2016). Moral Rice Network, Dharma Garden Temple, Yasothon province, Northeast Thailand. P.181–199:FAO and INRA, Rome

APEC Study Project on Market Potentials, Constraints and Policy Instruments to Support Inclusive Business (Sept. 2016 – January 2017).

Asian Development Bank (2008). Technical Assistance Report on Promoting Inclusive Growth through Business Development at the Base of the Pyramid. The Philippines: ADB.

Asian Development Bank and the Inter–American Development Bank (2013).Working Together in Pursuit of Inclusive Business: Sharing the Latin American and Caribbean experience with Asia and the Pacific. Mandaluyong City, Philippines.

Christina G., Claudia K., Emergia Institute (2010).Brokering Inclusive Business Models. NY: UNDP.

Cotula, L & Leonard, R (2010). Alternatives to Land Acquisitions: Agricultural Investment and Collaborative Business Models. London, International Institute for Environment and Development (IIED); Berne, SDC; Rome: IFAD.

Food and Agriculture Organization (2013).Review of Smallholder Linkages for Inclusive Agribusiness Development. Rome: FAO.

Group 20 (2016).Inclusive Business Report for the 2016 Summit. China.

Jenkins, Beth and Eriko Ishikawa (2010).Scaling Up Inclusive Business: Advancing the Knowledge and Action Agenda. Washington, DC: International Finance Corporation (IFC/World bank) and the CSR Initiative at the Harvard Kennedy School.

Juthatip Patrawart. (2009). Branding as the marketing strategy for organic products: A case study on Moral Rice. As.J. Food Ag-Ind. 2009, Special Issue, S256-S263.

Kelly, S., Vergara, N. and Bammann, H. Rome (2015).Inclusive Business Models – Guidelines for Improving Linkages between Producer Groups and Buyers of Agricultural Produce, Rome.

Monika S., Yeray S., WytseV.a, Yared S., Henric V. (2014). Is Inclusive Business for you? Managing and Up-scaling an Inclusive Company: Lessons from the Field, The Netherlands: Wageningen University.

Shih, S. 1996. Me-Too is Not My Style: Challenge Difficulties, Break through Bottlenecks, Create Values (Taipei: The Acer Foundation).

WBCSD and SNV (2011). Inclusive Business: Profitable Business for Successful Development. Geneve and The Hague: WBCSD and SNV.

World Business Council for Sustainable Development (2016). Delivering on the Sustainable Development Goals: The Inclusive Business Approach. Geneva: WBCSD.

World Business Council for Sustainable Development (2017).Delivering on the Sustainable Development Goals: The Inclusive Business Approach. Geneva.

สารบัญ

	หน้า
ตารางกิจกรรมโครงการวิจัยฯ	1–1
รายงานการประชุม (กุมภาพันธ์ 2560 – เมษายน 2561)	2–1
ภาพกิจกรรม	3–1
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4–1
การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ	5–1
แผนการดำเนินธุรกิจ IBM	6–1

ตารางกิจกรรม

กิจกรรมของทีมกลยุทธ์ ภายใต้ชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน” ใช้ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2560 ถึง เดือนเมษายน 2561 มีกิจกรรมทั้งสิ้น 47 ครั้ง มีผู้เข้าร่วม 790 คน ดังรายละเอียด ดังนี้

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
1	24/2/60	สำรวจข้อมูลและประเมินสถานการณ์ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (BL no.1)	ผจก.สกก.บ้านลาด จก. หัวหน้าชุดโครงการ และทีมวิจัย	7	ห้องประชุม สกก.บ้านลาด จำกัด	ข้อมูลสมาชิก การผลิต การรวบรวม การแปรรูป และการจัดจำหน่าย ของธุรกิจสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2	28/3/60	การประชุมพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยฯ	ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะทีมวิจัย	24	ห้องประชุม601 อาคารวิจัยและพัฒนา	ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นงานวิจัยที่ท้าทาย ที่ดำเนินการตามศาสตร์พระราชาเรื่องข้าวชุมชน และขอใช้คำ Framework แทน Platform เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนของการเซ็นสัญญาต่อไป
3	3/4/60	ประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 1	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	กรอบการดำเนินการงานวิจัยภายใต้โครงการในพื้นที่สหกรณ์และวิสา-หกิจชุมขนภายใต้กรอบเวลา 1 ปี
4	10/4.60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 1	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	ปรับข้อมูลและรูปแบบการนำเสนอการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อให้เห็นพัฒนาการของเครือข่ายแต่ละประเภท
5	19/4/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 2	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	การจัดทำพื้นที่การเรียนรู้เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับเครือข่ายในรูปแบบของ CAI Learning Platform: CLP
6	24/5/60	ประชุมประเมินสถานการณ์	แกนนำเกษตรกรโนนค้อทุ่ง 3 ราย	6	ห้องประชุม 214 อาคาร	ประเมินสถานการณ์พื้นที่การผลิต ผลผลิตและตลาดของ

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ	และทีมวิจัย 3 คน		วิจัยและพัฒนา	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญในปัจจุบัน และสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมกับแกนนำเกี่ยวกับแนวทางของระบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Business Model)
7	29/5/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 3	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- ปรับส่วนของ Header เพื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น - ปรับรูปแบบของเมนูให้กระชับและเข้าถึงง่าย - Update หน้าต่างความรู้และสไลด์ภาพกิจกรรม - การเผยแพร่บทความใหม่ๆทั้งจากภายในและภายนอกสถาบันฯ
8	2/6/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 4	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	นำตัวแบบ Blog ที่เหมาะสมมาใช้ในหน้าเว็บไซต์เพื่อให้ user สามารถใช้งานได้ง่ายขึ้น
9	5/6/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 5	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- ปรับการนำเสนอ Pocket Book ให้ภาพเด่นชัด และเพิ่มจำนวนเล่มเป็น 9 เล่ม ใน 1 หน้า - เพิ่มการนำเสนอเรื่องข้าว โดยนำข้อมูลและกราฟราคาข้าวจากกรมการค้าภายในและกระทรวงพาณิชย์
10	13/6/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 6	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- เผยแพร่วารสารศนสหกรณ์ในรูปของ E-magazine - เผยแพร่ E-magazine ในรูปของ Line group - ปรับหน้าต่างความรู้ยุทธศาสตร์ - การนำเสนอ CLP ในรูปของโปรแกรม Wordpress - การโพสต์ประเด็นนำความรู้ใน

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
						Line Group
11	14/6/60	ประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 2	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	ประชุมออกแบบแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรสมาชิกและเตรียมการสำหรับการเก็บข้อมูลในพื้นที่
12	16/6/60	ประชุมหารือเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (BL no.2)	หัวหน้าโครงการวิจัย และทีมวิจัย ผู้จัดการสหกรณ์ ตัวแทนเกษตรกร	7	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	- ข้อมูลพื้นฐานของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด - มอบหมายผจก.นำเรื่องการดำเนินการโครงการวิจัยและตัวชี้วัดความสำเร็จของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เพื่อให้บรรจุอยู่ในแผนงานของสกก. - คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 50 คนจาก 5 กลุ่ม - เน้นกิจกรรมการยกระดับผลผลิตโดยใช้ GAP ควบคู่ไปกับการใช้การรับรอง PGS - ยกระดับผลผลิตข้าว โดยการสร้างแบรนด์เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ - และแผนนัดหมายในการประชุมครั้งต่อไปในวันที่ 20 ก.ค. 60
13	22/6/60	การประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 3 เพื่อวางกรอบการบริหารงานวิจัย และวางโครงสร้าง Inception Report	ทีมงานวิจัย	3	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	ความเข้าใจในการวางตำแหน่งโครงสร้างของแต่ละบุคคล ความเข้าใจในความคาดหวังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกลุ่ม เป้าหมาย และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ของการจัดทำ Inception report และการมอบหมายงานนักวิจัยใน

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
						การจัดทำ Inception report
14	22/6/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 7	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	การพัฒนาการนำเสนอ CLP ด้วยโปรแกรม Wordpress
15	26/6/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 8	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	การทดสอบการเชื่อมโยงของระบบ CLP และ Line Group และปรับหน้าตาของหน้าเว็บไซต์ให้มีความน่าสนใจ พร้อมทั้งตรวจความผิดพลาดในภาพรวมเพื่อความสมบูรณ์ของเว็บไซต์
16	12/7/60	ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามและFocus Group (TT no.1)	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน 8 คน และทีมงานนักวิจัย 4 คน	12	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ได้แก่ พื้นที่การผลิต ผลผลิต ต้นทุนการผลิต และการวางแผนการผลิตของเกษตรกร รวมทั้งการประเมินความรู้ความเข้าใจของการทำนาอินทรีย์ การสร้างแบรนด์ การทำนาอย่างยั่งยืน และธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม
17	14/7/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 9	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	ผอ.ให้หลักการและเทคนิคการเขียนข้อมูลสไลด์ภาพว่า “ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร” โดยส่งให้ผอ.กรองใน Line Group ก่อนนำขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์
18	20/7/60	ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามจำนวน 33 ชุด (BL no.3)	หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้จัดการคณะกรรมการสหกรณ์ 16 คน กลุ่มสมาชิกเกษตรกร 33 ราย และทีมงานนักวิจัย 6 คน	56	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก พืชที่เพาะปลูก รายได้ แหล่งน้ำ พันธุ์ข้าว แหล่งจำหน่ายข้าวเปลือก แหล่งปัจจัยการผลิต ความรู้ GAP การสร้างแบรนด์ และธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เป้าหมายในการทำนา ปัญหาอุปสรรคที่เผชิญ และสิ่งที่

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
						ต้องการให้แก้ไขเร่งด่วน เป็นต้น - สร้างความเข้าใจที่ตรงกันกับเกษตรกรในเรื่องโครงการวิจัยและธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม - สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการเพื่อเห็นชอบนำไปบรรจุเป็นแผนงานของสหกรณ์
19	25/7/60	ประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 4	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ - เพื่อวางแผนพัฒนาระบบส่งเสริมตามกรอบ The Capacity Building Framework
20	7/8/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 10	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 2คน	3	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	มอบหมายให้เว็บมาสเตอร์ศึกษาเว็บไซต์ของ ICA-ASIA Pacific
21	24/8/60	ประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายร่วมกับผู้นำเกษตรกร ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและทีมกลยุทธ์ (TT no.2)	หัวหน้าโครงการวิจัย ทีมวิจัย 3 คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งทอง รองนายกฯ สมาชิกกลุ่มฯทุ่งทองยั่งยืน 37 คน	40	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	- ข้อมูลของการผลิตข้าวอินทรีย์-เคมีในพื้นที่ ปัญหาอุปสรรค ของเกษตรกร/กลุ่ม - เข็มมุ่ง “ให้ศูนย์ทุ่งทองยั่งยืนเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น” - จะพัฒนาข้าวแปรรูปและผลิตภัณฑ์ชุมชน - ตั้งทีมกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อน
22	25/8/60	ประชุมทีมวิจัย ครั้งที่ 5	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 4 คน	5	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- วางแผนสำหรับการให้ความรู้เกษตรกรในพื้นที่อาทิ การทำนา GAP การส่งเสริมการผลิตขนมที่แปรรูปจากข้าวของกลุ่มแม่บ้าน

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
						- วิเคราะห์ Value Chain Analysis และการออกแบบระบบธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม
23	28/8/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 11	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- จัดทำ E-Library - การเผยแพร่ VDO โครงการอบรม X-CPD.2 ใน CLP
24	29/8/60	ประชุมทำแผนกลยุทธ์-แผนธุรกิจ สกก.บ้านลาด จก. (BL no.4)	หัวหน้าโครงการ, ผจก.สกก.บ้านลาด จก.,ทีมวิจัย	5	ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา	- การติดตามงานที่มอบหมายในที่ประชุมที่ผ่านมาจากผจก.สกก. - แปลงทดลองและพันธุ์ข้าว การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกเข้าสู่โครงการ - การวิเคราะห์โอกาสอุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน เสาหลักกลยุทธ์ 4 เสาหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนธุรกิจร่วมกับ Stakeholders สู่เป้าหมายร่วม 2) จัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) แผนงานส่งเสริมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 3 ปี สู่เป้าหมายร่วม และ 4) การสร้างกลไกการสื่อสารข้อมูลเพื่อการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิสัยทัศน์ “การพัฒนา IBM มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” - แผนการนัดหมายประชุมร่วมกับจนท.รัฐที่เกี่ยวข้องในวันที่ 19 กันยายน 2560
25	4/9/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศ	หัวหน้าโครงการวิจัย	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและ	- ปรับการใช้งานของ E-Library ให้อ่านบนเว็บไซต์แต่ไม่ให้

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		สหกรณ์ ครั้งที่ 12	นักวิจัย 3 คน		พัฒนา	ดาวน์โหลดเพื่อเชิญชวนให้ผู้ใช้งานเข้ามาใช้ซ้ำ - เพิ่มการนำเสนอคู่มือใน E-Library
26	18/9/60	ประชุมทีมงานสื่อสารสนเทศสหกรณ์ ครั้งที่ 13	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	4	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- จำแนกประเภทของหนังสือใน E-Library เป็น 4 หมวด ได้แก่ E-books, E-Magazines, E-Manuals, E-Research reports - เพิ่มเครือข่ายนักบริหารการสหกรณ์ระดับสูงในเมนูเครือข่าย
27	19/9/60	ประชุมสนทนากลุ่มเป้าหมายร่วมกับผู้แทนหน่วยงานรัฐ คณะกรรมการสหกรณ์และเกษตรกร กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ (BL no.5)	ผู้แทนหน่วยงานรัฐ 5 คน คณะกรรมการ สกก. 8 คน เกษตรกร 32 คน และทีมวิจัย 7 คน	44	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	- ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สนง.เกษตรจังหวัดเพชรบุรี, สนง.สก.จังหวัดเพชรบุรี, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี และชลประทานที่จะเข้ามาช่วยหนุนเสริมในเรื่ององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น GAP เมล็ดพันธุ์ข้าว ระบบน้ำชลประทาน เป็นต้น - สร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการในการทำนา GAP และการเลือกพันธุ์ข้าวชัยนาท - การคัดเลือกแปลงทดลองของคุณบรรจงเป็นแปลง GAP นำร่อง - แผนการนัดหมายลงพื้นที่แปลง GAP นำร่องร่วมกับนักวิชาการเกษตรในครั้งต่อไปวันพฤหัสบดีที่ 12 ตุลาคม 2560
28	21/9/60	ประชุมขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน	เกษตรกร 18 คน และทีมวิจัย 4	22	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร	- ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		เกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน (TT no.3)	คน		อินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	การทำนาอินทรีย์ให้กับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เครื่องมือแบบประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนทำนาอินทรีย์ของสมาชิก - มอบหมายให้คุณมนตรี (ทีมกลยุทธ์) เก็บข้อมูลผลตอบแทนของสมาชิก9 ราย - การให้ความรู้เรื่อง Packaging ของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์โดย หัวหน้าโครงการจะติดต่อเชิญวิทยากรมาให้ความรู้การรักษาคุณภาพขนมกงให้มีอายุที่ยาวขึ้น และกระบวนการทำกระยาสารทให้เหนียวนุ่มอร่อยมากขึ้นในครั้งต่อไป - แผนการนัดหมายประชุมครั้งต่อไปในเบื้องต้นวันที่ 17 ตุลาคม 2560
29	2/10/60	ประชุมกับผู้บริหาร บ.ซองเดอร์ฯ ในโครงการ IBM	หัวหน้าโครงการวิจัย นักวิจัย 3 คน	3	บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด	- รับทราบข้อมูลความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
30	17/10/60	จัดการอบรมการพัฒนาคุณภาพการผลิต โดยสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (TT no.4)	วิทยากร ทีมงานวิจัย 2 คน และเกษตรกร-แม่บ้าน 23 คน	26	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	- ให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการผลิตในเรื่องการทำแห้ง การจัดการวัตถุดิบ เชื้อรา - ความรู้เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์เพื่อผลิตภัณฑ์ที่ดี - ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยด้วยฉลากโภชนาการ
31	20/10/60	จัดการอบรมข้าวคุณภาพ GAP และ	ทีมงานวิจัย 14 คน และเกษตรกร 27	41	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตร	- ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติ และดำเนินการตามวิธี

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		ประชุมทีมงานวิจัยโครงการ IBM (BL no.6)	คน		บ้านลาด จำกัด	GAP ที่ถูกต้อง - วางตำแหน่ง โครงสร้าง และแบบฟอร์มการทำ GAP
32	15/11/60	ประชุมการประเมินรายงานความก้าวหน้าของโครงการ IBM	ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และทีมงานวิจัย 12 คน	21	ห้องประชุม 601 อาคารวิจัยและพัฒนา	- การเสนอความคิดเห็นให้แยกตารางรายละเอียดของภาคการเกษตร และไม่ใช่ภาคการเกษตร การปรับแก้ความถูกต้องของข้อมูลในเนื้อหา การใส่บาร์โค้ดที่ตัวสินค้าที่เข้าร่วมโครงการ - การรวบรวมข้อมูล ติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบเมื่อสิ้นสุดโครงการ หาจุดเด่นของข้าว IBM และวิเคราะห์วางแผนการตลาด - การระบุสภาวะก่อนโครงการอย่างชัดเจน กลไกที่ทำให้เกิดความยั่งยืน และหน่วยงานใดควรใช้ และข้อคำนึงสำคัญ
33	23/11/60	ประชุมขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน (TT no.5)	สมาชิกทุ่งทอง 17 คน และทีมงานวิจัย 6 คน	23	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	- วางแผนจัดทำแผนธุรกิจผลิตภัณฑ์แปรรูป มีการปรับแก้โลโก้บนบรรจุภัณฑ์อย่างมีเอกลักษณ์มากขึ้น - วางตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน ที่ปรึกษา และระเบียบของกลุ่มแม่บ้าน - สรุปรายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ IBM และรวบรวมข้อมูลต้นทุน–ผลตอบแทนของเกษตรกรเพิ่มเติม
34	16/12/60	การตรวจประเมินแปลง ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว GAP	ผู้จัดการ วิทยากร 1 คน และเกษตรกร 1 คน	19	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด	- ให้ความรู้เรื่องการทำ GAP อย่างเป็นขั้นตอน การตรวจแปลงของเกษตรกร และดำเนินการตามแผนที่วางไว้

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
		สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ครั้งที่ 1 (BL no.7)			จำกัด	โดยคุณพินณภา บัวดวง
35	17/12/60	ศึกษาดูงานวันสังคมสุขใจ (TT no.6)	นักวิจัย 3 คน และเกษตรกร 10 คน	13	สวนสามพราน จ. นครปฐม	- เกษตรกรเยี่ยมชมบูธข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆภายในงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูธข้าวของคุณอดุลย์ รวมถึงการฟังเวทีเสวนาที่มีคุณโจน จันใด และวิทยากรอื่นๆ มาร่วมถ่ายทอดความรู้ บอกเล่า ความศรัทธา ความสำเร็จในมิติต่างๆ - ร่วมฟังเวทีเสวนา “เรื่องที่อยากเล่าให้ฟัง” และPGS กับการสร้างความเชื่อมั่นในระบบอาหารอินทรีย์ พร้อมฟังการระดมความคิดในเวทีชวนคิด : โอกาสที่สามารถนำไปใช้ในทุ่งทองยั่งยืน
36	21/12/60	ประชุมขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน (TT no.7)	ทีมงานวิจัย 5 คน และเกษตรกร 12 คน	17	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	- วางแผนการจัดทำผลิตภัณฑ์กล้วยกรอบทุ่งทอง ในเรื่องการสร้างแบรนด์ ตลาดเป้าหมาย และแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและบ่มเพาะธุรกิจ โดยนำตัวอย่างบรรจุภัณฑ์และโลโก้มาให้เกษตรกรได้แสดงความคิดเห็น - วางแผนการจัดทำผลิตภัณฑ์ข้าว IBM ในเรื่องของการวางรูปแบบ แผนการอบรม ฯลฯ - การนัดหมายเพื่อวางแผนการวาง Landscape และการอบรมในครั้งต่อไป

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
37	22/12/60	ประชุมวางแผนธุรกิจข้าว IBM ให้กับเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (BL no.8)	ทีมงานวิจัย 4 คน Smart Officer 17 คน และคณะกรรมการ 6 คน	27	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	- การจัดทำแผนธุรกิจข้าว IBM ของสหกรณ์ร่วมกันของผู้จัดการ ทีมงานวิจัย และสมาชิกเกษตรกร ในเรื่องโซ่คุณค่า การวางการการจัดจำหน่าย ฯลฯ
38	17/1/61	การศึกษาดูงานสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร (TT no.8)	ทีมงานวิจัย 6 คน และเกษตรกร 11 คน	17	สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร	- เรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารในเบื้องต้นโรงงานผลิต 1 และโรงงานผลิต 2 - การเข้าใช้บริการโรงงานผลิต 1 และโรงงานผลิต 2 - สอบถามวิธีการแก้ไขปัญหาการเหม็นหืดของกล้วยทอด
39	17/1/61	ประชุมสรุปบทเรียนและการขับเคลื่อนโครงการวิจัย IBM (TT no.8)	ทีมงานวิจัย 6 คน และเกษตรกร 11 คน	17	ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา	- พูดคุยเกี่ยวกับปัญหาแอพพลิเคชั่นของเกษตรที่ขาดแนวโน้มของราคาผลผลิตทางการเกษตร - ให้กลุ่มจดบันทึกต้นทุนการผลิตกล้วยทอดทั้งต้นทุนชัดแจ้งและต้นทุนแอบแฝง - บันทึกการศึกษาดูงาน
40	17/1/61	การศึกษาดูงานโรงงานคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์มูลนิธิโครงการหลวง (TT no.8)	ทีมงานวิจัย 6 คน และเกษตรกร 11 คน	17	โรงงานคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์มูลนิธิโครงการหลวง	- เรียนรู้กระบวนการคัดแยกผลผลิต การตกแต่งผลผลิตตลอดจนการเก็บรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพ
41	23/12/60	การปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1) จัดทำใบสมัครการเป็นสมาชิก (บฟ 2) ครั้งที่ 2 (BL no.9)	ผู้จัดการ วิทยากร 1 คน และเกษตรกร 23 คน	25	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	- ฝึกให้เกษตรกรตรวจประเมินความเสี่ยงแปลงสมาชิกก่อนการรับสมัครเข้าเป็น

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
42	28/01/61	การฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการผลิต (บฟ3) การจดบันทึกของเกษตรกร (บฟ4) ทะเบียนเกษตรกร (บฟ6) บันทึกการฝึกอบรม(บฟ8) ครั้งที่ 3 (BL no.10)	ผู้จัดการ วิทยากร 1 คน และเกษตรกร 27 คน	28	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- ฝึกให้เกษตรกรจัดทำเอกสารตามแบบฟอร์มต่างๆ
43	11/02/61	การฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลง (บฟ5) ครั้งที่ 4 (BL no.11)	ผู้จัดการ วิทยากร 1 คน และเกษตรกร 27 คน	28	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- ฝึกให้เกษตรกรดำเนินการตรวจประเมินตามข้อกำหนด GAP จำนวน 7 ข้อ
44	17/02/61	การฝึกปฏิบัติการรับรองสถานะ (บฟ 7)การฝึกอบรม (บฟ 8) ครั้งที่ 5 (BL no.12)	ผู้จัดการ วิทยากร 1 คน และเกษตรกร 27 คน	28	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- ฝึกให้เกษตรกรเรียนรู้การจัดทำเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ
45	20-21-27-28/02/61	การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร” (Smart Farmer) (BL no.13)	ทีมงานวิจัย 9 คน และเกษตรกร 89 คน	98	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- ฝึกให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกโลกาภิวัฒน์ - เกษตรกรได้เรียนรู้การใช้แอพพลิเคชั่นการทำเกษตรกรรม - ฝึกวิเคราะห์ต้นทุนการทำเกษตร - ศึกษาดูงานการทำเกษตรกรรม
46	8/03/61	ประชุมสรุปบทเรียนและการขับเคลื่อนโครงการวิจัย IBM (TT no.9)	ทีมงานวิจัย 3 คน และเกษตรกร 20 คน	23	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	- สรุปการทำงานใน 1ปีที่ผ่านมามีปัญหาและสงสัยเพื่อใช้ในการพัฒนาเพิ่มเติม - ต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ลำดับ	ว/ด/ป	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่	ผลลัพธ์
						- การพัฒนาใน 3 ปีข้างหน้า มีเป้าหมายให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์
47	3/04/61	ประชุมสรุปบทเรียนและการขับเคลื่อนโครงการวิจัย IBM (BL NO.13)	ทีมงานวิจัย 5 คน และเกษตรกร 20 คน	25	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด	- เกษตรกรมีความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนการทำข้าว GAP เพิ่มมากขึ้น - มีแนวทางการดำเนินงานการทำข้าว IBM โดยสร้างตลาดภายในสมาชิกสหกรณ์ฯ - มีการประกาศใช้คู่มือดารจัดการระบบควบคุมภายใน GAP–Grain
รวม				**790**		

รายงานการประชุมเรียงตามตารางกิจกรรม

ชุดโครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน”

ระยะเวลาดำเนินการ (กุมภาพันธ์ 2560 ถึง เดือนเมษายน 2561)

1. ศึกษาดูงานสหกรณ์และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
โครงการสำรวจสถานการณ์กล้วยหอมทองปลอดสารพิษ
วันศุกร์ ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 10.00 – 11.00 น.
ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	นายศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4.	น.ส.พรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
5.	นายพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
6.	น.ส.ชัลวาณี	สาเมาะ	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย
7.	น.ส.ภาวินี	พวงงาม	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย
8.	นายศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
9.	น.ส.ณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

เนื่องด้วย รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และทีมงานสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้เดินทางศึกษาดูงานสหกรณ์และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนายศิริชัย จันทร์นาค ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัดในโครงการสำรวจสถานการณ์กล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี และเยี่ยมชมการดำเนินงานของสหกรณ์ ได้แก่ โรงงานบ่มและแปรรูปกล้วยหอมทอง ตลาดกลางสหกรณ์ ร้าน Farmers Shop BL รวมทั้งเยี่ยมชมแปลงเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมมะลิภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกกล้วยหอมมะลิของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ของนายสรวัชร กลิ่นเจริญ โดยมีนายเสกสันต์ กุลทอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์ พาไปเยี่ยมชม มีรายละเอียด ดังนี้

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 9,000 ราย และรวมสมาชิกสมทบเป็น14,000 คน สหกรณ์เกิดจากการรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในอำเภอบ้านลาดในอดีต ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์โดยเกษตรกรจะปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาปลูกสวนกล้วยและสวนมะนาว และอื่นๆ เช่น ตาลโตนด ผักต่างๆ

สำหรับการปลูกข้าวส่วนใหญ่จะปลูกข้าวขาวพันธุ์ชัยนาท พันธุ์สุพรรณ พันธุ์ กข 31 พันธุ์ กข 41 ส่วนในเรื่องแปรรูปข้าวนั้นสหกรณ์ยังขาดอุปกรณ์ และปัจจัยในการรับซื้อข้าวเนื่องจากวัตถุดิบมีน้อย

ส่วนการปลูกมะนาวมีปัญหาเรื่องต้นทุนและราคาค่อนข้างสูง สหกรณ์ได้มีความคิดที่จะนำมะนาวเข้า MK Restaurant และแปรรูปโดยการทำมะนาวผง แต่ไม่ได้ผลดี เนื่องจากคนไม่ค่อยนิยม ดังนั้นวิธีที่จะเก็บมะนาวให้ได้นานที่สุด ก็คือ การห่อกระดาษใส่ในถุงพลาสติกรัดให้แน่น และนำแช่ในตู้เย็น ซึ่งจะทำให้เก็บได้นานหลายเดือน

และในส่วนเรื่องการปลูกกล้วยนั้นสหกรณ์ส่งเสริมปลูกกล้วยหอมทองโดยสมาชิกต้องสมัครเข้าร่วมโครงการ ทำประวัติทั้งหมด หลังจากนั้นทำการปฐมนิเทศ เพื่อที่จะได้รู้ข้อตกลงซึ่งกันและกันคือ 1) ต้องทำไปตามเงื่อนไขข้อตกลง เช่น ปลอดสารพิษ ห้ามใช้สารเคมี 2) ความซื่อสัตย์(สัญญาใจกัน) คือเวลาราคาถูกให้สหกรณ์รับผิดชอบ แต่เมื่อราคาแพงนำไปจำหน่ายผู้อื่น และขึ้นทะเบียนแปลง โดยสหกรณ์จะมีธนาคารหน่อกล้วยให้แก่สมาชิก ในช่วงแรกสหกรณ์จะซื้อหน่อกล้วยให้กับสมาชิก1 ไร่ จะได้ 400 หน่อ และได้ 400 เครือ 1 เครือมี 5–7 หวี ซึ่งหวีที่ได้คุณภาพจริง ๆ อยู่ที่ 5 หวี หรือขนาด 120 กรัม มีต้นทุนค่าใช้จ่ายไม่เกิน 20,000 บาทต่อไร่สหกรณ์เคยทำเป็นหน่อเนื้อเยื่อร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน แต่ต้นทุนสูง อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่มีใครปลูกเพื่อขายหน่อเพียงอย่างเดียว เนื่องจากธรรมชาติของกล้วยปลูกไปหน่อแรกพอออกเครือเสร็จ จะออกหน่อรอบต้น ประมาณ 6–7 หน่อ เมื่อเวลาตัดเครือเสร็จ ต้องคัดออก เพื่อเหลือไว้แค่หน่อเดียวแทนหน่อต้นแรกที่เหลือต้องนำไปขาย โดยหน่อ ๆ หนึ่ง จะได้แค่ 3 รุ่น เนื่องจากธาตุอาหารในดินมันจะลดน้อยลง เมื่อเกษตรกรนำหน่อที่คัดออกมาไปปลูกที่อื่นต่อก็จะนับหนึ่งอีกครั้ง เมื่อกล้วยออกหน่อครั้งใหม่ได้ เกษตรกรจะต้องนำหน่อใหม่มาคืนแก่สหกรณ์ในอัตราร้อยละ 125 ส่วนในเรื่องแรงงานนั้น จะหนักในช่วงแรก โดยเฉพาะช่วงเตรียมดิน เตรียมพื้นที่ การให้น้ำ การเก็บเกี่ยว ซึ่งต่อแปลงใช้คนประมาณ 3 คน ซึ่งในปัจจุบันขาดแรงงานเนื่องจากลูกของสมาชิกเรียนจบไม่ได้กลับมาทำอาชีพเกษตร สหกรณ์จึงได้มีโครงการทายาทเกษตรกร เพื่อสนับสนุนเงินทุนให้กับโครงการไม่เกิน 100,000 บาทต่อโครงการ โดยโครงการนี้รับเยาวชน 18–30 ปี เพื่อมาทำการเกษตรสืบทอดจากพ่อแม่

ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าร่วมโครงการปลูกกล้วยหอมทองประมาณ 600 ราย สหกรณ์ได้มีการวางแผนแบ่งโซนแปลงให้ได้ 15,000 หน่อต่อเดือนใช้พื้นที่ปลูกประมาณ 38 ไร่ โดยให้สมาชิกปลูกเฉลี่ยเดือนละ 2–3 ไร่ต่อคนไม่สนับสนุนให้ปลูกทีละมาก ๆ เนื่องจาก1) ขาดแรงงาน 2) การดูแลไม่ทั่วถึงพื้นที่ปลูกต้องไม่เป็นพื้นที่ที่มีสารเคมีซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์ไปสำรวจพื้นที่และให้คำปรึกษาตลอดการปลูกแปลงละ 2 คน การปลูกกล้วย 1 รอบใช้ระยะเวลา 8–10 เดือน นับตั้งแต่ลงมือปลูกจนถึงได้ผลผลิตแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จะเป็นผู้ไปเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง เนื่องจาก 1) สหกรณ์ป้องกันการที่เกษตรกรจะไปตัดจากแหล่งอื่นมาให้ ซึ่งไม่ใช่แปลงที่ควบคุมหรือแปลงที่เข้าร่วมโครงการอาจจะเจอสารเคมี หากเจอจะเสียหายถึงประเทศไทย 2) ในเรื่องของคุณภาพที่จะได้มาตรฐานเดียวกัน ส่วนด้านเทคโนโลยีที่สหกรณ์ใช้ คือ BMW (Bacterio–Mineral–Water

Ecotech) กล่าวคือ เป็นการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยจุลินทรีย์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีชีวภาพ มีสถานะเป็นสารละลายของเหลว ประกอบไปด้วยจุลินทรีย์จำนวนมาก สามารถช่วยในการปรับความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตได้ ทำให้การปลูกกล้วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อตัดกล้วยจากสวนสมาชิกเสร็จ สหกรณ์จะขนส่งผลผลิตที่ได้จากการเก็บเกี่ยวเข้าสู่โรงงานโดยรถสหกรณ์ ซึ่งจะป้องกันการช้ำโดยใช้ฟองน้ำ จากนั้นสหกรณ์จะทำการแบ่งหวีกล้วย ชั่งน้ำหนักก่อนชำแหละ และแต่งหวีกล้วย โดยจะทำการล้างทำความสะอาดกล้วยถึง 2 ครั้ง เข้าอุโมงค์ลมเพื่อเป่าแห้งด้วยลมแรงดันสูง ใส่แผ่นโฟม เพื่อป้องกันการกระแทก ติดสติ๊กเกอร์ระบุแปลงปลูก บรรจุเข้ากล่องและชั่งน้ำหนักอีกครั้ง และเก็บรักษาอุณหภูมิหรือทำการบ่มกล้วย24 ชั่วโมง สหกรณ์มีตู้คอนเทนเนอร์ 2 ตู้ ซึ่งในตู้จะใช้สารเอทิลีนเพื่อรอการขนส่งต่อไป โดยอายุกล้วยที่สุกแล้วจะอยู่ได้ 4 วัน ซึ่งกล้วยมีเบอร์ 1 ถึง 7 และตู้เก็บ 1 ตู้ ค่าต้นทุนจากสวนของสมาชิกเฉลี่ยลูกละ 2 บาท ไม่รวมค่า fix cost ค่าแรงงาน ค่าตัด กล้วย 1 หวี มีประมาณ 14–16 ลูก ส่วนใหญ่มี 14 ลูก โดยสหกรณ์จะซื้อเป็นกิโลกรัม ระบบสหกรณ์การบริหารจัดการจะต่างจากเอกชนหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด เช่น ค่าจ้าง ค่าไฟฟ้า เงินเดือน จะเฉลี่ยคืนให้สมาชิก 2–3 % เป็นสวัสดิการเพื่อเป็นทุนในการขยายงาน และเหลือกำไรที่สหกรณ์ 1 บาท – 50 สตางค์เท่านั้น รายได้สุทธิเฉลี่ยเกษตรกรจากการเข้าร่วมสมัครโครงการปลูกกล้วยหอมทองต่ำที่สุด คือ 40,000 บาทต่อไร่ หักต้นทุน 20,000 บาท เหลือไร่ละ 20,000 ในระยะเวลา 8 แปดเดือน ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 2,500 บาท หากมีพื้นที่เยอะปลูกเพิ่มเดือนละ 2 – 3 ไร่ จะทำให้มีรายได้ตลอดทั้งปี โดยสหกรณ์จะจ่ายเงินผ่านบัญชีของสหกรณ์หลังจากตัดกล้วยหน้าสวนเรียบร้อยแล้ว เมื่อมาดูต้นทุนของสมาชิกปลูกกล้วยหอมทองเทียบกับทำนาซึ่งใช้ระยะเวลา 3–4 เดือน หลังหักค่าใช้จ่ายมีรายได้เฉลี่ย 2–3 พันบาท สำหรับกล้วยหอมทองหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วเหลือ 20,000 บาท

การขยายการปลูกกล้วย ณ ปัจจุบัน มันจำกัดเรื่องพื้นที่ และตัวเกษตรกรไม่อยากทำซึ่งไม่ใช่เกิดจากโรค (โรคใบกรอบใบแห้ง ใบกลายเป็นสีแดง ซึ่งหาสาเหตุไม่ได้ว่าเกิดจากอะไร และโรคหนอนด้วง) แต่เกิดจากภัยธรรมชาติ ลม พายุ ซึ่งปีที่แล้วเจอเหตุการณ์ประมาณ 2–3 ครั้ง ส่วนใหญ่เกิดตอนต้นฤดูฝน พายุเข้า ประมาณเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม และเดือนพฤศจิกายนกับเดือนธันวาคม ซึ่งกล้วยที่โดนพายุส่วนใหญ่เป็นช่วงใกล้เก็บเกี่ยว สหกรณ์มีการตั้งกองทุนช่วยเหลือภัยธรรมชาติ ซึ่งกองทุนนี้จะร่วมกัน 3 ฝ่าย คือชุมนุมสหกรณ์ผู้บริโภคชุโตเคน ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นชุมนุมสหกรณ์ผู้บริโภค Palsystem สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และบริษัท แพนแปซิฟิคฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้ย้ำเกษตรกรเสมอว่า อย่าหวังให้ใครมาช่วย เราต้องช่วยตนเองก่อน สำหรับเรื่องการปลูกกล้วยหอมทองหากทำตามเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้ 1.ใช้ไม้ค้ำหรือไม่2. ห่อผลผลิตหรือไม่ เพื่อป้องกันแมลงและสารเคมี 3.ป้องกันลมล้อมรอบหรือไม่ หากได้ทำตามขั้นตอนเบื้องต้นสหกรณ์พร้อมช่วยเหลือ นอกจากนี้เรื่องนโยบายการค้ำประกันสินค้าเกษตร ตน

มองว่ายังล้มเหลว อย่างเช่นที่ ธกส. ทำอยู่ ณ ปัจจุบัน แรงจูงใจประกันพืชผลทางการเกษตรต่ำต่อไร่ 600–700 บาท ส่วนปัญหาที่สหกรณ์ป้องกันไม่ได้ในการส่งเสริมการปลูกกล้วย 1.ภัยธรรมชาติ 2. ความเบื่อหน่ายผลผลิตที่จะออกในระยะ 8 เดือน แล้วพายุเข้า ซึ่งเกษตรกรอยากทำอะไรที่ได้ผลผลิตเร็วกว่านี้ เช่น ปลูกโหระพา กระเพรา ใช้ระยะเวลา 45 วัน หรือสั้นกว่า สามารถปลูกได้หลายรอบ

ในด้านการขนส่ง (*Container*) จะมีรถห้องเย็นของบริษัท แพนแปซิฟิคฟู้ด คอร์ปอเรชั่น จำกัด(เป็นบริษัทที่ตรวจสอบมาตรฐานกล้วยส่งออก นอกจากนั้นสนับสนุนเทคโนโลยี องค์ความรู้ในเรื่องการส่งออก การทำการตลาด เชื่อมระหว่างสหกรณ์ผู้บริโภคของญี่ปุ่นกับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด) จะมารับสินค้ากล้วยหอมทองที่สหกรณ์ทุกวันพุธ หรือ ศุกร์ จากนั้นไปลงเรือที่ท่าเรือคลองเตยเพื่อส่งออกญี่ปุ่นสัปดาห์ละเที่ยวคือ 1 ตู้คอนเทนเนอร์ บรรจุ 17 ตันโดยใน 1 เดือนจะส่ง 4 เที่ยว ใช้เวลาเดินทางในการลงเรือประมาณ 10 วัน ควบคุมอุณหภูมิประมาณ 12–13 องศา ซึ่งกล้วยที่ส่งออกจะไม่เอากล้วยแกนกลม เพราะมีความเชื่อว่าน้ำตาลจะเยอะ ซึ่งจากการวิจัยของญี่ปุ่น กล้วยที่อยู่ในระดับ 75–80 เปอร์เซ็นต์ เป็นแกนเหลี่ยมนั้น จะให้คุณค่าทางอาหารที่สูง และน้ำตาลที่ไม่สูงจนเกินไปแต่ถ้าเป็นการขนส่งไปจำหน่ายเซเว่นอีเลฟเว่นจะใช้รถห้องเย็นของสหกรณ์ และรถศูนย์กระจายสินค้า เวลาตีสามทุกวัน ส่ง 3 ที่ คือที่ศูนย์กระจายที่กรุงเทพ cdc ของ 7–11 แถวสามโรง จังหวัดปทุมธานี และแฟมีลี มาร์ท วันละประมาณหนึ่งถึงสองหมื่นลูกราคาขายกล้วยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ให้กับ 7–11 และ แฟมีลี มาร์ท ราคาใกล้เคียงกันตามที่ตกลงกันไว้ การบริหารจัดการของ 7–11 ซื้อ 100 ลูก ขายได้ 50 ลูก ถือว่ายังไม่ขาดทุน ต้นทุนที่ซื้อจากสหกรณ์ในราคา 4.50 บาท ขายในราคา 9 –13 บาท แล้วแต่พื้นที่ และมีการจ่ายเงินสดแก่สหกรณ์ภายใน 15 วันตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้

กล้วยที่ไม่ได้มาตรฐาน (กล้วยตีนเต่า) ซึ่งเป็นกล้วยที่มีขนาดเล็กหรืออาหารเลี้ยงไม่เต็มที่ จะมีสมาชิกมารับซื้อกล้วยเพื่อนำไปฉาบ หรือทำเค้กกล้วยหอม นอกจากนี้ทางสหกรณ์ได้นำกล้วยมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายได้แก่ กล้วยอาบแดด (โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์) กล้วยเบรกแตก (กล้วยฉาบ) เฟรนช์–ฟรายส์กล้วย กล้วยกวนเคลือบช็อกโกแล็ต ซึ่งแนวโน้มไปได้ดี ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปจะใช้แบรนด์ **BL**

สหกรณ์ที่ส่งเสริมสมาชิกผู้ปลูกกล้วยหอมมะลิมี 2 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ซึ่งสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จะเน้นการส่งออกภายในประเทศ ส่วนสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะเน้นส่งออกไปต่างประเทศโดยเฉพาะญี่ปุ่น คือ ซูโตเคน หรือ สหกรณ์ผู้บริโภค Pal System ซึ่งตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการมากที่สุดประมาณเดือนพฤษภาคม วันหนึ่ง ประมาณ 20,000–30,000 ลูก แต่ในปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มองสองมุม คือ ตลาดหลัก และตลาดส่งออกภายใน เนื่องจากถึงแม้ตลาดต่างประเทศมีความต้องการผลิตภัณฑ์สูง 80–90 เปอร์เซ็นต์ ในขณะเดียวกันตลาดในประเทศก็มีความต้องการสูงเช่นกัน การให้เกรดปัจจุบันให้เป็นเกรดเดียวกันทั้งหมด

นอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้จัดพื้นที่ตลาดเกษตรกร (Farmer market) โดยมีกลุ่มเกษตรกร 19 กลุ่มทั่วจังหวัดเพชรบุรี ปลูกและขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด ควบคุมโดยสหกรณ์ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำจนถึงผู้บริโภคร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขายทุกวันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์ ซึ่งทางศูนย์ราชการมีความต้องการที่จะให้เปิดทุกวัน แต่มีข้อจำกัดเกษตรกรต้องลงแปลง ยกเว้นสับเปลี่ยนเกษตรกรกลุ่มอื่นแต่ต้องขายของที่ไม่ซ้ำกัน ซึ่งสหกรณ์มีแนวคิดที่จะพัฒนาต่อไป เช่น เลี้ยงไก่บ้าน หมู และอื่นๆที่อยู่ในกลุ่มเกษตรอินทรีย์

สหกรณ์การเกษตรท่ายางกับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีการร่วมมือกัน เสริมกัน ไม่แข่งขันกัน เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งจำหน่ายกล้วย 2 หวี อีกฝ่ายจะจำหน่ายกล้วย 1 หวี เพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือก เพราะรับประทานไม่ทัน สหกรณ์ของจังหวัดเพชรบุรีดีตรงที่ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรจะมีการประชุมร่วมกันทุกเดือน เช่นสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด สหกรณ์การเกษตรเขาย้อย จำกัดในพื้นที่ของอำเภอบ้านลาด มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน โดยจังหวัดจะมีโครงการขุดบ่อน้ำฟรี 30,000 บาทต่อบ่อ บรรจุน้ำได้สองถึงสามหมื่นลูกบาศก์เมตร ลึกประมาณ 6 เมตร กว้าง*ยาวประมาณ 22 เมตร โดยสามารถปรับได้ตามพื้นที่ แต่ไม่สนับสนุนให้เจาะ จะให้ขุดเพื่อรองรับเก็บน้ำไว้เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนแจกหญ้าแฝก พันธุ์ปลา โดยจะให้พื้นที่ที่แล้งก่อน สำหรับกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการร่วมมือกับสหกรณ์ เช่น โครงการกระจายสินค้า cdc สนับสนุนเครื่องจักรกล ซึ่งปีที่ผ่านมาสหกรณ์ได้นำเครื่องจักรกลมาบริการแก่สมาชิกในพื้นที่ประมาณ 2,000 กว่าไร่ ทั้งที่เป็นแปลงใหญ่และแปลงเล็ก ซึ่งเกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายไร่ละ 400 บาท ซึ่งปกติราคา 550 บาท ทำให้สมาชิกลดค่าใช้จ่าย 150 บาทต่อไร่ และสิ่งที่อยากเสนอหากรัฐอยากช่วยสหกรณ์จริงๆ คือ 1.สนับสนุนองค์ความรู้ เครื่องจักรกล ช่วยในลักษณะองค์กรที่มีตัวตน และสนับสนุนครบวงจรที่ใดที่หนึ่ง เพื่อเป็นต้นแบบที่สมบูรณ์ แล้วค่อยขยายไปกลุ่มอื่นๆ 2. ปัจจัยภายในตัวบุคลากร ฝ่ายจัดการที่มีความสามารถในระดับ A+ B+ เป็นมิติสัมพันธ์ส่วนตัวหรือเป็นศักยภาพของตน ในภาครัฐมองว่าต้องมีผลงานก่อนในภาพรวมเพื่อคนระดับสมาชิกเกิดประโยชน์จากตรงนั้น และต่อยอดจนถึงสุดท้าย

สำหรับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีจุดเด่นคือสหกรณ์เข้าถึงสมาชิก ประกอบด้วย1.ทางผู้นำ 2. มองสมาชิก อยู่สหกรณ์ได้อะไร ทำอย่างไรให้มีความศรัทธาต่อสหกรณ์ มีการปฐมนิเทศ มุ่งเน้นความสัมพันธ์(โดยการคัดกรอง) ให้ความสำคัญกับเกษตรกร คุณสมบัติอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ไม่เกิน 60 ปี รับการเป็นสมาชิกที่กลุ่ม โดยมีการตรวจสอบว่าเป็นเกษตรกร มีสิทธิและหน้าที่ตามเงื่อนไขของสหกรณ์ มีการจัดสรรสวัสดิการต่างๆ จัดเป็นกองทุนช่วยเหลือจากกำไรสุทธิ โดยล่าสุดมีกำไรสุทธิ 40 ล้านบาทซึ่งสหกรณ์มีสวัสดิการดังต่อไปนี้

1. ทุนขวัญท้อง 1,500 บาทต่อครั้งสามารถเบิกได้เมื่ออายุ 15 ปี

2. ทุนการศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์โดยการจับฉลาก 30 ทุน ทุนละ 1,000 บาท ทุนการศึกษาแก่โรงเรียนประจำอำเภอเรียนดีแต่ยากจน ระดับชั้นละ 2 ทุน มัธยมต้น 2,000 บาท ทุนมัธยมปลาย 2,500 บาท และทุนเรียนตั้งแต่ประถม 1 จนจบปริญญาตรี 2 ทุน ต้องรักษาเกรดไม่ต่ำ

กว่า 2.5 คัดเลือกทุกๆ 5 ปี เมื่อเรียนจบหากไม่มีงานทำสหกรณ์ต้องรับมาทำงานที่สหกรณ์ เพื่อสร้างคนในพื้นที่

3. ทุนขวัญถุงแต่งงาน เป็นการเปิดบัญชีร่วมกัน โดยไม่ถอนอย่างน้อยๆ1-2 ปี คือเป็นทุนร่วมทำมาหากินและฝากกับสหกรณ์

4. เบิกค่ารักษาพยาบาล 1,500 บาท /ปี/คน เบิกได้ทั้งโรงพยาบาลรัฐ เอกชน และคลินิก สามารถเก็บใบเสร็จรวมไว้เบิกสิ้นสุดเดือนมีนาคมซึ่งเป็นปีบัญชีของสหกรณ์ ซึ่งตนมองว่าต่างจากสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ มุ่งเน้นเรื่องปันผลกับเฉลี่ยคืน

5. เงินบำนาญ/ชราภาพ ให้ปีละ 1,000 บาท เมื่ออายุครบ 70 ปี ไม่ต้องเสียค่าฌาปนกิจศพ เฉลี่ยต่อเดือนเสียชีวิต 10 ศพ ศพละ 20 บาท เท่ากับ 200 บาท มีคนอายุ 70 ประมาณ 800 กว่าคน เฉลี่ยต่อเดือนสหกรณ์ต้องจ่ายแทนสมาชิกที่มีอายุ 70 ปี ประมาณ 1-2 แสนบาท และหากสมาชิกเสียชีวิตสหกรณ์จะออกค่าทำศพ 2,500 บาท นอกจากนี้สหกรณ์มีสมาคมฌาปนกิจศพอีกด้วย

สำหรับในมิติด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร ได้มีการปลูกฝังและทำอย่างไรไม่ให้เกิดทุจริตในองค์กรซึ่งจะมีการประชุมเจ้าหน้าที่ทุกเดือน นอกจากนี้ได้มีการวางแผนจัดทำโครงสร้างมาตรฐานของตัวบุคลากรในสหกรณ์ และสร้างคนรุ่นใหม่อย่างน้อย 2-3 รุ่น

และสหกรณ์พยายามทำโครงการข้าว ในจังหวัดเพชรบุรีในระยะเวลา 1 ปีปลูกข้าวได้ 7-8 หมื่นตัน สหกรณ์สามารถรวบรวมได้ 7-8 พันตัน ซึ่งสหกรณ์สามารถทำโครงการนี้ได้ แต่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน ถ้าสามารถทำได้จะทำข้าวอินทรีย์และทำโครงการเหมือนกล้วยหอมทอง มีการประกันราคา ตนเชื่อว่าถ้าสมาชิกซื้อข้าวที่นี่สามารถอยู่ได้ทั้งระบบ เนื่องจากผู้ซื้อ ผู้ผลิตอยู่ที่นี่ทั้งหมด นี่เป็นจุดแข็งในความศรัทธาและความเชื่อมั่นของสมาชิกกับสหกรณ์ ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถอยู่ได้ที่มีอยู่เป็น ธกส. และธนาคารออมสิน

เลิกประชุมเวลา 11.00 น.

2. สรุปแบบประเมินงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8

วันอังคาร ที่ 28 มีนาคม 2560 เวลา 8.30 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ.ดร.ปัทมาวดี	โพชนุกูล	รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว)
2.	รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3.	รศ.สมพร	อิศวิลานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4.	คุณเอ็นนู	ซื่อสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5.	ดร.ปรีชา	สิทธิกรณ์ไกร	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6.	รศ.ดร.สาโรช	อังสุมาลิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7.	ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์
8.	คุณกรนภา	ชัยวัฒน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการสหกรณ์
9.	คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10.	คุณอดุลย์	โคลนพันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวสัจ–ธรรมอำนาจเจริญ
11.	คุณจุฑารัตน์	ทนันไชย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ
12.	คุณวิไลลักษณ์	ว่าวทอง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ
13.	คุณวรินทร	โยธารักษ์	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ
14.	คุณบัวลี	ขุมทอง	สมาชิกเครือข่ายข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ
15.	คุณนิลน้ำค้าง	โคลนพันธุ์	สมาชิกเครือข่ายข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ

เริ่มประชุมเวลา 8.30 น.

1. รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

จริง ๆ มันมีองค์ความรู้อยู่เยอะในสิ่งที่อาจารย์ทำและสามารถนำไปใช้ในการทำงานต่อได้อย่างน่าสนใจเพียงแต่ว่าจะมีวิธีการสื่อสารหรือถอดบทเรียนในลักษณะคู่มือที่เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย มีกระบวนการ เช่น จัด Workshop จะทำให้หลาย ๆ คนได้รับประโยชน์

สิ่งที่ตนอยากถาม Critical success factor ของอาจารย์คืออะไร ฟังพอจับประเด็นได้ตัวสำคัญคือ 3 มิติ คน องค์กร เครือข่าย จะทำอย่างไร มีข้อเสนอในสิ่งที่อาจารย์นำเสนอ โดยเฉพาะองค์กรกรณีตัวอย่างของคุณอดุลย์ กรณีศึกษาข้าวหอมมะลิอำนาจเจริญ ถ้าจะเป็นองค์กรทำงานได้ดี

เรื่องของโครงสร้าง ยุทธศาสตร์ ฐานข้อมูล การสร้างแบรนด์ ผลิตภัณฑ์ มีอะไรหลายอย่างที่ต้องทำข้อดี ทำให้เห็นภาพเชิงระบบ ซึ่งอยากให้ภาพเหล่านี้สามารถถูกถ่ายทอด

เราพูดถึงคำว่าเชิงระบบหมายความว่าสามารถทำซ้ำได้ ปกติเราพูดถึงความสำเร็จไม่ได้หมายความว่าความสำเร็จอยู่ที่ผู้นำ ถามว่า repeat ผู้นำได้ไหม คำตอบคือไม่ได้ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ติดกับดักผู้นำที่ว่าความสำเร็จอยู่ที่ผู้นำอย่างเดียวสามารถไปต่อได้ เห็นภาพชัดว่าในเชิงระบบทำอย่างไรกับองค์กร แต่สิ่งที่ต้องคลี่อยู่ได้ตลอดเวลาต้องคลี่ข้อมูลอะไรบ้างที่จำเป็นการตัดสินใจขององค์กร แต่ตัวที่ยากกว่าคือเรื่องของเครือข่าย อาจารย์แสดงให้เห็นว่าตลอด value chain มีทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การกระจาย การค้าปลีก ผู้บริโภค ทุกขั้นตอนมีเครือข่ายเข้ามาทำงาน แต่สิ่งที่ยังไม่เห็นตัวท้าทายในการทำงานต่อคือการบริหารเครือข่ายจะทำอย่างไร ตนกำลังรองานการถอดบทเรียนของคุณอรุษ นวราษ อยู่ แต่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถถอดบทเรียนได้ชัดหรือไม่ แต่เครือข่ายจะแตกต่างตามสภาพกิจการ กิจกรรม ในพื้นที่ต่างๆ นี้เป็นความท้าทาย

หากมองกลับมาที่กระบวนการสหกรณ์ เราอาจมองสหกรณ์เป็นรูปแบบของหนึ่งองค์กร ตัวอย่างของคุณอดุลย์ สามารถถอดใช้ให้กับกลุ่มสหกรณ์อื่นได้หรือไม่ สิ่งที่ยากกว่าคือสหกรณ์อยู่โดดๆ ไม่ได้ต้องมีเครือข่ายสหกรณ์ ตอนนี้มีสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย คำถามตอนนี้เครือข่ายสหกรณ์ทำอะไรกันอยู่ อย่างกรณีคุณอรุษ นวราษ เป็นตัวอย่างการทำงานเครือข่ายซึ่งไม่ใช่เครือข่ายสหกรณ์หลายสหกรณ์มาทำงานร่วมกันแต่เป็นเครือข่ายตาม value chain ซึ่งตัวนั้นมันค่อนข้าง adjective ในการทำงาน เครือข่ายสหกรณ์เป็นเครือข่ายเรื่องการเรียนรู้และอาจมีการแลกเปลี่ยนกันเล็กน้อย แต่เครือข่ายที่อยากเห็นและพัฒนามากในโครงการใหม่คือเครือข่าย value chain เห็นตัวอย่างบทเรียนของคุณอรุษอยู่ แต่อยากเห็นอีกหลายโมเดลที่ทำงานในลักษณะแบบนี้ แต่ละครั้งที่พยายามฟังจับประเด็น critical success factor การพัฒนาคน องค์กร อยู่ตรงไหน แต่มีคำ common 1 คำ คือ **การเรียนรู้** คือ ต้องเป็นองค์กรการเรียนรู้ ในศาสตร์ด้านการพัฒนาชุมชนต่างๆ มักพูดถึง *Adaptive Co-Management* คือ องค์กรต้องเรียนรู้ *Co-Management* การมีเครือข่ายทั้งระดับแนวดิ่งและแนวราบ คำ 2 คำนี้กลับมามองงานวิจัยของอาจารย์ได้ค่อนข้างชัดว่ามันใช่ และขอบคุณตัวแทน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์เข้ามาร่วมซึ่งตนคิดว่าตัวจักรสำคัญจะทำให้ภาพข้างหน้าหาวิธีการทำงานร่วมกันบางอย่างได้ อาจารย์พูดถึง Change agent หรือเจ้าหน้าที่รัฐเองเป็นตัวสำคัญและเป็นตัวที่สามารถพัฒนาเป็นทางบวกและลบได้ เพราะว่าได้ทำงานกับกลุ่มเกษตรกร ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐสำคัญ อาจารย์มีเครือข่าย มีเว็บไซต์ มีหนังสือ มีศูนย์เรียนรู้มีชีวิต สิ่งเหล่านี้ต้องยกระดับในการทำงานอย่างจริงจัง และอาจารย์มีเครือข่ายที่น่าสนใจเป็นเครือข่ายต่างประเทศด้วย ตั้งข้อสังเกตว่าถ้าสามารถเอาเครือข่ายประเทศไทยกับต่างประเทศมาเจอกันได้ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่าย สว.สก. กระทรวงพาณิชย์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ และมาเจอกับความคิดของเครือข่ายต่างประเทศบางที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อะไรและเป็นแรงบันดาลใจบางอย่างเกิดขึ้นทำให้เกิดเครือข่ายในกลุ่มคนไทยด้วยกัน ตนได้เห็นเครื่องมือในการทำงานหลายชิ้นจากการนำเสนอและอาจบรรจุลงไปในการพัฒนา Value chain acting, Farmer Shop

2. รศ.สมพร อิศวิลานนท์

อาจารย์แปลงนามธรรมเป็นรูปธรรม พยายามทำให้สัมผัสได้

จากสิ่งที่อาจารย์นำเสนอคิดว่าต้องเพิ่มเติม คือ **ผลลัพธ์ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผลลัพธ์แต่เป็น output** ที่เกิดขึ้นผลลัพธ์คือการหยิบไปใช้ การแพร่กระจายของ output ซึ่งมีเป็นบางจุดยังไม่กระจ่าง เพราะฉะนั้น อาจารย์ต้องแยกระหว่างผลลัพธ์ กับ output ผลผลิตให้ชัดเจนมิฉะนั้นจะสับสน เวลาพูดถึงผลลัพธ์เอา output ไปใส่ ตนอยากฝาก รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ที่จริงต้องมีการประเมิน เพราะเรารู้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในมิติไหนบ้าง ถ้ามีการประเมินจะเห็นภาพที่ตัวละคร สามารถถอดบทเรียนได้ ตนคิดว่าเวลาถอดบทเรียนมันไม่ชัดในหลายอย่างถ้าหากมีระบบการประเมินช่วยทั้ง 2 ฝ่าย คือ ช่วย defining งานวิจัยให้มีความละเอียดและเข้าไปในเชิงลึกมากขึ้น เพราะมีความเห็นที่จะช่วยคิด และ อ. ช่วยสนับสนุน ตนอยากเสนอว่าควรจะทำการประเมิน

อันหนึ่งงานของอาจารย์ภายใต้กระแสโลกใหม่ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคที่มาอย่างรุนแรงการเปลี่ยนแปลงด้านตลาดอย่างรุนแรง นวัตกรรมสื่อสารและสารสนเทศมี Evolution ที่เร็วมาก คำถามคือสิ่งเหล่านี้ถาโถมเข้ามาในประเทศ เกษตรกรรายย่อยจะอยู่ได้อย่างไรภายใต้แรงปะทะที่มาจากหลายทาง แรงกดดันที่เกิดขึ้น การค้าเสรีการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค ตนได้ไปอเมริกาเมื่อ 4 ปีก่อน organic section มันเล็กนิดเดียว แต่ปัจจุบันเป็นครึ่งหนึ่งของ supermarket พวก nutrition food กระจายเต็มไปหมดเร็วกว่าเมืองไทยมาก เม็ดองุ่น เปลือกองุ่น ที่สกัดเป็นสารไซยานินต่างๆ ภายใต้กรอบนี้จะทำอย่างไรให้เกษตรกรเล็ก ๆ ปรับตัว

เมื่อพูดถึงระบบสหกรณ์ เรายังเห็นสหกรณ์ที่เหมือนกับเมื่อ 100 ปีที่แล้ว เป็นการปรับตัวที่ช้ามาก สหกรณ์การเกษตรหลายๆที่ มีแต่ชื่อ โรงเรือน กิจกรรมนิดหน่อย แต่มันไม่ก้าวไปกับความรวดเร็วของโลก ซึ่งพวกนี้สามารถเป็น change agent ที่สามารถเกิดขึ้นได้ทำไมถึงไม่ไป เป็นเพราะคนหรือระบบ หรือเป็นที่อะไร ระบบตนคิดว่าดี ตนได้มีโอกาสเขียนลงสหกรณ์ 100 ปี ตนคิดว่าก่อนที่จะตั้งสหกรณ์ดีมากเลย ศึกษามาอย่างดี รูปแบบดี อย่างที่คุณเอ็นนู ชื่อสุวรรณ กล่าวถึงสิทธิพิเศษต่างๆมีมาก การทำธุรกรรม นิติกรรมทางสหกรณ์ภาษียกเว้นหมดได้เปรียบมาก ในขณะที่ถ้ามองเกาหลี กับญี่ปุ่นสหกรณ์มีความเข้มแข็งมาก ซุปเปอร์มาเก็ตใหญ่ๆเป็นของสหกรณ์ ธนาคารเป็นของสหกรณ์ ความเห็นทั้ง 2 ประเทศถึงแม้ภายใต้การค้าเสรีเค้าสามารถยืนอยู่ได้ เค้าปรับได้แม้กระทั่งรายเล็กๆ แต่ของเราเคยมีร้านค้าสหกรณ์แต่ปัจจุบันเจ้งไปหมดแล้ว เราสวนทางกับเค้าหมดเลย ตนมองว่าเราจะทำอย่างไรให้มันดี

ในแนวของอาจารย์เหมือนไปแนวทางไปด้วยซึ่งกันและกัน แต่ตนมองไม่เหมือนกันคือ คือสหกรณ์ กับสถาบันเกษตรกรซึ่ง 2 องค์กรนี้ไม่เหมือนกัน หากดึงชุมชนเข้ามาจะเป็นอีกลีกษณะหนึ่ง เพราะฉะนั้นอาจารย์ต้องแยกให้ออกว่าในเรื่องสหกรณ์มีรูปแบบกฎหมาย กับสถาบันเกษตรกร หรือกรณีคุณอรุษ นวราษ ที่ไม่ได้เป็นรูปแบบสหกรณ์หรืออื่น ๆ เราต้องระบุ (Identified) ได้ รูปแบบแบบนี้ช่วยอะไรได้ organization เคลียร์เวลาเอานำไปใช้มีรูปแบบของมันอยู่ คนที่เข้าใจจะใช้รูปแบบหนึ่ง คนที่

ไม่เข้าใจจะใช้รูปแบบหนึ่ง พอรูปแบบมันผิดสิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จก็จะไม่ประสบความสำเร็จ อาจารย์ต้อง identified ว่ารูปแบบควรเป็นอย่างไร

ในเรื่องนวัตกรรมที่มายก สร้างมูลค่าเพิ่ม อย่างกรณีข้าวอินทรีย์ Process innovation product innovation หรือ value added ที่เกิดจากกระบวนการที่หลุดไป การทำข้าว เอาแกลบไปทำอย่างอื่นเป็นรายได้เสริมที่เข้ามาช่วยเสริม (supplementary) ธุรกิจจะอยู่ได้ต้องมีเรื่องของ supplementary มาช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งอยู่ในรูปของการนำของเหลือทิ้งมาinput ในกระบวนการผลิตให้เกิด output ได้ หรือรูปแบบอื่นทำอย่างไรให้ชุมชนได้ประโยชน์ ตามนโยบายนายกรัฐมนตรีภารกิจในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ มีความกินดีอยู่ และควรเพิ่มคำว่า **"ความกินดี อยู่ดี"** ในสโลแกน

ในเครือข่ายของ มทร. เชื่อมไม่ค่อยชัดเจนที่สร้างอะไรให้เกิดขึ้น วัตถุประสงค์มันเห็นภาพได้ ตนไม่เห็น Outcome ที่จะกระจาย มีแต่ out put

ข้อเสนอในเชิงนโยบาย ถ้าอาจารย์จะทำขึ้นในโครงสร้างใหม่จะทำอะไร จะเดินเรื่องต่อจากนี้ในลักษณะไหน อาจารย์จะต่อ Successful sector ที่มีอยู่แล้วหรือสร้างอันใหม่ หรือเพิ่มอันใหม่เข้ามา สหกรณ์มีเยอะมันท้าทายอาจารย์มาก หากอาจารย์เลือกสหกรณ์ที่มันล้มเหลวหนึ่งสหกรณ์แล้วไปปัดฝุ่นให้มันดีขึ้นมา มันจะเห็นภาพว่าเรากำลังเอาระบบสหกรณ์ไปใส่ในกลไกของสหกรณ์ แต่ตอนนี้เหมือนกับว่าเราทำระบบสหกรณ์แต่ไม่ได้ใส่ในองค์กรสหกรณ์ เราไม่เห็นองค์กรที่มาร่วม เราไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ถ้าทำอย่างนั้นได้เราจะเห็นภาพที่ชัดขึ้น เช่น สหกรณ์การเกษตร หรือสหกรณ์ออมทรัพย์ มก.

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม** ในภาพรวมและวัตถุประสงค์จำนวน 4 ข้อ นักวิจัยสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ให้ตอบโจทย์วิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด อย่างไรก็ตามการตอบโจทย์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 อาจจะได้คำถามที่ยังไม่สามารถจะนำไปสู่การขยายผลได้

2. **คุณภาพของผลงานวิจัยนี้**อยู่ในเกณฑ์ดีครอบคลุมเนื้อหา สามารถนำเสนอจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ มีกรณีตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง

3. **ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอเนื้อหาของงานวิจัย** หา Define ให้ Clear ระหว่างรูปแบบการนำร่องที่ท่านเสนอนั้นจะเป็นรูปแบบของสหกรณ์ สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน หรือcommunity Inclusive เพราะรูปแบบที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นกรณีจำเพาะ

4. **แนวทางการใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานวิจัย** หลายเรื่องทั้งที่เป็นประชาคมสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สถาบันเกษตรกรลักษณะเช่น อาจทำไปใช้ได้

สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

3. นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ

การทำงานวิจัย 2 ปี ทำได้เยอะมาก มันเกิดจากการทำงานต่อเนื่องหลายปี ในด้านวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 4 ข้อ ทำครบหมดแล้ว เพียงแต่ว่าในวัตถุประสงค์ข้อแรกจากภาพใยแมงมุมจะพบว่ายังมีปัญหาอยู่ระดับหนึ่ง ทั้งที่เป็นหัวใจของการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 ตนคิดว่าเป็นนโยบายที่ดี แต่ตนไม่แน่ใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่รัฐเข้าใจตรงกันไหม ภายใต้บริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของประเทศไทย สิ่งที่ต้องทำงานวิจัยต่อ ถ้าเราทำระดับชาวบ้านจะได้ระดับหนึ่งแต่ถ้าสามารถดึงร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ สามารถนำมาอบรมและมาเชื่อมต่อกับชาวบ้านเรียนรู้ผ่านการทำงาน ซึ่งเป็นจุดอ่อน แต่เราจะทำอย่างไรให้ปิดจุดอ่อน ตนเสนอทำงานร่วมกันภายใต้โครงการใหม่ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจเกษตรกร เกษตรกรเข้าใจเจ้าหน้าที่ภาครัฐ การทำงานต่อไปข้างหน้าเราจะเกิดวิธีบริหารเครือข่าย ตนคิดว่าน่าจะเป็นหัวใจสำหรับที่จะเดินต่อไปข้างหน้า ยิ่งมีความก้าวหน้ามากเท่าไหร่ ยิ่งช่วยให้งานเดินได้ ซึ่งตนเสนอสองส่วนซึ่งยังมีตัวละครอีกมากเป็นไปได้อยากให้ครบ มันจะสำเร็จน้อย สำเร็จมาก แต่เราตรัสรู้แล้วว่า เพราะเอาหลายๆ คนมาคุยกันทำให้เกิดอะไรขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีเครื่องมือมากที่น่าสนใจทั้งสิ้น ตนเห็นด้วยกับ รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล คนไทยคุยกับคนไทยด้วยกันไม่ค่อยเข้าใจกัน แต่พอต่างชาติมาพูดก็รู้ว่าใช่ บางครั้งอาจดึงใครบางคนที่เป็นต่างชาติมาพูดอะไรซักหน่อยไม่ต้องมากแต่อย่างน้อยรู้สึกว่าใช่ก็จะสามารถคิดต่อได้ ตนเชื่อว่าขณะนี้ราชการมองข้างบนมากเกินไปจนกระทั่งไม่คิดถึงตนเอง มองแต่ด้านบนจะส่งอะไรลงมา ตนคิดว่าควรดึงเค้าลงมาทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน ภายใต้บริบทเดียวกันมันจึงสามารถเดินได้ เมื่อเราเกิดความเชื่อมั่น มันจะสามารถคิดปัญหาต่อไปได้และหาวิธีแก้ปัญหาต่อไปได้

ข้อเสนอเชิงนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสหกรณ์หรือการปฏิรูปการเกษตร ดีใจที่อาจารย์สามารถอยู่ในคณะอนุกรรมาธิการปฏิรูปฯ สามารถวิเคราะห์ช่องว่าง ตนคิดว่าระบบสหกรณ์ถ้าเราสามารถปรับที่หัวขบวนสหกรณ์ คือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย แต่เราพบว่าสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยทำงานเรื่องแบบนี้น้อยมาก ทำอย่างไรให้หัวขบวนเข้าใจและทำอะไรบางอย่างได้ มันจะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันต้องลงไปข้างล่างพร้อมกันด้วย ทำแต่ข้างบนอย่างเดียวก็ไม่ได้ ทำแต่ข้างล่างอย่างเดียวไม่ได้ ขบวนการเหล่านี้ต้องทำงานร่วมกันจริงๆ แต่ข้อสำคัญต้องคิดไปแนวทางเดียวกัน ไม่อย่างนั้นจะไม่ได้สิ่งที่ต้องการ หรือขณะนี้ตนเข้าใจว่ารัฐบาลไม่ค่อยเชื่อป้ายยี่ห้อสหกรณ์ คิดถึงแต่วิสาหกิจชุมชน SME แท้จริงกลุ่มคนเหล่านี้ใช้วิญญาณสหกรณ์แต่ภายใต้ชื่อแล้วกลุ่มเล็ก ถ้า action researchนำวิสาหกิจชุมชนอยู่ภายใต้ของสหกรณ์ สมมติในพื้นที่ที่เราทำเราดึงสหกรณ์มาร่วมมือกับวิสาหกิจได้หรือไม่เพื่อจะเกิดมิติใหม่ของการทำงานที่อาจบังเกิดผล ณ วันนี้บ้านเรามีจิ๊กซอว์ที่กระจายตัว มันต้องมีคนมาหยิบจิ๊กซอว์มาต่อกัน ซึ่งมันอาจสำเร็จหรือมีปัญหาต้องแก้กันไป ตนเชื่อว่าขบวนการสหกรณ์น่าจะเป็นขบวนการที่ดี ไม่อย่างนั้นเราจะมีปัญหามากมาย ณ วันนี้คนไม่เชื่อสหกรณ์ เราต้องทำให้คนเชื่อว่าสหกรณ์มันดี อย่างที่อาจารย์เขียนต้องให้คนเข้าใจว่าสหกรณ์จริงๆคืออะไร หัวใจคืออะไร จิตวิญญาณสหกรณ์คืออะไร อะไรที่ควรทำเมื่ออยู่ในขบวนการสหกรณ์ อะไรที่ห้ามทำ

เข้าใจการเชื่อมระหว่างข้างบนกับข้างล่าง ถ้าเราทำได้ดีๆ ตนเชื่อว่าขบวนการสหกรณ์ได้รับการรับรองโดยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ได้รับสิทธิประโยชน์มหาศาลแต่กลับไม่ดี ถ้าเราสามารถทำเรื่องขบวนการสหกรณ์ให้ทุกคนเข้าใจได้จะดีมาก

เมื่อกลางปีที่แล้วตนได้มีโอกาสคุยกับชุมนุมสหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่น ซึ่งมีปัญหาคล้ายกับเรา สหกรณ์จะกระจาย สังเกตว่าเค้าพยายามยุบสหกรณ์เล็กๆเข้าด้วยกันเชื่อมเพื่อประสิทธิภาพ ของเราสหกรณ์เล็กๆห้ามยุบและรักษา สหกรณ์ใหญ่ๆมีปัญหาก็ไม่แก้ เราจะเป็นตายซากอยู่ข้างบนทำให้คนไม่เชื่อถือและสร้างปัญหา ในขณะเดียวกันเค้าพยายามหาวิธีแก้ ขณะนี้รัฐบาลญี่ปุ่น มีนโยบาย 2 เรื่อง คือให้คนหนุ่มสาวกลับคืนชนบท ถ้าสามารถกลับไปช่วยพ่อแม่ได้ เค้ามีเงินยืมไม่มีดอกเบี้ยปีละ 1 ล้านเยน ระยะเวลา 5 ปี ปีละ 1 ล้านเยน เบื้องต้นดึงให้คนลงอุตสาหกรรม นอกจากนี้มีนโยบายให้ professor โตเกียว โนไดทำวิจัยที่บ้านเกิดระยะเวลา 2 ปี สิทธิประโยชน์เหมือนเดิมแต่ต้องกลับมาพร้อมกับผลงานวิจัยที่เป็น action researchในบ้านเกิดตนเอง คือเอาคนหนุ่มสาวที่มีพลัง เอาผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์และมีแนวความรู้ที่จะทำสิ่งเหล่านี้ สิ่งนี้น่าสนใจถ้าจะทำสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ ตนเสนอหากทำโครงการใหญ่เราดึง professor เป็นที่ปรึกษาในพื้นที่ ดึงคนหนุ่มสาว เรียนรู้พร้อมทำโจทย์จริงในช่วง 1–2 ปีนี้ ตนเชื่อว่าได้อะไรหลายๆเรื่อง และล่าสุดที่ได้คุยกับชุมนุมสหกรณ์การเกษตรญี่ปุ่น มีพื้นที่ทำเกษตรนิดเดียว มีคนชราอายุ 70 กว่าปี บ้านเรา 60 กว่าปี ไม่มีเรี่ยวแรง เค้าเสนอโมเดลใหม่เป็นฟาร์มชุมชนสหกรณ์ สมมติพื้นที่ 1 หมู่บ้าน พื้นที่ที่อยู่เดิมๆแต่ละคนให้มาถือหุ้น (เจ้าของเป็นผู้ถือหุ้น) มาคุยกันในหมู่บ้าน อยากกินอะไร ใช้อะไร อยากจะปลูกอะไร คือเป็นทั้งเจ้าของฟาร์มเป็นผู้ซื้อเองเป็นผู้วางแผนร่วม ใช้คำว่า Cooperative community farm มีทั้งคนที่เป็นข้าราชการ พ่อค้า มาร่วมทำคิดแผนฟาร์มร่วมกัน มีทั้งเกษตรกรทำ Part–time และfull–time หากเราทำอย่างนี้ได้เป็นพื้นที่เล็กๆที่มีความพร้อม มันคือเรียนรู้สหกรณ์ไปพร้อม เป็นทั้งผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้บริโภคเอง ณ วันนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่าผลิตเพื่อกินเอง คิดผลิตเพื่อแปรรูป ขายคนอื่น ทุกคนเป็นคนกินอยู่แล้ว เราจะกลายเป็นเรื่องรณรงค์ให้รู้สึกว่าเราจะกิน เราจะใช้ สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนจะไม่กินสิ่งที่มันเป็นสารพิษ สารเคมี ซึ่งวันนี้ตนได้อ่านข่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่จริงกระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพใหญ่สั่งห้ามนำเข้าสารเคมีสารพิษ 4–5 ตัว ถ้าหากเกิดว่าผู้บริโภคอยู่ในพื้นที่ คิดเรื่องเหล่านี้ ทำสิ่งเหล่านี้ จะทำให้ไม่ต้องเสียค่าโลจิสติกส์ ณ วันนี้ธุรกิจกลุ่มหนึ่งถูกนำมาขายที่กรุงเทพ แล้วมาซื้อกินกลับมาใหม่ ถ้าเราสามารถทำทดลองอย่างนี้ได้แล้วมาคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนสิ่งที่ได้กลับมาเป็นอย่างไร การกระตุ้นผู้บริโภคในภาพใหญ่ของmass กับกระตุ้นผู้บริโภคในพื้นที่ ตนคิดว่าเรื่องเหล่าน่าจะตอบสนองนโยบายสิ่งที่รัฐบาลกำลังทำเรื่องประชารัฐ เพราะมีประชารัฐทุกจังหวัดอยู่แล้ว แต่ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร ถ้าเราสามารถทำได้เรียนรู้พร้อมกับเค้าตนคิดว่าน่าสนใจในการให้ประชารัฐจังหวัดได้มีส่วนในการทำเรื่องเหล่านี้ กลัวว่าประชารัฐนำเอกชนมาทำกลายเป็นการปฏิรูปไร่แบบใหม่ ถ้าเราสามารถทำในสิ่งที่อาจารย์มีเครื่องมือ ทำเรื่องInclusive Business แต่เราทำเพื่อสนับสนุนรัฐบาลในแง่ของวิชาการช่วยให้เห็นเครื่องมือและวิธีการทำงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติมผลผลิตและผลลัพธ์จากการวิจัยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ รวมทั้งมีข้อค้นพบจากการวิจัยที่น่าสนใจ

2. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้ คุณภาพของผลงานวิจัยนี้ ครอบคลุมประเด็นสาระสำคัญครบถ้วนและมีข้อมูล/ข้อวิเคราะห์ที่ถูกต้อง รวมทั้งมีข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาสหกรณ์ พร้อมกับข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเกษตรภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่ ซึ่งได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและนำไปพัฒนาข้อเสนอตัวแบบธุรกิจ C3S ของคณะทำงานปฏิรูปการเกษตรแบบก้าวหน้า สภาปฏิรูปประเทศตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอเนื้อหาของงานวิจัย สิ่งที่ได้รับจากโครงการวิจัยควรจำแนกให้ชัดเจนระหว่าง “ผลผลิต”(Output) “ผลลัพธ์” (result) “ผลกระทบ” (impact)

4. แนวทางการใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการเผแพร่ผลงานวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัยควรจัดทำสรุปเนื้อหาให้สั้นกะทัดรัด เข้าใจง่าย เพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ มก. วิทยุชุมชน เป็นต้น จัดทำเป็นวิดีทัศน์ เผยแพร่ผ่านท TV Digital และหนังสือพิมพ์ วารสารเกี่ยวกับเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งเน้นไปที่ social media ต่างๆ เช่น Line Facebook ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในสังคม

สรุปผลการประเมิน ดีมาก

4. ดร.ปรีชา สิทธิกรณ์ไกร

จากที่ได้มาสัมผัสงานวิจัยชุดโครงการฯ ประกอบด้วยโครงการวิจัยต่างๆค่อนข้างมากในชุดโครงการวิจัยนี้ จากข้อสังเกต บทสรุปส่วนใหญ่หยิบยกมาจากการสังเคราะห์ 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ กับกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มผักอินทรีย์ สหกรณ์การเกษตรที่ทำเกี่ยวกับข้าวและผลไม้ ซึ่งเป็นตัวแบบที่ดี ตนถือว่างานนี้มีความสมบูรณ์ มีตัวตน ทั้งรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งปกติเราจะเข้าใจรูปแบบสหกรณ์ในเชิงนิตินัยที่จดทะเบียนสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ แท้ที่จริงแล้วมีรูปแบบสหกรณ์ที่เป็นการรวมตัวตามธรรมชาติด้วย

จริงๆแรกเริ่มสหกรณ์ของโลกไม่ได้ใช้คำว่า cooperative ด้วยซ้ำ มาจากคำว่าcooperation การรวมกลุ่มคนที่ร่วมมือกัน ตอนหลังๆมีการคิดถึงเรื่องสังคม ชุมชน นิยามตัวสหกรณ์ให้ทำเพื่อสังคมด้วย ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างเดียว สหกรณ์มี 2 นัยยะในวัตถุประสงค์ คือแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เพราะฉะนั้นสหกรณ์ถูกนับเป็นsocial enterprise มานานมากเพราะว่ามีวัตถุประสงค์ชัดเจนในเรื่องเชิงสังคม ในขณะเดียวกันสหกรณ์ในหลายประเทศเกี่ยวข้องกับการเกษตรทำให้เกิดconcept ที่apply กับคำว่า fair trade เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งfair สำหรับเกษตรกรและผู้บริโภค เพราะฉะนั้นองค์กรสหกรณ์ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค การดึงราคาไม่ได้ดึงmarketing gapให้ห่าง สังเกตถ้าเป็นบริษัทเอกชนครองตลาด gap จะห่าง ราคาไปสู่consumer price จะแพงมาก ประชาชนกินของแพง

ในขณะเดียวกันราคาที่รัฐซื้อกับเกษตรกรราคาถูก คือ มันขาดช่องว่างของกำไร การถูกลงมันไม่เป็นธรรมกับผู้ผลิต หรือเกษตรกร แนวคิดสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรพยายามทำตัวลดช่องว่างให้การตลาดแคบลง พยายามทำราคาให้เป็นธรรมกับเกษตรกร เกิดกระบวนการรวมตัวกัน สหกรณ์การเกษตรทั่วโลกส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ผลิตในขณะเดียวกันทำให้ช่องว่างของราคาไม่ห่างมาก ราคาที่ไปสู่ผู้บริโภคไม่แพงมาก คือแนวคิดที่ประยุกต์กับการค้าที่เป็นธรรมไปในตัว

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยบุกเบิกแต่อาจต้องเติมเต็มบางจุดที่จริงทำมาเยอะแต่หยิบงานที่มันเด่น อย่างไรก็ตามจุดสำคัญของงานวิจัยนี้ตนให้ความสำคัญกับประเด็นแรก ในเรื่องการสังเคราะห์แนวทางพัฒนาระบบส่งเสริมการเรียนรู้ คำสำคัญคือระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในงานนี้ใช้กลไกของระบบที่เรียกว่าเป็นการรวมกลุ่มโดยใช้การจัดการโซ่อุปทานมาเกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมาผลิตดำเนินการ รวมกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้มแข็งได้ พอระบบการส่งเสริมการรวมกลุ่มแบบนี้มันเกิดสิ่งที่เรียกว่าระบบการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้นี้เองได้บทเรียนของกลุ่ม ซึ่งงานนี้ได้หยิบยกระบบวิสาหกิจชุมชน ผักอินทรีย์ เอากลุ่มต่างๆที่งานวิจัยมาเกี่ยวข้องได้บทเรียนเยอะมาก และบทเรียนการเรียนรู้ของกลุ่มต้องบอกว่าพัฒนาสู่ขั้นที่สอง คือ การเรียนรู้บทเรียนความสำเร็จกลุ่มเฉพาะ เราจึงไม่สามารถอนุมานว่าถ้าใช้กลุ่มอื่นจะสำเร็จเสมอไป เพราะมีธรรมชาติเฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ในแต่ละกลุ่มคน บทเรียนจากกลุ่มนี้บังเอิญมาทำเป็นกรอบเชิงนโยบาย แต่ที่ชี้แนวทางเพราะมีกระบวนการการการเรียนรู้ในตัวมันเอง ตรงนี้เกิดในส่วนที่3 สามารถวิเคราะห์สิ่งที่เรียกว่าพัฒนาสู่แนวทางหรือกระบวกการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ของกลุ่มคนที่มีการเรียนรู้และความร่วมมือกัน cooperation farmer group หรือการเรียนรู้ของสหกรณ์ที่เห็นแบบอย่างนี้แต่เดิมไม่ได้คิดถึงเรื่องหลายอย่างไม่ให้เกิดความเข้มแข็งในการรวมตัวแบบแท้ๆตรงนี้เป็นบทเรียนสำคัญ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์

2. คุณภาพของผลงานวิจัย งานวิจัยนี้ขยายความทั้งองค์กรสหกรณ์ตามกฎหมายและองค์กรสหกรณ์โดยธรรมชาติซึ่งเป็นการรวมกลุ่มคนที่ร่วมมือกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอเนื้อหาของงานวิจัย ควรสังเคราะห์บทเรียนจากสหกรณ์การเกษตรทั้งด้านข้าวและผลไม้ ซึ่งมีตัวแบบที่ดีจากงานวิจัย เพื่อเพิ่มตัวแบบเกี่ยวกับสหกรณ์

4. แนวทางการใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานวิจัย สามารถใช้เป็นบทเรียนที่ดี สำหรับบทเรียนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

สรุปผลการประเมิน ดีมาก

5. ดร.ธนภัท แสงอรุณ

ขอชื่นชมตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ในฐานะuser ภาควิชานี้ด้วย อยากเห็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน้า 96 ขั้นตอนหรือวิธีการในการขยายผลต้นแบบที่เราทำการศึกษาในเชิง action research ได้อย่างไร รวมถึงโครงการนำร่องที่อาจารย์มองว่าจะทำในระยะถัดไป จะมี step ยังไง ที่กระทรวง stockholder จะเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งถึงระยะนั้นเราจะได้เห็น outcome อีกอันหนึ่ง outcome เล็กๆที่กระทรวงพาณิชย์ได้หยิบมาใช้เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมายุทธศาสตร์การค้าเพื่อเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจระดับชุมชนในท้องถิ่น local economy ก็ได้หยิบไอเดียของจากงานวิจัยในช่วงท้ายของการศึกษาเมื่อต้นปี เช่น เรื่องการยกระดับบทบาทของผู้บริโภคให้ตระหนักรู้ในสิทธิ มีค่านิยมการบริโภคสินค้าที่ผลิตในที่พื้นที่มากขึ้น ซึ่งศึกษารูปแบบที่มีการพัฒนา เช่น ยกระดับผู้บริโภคสหกรณ์ร้านค้า หรือ C3S มีการศึกษาและเผยแพร่discuss ในกระทรวงมากขึ้น คิดว่าเรายังคงต้องพึ่งพาร้านของกระทรวงพาณิชย์ หรือต่อไปควรเพิ่มทางเลือกใช้รูปแบบ C3S ซึ่งตอนนี้ยังต้องพึ่งธงฟ้า งบประมาณมาจากธงฟ้า โครงการค้าปลีกอื่นๆ เป็น outcome อันหนึ่งที่เริ่มหยิบยกมาใช้ มีแนวคิดเอาไปใช้ในยุทธศาสตร์การค้าในเศรษฐกิจฐานรากคือการใช้model social enterprise หรือเครือข่ายชุมนุมสหกรณ์ในพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อน เป็นตัวจักรในการผลักดันเศรษฐกิจจากท้องถิ่นไปสู่ต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งตอนนี้ยังไม่ชัดเจนว่า social enterprise ที่เป็นอยู่ ที่ควรรับรู้ เรียนรู้กันทั่วไป มันเป็นอย่างไร มีข้อจำกัดอย่างไร เป็นรูปแบบวิสาหกิจหนึ่งที่หากำไรสูงสุดเพื่อการแก้ปัญหาและแบ่งปันในทุกพื้นที่ของสังคม ควรจะต้องปรับเป็นลักษณะsocial economy enterprise อย่างที่อาจารย์ศึกษาหรือไม่ สำหรับตนเองจากที่ได้รับฟังแลกเปลี่ยนในแวดวงคิดว่ายังไม่ชัดเจน outcome หนึ่งเรื่องการถ่ายทอดในเรื่องความแตกต่างและความใกล้เคียงของ SE กับ SEE ได้อย่างไร เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากโมเดลประชารัฐเป็นไปอย่างระมัดระวังและfair trade จริงๆ ตอนนี้เท่าที่คนรอบข้าง รอบตัวเข้าใจ ประชารัฐถูกผลักดันโดยธุรกิจที่มีกำไร ที่มีความเก่ง มีทรัพยากร เป็นบริษัทใหญ่ บริษัทที่มีความสำเร็จผ่านไปยังพื้นที่กำกับของรัฐ การรับรู้จำกัดในลักษณะพี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน แต่ยังไม่เห็นโมเดลในลักษณะ social enterprise, social economy enterprise ประชารัฐ ที่เป็นการขับเคลื่อนด้วยองค์กรพึ่งตนเองโดยยกระดับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรไปพร้อมกันกับผู้ประกอบการในลักษณะที่เกษตรกร ประชาชนเป็นศูนย์กลาง conceptionยังไม่ชัดเจนในหมู่ของ decision making หรือ think tank ในหลายคนส่วนใหญ่ ตนคิดว่าระยะถัดไปของงานวิจัยอาจจะนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากงานนี้ไปเผยแพร่ในลักษณะ work shopที่มีส่วนร่วมระหว่างผู้ใช้งานวิจัยด้วย

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม การวิจัยมีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดผลวิจัยควบคู่กันไปเป็นระยะ ทำให้ผลผลิตได้รับการนำไปพิจารณาได้ทันที

2. คุณภาพของผลงานวิจัยนี้

ครอบคลุมและมีข้อมูลเชิงประจักษ์ชัดเจน หากมีต้นแบบจำนวนมากขึ้นจะช่วยให้เกิดการจัดกลุ่มที่หลากหลาย รวมทั้งการศึกษากับกลุ่มที่มีศักยภาพแต่ยังทำไม่ได้อย่างต้นแบบ

3.ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอเนื้อหางานวิจัย

พิจารณาขยายความข้อเสนอแนะหน้า 96 เพื่อเอื้อในผู้อ่าน/หน่วยงาน ผู้ใช้ผลวิจัยทำไปต่อยอดได้ง่ายและกว้างขวาง

4.แนวทางการใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานวิจัย

1. กระทรวงพาณิชย์ได้นำไปใช้ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์การค้าเพื่อเศรษฐกิจฐานราก อาทิ การยกระดับบทบาทของสหกรณ์ผู้บริโภค ผ่านโมเดลในลักษณะ C3S

2. อาจนำข้อเสนอแนะในหน้า 96 (ข้อ3, 4) ไปดำเนินการร่วมกับสถาบันวิชาการสหกรณ์และภาคีอื่นๆ เพื่อทดลองและมาตรการสนับสนุนให้เกิดการขยายผลต้นแบบ

สรุปผลการประเมิน ดีเยี่ยม

6. น.ส.กรนภา ชัยวัฒน์

ขอขอบคุณอาจารย์ที่สะท้อนให้เห็นบางเรื่องเป็นมุมมองสำหรับกรมส่งเสริมสหกรณ์ และบางเรื่องเป็นสิ่งที่กรมฯดำเนินการอยู่ เนื่องจากว่าตนไม่ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะที่ 1– 8ได้เรียนอาจารย์เบื้องต้นแล้วว่าขอความชัดเจนเนื่องจากอ่านเอกสารไม่เหมือนกับที่เราคุยกับคนทำ ประเด็นที่เห็นในเรื่องความต่อเนื่องของวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อที่กำหนดไว้ ในแต่ละเรื่องมีความเชื่อมโยงที่จะตอบในหัวข้อโครงการการขับเคลื่อนสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรมอย่างไร จากที่งานวิจัยได้ทำอะไรที่สปก. มทร.ธัญบุรี ชสค. มันคืออะไรที่มันต่อเนื่องในแต่ละ step ถ้าเข้าใจไม่ผิดในแต่ละวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ในเรื่องของการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบส่งเสริมไปจนถึงเรื่องการยกระดับมูลค่าเพิ่มจนถึงเรื่องยุทธศาสตร์ข้อเสนอเชิงนโยบาย ตรงนี้น่าจะเป็นเรื่องร้อยเรียงกันในแนวคิดที่นำเสนอ อย่างไรก็ดีในเรื่องกลุ่มป้าหมายที่ทำ ในเรื่องสปก. ในมุมมองของตนที่มาจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทำไมไม่ทำร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีด้วย น่าจะทำให้ Stockholders ที่เกี่ยวข้องมันครอบคลุม ในระยะต่อไปอาจารย์อาจจะมองถึง

จากการอ่านผลงานวิจัยอาจารย์ต้องเพิ่มนิยามศัพท์ให้ชัด ว่ามองในเรื่องสังเคราะห์ข้อ 1.2.1 ยกระดับสมรรถนะด้านการประกอบการแก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง อาจารย์มองตรงไหน นิยามกลุ่มเป้าหมายไว้แค่ไหน

2.หน้า 7 ในเรื่องกรอบการพัฒนาใน 3 มิติ ในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติ เราจะเปลี่ยนคนต้องเปลี่ยนทั้งกระบวนการ Mind set มาที่เรื่องการให้ความรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พอดีหลักสูตรเพิ่มแปรรูปเกษตรกร ไม่ทราบว่าพิมพ์ผิดหรือไม่ ตนห่วงเรื่องเอกสารเนื่องจากสุดท้ายคนที่อ่านต้องดูจากเอกสารเป็นหลัก

3.กลุ่มเป้าหมาย สปก. ก็ดีในมุมหนึ่งเพราะถ้ามองแต่กรมแล้วไม่ขยายไปหน่วยงานอื่นๆในสังกัดกระทรวงเกษตรมันจะไม่เปิดมุมมองในเรื่องของการสหกรณ์ให้เข้าใจ เวลาเค้ามองชอบมองว่าสหกรณ์คือหน่วยงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ซึ่งไม่ใช่ จริงๆแล้วเป็นองค์กรของกลุ่มเกษตรกร ภาครัฐมองนโยบายการพัฒนาสหกรณ์ต้องมองให้ได้ว่านี่เป็นองค์กรของเกษตรกร ถ้ารัฐบาลจะพัฒนาองค์กรเกษตรกรในมาตรฐานใดอย่าทำเป็นdouble standard จะแบ่งเป็นระดับก็ได้ ถ้าเป็นกลุ่มเกษตรกรจะพัฒนาในระดับนี้ เป็นวิสาหกิจพัฒนาในระดับนี้ ถ้าเป็นสหกรณ์จะดูแลอย่างไรให้ภาพชัด มันจะไม่ทำให้เกิดการสวมหมวกหลายใบ ถามว่าเวลาลงพื้นที่เรารู้ไหมกรรมการบางท่านเป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจอยู่ ทำไมชาวบ้านต้องเลือกสวมหมวกหลายใบ เพราะเป็นเรื่องของการได้รับสนับสนุนผลประโยชน์ที่มาจาก 2 ทาง ถ้าอยู่ในหมวกสหกรณ์สิทธิประโยชน์อาจไม่ได้ แต่ถ้าอยู่ในหมวกของวิสาหกิจก็จะได้รับผลประโยชน์ ทำอย่างไรให้นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรให้เหมือนประเทศอื่นอย่างที่คุณเอ็นนู ซื่อสุวรรณ หรือ รศ.สมพร อิศวิลานนท์การที่จะมุ่งเป้าเอาสหกรณ์เป็นเครื่องมือ ทุกอย่างต้องเอาสหกรณ์มาวางและพัฒนาแก้ปัญหากันไป แต่ของประเทศไทยเวลามีปัญหามีการตั้งองค์กรขึ้นมาใหม่ แล้วเราสร้างปัญหาใหม่ๆขึ้นเรื่อยๆ แต่ไม่เคยเคลียร์ของเก่า สำหรับสหกรณ์ที่มีปัญหากรมฯแบ่งสหกรณ์ 4 ระดับ ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องเคลียร์ โดยมีการจัดทีมเฉพาะกิจไปจัดการ เป็นเรื่องที่เราต้องทำด้วยกัน มองด้วยกัน ไปด้วยกัน

ส่วนในบทที่ 3-4 เป็นเรื่องการตอบโจทย์ 1.2.2 บทที่5-7ตอบในเรื่อง1.2.3-1.2.4 พอเราพูดถึงหัวข้อเป็นเรื่องการพัฒนาสหกรณ์ แต่พอมาที่กลุ่มเป้าหมายลงไปในเรื่องวิสาหกิจชุมชน ในมุมของตนในด้านวิวัฒนาการของวิสาหกิจชุมชนไม่ต่างสหกรณ์ในระยะแรกๆ ซึ่งเราเรียกว่ากลุ่มเตรียมสหกรณ์ ซึ่งยังไม่เอาระเบียบ กฎหมายเข้าไปครอบคลุมตรงนั้นมาก ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการค่อนข้างดีในระยะผู้ก่อตั้ง อย่างเช่นคุณอดุลย์ ความเข้มข้นการดูแลองค์กรจะดีมาก พอระยะต่อไปมีคนรุ่นใหม่ๆเข้ามาในขณะองค์กรที่โตขึ้น ถ้าไม่มีระเบียบ ไม่มีกรอบ ขนาดสหกรณ์ที่มีกฎระเบียบ ที่ไม่ใช่กลุ่มก่อตั้งที่มองเรื่องผลประโยชน์มากขึ้น ทำอย่างไรให้เราเห็นการพัฒนาวิสาหกิจที่มองว่าเป็นกลุ่มเตรียมสหกรณ์เติบโตขึ้นโดยยึดหลักความมีคุณค่าทางสหกรณ์ที่อาจารย์เน้นย้ำเสมอจากแผนพัฒนาการสหกรณ์ฉบับที่ 1-3 มองเรื่องจะทำอย่างไรจะพัฒนาคน ทำอย่างไรให้คนมีจิตสำนึก ทำอย่างไรให้องค์กรสหกรณ์มีประสิทธิภาพ ทำอย่างไรให้สหกรณ์มีการบริหารจัดการมาตรฐานสากล ทำอย่างไรให้สหกรณ์สร้างเครือข่ายที่เกิดขึ้น แต่เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย ปรับเรื่องการทำแผนไปให้ความสำคัญกับภาคสหกรณ์มากขึ้นเป็นนิมิตหมายที่ดี ลองให้สหกรณ์เกิดขึ้นจากที่ผ่านมาแผนพัฒนาสหกรณ์ฉบับที่ 1-3 ภาครัฐเป็นตัวตั้งตัวตีตลอด พอทำเสร็จภาคสหกรณ์ไม่ขับเคลื่อนแล้ว ภาครัฐเป็นอย่างนี้ทำให้สหกรณ์ไม่เกิดการพัฒนาไปพร้อมๆกัน ทำอย่างไรให้ภาคสหกรณ์กับภาครัฐไปด้วยกัน สุดท้ายแล้วการสนับสนุนงบประมาณมาจากภาครัฐ แต่ถ้าทำโดดๆ ทิศทางหรือการพัฒนาบางอย่างมันอาจมองว่าด้วยกันแต่อาจขัดแย้งกันอยู่ เพราะหลายๆเรื่องภาครัฐทำอยู่ ถ้าไม่มีการสื่อสารร่วมกันมันทำให้เกิดความขัดแย้งโดยไม่จำเป็น

ในเรื่อง The dc& f พยายามหาคำนี้ว่าหมายถึงอะไรไปเจอหน้า 108 บทที่ 7 ถ้านำไปวางหน้าแรกจะดีเวลาคนอ่านงานวิจัยจะเห็นภาพตรงนี้ชัด

ในแผนการพัฒนาสหกรณ์ในเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ในภาพของสหกรณ์เอง ข้อเสนอที่อาจารย์พูดถึงในเรื่องของภาครัฐเรื่องการพัฒนารูปแบบมาตรฐานบัญชีสหกรณ์เป็นมาตรฐานสากล สิ่งที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ใช้ในการส่งเสริมเป็นมาตรฐานสากลอยู่แล้ว แต่จะทำอย่างไรให้สหกรณ์ที่ใช้ระบบบัญชีเดิมปรับ เพราะมันไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะปรับระบบบัญชีใหม่ทั้งหมด สหกรณ์ที่มีศักยภาพโดยเฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ควรจะเป็นหัวหอกในเรื่องของแผนพัฒนาสหกรณ์ ควรจะมองในเรื่องการตระหนักรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงการจะเข้าสู่ fin tech ได้พื้นฐานต้องรองรับ อย่าว่าแต่ fintech เครดิตบูโรก็ไม่รองรับแล้ว การเข้าสู่พัฒนาระดับสากลได้สหกรณ์ต้องตระหนักรู้ AEC เข้ามา หรือออสเตรเลีย นิวซีแลนด์จะเจาะตลาดเรื่องของนมเข้ามา ถามว่าเกษตรกรเราให้ความรู้และตระหนักในเรื่องของคุณค่าในเชิงการผลิตสินค้าให้เน้นในเรื่องของคุณภาพของผลผลิตที่เกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน การตระหนักรู้ของตัวเกษตรกร ตรงนี้ถ้าเราจะพัฒนาภาคการเกษตรให้ตระหนักรู้และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ต้องทำควบคุมกับกรรมการศึกษา และภาครัฐ อย่างเวลาพัฒนาเกษตรกรบางทีการเป็นสหกรณ์บางครั้งน่าสงสารไม่ได้มองว่าสมาชิกสหกรณ์เป็นเกษตรกร แทนที่จะอบรมองค์ความรู้บางอย่างต้องสมัครเป็นองค์กรอีกองค์กรหนึ่งถึงจะได้รับการอบรม ทำไมไม่มองว่าสหกรณ์คือองค์กรเกษตรกรนั่นแหละ ในเล่มวิจัยอยากขอนิยามศัพท์ สถาบันเกษตรกรคืออะไร ถ้าพูดถึงสถาบันเกษตรกรจะพูดถึงกลุ่มเกษตรกับสหกรณ์การเกษตรเท่านั้น มันจะชัดเจนกับคนที่ไม่เข้าใจเรื่องนี้ สหกรณ์มีอยู่ 7 ประเภท ซึ่งมีนอกภาคการเกษตรและในภาคการเกษตร ถ้ารวมสถาบันสหกรณ์ต้องรวมสหกรณ์ที่ดำเนินกิจการสหกรณ์ในลักษณะภาคการเกษตรด้วย กรณีที่งานวิจัยเอาสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเครดิตอยู่เนี่ยนมีบางส่วนคล้ายสหกรณ์การเกษตร อีกส่วนทำธุรกิจเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งมันต่างกันโดยสิ้นเชิงในเชิงบริบทขององค์กร อยากให้นิยามให้ชัดคนที่จะมาตามอ่านงานวิจัยและเชื่อมโยงง่ายขึ้น

ขอเสริมจาก ดร.ปรีชา สิทธิกรณ์ไกร ทุกคนทราบดีอาจารย์มีประสบการณ์ทั้งในเชิงทำแผนพัฒนาสหกรณ์และการพัฒนาสหกรณ์ในเชิงพื้นที่ค่อนข้างมาก อย่างที่พูดตั้งแต่ต้นว่าในการเขียนวิจัยนี้ยังขาดการร้อยเรียงที่เชื่อมต่อตัวสหกรณ์ ผลประโยชน์จากที่อาจารย์ทำขึ้นไม่ติดใจอะไรเลยกับที่นำเสนอที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย 2 ปี

ในประเด็นที่รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ถามเรื่องเครือข่ายสหกรณ์เป็นอย่างไร จริงๆกรมส่งเสริมสหกรณ์มีเรื่องส่งเสริมเครือข่ายในเรื่องการบริการ การตลาด ในสหกรณ์ที่เป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ถ้าทำทุกเรื่องไม่เหมาะ อย่างภาคเอกชนเองก็ไม่ทำเองทุกเรื่อง เวลาทำการผลิต เช่น ผลิตอาหารสัตว์ แทนที่ไปซื้อกับสหกรณ์ที่เป็นกระแสรายย่อยอาจไม่สะดวก เพราะฉะนั้นจะมีการเชื่อมโยงการสหกรณ์การผลิตมันสำปะหลังมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์ อย่างสหกรณ์โคนม อีกสหกรณ์หนึ่งมีโรงงานแปรรูป จะมีการเชื่อมโยงรับซื้อแปรรูปจำหน่ายให้ หรือเรื่องการตลาดสหกรณ์ขนาดเล็กมีอำนาจ

ต่อรองน้อยเวลาซื้อหรือจำหน่ายจากผ่านสหกรณ์ขนาดใหญ่มีอำนาจต่อรองมากขึ้นซื้อได้ถูกลง ขายได้ราคาดี เชื่อว่าในแนวคิดตรงนี้อาจารย์นำไปปรับใช้ในบริบทเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพียงแต่รูปแบบค่อนข้างไม่ได้ทีระเบียบเข้าไปเข้มงวดมากนัก ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการจะดีกว่าทำกรณีของสหกรณ์ ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องกฎหมาย ระบบบัญชี การตรวจสอบ หลายๆอย่างในการทดลองอาจไม่ค่อยสะดวกมากนัก

สำหรับประเด็น cff ความก้าวหน้าสอดคล้องกับที่ทำแผนไว้ว่าทางกรมส่งเสริมสหกรณ์มีการหารือร่วมกันกับกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการตั้งตัว (setup) ศูนย์กลางทางการเงินซึ่งเบื้องต้นอยากให้เท่ากับธนาคารสหกรณ์แต่ในเชิงนโยบายกระทรวงการคลังยังหวั่นวิตกว่าถ้าเป็นธนาคารสหกรณ์แล้วความสำเร็จถ้าเทียบกับธนาคารที่มีของ SME ไม่ค่อยดีเท่าไหร่ เค้าชะลอเป็นแค่ศูนย์กลางทางการเงิน ตอนนี้ในแง่หลักการมองไปไกลแล้วเหลือรายละเอียดตัวโครงสร้างจะบริหารจัดการอย่างไร

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์

2.คุณภาพของผลงานวิจัยนี้ จากการบรรยายมีความครอบคลุมในประเด็นสาระสำคัญแต่ต้องปรับปรุงการจัดทำเอกสารรายงานให้มีความสมบูรณ์

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอเนื้อหางานวิจัย

1.ปรับปรุงการกำหนดนิยามศัพท์ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับการวิจัยที่ดำเนินการ

2.ความเชื่อมโยงของเนื้อหาที่นำไปสู่การพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งต้องเชื่อมโยงให้เห็นว่าผู้เกี่ยวข้องต่างๆจะเป็นพื้นฐานหรือนำไปสู่การพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างไร

4.แนวทางการใช้ประโยชน์และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ผลงานวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับมีความชัดเจนในแง่ของชุดความรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการสหกรณ์

สรุปผลการประเมิน ดีมาก

7. รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน

ตนมองว่าสถาบันวิชาการเกษตรกรเป็นหน่วยที่จะสร้าง intelligent innovation สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน ตลาดเปลี่ยน คู่แข่งขันเปลี่ยน มี disruptive economic ตัวผู้บริโภคเปลี่ยน ตัวเกษตรกรเปลี่ยน รัฐเปลี่ยน ตนคิดว่าถ้าจะมองไปข้างหน้าต้องมองให้แน่ว่าวิสัยทัศน์คืออะไร เราต้องการทำอะไร แล้วเรามาดูว่าองค์ความรู้ที่ทำมาแล้วถ่องแท้หรือยัง ถ้าจะนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมที่มันเปลี่ยนในอนาคตต้องศึกษาเพิ่มเติมอะไร ตนคิดว่าโมเดลที่อาจารย์กำลังทำมันก็เพียงพอสมควรแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเครือข่าย ครอบคลุมเกือบหมดแล้ว เรื่องคน ระบบ กระบวนการต่างๆ อย่างที่ รศ.สมพร อิศวิลานนท์ว่า impact ยังไม่ออก จะทำอย่างไรให้ impact กว้างขวางขึ้น ซึ่งผมมองว่าหน่วยงานสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ไม่ใช่ตัวที่จะ implement ไม่ใช่องค์กรที่จะไปทำงาน อาจารย์มีข้อจำกัดอยู่ เราทำได้แค่

เสนอข้อมูล แบบที่ควรจะทำที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ จะทำได้หรือไม่ได้ต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่จะเป็นหน่วยงานที่จะ implement เพราะด้วยทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด การเลือกทำเรื่องใดแล้วแต่ตนเคยบอกว่า คนมีอยู่เหนือน้ำก็มี ปริ่มน้ำก็มี ใต้น้ำก็มีใต้ลาวาในโลกก็มี ถ้าจะให้เลือกทำตนให้โอกาสคนที่อยู่เหนือน้ำก่อน เพราะมีโอกาสสำเร็จ ถ้าทำกับคนใต้ดินทำอย่างไรก็ไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นอาจารย์มีวิสัยทัศน์ในเรื่องสหกรณ์อยู่แล้ว มียุทธศาสตร์อยู่แล้ว ดูวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน เลือกทำในสิ่งที่คิดว่าเราจะทำได้ภายใต้ขอบเขตที่เราจะทำ ภายใต้ทรัพยากรที่เรามีอยู่ ดูในอนาคตสิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจะทำอย่างไร

8. คุณศิริชัย จันทร์นาค

ในฐานะผู้ปฏิบัติในเรื่องสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่ในมุมมองของหลายท่านที่มองว่าสหกรณ์ตั้งมานานแล้วทำไมไม่ประสบความสำเร็จ มีปัญหาต่างๆ ที่จริงปัญหามีทุกวงการ แต่เราจับผิดที่ที่มีปัญหา

จริงๆ งานวิจัยนี้น่าจะเอาโมเดลสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จให้ถึงสุดท้ายอย่างน้อยหนึ่งสหกรณ์ต่อยอดจากภาครัฐ ด้วยงานวิจัยซึ่งมีความจำเป็นในเรื่องของการเรียนรู้ ตนเห็นด้วยว่าการเรียนรู้มันจำเป็นสำหรับทุกที่ที่จะต้องเรียนรู้ต่อไป ของสหกรณ์เช่นกัน ส่วนใหญ่ที่มีปัญหาไม่รู้จะมองตรงไหน หลายๆ รัฐบาลไม่ได้จับเรื่องสหกรณ์มาจริงจังเท่าไหร่นัก เพิ่งจะมีรัฐบาลปัจจุบันที่เน้นเรื่องสหกรณ์เป็นหลัก ก็เลยตื่นตัวมาทั้งหมด สุดท้ายสหกรณ์มีเกือบ 100 ปีแล้ว ปล่อยเป็นเรื่องสหกรณ์ไม่มีการสนับสนุนทั้งหมด กลายเป็นว่าส่วนสหกรณ์ในระดับปฏิบัติจริงๆที่ถือปฏิบัติกันมารอความช่วยเหลือและรองบประมาณจากภาครัฐอย่างเดียวซึ่งที่จริงงานหลักของสหกรณ์ต้องช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องเดินด้วยตัวของตัวเองอีกทั้งนำองค์ความรู้มาปรับใช้เป็นสิ่งสำคัญ

นอกจากนี้ต้องแยกอีกว่าจะสนับสนุนสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท หรือเอาสถาบันเกษตรกรหรือสหกรณ์ภาคการการเกษตรกับกลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หากผู้ทรงคุณวุฒิ มองว่าวิสาหกิจชุมชนน่าจะไปได้ดีกว่า จริงๆข้อจำกัดในแต่ละพื้นที่ต่างกัน ในเรื่องกฎหมาย กฎระเบียบ

ในมุมมองที่พูดถึงดึงคนอย่างไรให้คนมาทำการเกษตร อย่างที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาดได้ทำโครงการทายาทเกษตรกร รับเด็กอายุ 18–30 ขึ้นมา เขียนโครงการตามความประสงค์ว่าจะทำอะไรโดยที่ให้เงินสนับสนุนไม่เสียดอกเบี้ย 100,000 บาทต่อคนต่อโครงการ ระยะเวลา 3 ปี ตอนนี้เป็นรุ่นที่ 3 โครงการทายาทเกษตรกรที่คนมองว่าเราตั้งเป้ากันเยอะว่า ที่นี่ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหาร เป็นครัวของโลก ตนถามจริงๆใครจะเป็นคนทำถ้าหมดรุ่นนี้ไปแล้ว เพราะฉะนั้นโครงการนี้สหกรณ์คิดได้ คิดเป็น และทำจบโครงการโดยไม่ได้หวังว่าภาครัฐจะเข้าไปช่วยเหลือ สหกรณ์ทำของสหกรณ์เอง ซึ่งตรงนี้มองว่าเป็นการคืนกำไรให้กับสังคมไม่จำเป็นต้องทำเหมือนบริษัทใหญ่ สหกรณ์ได้แน่ๆอย่างน้อยเงินเฉลี่ยคืน เงินปันผลกลับคืนสู่สังคมโดยตรง

อีกส่วนหนึ่งสนับสนุนเรื่องการผลิตด้วย จากการวิจัยของอาจารย์เรื่องของการผลิต แล้วมาตายตรงกลางไม่ถึงปลายทางไม่ถึงการตลาด ถ้างานวิจัยถึงตรงนี้ได้ มันจะเชื่อมโยงกับที่ตั้งเป้าไว้คือการเรียนรู้และเครือข่าย ในเครือข่าย กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ทำเรื่องศูนย์กระจายสินค้า CDC ถามว่าประสบความสำเร็จขนาดไหนต้องค่อยเป็นค่อยไป ปีนี้ปีที่ 3-4 ที่เชื่อมโยงเครือข่ายได้ระดับหนึ่งที่ทำในปัจจุบัน งานวิจัยตรงนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้และเป็นแหล่งที่ให้สหกรณ์ได้เป็นต้นแบบและปรับใช้ในแต่ละพื้นที่ ตนเชื่อว่างานวิจัยแต่ละจุดที่มีอยู่เป็นประโยชน์มากพอสมควร อย่างน้อยสามารถปรับใช้และทำได้เลย สำหรับเรื่อง farmer shop ตนยอมรับว่าเลียนแบบอาจารย์ไปตั้งที่สหกรณ์ แต่เราต้องปรับใช้สินค้าเป็นของกลุ่มเกษตรกร สมาชิกสหกรณ์ และพัฒนาตัวสินค้ายกระดับขึ้นมา มันจะเข้ากับนโยบายของรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ใช้นวัตกรรมมาเกี่ยวข้อง อย่างกรณี กล้วยหอมที่ตกเกรดส่งออกญี่ปุ่นไม่ได้หรือส่งเซ่เว่น อีเลฟเว่นไม่ได้ ควรต่อยอดได้อย่างไร ต้องมาคิดกัน อยากเสนอว่าควรมีงานวิจัยตรงนี้ช่วยมาเสริมด้วยเพื่อเป็นสิ่งที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มที่ในสิ่งที่จะทิ้งไป แม้กระทั่งเปลือกกล้วย หน่อกล้วยที่มีอยู่มันควรจะใช้ได้ทั้งหมด สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เพิ่มให้กับเกษตรกรจริงๆที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์

อีกอันหนึ่งคือ ถ้างานวิจัยตรงนี้ตนอยากให้มีและสนับสนุนต่อไป ถ้าเราต้องการเรื่องสหกรณ์อยากให้จับสหกรณ์ใดเป็นโมเดลขึ้นมาแล้วไปทำเป็นต้นแบบเรียนรู้ให้สหกรณ์อื่นไปปรับใช้เป็นสิ่งจำเป็น ทำให้เบ็ดเสร็จ เพราะตามที่มีตนไม่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐบาล ในฐานะผู้ปฏิบัติการด้านล่าง เช่น นโยบายงบประมาณของรัฐบาลให้ไปเหมือนกับแบ่งกับสหกรณ์อื่น ยกตัวอย่างเรื่องทำข้าว ขาด 2 อย่างระบบไซโลกับโรงอบ คือสหกรณ์ทำได้แต่สหกรณ์ต้องบริหารเงิน ถ้านำไปลงทุนหมด สมาชิกไม่พอใจเงินปันผลเหลือน้อย เงินเฉลี่ยคืนเหลือน้อย เพราะฉะนั้นถ้าสนับสนุนเรื่องอุปกรณ์ได้ อยากให้สนับสนุนครบวงจรแก่สหกรณ์ใดสหกรณ์หนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องสหกรณ์ตน อย่าให้ขาดตอนไม่ต้องแบ่ง เช่นบางสหกรณ์มีโรงอบไม่มีไซโล มันไม่ครบกระบวนการผลิตเพื่อจุดสำเร็จของสหกรณ์นั้นเพื่อเป็นตัวอย่าง

จากที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมทำแผนยุทธศาสตร์สหกรณ์ 20 ปีของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เศรษฐกิจฐานรากเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบรรจุในวิสัยทัศน์ มองว่าเป็นสิ่งที่จะยั่งยืนของสหกรณ์ที่เราจะทำในอนาคตเป็นจุดเริ่มต้น

งานวิจัยเป็นจุดต่อยอดนวัตกรรมต่างๆที่มันเกิดขึ้นในขบวนการสหกรณ์ ในเรื่องของต้นแบบทั้งงานบุคคล งานบริหาร การสร้างรุ่นต่อรุ่น จำเป็นอย่างยิ่งยิ่งพอมารุ่นแรกหมดรุ่นหลังจะเหมือนรุ่นนี้ไหมแต่ถ้าเรายึดโครงสร้างที่เป็นต้นแบบไว้ หากใครมาทำก็ต้องทำในลักษณะเดียวกัน การกำหนดเชิงนโยบายต่างๆที่จะจับต้องและนำไปปฏิบัติจริงต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งรัฐและผู้ปฏิบัติด้วย อะไรก็ตามที่ป้อนลงไปโดยไม่ได้เต็มใจจากความต้องการของคนข้างล่างจริงๆจะประสบความสำเร็จได้ยาก สหกรณ์ไทยตั้งมา 100 ปี ทำไมถึงไม่สำเร็จเพราะสหกรณ์ถูกตั้งจากข้างบน รวมกันตั้ง 10-20 คน แต่สหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการตั้งที่มีปัญหาร่วมกันและช่วยกันแก้ปัญหาจริงๆ

เพราะฉะนั้นขอสรุปว่า ทำอะไรก็แล้วแต่ขอให้มีความเชื่อมั่นและศรัทธาตรงนั้นจะเป็นไปได้และประสบความสำเร็จที่สุด งานวิจัยเชื่อได้ว่าทำแล้วสำเร็จได้จริงและเอาไปปฏิบัติจริง เพราะฉะนั้นตนมองว่าในหลายๆ ส่วนที่เค้าเอามามีส่วนร่วมผู้ปฏิบัติจริง สหกรณ์จริง สมาชิกสหกรณ์จริงเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะทำงานตรงนี้เป็นข้อมูลที่เค้าเสนอความคิดเห็นเข้ามาความเป็นไปได้เกิดขึ้นได้สูงและจะประสบความสำเร็จ ทั้งหมดนั้นเป็นกำลังใจให้อาจารย์ในเรื่องของขบวนการสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร จะได้พัฒนาและเติบโตเข้มแข็ง

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

3. การประชุมเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโนนค้อทุ่ง

วันที่ 24 พฤษภาคม 2560 เวลา 10.00 – 13.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณอดุลย์ โคลนพันธ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจโนนค้อทุ่ง
3. คุณนิลน้ำค้าง โคลนพันธ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจโนนค้อทุ่ง
4. คุณประมวล ขันธ์เพชร	สมาชิกสำนักงานเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจโนนค้อทุ่ง
5. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
6. คุณณิชาภัทร สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมกับทีมงานสำนักงานเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจโนนค้อทุ่ง นำโดยคุณอดุลย์ โคลนพันธ์ คุณนิลน้ำค้าง โคลนพันธ์ และคุณประมวล ขันธ์เพชร

โครงการเกษตรแปลงใหญ่ สำนักงานเกษตรจังหวัด ธกส. โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าภาพ วงเงินไม่เกิน 4 ล้าน โดยได้ทำโครงการรวบรวมผลผลิตเพาะปลูก ดอกเบี้ยร้อยละ 2 เพื่อให้นำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียน และการก่อสร้าง ได้มาจาก ธกส. วงเงิน 3 ล้านบาท ปีนี้เป็นปีที่ 2 เงื่อนไข คือ รวบรวมผลผลิต แปรรูป การส่งออก หีบห่อ และการกระจายสินค้า แต่เงินจำนวน 3 ล้านบาท ของ ธกส. ไม่เพียงพอ จึงได้มาจากสมาชิกสมทบของเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งในราคากิโลกรัมละ 1 บาท เพิ่มอีก 700,000 บาท เป็นจำนวน 20 กว่าครอบครัวของสมาชิกเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง ซึ่งไม่ได้ทำกับจังหวัด มีสมาชิกทั้งหมด 40 กว่าคน โดยเฉพาะที่จำหน่ายข้าว และออมเงินเป็นจำนวน 20 คน โดยข้าวอินทรีย์นั้น มีราคาห่างจากตลาด 3,000 บาท นอกจากนี้ หากสมาชิกคนใดเลิกเหล้า หรือ บุหรี่ได้ ก็จะได้บวกเงินให้เพิ่มหุ้นให้อีก 1 บาท

ปัจจุบันมีเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง มีการส่งไปยังโรงแรม และทีวีบูรพา 20 ตันต่อเดือน โดยหลัก ๆ ก็คือ โรงแรม 12 แห่ง ซึ่งโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์เป็นหนึ่งในนั้น นอกจากนี้ยังมีการส่งไปยัง Minor Group คือ Sizzler และ Burger King และ TCEB คือ เมืองทองธานี ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ และโรงแรมตอนนี้โนนค้อทุ่งซึ่งเป็นแกนหลักมารับรองผลผลิตเอง โดยผ่านการรับรองมาตรฐาน EU และ IFOAM เนื่องจากมีการแยกตัวกับจังหวัดลำพูนออกจากเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ ในนามโนนค้อทุ่ง ก็จะมีเครือข่ายอื่นอีกที่ทางคุณอดุลย์ซื้อมาผลิต อาทิเช่น กลุ่มเครือข่าย

วิสาหกิจคุณธรรมมีจำนวนข้าว 80 ตัน จำนวนสมาชิก 80 คน ดูแลโดยพระคุณเจ้าสุภัทโท คุณบุญเรืองเป็นประธานกลุ่มเครือข่าย และองค์กรซีเลส ซึ่งได้รับรองมาตรฐาน EU และ IFOAM เช่นกัน โดยเครือข่ายดังกล่าวกู้เงินมาประมาณ 1.5 ล้าน จาก ธกส. รวมไปถึง ธกส. ป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ของคุณสมศักดิ์ ซึ่งโตมาโดยไม่มีตลาด ทางกลุ่มโนนค้อทุ่งจึงได้สนับสนุนอยู่ประมาณหนึ่ง โดยจากเดิมมีจำนวน 30 ตัน รวมกับปีนี้อีกจำนวน 45 ตัน และมีจำนวนสมาชิกปีที่แล้ว 40 คน ซึ่งปีนี้ประมาณ 100 คน โดยกลุ่มป่าติ้วนั้น ผ่านการรับรองมาตรฐาน EU และIFOAM ซึ่งตรงนี้เองที่คุณอดุลย์ โคลนพันธ์และทีมงานเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง โดยเขาจะจ่ายค่ารับรอง มกท. ตลอดจนได้ลงไปช่วยส่งเสริมให้จำหน่ายผลผลิตผ่านเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง นอกจากนี้ทางเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งได้ขอแบ่งข้าวจากกลุ่มป่าติ้ว จำนวน 16 ตัน ข้าวสัจธรรมที่จำหน่ายได้จริง ๆ นั้น ประมาณ 85 ตัน โดยมีจังหวัดลำพูนช่วยสต็อคสินค้าไว้ โดยแยกออกเป็นบ้านบ่อบุ จำนวน 25 ตัน อำเภอเมืองจำนวน 20 ตัน อำเภอปทุมราชวงศา จำนวน 10 ตัน และอำเภอเสนางคนิคม จำนวน 30 ตัน รวมไปถึงฝากสต็อกไว้กับโรงสีข้าวเสนางค์ (เอกชน) จำนวน 300 ตัน ข้อเสีย คือ ความเสี่ยงของการที่ต้องรวบรวมและฝากสต็อกไว้กับโรงสีเสนางค์ ดังนั้นทางเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง จึงไม่ได้รับข้าวมาทั้งหมด ซึ่งหากอีกกลุ่มหนึ่งให้ราคาดีกว่ากลุ่มของโนนค้อทุ่ง โรงสีก็จะจำหน่ายให้กับกลุ่มนั้นแทน ดังนั้นจึงไม่ได้รับทั้ง 150 ตัน ปัจจุบันสต็อคของเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งมีจำนวน 450 ตัน ซึ่งมีการจำหน่ายออกไปบางส่วน โดยมีทุนหมุนเวียน จำนวน 6 ล้านบาท และกู้เงินจาก ธกส. ในนามเครือข่ายวิสาหกิจโนนค้อทุ่งจำนวน 400 ล้านบาท เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งมีโรงสีเป็นของตนเอง สีข้าวเดือนหนึ่งแล้วแต่ออร์เดอร์ เดือนหนึ่งรับทั้งหมด 2 ครั้ง จำนวน 2 ตันต่อวัน 1 เดือน 20 วัน รวมเป็น 240 วันต่อปี แต่เนื่องจากข้าวบางส่วนเป็นการสต็อคจากที่อื่น จึงเหลือ 120 วันต่อปี

โรงสีในกลุ่มข้าวสัจธรรม ได้แก่ โรงสีข้าวเสนางค์ เป็นข้าวสาร 150 ตัน โรงสีวิสาหกิจสัจธรรม เป็นข้าวเปลือก 25 ตัน และโรงสีข้าวกลุ่มโนนค้อทุ่ง 150 ตัน รวมการแปรรูปเป็นข้าวสารทั้งสิ้น 325 ตัน โดยการจำหน่ายในเครือโรงแรม 200 ตัน เครือ Sizzler ประมาณ 60 ตัน แม่ศรีเรือน 48 ตัน (4 ตันต่อเดือน) และทีวีบูรพา 20 ตัน โดยเฉลี่ยข้าวสาร 15 บาท และข้าวสวย 40 บาท

ปัญหาของกลุ่มโนนค้อทุ่ง คือ สีไม่ทันจำหน่าย เนื่องจากโรงสีมีขนาดเล็ก แต่มีกำลังการผลิตดี ดังนั้นกลุ่มโนนค้อทุ่งจึงไปใช้บริการกับโรงสีเสนางค์ เนื่องจากมีราคาไม่แพง ราคาเพียง 50 บาท นอกจากนี้อีกปัญหาหนึ่ง ก็คือ ตอนนี้จะทำอย่างไรถึงจะไม่มีปัญหากับจังหวัดลำพูนมากจนเกินไป และคุณอดุลย์เองได้มีการเจรจากับจังหวัดลำพูน จึงมีการผลักดันให้คุณอดุลย์ดำเนินการในส่วนที่จังหวัดลำพูนจัดการไม่ได้ นอกจากนี้คุณอดุลย์ต้องการให้แก้ปัญหา การวางระบบของโนนค้อทุ่ง เนื่องจากในเครือข่ายของข้าวคุณธรรมมีการติดลบไปมาก ทั้งไม่มีคนมารับผิดชอบ และหมดไปกับการบริหารจัดการ

เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งมีข้าว 30 ตัน นอกเหนือจากที่โนนค้อทุ่งดูแลให้ 50 ตัน ปีที่แล้วกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเรื่องใบ Certificate จึงต้องมารับรองเอง ลงทุนไป 7 หมื่นกว่าบาท ตอนนี้จังหวัดลำพูนต้องการที่จะจำหน่ายเอง คุณอดุลย์มองว่าอาจจะถูกกลายเป็นเครื่องมือให้กับจังหวัดดังกล่าว จึงรีบ

ออกมาทำเรื่องรับรองตรงนี้เอง แต่สมาชิกของเขาก็มากับกลุ่มโนนค้อทุ่งอยู่แล้ว คุณอดุลย์มีความกังวลว่า เราทำเองหมด แต่อาจจะต้องไปเป็นลูกน้องเขา เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 120 คน เนื่องจากคนใหม่ ๆ ในเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งเห็นว่าสินค้าจำหน่ายได้ จึงหันมาเป็นสมาชิกกัน ส่วนของแม่เหลามีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 30–40 คน ตอนนี้ที่ทางทีมงานคุณอดุลย์ต้องการจะทำ ก็คือ ต้องการให้แบ่งส่วนกันให้ชัดเจน กล่าวคือ ในส่วนของเครือข่ายฯ สัจธรรมสต็อค ให้จังหวัดลำพูนดูแล แต่ในส่วนของเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งก็จะให้ทีมงานของคุณอดุลย์ดูแล และในส่วนสต็อคของโรงสีเสนางค์ก็จะส่งให้กับกลุ่มโนนค้อทุ่งเลยโดยตรง นอกจากนี้ในเรื่องการเฉลี่ยคืน พอจำหน่ายข้าวได้ ก็นำเงินตรงส่วนนั้นมาเฉลี่ยคืนให้กับ 22 กลุ่ม ใครจำหน่ายข้าวให้เรา ก็นำเงินส่วนนั้น ไปเฉลี่ยคืนตามส่วนไว้ ตอนนี้คนที่จะมาหาข้าวสารจะมาหาที่เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง 50 ตัน ทางคุณอดุลย์เองมีความคิดว่า อยากให้ข้าวสาร 50 ตันดังกล่าวกลับไปหากลุ่มของผู้ที่มาซื้อ เครือข่ายฯ ข้าวสัจธรรมจะได้ถึง 2 เด้งเลย คือ 1) จำหน่ายข้าวสารให้โรงสีเสนางค์ 50 ตัน และ2) โรงสีเสนางค์สีข้าวแล้วจำหน่ายให้กับกลุ่มเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง ได้อีกจำนวน 50 ตัน ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ผู้อำนวยการสถาบันฯ ได้เสนอว่า มันเรียกว่า “เงิน Markup คือ การให้ราคาสมาชิก และอีกอันคือเงินเฉลี่ยคืน

คุณอดุลย์ยังมีความต้องการที่จะนำความรู้ หรือแนวทางที่ได้จากผู้อำนวยการสถาบันฯ ไปปรึกษาหารือกับเครือข่ายฯ ของตนว่า ในที่ประชุมใครจะถือเงินส่วนนี้ ปีที่แล้วการตัดสินใจจะทำอะไรทุกอย่างขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของจังหวัดลำพูนทั้งหมด แต่เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งเป็นผู้ผลิต ดังนั้นจึงเหมือนจะโดนเอาเปรียบ เนื่องจากการที่เป็นแถวหลังตลอด เพราะไม่ได้ผ่านเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งโดยตรง ตอนนี้เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งออมเงินไว้ 700,000 บาท เป็นทุนหมุนเวียน หรือ เป็นหุ้น ส่วนหนึ่งเป็นงบพัฒนา อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินซื้ออุปกรณ์ ยังรวมไปถึง หุ้น 15 เปอร์เซ็นต์ คณะกรรมการ 10 เปอร์เซ็นต์ สวัสดิการ 5 เปอร์เซ็นต์ ทุนสาธารณะ 12 เปอร์เซ็นต์ ซ่อมบำรุง 10 เปอร์เซ็นต์ เครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งมีกองทุนปุ๋ยอยู่ และตอนนี้กำลังพยายามพัฒนาไปเรื่อย ๆ กำไรที่สมาชิกจะได้รับนั้น คือ สมาชิกจะต้องมาทำงานให้กับเครือข่ายฯ ซึ่งเครือข่ายฯ จะนำกำไรที่จำหน่ายข้าวสารได้ มาจ่ายค่าแรงให้กับสมาชิกที่ทำงาน สมาชิกที่ไม่ได้จำหน่ายข้าว ก็ห้ามรับกำไร เนื่องจากบางคนหวังเข้ามาเพื่อรับสวัสดิการเท่านั้น การบริหารตอนนี้ คุณอดุลย์ ทำให้นามเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง โรงแรม และในเครือที่ส่งข้าว ตอนนี้ทางเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งกำลังคิดว่าจะใช้แบรนด์โนนค้อทุ่ง หรือจะใช้แบรนด์ใหม่ ซึ่งคุณอรุษ นวราช กรรมการผู้จัดการ บริษัท สามพราน ริเวอร์ไซด์ก็ได้แนะนำให้ตั้งแบรนด์เป็นของชาวนา คุณอรุษ มาติดต่อกับกลุ่มเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งโดยตรง ไม่ได้ไปทางเครือข่ายฯ ข้าวสัจธรรม

คุณอดุลย์คิดว่าการมาทำตลาดตรงนี้ มันเป็นสิ่งที่ใช่สำหรับเรา ทางโรงแรมจะมองว่า ทางกลุ่มเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งขาดเหลืออะไรบ้าง ก็จะส่งมาให้ อาทิเช่น เครื่องชีนสุญญากาศ และเครื่องตรวจจับโลหะ ในส่วนของตัวโรงงาน การขนส่งของปีนี้มีการขนส่งไปเครือของเบียร์ช้าง 20 ตัน จำนวน 20 โรงแรม ซึ่งคุณนิลน้ำค้างมองว่า การทำงานกับบริษัทใหญ่ ๆ เป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้ได้แง่คิดอะไรดี ๆ กลับมาพัฒนาเครือข่ายฯ ของตน คุณอดุลย์มองว่าหลายกลุ่มมีความต้องการทำแบบที่

ตนทำกับเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง แต่เขาเหล่านั้นยังหาไม่พบ เพราะหลักจริง ๆ เขาจะอยู่ไหน และอยู่ได้อย่างไร ต้องไม่ใช่หวังพึ่งแต่ผู้อื่นเป็นหลัก แต่ต้องช่วยตัวเองเป็นหลัก นอกจากนี้ จะต้องทำการเซตระบบอย่างไรให้เขายังอยู่กับระบบของเราด้วยความเข้าใจ มิใช่ว่าปีนี้เราขายได้ก็มาอยู่กับเรา แต่พอปีหน้าที่อื่นซื้อแพงกว่าก็ไปซื้อกับคนอื่น คุณอดุลย์เอง กล่าวว่าไม่ได้ต้องการมีคู่แข่ง เนื่องจากผลิตข้าวคุณธรรม ก็ไม่ควรจะเป็นศัตรูกัน เขาทำของเขา เราทำของเรา ดำเนินไปเรื่อย ๆ บนความอยู่ได้ของทุกคน

รศ. จุฑาทิพย์มีความคิดที่อยากจะเริ่มกลุ่มใหม่ แล้วให้กลุ่มเครือข่ายฯ ของคุณอดุลเป็นครูให้กับกลุ่มเพิ่งเริ่มต้น โดยมีผู้อำนวยการสถาบันฯ และสถาบันเป็นที่ปรึกษา และยังได้แนะนำให้ทีมงานเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง คิดถึงผลดีของความเสี่ยงที่มันเกิดตลาดขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายโนนค้อทุ่ง เพราะการเกิดตลาดตอนนั้น เลยทำให้มีข้าวในวันนี้ และยังได้แนะนำให้เพิ่มกลุ่มเครือข่ายฯ สามพรานเข้าไปเป็นภาคีหนึ่งในกลุ่มเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่ง เนื่องจากให้การสนับสนุนเรื่องสินเชื่อ ในด้านการบริหารจัดการ ควรเตรียมตัวคณะกรรมการดำเนินการประมาณ 3 – 5 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินการกองทุน เพื่อตั้งกองทุนเป็นของกองกลาง คำว่า “กองทุน” ก็คือ กำไรสะสมไว้ เพื่อใช้เป็นงบสวัสดิการ สร้างความมั่นคงให้กับองค์กร เพราะถ้าขาดเงินกองทุนไป มันจะหมายถึงองค์กรไม่มั่นคง

รศ. จุฑาทิพย์ แนะนำว่า ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม คุณจะต้องเป็นเจ้าของโซ่อุปทาน ตัวอย่างเช่น การจำหน่ายมะนาวนั้น เกษตรกรที่อยู่ในโซ่อุปทานจะจำหน่ายได้ 3 บาท แต่หากอยู่นอกเครือข่ายจะจำหน่ายได้เพียง 1 บาทเท่านั้น การจะทำให้ชาวนายั่งยืนนั้น ต้องมีการสร้างแบรนด์ให้กับวิสาหกิจชุมชน ต้องทราบว่าตนเองต้องทราบอะไรบ้าง และทำอะไรบ้าง เพื่อทำให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม โดยให้ตัวแทนแต่ละเครือข่ายมาปรับทัศนคติกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในเรื่องที่ควรทำ 2 ประการ คือ เรื่องระบบ และเรื่องความคิด การรวมตัวควรทำเป็นวิสาหกิจ ไม่ควรทำเป็นสหกรณ์ เพราะทำแต่เพียงต้นน้ำเท่านั้น นอกจากนี้การเป็นสหกรณ์ กฎหมายบังคับต้องให้จ้างอย่างน้อย 5 ตำแหน่ง คือ ผู้จัดการ ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบริหารทั่วไป และฝ่ายสินเชื่อ ซึ่งเมื่อมาคิดดูแล้วไม่คุ้มทุน เพราะสุดท้ายก็ต้องยุบลงในสุด ดังนั้นจึงได้แนะนำให้เห็นแนวทางของระบบของธุรกิจแบบมีส่วนร่วม (Inclusive Business Model) กล่าวคือ การที่แต่ละเครือข่ายช่วยเหลือกันทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยการทำอย่างไรให้เครือข่ายต้นน้ำไว้วางใจ ทำอย่างไรจะมีการจัดการการเงินกองทุนระเบียบ และตัวแบบที่ดี หน้าที่ของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คือ การทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์และสามารถนำองค์ความรู้ไปช่วยเหลือ ส่วนหน้าที่ของผู้อำนวยการสถาบันฯ คือ การช่วยสนับสนุนแนวทางเพื่อให้เกษตรกรรายย่อยให้เข้าไปอยู่ในโซ่อุปทานของกลุ่มเครือข่ายฯ โนนค้อทุ่งให้ได้

เลิกประชุมเวลา 13.00 น.

4. รายงานการประชุมทีมงานนักวิจัย

วันที่ 22 มิถุนายน 2560 เวลา 10.00 – 11.10 น.

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3. น.ส.ณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ได้ประชุมหารือเรื่องโครงการวิจัยที่กำลังดำเนินการ ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิจัย โดยได้วางโครงสร้างของทีมงานนักวิจัย โดยมีผู้อำนวยการสถาบันฯ เป็นหัวหน้าโครงการ มีบทบาทในการวางแผน Logic Framework คุณสายสุดา ศรีอุไร เป็นรองหัวหน้าโครงการ มีบทบาทในการคุม Logic Framework และคุณณิชาภัทร สุภัคพานิชย์กุล เป็นผู้ช่วยนักวิจัย มีบทบาทในการทำแผนงาน รายงานการประชุม แฟ้มเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการอัพเดทตารางกิจกรรม โดยตารางกิจกรรมดังกล่าว ต้องมีความสัมพันธ์กับ Logic Framework ทั้งในส่วนของ Manual และ Digital นอกจากนี้ในลำดับถัดไปยังมี ดร. ธนภัท แสงอรุณ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ที่จะมาช่วยทำ Review Literature บทความ การจัดการประชุม Road Map และข้อเสนอโครงการ คุณศิริชัย จันทร์นาค ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นนักวิจัยในพื้นที่ โดยทำหน้าที่ประสานงาน จัดเตรียมรายงาน จัดเตรียมเครื่องมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ และเตรียมจัดหาเงินทุน รวมถึงการ matching ข่าวสาร คุณอดุลย์ โคลนพันธ์ ซึ่งอาจจะต้องมาประชุมกันอีกครั้ง และนักวิจัยผู้ช่วยอื่น ๆ

ในส่วนของงาน Inception Report นั้น นอกจากมี Review Literature ของ ดร.ธนภัท แล้วยังมีเพิ่มเติมในส่วนของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ Inclusive Business โดยหลักการของการประสานงาน คือ ต้องมีร่องรอยการมอบงาน

การไปติดอาวุธให้กับชาวนาในเรื่องของ 17 ตัวชี้วัด หรือ SDG สิ่งที่เขาทำจะได้อะไรกับตัวเขา เช่น เรื่องของสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประเทศชาติ สิ่งที่ได้รับจากการทำโครงการวิจัยตรงนี้ คือ ด้านที่ 1 เป็นการติดอาวุธทางปัญญา ด้านที่ 2 เป็นการสนับสนุนเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เรื่องของความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยการถอดรหัสว่า กลุ่มเป้าหมายหรือชาวนานั้น เข้าใจสิ่งนี้มากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่เพียงแค่การบรรยายเท่านั้น และจัดให้มีการรวมกลุ่ม โดยตั้งคำถามนำว่า กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวฝันเฉกเช่นเดียวกับที่ประเทศไทยฝันไว้ไหม รวมไปถึงการเติมเต็มในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับ GAP ซึ่งความมั่นคงทางอาหาร

สุดท้ายแล้วก็จะเกิดขึ้นจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวทั้งสิ้น และทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึง GAP คือการไม่ทิ้งสารเคมีออกสู่สาธารณะ เช่น การทิ้งสารเคมีลงแหล่งน้ำ โดยให้กลุ่มเป้าหมายเสนอว่าควรจะทำเช่นไร เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีส่วนร่วมในการใช้ความคิด

เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจสิ้นดังกล่าว สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ธุรกิจแบบมีส่วนร่วมที่จะเผยแพร่ให้กับสาธารณชน ความคาดหวังของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวต้องสามารถนำไปบอกต่อได้ว่า การทำธุรกิจแบบมีส่วนร่วมนั้น เขามีบทบาทอย่างไร เขาจะได้ประโยชน์อย่างไร สหกรณ์จะช่วยอะไรเขา และมันนำมาบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ มาอยู่ในแผนของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างไร Business Model จะไปยกระดับสหกรณ์ให้ทำธุรกิจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สหกรณ์จะทำได้อย่างครบวงจร คือ การเปลี่ยนจากสารเคมี มาเป็น GAP และยังมีกระบวนการรวบรวม แปรรูป ทำแบรนด์ส่งตลาดเป้าหมาย ซึ่งตรงนี้จะต้องทำพื้นที่เรียนรู้ และถอดบทเรียน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้คิดว่าสิ่งที่ทำมันดีไหม และเขาได้รับอะไรจากสิ่งนี้ และความเสี่ยงที่เกิดกับเขาคืออะไร

การทำ Material ให้กับกระบวนการ ในเรื่องของการยกระดับชาวนา ซึ่งต้องร่างแผนอบรม เช่น พาไปดูงาน ถอดบทเรียน และประเมินผล โดยมีทั้ง Pre-test และPost-test เพื่อที่จะได้ทราบว่า กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวทราบอะไร หรือไม่ทราบอะไร แล้วพอเขาจบ Capacity Building Framework ของเราแล้ว เขาได้อะไรจากตรงนี้ ซึ่งจะสร้างแรงบันดาลใจ และให้เขาได้มีส่วนร่วม และสรุปความคิดเห็น

ในด้านของวัตถุประสงค์ ข้อแรก คือ เรื่องของการพัฒนาธุรกิจ ในเรื่องส่งเสริมการเรียนรู้ต้องมีการแจกแบบสอบถามเบื้องต้น ดังนั้นพื้นที่เรียนรู้ของเรา คือ GAP การติดอาวุธทางปัญญา การพาไปดูงาน และการถอดรหัสออกมา เมื่อถอดบทเรียนเสร็จ ผู้สนใจก็สามารถนำมันไปใช้ได้ ข้อสอง คือ เรื่องของแนวทางการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม สำหรับธุรกิจข้าวสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน และข้อสาม คือ เรื่องการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายฯ โดยในครั้งหน้าที่ไปลงพื้นที่อีกครั้ง จะไปทำการเก็บแบบสอบถาม ทำ Pre-test และPost-test ก่อน จากนั้นจะเป็นการ Share vision

เลิกประชุมเวลา 11.10 น.

5. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 16 มิถุนายน 2560 เวลา 9.30 – 12.00 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร. ธนภัท แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์
3. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. คุณศิริชัย จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณณิชาภัทร สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

โครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน โดยการทำวิจัยเกี่ยวกับข้าวสหกรณ์ เนื่องจากโลกต้องการให้การผลิตทางการเกษตรเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ฉะนั้นด้วยประเด็นหลักของเรื่องการเป็นกระแสโลก และยกระดับเกษตรกรรายย่อย สถาบันเกษตรกร หรือ วิสาหกิจชุมชน น่าจะเป็นองค์กรที่เป็นกลไกสำคัญ จะทำอย่างไรที่จะส่งเสริมให้ชาวนารายย่อยมีอาชีพอย่างยั่งยืน และเป็นการช่วยสานต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วย เศรษฐกิจที่ดี สังคมที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมแก่เกษตรกรรายย่อย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมในธุรกิจข้าวของสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน โดยเริ่มต้นต้องทำการส่งเสริมเกษตรกรที่เข้ามาอยู่ในโซ่คุณค่าให้มีความรู้ และมีการสร้างสมรรถนะ และให้สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นตัวแบบหรือหลักฐานที่จะเผยแพร่ต่อสาธารณะ

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมสำหรับธุรกิจข้าวของสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน โดยคำตอบหรือหลักฐานที่ได้นั้น จะมีทั้งที่เป็นรูปรายงาน และตัวแบบแห่งนี้

3) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้กล่าวว่า ใน**ด้านข้อมูลพื้นฐาน**ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีสมาชิกทั้งระบบ 6,000 คน จากทั้งหมด 9,000 คน พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดมี 80,000 กว่าไร่ มีทั้งหมด 82 กลุ่ม พันธุ์ข้าวเป็นข้าวขาว ได้แก่ ข้าวขาวพันธุ์ชัยนาท ข้าวขาวพันธุ์สุพรรณ ข้าวขาวพันธุ์พิษณุโลก และข้าวขาวพันธุ์ กข 41 โดยข้าวขาวพันธุ์ที่นิยมที่สุด คือ ข้าวขาวพันธุ์สุพรรณ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการปลูก 120 วัน ถ้าน้ำไม่แล้ง จะได้ 2 ตัน ปกติที่นี่จะมีข้าว 2 ฤดู คือ นาปี และนาปรัง สัดส่วนนาปีต่อนาปรัง 70:30 ปีหนึ่งประมาณ 60,000 ตันต่อปี โดยนาปีจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมหรือมิถุนายน เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน และหมดสิ้นสุดในเดือนมกราคม ส่วนนาปรังจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมหรือเมษายน เก็บเกี่ยวในเดือนกันยายนหรือตุลาคม

ในช่วงต้นนั้นทางสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะเป็นกลุ่มนำร่อง กลุ่มหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 30 คน เป็นคนที่มาจากหลากหลายที่ มารวมตัวกัน เพื่อให้ความรู้ร่วมกัน ปัจจุบันนี้ทางสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ก็ยังคงใช้สารเคมีในการปลูกข้าวอยู่ ราคาก็ได้ตามปกติ พันธุ์ข้าว ก็คือข้าวสารทั่ว ๆ ไป

ในเรื่องของ**เมล็ดพันธุ์**ใช้ของรัฐทั้งหมด และอุปกรณ์ปัจจัยการผลิตที่นี่มีทั้งหมด แต่**เป้าหมายที่ตั้งใจไว้** คือ ทางสหกรณ์ต้องการให้มันเป็นอินทรีย์ หรือการไม่ใช้สารเคมี เนื่องจากที่มีปัญหา ณ ปัจจุบัน คือ เกษตรกรใช้สารเคมีในการทำการเกษตร จึงมีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อที่จะยกระดับราคาข้าว และทำข้าวให้มันแตกต่างกับที่ผ่าน ๆ มา ต้องการทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกว่าพอปรับเปลี่ยนแล้วชีวิตดีขึ้น ทำแล้วดีกว่าที่อื่น ๆ อย่างที่อื่น อาจจะมีจุดเด่นเรื่องข้าวไร้เบอร์รี่ แต่ของสหกรณ์จะทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ และหากทำสำเร็จตรงนี้ สหกรณ์จะมีส่วนช่วยเหล่าเกษตรกรในเรื่องการประกันราคาข้าว อาทิเช่น อย่างเรื่องกล้วยของสหกรณ์ เมื่อได้ผลผลิตออกมาก็นำมาไว้กับสหกรณ์ รวมถึงทำการแปรรูปเองทั้งหมด แล้วนำกลับไปให้สมาชิกเพื่อให้จำหน่ายให้กับผู้บริโภค

ปัญหาดังกล่าวอาจจะปรับเปลี่ยนยาก เพราะจากการที่เคยชินกับการใช้สารเคมีมา ซึ่งในความจริงนั้นเกษตรอินทรีย์ต้องใช้เวลาถึง 3 ปี ดังนั้นจึงมองว่าเรื่องการทำมาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practices การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช) ซึ่งอาจจะใช้เคมีเหมือนเดิม แต่มีการควบคุมให้เป็นไปตามคำแนะนำ โดย GAP จะทำให้ 1) เกษตรกรมีสุขภาพดี ชีวิตดี 2) สิ่งแวดล้อมดี เพราะไม่ลงระบบน้ำ และ3) ผู้บริโภคปลอดภัย

ตำบลในอำเภอบ้านลาดก็จะมีหลายตำบลโดยส่วนมากนั้นจะเป็นพื้นนา เช่น ตำบลไร่สะท้อน ตำบลบ้านลาด ตำบลตำหรุ ตำบลท่าเสน ตำบลบ้านหาด ตำบลท่าช้าง และมีตำบลเดียวที่ทำนาน้ำฝน คือ ตำบลห้วยลึก ซึ่งอยู่ด้านตะวันตก พื้นที่บ้านลาดไปไกลสุดไม่เกิน 10 กิโลเมตร โดยตำบลที่น่าสนใจในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ **ตำบลท่าเสน** อยู่ด้านใต้ของสหกรณ์ ประมาณ 2–3 กิโลเมตร จำนวนสมาชิกมีมาก ที่ชำนาญจริง ๆ มี 200 กว่าคน โดยกลุ่มหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 30 คน ถึง 200 คน ไม่

ควรเกิน 10 คน แต่ละกลุ่มเอาแค่ตัวแทนกลุ่ม 2–3 คนต่อกลุ่ม และตัวเป้าหมาย คือ กรรมการกลุ่ม และชาวนา จะได้สะดวกในเรื่องของการทำงาน

ในตอนแรกที่คิดไว้ มีความต้องการที่จะทำแปลงเดียว ไม่กระจาย โดยมีจำนวนสมาชิก 50 – 100 ราย ทำคล้าย ๆ แปลงใหญ่ โดยใช้พันธุ์ข้าวเดียวกัน เช่น หากเป็นพันธุ์ชัยนาท ก็เป็นชัยนาทหมดทั้งแปลง เนื่องจากต้องการให้มีความง่ายต่อการบริหารจัดการ โดยพันธุ์ข้าว ทางสหกรณ์ต้องเป็นคนกำหนดให้เกษตรกร แม้สหกรณ์จะเป็นผู้กำหนดให้ แต่ตัวเกษตรกรเองหากเห็นว่าพันธุ์ไหนมีโรคอะไรมาก เขาก็สามารถเลี่ยงได้เช่นกัน อย่างพันธุ์ชัยนาททำยากหน่อย เขาก็จะเปลี่ยนมาใช้พันธุ์สุพรรณ ซึ่งราคาข้าวทางสหกรณ์จะให้สูงกว่าท้องตลาดพันหนึ่งต่อตัน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมกับสหกรณ์ โดยข้าวขาวพันธุ์ชัยนาทนั้น คุณสมบัติเด่นของมัน คือ การได้ต้นข้าวสูง ที่ประเทศอเมริกาจะนำข้าวสายพันธุ์ดังกล่าวไปทำขนมจีน และเส้นก๋วยเตี๋ยว ซึ่งมันอาจจะไกลจากเราไป แต่ข้าวที่นำมาสีเสร็จแล้ว แล้วนำมาให้สมาชิกรับประทาน ก็คือ ข้าวขาวพันธุ์ชัยนาท และข้าวขาวพันธุ์สุพรรณ ถือว่าเป็นข้าวขาวที่บริสุทธิ์

กิจกรรมที่จะช่วยยกระดับคุณภาพผลผลิต ก็คือ GAP โดนพื้นที่หรือหน่วยงานที่เชี่ยวชาญด้าน GAP คือ กรมวิชาการเกษตร เพื่อสอนพืชผลทางการเกษตรและตรวจสอบ ในเรื่องพันธุ์ข้าว เป้าหมายหลัก ๆ คือ ชัยนาท ความแกร่งของเม็ดข้าวสูง พอเป็นข้าวเปลือกราคาดีกว่าพันธุ์สุพรรณ รวมถึงเป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่ แต่จะมีข้อด้อยเรื่อง โรคจากแมลง เช่น เพลี้ย ที่นี่มีโรงสี โรงคัดแยกเมล็ดพันธุ์ แต่ไม่มีโรงอบ และไซโล ด้านผลผลิตของ 2 สายพันธุ์นี้ได้พอ ๆ กัน ราคาของพันธุ์ชัยนาทจะไม่ค่อยถูกกดราคาเท่าไร ตอนนี้แบรนด์ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีหลายขนาด มีทั้ง 1 กิโลกรัม 2 กิโลกรัม 3 กิโลกรัม 5 กิโลกรัม และเป็นถัง การซื้อนั้นขึ้นอยู่กับการใช้งาน โดย 1 กิโลกรัมจะใช้ในเรื่องของของชำร่วยในงานศพ 2 กิโลกรัม เป็นขนาดที่ครอบครัวที่มีขนาดเล็กหน่อยจะซื้อไปบริโภค 3 กิโลกรัม ก็จะประหยัดหน่อย และ 5 กิโลกรัม จะถูกใช้ในครอบครัวใหญ่

งานวิจัยในโครงการดังกล่าว จะเป็นกรอบให้เราได้สำเร็จเร็วขึ้น เป็นส่วนเสริม มีหลักฐานที่อ้างอิงที่น่าเชื่อถือ และเป็นแผนการทำงานร่วมกัน ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะบอกกับสังคมได้ว่า Inclusive Business มันช่วยสร้างแรงจูงใจ เชิญชวนชาวบ้านให้เข้ามาสู่ระบบ GAP ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้สหกรณ์ยังได้มีโอกาสใช้งานวิจัยลงไปสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้ชาวบ้าน เกษตรกรรายย่อย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงได้รับความรู้ในการไปสู่มาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร ทำให้แบรนด์เป็นแบรนด์ระดับจังหวัด เพื่อที่ว่ากระบวนการยกระดับพัฒนาธุรกิจข้าวจะเชื่อมไปถึงผู้บริโภค และมั่นใจว่าเป็นข้าวที่ปลอดภัย และช่วยเหลือชุมชน ซึ่งเดิมก็มีแบรนด์อยู่แล้ว แต่มันเป็นการยกระดับแบรนด์ขึ้นมา และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผู้อื่น เพื่อที่จะได้ดีกว่าปกติที่เป็นอยู่เดิมและขยายวงกว้างขึ้น สหกรณ์นี้จะเป็น Learning Organization ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม มีการถ่ายโอนความรู้จากรุ่นสู่รุ่น

ปัญหาข้าวของประเทศไทย คือ แค่รวบรวมไปจำหน่าย แต่ไม่ได้กระตุ้นอุปสงค์ สหกรณ์มีวิธีแก้ปัญหาคือ ตอนนี้ทางสหกรณ์มีโครงการ “ธนาคารข้าว” เป็นโครงการที่เกษตรกรนำข้าวมาฝาก

และสามารถเปลี่ยนเป็นข้าวสารเอากลับไปทานได้ ข้อดี คือ ยังไม่จำหน่ายก็ได้ ฝากไว้รอราคาก็ได้ แลกเป็นข้าวสารก็ได้ โดยข้าวสาร 1 ตัน แลกกับข้าวเปลือกกลับไป 520 กิโลกรัม ซึ่งทุก 15 วัน จะมีราคาข้าวที่พอใจที่จะจำหน่ายเป็นเงินไป ข้าวมาจากสมาชิก ตอนนี้มี 400 กว่าตัน

ธุรกิจข้าว ปกติจริง ๆ ได้กำไร ถ้าไม่ไปหักค่าเสื่อมราคาต่าง ๆ แต่ก็ต้องนำเงินไปลงทุนในการสร้างโรงสี ถ้าได้โรงอบมา ก็จะสามารถรับข้าวได้ทั้งหมด ซึ่งมีราคาประมาณ 10-20 ล้าน ส่วนใหญ่พอฤดูนาปรัง จะเก็บข้าวแทบไม่ได้ ดังนั้นจึงต้อง ซื้อมาขายไป ถ้ามีโรงอบจะใช้ได้ นาปรังเป็นข้าวที่โดนฝนบ่อย เนื่องจากเข้าฤดูฝนพอดี เก็บเกี่ยวเดือนกรกฎาคม ผู้ที่ทำนาปรังจะได้กำไร เนื่องจาก ทำน้อย จึงดูแลได้ทั่วถึง ระบบปลายทาง คือ ระบบการแปรรูป ส่วนระบบต้นทางที่ทำการผลิต ปัญหาคือการที่สมาชิกใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป ทำให้ต้นทุนสูง ดังนั้น กำไรจึงไม่ค่อยมี เมื่อเฉลี่ยระยะเวลาออกมาอยู่ที่ 80 ถังต่อไร่ ราคาอยู่ที่ 7,000 บาท ต้นทุน 4 – 5 พัน พอหักแล้วเหลือ 2,000 บาท 2,000 หาร 4 เดือน เหลือ 500 บาทต่อเดือน จะทำระบบอย่างไรที่จะทำให้ต้นทุนลดลง จาก 4,000 บาท เหลือ 3,000 บาทต่อไร่ ซึ่งนั่นก็คือการลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงไป และเปลี่ยนจากการทำนาหว่าน ไปเป็นการทำนาดำ อาจจะต้องใช้เครื่องในการดำนา เนื่องจากแรงงานคนไม่มีแล้ว เรื่องการเก็บเกี่ยวของสหกรณ์ ไม่ค่อยเป็นปัญหา คนเข้าโครงการธนาคารข้าว ได้รับรถเกี่ยวข้าวราคาปกติ ไร่ละ 450 บาท คิดแค่ 400 บาท โดยในความเป็นจริงแล้วนั้น สหกรณ์ต้องเป็นผู้รวบรวมข้าวให้เกษตรกร เพื่อที่จะได้แก้ปัญหา โดยดึงราคาจากโรงสีให้มันสูงขึ้น ถ้าจะให้ราคาสูงได้ต้องผ่าน GAP โดยให้ 300 – 500 บาท สูงกว่าราคาตลาด คนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับแรงจูงใจในเรื่องของราคา และมองเห็นช่องว่าง หรือเรื่องต้นทุนที่สูง รวมไปถึงการขาดแคลนแรงงาน ดังนั้น การวางแผนอย่างมีระบบจะช่วยลดต้นทุนผลผลิต (Oppotunity)

ใน**ด้านปัญหาของเกษตรกรทั่วไป**ที่ไม่ใช้ระบบสหกรณ์นั้น ก็จะโดนเรื่องของตาชั่ง แต่อย่างของสหกรณ์เมื่อมีการทำ GAP ก็จะได้รับการตรวจสอบต้องมีมาตรฐาน นอกจากนี้ ปัญหายังมีเรื่องของระยะทางในการส่ง ปัจจุบันที่เป็นปัญหา ก็คือ คนที่เป็นสมาชิกหรือเจ้าของข้าวเองไม่ได้มาจำหน่ายข้าวด้วยตนเอง ให้คนขับรถนำไปจำหน่าย พร้อมกับให้เก็บเงินกลับไปด้วย หากมาที่สหกรณ์ไม่ได้ไปที่ตลาดก็จะบวกราคาเพิ่มขึ้นอีก

ภาพรวมธุรกิจข้าวปัจจุบัน 2 ฤดู มีจำนวน 2,000 ตัน ความจริงกำลังการผลิตเรามาก แต่ผลิตได้ 100 ตันต่อวัน แต่ที่มีข้าวไว้สีจริง ๆ มีจำนวน 2,500 ตันต่อปี นอกนั้นก็จะทำการจำหน่ายออกไป มีโรงสีเอกชนใหญ่ ๆ อยู่ 2 ที่ สหกรณ์เอามาแค่ตันละ 200 บาท โดยเกษตรกรทำนาสูงสุดกว่า 100 ไร่ และต่ำสุดประมาณ 2-3 ไร่ เฉลี่ย 15-20 ไร่ ข้อดี คือ การเกษตรของบ้านลาดมีความหลากหลาย ทั้งปลูกข้าว ปลูกกล้วย และปลูกมะนาว ตลอดจนเลี้ยงวัวด้วย เรื่องการส่งออก ทางสหกรณ์ยังไม่มองถึงจุดนั้น เพราะอยากให้เป็นเอกลักษณ์ไปก่อน

หน่วยงานรัฐ ที่เข้ามาช่วยสนับสนุนสหกรณ์ ได้แก่ **เกษตรอำเภอ** ช่วยให้คำแนะนำเกษตรกรในเรื่องการปลูกข้าว **กรมการข้าว** ช่วยเรื่องการให้พันธุ์ พันธุ์ขยายที่สหกรณ์ได้ส่วนใหญ่มาจากกรมการข้าว รับมาจำหน่าย และคัดแยก ให้เกษตรกรปลูก **กรมวิชาการเกษตร** ส่งเสริมเรื่อง

GAP **กระทรวงพาณิชย์** ช่วยดูเรื่องของตลาด มาตรฐาน ตาชั่ง และแทรกแซงราคาข้าวที่ตกต่ำ ให้ราคากลับมาปกติ **กรมส่งเสริมสหกรณ์** ช่วยเรื่องของการบริหารจัดการสหกรณ์ เรื่องของการเชื่อมโยงกับ ธกส. ในด้านเงินทุนรวม 45 ล้านบาท ดอกเบี้ยร้อยละ 1 โดย ธกส. เสียค่าใช้จ่าย 3 บาท บ้านลาด เสียค่าใช้จ่าย 1 บาท และรัฐบาลช่วยอีก 2 บาท **กรมส่งเสริมการเกษตร** ช่วยเหลือเรื่องการสร้างแบรนด์ การทำตลาด เรื่องของมาตรฐาน เรื่องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และเรื่องปัจจัยการผลิตที่ได้มาตรฐาน **ด้านเอกชน** ก็จะต้องเป็นโรงสีที่เป็นพันธมิตร เพราะสหกรณ์ไม่สามารถแข่งกับเอกชนได้ เนื่องจากในเรื่องของการตัดสินใจในเรื่องเร่งด่วน เอกชนจะเร็วกว่า

ตัวแทนเกษตรกรจากสหกรณ์บ้านลาด จำกัด คือ นายลม พรายประทีป จากตำบลสะพานไกร ประธานกรรมการ และนายพิมพ์ มากมูล จากตำบลท่าเสน กรรมการ ได้กล่าวว่ามีที่ทำการเกษตร 40 กว่าไร่ ใช้ข้าวขาวพันธุ์สุพรรณ ข้าวขาวพันธุ์ชัยนาทดี แต่มีโรคบ่อยครั้ง แต่แล้วแต่ปี บางปีมี บางปีไม่มี ที่นี่น้ำจะมาเดือนละครั้ง ซึ่งมาจากที่เขาปล่อยมา

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

6. การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 12 กรกฎาคม 2560 เวลา 9.00 – 15.00 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร. ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์
3. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. คุณสุวรรณา	จิวัฒนไพบูลย์	กรรมการผู้จัดการบริษัทซองเดอร์ ไทยออร์กานิคปูต จำกัด
5. คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7. คุณธเนศ	หอมทวนลม	เลขานุการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8. คุณมนตรี	ศรีเหรา	ผู้ประสานงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9. คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10. คุณเสมอจันทร์โชติกเดชาณรงค์		ฝ่ายบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11. คุณนิตยา	ใคร่ครวญ	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12. คุณปณิธาน	ใคร่ครวญ	สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13. คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

- **ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการทำนาอินทรีย์ ได้แก่ใครบ้าง**

เกษตรกร : ชาวนา/เกษตรกรโดยตรง รวมถึงผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

- **การสร้างแบรนด์มีความสำคัญต่อชาวนาหรือไม่**

คุณรัชนี วิเศษสิงห์ : ประเภทของสินค้าในกลุ่มของเรา

คุณมนตรี ศรีเหรา : ของกินที่แปรรูป หรือ ของใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งใช้แล้วมันใช่หรืออาจจะเป็นสมุนไพร โดยคุณภาพต้องมาก่อน ปัจจุบันแบรนด์ที่ใช้อยู่ เช่น แชมพู คือ Head & Shoulders

ที่ชื่นชอบ เนื่องจากว่า มันเย็น แก้ผดร้อนที่ศีรษะได้ดี ใช้แล้วมันใช่ เพราะลองมาหลายยี่ห้อ บางยี่ห้อก็แพ้ บางยี่ห้อก็ไม่ตอบรับกับความต้องการของเรา แต่ถ้าหากเลือกเป็นตัวสมุนไพรได้ก็จะเป็นการดี นอกจากนี้การสร้างแบรนด์ยังทำให้เราซื้อซ้ำได้ แบรนด์เป็นเอกลักษณ์ ทำให้เราจับ สังเกตอะไรได้ง่าย และจดจำแบรนด์สินค้าได้ง่ายด้วย

คุณธเนศ หอมทวนลม : จะเน้นดูในด้านคุณภาพก่อน ถ้าดีก็ใช้ อย่างซองเดอร์และเลมอน ฟาร์ม มีการให้ผลตอบแทนที่ดีกลับมา

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : แบรนด์ทำให้สินค้ามีความชัดเจน มีที่มาที่ไป ได้ทราบถึงสิ่งที่ผู้ผลิตต้องการจะทำ

คุณปณิธาน ใคร่ครวญ : การสร้างแบรนด์เอกลักษณ์ และคนเขามองก็จะรู้ว่าเราเป็นใคร

คุณมานิตย์ แทนเพชร : แบรนด์ยาสีฟันที่ใช้อยู่เป็นประจำ คือ เซ็นโซดายน์ ใช้แล้วติดใจ อยากใช้อีก เน้นเรื่องคุณภาพ

คุณเสมอจันทร์ โชติกเดชาณรงค์ : แบรนด์ใช้ของแอมเวย์

คุณนิตยา ใคร่ครวญ : แบรน์น้ำมันพืชที่ใช้อยู่ปัจจุบัน คือ น้ำมันพืชเกสร เนื่องจากราคาที่ไม่แพงมากนัก ถ้าเป็นซีอิ๊ว จะเป็นแบรนด์แม็กกี้ แต่ถ้าเป็นในอดีต เสื้อผ้า ต้องใช้แบรนด์แตงโม และเสื้อชั้นใน ต้องใช้แบรนด์ Wacoal แต่เดี๋ยวนี้ไม่ซื้อของแบบนั้นแล้ว เนื่องจากราคาที่สูง

เกษตรกร : เอกลักษณ์ของเรา คือ เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน ความจริงแล้ว ณ ปัจจุบันนี้ บางพื้นที่เขาก็รวมหลาย ๆ จังหวัด และกำหนดมาตรฐานเป็นภูมิภาค ซึ่งก็เป็นการพัฒนาไปอีกระดับหนึ่ง เป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น และเป็นกลุ่มที่รวมกลุ่มย่อยในหลาย ๆ อำเภอมารวมถึงกำหนดเป็นมาตรฐานที่ใช้ร่วมกัน

• พันธมิตรธุรกิจ คืออะไร จำเป็นต่อชาวนาหรือไม่

เกษตรกร : พันธมิตรธุรกิจ คือ เพื่อนร่วมกันค้าขาย ให้ความยุติธรรมซึ่งกันและกัน ไม่เอาเปรียบกัน ต้องให้ความรู้ แนะนำ และส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ความรู้การจัดการ การเงิน การวางแผนการผลิต และการกระจายสินค้าสู่ตลาด *เรื่องเกษตรอินทรีย์*: มีสภามูลนิธิต่างๆ ให้เราเข้าไปเรียนรู้ ไทยแพน ข้าวขวัญ กรมวิชาการ *ส่วนเรื่องตลาด*: มีสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเข้ามาช่วย เข้าถึงเราแต่สมาชิกยังไม่ค่อยมีเวลา และสมาชิกยังไม่สามารถเดินทางที่จะไปออกร้านได้ นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสไปร่วมประชุมกับไทยแพนที่กระทรวงพาณิชย์ด้วย กลุ่มของเราเวลาจะหาข้อมูลก็จะหาข้อมูลที่เว็บไซต์ของตลาดไท แต่เราต้องไปเทียบกับราคาทั่วๆ ไปตามท้องตลาด ซึ่งไม่มีของเกษตรอินทรีย์ให้เราเทียบได้ สินค้าของเรามีการจำหน่ายที่ตลาดคนเดิน จะจำหน่ายเท่าไร ผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคาเองได้ ตั้งตามอัธยาศัย บางครั้งตั้งราคาสูงเกินไปจะไม่มีใครซื้อ เช่น มะนาวออกผลมามาก ไม่รู้จะไปจำหน่ายที่ไหน ที่ตลาดนัดจำหน่ายกิโลกรัมละ 10 บาท แต่เราทุน 1.60 บาท ก็จะ

จำหน่ายไม่ได้ จึงไปที่วัดมีคนมาช่วยซื้อ หมดไป 200 ลูก และนำเงินที่ได้นั้นมาให้กับเกษตรกร เกษตรกรของเรา 20 บาท แต่ผักในตลาดนัด 3 อย่าง 10 บาท และเป็นเคมีด้วย ชาวบ้านเลือกสุขภาพ แต่ก็สนใจเรื่องราคาด้วยเช่นกัน

• การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์ มีความสำคัญหรือไม่ และเราได้อะไรจากกลุ่ม

เกษตรกร : 1) ความรู้ 2) การตลาด: การหาตลาดใหม่ ๆ 3) อำนาจการต่อรอง 4) การพึ่งพาซึ่งกันและกัน 5) ร่วมมือซึ่งกันและกัน

• อะไรคือปัจจัยที่ทำให้การพึ่งพาและร่วมมือกันยั่งยืน

เกษตรกร : 1) ความซื่อสัตย์ 2) การเสียสละ 3) การเป็นผู้ให้ 4) การไม่เห็นแก่ตัว 5) การมีความรับผิดชอบ

• มีความจำเป็นต้องเข้ามาเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีส่วนร่วมในการวางแผนธุรกิจหรือไม่

เกษตรกร : จำเป็น เพราะไม่ใช่จำเป็นแค่ความรู้ในการที่เรามีอาชีพ แต่ความรู้ในการที่เราจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขด้วย และชาวนาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจ

• สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ชาวนาอยู่ในอาชีพอย่างยั่งยืน และจุดมุ่งหมายที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการคืออะไร

เกษตรกร : ความจริงแล้วเป้าหมายทุกคน คือ เงินทุน ค่อยตามมาด้วยความรู้ในการทำนา และการรวมพลังกัน และจุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมโครงการ คือ อยากทำนาได้อย่างยั่งยืน อยากขายข้าวให้ได้ราคาดี และต้องมีนักวิชาการเข้ามาช่วยเกษตรกรด้วย

• ห่วงโซ่คุณค่า

เกษตรกร : คณะกรรมการ ได้แก่ คุณปัญญา ใคร่ครวญ เป็นประธานกรรมการ, คุณมานิตย์ แทนเพชร เป็นรองประธาน, คุณธเนศ หอมทวนลม เป็นเลขานุการ, คุณเสมอจันทร์ โชติกเดชาณรงค์ เป็นฝ่ายบัญชี, คุณกษมา สนิทวงค์ ณ อยุธยา เป็นเหรัญญิก, คุณงามตา งามยิ่ง เป็นประชาสัมพันธ์, คุณมนตรี ศรีเหรา เป็นผู้ประสานงานที่อู่ทอง ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 20 คน และคุณรัชนี วิเศษสิงห์ เป็นผู้ประสานงานที่กาญจนบุรี มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 12 คน

ตอนนี้กลุ่มฯ จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมเกษตร ปี 2557 เดิมเป็นวิสาหกิจในนามของเพื่อนพึ่งพา ในปีแรกมีการเข้าร่วมกับโครงการส่งข้าวกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่เมื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการของกลุ่มฯ แล้วไม่สามารถไปเข้าร่วมได้ ระเบียบเรามีทุนเรือนหุ้น มีเงินฝาก ดอกเบี้ยปีละ

300 ให้ 15,000 บาท หลายคนเดือดร้อนทำนาไม่ได้ มีเฉพาะบางคนที่เป็นลูกค้า องค์ความรู้ของคุณปัญญา คือ การลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าผลผลิต การพัฒนาคุณภาพข้าวออร์กานิค ทั้งด้านเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี และสารเคมี

ความจริงแล้ว ทุกคนที่จะเข้ามาสู่ตลาดเกษตรอินทรีย์ต้องทราบก่อนว่า เป้าหมายของเกษตรอินทรีย์คืออะไร และต้องเข้าใจว่าทำไมต้องเกษตรอินทรีย์ เครื่องมือของเกษตรอินทรีย์ ก็คือ การพัฒนาสิ่งมีชีวิต แทนที่เราต้องพึ่งพาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ปุ๋ยนิเวศน์ การสร้างระบบนิเวศน์เกษตรอินทรีย์มีเท่าไหนทำเท่านั้น

ตอนนี้คุณนิตยา กำลังจะทำขนมไทยส่ง Lemon Farm เช่น ขนมไข่ปลา ขนมต้ม ข้าวต้มมัด และขนมเทียน สาขาละ 65 กล่อง เรามี 14 สาขา เวลาจัดไป พอสินค้าของเราน้อย เข่งที่เขาเอาไปมันก็จะเสียพื้นที่ เราลงที่แจ้งวัฒนะ จุดกระจายสินค้าที่เดียว เวลาสัก 6.30 น. รถขนส่งจะออก เครื่องมือยังไม่ค่อยพร้อมนัก วันที่ 29-30 กลุ่มฯ มีภารกิจต้องไปศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยกระทรวงพาณิชย์

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูลย์ : ตลาดห่วงโซ่ คือทุกคนมีส่วนที่จะเป็นเจ้าของแบรนด์ และมีส่วนที่จะขับเคลื่อน และแสดงตัวตนออกไป พลังของการผลิตมันจะสอดคล้องกับการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ B to B หรือ B to C ก็ได้ แต่ส่วนใหญ่เน้น B to B คือ ต้องมีทรัพย์ B คือ Business และ C คือ Customer ผู้บริโภค/ลูกค้า แต่ในความเป็นจริงแล้วทุกคนล้วนมีสิทธิ์ที่จะเป็นทั้งผู้ขาย และผู้บริโภค วิธีการนี้มันจะเกิดอย่างค่อยเป็นค่อยไป ก็ต่อเมื่อทุกคนขับเคลื่อนอย่างจริงจัง เพราะเท่าที่ผ่านมากลุ่มฯ ทุ่งทองยั่งยืนก็เคยคิดว่าจะจำหน่ายออกไปไม่ได้ แต่เมื่อเราเกิดการสื่อสารขึ้นมา เกิดการรวมกลุ่ม ทำให้ผู้บริโภคเริ่มติดในแบรนด์ของกลุ่มฯ แต่มันก็เริ่มมีเรื่องของกิเลสเข้ามา คือ การที่อยากจะได้ส่วนแบ่งมากที่สุด ก่อให้เกิดเป็นปัญหา ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาแทรกมากมาย มองเห็นสิ่งที่เห็นแต่ไม่ได้มองเห็นสิ่งที่เป็นจริง มันไม่ใช่สิ่งที่เราเป็น แต่เป็นเพราะเราอยากได้ แค่เพียงเพราะเขาเอามาล่อเท่านั้น เราจึงต้องมาเติมสิ่งที่เราขาด ดังนั้นต้องหาเพื่อนมามากๆ อย่าง Lemon Farm เพราะเขาชัดเจนกับกระบวนการ มีกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มขับเคลื่อนได้อย่างเพิ่มพูนความรู้ เราไม่มีกระบวนการ เราไม่มีองค์ประกอบ เราเลยต้องหาเพื่อนมาช่วยกลุ่มฯ หากิจกรรมมาช่วย กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเสียสละมากที่สุด มีคนถามเราว่าเราทำได้อย่างไร แต่เราก็บอกเขาว่าเราไม่ได้ทำอะไร เผอิญว่าเหตุปัจจัยของทุกคน มันอยู่ในช่วงเวลาที่ทุกคนกำลังหาที่ลง เผอิญว่าความคิดตรงกับคุณปัญญา ที่คิดว่าแม้ทำแล้วมันไม่สำเร็จ แต่ถ้าเราไม่ทำ แล้วใครจะทำ วันนี้ทำให้เรารู้ว่าถ้าไม่มี Model แล้วใครจะทำตาม คุณปัญญาเป็นคนที่มีปรัชญาในตนเอง พอเรามีอุดมการณ์เดียวกัน แล้วเราก็พร้อมที่จะนำธรรมะเข้ามาใช้ร่วมกับกลุ่มฯ เพราะกิจกรรมมีผล บุญมีค้ำ กิจรรมก็จะเจริญ แต่การเดินของเรามันทำให้เรารู้ว่า ที่เราเจริญเพราะเรามีผัสสะ มีการขัดเกลา กลุ่มที่ทำเกษตรอินทรีย์ เป็นกลุ่มที่เดินไปอย่างมุ่งมั่นและเติบโต ไม่มีกลุ่มไหนเลยที่ไม่ปฏิบัติธรรม แบรนด์ธุรกิจที่เข้มแข็ง คือ แบรนด์คนดีก็คือต้องอยู่ในศีล

5 หากพบกับปัญหาก็ตามเท่าทันมัน และเดินด้วยมรรคมีองค์ 8 ความบริสุทธิ์เท่านั้นที่จะชำระทุกสิ่งในโลก เราไม่ได้ทำเพื่อโลกธรรม เพื่อตำแหน่ง เพื่อจะได้มีคนมาสรรเสริญเยินยอ เรื่องปุ๋ยหมัก เดือนที่ 1 ทำการย่อยสลาย เดือนที่ 2 ปูพื้น เดือนที่ 3 ติดตามการประเมิน มันจะงอกกี่เปอร์เซ็นต์ และเดือนที่ 4 อบรมเชิงปฏิบัติการ สิ่งที่เราใช้ คือ Know how เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มฯ ก็จะเข้าสู่นาข้าวที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยน พอสีเสร็จกลับไปสู่ IMO เช่นเดิม และมาเปรียบเทียบกับนาเคมีที่ทำอยู่ แล้วคำนวณต้นทุน ทุกคนทำงานเพื่อตนเอง เพราะรายได้ส่วนใหญ่คงที่อยู่แล้ว ประเทศชาติจะเป็นอย่างไรก็ไม่ใช่เรื่องของเรา ปัญหาของเกษตรกร คือ เขาไม่ยอมจ่ายเงินค่าปุ๋ย มีเงินไปให้เขา เขาก็ไม่ได้นำไปทำอะไร วันนี้เกษตรกรต้องมาด้วยความ Smart และเราก็ทราบว่า เราจะให้เขา startup ได้อย่างไร คำว่า startup คือ การก้าวกระโดด วันนี้เรามีเครื่องมือแล้ว ศิรษะอโศกคิดกระบวนการมา กระบวนการหมกดินด้วยทุกสูตร เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง จุลินทรีย์นม แล้วนำกระบวนการทั้งหมดทำแบบ scale โดยการสกัดจุลินทรีย์เข้าไปในแคปซูล ทดลองมาประมาณ 3 ปี จากเครือข่ายอโศก ตอนแรกประเทศอินเดียนำเครื่องมาช่วย ภายหลังประเทศจีนมาดูงานที่ศิรษะอโศกได้พาผู้ว่ามณฑลจากจีนมาดูงาน อาจารย์บุญรุ้ง สีดำ อาจารย์ที่ศิรษะอโศก เก่งในเรื่องการสร้างเครือข่าย ทำปุ๋ยอินทรีย์ให้เหมือนกับหมกดิน คนอินทรีย์เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยไม่จำเป็นต้องใช้สมุนไพร ดูแลตัวเองได้ ทำให้ร่างกายมีองค์ความรู้ ต้องเดินทางสายเศรษฐกิจพอเพียง คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน

เลิกประชุมเวลา 15.00 น.

7. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 กรกฎาคม 2560 เวลา 9.30 – 12.30 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. คุณถม	พรายประทีป	ประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	เลขานุการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณสนธยา	บุญประเสริฐ	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7. คุณพิมพ์	มากมูล	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณบรรจง	นามไว	เหรัญญิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณบุญส่ง	เกิดรอด	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณบุญชู	สวัสดี	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณสมจิตร์	จีวะ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณวินัย	คำโหย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณประสิทธิ์	สวยงาม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14. คุณสุริน	คำโพธิ์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15. คุณบุญเลื่อน	ขันทรัพย์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16. คุณเสือง	ขันทรัพย์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17. คุณชีพ	คำโพธิ์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18. คุณบังออน	คำโพธิ์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19. คุณแฉล้ม	มาเกิด	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20. คุณวิเชือน	เนตรน้อย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
21. คุณยิ้ม	คำสม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22. คุณเลิศ	ลำพู	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
23. คุณบุญมาก	คงทอง	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
24. คุณชุติพงศ์	ศักดิ์ธีรสุนทร	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
25. คุณประเทือง	เกตุวิสุทธ์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

26. คุณสมัคร	ชุ่มชื่น	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
27. คุณลือชัย	น้อยจ้อย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
28. คุณเสงี่ยม	ประทุมเทือง	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
29. คุณขันเงิน	เอกพัน	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัดด
30. คุณลอม	รักมิตร	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
31. คุณสาธิต	รักมิตร	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
32. คุณสะเทิ้น	คนมี	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
33. คุณวรางคณา	พราหมณ์น้อย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
34. คุณสงวน	พรายประทีป	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
35. คุณป่วน	อ่วมแสง	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
36. คุณเงียบ	สอนบุญ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
37. คุณอำพร	กลิ่นอุบล	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
38. คุณบุญนาถ	ยิ้มแย้ม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
39. คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
40. คุณพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
41. คุณศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
42. คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

คุณศิริชัย จันทร์นาค : เราควรมาเน้นเรื่องของการมาร่วมกันทำ และทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เหมือนที่อื่น ๆ ทำอย่างไรให้มีจุดขายบางอย่างเป็นของตนเอง เหมือนอย่างเช่นวันนี้ที่เรามาเปิดตลาดเกษตรกร มันก็เป็นจุด ๆ หนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนกับที่อื่น ๆ จะทำอย่างไรให้เขาเชื่อมั่นได้ว่าของที่เราทำนั้นมันดีจริง ๆ และมีคุณภาพจริง ๆ และเชื่อมั่นว่าผู้บริโภคไม่ค่อยเกี่ยงเรื่องราคาอยู่แล้ว ถ้าของเราดี และมีคุณภาพ ดังนั้นตรงนี้จึงเป็นที่มาของการมาประชุมหารือกัน หากชุดนี้ประสบความสำเร็จ เราจะขยายให้สมาชิกสหกรณ์บ้านลาดทั้งหมดที่มีอยู่ประมาณ 6,000 คน อาจจะไม่ต้องพันธุ์ข้าวพันธุ์เดียวกัน แต่เป็นพันธุ์ที่ตนถนัด แต่เราจะทำในรูปแบบเดียวกัน อาจจะเป็นการสร้างเอกลักษณ์แต่ละจุด ๆ ในโซนของอำเภอบ้านลาด อยากให้มีส่วนร่วมกันทุกคน เพราะเป้าหมายทุกคนต้องมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ถ้าเรามาทำร่วมกัน หาแนวทางร่วมกัน ทำแบรนด์ข้าวของเราขึ้นมา ต่อไปในอนาคตก็ไม่ต้องไปพึ่งใคร เพราะจะมีคนมาถามหาแบรนด์ของเราเองว่าข้าวแบบนี้มีไหม อย่างเช่น เมื่อก่อนข้าว

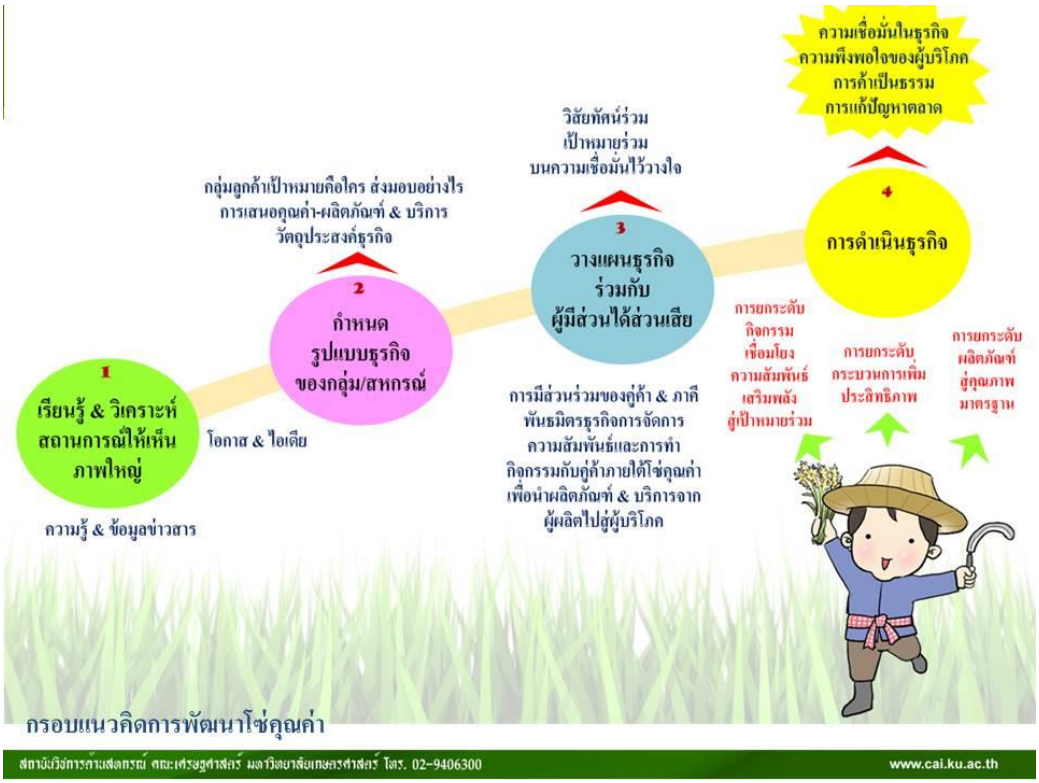
ไรซ์เบอรี่ของอำเภอเขาย้อย ของคุณไพโรจน์ พ่วงทอง ที่ได้เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพทำนา ปี 2555 พอทำสำเร็จเขาจำหน่ายได้ราคา กิโลกรัมละ 80 บาท ซึ่งข้าวขาวกิโลกรัมละ 16 บาท แต่อย่างของเราจำหน่ายกิโลกรัมละ 40 บาทก็พอได้ ซึ่งในเบื้องต้นวันนี้ท่านอาจารย์ก็ได้ข้อมูลจากพี่น้องที่มาเข้าร่วมในวันนี้ แต่ปีนี้ก็ควรวิเคราะห์สถานการณ์ข้าวไว้สักหน่อย ถ้าเป็นไปตามพยากรณ์ดินฟ้าอากาศนั้น น้ำก็อาจจะท่วมได้ ตั้งแต่ชัยนาทลงมา ภาคเหนือตอนบน อยู่สักประมาณปลาย ๆ เดือนสิงหาคมหรือกันยายน ถ้าดูทั้งหมดตามนโยบายรัฐบาลด้วย ก็จะต้องลดพื้นที่ทำนา และข้าวในสต็อคของรัฐบาลไม่มี ฟิลิปปินส์และต่างประเทศสั่งข้าวจากประเทศไทย โดยเฉพาะข้าวนึ่ง ตนยังมองแนวโน้มว่าข้าวไม่ต่ำกว่า 9,000–10,000 ขึ้นไป การทำข้าวลักษณะนี้มันไม่ค่อยยั่งยืน เป็นไปตามกลไกตลาด มีขึ้นและมีลง แต่หากเรามาทำในลักษณะที่มาหาแนวคิดร่วมกัน ซึ่งเป็นความต้องการของสหกรณ์อยู่แล้ว ที่จะให้สมาชิกมาร่วมกันทำให้ข้าวของเรามีเอกลักษณ์ และจุดขายของเราเอง เช่นนี้จะยั่งยืนกว่าการที่จะต้องมารอโรงสี ซึ่งโรงสีก็ต้องรอตลาดต่างประเทศ แล้วมากำหนดราคารับซื้อจากพี่น้องสมาชิกสหกรณ์ ยกตัวอย่าง ชมพู่เพชร มันไม่มีที่อื่น ก็กำหนดราคาได้เลย กิโลกรัมละ 300 – 500 บาท ผู้บริโภคก็ซื้อ ดังนั้นข้าวก็เช่นเดียวกัน หากวันนี้เราคิดกันได้เบ็ดเสร็จว่า ข้าวเรามีคุณสมบัติเด่น ดีอย่างไร แล้วต้องการราคาไหน มีคุณสมบัติบอกให้ผู้บริโภคทราบว่าเราแตกต่างจากที่อื่น ๆ ซึ่งสหกรณ์สามารถช่วยสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ ข้าวที่จะนำมาเข้าโครงการกับเรา ขอโดยเฉลี่ย 10 ไร่ 40 คน ทั้งหมด 400 ไร่ โดยเฉลี่ยข้าวที่ได้จะประมาณ 80 ถังต่อไร่ ทั้งหมด 320 ตัน เราจะมาหาจุดร่วมกันว่าเราจะทำอย่างไร ยกตัวอย่างข้าวพันธุ์ชัยนาท สหกรณ์บอกว่าจะได้ต้นข้าวที่ดี แต่คนทำนาบอกว่ามันทำได้ยาก โรคแมลงมีมาก ทำออกมามากแต่ได้ผลผลิตออกมาน้อย ตรงนี้ที่เราต้องมาร่วมกันคิดแก้ปัญหา ถ้าเราใช้ข้าวพันธุ์ชัยนาทได้ และสหกรณ์ก็รับซื้อเองทั้งหมด รวมทั้งประกันราคาให้ด้วย แต่จะเข้ามาโครงการนี้ก็ต้องนำความซื่อสัตย์และการมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมด้วย นั่นจึงเป็นสิ่งที่ตนเชื่อว่า ถ้าหากเราทำแบบนี้ได้จริง ๆ จะนำไปสู่การที่เกษตรกรผู้ทำนาจะอยู่รอดด้วยลำแข้งของตนเอง นอกจากนี้หากเข้าโครงการเป็นระยะเวลาสักพักแล้ว เราสามารถนำเอาของชุมชนที่ต่อยอดของรัฐบาลมาใช้ในโครงการนี้ก็ได้เช่นกัน หากเราทำกันเข้มแข็งเช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นที่จะต่อรอนโยบายและเงินจากภาครัฐบาล ตนตั้งปณิธานไว้ว่า อยากให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง เป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่น ๆ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้อื่นได้มาดำเนินการตามรอยนี้ได้ ความจริงรอยนี้ ก็คือ “ศาสตร์พระราชา” และรอยนี้ คือ “รอยการเดินตามพ่อหลวงของเรา” กลุ่มเกษตรกรเข้มแข็งได้ด้วยตัวของเขาเอง ดีกว่ารอว่าเมื่อไรรัฐบาลจะมาช่วยเหลือสนับสนุน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : วันนี้เราจะมาสร้างประวัติศาสตร์บนแผ่นดินพ่อ “มุ่งมั่นสานต่องานที่พ่อทำ น้อมนำปณิธานสหกรณ์” ความจริงเราพึ่งพาตนเองได้ นี่คือสหกรณ์ที่พ่อสอน เรามีสมาชิกตั้ง 9,000 คน 82 กลุ่ม คุณประเทืองได้กล่าวว่า ชอบความเป็นสหกรณ์ เพราะมีการจัดสรรกำไรสุทธิให้แก่สมาชิก นี่คือธุรกิจที่ท่านเป็นเจ้าของ มีการจัดเป็นกองทุนสวัสดิการสาธารณประโยชน์ มีการจัดเงินทุนศึกษาดูงาน และการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ ถ้าหากเราเป็นบริษัท เราก็จะไม่ธรรมดา เพราะเรามีแผนเงินทุนที่จะไปสนับสนุนการขยายงานให้มันมั่นคง ดังนั้นนักวิชาการมองว่าความมั่นคงมันมีเสถียรภาพในธุรกิจ นี่คือโครงสร้างพื้นฐานของเรา ทุนมีแล้ว ความรู้เราก็มีมาก แต่ที่สำคัญเรามีธุรกิจมากมายเลย ทั้งตลาดกลางข้าวเปลือก ตลาดกลางผักผลไม้ ร้าน Farmer Shop จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าวัสดุก่อสร้าง นอกจากนี้เรายังมีเมล็ดพันธุ์ รถเกี่ยวนวดข้าว พวกเราทำอย่างไรถึงมีวินัยทางการเงิน ทำอย่างไรให้โรงสีที่ลงทุนไปแล้วใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด เรียกได้ว่าของเรามีทุนมาก มีทั้งทุนที่เป็นตัวเงิน และทุนความรู้ หรือที่เรียกว่า “Infrastructure โครงสร้างพื้นฐาน” ทำอย่างไรให้ชาวนาของเราอยู่ในอาชีพได้อย่างยั่งยืนและจำหน่ายข้าวได้ราคาดี วัตถุประสงค์ปีหนึ่งของเราจะมาหาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ ความจริงเกษตรกรที่นี่ทราบถึงต้นน้ำกันแล้ว เช่น ผลิตอย่างไร หนอนมันกินอย่างไร ควบคุมน้ำอย่างไร ช่วงการหว่านเมล็ดและเก็บเกี่ยวเมื่อไร โครงการนี้จะเข้ามาช่วยเติมกลางน้ำกับปลายน้ำ เช่น การแปรรูปจะทำได้อย่างไร เป็นต้น ท่านนายกหลาย ๆ ท่านเคยพูดถึงว่า ประเทศไทยเราหลงทาง เราเป็นผู้ส่งออกข้าว แต่ตลาดข้าวของเราในโลกนั้นแคบมาก หากประเทศอื่นไม่มีปัญหาเขาก็จะไม่มาซื้อกับประเทศไทยเรา ราคาข้าวก็ตก ฉะนั้น รศ.จุฑาทิพย์ ได้สังเคราะห์มาเป็นระยะเวลานานว่า นโยบายชาตินั้นหลงทาง เพราะเรื่องตลาดข้าวมีแค่นิดเดียว ดังนั้นประเทศเราน่าจะไปสนใจเป็นเรื่องอื่น ๆ เราปลูกข้าวน้อยกว่า แต่เราส่งออกข้าวมากกว่า เราบริโภคน้อยเหลือมาก ดังนั้นจึงมีความคิดว่าไทยควรลดการส่งออก และเพิ่มการบริโภคให้มากขึ้น นี่เป็นที่มาของการลดพื้นที่ปลูกข้าวในนโยบายของรัฐบาล ข้าราชการกับเกษตรกรคิดแตกต่างกัน เพราะข้อมูลไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงควรมีการจัดฐานข้อมูล หากชาวนาลดพื้นที่ปลูกข้าว แต่ไม่มีใครมาสานต่อจะทำให้แย่ลงไปอีก ฉะนั้นควรช่วยเหลือโดยการรับซื้อเอาไว้ เพราะเชื่อว่าสหกรณ์เป็นที่เดียวในโลกที่นึกถึงสมาชิกและชุมชน นี่คือเอกลักษณ์ของเรา ดังนั้นที่กล่าวมาทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า การทำงานต้องมีการบูรณาการ และระเบิดจากข้างใน ที่นี่ต้องเป็นศูนย์เรียนรู้บ้านลาด รู้จักไปทั่วอาเซียน

รศ.จุฑาทิพย์จะมาสรุปบทเรียนหลังจากทำให้ดูและเป็นชิ้นเป็นอันที่ว่าจาก 3 ล้าน เป็น 10 ล้าน จะต้องทำอย่างไร 1) เราจะมาเรียนรู้และวิเคราะห์สถานการณ์แบบมีส่วนร่วมกัน โดยจะชวนมา

เห็นภาพใหญ่ของธุรกิจข้าว แต่ไม่เหมือนสุพรรณและข้าวหอมมะลิ แต่หน่วยราชการ จะคนละภาพใหญ่เลย และศูนย์เรียนรู้ของเราจะมีความรู้และข้อมูลข่าวสาร ภาพใหญ่ต้องมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง ใครเป็นผู้ปลูกข้าว พอปลูกเสร็จ และเกี่ยวเสร็จแล้วมันจะไปที่ไหน จะใส่ถุงตราอะไร จะขนาดกิโลกรัมเท่าไร และจะแวคคิวอัมไหม ความจริงผู้จัดการมีภาพออกมาแล้ว แต่นักวิชาการจะเข้ามาช่วยมองช่องว่างและโอกาส และมาพูดคุยกัน 2) เราจะมามองวัตถุประสงค์ของการทำข้าวครั้งนี้ เราจะมีทิศทางไปทางไหน จะไปจำหน่ายให้กับใคร อาจจะมีข้าวที่ผู้บริโภคออเดอร์มาเหมือนกล้วยหอมก็ได้ แล้วที่เราจะทำต้องมีใครมาช่วยหรือร่วมมือกับเรา 3) ฉะนั้นระหว่างปีเราก็จะทราบว่าใครจะมาเป็นพันธมิตรและภาคี ถ้าต้องการราคาที่ดี ก็ต้องยกระดับคุณภาพก่อน ตอนที่ได้ทำการสัมภาษณ์ยังเห็นอุปสรรคอยู่สักหน่อย และ 4) เราต้องลงพื้นที่และวิเคราะห์ดูว่า ปัญหาที่นี่เป็นอย่างไร พื้นที่ที่นี่เป็นอย่างไร ระบบน้ำเป็นอย่างไร พอเราส่งมอบเรื่องข้าวก็จะส่งต่อให้กับฝ่ายจัดการเป็นคนจัดการ

คำว่า “ธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม ตัวละครมีอยู่ 3 ตัวหลัก ๆ คือ เกษตรกร สิ่งที่เราวางแผนต้องมีตัวเลขจริง ๆ ตอนที่เราลงมือปลูก จะทราบเลยว่าตลาดเราอยู่ที่ไหน เราต้องช่วยกันทั้งภาครัฐและท้องถิ่น เพราะจะเอาภาครัฐ และภาคท้องถิ่นมา ไม่เอาเปรียบ เราจะมาช่วยยกระดับ เพราะเราจะยก 3 ยก เราจะยกระดับกิจกรรมของสหกรณ์ ยกระดับกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ ดังภาพ

โดยเราจะค่อย ๆ ปรับข้าว GAP และในถุงผลิตภัณฑ์จะเขียนคุณสมบัติของข้าว จุดนี้จะทำให้จำหน่ายข้าวได้ราคาดี แต่ต้องผ่านการรับรองแบบกลุ่ม ที่มาทำงานวิจัยในครั้งนี้มิได้ทำเรื่องข้าว หากแต่ทำเรื่องคนปลูกข้าว ทำอย่างไรถึงจะมีความรู้เท่าทัน เราจะมาเชื่อมโยงธุรกิจ มีแผนธุรกิจ จะมีการพัฒนาระบบสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมด โดยการที่จะต้องไม่ให้เกษตรกรรับภาระมากขึ้น แต่จะทำอย่างไรให้เกษตรกรทำงานน้อย แต่ได้รายได้ที่มากขึ้น ซึ่งเป็นปณิธานของเรา หมุดตัวที่สองสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งเรียนรู้การสร้างสรรค์นวัตกรรม หมุดตัวที่สามจะมีภาคีพันธมิตรมาอยู่ด้วย จะมาคิดการค้าที่เป็นธรรม ไม่เอาเปรียบ และช่วยเสริมพลังกับเรา รศ.จุฑาทิพย์ ถนัดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แล้วเอาชาวนาเป็นตัวตั้ง แต่จะมาจับมือกับสหกรณ์ สหกรณ์มีเอกลักษณ์ของตัวเอง คือ ช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีผ่านอาชีพของเขา เราใช้ค่านิยมสหกรณ์ คือ การพึ่งพาและร่วมมือกัน ต้องมีเงินทุน และต้องมีความรู้ คือ ต้องรู้เท่าทันว่าดินและน้ำเราเป็นอย่างไร โรคแมลงจะมาตอนไหน ชลประทานจะทำการปล่อยน้ำตอนไหน แต่จะวางแผนอย่างไร ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ต่าง ๆ เราจึงต้องใช้ข้อมูลข่าวสาร

ระดมความคิด : เป้าหมายในการทำนาของท่านคืออะไร – เป้าหมายการทำนาที่ทำแล้วได้ผล ทำนาแล้วต้องได้นา มิใช่ยิ่งทำนายิ่งเป็นหนี้ สรุปเป้าหมายในการทำนา คือ 1) ต้องเพิ่มผลิตภาพ 2) ต้องหาตลาดให้ได้ เพื่อที่จะจำหน่ายให้ได้ราคา 3) ชาวนาต้องมีการวางแผนที่ดีและขยัน 4) ต้องมีปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม และมีความรู้อย่างไม่รู้จบ

คุณลักษณะข้าวที่ท่านต้องการบริโภค – การปรับเปลี่ยนเป็นข้าวที่ปลอดสารพิษ

ปัญหา/อุปสรรคของการทำนาที่ผ่านมา – 1) ปัญหาการจัดการน้ำ 2) ปัญหาเรื่องโรคแมลง และการใช้สารเคมี หากไม่ใช้สารเคมีมันจะไม่สามารถป้องกันได้ คุณลือชัยและคุณประเทือง จะเป็นเจ้าของเรื่องการทำนา GAP จะเป็นปัญหาหรือไม่

เรื่องที่ท่านต้องการให้แก้ไขอย่างเร่งด่วน – อยากให้แก้ไขเร่งด่วนเรื่องราคาสินค้า

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การสร้างแบรนด์ ก็คือ การที่ผู้บริโภคต้องมั่นใจว่าใครเป็นผู้ปลูกข้าว ปัจจุบันผู้บริโภคมีกำลังซื้อมาก แต่เราต้องเข้าถึงตลาดให้ได้ การทำนาอาจทำหลายแปลง แต่การจะนำข้าวเข้ามาสู่โครงการนี้ต้องเป็นข้าวพันธุ์เดียวกัน (กลุ่ม 8 ข้าวพันธุ์ชัยนาท กลุ่ม 19 ข้าวพันธุ์พิษณุโลก กลุ่ม 22 ข้าวพันธุ์สุพรรณ กลุ่ม 25 ข้าวพันธุ์สุพรรณ)

คุณถม พรายประทีป : ถ้าหากได้ราคาดี เราก็จะต้องทำข้าวให้ปลอดภัย การที่จะปรับข้าวเป็นชัยนาทหรือสุพรรณนั้น เราปรับได้ถ้าราคาดี พวกเราเกษตรกรต้องทำได้ เพราะเราไม่ได้ทำแค่ไม่กี่ไร่ เราจะนำมาแบ่งโครงการนี้ประมาณ 10 ไร่ เป็นสุพรรณหรือชัยนาท พวกเราคงจะทำได้

คุณศิริชัย จันทร์นาค : การที่ทุกคนมาประชุมในวันนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันคิดร่วมกันทำ การหาปัญหาและมาแก้ไขร่วมกัน และราคาให้เป็นเป้าหมายสุดท้าย มันจะเป็นสิ่งที่ตามมาหากทำได้ ไม่ควรตั้งเป็นอันดับแรก เพราะจะทำให้ผิดหวังได้ ดังนั้นการคิดร่วมกันเป็นความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้มีความสุขมากกว่าการได้เงิน

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

8. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัดในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 กรกฎาคม 2560 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4. คุณถม	พรายประทีป	ประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณสินร์	ทรัพย์อยู่	รองประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	เลขานุการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7. คุณพิมพ์	มากมูล	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณสนธยา	บุญประเสริฐ	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณบรรจง	นามไว	เหรัญญิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณมี	ทองพลุ	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณสายันต์	สุริโย	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณโสภิญ	มีลิ	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณยุพา	แก้วกอง	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14. คุณนุชณพา	แก้วสะอาด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15. คุณจันทิมา	ดนตรี	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16. คุณพิมพ์	บุตรสิงห์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17. คุณหยุด	นักเกสียร	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19. คุณประเสริฐ	ร้อยแก้ว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20. คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
21. คุณพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
22. คุณศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
23.คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ปี 2555 ได้ทำหลักสูตรชาวนามืออาชีพ โจทย์ที่ได้คือ ชาวนามืออาชีพต้องระเบิดจากข้างใน ซึ่งเป็นไปตามศาสตร์พระราชา โครงการ Inclusive Business เกิดขึ้นมาเพราะต้องการให้ชาวนามีที่นาอยู่ในมือของตนเอง มิใช่ไปตกอยู่ในมือชาวต่างชาติ และมีความเชื่อว่าสหกรณ์เป็นกลไกของประชาชนที่จะช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ การที่ได้มาทำโครงการนี้ เนื่องจากมีความต้องการที่จะทำอะไรให้กับเกษตรกรรายย่อย รวมไปถึงสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองนั่นคือ 1) สมาชิกให้ความร่วมมือกัน และ2) การที่คณะกรรมการดำเนินการต่างก็เข้ามามีส่วนร่วม มีความเป็นเอกภาพ และไม่ขัดแย้งกัน โครงการ Inclusive Business นี้ จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เนื่องจากเป็นการทำงานร่วมกันของภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญการที่จะลดความเหลื่อมล้ำได้นั้น คือ ต้องทำให้สหกรณ์มีบทบาทขึ้นมาจริง ๆ คำสำคัญของโครงการนี้ คือ ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม และจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ณ ที่สหกรณ์บ้านลาด จำกัด ซึ่งจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรม ดังคำที่ว่า “มุ่งมั่นสานต่องานที่พ่อทำ น้อมนำปณิธานงานสหกรณ์” ความจริงแล้วบ้านลาดแห่งนี้มีจุดแข็งมากมาย และมีเงินทุนที่เพียงพอ แต่เป็นเพราะยังไม่ทราบว่าตนจะทำนวัตกรรมที่ชาติต้องการได้อย่างไร แต่ธุรกิจข้าวเช่นนี้ไม่ได้บอกว่าทำแล้วจะลดความเหลื่อมล้ำได้ แต่ชาวนาทำนาแล้วจะได้นา ชาวนาจะมีรายได้เพิ่ม เนื่องจากสหกรณ์ไปสร้างมูลค่าเพิ่มให้ การจะพัฒนาข้าวได้นั้นต้องพัฒนาที่คนปลูกข้าวก่อนเป็นอันดับแรก

คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด : สิ่งที่มาจัดโครงการในวันนี้เพื่อให้มีทิศทางเดียวกัน โดยอาจารย์จะทำให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างไร เพราะชาวนาแต่ละคนก็มีความคิดที่แตกต่างกัน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท :การประชุมครั้งนี้มีความต้องการให้คณะกรรมการฯ เข้ามาช่วยกันออกแบบ เพราะท่านคือผู้บริหารเชิงนโยบาย ภายใต้การนำของประธานถม พรายประทีป โดยการนำตัวสมาชิกกลุ่มชาวนามาเป็นตัวตั้ง การปรับเปลี่ยนเคมี ซึ่งมันก็เป็นเรื่องที่ท้าทาย วันนี้จะมาระดมความคิด (Share Vision) กัน เพราะคนที่จะนำองค์กรได้นั้น ก็คือคณะกรรมการดำเนินการเมื่อท่านเห็นเชิงนโยบายแล้ว ท่านต้องสนับสนุน ผู้จัดการและทีมงาน 41 คน มันจึงจะเป็นเอกภาพเดียวกัน สมาชิก คือ คนที่สำคัญที่สุด เขาเห็นด้วยและอยากที่จะเป็นต้นแบบตลอดจนการเป็นกลุ่มนำร่องของการทำธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม คณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งเป็นฝ่ายนโยบาย ซึ่งจะต้องตกผลึกก่อน แล้วจึงจะนำไปจัดการต่อไปในฝ่ายจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นจะทำอย่างไรให้คน 3 กลุ่ม คือ คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ และสมาชิกสามารถที่จะเห็นภาพได้ตรงกัน ฉะนั้น ต้องทำคนปลูกข้าวให้เข้าใจกันก่อน การยกระดับรายได้ให้กับชาวนา สหกรณ์แห่งนี้จะสร้างความมั่นคง

ให้กับเครือข่ายที่อยู่ในห่วงโซ่ ดังนั้นต้องมาวางระบบให้เป็นเอกภาพใน mindsetของความคิดก่อนและจะสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้

คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด : หากสหกรณ์รวบรวมข้าวมาได้แล้ว จะสามารถไปจำหน่ายที่ไหนได้บ้าง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : โครงการที่เคยทำได้อย่างประสบความสำเร็จมานั้น คณะกรรมการ ฯ และผู้จัดการเป็นผู้ที่ทำสำเร็จ ทางเราไปแค่เป็นโค้ชหรือผู้ประสานสิทธิให้เท่านั้น ทางสถาบันฯ ถนัดเรื่องการจัดการเครือข่ายและความสัมพันธ์ การสร้างแบรนด์เชิงคุณค่า การสร้างภาคีพันธมิตร เราต้องมีตลาดที่แตกต่าง มิใช่ไปเป็นตลาดที่มีโครงสร้างเดิม ๆ การจะทำแผนธุรกิจกับใคร เราต้องคิดก่อนว่า “ตลาดเป้าหมายของเราคือใคร” อย่างเช่นที่นี่ คือ การทำไร่ ทำนา ปลูกกล้วยให้กับสหกรณ์และสิ่งสำคัญที่สุด คือ ต้องสร้างแบรนด์

คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด : ข้าวเกษตรอินทรีย์ที่เป็นข้าวคุณภาพ ในช่วงแรก ๆ การผลิตมันต้องใช้เวลา พอผลผลิตที่ได้มามันตกต่ำ ก็จะส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้สึกท้อแท้

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราต้องประณีต ต้องดูแลมัน ในความเป็นจริงแล้ว เราทำนาแล้วได้นา อยู่ในอาชีพที่ยั่งยืนและถ่ายทอดให้สู่ทายาทเกษตรกร ต้องมิใช่ผู้จัดการนาที่ใช้การสั่งเพียงอย่างเดียว แต่หากจะเป็นผู้จัดการนาที่ดีมีคุณภาพได้นั้นก็จะต้องดูแล มีระบบการบริหารจัดการที่ดี คราวนี้การไปศึกษาดูงาน เราไม่ต้องให้เขาจ้างเราไป แต่เราไปดูในที่ ๆ เราต้องการไปดูเองและเป็นที่ ๆ เรามั่นใจว่ามันดีจริง เราต้องเป็นแกนนำเชื่อมั่นว่าไม่ยาก มิใช่ทำไม่ได้ ไม่ท้อแท้ มิใช่ต้นทุนสูง ความเป็นจริงแล้วมิได้ลงทุนเรื่องเงินสด ต้องมีรายละเอียด ต้องมีความรู้เพื่อดูแลเขา เราจะเป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิตที่ให้ความรู้จริง ๆ กับผู้ที่ต้องการจะปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวจากการใช้เคมีไปสู่การปลอดสาร หลาย ๆ ที่ทำแล้วได้ผลจริง ๆ รวมไปถึงมันจะส่งผลที่ดีต่อทั้งสามฝ่าย เราจะมาพูดคุยกันเรื่องเมล็ดพันธุ์ ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลิตภาพสูง เรามิได้ให้เขามาลงทุนฟรี เขาก็ต้องได้ประโยชน์ด้วย เช่น ต้องการรายได้เพิ่ม ตัวเกษตรกรเองก็ต้องลงทุนด้วย สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม และท้ายที่สุดคนจะมาเรียนรู้กับเรา

*เป้าหมายความสำเร็จ*1) รายได้ต้องเพิ่ม 2) ผลผลิตต่อไร่ต้องสูง 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต

*วัตถุประสงค์ของการทำโครงการ*1) คนสำเร็จ : ก่อนที่จะทำธุรกิจข้าวสหกรณ์ได้นั้น ต้องพัฒนาที่ตัวชาวนาก่อน ทีมวิจัยต้องลงมาเก็บข้อมูลทุกเดือน จัดการความสัมพันธ์ ไปดูว่าเขาขาดโอกาสหรือมีโอกาสอย่างไรเพื่อที่จะไปหาผู้มีความรู้มาเสริมสนับสนุน สิ่งใดที่เกษตรกรต้องได้รับการเติมเต็ม เราก็จะประสานงานกัน ซึ่งก็หมายความว่า ผู้ปลูกข้าวนั้นจะรู้และเข้าใจอย่างแท้จริง 2)การที่หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่จะมาเป็นภาคีพันธมิตรต้องมีความเป็นธรรมกับเกษตรกร อย่างเช่นกรณีที่ญี่ปุ่นต้องการจะสั่งซื้อกล้วยกับทางสหกรณ์ กลุ่มเป้าหมายของเขามีไม่กี่ขนาด ดังนั้น สหกรณ์จึงต้องหาตลาดเพิ่ม ฉะนั้นหากเรารู้ธรรมชาติของการเกษตร เราจะมีการเจรจาต่อรองกันตั้งแต่แรก

หรือที่เรียกว่า "*การค้าที่เป็นธรรม*" เช่นนั้นแล้วเราจะต้องจับคู่ให้ได้ หากพันธมิตรผู้ใดไม่เอาเปรียบเราก็ต้องเลือกมา

สหกรณ์ต้องสร้างโซ่คุณค่า อย่าเข้าไปตามตลาดที่มันเคลื่อนไหวตามกลไกราคา นักวิชาการต้องพยายามดึงเอาพฤติกรรมผู้บริโภคและกระแสสังคมที่เขากำลังต้องการการตอบสนองออกมาให้ได้มากที่สุด ดังนั้นวิธีการทำงานในโครงการดังกล่าว จึงเป็นเรื่องของการบูรณาการ ทางทีมงานวิจัยต้องมาวิเคราะห์ว่า เรามีโอกาสอะไร คณะกรรมการดำเนินการจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ต้องมาวิเคราะห์ว่าข้าวตัวนี้จะใช้แบรนด์อะไร ต้องจัดการตัวละครสำคัญในโซ่คุณค่าให้ได้ 1) ห้ามเอาเปรียบกัน 2) ต้องมีเป้าหมายร่วมกันและ 3) ต้องเดินตามแผนธุรกิจแล้วจึงไปดำเนินตามธุรกิจ สำคัญที่ทักษะในการเจรจาต่อรองกับการมองเห็นภาพใหญ่ โครงการดังกล่าวเรียกว่าการบูรณาการ จากเรื่องเล็ก ๆ ก่อน โดยจะมี สกว. สถาบันฯ ภาครัฐ และเอกชน เข้ามาช่วยสนับสนุน เกษตรกรต้องยกระดับการผลิต พอเปลี่ยนจากเคมีมาสู่ GAP เราจะมีลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น เรื่องระบบการจัดการน้ำ ทางทีมงานจะนำข้อมูลมาจากภาครัฐมาให้กับสมาชิก แผนธุรกิจก็จะได้พื้นฐานมาจากการทำกล้วยหอมทองแล้ว แต่เราต้องมีการเจรจาต่อรองที่ดี วันหนึ่งเกษตรกรจะเป็นปราชญ์ชาวบ้านอยู่ในศูนย์เรียนรู้และเติมเต็มการลดช่องว่างด้วยการวิจัย

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นผ่านกลไกการวิจัย คือ 1) *ราคาเสถียร* ชาวนาจะได้วางแผนได้ว่าจะผลิตเท่าไรและมีรายได้เท่าไร 2)*พยายามลดต้นทุนให้มากที่สุด* โดยต้องใช้กลไกกลุ่ม ให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ซึ่งกันและกัน 3)*ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ* ถ้าจะเริ่มก็ต้องเริ่มจากชาวนา มันจะตอบโจทย์เรื่องความมั่นคงทางอาหาร เมื่อชาวนาทราบก็จะไม่ทิ้งนาไป เก็บไว้กินเหลือจึงจำหน่าย หน้าที่ของนักวิชาการจะเข้าไปช่วยทำการเจรจาต่อรอง ไม่ต้องกลัวข้าวจะจำหน่ายไม่ได้ เนื่องจากเราจะใช้ PAR (Participation Action Research) หรือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้น ก็คือโซ่คุณค่าของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดภายใต้แผนธุรกิจ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สิ่งที่ประชุมกันมานี้หลาย ๆ เรื่องนี้ต้องเข้าที่ประชุม บางส่วนต้องมีงบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาที่ยังพบอยู่บ้าง อาทิเช่น เรื่องของราคา เรื่องตลาดหรือจุดขาย เรื่องการเลือกพันธุ์ข้าวที่หลากหลายและยังสรุปไม่ได้ แต่หลาย ๆ กลุ่มก็เลือกพันธุ์ข้าวสุพรรณกันเป็นส่วนมาก แต่โดยส่วนตัวผู้จัดการแล้วคิดว่าข้าวพันธุ์ชัยนาทเป็นพันธุ์ที่ชอบที่สุด เพราะจุดขาย จุดเด่นมีมาก แต่ก็ต้องตามใจผู้ปลูก ที่มาประชุมในครั้งนี้ก็เพื่อที่ว่าจะได้เห็นตรงกันทั้งหมด เพราะจะทำแค่คนสองสามคนไม่ได้ ความจริงแล้วสมัยก่อนข้าวของบ้านลาดมีชื่อเสียงมาก รู้จักกันไปถึงจังหวัดสุราษฎ์ธานี แต่ปัจจุบันค่อย ๆ หายไป ดังนั้นเราควรจะทำอย่างไรเพื่อให้ชื่อเสียงตรงนั้นกลับมา และเกิดเอกลักษณ์ขึ้นมาอีกครั้งนอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่เรามอง คือ ความจริงแล้วไม่จำเป็นต้องไปทำแปลงใหญ่ตามนโยบายภาครัฐ แต่มันอยู่ที่กระบวนการ เพราะเมื่อคิดคำนวณแล้วก็พอ ๆ กับแปลงใหญ่ ปัจจุบันที่แปลงใหญ่บางพื้นที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเกิดจากการไม่มีส่วนร่วมของผู้ปลูกข้าวเป้าหมายที่เราทำโครงการนี้อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จทั้งหมดก็เป็นได้ แต่อย่างน้อยเราก็ได้พัฒนาแปลงนาขึ้นมา

ดังที่รัฐบาลกล่าวว่า “*ทำน้อย ได้ผลตอบแทนมาก*” อาจไม่ใช่ราคาที่ดีขึ้น แต่ผลผลิตที่มีคุณภาพขึ้นและมีความแตกต่างจากที่อื่น เช่นนี้ก็จะเป็นจุดขายหรือเอกลักษณ์ของสหกรณ์ เพราะสิ่งที่ต้องการจริง ๆ คือ ต้องการให้ผู้บริโภคมาถามถึงข้าวของเราว่ามันจะหาซื้อได้ที่ไหน มีจำนวนเท่าไร มีการจองล่วงหน้าเช่นเดียวกับทุเรียน หากเราเริ่มตั้งแต่วันนี้มันก็ยังไม่สายไป แม้ว่านโยบายของภาครัฐจะต้องการให้ลดพื้นที่การทำนาให้น้อยลง แต่เราต้องทำให้ข้าวของเรามีคุณภาพที่ดีขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของข้าวในตลาด *ปัจจัยที่สำคัญที่สุด* คือ ตัวสมาชิกและคณะกรรมการดำเนินการ อยากให้ตัวสมาชิกภูมิใจในตัวเองที่ได้ทำสิ่งนี้อย่างประสบความสำเร็จ เมื่อพูดถึงภาพรวม ๆ ที่ว่า ถ้าหากสมาชิกนำข้าวมารวมกันที่สหกรณ์ได้ทั้งหมด สหกรณ์ก็สามารถแปรรูปได้ด้วย เราก็จะสามารถเป็นผู้กำหนดราคาข้าวเองได้ อย่างปัจจุบัน ข้าวขาวได้แค่กิโลกรัมละ 16 บาท แต่หากมีแบรนด์เป็นของตนเอง จะกำหนด 25 หรือ 30 บาทก็ได้ ทำอย่างไรให้เขาต้องการเท่าเรา เราก็ต้องดูว่าข้าวเหมาะสมกับในสังคมอย่างไร จุดนี้ที่เราต้องมาร่วมกันคิด และในการขับเคลื่อนทั้งหมด คณะกรรมการดำเนินการจะมาเป็นบทบาทสำคัญ 1) การประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว 2) การอำนวยความสะดวกหรือเป็นมติที่จะทำให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จ และทายาทชาวนาเขาจะมีธุรกิจข้าวเป็นของตนเอง รวมถึงเป็นเอกลักษณ์ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ของเรา หากประกวดแล้วจาก 6,000 คน อาจจะได้ผลงานเพียง 40 คน แต่เมื่อมองดูที่ภาพรวม ๆ แล้ว มันจะเกิดผลดีในอนาคตอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับการขึ้นทะเบียนคนจนของรัฐบาล การที่ปีนี้มีคนมาลงทะเบียนเพิ่มขึ้น มันไม่ใช่ผลดีที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเลย ไม่ได้มองกำไรแค่ระยะสั้น ๆ แต่อยากให้มองระยะยาว ถ้าขับเคลื่อนด้วยความเต็มใจก็จะทำให้เราไปถึงเป้าหมายที่เราตั้งร่วมกัน

เลิกประชุมเวลา 15.30 น.

9. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 24 สิงหาคม 2560 เวลา 10.00 – 12.30 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณบุญเชียง	ทัพมณเฑียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
3.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4.	คุณอรไท	อาจหาญ	เกษตรกรอำเภออู่ทอง
5.	คุณณรงค์	บุญมี	รองนายกเทศบาลตำบลจรเข้สามพัน
6.	คุณถวิล	สังข์วรรณะ	รองกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สบก.
7.	คุณธวัช	สิทธิธัญญาศิลป์	กรรมการสิ่งแวดล้อมตำบลจรเข้สามพัน
8.	คุณสมนึก	ปทุมสูติ	กำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลจรเข้สามพัน
9.	คุณกำจัด	ช้างเขียว	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11.	คุณธเนศ	หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12.	คุณกนกพร	ล้อมทอง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
14.	คุณสุนทร	สุนทรวิภาต	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
15.	คุณทัศนีย์	หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
16.	คุณกษมา	สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
17.	คุณวัชรินทร์	คงธน	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
18.	คุณสวง	บุญเมฆ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
19.	คุณวงเดือน	ร่มเย็น	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
20.	คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
21.	คุณวาสนา	ปิ่นกุมภี	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
22.	คุณน้ำนาง	ฉิมพาลี	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

23.	คุณเต้าอี้	สหัตถภรชัย	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
24.	คุณสุทิน	แก้วคีธสุข	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
25.	คุณพีร์	สุขอร่าม	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
26.	คุณบุญสร้าง	อาจคงหาญ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
27.	คุณกัญญา	ศรีเหรา	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
28.	คุณอมร	วงษา	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
29.	คุณน้ำเชื่อม	บุญตำ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
30.	คุณทิพาพร	เซ้งเครือ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
31.	คุณอบ	อาจคงหาญ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
32.	คุณบุญหนุน	โพธิ์กุล	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
33.	คุณชิน	ศรีท้าว	ประธานชมรมคนเลี้ยงแพะเนื้อสุพรรณบุรี
34.	คุณน้องนุช	พุฒิตรีภูมิ	สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวอู่ทอง
35.	คุณธงชัย	กอบเกื้อชัยพงษ์	สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวอู่ทอง
36.	คุณอนุกูล	รัชตวงษ์	สมาชิกชมรมรักป่าหินงามลุ่มน้ำจระเข้สามพัน
37.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
38.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ในการที่จะยกระดับนวัตกรรมที่ผ่านมายังไม่หนักแน่นมากนัก เราทำบริบทในการส่งเสริมในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร และเป็นนโยบายของภาครัฐ เช่น การจำนำข้าว การประกันราคาข้าว แต่ในด้านการขับเคลื่อนจริงๆ นั้นยังไม่เกิดขึ้น

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ถนัดเรื่องของการรวมกลุ่ม และการมองให้ทะลุ มักลงไปหาแกนนำที่สามารถมองทะลุได้ ในสิ่งที่บ้านเรายังไม่สามารถไปถึงได้ คือ เรื่องนวัตกรรม จึงต้องยกระดับความรู้ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ดีหากชาวนามองถึงเรื่องการปลูกข้าวเพื่อส่งออก

คุณณรงค์ บุญมี : คนที่นี่วิถีชีวิต คือ การทำนาเกษตร ไม่ว่าจะตกต่ำอย่างไร แต่คนในชุมชนจรเข้สามพันก็ยังทำนาสืบทอดเช่นนี้ตลอดไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน เศรษฐกิจของเขาจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับราคาข้าว เนื่องจากขณะนี้พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิต คนจรเข้สามพันส่วนมากจะไม่ซื้อข้าวบริโภค เนื่องจากมีข้าวเป็นของตนเองอยู่แล้ว การดำรงชีวิตของคนจรเข้สามพันกินอยู่แบบพอเพียง โดยเฉพาะกลุ่มของคุณปัญญา ใคร่ครวญ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : โจทย์ที่อยากให้กลุ่มนี้เป็นต้นแบบในการยกระดับไปอีกระดับหนึ่ง เป็นหลักที่ประเทศเรามีแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมองว่าต้อง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง สิ่งที่อาจารย์มาที่นี้มี 2 เรื่อง ประเทศไทยต้องยกระดับขีดความสามารถกลุ่ม แม้จะไม่ใหญ่เท่าสหกรณ์ แต่มีความสำคัญและใกล้ชิดกันมากกว่า ยิ่งหากมีแกนนำที่เป็นตัวแบบและมีความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ เราน่าจะพากันเดินไป ท่านณรงค์จะตีกรอบความฝันในเรื่องนี้อย่างไร

คุณณรงค์ บุญมี : การจะทำฝันให้เป็นจริงได้นั้นต้องใช้เวลาอย่างมาก รวมไปถึงหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยก็ต้องเข้ามาช่วยกัน เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร ในการตีกรอบต้องใช้เวลา เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามา โดยการมองภาพรวมว่า ถ้าเราเติมรอยฝัน ตามรอยพ่อ แม้ไม่ได้ร่ำรวย แต่ก็ไม่ได้มีหนี้สิน มันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมาก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : หากมองจุดแข็งของเรากับนโยบายรัฐและมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ท่านอรไทคิดว่าควรไปในทิศทางไหนในเรื่องการยกระดับข้าว

คุณอรไท อาจหาญ : หากจะส่งเสริมตำบลจรเข้สามพันหรือทั้งตำบลอู่ทอง พื้นที่ของเราส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา เรามีนโยบายว่าจะพัฒนาด้านการเกษตร เป้าหมาย คือ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต 20 เปอร์เซ็นต์ สิ่งนี้คือแกนหลัก ของคุณปัญญาในสมัยก่อนมีการใช้สารเคมี จากนั้น 10 ปีให้หลัง ได้เปลี่ยนแนวคิดมาเป็นเกษตรอินทรีย์ จากแนวคิดที่จะผลิตเพื่อส่งโรงสี เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อการแปรรูปและการบริโภค หากมีใบรับรองหรือมีตลาดที่ต้องการที่แน่นอนโดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ ก็จะเป็นผลดีสำหรับกลุ่มฯ อาทิเช่น จากเกวียนละ 6,000 บาท เป็นเกวียนละ 20,000 บาท

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : หัวหน้าได้พาเราไปมองเรื่องของการผลิตและการเชื่อมโยง ถ้าเราสามารถทำข้าวคุณภาพและได้ผลผลิตต่อไร่สูง นอกจากจะจำหน่ายได้ราคาดีแล้ว มีตลาดหลายทางเลือกแล้ว

ก็จะสามารถส่งเสริมเรื่องของการลดต้นทุนได้ด้วย ด้านของคุณบุญเชียงมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวชาวนาอย่างไร ใน 20 กว่าปีที่ผ่านมา พอใจหรือไม่ อะไรยังเป็นจุดอ่อนอยู่ และสิ่งใดเป็นจุดแข็ง

คุณบุญเชียง ทัพมณเฑียร : ใน 20 กว่าปีที่เข้ามาทำงานส่งเสริมการเกษตรในทุกด้าน ในตอนแรกนั้นยังไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มหรือเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ทำเป็นโรงเรียนเกษตรกร โดยศึกษาในเรื่องระบบนิเวศวิทยาในแปลง ให้คะแนน 40 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ส่วนที่ขาดหายไป คือ การมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม/การรวมกลุ่ม/การยอมรับเรื่องวิชาการที่ภาครัฐเข้ามาให้การช่วยเหลือสนับสนุน เราเพิ่งเปลี่ยนพฤติกรรมการปลูกข้าวเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์ภัยแล้งขึ้น คือ น้ำน้อย และผลผลิตตกต่ำ ซึ่งตอนนี้เกษตรกรได้มีการปรับตัวแล้ว โดยที่ไม่ต้องมีใครมาชี้นำ เปลี่ยนจากข้าว กข มาเป็นข้าวหอมมะลิ 105 (2,000 กว่าไร่) โดยไม่เน้นเพื่อเศรษฐกิจ แต่เป็นการเน้นเพื่อการบริโภค ซึ่งถ้าหากมีน้ำที่เพียงพอส่วนหนึ่งจะกลับไปทำข้าว กข เพื่อเศรษฐกิจในอนาคต ในช่วงฤดูนาปีชาวจรเข้สามพันจะปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภค แต่ในช่วงนาปรัง (ไม่มีน้ำ) ก็จะไม่มีการปลูกข้าว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ความคิดของเราในเรื่องของการทำงานที่ต้องการบอกกล่าวให้ผู้อื่นฟังหรือแผนของเรา คืออะไร

คุณถวิล สังข์วรรณะ : ตนเริ่มการทำนาเกษตรอินทรีย์ในปี 2542 โดยใช้ชีวภาพ ในภาพรวมการทำนาเป็นการเช่าที่ แต่เดิมนั้นมีการทำข้าวไรซ์เบอร์รี่ ซึ่งลูกสาวทำการตลาด ปัจจุบันก็ยังทำอยู่ มีประมาณ 30 กว่าไร่ แต่ปัจจุบันลดการทำข้าวไรซ์เบอร์รี่เหลือเพียง 7 ไร่ เปลี่ยนมาทำข้าวหอมมะลิ เพื่อบริโภคเอง การพึ่งพาภาครัฐได้ไม่เต็มที่ ภาครัฐมีนโยบายมาในแต่ละเรื่องก็จะโยนมาที่ ศพก. ตนต้องการตลาดที่แน่นอน และมั่นคง หากมีตลาดที่ดี เกษตรกรก็จะอยู่รอด

คุณธวัช สิทธิธัญญาศิลป์ : ตนเคยเป็นข้าราชการ ปัจจุบันเกษียณมาช่วยเหลือชุมชน โดยมุมมองของตนจะทำนาอย่างไร จากโซน 15 หมู่บ้าน ต้องการที่จะแบ่งให้ถูกต้อง กล่าวคือ ที่ลุ่มทำนา ที่ดอนทำไร่ ตนต้องการที่จะได้เกษตรอินทรีย์จริงๆ แต่ทำได้เพียงแค่ GAP ต้องทำอย่างไรให้พื้นที่มีความเหมาะสมกับการปลูกพืชอย่างแท้จริง ต้องการที่จะให้เพิ่มนักวิชาการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มที่ชัดเจน ผลผลิตที่ได้ให้สมดุลกับผู้บริโภค ซึ่งสิ่งนี้เองคือจุดอ่อน ส่วนในด้านจุดแข็งนั้น พื้นดินที่นี่เปรียบเสมือนทอง บางคนเคยปลูกพืชเชิงเดี่ยวก็จะยึดติดอยู่กับพืชเชิงเดี่ยว แต่กลับไม่มีนักวิชาการไปส่งเสริมในเรื่องการนำพืชดินนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น แม้มีเพียง 2 ไร่ เราก็สามารถอยู่ได้สบาย และกลุ่มก็เป็นแค่เพียงนามธรรมเท่านั้น ไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน มีเพียงกลุ่มของคุณปัญญาที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ดังนั้น สิ่งที่ควรดำเนินการคือ 1) การแบ่งโซน 2) การเพิ่มนักวิชาการ 3) การส่งเสริมพืชให้เหมาะกับสภาพดิน และ4) การทำให้เกษตรกรหวงแหนทองที่เขามีอยู่ที่เป็นทรัพยากรที่ดีที่สุด ให้เขาขยันขันแข็ง

คุณอนุกูล รัชตวงษ์ : ตนทำงานข้างนอกมาหลายสิบปี สิ่งที่ตนมองเห็นแล้วอยากให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น คือ การที่เรามีวัตถุดิบอย่าง ข้าว อ้อย ผักต่าง ๆ ที่ปลูกขาย สิ่งเหล่านี้จะทำอย่างไรให้สามารถที่สร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้ บางคนจำหน่ายข้าวไปตรง ๆ มันก็จะเกิดรายได้เพียงเล็กน้อย การจะตั้งเป็นกลุ่ม ศพก. จะทำอย่างไรให้เรารวมเป็นกลุ่ม และนำวัตถุดิบที่มีอยู่มาแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การปลูกข้าว ทำการผสมผสานให้เป็นไปตามกลไกตลาด สามารถปรับเปลี่ยนไปตามช่วงที่ตลาดต้องการได้

คุณน้ำนาง ฉิมพาลี : เข้ามาร่วมในโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ต้องการลดสารเคมี ใช้เกษตรอินทรีย์ ปุ๋ย ชีวภาพ ดีต่อสุขภาพ และดีต่อผู้บริโภค

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เหตุที่เรายังไม่มีส่วนร่วมในกลุ่ม ปัญหาหลัก ๆ คืออะไร กิจกรรมที่ทุกคนต้องการคืออะไร เราจะเรียนรู้ว่าพื้นที่ไหนเหมาะสมกับอะไร

คุณสมนึก ปทุมสูติ : 10 ปีที่ผ่านมาสิ่งที่ลืมไม่ได้คือการสืบสานให้ลูก ไม่เช่นนั้นวัฒนธรรมการทำนาจะสูญหายแน่นอน และเรื่องการทำตลาด หากคุณปัญญารับซื้อข้าวจากกลุ่มฯ แล้วมาแปรรูปจำหน่าย รวมถึงการทำพันธุ์ข้าวจำหน่ายได้ แล้วช่วยกันประสานงานทั้งตำบล พันธุ์ข้าวเรามาซื้อที่นี่ ไม่ต้องไปซื้อที่อื่น เราก็จะช่วยเหลือกันได้ รวมถึงสนับสนุนในเรื่องของการทำของฝากจากจรเข้สามพัน ขนมโบราณ ขนมท้องถิ่น ไปวางจำหน่าย เรามีพื้นที่ที่ดีมาก แต่เรายังไม่มีโอกาสได้นำไปทำตลาดได้สำเร็จ

คุณกำจัด ช้างเขียว : ตนทำอาชีพเกษตรเต็มรูปแบบมา 30 ปี เพิ่มผลผลิต และลดสารเคมี ไม่ฉีดยา ทำเชิงรุก ศึกษาดูงาน และอบรมมาหลายที่ ทุกวันนี้ทำนา เลี้ยงปลา ปลูกอ้อย ข้าวโพด เลี้ยงวัว สิ่งที่ต้องการ ได้ครบทุกอย่างแล้ว แต่สิ่งที่อยากได้คือ ให้ร่างกายของตนและผู้บริโภคมีสุขภาพดี ปัญหาของตน คือ พื้นที่ที่ตนปลูกข้าวอยู่นั้น รอบข้างยังมีผู้ปลูกข้าวโดยใช้สารเคมีอยู่มาก

คุณธเนศ หอมทวนลม : ตนทำนาและปลูกผักส่งให้กับกลุ่มฯ การทำนาของตนถือว่าลงตัวแล้ว เป็นแปลงนาเกษตรอินทรีย์ โดยผลิตส่งให้กับบริษัทเลมอน ฟาร์ม และซองเดอร์ รวมถึงทำไว้เพื่อบริโภคเองด้วย

คุณกนกพร ล้อมทอง : ตนเปิดคลินิกที่เป็นที่รู้จักในอำเภออู่ทอง แต่ช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดบัตรทองขึ้น จึงไม่ค่อยมีใครมาเข้าคลินิก แม่ของตนได้ซื้อที่ที่ตำบลหนองบัวน้อยไว้ ช่วงหลังตนจึงได้หันมาทำสวนป่าสักเป็นระยะเวลา 20 กว่าปี แต่ช่วงน้ำท่วม สัตว์ตาย จึงต้องล้มเลิกไป ตนสนใจที่จะปลูกบ้าน มีการเลี้ยงรุ่น จึงเกิดความคิดในการทำรีสอร์ทขึ้นมา แต่การทำตรงนี้ไม่ค่อยดี เนื่องจากตนทำรีสอร์ทในพื้นที่กลางไร่ ซึ่งทางเข้าไม่สะดวก ตนได้หันมาเข้ากลุ่มฯ ซึ่งที่นาของตนเป็นพื้นที่ท้องกระทะ ตนอยากทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการเกษตรแบบปลอดสารพิษ ปลูกพืชผักเพื่อให้ผู้ที่มาเยือนได้นำไปประกอบอาหารทานกัน

คุณสุทิน แก้วคีรสุข : ตนมีความถนัดในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยทำนาตั้งแต่ปี 2538 ซึ่งเป็นรุ่นบุกเบิกเช่นเดียวกับคุณปัญญา เมื่อก่อนทำนาข้าวแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันทุกวันนี้ตนทำนาข้าวอย่างเพียงพอบริโภค 6 ไร่ หากเหลือจะแบ่งจำหน่ายข้าวสารให้กับญาติพี่น้องที่สนใจ นอกจากนี้ตนยังประสบความสำเร็จในการเลี้ยงแพะด้วย การทำอินทรีย์นั้นอยู่ที่ใจเราเอง หากเรายังเปลี่ยนใจตนเองยังไม่ได้ ยังคงทำการเกษตรแบบเดิม ๆ เราก็จะถูกพ่อค้าเคมีหลอกเราอยู่เรื่อยไป หากคนขยันตนก็พร้อมที่จะสนับสนุนและถ่ายทอดความรู้ให้ แต่หากเป็นคนขี้เกียจตนก็จะจำหน่ายให้เพียงอย่างเดียว ตนเน้นจ่ายน้อยได้มาก เป็นเกษตรที่ยั่งยืน

คุณสวง บุญเมฆ : ที่บ้านตนเป็นเกษตรสวนผสม มีบ่อปลา ผลไม้ ผัก และทำนาร่วมกับญาติพี่น้อง ประมาณ 20 กว่าไร่ ตนทำตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ค่อยได้ออกไปซื้อของข้างนอก ทำเองทานเอง ตนตั้งใจที่จะทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ 10 ปีที่แล้ว เมื่อก่อนตนอยู่ที่กรุงเทพฯ พอกลับมาบ้านของตนที่นี่ก็

เริ่มทำเกษตรอินทรีย์เลย แล้วค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนมาเรื่อย ๆ ตนมีการทำข้าวส่งที่โรงพยาบาลอู่ทองด้วย แต่ไม่ได้ส่งประจำ ซึ่งต้องการให้อยู่ในหมู่บ้านก่อน นอกจากนี้ตนมองเห็นว่าที่ของตำบลจรเข้สามพันมีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำใหญ่ไหลผ่านหมู่บ้าน และมีภูเขา เรียกได้ว่าหมู่บ้านของตนมีความสมบูรณ์ที่สุด

คุณมนตรี ศรีเหรา : ตนทำนาข้าวและปลูกผักจำหน่าย โดยข้าว 10 กว่าไร่ ทำเพื่อส่งจำหน่ายตลาดซองเดอร์ และเลมอน ฟาร์ม เมื่อก่อนตนเคยทำงานอยู่กรุงเทพฯ และกลับมาอยู่บ้านที่นี่ตั้งแต่ปี 2551 โดยช่วยทำนาเคมีกับพ่อของตน จุดหักเหในการที่จะหันมาทำเกษตรอินทรีย์กับกลุ่มฯ คือ คุณพ่อของตนเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง เนื่องจากเกิดการสัมผัสเคมีและสะสมในร่างกายจนก่อเกิดก้อนมะเร็ง ดังนั้นอย่างแรกที่เป็นจุดเปลี่ยน คือ ตนไม่ต้องการเป็นมะเร็ง และอย่างที่สอง คือ ตนต้องการหันมาทำเรื่องการเกษตร เพราะเป็นคนที่มีใจรักในเรื่องการทำการเกษตร สิ่งที่ตนทำอยู่ ณ ปัจจุบัน คือ ตนต้องการทำการเกษตรเชิงผสมผสานและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการหมุนเวียนทรัพยากรต่าง ๆ ภายในแปลงของตนเองให้ได้มากที่สุดโดยไม่มีการนำเข้าจากด้านนอก หรือให้มันน้อยที่สุดหากต้องมีการนำเข้า ตอนนี้สิ่งที่คาดหวังที่จะมองไปในอนาคต ก็คือการตั้งกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง ในการทำการตลาดที่มั่นคงและยั่งยืน มีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงการแปรรูปหรือการทำบรรจุภัณฑ์ไปสู่ตลาดที่เราเชื่อมต่อด้วย แต่การทำงานกลุ่มเป็นเรื่องที่ยาก หากใครได้เข้ามาสัมผัสการทำงานก็จะพบปัญหา แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขให้ผ่านพ้นไปได้ หากทุกคนร่วมใจช่วยกันอย่างจริงจัง ตนมีตำแหน่งเป็นกรรมการในกลุ่มฯ แต่ตนต้องการที่จะให้สลับตำแหน่งกันทำได้ ไม่จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตตำแหน่ง กล่าวคือ ต้องการให้มีการหมุนเวียนในการทำงาน เพื่อให้รู้หลาย ๆ หน้าที่และหลาย ๆ งาน แบบมีระบบและแบบแผน

คุณกษมา สนิทวงค์ ณ อยุธยา : คนที่นี่มีกัลยาณมิตรอย่างมาก และร่วมมือร่วมใจกันจริง ๆ ตนมีความประทับใจคุณปัญหา เพราะแก้ปัญหาทุกอย่างเพื่อสมาชิกในกลุ่มฯ ตอนนี้ตนทำหน้าที่ปลูกผักเข้ากับกลุ่มของคุณปัญญา เพื่อส่งให้กับเลมอน ฟาร์ม แต่ตนไม่ได้ทำนา เพราะมีที่นาเพียงเล็กน้อย

คุณรัชนี วิเศษสิงห์ : ตนทำนาทั้งหมด 27 ไร่ เมื่อก่อนตนเป็นแม่ค้าขายอาหาร ตนจึงต้องสัมผัสกับผัก ซึ่งมีสารเคมี โดยเฉพาะคะน้า แม้แต่ตนยังไม่รับประทานเองเลย กลุ่มฯ นี้ได้ให้ความรู้มาโดยตลอด ตนจึงเริ่มทำเกษตรอินทรีย์เมื่อปี 2553 ตอนนี้ตนทำข้าวและพืชผักส่งเลมอน ฟาร์ม และซองเดอร์

คุณน้องนุช พุฒิตรีภูมิ : ตอนนี้กำลังจะลาออกจากงานประจำ จึงต้องมาศึกษาข้อมูลก่อน เนื่องจากที่บ้านทำนาและทำไร่อ้อย แต่ไม่ได้เพื่อจำหน่าย จะมีการจำหน่ายก็จะเป็นกรณีการเก็บพันธุ์ข้าวเปลือกไว้ เพื่อนำไปปลูกอีกรอบหนึ่ง ตนสามารถทำอ้อยได้ แต่ยังไม่เคยทำนา ตนจะช่วยกลุ่มในเรื่องการทำการตลาด 1) ผลิตภัณฑ์เพียงพอหรือไม่ 2) กลุ่มผู้บริโภคเน้นการบริโภคแบบไหน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : คุณปัญญาคิดว่าแผนของกลุ่มฯ เราน่าจะไปในทิศทางไหน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : เรามีวัตถุดิบ มีคน แต่หลาย ๆ คนยังคงอยู่ที่เดิม หากเราขยับไปยืนในที่ที่เหมาะสมกับตัวเราเอง ตนคิดว่าตรงนี้ คือ พลังที่เราจะต้องช่วยเหลือกันเพื่อทำผลผลิตของเราให้ดี สะอาด ต้องทำแผ่นดินเราให้ดี เพราะเป็นแผ่นดินทอง กลุ่มฯ เราเป็นชุมชนเกษตร มีทุกอย่างพร้อมอยู่แล้ว มีวัตถุดิบที่หลากหลาย ในน้ำมีปลาในนามีข้าว แต่มันเกิดความเข้าใจผิดในช่วงเวลาที่ผ่านมา กลายเป็นว่า ในน้ำมีปลา แต่เอาสารเคมีลงนา และลงน้ำ ความสมบูรณ์ก็หายไป แต่ก็ยังคงเหลือร่องรอยอยู่ เราจึงต้องกลับมา เพื่อให้มี

ความสดใสของธรรมชาติกลับมา อยากจะยกนวัตกรรมข้าวให้มันชัดเจนขึ้น เพื่อผู้ที่ขาดแคลนอีกมากมาย จากความรู้ที่เรามีอยู่แล้ว ในอนาคตเราอาจจะมองไม่เห็นว่าข้างนอกต้องการอะไร แต่ในอนาคตอาหารจะค่อย ๆ ลดลง เรื่องอาหารจะกลายเป็นเรื่องใหญ่ จากการเข้าสัมมนาในหลาย ๆ เวที ทำให้ทราบว่าทุกคนต่างให้ความสำคัญเรื่องอาหารกันมาก แต่ถ้าอาหารไม่ปลอดภัย มันก็ไม่ได้สำคัญแล้ว เราจึงต้องทำอาหารให้ดีที่สุดด้วยองค์ความรู้ของเราเอง รวมไปถึงช่วยกันทำ เพราะคนเดียวจะทำไม่สำเร็จ ค่อยเป็นค่อยไปแบบกลุ่มฯ ทุ่งทอง เริ่มจากการเป็นโรงเรียนเกษตรกรประมาณ 20 คนมาก่อน ล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็เริ่มใหม่อีกครั้ง บางครั้งเพื่อนเราเจ็บป่วย ทุ่งทองก็เจ็บป่วยด้วย ข้อกำหนดสูงสุดของการเดินทางชีวิต ก็คือ “สุขภาพ” สิ่งเหล่านี้หากเรามีกลุ่มที่เข้มแข็งมากขึ้น มีการจัดการที่มันชัดเจนขึ้น การทำกลุ่ม ถ้าทำคนใดคนหนึ่งมันก็จะหนัก คำว่าท้อก็มี แต่เราไม่ถอย การตั้งกลุ่มในช่วงแรก ๆ นั้นมีภาครัฐมาเสริมหนุนด้วยโดยการมีปัจจัยมาล่อ เช่น รอบนี้มีพันธุ์ข้าว รอบนี้มีปุ๋ย ดังนั้นทำอย่างไรให้ทุกคนผลิตได้ จะเชื่อมโยงอย่างไรให้เกิดตลาด แม้มีตลาดก็ยังมองไม่ชัดเจน มันก็คือความเข้าใจของคนในการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทำอย่างไรให้สร้างพลังได้จริง ๆ ร่วมกันจริง ๆ เพื่อให้เดินไปอย่างเข้มแข็ง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ตอนนี้ต้องมองเชิงโครงสร้างก่อน ตอนนี้โชคดีกลุ่มฯ เรามีผู้บริหาร มีกำนัน ท่านรองฯ ตลอดจนการวางแผน ดังนั้นแผนของท่านรองนายกฯ คืออะไร

คุณณรงค์ บุญมี : ในเรื่องของตลาด กลุ่มฯ เรามีสหกรณ์โคนมที่อยู่ตรงข้ามกับปั๊มน้ำมัน ปตท. ซึ่งตอนนี้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เราจึงจะขอเอาพื้นที่นี้กลับคืนมา แล้วขอปรับปรุงเป็นศูนย์ตลาดชุมชนสำหรับคนที่มีทรัพยากรหรือสินค้าเกษตรอินทรีย์จากชุมชนของตนมาจำหน่าย

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : รศ.จุฑาทิพย์ มองตลาดนำก่อน ตัวละคร คือ เทศบาล นำนโยบายของพวกเราไปใส่ มีประชาชน ผู้บริโภคเข้ามาสนใจ ชาวนาจะทำนาอย่างเดียวค่อนข้างยาก จึงต้องมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวหรือนมแพะหรือผักอินทรีย์ต่าง ๆ หรือสินค้าครัวเรือนของชุมชนไปอยู่ในนั้นด้วย สิ่งที่ทำให้ทุกท่านมารวมตัวกัน เพราะท่านตระหนักดีแล้วว่าอินทรีย์สำคัญอย่างไร คือ สุขภาวะดี นึกถึงทั้งตนเองและผู้บริโภค การจะยกระดับได้ต้องมาคุยกับผู้อำนวยความสะดวก แต่หัวใจของเราก็คือเกษตรกร สิ่งที่ต้องการให้คนหันมามองในช่วงยุทธศาสตร์ 20 ปี คือ ทำอย่างไรให้เกษตรกรรายย่อย ชาวบ้าน ชาวนาที่คิดถึงความยั่งยืนจริง ๆ เข้าไปอยู่ในห่วงโซ่คุณค่า และห่วงโซ่คุณค่าต้องนำไปจนถึงผู้บริโภคด้วย การจะทำเป็นแปลงใหญ่หรืออะไร ความเป็นจริงแล้วมันขึ้นอยู่กับคน ถ้าคนไม่มีความรู้ ไม่คิดทะลุ แผนก็จะล้ม เงินงบประมาณก็จะหมดลง รวมไปถึงเสียกำลังใจกัน ดังนั้นการจะทำแผนใดแผนหนึ่งให้สำเร็จได้ ก็ขึ้นอยู่กับลูกบ้านเรา ถ้ามีคนที่มีประสบการณ์สูง มองเห็นอะไรมามาก ครั้งนี้ท่านกำนันจะทำหน้าที่ช่วยประชาสัมพันธ์ สื่อสารทำความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึกให้ลดละเลิก เราจะมาช่วยกันทำฐานข้อมูล ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ที่สำคัญคือทุกคนต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ก็คือ “มีความสุข” และสิ่งที่ได้ คือ เรื่องการทำการตลาดและได้เรียนรู้เรื่องการวางแผน

คุณณรงค์ บุญมี : อยากให้ชุมชนมีรายได้ในเรื่องของการตลาด เป็นแหล่งกระจายจำหน่ายสินค้าของคนในชุมชน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราจะประสานงาน แต่ไม่เอาตัวชี้วัดหน่วยงานมาใช้ พวกเราจะทำทุกอย่างให้ชุมชนมีรายได้ที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นคนที่มีอาชีพทำนา และภาคี คนในครัวเรือนหรือคนในชุมชน

เดียวกัน เราจะให้ศูนย์ทุ่งทองยั่งยืนเป็นศูนย์กลางของการประชุม ศูนย์ทุ่งทองจะเป็นศูนย์เรียนรู้ และนำนโยบายของภาครัฐมาให้ความรู้ โครงการของเราจะให้คุณอรไท และคุณบุญเชียงทำหน้าที่เป็นฝ่ายส่งเสริม คุณอนุกูล และคุณมนตรี เป็นเลขานุการ คุณกษมา ทำหน้าที่วางระบบบัญชี และทีมกลยุทธ์ ทำหน้าที่กลั่นกรองสถานการณ์ โดยการบริหารผ่านระบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน และโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน สินค้าที่นำมาจำหน่าย คือ สินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ข้าว ผ้าขาวม้า และขนม เราต้องเริ่มจากชุมชนเราก่อน โดยมีตลาดเป้าหมาย คือ เทศบาล กำนัน และกระทรวง ดังภาพ

คุณถวิล สังข์วรรณะ : ตอนนี้ตำบลจรเข้ กำลังประสานงานกับการท่องเที่ยว เมืองโบราณอู่ทอง อยากให้ตำบลจระเข้สามพันเป็นเมืองท่องเที่ยวด้วย

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่จะเป็นถ้อยคำที่ผูกมัด และเป้าหมายสุดท้าย นอกจากเป็นศูนย์ ศพก. แล้วยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสานต่อนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และมายกระดับการเรียนรู้ที่จะพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม ที่จะมาทำให้เรามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตามที่เราต้องการ บรรลุเป้าหมาย 5 ปี อย่างที่เราต้องการ รายได้ดีขึ้น มีความสุขที่มาร่วมกันทำงาน ลดต้นทุนข้าว เพิ่มผลผลิตข้าว และสร้างมูลค่าเพิ่ม

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

10. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มทีมกลยุทธ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 24 สิงหาคม 2560 เวลา 13.30 – 14.15 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4.	คุณธเนศ	หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6.	คุณน้องนุช	พุฒิตรีภูมิ	สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวอู่ทอง
7.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
8.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 13.30 น.

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ชื่อแบรนด์ กลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ถือเป็นแกนหลักและให้คุณปัญญาเป็น director โดยมีทีมกลยุทธ์ทั้งหมด 5 ท่าน ได้แก่ คุณอนุกูล รัชตวงษ์, คุณมนตรี ศรีเหรา, คุณธเนศ หอมทวนลม, คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคุณเสมอจันทร์ โชติกเดชาณรงค์ โดยอาจารย์เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มฯ ซึ่งวางแผนไว้ 2 ปี

คุณมนตรี ศรีเหรา : ถ้าแยกลักษณะการทำพันธุ์ข้าวได้ เป็นนาอินทรีย์ นา GAP และเคมี ในทุ่งทองเป็นอินทรีย์ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่นาเคมีมีบางส่วน อยากเสนอให้ทำนาอินทรีย์ก่อน เพราะการที่จะไปทำการตลาดอะไรน่าจะไปได้ไว และรองรับความต้องการของตลาดผู้บริโภค

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ส่วนท่านอื่นเราให้เขาเรียนรู้อยู่ในศูนย์ฯ เพื่อกระตุ้นให้เขาเกิดการปรับเปลี่ยน และก้าวเดิน โดยเริ่มจากเคมีมาเป็น GAP และเป็นอินทรีย์ กลุ่มนี้เขาก็จะได้รับประโยชน์ที่มาเข้าร่วมเรียนรู้กับกลุ่มฯ และอีกส่วนก็จะได้ประโยชน์ตรงแปรรูป

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : กลุ่มที่แปรรูป คือ กลุ่มจรเข้สามพัน ตามรอยเท้าพ่อฯ ซึ่งมีจำนวน 120 คน โดยคนที่ active มี 15 คน ได้แก่ 1) คุณอินทร์ทิรา วงษา 2) คุณสมหมาย อาจคงหาญ 3) คุณสุนทรี แผนสมบูรณ์ 4) คุณบุญสร้าง อาจคงหาญ 5) คุณน้ำนาง ฉิมพาลี 6) คุณวาสนา ปิ่นกุมภี 7) คุณกัญญา ศรีเหรา 8) คุณบุญหนุน โภทิกุล 9) คุณทรงลักษณ์ ช้างเขียว 10) คุณนิตยา ใคร่ครวญ

11) คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา 12) คุณวงเดือน ร่มเย็น 13) คุณอมร วงษา 14) คุณมนตรี ศรีเหรา และ15) คุณสมจิต สุขอร่าม พันธุ์ข้าวที่เราทำอยู่ตอนนี้มี 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์หอมปทุม และพันธุ์หอมมะลิ 105

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เนื่องจากการที่เราทำโครงการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมข้าว เพื่อตอบโจทย์รัฐบาล เราต้องอธิบายด้วยความสำเร็จ คนเขาต้องมาถามว่า มูลค่าเพิ่มเท่าไร ลดต้นทุนเท่าไร ชาวนามีความสุขกันอย่างไร และเขามีจิตวิญญาณที่จะไปเป็นต้นแบบที่ดีอย่างไร ซึ่งเราจะอธิบายเขาด้วยผลงาน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ข้าวหอมมะลิ 105 และข้าวหอมปทุมจะมี 2 โซน โซนตะวันตก หรือจังหวัดกาญจนบุรี ที่ไร่นวล อำเภอห้วยกระเจา โดยโซนนี้เป็นโซนที่ปลูกข้าวหอมมะลิ มี 7 คน ได้แก่ 1) คุณธเนศ 11 ไร่ 2) คุณรัชนี 16 ไร่ 3) คุณพรทิพย์ 6 ไร่ 4) คุณณพาพร 8 ไร่ 5) คุณเดชา 7 ไร่ 6) คุณทรงธรรม 11 ไร่ และ 7) ผู้พันวินัย 8 ไร่ ทั้งหมด 67 ไร่ 33 เกวียน โดยมีผู้ประสานงาน คือ คุณรัชนี อีกโซนคือโซนของทุ่งทอง มี 8 คน ได้แก่ 1) คุณปัญญา 2) คุณมนตรี 3) คุณมานิตย์ 4) คุณสุนทร 5) คุณสวง 6) คุณวงเดือน 7) คุณงามตา 8) คุณพงศธร

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : มีกลุ่มอื่น ๆ อีกหรือไม่ แล้วคนใหม่ควรให้ชวนเข้ามาร่วมเลยหรือไม่

คุณมนตรี ศรีเหรา : กลุ่มอื่น ๆ เป็นกลุ่มย่อยที่เขาทำตลาดกันเองหรือจำหน่ายปลีกเองได้ และคนใหม่ควรปล่อยเขาไปก่อน เพราะอาจจะทำงานยาก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : อีก 3 ปีข้างหน้าจะปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ต่อหรือไม่ เราจะมี Food Chain ของข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวหอมปทุม และข้าวไรซ์เบอร์รี่ เราต้องไปลงรายละเอียดว่ามีเท่าไร บริโภคเท่าไร และจะออกสู่ตลาดเท่าไร ข้าวหอมปทุมมีตลาดอยู่แล้ว ดังนั้น เราคาดหวังอะไรกับการเคลื่อนขบวนในครั้งนี้ เพราะเราไม่ได้ขายข้าว แต่เราขายแบรนด์ของทุ่งทองยั่งยืนให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชุมชน โดยเอาข้าวนำ รวมไปถึงมีสินค้าอื่นของชุมชน และสินค้าแปรรูปเข้ามาร่วมด้วย เนื่องจากมันยั่งยืนที่สุด อาจารย์มองว่าคุณปัญญาทำมาระดับหนึ่งแล้ว ไม่ได้มาเริ่มต้นอะไรใหม่ เพียงแต่ว่าเรามาเติมส่วนที่ขาดและยกระดับมัน เดินตามรอยเท้าพ่อ บริโภคก่อน เหลือแล้วค่อยนำมาจำหน่าย ทำโดยผ่านแอปพลิเคชัน และเราต้องทราบปริมาณ ดังนั้นเราต้องทำแผนการผลิตและจำหน่าย โดยการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรในเรื่อง พื้นที่ ปริมาณผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ และแผนที่เคยบริโภคและจำหน่าย

คุณมนตรี ศรีเหรา : ตอนนี้ถ้ามองอย่างที่ผมมองคือมีตลาดส่วนหนึ่งไปทางซองเดอร์และเลมอน ฟาร์ม

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ตอนนี้ต้องฝึกจิตสำนึก และร่วมมือกัน ไม่เช่นนั้นจะไปต่อไม่ได้ ขายข้าวกับอาจารย์ไม่จำเป็นต้อง 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ต้องเป็นอินทรีย์หรือ GAP ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการกัน โรงสีมีอยู่แล้วใช่หรือไม่

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : มีโรงสีขนาดเล็ก ๆ ส่วนในการ packing มีการสุญญากาศ

คุณมนตรี ศรีเหรา : กลุ่มเรามีการบรรจุทั้งขนาด 5 กิโลกรัม และ10 กิโลกรัม

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : กลุ่มฯ จะเปิดตัวด้วยสินค้าข้าว สินค้าแปรรูป และสินค้าหัตถกรรมในนามของคนในชุมชน แสดงถึงเรื่องราวแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการชวนเขามาอาจารย์ต้องชวนเขามาซื้อสินค้าที่นี่ แล้วกลุ่มฯ เราจะได้จำหน่ายได้มาก ๆ อีกทั้งยังได้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แม่บ้านก็ได้ผลประโยชน์ ชุมชนก็ตื่นตัว สิ่งที่จะเพิ่มเติมก็คือ ที่นี่ต้องไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่คนอื่นมาเอาประโยชน์

คุณมนตรี ศรีเหรา : การที่จะป้องกันที่อื่นมาหยิบฉวยและใช้ประโยชน์ คือ เราต้องมีหลักและเงื่อนไขของเราให้ชัดเจน เป็นตัวป้องกันที่ดีที่สุด

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : มีแผนของศูนย์ทุ่งทองยั่งยืน ปฏิทิน และแผนบูรณาการชุมชนยั่งยืน ปลูกจิตสำนึกลูกหลาน และทุก ๆ คน เพราะเราต้องเผื่อไปถึงทายาทเกษตรกร เรามาแก้ปัญหาระยะสั้นไม่ได้ แต่ทดแทนด้วยการเล่าเรื่องสินค้าหัตถกรรม ฯลฯ เป้าหมายที่เขาต้องการ คือ มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : นอกจากนี้กลุ่มฯ มีการจำหน่ายขนมหวาน ได้แก่ ขนมกงข้าวต้มมัด ขนมเทียน ขนมไข่ปลา ขนมต้ม ขนมตาล และขนมใส่ไส้ ตอนนี้อุปสรรคปัญหาเรา คือ เป็นของสด ตั้งนานไม่ได้ (Shelf life สั้น)

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การที่ Shelf life ของที่นี่สั้น นั่นหมายถึงการไม่ได้ใส่สาร ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าเหล่านี้ ซึ่งนี่ก็คือจุดแข็งของที่นี่

คุณมนตรี ศรีเหรา : ก่อนที่จะไปถึงจุดแข็ง บางครั้งตนยังมองไม่เห็นจุดอ่อน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ฝ่ายขนม คือ คุณสมหมาย อาจคงหาญ และคุณอินทร์ทิรา วงษา ขนมที่นำเข้าตลาดแล้ว ได้แก่ ขนมกง หมี่กรอบ กระยาสารท และขนมดอกจอก

คุณน้องนุช พุฒิตรีภูมิ : การจะทำการตลาดได้ ต้องดูกลุ่มเป้าหมายก่อน แต่ที่หลัก ๆ คือ ตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เราต้องมีความเด่น และขายไอเดีย

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : บางทีคนซื้อไม่ได้กิน คนกินไม่ได้ซื้อ หน้าตาผลิตภัณฑ์ต้องสวยก่อน รสชาติเป็นรอง

คุณมนตรี ศรีเหรา : การวิเคราะห์ SWOT จริง ๆ ต้องทำซ้ำ เพราะจะทำครั้งเดียวจบเป็นไปไม่ได้

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่สำคัญที่สุด คือการที่เป็นเราเป็นคนอู่ทอง ดังนั้นเราจะขายอะไรที่จะแสดงถึงความเป็นอู่ทองหรือความเป็นจรเข้สามพัน เราต้องขายความเป็นชุมชน จะขายสิ่งใดก็ได้ เพียงแต่ไม่ควรซ้ำกับคนอื่น เราเริ่มต้นด้วยครอบครัวชาวนา โดยเอาข้าวเป็นหลัก เรียนรู้เรื่องการปลูกข้าวอย่างยั่งยืน บริโภคเหลือค่อยจำหน่าย

คุณมนตรี ศรีเหรา : ชาวนาหลายคนเริ่มลดพื้นที่นาลง เช่นเดียวกับตนที่ลดพื้นที่การทำนาส่วนหนึ่ง เพื่อไปปลูกผลไม้ รวมถึงการเลี้ยงปศุสัตว์ และการทำประมง

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : เราจะเดินตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ที่ผสมผสาน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ชาวนาไม่ได้ทำพืชเดี่ยว หรือมีรายได้จากพืชเพียงอย่างเดียว

คุณธเนศ หอมทวนลม : การขนส่งไม่ว่าจะเป็นซองเดอร์หรือเลมอน ฟาร์ม จะได้ผลผลิตค่อนข้างน้อย แต่ได้ตัวเงินกลับมาค่อนข้างมาก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่ต้องการพลังจากคุณปัญญาคือ การขายไอเดียให้กับคนที่จะไต่บันได เป็นประโยชน์แก่เขา เป้าหมายเชิงคุณภาพ คือ สุขภาวะเกษตรกรดี และทำข้าวได้มาตรฐานตามที่คนในสังคมยอมรับ ได้รายได้ดีและยกระดับการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน จากพืชเชิงเดี่ยว ไปสู่ไร่นาสวนผสมที่สอดรับกับสิ่งแวดล้อม มีความรู้สึกรัก และรู้สึกดีต่ออาชีพเกษตรกร ตลอดจนเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ธรรมดา มาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่จะออกสู่ตลาดในแบรนด์ของชุมชน ในด้านเป้าหมายเชิงปริมาณ คือ 1) ลดต้นทุน 2) เพิ่มรายได้สุทธิ และ3) หนี้สินลดลง จุดหมายของงานวิจัยคราวนี้ต้องตอบโจทย์ให้ผู้บริหารบ้านเมืองได้ทราบว่า ถ้าเกษตรกรรายย่อยจะอยู่รอดได้ ต้องนำเกษตรกรรายย่อยเหล่านั้นเข้าไปอยู่ในห่วงโซ่คุณค่าด้วย นอกจากนี้ได้มอบหมายให้คุณน้องนุช คิดวิธีการเชื่อมโยงแอปพลิเคชันกับโครงการ การจะมีหนี้สินลดลงได้นั้น เราต้องมีแผนรายรับ – รายจ่ายก่อน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : เราต้องไปดูว่าผลิตภัณฑ์นี้มันต้นทุนเท่าไร และเราต้องทำซ้ำหรือไม่ ข้าวที่เราทำตอนนี้ผลผลิตเท่าไร และข้าวที่เราทำคู่ขนานกันผลผลิตเท่าไร

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ดังนั้นตัวเลขเชิงปริมาณ สมาชิกกลุ่มฯ ของเราจะทราบ และสามารถวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนของเราและของตนเองได้ รวมถึงรู้จักที่จะวางแผนการผลิตและการตลาดร่วมกันกับกลุ่มฯ สิ่งนี้คือตัวชี้วัด ตัวชี้วัดอีกสิ่งหนึ่ง คือ การประชุมกลุ่มที่ต้องมาอย่างสม่ำเสมอ

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : อยากให้ทุกคนมีการบ้าน และทำการบ้าน พอเข้าประชุมก็มาส่งการบ้าน จะได้เห็นความคืบหน้าว่าทำอะไรไปบ้าง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : กลุ่มจะเข้มแข็งได้นั้น รายงานการประชุมนั้นสำคัญ คราวที่ผ่านมาเราประชุมกันเรื่องอะไร ครั้งนี้ก็สามารถมาต่อได้เลย

เลิกประชุมเวลา 14.15 น.

11. การประชุมหารือและวางแผนกลยุทธ์ร่วมกับทีมวิจัยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 29 สิงหาคม 2560 เวลา 9.00 – 14.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
5.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

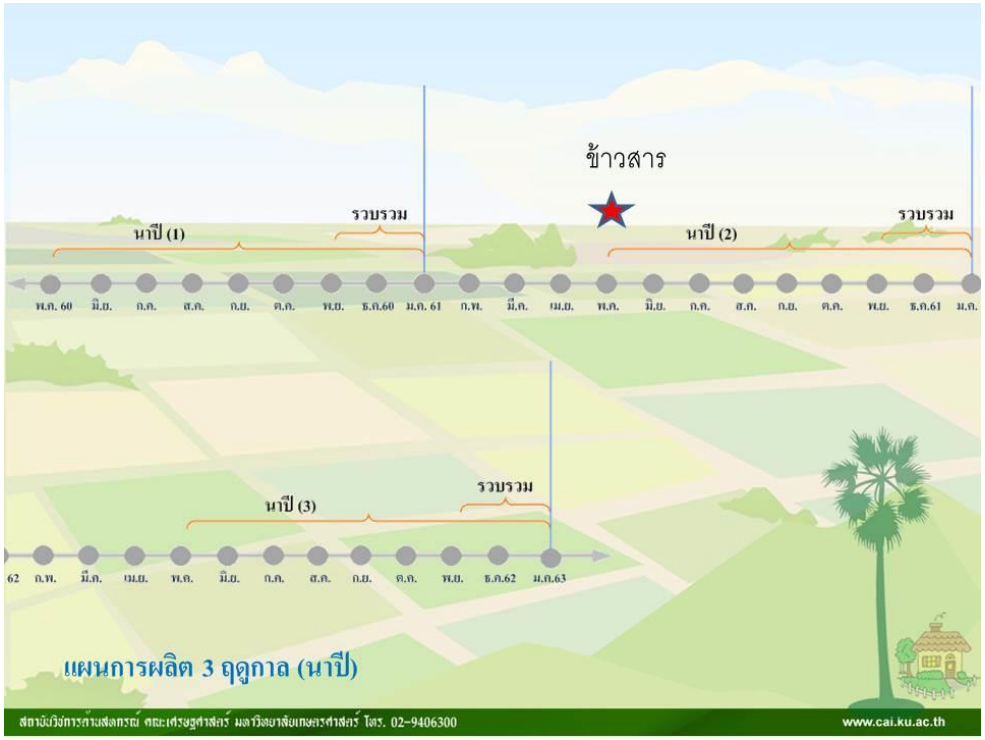
คุณสายสุดา ศรีอุไร : วาระที่ 1 รับรองรายงานการประชุม ช่วงเช้าเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีสมาชิกทั้งหมด 32 ราย เข้าร่วมโครงการ จาก 40 รายตาม กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ 5 ตำบล ได้แก่ บ้านหาด สะพานไกร ห้วยข้อง ท่าเสน และโรงเข้ ดังภาพ

หลังจากการรวบรวมข้อมูล ได้มีการชี้แจงรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้กับสมาชิกเกษตรกร เพื่อให้เห็นภาพตรงกัน ช่วงบ่ายเป็นเวทีของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ทั้ง 15 ท่าน เพื่อชี้แจ้งทำความเข้าใจโครงการ เพื่อให้บางท่านที่ไม่เข้าร่วมในช่วงเช้าได้

เข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการได้ตรงกัน เนื่องจากมีความต้องการที่จะให้โครงการดังกล่าวเข้าไปอยู่ในวาระการประชุมของสหกรณ์ เพื่อที่ว่าคณะกรรมการฯ จะช่วยกันขับเคลื่อนโครงการฯ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : วาระที่ 2 การติดตามความก้าวหน้าโครงการฯ แผนการผลิต 3 ฤดูกาล (นาปี) โดย ปีที่ 1 เริ่มมิถุนายน 2560 – มกราคม 2561 นาปี ปีที่ 2 เริ่มพฤษภาคม 2561 – มกราคม 2562 และ นาปี ปีที่ 3 เริ่มพฤษภาคม 2562 – ธันวาคม 2562 โดยในปีที่ 3 จะเป็นเรื่องของการสร้างแบรนด์ ดังภาพ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ได้มีการแจ้งโครงการดังกล่าวในวาระแจ้งเพื่อทราบในการประชุมใหญ่ของสหกรณ์ที่ผ่านมาในวันที่ 23 สิงหาคม 2560 โดยชุดคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ของครั้งที่ผ่านมามีความสนใจในโครงการดังกล่าว แต่คณะกรรมการฯ อีกชุดยังคงมีข้อสงสัยเล็กน้อยถึงเรื่องราคาของผลผลิต และโครงการดังกล่าวจะสามารถนำการทำนาปรังสอดแทรกเข้าไปได้หรือไม่

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ในเรื่องความก้าวหน้า ผลตอบรับของคณะกรรมการฯ เป็นอย่างไร

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ผลตอบรับที่ได้ คือ สหกรณ์ต้องการพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการ โดยพันธุ์ข้าวที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ พันธุ์ข้าวชัยนาทหรือพันธุ์ข้าวสุพรรณบุรี แต่ในความเป็นจริงแล้วใน 5 ตำบลมีพันธุ์ข้าวที่หลากหลายมากทั้งพันธุ์พิษณุโลก, เหลืองปะทิว, กข 29, กข 31, กข 47, กข 49 และกข 57 จึงตั้งข้อสังเกตว่า ถ้าสหกรณ์รวบรวมในลักษณะแปลงใหญ่ แล้วนำไปตั้งราคาผลผลิต จะสามารถได้ราคาผลผลิตเดียวกันหรือไม่ ตอนนี้ไม่ใช่จุดเริ่ม เพราะได้เริ่มฤดูกาลแรกไปแล้ว ดังนั้นควร

เริ่มเป็นฤดูกาลที่สอง สหกรณ์ได้ตั้งกองทุนรักษาระดับผลผลิตไว้ เพื่อให้ราคาผลผลิตที่ได้สูงกว่าราคาตามท้องตลาดทั่วไป ด้วยเหตุนี้จะเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรกลับมาดำเนินการดังกล่าวได้อีกครั้ง นอกจากนี้ที่สหกรณ์มีสมาชิกบางส่วนได้ลงมือทำไปก่อนแล้ว ทำให้เขาเสียโอกาสต้องทำฤดูกาลต่อไป ตอนนี้สหกรณ์มองว่าสิ่งที่สหกรณ์ทำได้ คือ ส่วนที่ 1 คือ การนำพันธุ์ข้าวที่สหกรณ์ควบคุมได้มาใช้ ซึ่งสหกรณ์ได้ตกลงกับสมาชิกเกษตรกรไว้ว่า หากเข้าร่วมโครงการ และประสบผลสำเร็จตามที่ตกลงกันไว้ สหกรณ์จะให้ราคาพิเศษแก่สมาชิกเกษตรกร

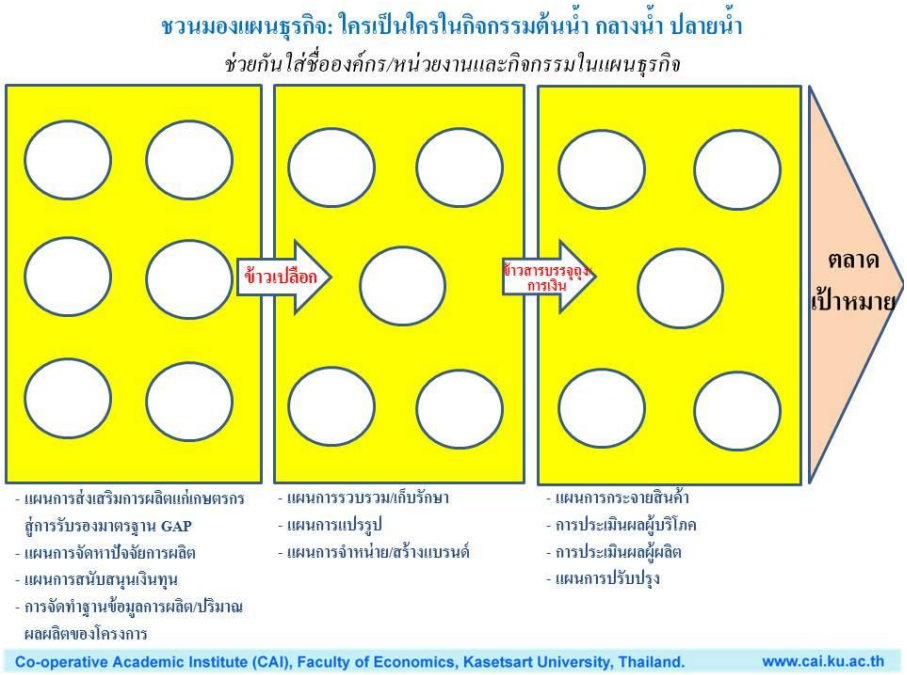
รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : คณะกรรมการฯ มีการตั้งคำถามอย่างไร

คุณศิริชัย จันทร์นาค : คณะกรรมการฯ ยังมีข้อสงสัยว่า หากทำแล้วจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ สหกรณ์ยังไม่มีจุดขายว่าจะเป็น GAP ข้าวอินทรีย์ หรือพันธุ์ข้าว จุดเด่นของสหกรณ์คืออะไร ดังนั้นราคาผลผลิตก็อาจจะคงเดิมหรือไม่ ข้าวจากสหกรณ์นี้มีความแตกต่างจากที่อื่นอย่างไร ธุรกิจแบบนี้ไม่ได้ช่วยให้สมาชิกเกษตรกรจำหน่ายข้าวได้ราคาดีขึ้น แต่หากมาทำโครงการนี้ และมีงานวิจัยมารับรองก็จะสามารถทำให้สำเร็จได้ ซึ่งจุดนี้เองต้องมาตกลงกันว่าจะเป็น GAP หรืออินทรีย์ รวมถึงรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของผลผลิต ทางโครงการฯ อาจจะต้องช่วยสนับสนุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักข้าวของสหกรณ์ได้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนความสำเร็จดังกล่าวจะสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับคนภายนอกได้เข้ามาศึกษา คณะกรรมการฯ ยังได้ตั้งข้อสงสัยอีกว่า การดำเนินการโครงการฯ ดังกล่าว มีการตั้งความคาดหวังไว้สูงหรือไม่ ซึ่งจะสำเร็จหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกของสหกรณ์

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : วาระที่ 3 การจัดทำแผนธุรกิจและแผนกลยุทธ์ ในด้านการทำแผนธุรกิจจะเริ่มใส่ตัวละคร ในระดับต้นน้ำจะวางแผนอย่างไร สหกรณ์มีทุนและโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมแล้ว แต่จะทำอย่างไรให้ยกระดับผลลัพธ์ได้ และระดับปลายน้ำ จะออกแบบอย่างไร การกระจายสินค้าอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่สหกรณ์มีโรงสีอยู่แล้ว โดยผลลัพธ์ของที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่าสมาชิกเกษตรกรเน้นที่ตัวราคาผลผลิต ซึ่งต้องปรับเปลี่ยน Mindset เน้นระยะยาว ไม่ใช่เอาราคาเป็นตัวตั้ง แต่ต้องเน้นที่รายได้สุทธิที่เพิ่มขึ้นและมีหนี้สินที่ลดลง ผู้จัดการสหกรณ์ฯ จะเป็นผู้อธิบายการยกระดับทั้ง 3 ด้าน การยกระดับ Smart Farmer การยกระดับ Smart Officer และการยกระดับมูลค่าเพิ่มกระบวนการ ดังภาพ

ในด้านการทำแผนกลยุทธ์ กรอบแนวคิดการวิจัย บ้านลาดอยู่ตรงกลาง ต้นน้ำ คือ กลุ่มเกษตรกรโครงการนำร่อง กลางน้ำ คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และภาคีพันธมิตร ปลายน้ำ คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ดังภาพ

ในเรื่องของการพัฒนาโซ่คุณค่า 9 ขั้นตอน เริ่มจากวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดแนวคิด/วัตถุประสงค์/เป้าหมายธุรกิจ กำหนดแนวทางกลยุทธ์ เป้าหมายกลยุทธ์ และเป้าหมายการตลาด วันนี้ทำถึงขั้นที่ 7 ดังภาพ

ในด้าน SWOT ส่วนแรก : *โอกาส* เรื่องของนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งเป็นได้ทั้งโอกาสและข้อจำกัด หากเราไม่เข้าใจว่ามันเกิดข้อจำกัดได้เช่นไร ก็จะทำให้ไม่เกิดกลยุทธ์ขึ้น เรื่องของสถาบันการเงินสนับสนุน กล่าวคือ เป็นเงินจากสหกรณ์ส่วนหนึ่ง และรัฐบาลช่วยสนับสนุนให้อีกส่วนหนึ่ง เรื่องของนโยบายกระทรวงแปลงใหญ่ ซึ่งหากตั้งรับไม่ดี ก็อาจเกิดเป็นข้อจำกัดได้เช่นกัน และในเรื่องของกระบวนการหน่วยงานรัฐเป็นแบบ Top down ซึ่งเป็นสาเหตุให้เราเสียกำลังคน กลุ่มเป้าหมายซ้อน และเกษตรกรเกิดความสับสน ส่วนที่สอง : *จุดแข็ง* คณะกรรมการดำเนินการเห็นชอบ สหกรณ์มีทรัพยากรและมีทุนทางปัญญา อย่างเรื่องกระบวนการทำกล้วยหอมของบ้านลาด พอเรามาทำเรื่องข้าว ต้องมีการจัดการเรื่องของของเหลือ และของเสีย มีกลุ่มสมาชิกที่สนใจสมัครร่วมโครงการนำร่องจำนวน 40 คน และผู้จัดการกับฝ่ายจัดการเห็นความสำคัญของโครงการ *จุดอ่อน* : เกษตรกรยังมีความกังวลเรื่องต้นทุนผลตอบแทน ส่วนใหญ่สมาชิกเกษตรกรจะนำราคาเป็นตัวตั้ง เกษตรกรไม่เชื่อว่าทำนาอินทรีย์ในพื้นที่แผ่นดินพระราชานั้นจะสามารถทำได้ โดยกลยุทธ์ของ รศ.จุฑาทิพย์ คือ ต้องพาทีมงานไปให้เห็น เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของข้าวอินทรีย์/GAP เกษตรกรยังขาดทักษะการประกอบการ เช่น Smart Farmer ในคอนเซปของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้ามา โดยจะช่วยสนับสนุนในเรื่องของสมรรถนะ จิตสำนึก ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกษตรกรมีข้อกังวลสำหรับต้นทุน สหกรณ์ก็จะมีกองทุนประจำปีให้ หากเขาผ่านปีแรกไปได้จะมีแรงจูงใจ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : การให้กองทุน ให้เพียงปีแรก แต่ในปีต่อ ๆ ไป ต้องดูว่าตันละเท่าไร

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ต้นทุนการทำธุรกิจข้าวสหกรณ์ยังสูง เมื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ 1) การนำโอกาสมาเพิ่มจุดแข็งของสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์กำหนดนโยบายผ่านมติที่ประชุมใหญ่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ ริเริ่มโครงการ “ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม” ระหว่างปี 2560-2563 2) การนำจุดแข็งไปลดข้อจำกัด การวางแผนร่วมกับภาคีพันธมิตร กล่าวคือ นโยบายและหน่วยงานต่าง ๆ ต้องเอาจุดแข็งของคณะกรรมการฯ และผู้จัดการเห็นสิ่งใดก็ต้องมาวางแผนร่วมกันกับภาคีพันธมิตรธุรกิจ เพื่อนำความช่วยเหลือของเขามาสนับสนุนโครงการฯ และอื่นๆ ให้อยู่ในแผนธุรกิจภายใต้เป้าหมายร่วม ต้องบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ เดี๋ยวเราจะใช้แผนธุรกิจ ถ้าเขามาช่วยจะวางเขาอยู่ช่องใด 3) การนำโอกาสมาลดจุดอ่อน อย่างแรกคือเพื่อลดจุดอ่อนของเกษตรกรที่ไม่เห็นความสำคัญเรื่อง GAP โดยจัดกลุ่มชาวนาให้ไปศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกร GAP ที่ประสบผลสำเร็จ อย่างที่สอง คือ การยกระดับสมรรถนะชาวนาและทีมงานสหกรณ์ภายใต้ชุดโครงการแบบ Learning by doing โดยสถาบันฯ ช่วยถอดบทเรียนและสร้างสื่อ หรือให้ชาวนาเป็นแกนนำ ทำเป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิต นำปราชญ์ชาวบ้านมาพัฒนาให้เป็นแกนนำชาวบ้านและสร้างเครือข่ายของเขาในพื้นที่ ดังภาพ

SWOT Analysis

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก / ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	โอกาส: O	ข้อจำกัด: T
	• นโยบาย Thailand 4.0 สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง • สถาบันการเงินสนับสนุน • นโยบายกระทรวงแปลงใหญ่ • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์สนใจเข้ามาช่วยยกระดับการทำธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	• นโยบาย Thailand 4.0 มีหลายโครงการมุ่งมาใช้สกก.เป็นกลไก • การจัดสรรน้ำชลประทาน • นโยบายกระทรวงหากไม่ตั้งรับให้ดีอาจเสียโอกาสและสร้างอุปสรรค • กระบวนการของหน่วยงานรัฐเป็นลักษณะ Top down เร่งใช้งบประมาณ ผลงานในระยะสั้น
จุดแข็ง: S • คณะกรรมการดำเนินการเห็นชอบ • สหกรณ์มีทรัพยากร/มีทุนปัญญา • มีกลุ่มสมาชิกที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการนำร่อง 40 คน • ผจก.เห็นความสำคัญ	SO Strategies: • การกำหนดนโยบายของสกก.บ้านลาด จก. ผ่านมติที่ประชุมใหญ่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการริเริ่มโครงการ “ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม ระหว่างปี 2560-2563”	ST Strategies: • การวางแผนร่วมกับภาคีพันธมิตรธุรกิจในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ IBM โดยใช้แผนธุรกิจเป็นเครื่องมือในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน
จุดอ่อน: W • เกษตรกรยังมีข้อกังวลเรื่องต้นทุนผลตอบแทน • เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของข้าวอินทรีย์/ข้าว GAP • เกษตรกรยังขาดทักษะการประกอบการ • เกษตรกรมีข้อกังวลสำหรับต้นทุนผลตอบแทนในการทำนา GAP/ข้าวอินทรีย์ • ต้นทุนทำธุรกิจข้าวสหกรณ์	WO Strategies: • จัดให้มีการศึกษาดูงานในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอินทรีย์ประสบความสำเร็จ • การยกระดับสมรรถนะชาวนาและทีมงานสหกรณ์ภายใต้ชุดโครงการแบบ Learning by doing • การส่งเสริมให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าตามสมรรถนะและความต้องการ	WT Strategies: • จัดทำรายงานและสื่อสารทำความเข้าใจกับ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการวิจัยและสื่อสารต่าง ๆ • การพัฒนาให้สกก.เป็นศูนย์เรียนรู้: ระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

คุณศิริชัย จันทร์นาค : แกนนำดังกล่าว 5 หมู่บ้านจะมอบให้มีตัวแทนหมู่บ้านละคน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การส่งเสริมให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าตามสมรรถนะและความต้องการ โดย IBM ต้องตอบโจทย์ประเทศ โปรแกรมนี้ความประสบผลสำเร็จคือสิ่งแรก ยิ่งปลูกแล้วทานเองยิ่งดี

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ผลผลิตข้าวที่ได้มา ฝากไว้ได้ ไม่จำเป็นต้องจำหน่ายออกไปก็ได้ อย่างน้อยเขาก็ได้รับประทานข้าวที่เขาปลูกขึ้นเอง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ระบบธนาคารข้าวของสหกรณ์ฯ จะเป็นกลไกในเรื่องของการวางระบบการกระจายข้าวคืนสู่ชาวนา และในขณะเดียวกันเป็นการสร้างระบบธุรกิจด้วย ซึ่งธนาคารข้าวสหกรณ์มีอยู่แล้ว แต่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อไปนี้ธนาคารข้าวของบ้านลาดจะมีหลายแปลง เช่น IBM แปลงใหญ่ 4) การแก้ไขจุดอ่อนก่อนที่จะเกิดข้อจำกัดจากภายนอก ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำยาก การจัดทำรายงานและสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการวิจัยและสื่อสารต่าง ๆ โดยจะทำเป็นแผ่นปลิว

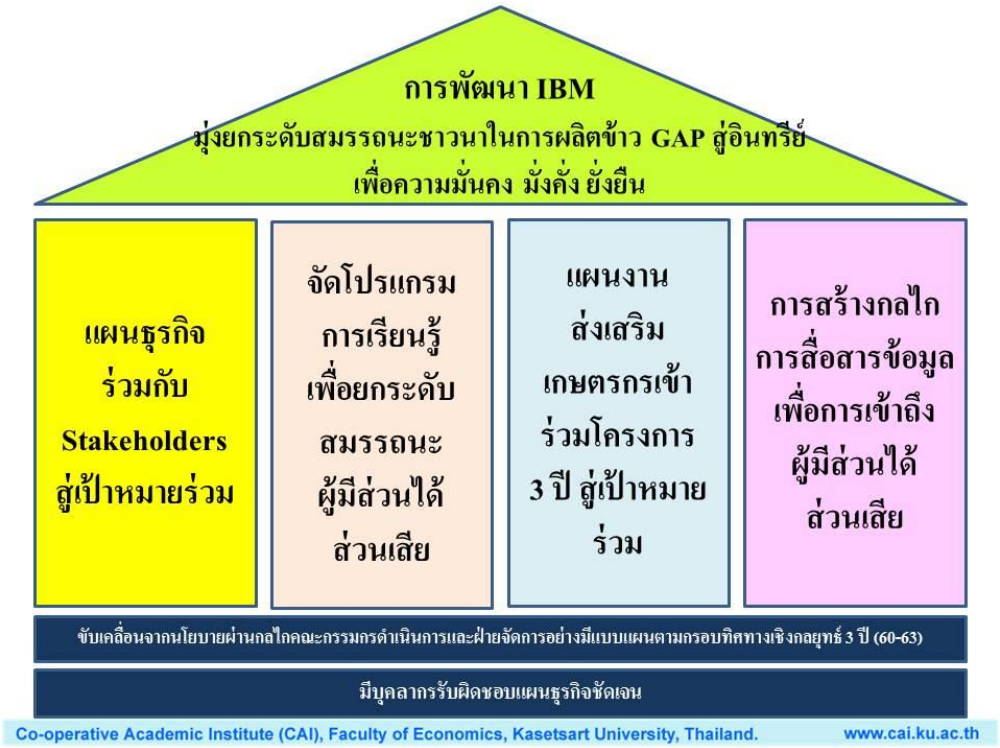
คุณศิริชัย จันทร์นาค : ตอนนี้แผ่นปลิวของสหกรณ์เองมีหลายสื่อ ทั้งโครงการธนาคารข้าว โครงการตลาดกลาง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ทำบอร์ดศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เพื่อเป็นการเคลื่อนไหวของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างมาก การพัฒนาให้สหกรณ์เป็นศูนย์การเรียนรู้ การที่สถานที่มีอยู่แล้ว และการอำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลาซึ่งเป็นข้อดีของสหกรณ์ฯ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : แผนปีนี้ที่จะทำ ก็คือจะทำเฉพาะให้เป็นสัดส่วนไป ตลาดดังกล่าวมีการครอบคลุมตั้งแต่เรื่องการผลิต สำหรับให้ผู้ปลูกมาจำหน่ายเอง โดยผ่านการรับรอง GAP จากกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร ซึ่งในตลาดจะมีลูกค้าประจำ ได้กำไรสองถึงสามพันบาท ช่วงเช้าคนจะมาก สินค้าจะหมดช่วงเที่ยง ๆ โดยส่วนหนึ่งเป็นคนที่ซื้อเพื่อไปจำหน่ายต่อ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ในเรื่องของการนำโอกาสมาลดจุดอ่อนเป็นเรื่องของการมุ่งเป้าหมายไปที่ต้นน้ำทั้งหมด โดยภายใต้กลยุทธ์แต่ละกลุ่มจะมีแผนย่อยออกมา กรอบทิศทางเชิงกลยุทธ์ จะสื่อหัวข้ออะไรที่ชัดเจนและคณะกรรมการฯ เข้าใจได้ง่าย วิสัยทัศน์ “การพัฒนา IBM มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งในการพัฒนา IBM ให้สำเร็จนั้น เสาเข็มหรือฐานต้องแน่น ที่ประชุมใหญ่ สมาชิก ฝ่ายอำนวยการ และฝ่ายจัดการต้องเห็นชอบ ซึ่งต้องขับเคลื่อนจากนโยบายผ่านกลไกคณะกรรมการฯ และฝ่ายดำเนินการอย่างมีแบบแผนตามกรอบทิศทางเชิงกลยุทธ์ 3 ปี (2560–2563) นโยบายและกลยุทธ์ มุ่งสู้ IBM ต้องชัดเจน มีแผนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนชัดเจนในห้วงเวลาต่าง ๆ มีบุคลากรเข้ามาสอดรับการทำงานที่ผู้จัดการมอบหมาย โดยเสาหลัก 4 เสาหลัก ได้แก่ 1) ด้านแผนธุรกิจร่วมกับ Stakeholder สู่เป้าหมายร่วม ดังนั้นต่อไปนี้หากมี Stakeholder เข้ามาใหม่ ต้องมาพิจารณากลั่นกรองก่อน 2) ด้านการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะทำโปรแกรมการศึกษาดูงาน แปลงทดลอง การอบรม GAP การอบรมเรื่องอินทรีย์ดีอย่างไร และกระบวนการทักษะของบ้านลาด โดย

เป้าหมายสำคัญ คือ กระบวนการทำงาน ซึ่งต้องตกลงกันก่อนว่าหน่วยงานนี้ต้องทำอะไรกับโครงการฯ บ้าง ต้องชัดเจนว่าปีนี้เขาต้องการอะไร 3) ด้านแผนงานส่งเสริมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 3 ปี สู่เป้าหมายร่วมชัดเจน แยกออกเป็นแผนงานการส่งเสริมการผลิต แผนงานรวบรวม แผนงานstock แผนงานแปรรูป แผนงานสร้างแบรนด์ แผนงานกระจายสินค้า ความแตกต่างของ IBM คือ ท้ายสุดทุกอย่างเกษตรกรจะได้ประโยชน์ ดังภาพ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : บางแห่งประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะเกิดกับผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ตัวผู้ผลิตไม่ได้รับประโยชน์นั้น ๆ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การที่ 100 ปีทำสหกรณ์การเกษตรไม่สำเร็จ เนื่องจากเราไม่เคยนึกถึงปลายน้ำ ว่าจะทำตลาดอย่างไรให้ชาวนาได้ประโยชน์มากที่สุด พยายามหาระบบธุรกิจอะไรที่จะยั่งยืน โดยมองอินทรีย์เป็นหลัก แต่ถ้ามีข้อจำกัดก็มองเพียง GAP ไว้ก่อน ซึ่งก็ยังดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้บริโภคจะได้ข้าวที่ปลอดภัย เกษตรกรมีการจัดการที่ยั่งยืน เข้าสู่สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพราะเข้าสู่ระบบยุทธศาสตร์ของชาติ สิ่งนี้คือการจัดการแบบมีแบบแผน เป็นการยกระดับการสหกรณ์การเกษตรใหม่

คุณศิริชัย จันทร์นาค : อย่างน้อย ๆ มีการรับรองมาตรฐานการผลิตไว้แล้ว ได้ทั้งคุณภาพชีวิตส่วนหนึ่ง และการประหยัดค่าใช้จ่ายอีกส่วนหนึ่ง มีการรองรับผลผลิตของตนเอง ซึ่งสิ่งที่จะตามมาในการใช้ GAP คือ ความมั่นคงในเรื่องของรายได้ คุณภาพชีวิต

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ 1) บอร์ด 2) แผ่นปลิว และ 3) สื่อออนไลน์

คุณศิริชัย จันทร์นาค : อีกสิ่งหนึ่งที่จะพยายามเข้าถึงสื่อให้ คือ Facebook กล้วยหอมทอง ซึ่งเป็นของสหกรณ์ เป็นอีกช่องทางหนึ่ง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ความเสี่ยงที่เราจะทำ 4 เสาหลัก คืออะไร ในช่วง 3 ปี

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ปีแรกจะเน้นข้าวพันธุ์ชัยนาท ซึ่งมันทำยากกว่าสุพรรณบุรี คุณภาพใกล้เคียงกัน แต่เรื่องของโรคแมลง ชัยนาทจะมากกว่านิดหน่อย เป้าหมาย คือ แหล่งผลิตที่มีคุณภาพ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : หากในอนาคตเกิดปัญหาเรื่อง เกษตรกรที่ไม่ได้ปลูกพันธุ์ชัยนาทต้องการเข้าร่วมโครงการด้วย ดังนั้นต้องให้เขาขึ้นทะเบียนไว้

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ปีแรกเป็นปีนำร่อง ซึ่งยังไม่ได้ตกลงกันว่าจะให้ราคาผลผลิตอย่างไร สหกรณ์พูดคุยเรื่องความแตกต่างที่ทำให้มีคุณภาพ เน้นเรื่องสินค้าและคุณภาพเป็นหลัก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ขั้นตอนในการให้ชาวนาเข้าสู่กระบวนการ ขั้นตอนแรก คือ รับสมัครเข้าทำเนียบไปก่อน พิจารณาเงื่อนไข สอง คือ เข้าสู่โปรแกรมอบรม/ปฐมนิเทศ และยกระดับสมรรถนะ สาม เริ่มการผลิตตามแผน และมีการส่งเสริม สี่ คือ การตรวจรับรอง GAP และห้า คือ มีแผนการผลิตส่งมอบ ตามแบบแผนของโครงการ โครงการนี้ข้อดี คือ จะทำให้สมาชิกเกษตรกรได้ทราบว่านี่คือข้อดีของการเป็นเจ้าของสหกรณ์การเกษตรของเขา

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ถ้าทำโครงการ IBM สำเร็จ แล้วทุกคนต้องการย้อนกลับมาทำนาทั้งหมด นั่นคือ สิ่งที่เป็นความหวังในภาคเกษตรอย่างมาก ซึ่งไม่ต้องไปตั้งความหวังให้กับอาชีพอื่น ๆ แต่มาทำตรงนี้ เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : นอกจากนี้สหกรณ์ก็ต้องปรับวิถีในการทำแผนธุรกิจใหม่ด้วย โดยต้องเอาชาวนาเป็นตัวตั้ง ศาสตร์พระราชาจะสามารถตอบโจทย์ได้ ในเรื่องของจุดเสี่ยง เรื่องชาวนา แก้ด้วยการทำแบบแผน ทุก 3 เดือนต้องมีเวที เพื่อติดอาวุธให้กับเกษตรกร เขาต้องรู้เป้าหมายและผลประโยชน์ว่าจะได้รับอะไรบ้าง ระเบียบที่ 1 คือ เงื่อนไขการรับเข้าสู่โครงการ ปีนี้จบก่อน เพราะเป็นโครงการนำร่อง และสรุปเอาข้าวพันธุ์ชัยนาท และจะมีกี่ไร่ของผู้ปลูกข้าวพันธุ์ชัยนาทที่จะเข้าโครงการ ซึ่งหากเข้าทั้งหมดจะง่ายกว่า

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ที่จะเข้าร่วมโครงการ จะเอาข้าวทั้งหมด สำหรับพันธุ์ชัยนาท แต่จะมีปัญหากับผู้ที่ปลูกสุพรรณบุรีหรือไม่ แต่เรารับซื้ออยู่แล้ว อาจจะให้เขาเข้าโครงการธนาคารข้าวแทน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ข้าวส่วนหนึ่งจะนำไปทำแบรนด์นำร่อง IBM เราไปไหนต้องนำออกมาสร้างกระแสความแตกต่าง โดยให้ผู้จัดการสหกรณ์ฯ ประสานงานกับกรมการข้าวในพื้นที่ ซึ่งอยู่ที่จังหวัดราชบุรี เรื่องการรับรอง GAP

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ทางสหกรณ์มีการรวมผู้ที่ปลูกข้าวทั้งหมดมาเข้ารับฟังการอบรมเงื่อนไขที่จะรับรอง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ภาคีคนที่ 1 คือ หัวหน้าศูนย์ข้าวราชบุรี ของกรมการข้าวในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ข้าวพันธุ์ชัยนาท 16 คน 397 ไร่ 800 กิโลกรัม 298,000 ตัน 298 ตัน ถ้าเขามีหลายแปลง เอาแปลงที่เหมาะสมที่สุด แปลงเดียวต่อคน 16 แปลง ที่ผ่าน GAP แล้ว

คุณศิริชัย จันทร์นาค : คนๆ หนึ่งไม่ใช่แปลงเดียว ประมาณ 10–15 ไร่ แต่ไม่น่าเกิน 10–20 แปลง ควรใช้แปลงใหญ่ของเกษตรกร

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ด้านการทำแผนธุรกิจ ต้นน้ำ : 1) กรมการข้าว; จังหวัดราชบุรี

คุณศิริชัย จันทร์นาค : 2) กรมส่งเสริมเกษตร; เข้ามาดูเรื่องของการผลิต, แกนนำและแปลงทดลอง ได้แก่ กลุ่มตำบลห้วยข้อง คุณบรรจง นามไว คุณสุริน คำโพธิ์ และคุณบุญเลื่อน ขันทรัพย์ ซึ่งมีข้าวพันธุ์ชัยนาท 3) สำนักงานเกษตรจังหวัด; คุณชาญณรงค์ พวงสั้น 4) แผนส่งเสริมเกษตรและส่งเสริมปัจจัยการผลิต; คุณกิตติพงษ์ วังเวงจิต วังเวงจิตและคุณสมศักดิ์ ทัพนาค 5) ระบบจัดการน้ำ; กรมชลประทาน เขื่อนเพชร แก่งกระจาน 6) ปัจจัยการผลิต; ฝ่ายการตลาดของสหกรณ์ โดยทำหน้าที่หา Supplier มาเพื่อซื้อในราคาที่ถูกลง : บริษัท นครหลวงค้าข้าว จำกัด และอื่นๆ 7) ฝ่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว (พันธุ์ข้าวของสหกรณ์เอง); คุณเจริญ เพชรนิ่ม 8) ระดับอนุกรรมการดูแลฝ่ายต้นน้ำ; คุณจันทิมา ดนตรี, คุณพิมพ์ มากมูล และคุณบุญเลิศ เจริญดี ดังภาพ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ทำโครงสร้างของโครงการนี้ให้มีระบบของมัน และมีแปลงเรียนรู้ที่จะขยายผลตามแผน

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สหกรณ์เริ่มเปิดท่าข้าวตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน – 31 มกราคม (3 เดือน) โดยตอนนี้ยังไม่มีนาปรัง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ช่วงพฤศจิกายนจะมีสมาชิกจำนวน 40 คน เข้ามาสู่กระบวนการ แต่ที่จะนำไปสร้างแบรนด์มี 16 แปลง หากเหลือข้าวสหกรณ์ก็จะรับซื้อ เนื่องจากจะเป็นไปตามระบบของสหกรณ์ เข้าสู่ธนาคาร และนำมาบริโภคเอง

คุณศิริชัย จันทร์นาค : เนื่องจากว่าบางส่วนยังไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นสมาชิกโครงการธนาคารเข้าหรือไม่ สหกรณ์จึงต้องเปิดให้เขาสมัครเข้าร่วมกับสหกรณ์

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เมื่อรวบรวมเสร็จจะทำสัญลักษณ์และทำสื่อให้ผู้บริโภคเห็น มีการทำแผนการแปรรูป ซึ่งระหว่างที่เราร่วมกันส่งเสริม ผู้จัดการร่วมกับรศ.จุฑาทิพย์ ร่วมกันวางแผนว่าจะนำแปลงใดมาใช้ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของชาวนา เมื่อจำหน่ายแล้ว สมาชิกเกษตรกรจะได้เฉลี่ยคืน เป็นผลให้เขามีความสุขมากขึ้น และเข้าใจ รวมไปถึงการรวมซื้อ ทำให้ราคาปัจจัยการผลิตราคาถูกลง ตลอดจนการควบคุมราคาของผลผลิตเองได้ ด้วยการใช้สหกรณ์เป็นกลไกและเครื่องมือ ดังนั้น กลางน้ำ ได้แก่ ธนาคารข้าว กองข้าว โรงสีแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : 1) แผนกโรงสี รวบรวม ดูแลธนาคารข้าว เปิดท่าข้าว และรับซื้อข้าว; คุณกิ่งกาญจน์ ประทับจินดาวงศ์ และคุณวรรณชัย พรามณม์จันทร์ ระดับอนุกรรมการใช้ชุดเดียวกับต้นน้ำ เขามาส่งที่ท่าข้าว ในปีนี้คณะกรรมการฯ สหกรณ์เป็นผู้กำหนดราคาข้าว แต่เดิมการรับซื้อทั่วไปจะใช้ราคาตลาดเป็นตัวตั้ง แล้วสหกรณ์จะให้อีกตันละ 50 บาท และถ้าอยู่ในโครงการจะมีการกำหนด incentive เพิ่มอีกเป็นพิเศษ หรืออีกวิธี คือ หากเข้าโครงการให้เพิ่มเป็น 100 บาท แต่ให้ทีหลังรวมกับเงินเฉลี่ยคืน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : อีกวิธีการ คือ การบวกเพิ่มเข้าไปอีก 50 บาท เหมือนกับราคาข้าวทั่วไปในระดับนี้ แต่พอเป็นระดับที่ไปส่งจำหน่าย สหกรณ์จะมีเงินอัดฉีดให้เพิ่มเติม เนื่องจากเป็นเงินเฉลี่ยคืนจากการที่สหกรณ์มีกำไร แต่หากสหกรณ์ไม่มีกำไรจะทำอย่างไร

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ใช้เงินจากกองทุนรักษาระดับ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งท้าทายของเรา คือ ต้องทำให้ได้กำไรมาก และมีการบริหารความเสี่ยง ในเรื่องการจำหน่าย ปีแรกเป็นกรณีพิเศษ โดยให้โรงสีจำหน่ายไปก่อน ปีที่สองค่อยเข้าระบบของสหกรณ์ สีข้าว และเปิดจำหน่ายช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน (ล็อตแรก) ข้าวสารจะออกเดือนพฤษภาคม 2561 ทั้งกระบวนการระหว่างนี้ แผนที่จะลง ได้แก่ แผนส่งเสริม แผน GAP การพาไปศึกษาดูงาน รวมไปถึงการหารือเรื่องการวางตลาด การวางระบบ โดยโซ่คุณค่าที่เกิดขึ้น จะแสดงให้เห็นถึงตัวละครที่เข้ามาในแผนธุรกิจเราเป็นใคร แต่ละคนทำอะไร ทำแล้วจะได้สิ่งใดกลับมา บอกถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ตลาดเป้าหมาย; 1) โรงพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี 2) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 15 จังหวัดเพชรบุรี 3) สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จังหวัดราชบุรี ดังภาพ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราจะขายคุณค่าเรื่อง IBM เป็นวิธีการที่สหกรณ์การเกษตรจะช่วยเหลือชาวนาตามยุทธศาสตร์ชาติอย่างมีแบบแผน โดยมีกลุ่ม 8 เป็นหัวใจของการนำร่องโครงการฯ และจะดำเนินการตามวาระที่ 4 แผนการดำเนินการลงพื้นที่ ในวันอังคารที่ 19 สิงหาคม 2560

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

12. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 19 กันยายน 2560 เวลา 9.30 – 12.00 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
3. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4. คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณธีรภพ	บัวจีน	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ที่ 5
6. คุณชาญณรงค์	พวงสั้น	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี
7. คุณกริชชา	จึงเจริญ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี
8. คุณวรพรรณี	เอี่ยมละออ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี
9. คุณเอกราฎร์	บัวประคอง	วิศวกรกรมชลประทานชำนาญการ โครงการส่งน้ำฯจังหวัดเพชรบุรี
10.คุณฟื้น	พูลสมบัติ	ประธานสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	เลขานุการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12.คุณสนธยา	บุญประเสริฐ	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13.คุณสุนทร	ยิ้มรอด	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.คุณเมี้ยน	เชื่อนศรีเมือง	ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.คุณหยุด	นันทสิงห์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16.คุณพิมพ์	มากมูล	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17.คุณถม	พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18.คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
19.คุณศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
20.คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ชื่อโครงการว่า “การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม” หรือ “Inclusive Business: IBM” ใช้ระยะเวลาโครงการ 3 ปี นักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐมีความรู้สึกปลื้มปิติมากที่ ณ ปัจจุบัน ประเทศไทยเรามีแผนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ 20 ปี โดยวิสัยทัศน์คือ ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไปนี้รัฐบาลในทุกชุดที่เข้ามาดำเนินการต้องมองฐานพีระมิดหรือประชาชนคนส่วนใหญ่ 90 เปอร์เซ็นต์ของประเทศที่ยังคงมีระดับรายได้เฉลี่ยต่ำ ต้องให้เขาเกิดความมั่งคั่งตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ 9 ถ้าจะทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้นกว่าเดิม ต้องทำให้คนส่วนใหญ่มีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม รศ.จุฑาทิพย์ ทำโครงการวิจัยให้กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยมา 16 ปี เรามีความชัดเจน สิ่งที่เป็นเครื่องมือ คือ ศาสตร์พระราชาของในหลวง รัชกาลที่ 9 ดังนั้นตอนนี้ถึงเวลาแล้วที่จะต้องอ้างอิงถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติและเอางานสหกรณ์ยกระดับสหกรณ์ขึ้นมา เพื่อให้คนเห็นว่าสหกรณ์สำคัญอย่างไร แต่สหกรณ์จะเหมือนเดิมไม่ได้ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด มีตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดี เนื่องจากสหกรณ์มีความสามารถในการส่งออกไปต่างประเทศ ทำธุรกิจเอนกประสงค์ได้เกือบจะครบ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนั้นถ้าหากเรายกระดับขีดความสามารถให้สูงขึ้นในทิศทางของยุทธศาสตร์ประเทศ 4.0 ก็จะเป็นตัวแบบที่ดีที่จะตอบโจทย์ได้ว่าจะพัฒนาสหกรณ์ให้เป็นกลไกของประชาชนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต้องทำอย่างไร งานสหกรณ์ดังกล่าวต้องขอความร่วมมือจากกรมชลประทาน กรมส่งเสริมเกษตร ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี หน่วยงานอื่นๆ และกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีดร.ธนภัท แสงอรุณ เข้ามาเป็นนักวิจัยด้วย ซึ่งตรงนี้ก็เป็นสิ่งเดียวกันกับที่ภาครัฐต้องการให้แต่ละหน่วยงานมาร่วมมือบูรณาการกันโดยเอาประชาชนเป็นตัวตั้ง ครั้งนี้ รศ.จุฑาทิพย์ มีโจทย์วิจัยมา 2 โจทย์ คือ จะศึกษาแนวทางการเรียนรู้ที่จะสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นการให้เงินแก่เกษตรกรเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้ ฉะนั้นเราต้องมาช่วยติดอาวุธทางปัญญาให้กับเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องเอาชาวนาเป็นตัวตั้ง มิใช่ราคาเป็นตัวตั้ง เพราะราคาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากมันเป็นปัญหาระดับตลาด ต้องลดต้นทุน เพิ่มผลิตภาพ ทำต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตลอดโซ่คุณค่าเอาชาวนามานำร่อง ดังนั้น 1) ถ้าจะช่วยให้สหกรณ์ทำธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วมและเกิดประโยชน์กับเกษตรกรอย่างยั่งยืนเราต้องติดอาวุธทางปัญญาอย่างไร ต้องให้สื่อและข้อมูลข่าวสารอะไร อาจจะให้ข้อมูลผ่านศูนย์เรียนรู้หรือแปลงทดลอง 2) แล้วเราจะพัฒนาธุรกิจข้าวสารของสหกรณ์บ้านลาดให้เป็นที่ประจักษ์ได้อย่างไร สิ่งที่ 100 ปี สหกรณ์ไม่ได้ทำ คือ ลืมกระตุ้นอุปสงค์ กล่าวคือ ลืมกระตุ้นผู้บริโภคให้อุดหนุนสินค้าสหกรณ์ ส่วนใหญ่เราเอาสินค้าอื่นมาขาย แต่ไม่ได้สนใจสินค้าสหกรณ์ ดังนั้นคราวนี้เราต้องมาสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าสหกรณ์ ต้องทำให้แบรนด์ติดเข้าไปอยู่ในหัวใจของผู้บริโภค คิดว่าบ้านลาดจะเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการสร้างแบรนด์เชิงคุณค่า สิ่งที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คือ การสร้างนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจ อาทิเช่น ข้าวเกิดบุญ ข้าว

คุณธรรม ข้าวสัจธรรม ศิชฌกูฎโมเดล สามพรานโมเดล เราทำโดยกระบวนการ 9 ขั้นตอน การพัฒนาโซ่คุณค่า โดยชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาวางแผนสู่เป้าหมายร่วม แต่ที่ยาก คือ จะทำอย่างไรให้เกษตรกรเข้ามาอยู่ในโซ่คุณค่าด้วย ทางสถาบันฯ ได้พูดคุยกับทีมงานบ้านลาด ทำให้เราได้วิเคราะห์สถานการณ์ มองเห็นโอกาส มองเห็นช่องว่าง มองเห็นจุดอ่อน/ข้อจำกัด ซึ่งมีไม่มาก แต่เรามองเห็นจุดแข็งของสหกรณ์แห่งนี้ คือ มีกระบวนการจัดการบริหารความคิดที่มีการทันโลกทันเหตุการณ์ คณะกรรมการก็เป็นเอกภาพเดียวกัน มีทุนทรัพยากรพอสมควร รวมถึงการที่มีภาคีที่คุยกันเข้าใจ เวลาเราจะทำต้องเอาชาวนาเป็นตัวตั้ง ต้องให้ชาวนาเก่งเท่าทัน เช่นเดียวกับที่ในหลวง รัชกาลที่ 9 สร้างภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลง ชาวนาเก่งในเรื่องการผลิต แต่ยังรู้ไม่เท่าทันโครงสร้างตลาดข้าว ส่งเสริมการยกสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว ใน 3 ปีแรก ควรเอา GAP ก่อน เริ่มต้นสหกรณ์ต้องทำแผนธุรกิจร่วมกับ Stakeholders สู่เป้าหมายร่วม โดยแผนธุรกิจ ได้แก่ 1) แผนส่งเสริม GAP 2) แผนทำการทดลอง 3) แผนส่งเสริมการรับรอง GAP 4) แผนรวบรวมผ่านธนาคารข้าว/รวบรวมข้าวเปลือก 5) แผนแปรรูปผ่านโครงการกระจายสินค้า 6) การสร้างแบรนด์ และมอง Target Market หลังจากถอดบทเรียนแล้ว สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จะเป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ซึ่งเป็นการบอกปากต่อปาก ผ่านชาวนา รศ.จุฑาทิพย์ และทีมงานวิจัยจะทำงานอยู่เบื้องหลัง ส่วนเบื้องหน้าก็คือชาวนา และภาคีพันธมิตรธุรกิจสหกรณ์ เสาหลักต่อมา แผนส่งเสริมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการสู่เป้าหมายร่วม และที่สำคัญที่สุด กลไกการสื่อสารข้อมูล เพราะหากชาวนาไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง จะส่งผลให้เกิดการเข้าใจผิดกันได้ การพัฒนาระบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วมขอข้าวสหกรณ์ครั้งนี้ สหกรณ์อาจจะไม่ได้ทำทุกอย่างมือเปล่า เช่น การกระจายสินค้า อาจจะมีกระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานสหกรณ์จะเข้ามาช่วยสนับสนุน ดังนั้นเสาหลักทั้ง 4 ต้น ต้องมีฐานหลักที่ดี คือ การขับเคลื่อนนโยบายผ่านกลไกคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งเป็นฝ่ายนโยบายสหกรณ์ และมีผู้จัดการและทีมงานเราจะทำงานอย่างมีแบบแผนในกรอบทิศทางเชิงกลยุทธ์ และมีบุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจน เรื่องข้าวเป็นเรื่องความยั่งยืนของประเทศไทย โดยการตอบโจทย์คราวนี้ เราจะมีข้อเสนอเชิงโยบาย เราจะสร้าง Smart Officer ที่บ้านลาดกัน โดยจะต้องยกระดับกระบวนการของธุรกิจข้าว ภายใต้โซ่คุณค่าข้าวให้คนมาเรียนรู้เรา ท้ายสุดคือการสร้างแบรนด์ โดยมีแผนการสร้างแบรนด์ข้าว IBM แผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ แผนการกระจายสินค้าสู่ตลาดเป้าหมาย และแผนติดตามประเมินผล ต่อไปเป็นการเสริมหรือเพิ่มเติมสิ่งที่ตกหล่นไป และให้ความเห็นเพิ่มเติมกับภาพดังกล่าว

คุณชาญณรงค์ พวงสั้น : ในมุมมองของตนสิ่งที่คิดว่าจะเป็นอุปสรรคของตำบลสะพานไกรก็คือเรื่องน้ำ และเรื่องดิน มีปัญหามากกว่าที่อื่น จึงมีโอกาสเสี่ยงสูง นอกจากนี้ขอเพิ่มเติมเรื่องโครงการฯ การทำโครงการฯ แบบนี้เป็นการพัฒนา อันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืน เนื่องจากเรามุ่งไปที่ตัวเกษตรกร มิใช่มุ่งไปที่การตั้งราคา ตอนนี้ทางเรากำลังช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตอยู่ โดยของรัฐบาลมีการช่วยเหลือเกษตรกรจากโครงการแปลงใหญ่ ซึ่งสามารถลดต้นทุนได้ แต่

ภาพยังไม่ค่อยชัดเจน ซึ่งโครงการฯดังกล่าว มีภาพที่ชัดเจนมากกว่า เนื่องจากมีการนำเอาสมาชิกเกษตรกรมาติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นพอดูลักษณะโครงสร้างแล้วนั้น ดูมีความต่อเนื่องที่มากกว่า

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ท่านมีข้อแนะนำอย่างไร ถ้าจะให้ท่านช่วยเป็นภาคีส่วนหนึ่ง ท่านจะช่วยส่งเสริมสิ่งใดบ้าง

คุณชาญณรงค์ พวงสั้น : ณ ตอนนี้ตนเป็นที่ปรึกษาของสหกรณ์อยู่แล้ว และก็ยินดีที่จะร่วมขับเคลื่อนนำร่องให้ได้ว่าขบวนการตรงนี้ มันสามารถขับเคลื่อนให้พี่น้องเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนในการลดต้นทุนและสร้างมูลค่าผ่านตัวสินค้าไปสู่ปลายน้ำหรือผู้บริโภคอย่างจริงจัง ซึ่งเดิมสหกรณ์แห่งนี้ก็เคยมีชื่อเสียงด้านการแปรรูปข้าว ทำส่งทางหัวหิน และภาคใต้ แต่ภายหลังไม่สามารถสู้นโยบายภาครัฐได้ ในการเก็บสต็อคข้าว และทุกอย่าง และการสู้ในเรื่องโครงการจำนำข้าว ส่งผลให้สหกรณ์ต้องนอนนิ่งอยู่เช่นนั้น แต่ตอนนี้เราจะเริ่มต้นทำการสตาร์ทเครื่องขึ้นมาใหม่อีกครั้ง ซึ่งมันเป็นไปได้เพราะมันเป็นโอกาส

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : อยากให้ท่านชาญณงค์ช่วยมองว่า หากท่านจะลงไปช่วยส่งเสริมข้าว GAP โดยเรานำร่องข้าวพันธุ์ชัยนาท ดังนั้น ถ้าเราจะเริ่ม GAP ควรเริ่มอย่างไร และต้องมีเครื่องมืออะไรบ้าง เช่น การทำแปลงทดลอง หรือ การทำแผน

คุณชาญณรงค์ พวงสั้น : พื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำโครงการดังกล่าว คือ พื้นที่ตำบลห้วยลึก และห้วยข้อง แต่หากจะไปได้ถึงอินทรีย์ก็ต้องเป็นโซนนี้เช่นกัน คือ ห้วยลึก ห้วยข้อง และไร่โคก แต่สำหรับตำบลด้านตะวันตก ในฤดูน้ำหลาก จะมีน้ำมาก ทำให้น้ำท่วม แต่ถ้าหน้าแล้งจะสามารถปลูกข้าวได้ดี แต่จะมีปัญหาหรือข้อจำกัดเรื่องแหล่งน้ำชลประทาน เนื่องจากมิได้ใช้น้ำชลประทานแต่ใช้น้ำจากคลองโดยตรง ซึ่งมาจากน้ำฝน เราก็ไม่สามารถที่จะรับรองเป็นอินทรีย์ได้ เป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ ไม่มีสระน้ำกักเก็บ นี่จึงเป็นข้อจำกัดที่เราพยายามขับเคลื่อนแต่ไม่สามารถทำได้สำเร็จ เพราะว่าการทำอินทรีย์มีข้อกำหนดว่า จะต้องมีสระน้ำมากักเก็บ แล้วจึงจะสูบเข้าไปในนา ถึงจะผ่านกระบวนการของ GAP ไม่เช่นน้ำจะซึมเข้าไปในนาข้าว ตำบลห้วยลึก และห้วยข้อง เป็นตำบลที่อาศัยน้ำฝน กล่าวคือ นอกเขตชลประทาน ฉะนั้นจึงเป็นข้าวอินทรีย์ที่มีคุณภาพ แต่ผลผลิตไม่สูง ประมาณ 40 – 50 บาท เท่านั้น แต่เราก็สามารถลดปุ๋ย ลดยาเคมีทั้งหมด ตลอดจนยกระดับราคาเพิ่มขึ้นได้

คุณศิริชัย จันทร์นาค : เป้าหมายที่หารือกันไว้กับทางอาจารย์ คือ ตำบลห้วยข้องของนายบรรจง นามไว แต่ทิศทางที่เรามองกันไว้ในเบื้องต้น ก็คือ ข้าวเป็นข้าวปลอดภัย หรือ GAP ไว้ก่อน เนื่องจากเป้าหมายของแผนเรากำหนดไว้ประมาณ 5 ปี เพราะหากก้าวไปถึงจุดนั้นได้ ก็จะพัฒนาไปเป็นอินทรีย์ได้ ซึ่งมันก็จะไปตรงกับ concept อินทรีย์ล้านไร่ของรัฐบาล เพราะฉะนั้นในกระทรวงเกษตรฯจะต้องบูรณาการทั้งหมด แต่จุดเริ่มยังไม่มีใครเริ่ม จุดนี้เราจึงเริ่มกันเป็นจุดแรกของบ้านลาด อาจจะเป็นโมเดลที่เรียนรู้ของคนอื่น หากถามว่าเป้าหมายที่เราตั้งเอาไว้สูงเกินไปหรือไม่ ตนมองว่าไม่สูงเกินไป เพราะมันไม่ได้ยากจนเกินไป เนื่องจากมันก็อยู่ในกระบวนการที่เราทำกันอยู่แล้ว เพียงแต่ว่า การทำ GAP มันเป็นพื้นฐานซึ่งสามารถที่จะรับรองได้ แต่ในเรื่องการทำอินทรีย์ อาจจะยากในเรื่องของน้ำที่

จะต้องมีที่กักเก็บ เพื่อไม่ให้แปลงที่ใช้เคมีมาปะปน ดังนั้นเป้าหมายแรกของเรา คือ ตำบลห้วยลึก และห้วยข้อง เพราะใช้น้ำฝน และสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ ในส่วนตำบลอื่น ๆ นั้น เราดูว่าถ้าต่อไปในอนาคตเราพัฒนาไปถึงจุด ๆ นั้นได้ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร เพราะทุกวันนี้ที่เราทำแปลงใหญ่กัน ความหวังเราไปฝากกันไว้ที่โรงสีทั้งหมด คือไม่ได้ทำขึ้นมาเพื่อตัวคุณภาพของข้าวเอง และให้มันเป็นจุดขายของตัวมันเอง มันเลยเป็นปัญหาทั้งระบบของข้าว เพราะฉะนั้นตัวนี้มันจะทำตัวของมันเอง เพื่อให้เป็นความต้องการของตลาดในอนาคต และสิ่งนี้จะเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกร และสมาชิกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ให้สามารถพัฒนาสินค้าข้าวให้เป็นจุดขายในตัวของมันเอง ปกติเราจะมองแค่ว่า ทำเสร็จแล้วให้ราคาเท่าไร ซึ่งเป็นการเอาราคาเป็นตัวตั้ง ตัวอื่นไม่มอง ข้าวมันจะเป็นอย่างไรไม่สนใจ ซึ่งโครงการนี้จะแตกต่างกัน กล่าวคือ เราเอาคุณภาพ เอาตัวจุดขายว่า เราต้องการข้าวพันธุ์อะไร อย่างน้อย ๆ เบื้องต้นก็เป็นข้าวปลอดสารพิษ เป็นข้าว GAP และพัฒนาไปสู่ข้าวอินทรีย์ ดังนั้นสิ่งที่ท่านชาญณรงค์และทางสหกรณ์คิดอยู่ตอนนี้เป็นเป้าหมายเดียวกัน กล่าวคือ การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ข้าวโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ตัวเขาต้องพัฒนามา และเราเป็นผู้ต่อยอดให้ รวมถึงสนับสนุนเขา

คุณกริชชา จึงเจริญ : ในส่วนของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี เรื่องแรก คือ เรื่องพันธุ์ข้าว ชัยนาทที่ไม่ค่อยต้านทานโรคนั้นเป็นเรื่องจริง แต่หากเรามีการทดลองปลูกโดยใช้อัตราที่น้อยลงได้ ก็จะแก้ปัญหาได้ พันธุ์ชัยนาท จะต้องสนใจเรื่องดินฟ้าอากาศ และฤดูกาล ฤดูกาลที่เหมาะสมที่สุด คือ ฤดูร้อน หรือ ช่วงนาปรัง จะไม่ค่อยมีปัญหา แต่หากทำในฤดูฝน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องน้ำ เนื่องจากมันมีความชื้น ในส่วนของการทำนา GAP ในตำบลห้วยข้อง ตอนนี้เขาทำโครงการนาแปลงใหญ่อยู่แล้ว เราจะเริ่มทำ GAP ในปี 61/62 ช่วงเดือนฤดูฝน หรือ ต้นเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป ตอนนี้เราได้เตรียมความพร้อมให้กับห้วยข้องแล้ว โดยเป็นระบบกลุ่ม ส่วนเป้าหมายที่ทำนาอินทรีย์ 150 แปลง ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าทำตรงจุดไหน แต่กรมการข้าวมีเป้าหมายว่า ในปี 61 เราได้ทำแปลงใหญ่บางส่วนหมดแล้ว โดยกลุ่มของเพชรบุรี ทั้งหมด 24 แปลง เราจะทำตรวจปี 61/62 เนื่องจากปีนี้ให้เกษตรกรเตรียมความพร้อมก่อน เนื่องจากยังไม่ทราบแปลงที่แน่ชัด จึงต้องรู้เป้าก่อน ทั้งนี้จะได้ปี 61/62 หรือไม่ จึงต้องรีบแจ้งกับกรมฯ ว่าให้เขาจัดสรรตรงนี้ให้เข้าในแผนด้วย เนื่องจากกรมฯ จะมีแผนปีต่อปี และมีเป้าหมายแน่นอน ทางกรมฯ ต้องจ้าง out source มา จึงต้องทราบล่วงหน้า เพื่อจะจัดสรรงบประมาณลงไป แต่สำหรับปีนี้ไม่ได้แน่นอน ต้องเป็นปี 61/62

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : หลังจากนี้จะขอหารือในเชิงลึก เราจะมองแผนเหมือนกรณีพิเศษ เราจะทำอะไรได้บ้าง เราอาจไม่หวังผลถึงขนาดรับรองได้ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ให้มีกระบวนการให้เกษตรกรเขาเรียนรู้ว่า เขาจะก้าวไปสู่การรับรอง ต้องมีสิ่งใดบ้าง สมมติปีนี้ไม่ได้ เขามีจุดอ่อนอะไร ที่จะแก้ไขในปีหน้า เราหวังว่าเขาจะได้เรียนรู้ พร้อมกับพูดคุยกับเพื่อน ๆ ไปด้วย 00.50.03

คุณธีรภพ บัวจีน : ในส่วนของ GAP 16 ราย มันต้องทราบขั้นตอน ต้องการให้ทางศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรีเตรียมตัว ก่อนที่เราจะต้องไปตรวจ มันต้องมีงบประมาณการตรวจ ปี 61/62

โดยเฉพาะแปลงของไร่โคก ประมาณ 800 กว่าไร่ (แปลงใหญ่) เพราะถ้าจะตรวจจริงๆ ควรต้องให้สมาชิก 16 ราย มาเข้าอบรมเรื่องขั้นตอนกันก่อนหรือไม่

คุณวรพรรณี เอี่ยมละออ : GAP คือการรับรองการปฏิบัติการเกษตรที่ดี ซึ่งมีทั้งหมด 7 ข้อด้วยกัน 1) ดูพื้นที่: เคยเป็นคอกปศุสัตว์ โรงพยาบาล หรือที่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือไม่ 2) แหล่งน้ำ: ผ่านโรงงานหรือไม่ หรือมีการปนเปื้อนของสารเคมีหรือไม่ ที่นี่ใช้น้ำฝน จึงไม่มีปัญหา 3) การใช้สารเคมี: GAP สามารถใช้สารเคมีได้ แต่ใช้ได้ในปริมาณที่กำหนด อย่างอะฟลาทอกซินห้ามใช้ ซึ่งทางเรามีเอกสารแจกเกี่ยวกับว่าสารเคมีชนิดไหนที่ห้ามใช้ ซึ่งก่อนการเก็บเกี่ยวในการทำนาปกตินั้น ไม่ให้ใช้อยู่แล้ว 4) การดูแลก่อนการเก็บเกี่ยว: คุณดูแลการเก็บเกี่ยวช่วงไหน ระยะออกดอก 80 วัน มีการบันทึกหรือไม่ การทำ GAP ระยะที่เหมาะสมคือการเก็บเกี่ยวช่วงระยะพลับพลึง แต่ในชีวิตจริงของชาวนานั้นอาจจะต้องรอรถเกี่ยว ดังนั้นจึงอาจจะต้องมีการปรับตามความเหมาะสม 5) การเก็บเกี่ยว: คุณมีการล้างรถหรือไม่ มีการปนเปื้อนจากข้าวนาแปลงอื่นหรือไม่ 6) การเก็บรักษา: หากเก็บเกี่ยวเอง เราจะดูว่า การตากคุณทำถูกต้องหรือไม่ การวางกระสอบดีหรือไม่ มีการวางแช่หรือไม่ และมีการป้องกันความชื้นหรือไม่ แต่ในกรณีคุณจำหน่ายให้โรงสี โดยผ่านสหกรณ์ ก็จะตัดเหลือแค่ขั้นตอน รถในการขนส่งของคุณมีการทำความสะอาดหรือไม่ และ 7) การจดบันทึก: การทำ GAP ต้องมีการจดบันทึกแต่ละขั้นตอน ต้องมีหลักฐานเพื่อให้ผู้ตรวจมาทำการตรวจสอบ โดยตามระเบียบมีการตรวจสอบ 3 ครั้ง ในช่วงแรกอาจจะเข้ามาดูแค่พื้นที่หรือน้ำ แต่หากไม่ทันอาจจะเข้ามาเพียงสองครั้ง โดยวิธีการสัมภาษณ์ว่าคุณทำอะไรบ้าง และคุณได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือไม่ พอเขาตรวจเสร็จสิ้นก็จะส่งผลให้กับกรมการข้าว เพื่อตรวจสอบดูว่า ผลของคุณถูกต้องหรือไม่ และมีการของตัวอย่างข้าว 1 กิโลกรัม มาตรวจ ข้าวแดง และสิ่งเจือปน หากคุณผ่านเราก็จะออกใบรับรองให้

คุณกริชชา จึงเจริญ : การทำ GAP เป็นแบบกลุ่ม หากไม่ผ่านคนหนึ่ง ก็ไม่ผ่านทั้งกลุ่ม ปัญหาที่พบ คือ สารเคมี การจดบันทึก และการเก็บพันธุ์ข้าวปนของเกษตรกร ต้องมีพันธุ์อื่นปะปนไม่เกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ของทั้งนา หากผู้ตรวจเห็นข้าวปะปนกันมาก จะหยุดตรวจทันที ดังนั้นมันจึงเป็นจุดที่ยุ่งยากที่เกษตรกรไม่มีความประณีต ทำให้โรงสีตำหนิกลับมาว่า นี่ใช่ข้าว GAP หรือไม่ เพราะมีข้าวแดงเต็มไปหมด และมีแกลบจำนวนมาก แต่ในความเป็นจริงจากการไปสอบถามโรงสีอื่น ๆ มา โดยมากล้วนต้องการข้าว GAP ด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากเขามีตลาดข้างนอก ดังนั้นเราอยากทำให้ แต่ตัวเกษตรกรก็ต้องเตรียมพร้อมด้วย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ที่ตนสนใจเรื่องข้าว IBM เพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วม สิ่งที่ท้าทาย คือ จะทำอย่างไรให้เกษตรกรมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งต้องเริ่มจากตัวท่านก่อน เป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ ท่านจะยั่งยืนในอาชีพได้ ต้องมีความประณีต ถ้าเขาเริ่มดี ใครมาตรวจก็ผ่านทั้งหมด เราไม่ได้หวังเพียงแค่ 16 ราย แต่เราหวังทั้งหมด

คุณกริชชา จึงเจริญ : ตนมองแนวทางเดียวกันกับสหกรณ์ ว่าสามารถทำนาอินทรีย์ได้ แต่ ณ ตอนนี้ต้องให้แน่นอนก่อนว่าเกษตรกรจะเข้าร่วมแน่นอนหรือไม่ เพราะมันไม่ได้ง่ายเลย มีการ

ตรวจเยอะ มีการตั้งมาตรฐานไว้สูง เขาตรวจละเอียด และมีปัญหา คือ บางคนทำ บางคนไม่ทำ แต่หากพร้อมใจกันทำทั้งหมด จะได้รายได้จำนวนมาก

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราจะมีแผนส่งเสริม GAP ลองทำ และเสริมพลังซึ่งกันและกัน

คุณเอกราฎร์ บัวประคอง : โครงการฯ จะมีการเริ่มดำเนินการเมื่อไร

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : มีการเริ่มไปแล้ว แต่เริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เชิญมาได้ 40 ราย 16 ราย อยู่ในกลุ่มพันธุ์ข้าวชัยนาท แต่สิ่งที่เราทำเรามองยาว หากเกษตรกรมีใจ มาเริ่มเรียนรู้ ต้องมีคนจัดการน้ำ และแก้ปัญหาเรื่องโรคแมลง มีที่ปรึกษามาส่งเสริมเรื่องการทำ GAP

คุณเอกราฎร์ บัวประคอง : สถานการณ์น้ำ ปัจจุบันแก่งกระจานมีความสูงอยู่ 710 ล้าน ปริมาณน้ำในอ่างประมาณ 334 ล้านลูกบาศก์เซนติเมตร หรือประมาณ 47 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงฤดูฝน ต้องใช้น้ำประมาณ 300 กว่าล้าน โดยพื้นที่ทั้งหมด 265,000 กว่าไร่ ช่วงฤดูแล้งต้องใช้น้ำ 500 กว่าล้าน หรือประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ถึงจะสามารถทำการเกษตรในที่แล้งได้ ในตอนนี้ฤดูฝน เราเริ่มส่งน้ำไปแล้วตั้งแต่เดือนกรกฎาคมหรือสิงหาคม แล้วแต่พื้นที่ สิ้นสุดวันสุดท้าย วันที่ 20 ธันวาคม 2560 ในส่วนของ 5 พื้นที่ สะพานไกร โรงเข้ บ้านหาด ท่าเสน มีพื้นที่รับผิดชอบแค่บางส่วน แต่ในส่วนของห้วยข้องเป็นของโครงการราชบุรีฝั่งขวา ตรงนี้โครงการส่งน้ำฯ เพชรบุรี ไม่สามารถที่จะส่งน้ำเข้าพื้นที่ได้ เนื่องจากเป็นของโครงการราชบุรีฝั่งขวา ฤดูฝน พื้นที่ใน 4 ตำบล จะสามารถส่งน้ำให้ได้ แต่ในฤดูแล้งเราไม่ได้ส่งน้ำมา 3 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นช่วงฤดูแล้ง ไม่เหมาะสมที่จะเริ่มต้นโครงการดังกล่าว แต่ตำบลห้วยข้องมีแหล่งน้ำที่เป็นสระก็สามารถดำเนินการโครงการฯ ได้ด้วยศักยภาพตัวเกษตรกรเอง ในพื้นที่ของตำบลสะพานไกร ส่วนใหญ่พนักงานส่งน้ำที่ดูแลตรงนี้ก็จะแจ้งว่า กรณีที่ขาดน้ำดินจะแดง ซึ่งอาจหมายถึงการที่ดินไม่เหมาะสม ในส่วนของแหล่งน้ำชลประทาน เกษตรกรใช้น้ำเป็นส่วนใหญ่ ในฤดูฝน มีการปนเปื้อนพอสมควร เนื่องจาก หากนาใครมีน้ำมาก จะสูบออก ซึ่งผู้อื่นก็จะมีการใช้สารปนเปื้อนไปด้วย ในพื้นที่ส่วนมากที่ตนเห็นนั้น ไม่ค่อยมีข้าวพันธุ์ชัยนาท ส่วนมากเป็นข้าวนาปรังหรือพันธุ์ กข จะมีข้าวนาปี ก็เป็นพื้นที่ทางด้านบน ซึ่งไม่ได้อยู่ใน 5 ตำบลดังกล่าว

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : จะเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าให้จัดการน้ำในฤดูนาปรัง ระยะเวลา 3 – 5 ปี ข้างหน้า มีความเป็นไปได้หรือไม่

คุณเอกราฎร์ บัวประคอง : เราจะมองปีต่อปี ในเรื่องลักษณะของการบริหารจัดการ 200 – 300 ล้าน ในช่วงฤดูแล้ง ส่วนมากเราจะทำการส่งน้ำแค่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค หรือบริเวณที่มีน้ำน้อย แต่ถ้าในบริเวณที่มีน้ำ 500 – 500 กว่า จะมีคณะกรรมการชลประทานที่ช่วยในการบริหารจัดการน้ำ โดยทุกคนจะร่วมกันตัดสินใจว่าฤดูแล้งจะเก็บน้ำหรือไม่ ถ้าหากส่งน้ำโดยมีปริมาณอยู่ก้อนหนึ่งแล้วใช้กันหมดเลย และฝนทิ้งช่วง เราจะทำอย่างไรกันต่อ ถ้าหากฝนไม่ตกและทิ้งช่วงนาปีช่วงเวลาจะล่นลงไปเรื่อยๆ บางครั้งถ้าน้ำน้อย เกษตรกรจะไม่ยอมให้เราส่ง เนื่องจากเกษตรกรทำข้าวนาปรัง ซึ่งได้ 2 รอบ พฤษภาคม ถึง ธันวาคม ดังนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับทางคณะกรรมการจัดการของกรมชลประทานด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องตกลงกันอีกครั้งหนึ่ง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ไปหาความรู้กับกรมชลประทาน เพื่อให้ช่วยหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องน้ำ เพื่อดูว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เรามองด้าน supply ของน้ำด้วยว่า จริง ๆ แล้วควรทำนาปรัง 2 ครั้ง และไปทำพืชระยะสั้นหรือไม่ ตรงนี้เป็นแผนผังความคิดที่เราอาจจะต้องให้ความรู้กับเกษตรกร ลองช่วยกันระดมความคิดว่า 5 พื้นที่ที่นำร่อง ถ้าเราจะลองออกแบบวางแผนเกษตรกรก่อน มองในฐานะผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีหลักการ เอาน้ำเข้ามาใส่ เอาเรื่องของศักยภาพในพื้นที่เข้ามาใส่ มองนโยบาย Thailand 4.0 ส่งเสริมเกษตรกรทำนาปีละกี่ครั้ง และที่เหลือควรทำอะไร

คุณชาญณรงค์ พวงสั้น : ขอเพิ่มเติมในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ โดยหลักการของเพชรบุรีแล้วเรามี 2 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำเพชรบุรี กับลุ่มน้ำราชบุรีฝั่งขวา ซึ่งทั้ง 5 ตำบลนี้ใช้น้ำทั้ง 2 ลุ่มอย่างห้วยข้อง และตำบลที่อยู่ตะวันตกจะใช้ลุ่มน้ำราชบุรีฝั่งขวาหรือน้ำจากเมืองกาญฯ หากฝั่งนู้นมีน้ำที่อุดมสมบูรณ์ก็จะส่งให้กับเราได้ เช่นเดียวกันกับฝั่งเขื่อนเพชรฯ หากน้ำในปีนั้น ๆ เกิน 500-600 ลูกบาศก์เซนติเมตร เราก็จะสามารถบริหารจัดการน้ำมาทำนาปรังได้ แต่ถ้ามีอยู่ไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ก็ต้องมาหารือกันในการนำพืชระยะสั้น เช่น ถั่วลิสง ถั่วเขียว ที่พี่น้องเกษตรกรปลูกตามริมคลอง มาแทนข้าว ซึ่งได้บ้างพื้นที่ โดยเฉพาะบ้านลาด ได้ 3,000 ต่อไร่ ซึ่งก็ได้มีการประชุมตลอดเวลาว่ามีน้ำเพียงพอหรือไม่ อย่างปีนี้ก็ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะทำนาปรังหรือไม่ เพราะต้องรอตุลาคม – พฤศจิกายน 3 ปีมาแล้วไม่ได้ทำนาปรัง เนื่องจากน้ำเราไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : นี่ก็คือข้อดี คือ เราต้องมีศูนย์เรียนรู้ โดยให้ข้อมูลข่าวสารที่ฉับไว และส่งเสริมเขาให้ได้ว่าหากไม่ได้ข้าว เราก็สามารถทำสิ่งอื่น ๆ ได้ ซึ่งสิ่งนี้เองจะเกิดประโยชน์กับการทำโซ่คุณค่า

คุณกริชชา จึงเจริญ : เพิ่มเติมโดยภาพรวมของการทำนา อาชีพหลัก คือ การทำนา และไม้ผลบางส่วน หากเขาไม่ทำนา สิ่งที่รองลงมา คือ ต้นตาล หรือหากไม่ทำนาปรัง เกษตรกรก็จะซื้อวัวมาเลี้ยงเพิ่ม ซึ่งเกษตรกรก็จะมีภูมิคุ้มกันอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ตลอด แต่ปีนี้เป็นปัญหาทั้งข้าวและวัว มีเพียงตาลโตนดที่จะเป็นภูมิคุ้มกันได้ เนื่องจากราคาไม่ตก

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : หากจะให้คุณบรรจงทำแปลงทดลองเหมาะสมหรือไม่ ถ้าปีนี้เราเริ่มให้ความรู้ เพราะจะต้องไปดูว่ามีกระบวนการ ไปเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรก่อน

คุณศิริชัย จันทร์นาค : หากมาให้ความรู้ ควรให้เกษตรกรทั้ง 40 ราย โดยให้ความรู้ที่สหกรณ์ และไปประเมินที่แปลง

คุณชาญณรงค์ พวงสั้น : การทำนา GAP 40 ราย ควรอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

คุณวรพรรณี เอี่ยมละออ : การทำ GAP จะทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 7 คน และมีคณะกรรมการในการตรวจแปลง โดยอาจจะลองตัวอย่างสักแปลงเป็นต้นแบบก่อน และซ้อมการบันทึกข้อมูล หากศักยภาพเขาถึง ก็ควรให้ทำเป็นนาอินทรีย์เลย

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ซีกของห้วยข้องน่าจะไปเป็นนาอินทรีย์ได้ แต่ซีกนี้เราต้องการแค่ GAP ก่อน เพื่อให้ทำได้ แล้วค่อยมาว่ากันว่ามันจะไปต่อได้หรือไม่

คุณกริชชา จึงเจริญ : ความจริงมันมีกฎเกณฑ์อยู่แล้วว่า พื้นที่หนึ่งต้องมี 5 คนขึ้นไป 100 ไร่ขึ้นไป และต้องจดทะเบียนเป็นเกษตรกรของกรมส่งเสริม โดยต้องมีเอกสารเป็นหลักฐาน ตอนนี้ควรนับหนึ่งอินทรีย์ไปก่อน เพราะกว่าจะได้สินค้าที่เป็นอินทรีย์ต้องรอ 3 ปี (ปรับเปลี่ยน)

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ประสบการณ์ของตน IBM ต้องมีธุรกิจพอสมควร ถึงจะทำตลาดเป้าหมายได้ ดังนั้นตรงนี้ต้องมองตรงข้าวสารที่ออกมาจากเกษตรกร

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สมมติว่าในกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น 40 ราย ถ้าจะทำให้เป็นนาอินทรีย์ได้จริง ๆ คือ โซนห้วยข้อง หากเราจะทำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือ เขาส่งเสริมอินทรีย์อยู่แล้ว แต่เราไปเพิ่มตรงจุด ๆ นั้น เพื่อให้ไปสู่อินทรีย์ได้หรือไม่ จากกลุ่มเป้าหมายที่เรามีอยู่

คุณธีรภพ บัวจีน : โครงการที่อาจารย์ทำ มันสนับสนุนตัวสมาชิก เพราะเราเอาคนเป็นตัวตั้ง ดังนั้นถ้าเขาต้องการสิ่งใด ก็เอาแบบนั้นก่อน แล้วส่วนที่เหลือที่จะมาต่อยอดแผนธุรกิจ แผนการสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าให้กับทางสินค้าของทางสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด ตนมองว่าควรตอบโจทย์ให้กับตัวสมาชิกก่อน ถ้าเราทำตรงนี้ให้มันชัดเจนขึ้น การก้าวขึ้นไปในระดับที่สูงกว่ามันก็จะเป็นไปได้ในอนาคต เอาไปตามกรอบของอาจารย์ดีกว่า

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ปีแรกเราเอาตำราเล่มเดียว คือ ตำรา GAP โดยฝึกให้สมาชิกเกษตรเขาบันทึก จากง่ายไปสู่ยาก พอปีที่สองหัวหน้าอาจแนะนำให้สมาชิกเกษตรกรมาลองปรับเปลี่ยนเป็นนาอินทรีย์ดู ความจริงเราต้องการอินทรีย์ แต่ต้องเหลือเพียง GAP เนื่องจากเราเอาประชาชนเป็นตัวตั้ง ดังนั้นตนเชื่อว่าการสร้างแบรนด์คราวนี้เราจะตั้งราคาให้สูงขึ้นได้ ถึงจะเป็น GAP แต่หัวใจเป็นอินทรีย์

คุณธีรภพ บัวจีน : ตนไม่ได้มองเรื่องมูลค่าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่ตนมองที่ว่าถ้าเขาพยายามปรับเปลี่ยนของเขาเอง ก็ถือได้ว่าประสบความสำเร็จบางส่วนแล้ว การที่จะต่อยอดไปได้ คือ ความต้องการเขาต้องมาเป็นที่หนึ่ง สองเขาต้องปรับเข้ามาสู่กระบวนการที่เราจะคิดกัน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งสำคัญที่สุด คือ เราจะไปขายให้ใคร ซึ่งคุณชาญณรงค์ต้องมาช่วยออกแบบด้วยว่า การวางแผนในเรื่องของการผลิตจะได้ข้าวเท่าไร โรงสีที่เป็นธนาคารข้าวก็ต้องนำมาใช้ประโยชน์ และไปสร้างแบรนด์ต่าง ๆ

ดร.ธนภัท แสงอรุณ : พื้นฐานต้องมาก่อน ในเรื่องการต้องการข้อมูลในการปรับซื้อ เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ๆ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สิ่งที่ทำยากในตัวสองสามตำบล คือ เรื่องน้ำเป็นหลัก ตนเชื่อว่าถ้าเป็นเรื่องของการจดบันทึกไม่น่ามีปัญหา เพราะถ้าเขาอยากได้ราคา เขาก็ต้องทำตัวของเขาให้ดี มี 2 ประเด็นหลัก ๆ ถ้าไปทำอินทรีย์ จะมีปัญหาเรื่องน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักของตำบลอื่น แต่ตำบลห้วยข้องน่าจะพอเป็นไปได้ ทั้งเราทั้งเกษตรกรก็ล้วนต้องการอินทรีย์กันทั้งหมด แต่ภายในระยะเวลา 5 ปีจะเป็นไปได้หรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ฉะนั้น อินทรีย์ มันดีต่อโลก ดีต่อสิ่งแวดล้อม ดีต่อน้ำ แต่คนบนโลกกับผู้ผลิตเอง ก็ต้องรู้เท่าทันอีกมุมหนึ่งเช่นกัน

คุณถม พรายประทีป : ถ้าพวกเราตั้งใจทำกัน ตอนแรกเป็น GAP ก่อนแล้วค่อยมาเป็นอินทรีย์ ตำบลห้วยข้องเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม แต่ในตำบลสะพานไกร แม้มันเป็นที่ลุ่ม แต่ในหน้าแล้ง ตนก็สามารถทำการเกษตรได้ตลอด การที่อาจารย์มาที่นี่ถือเป็นการจุดประกายที่ดี สหกรณ์เราเป็นสหกรณ์ที่มีคุณภาพ และสมาชิกให้ความร่วมมือกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนอยู่ดีกินดีกันตามอุดมการณ์ของสหกรณ์ ซึ่งเป็นไปตามที่อาจารย์กล่าวมาว่าถ้าเราตั้งใจทำกันได้ เดี๋ยวราคามันก็จะมาเอง ดังนั้นถ้าคุณภาพข้าวดี ราคาดี ตลาดก็ดี พวกเราก็จะมีชื่อเสียงกัน

คุณเมี้ยน เขื่อนศรีเมือง : ปัญหาที่มีคือ น้ำน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้ง

คุณกริชชา จึงเจริญ : ตลาดข้าวมันเปลี่ยนไป จึงต้องมีมาตรฐานข้าวขึ้นมา มุมมองแนวคิดของอาจารย์ดีที่มาพัฒนามูลค่าข้าวของเราให้มันมีมาตรฐานที่มากขึ้น ตนเชื่อว่า เกษตรกรหลาย ๆ คนทำยิ่งกว่านาอินทรีย์อีก แต่ไม่มีใบรับรอง ดังนั้นต้องยกระดับความเป็นข้าวของเรา

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

13. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและสมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 19 กันยายน 2560 เวลา 13.00 – 15.30 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
3. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4. คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณเงียบ	สอนบุญ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณแฉล้ม	มาเกิด	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7. คุณถม	พรายประทีป	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณบรรจง	นามไว	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณบุญส่ง	เกิดรอด	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณบุญชู	สวัสดี	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณบุญมาก	คงทอง	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณบุญนาถ	ยิ้มแย้ม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14. คุณบุญเลื่อน	ขันทรัพย์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15. คุณประเทือง	เกตุวิสุทธ์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16. คุณประสิทธิ์	สวยงาม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17. คุณปิยทัศนันท์	บุตรจันทร์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18. คุณพิมพ์	มากมูล	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19. คุณฟื้น	พูลสมบัติ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20. คุณเมี้ยน	เขื่อนศรีเมือง	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
21. คุณยิ้ม	คำสม	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22. คุณลอม	รักมิตร	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
23. คุณเลิศ	ลำพู	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
24. คุณลือชัย	น้อยจ้อย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

25. คุณวิเชือน	เนตรน้อย	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
26. คุณสงกรานต์	สาริมา	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
27. คุณสงวน	พรายประทีป	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
28. คุณสนธยา	บุญประเสริฐ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
29. คุณสมจิตร	จีวะ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
30. คุณสำริด	หอมกรุ่น	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
31. คุณสุนทร	ยิ้มรอด	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
32. คุณสุชีพ	พลสุข	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
33. คุณสุนีย์	หัตเถื่อน	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
34. คุณสุริน	คำโพธิ	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
35. คุณเสื่อง	ขันทรัพย์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
36. คุณหยุด	นันทสิงห์	สมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
37. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
38. คุณศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
39. คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : IBM หรือ โครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม คำว่า “มีส่วนร่วม” ก็คือ การเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในระบบธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ติดอาวุธทางปัญญาให้กับเกษตรกรให้รู้เท่าทัน ว่าด้วยเรื่องการทำนา GAP แต่หากใครพร้อมก็สามารถทำนาอินทรีย์ได้ เพื่อให้ข้าวของเรามีมาตรฐานและเป็นที่ต้องการของตลาด 2) เข้ามามีส่วนร่วมกับเกษตรกรและทีมงานฝ่ายจัดการของสหกรณ์บ้านลาด จำกัด รวมไปถึงภาคีหน่วยงานรัฐ เพื่อพัฒนาธุรกิจข้าว โดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม จะมุ่งยกระดับขีดความสามารถของชาวนาในการผลิตข้าว GAP ซึ่งจะทำให้มาตรฐานดีขึ้น โดยจะส่งผลต่อ 3 เป้าหมาย คือ การที่สุขภาพเราดี สภาพแวดล้อมที่เราอยู่ก็ดี รวมไปถึงการที่ผู้บริโภคกินข้าวแล้วปลอดภัย ชาวนา 40 ชีวิต 16 คน ทำข้าวพันธุ์ชัยนาท แต่สำหรับพันธุ์อื่นก็มาเอาความรู้และเรียนรู้ไปด้วย เพื่อยกระดับไปสู่ GAP ให้ได้การรับรอง ตนการันตีได้เลยว่า สมาชิกเกษตรกรบ้านลาด จะมีอาชีพที่ยั่งยืน ขายข้าวได้อย่าง*มั่งคั่ง* กล่าวคือ การได้มูลค่าเพิ่มที่ดีกว่า มีความ*มั่นคง* กล่าวคือ เศรษฐกิจชุมชนดีทุกอย่างเราดี ถ้าหากจะถ่ายโอนอาชีพชาวนาให้กับลูกหลานต่อไป ซึ่งนี่คือหนึ่งในยุทธศาสตร์ประเทศ 20 ปี สิ่งที่เราทำครั้งนี้มีหัวหน้าหลาย ๆ หน่วยงาน อาทิเช่น กรมชลประทาน กรมส่งเสริมเกษตร ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี และกรมส่งเสริมสหกรณ์ สิ่งที่เราจะทำจะต้องเกินสิ่งที่รัฐบาลทำ รัฐบาลมีภาพใหญ่มากมายแต่ไม่ได้เจาะลึก การที่จะประสบความสำเร็จได้ ผู้จัดการต้องมีเสาหลักแผนธุรกิจร่วมกับภาคี เช่น การ

จัดการน้ำ ข้อมูลของชาวนา และข้าวที่ทำกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นต้องมีตลาดชัดเจน สิ่งที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะบอกให้โลกรู้ว่าคนบ้านลาดเขาคิดกันอย่างนี้ คิดแบบยั่งยืน คือ ปลูกข้าวรับประทานเอง พอเหลือค่อยขาย การไปดูแปลงในครั้งหน้า เราจะไปดูว่าถ้าจะทำนา GAP ต้องวางระบบแปลงอย่างไร ต้องมีระบบจดบันทึกอย่างไร ดูน้ำ แล้วเราจะมาจัดโปรแกรมการเรียนรู้ สิ่งที่ยากสำหรับเกษตรกร คือ เขาไม่อยากจดบันทึก สรุปว่างานนี้จะทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย จะมีการทำแปลงทดลอง คือ คุณบรรจง นามไว คุณสุริน คำโพธิ์ และคุณบุญเลื่อน ขันทรัพย์ สำหรับอาจารย์ในการจะเรียนรู้ต้องชัดเจน ไม่สับสน ดังนั้นถ้าจะมาเรียนรู้อาจจะเอาตัวอย่างสักที่หนึ่งก่อน เราจะเริ่มนำข้อมูลข่าวสารความรู้มาให้ท่าน ดังที่ในหลวง รัชกาลที่ 9 ท่านว่า “ต้องมีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง” เสาหลักที่สามที่จะทำให้บ้านคงอยู่ได้ ผู้จัดการ และทีมงาน ต้องทำตัวเป็น Smart Officer สหกรณ์ทำมาบ้างแล้ว แต่เราจะมายกระดับให้มันกระชับขึ้น เสาหลักที่สี่ การสร้างกลไกการเข้าถึง ถ้าหากใครพร้อมเราจะมีศูนย์เรียนรู้ตำบล หรือศูนย์เรียนรู้มีชีวิต ธุรกิจ IBM เริ่มต้นจากแปลงนาของพวกเรา จนถึงข้าวขายให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยผู้บริโภคกลุ่มแรก คือ พวกเราซื้อข้าวของพวกเราไปบริโภค ส่วนที่เหลือออกจำหน่าย โดยเสาหลักทั้งสี่ เสาแรกทำแผนธุรกิจ คนที่ต้องลงแรง คือ ผู้จัดการและทีมงาน ซึ่งต้องมีคณะกรรมการคอยช่วยสนับสนุน เสาที่สอง โปรแกรมเรียนรู้ คนที่ต้องลงแรง คือ สมาชิกเกษตรกรต้องเข้ามาเรียนรู้ ซึ่งอาจารย์จุฑาทิพย์และภาคีก็ลงมาช่วยสนับสนุน เสาที่สาม แผนส่งเสริมเกษตรกร คนที่ต้องลงแรง คือ Smart officers เขาอาจจะเหนื่อยหน่อย แต่เป็นมืออาชีพ ตอนนี้จะถามเลยว่า ข้าวที่ปลูกไปในฤดูนี้ปลูกกี่ไร่ และกี่แปลง

สมาชิกเกษตรกร : คุณถม 30 ไร่ ข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 และพันธุ์ กข 29, คุณสงวน 40 ไร่ ข้าวพันธุ์ชัยนาท 80 และพันธุ์สุพรรณบุรี 1, คุณประเทือง 8 ไร่ ข้าวพันธุ์ กข 49, คุณยิ้ม 40 ไร่ ข้าวพันธุ์พิษณุโลก สุพรรณบุรี 1 และชัยนาท 80, คุณเสือง 20 ไร่ ข้าวพันธุ์ กข 49, คุณสุริน 8 ไร่ 2 งาน ข้าวพันธุ์ชัยนาท, คุณบุญเลื่อง 24 ไร่ ข้าวพันธุ์ชัยนาท 3 แปลง ปลูกได้ฤดูเดียว, คุณประสิทธิ์ 39 ไร่ ข้าวพันธุ์ชัยนาท, คุณเลิศ 19 ไร่ ข้าวพันธุ์พิษณุโลก, คุณบุญชู 30 ไร่ ข้าวพันธุ์เหลืองปะทิว, คุณบุญมาก 10 ไร่ ข้าวพันธุ์พิษณุโลก และ กข 49, คุณบุญส่ง 30 ไร่ ข้าวพันธุ์ กข 41 และชัยนาท 80, คุณลอม 21 ไร่ ข้าวพันธุ์ กข 49, คุณบุญนาถ 27 ไร่ ข้าวพันธุ์ กข 31, คุณพิมพ์ 40 ไร่ ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1, คุณวิเชือน 6 ไร่ 1 งาน ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1, คุณสมจิตร 9 ไร่ ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 1

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : นี่คือหัวใจของเรา ท่านจะปลูกหรือไม่ ก็ต้องได้ความรู้ให้ชัดเจนเลยว่าทำนา GAP มันดีอย่างไร และต้องทำอย่างไร พี่น้องเกษตรกรจะต้องเข้าใจเรื่อง GAP ระดับวิทยากร ส่วนด้านอื่นให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดการและอาจารย์จุฑาทิพย์ ต้องรู้ให้จริงว่าการทำนา GAP มันยากหรือง่าย ต้องทำอย่างไร ได้ดีอย่างไร

ดร.ธนภัท แสงอรุณ : โดยพื้นฐานแล้วการเกษตรต้องเน้นเรื่อง การมีแนวโน้มตลาดรองรับ หากข้าว GAP มีคุณภาพก็จะช่วยสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าของเรา ฉะนั้น ข้าว GAP จะช่วยสร้างความได้เปรียบ เป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในหรือพวกเราเอง และ

ภายนอกประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดไปยังต่างประเทศได้อีกด้วย ซึ่งแนวโน้มของ GAP จะโตขึ้นเรื่อย ๆ สินค้าที่มีมาตรฐานพื้นฐานจะค่อย ๆ ยกระดับตัวเอง ทั้งสินค้าที่เป็น ข้าว ผัก และผลไม้ เราจะเป็นเหมือนคลื่นลูกแรกที่จะก้าวเข้าสู่การทำการเกษตรของเกษตรกรยุคใหม่ ที่อื่นก็ต้องการที่จะทำตามแบบอย่าง ซึ่งเราก็ต้องถีบตัวเองออกไปก่อน แนวโน้มตลาดข้างหน้ามันเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งสิ่งนี้จะสร้างความได้เปรียบให้กับเรา

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่ดีที่สุด คือ เรามีสหกรณ์มาเสริมพลัง และมีภาคีมาคอยสนับสนุน ตอนนี้เราได้แปลงทดลอง GAP แล้ว โดยมีคนอาสาทั้ง คุณบรรจง และคุณประสิทธิ์ เราจะมีแผนสนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งต้องทำแผนธุรกิจ แผนสนับสนุนปัจจัย พันธุ์ข้าว และในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งทั้งหมดนี้ จะมีกลไกการรับรอง สิ่งที่จะทำให้ GAP ไม่สำเร็จก็คือ มันไม่ได้รับการรับรอง เดี๋ยวเราจะมีนวัตกรรมการรับรองแบบกลุ่ม ซึ่งการจะไปแบบกลุ่มสหกรณ์ต้องเหนียวแน่น ต้องคอยเก็บฐานข้อมูลไปที่ศูนย์เรียนรู้ ไปประสานงาน ต้องมีการรวมซื้อแล้วถูกกว่า มีรถเกี่ยวข้าวบริการ มีการแปรรูป มีการขาย จะไปสร้างแบรนด์ให้ติดอยู่ในหัวใจของคนบริโภค

คุณบรรจง นามไว : ในเรื่องการจัดหาพันธุ์ข้าว จะได้มาอย่างไร ถ้าจัดหาให้น่าจะดี

คุณศิริชัย จันทร์นาค : หากวันที่ 12 ตุลาคม มีคนมาเพิ่มจะได้หรือไม่ และสมาชิกเกษตรกร 9 คน ในแผน 250 ไร่ ทางสหกรณ์สามารถช่วยจัดหาพันธุ์ข้าวมาให้ได้

คุณบรรจง นามไว : ส่วนใหญ่ได้ไร่ประมาณ 80 ถัง

คุณประสิทธิ์ สวยงาม : การทำนานำร่องทำให้ได้เปรียบ เนื่องจากทำก่อนผู้อื่น แต่แปลงที่อยู่เดี่ยวๆ ไม่ได้รวมอยู่กับสมาชิก 6 – 7 คน จะมีปัญหาหรือไม่ หากมันมีปัญหา เช่น ข้าวช่วงนี้มันเป็นอย่างไร ติดตามโรคพืชจะทำอย่างไร ต้องการให้ทางสหกรณ์และทางทีมงานวิจัยช่วยสนับสนุน

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สิ่งที่ตนกลัว คือ โรคพืชของพันธุ์ชัยนาท มันจะมีปัญหาเกิดขึ้นมาทุกปี เรื่องไม่ได้ผลผลิต เนื่องจากโดนเพลี้ยทำลาย นี่คือประเด็นว่า หากเราแก้ปัญหาตรงนี้ได้ แต่ไม่ใช่แค่ทางสหกรณ์เพียงอย่างเดียว ทางกรมวิชาการเกษตร และสำนักงานส่งเสริมเกษตรต้องมาช่วยกันดูแลด้วย ซึ่งตนก็เชื่อว่า หากเราจะทำการปรับเปลี่ยน ทางทีมงานก็ต้องมีวิธีที่จะแก้ปัญหานี้ได้ และหากมีปัญหาเกิดขึ้น จะมีทั้งสำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัดเข้าไปช่วยดูแลด้วย แล้วเราจะมาหารือกันว่าถ้าเกิดปัญหาเช่นนี้ จะแก้ปัญหากันอย่างไร นี่เป็นความใส่ใจของตัวผู้ผลิตเอง เมื่อเกิดปัญหาขึ้น แล้วเราเข้าไปทันท่วงที

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การทำงานครั้งนี้ เราไม่ได้เอามาให้ ไม่ควรคิดว่า หากท่านทำแล้ว สหกรณ์ต้องให้ท่านทั้งหมด ในการประชุมช่วงเช้า ได้ข้อมูลจากคุณวรพรรณีมาว่า การที่เกิดโรคแมลงในตัวต้นข้าว เนื่องจากเกษตรกรขยันใส่เมล็ดมากเกินไป หว่านมากเกินไป ดังนั้นเราจึงต้องทำแปลงทดลอง เกษตรกรต้องรู้เท่าทัน เพราะสภาพแวดล้อมมันเปลี่ยนทุกวัน ครั้งนี้เราต้องไปด้วยการเสริมพลังกัน การรับรองแบบกลุ่ม คือ ต้องไปด้วยกันทั้งกลุ่ม ถ้าตกก็ตกทั้งหมด ดังนั้นเราต้องแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

คุณสงกรานต์ สาริมา : 20 ไร่ ข้าวพันธุ์ชัยนาท 6 ไร่ 750 ถัง

คุณสุนีย์ หัตเถื่อน : 20 ไร่ ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี ต้องการเข้ามาฟัง ข้าวพันธุ์ชัยนาทเคยทำแล้ว แต่มันเป็นโรค เลยฉีดยาฆ่าแปลง และใช้การหว่าน

คุณฟื้น พูลสมบัติ : สมาชิกทุกท่านให้ความสนใจ พวกเราสมาชิกต้องร่วมมือกันเพื่อให้ธุรกิจของเราดีมากขึ้น

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ฤดูที่ผ่านมา ทำนามีกำไรหรือไม่ และไม่มีเพราะอะไร

คุณเสื่อง ขันทรัพย์ : ผลผลิตต่ำ และกำไรน้อย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ปัญหาคอขวดของชาวนา คือ 1) ขาดทุน บางคนชอบเอาปัจจัยการผลิตมามาก ๆ จากหมู่บ้าน โดยที่เรายังไม่ทราบต้นทุนผลตอบแทน ส่วนใหญ่เกษตรกรอย่างพวกเราเอาราคาเป็นตัวชี้วัด อย่าเอาราคาเป็นตัวตั้ง เพราะเรากำหนดราคาไม่ได้ แต่เราต้องลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ซึ่งมันเป็นปัจจัยที่เราทำได้ แล้วให้ท่านผู้จัดการทำตลาดให้เราได้ราคาที่ดี ดังนั้นการที่เราจะทราบว่าควรทำนาต่อไปหรือหยุดทำนา ก็คือ เหลือเท่าไร โมเดลตรงนี้บ้านลาดจะเป็นผู้นำร่อง ฤดูที่แล้วชาวนาต้องทราบว่า เป็นเงินสดเท่าไร ไม่เป็นเงินสดเท่าไร ท่านเคยคิดหรือไม่ว่า ชาวนาจะมีโอกาสมานั่งพูดคุยกันแบบนี้ หรือผู้จัดการจะมาชวนเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเช่นนี้ ที่สหกรณ์แห่งนี้มีจุดแข็ง ก็เพราะว่ามีผู้นำที่ดี และคิดยาว

คุณศิริชัย จันทร์นาค : วันที่ 12 ตุลาคม 2560 นัดเวลา 9.30 น. มาเพื่อเอาข้อมูลความรู้เพื่อให้รู้ว่า GAP ทำต่อไปในอนาคตข้างหน้า ประเทศไทยจะต้องปรับเปลี่ยน แล้วเราเริ่มก่อนเพื่อน ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีน่าจะเป็นที่แรก เรามาเราก็จะรู้มากกว่าคนอื่น จริง ๆ หลักการ GAP ข้าวหรือผัก ก็เหมือนกันทั้งหมด แต่เราแค่ยังไม่ทราบในรายละเอียด ซึ่งของข้าวเองจะมีระยะเวลาที่แตกต่างจากพืชทั่ว ๆ ไป รวมไปถึงอาจมีหลักการเรื่องการบันทึก ทุกครั้งเราดูตัวอย่างสมเด็จพระเทพฯ ที่ต้องมีสมุดจด แต่เราจดกันหรือไม่

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เวลาอาจารย์ไปที่ไหนจะมีคนถามว่าเอาอะไรมาแจก แต่ไม่มีท่านต้องไปเอาตรงปลายน้ำ เบื้องต้น คือ 1) ราคาสูงกว่าราคาตลาด 2) เงินเฉลี่ยคืน นี่คือความภูมิใจว่าเป็นสิ่งที่เจ้าของธุรกิจเขาทำกัน

คุณศิริชัย จันทร์นาค : สุดท้ายสิ่งที่เราต้องการ คือ ไม่ต้องไปรอโรงสี เพราะทุกวันนี้แต่ละคนฝากความหวังไว้ที่โรงสีกันตลอด เราจะสร้างแบรนด์ เช่น ชื่อข้าว IBM ตรงนี้จะเป็นจุดขาย ไม่ต้องง้อคนซื้อ คนซื้อต้องมาหาพวกเรา

คุณฟื้น พูลสมบัติ : ตนเองเคยทำนา GAP แปลงกล้วย พวกเรามีการบันทึก มันคงไม่ยากสำหรับพวกเรา พวกเราต้องตั้งใจและทำตามขั้นตอนของสหกรณ์ ทางสหกรณ์มีความตั้งใจจะให้ความร่วมมือกับท่าน เราจะช่วยเหลือทุกท่าน

เลิกประชุมเวลา 15.30 น.

14. **การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน**

วันที่ 21 กันยายน 2560 เวลา 9.00 – 12.30 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3.	คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6.	คุณเสมอจันทร์	โชติกเดชาณรงค์	ฝ่ายบัญชีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7.	คุณกษมา	สนิทวงค์ ณ อยุธยา	ฝ่ายเหรัญญิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8.	คุณกนกพร	ล้อมทอง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9.	คุณพงศธร	โพธิ์ศรีทอง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10.	คุณลิ้ม	ช้างเขียว	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11.	คุณกาญจนา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12.	คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
13.	คุณวาสนา	ปิ่นกุมภีร์	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
14.	คุณบุญสร้าง	อาจคงหาญ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
15.	คุณกัญญา	ศรีเหรา	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
16.	คุณบุญหนุน	โพธิกุล	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
17.	คุณสมคิด	สุขอร่าม	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน
18.	คุณสมหมาย	อาจคงหาญ	สมาชิกโครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมีเพื่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

19. คุณสายสุดา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
20. คุณณิชาภัทร สุภัคพานิชย์กุล เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ พร้อมด้วยทีมงานวิจัย ลงพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี โดยดำเนินการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน โดยยึด 3 เสาหลัก ได้แก่ 1) การสร้างกลไกการยกระดับสมรรถนะสู่การเป็นชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์อย่างยั่งยืน (IBM Smart Farmers) 2) แผนพัฒนาระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม โดยกลุ่มฯ กับภาคีพันธมิตรธุรกิจสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และ 3) แผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้าน ดังภาพ

โดยทีมงานวิจัยจากสถาบันฯ ได้ดำเนินการให้ความรู้ในเรื่องการคิดคำนวณต้นทุน – ผลตอบแทนการทำนาอินทรีย์ให้กับสมาชิกเกษตรกรของกลุ่มฯ โดยรอบปีการผลิต คือ 59/60 ในช่วงของนาปี ซึ่งมีการคิด1) ต้นทุนคงที่ ซึ่งได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าใช้เครื่องจักร/อุปกรณ์ ค่าดอกเบี้ย 2) ต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าวัสดุ ค่าแรงงานเครื่องจักร คาแรงงานคน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด 3) ผลผลิตต่อไร่ 4) รายได้จากการขาย 5) รายได้สุทธิ ซึ่งการทำนาของพื้นที่ดังกล่าวมีทั้งที่

เป็นนาอินทรีย์ 100 เปอร์เซ็นต์ หรือ มีการผสมกันทั้งนาอินทรีย์บางส่วนและนาเคมีบางส่วน หรือ เป็นนาเคมี 100 เปอร์เซ็นต์ ดังจะได้แจกแจงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **คุณปัญญา ใคร่ครวญ** ทำนาอินทรีย์ มีเนื้อที่การผลิต 32 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 1,230 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 15,400 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 14,170 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 3,031 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 15,400 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 12,369 บาท

2. **คุณบุญหนุน โพธิกุล** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 20 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,570 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 5,200 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 630 บาท แต่เมื่อมาคิดในส่วนของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 5,870 บาท ซึ่งได้รับรายได้จากการขายผลผลิต 5,200 บาท ทำให้ขาดทุนจากการทำนาเป็นเงิน 670 บาท

3. **คุณวาสนา ปิ่นกุมภีร์** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 2 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 2,030 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 9,700 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 7,670 บาท

4. **คุณสมหมาย อาจคงหาญ** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 20 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,790 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 5,200 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 410 บาท แต่เมื่อมาคิดในส่วนของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 5,590 บาท ซึ่งได้รับรายได้จากการขายผลผลิต 5,200 บาท ทำให้ขาดทุนจากการทำนาเป็นเงิน 390 บาท

5. **คุณมนตรี ศรีเหรา** ทำนาอินทรีย์ มีเนื้อที่การผลิต 6 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 3,860 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 7,466 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 3,606 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,660 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 7,466 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 2,806 บาท

6. **คุณอินทร์ทิรา วงษา** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 20 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 5,785 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 8,000 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 2,215 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 6,785 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 8,000 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 1,215 บาท

7. **คุณกัญญา ศรีเหรา** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 3 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,383 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 5,416 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 1,033 บาท แต่เมื่อมาคิดในส่วนของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน

5,983 บาท ซึ่งได้รับรายได้จากการขายผลผลิต 5,416 บาท ทำให้ขาดทุนจากการทำนาเป็นเงิน 567 บาท

8. **คุณบุญสร้าง คงหาญ** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 15 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 2,000 บาท

9. **คุณสมจิตร สุขอร่าม** ทำนาเคมี มีเนื้อที่การผลิต 17 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 1,800 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 2,600 บาท

10. **คุณพงศธร โพธิ์ศรีทอง** ทำนาอินทรีย์และเคมี มีเนื้อที่การผลิต 20 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 2,825 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 4,620 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 1,795 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,350 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 4,620 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 270 บาท

11. **คุณมานิตย์ แทนเพชร** ทำนาอินทรีย์ มีเนื้อที่การผลิต 2 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 2,970 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 6,400 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 3,430 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 4,795 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 6,400 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 1,605 บาท

12. **คุณรัชนี วิเศษสิงห์** ทำนาอินทรีย์ มีเนื้อที่การผลิต 11 ไร่ ในด้านเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 3,260 บาท โดยรายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 19,000 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนา 15,740 บาท ในด้านของที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด มีต้นทุนจากการทำนาเป็นเงิน 5,840 บาท รายได้จากการขายผลผลิตเป็นเงิน 19,000 บาท ดังนั้นจึงได้กำไรจากการทำนาเป็นเงิน 13,160 บาท

จากการสำรวจข้อมูลต้นทุน – ผลตอบแทนการทำนาของสมาชิกเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน สมาชิกเกษตรกรส่วนมากไม่ได้นำค่าแรงของตนเองไปคิดคำนวณด้วย จึงไม่ทราบกำไร (ขาดทุน) ที่แท้จริง และส่วนมากไม่ค่อยมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องของค่าใช้จ่ายแต่ละส่วนอย่างจริงจัง ทั้งต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร ทำให้ไม่ทราบแน่ชัดถึงรายได้สุทธิที่แท้จริง นอกจากนี้สมาชิกเกษตรกรผู้ทำนาเคมีมีต้นทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่งให้กับยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ปุ๋ยเคมี ค่าจ้างการใช้สารเคมี ฯลฯ ซึ่งแตกต่างจากจำนวนรายได้จากการขายผลผลิตที่ค่อนข้างน้อย และไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ จึงส่งผลให้สมาชิกเกษตรกรขาดทุนจากการทำนา แม้ว่าจะมีบางรายที่สามารถทำกำไรได้จากการทำนาเคมีก็ตาม แต่สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมก็เสื่อมโทรมไปด้วย ซึ่งต่างจากสมาชิกเกษตรกรผู้ทำนาอินทรีย์ที่มีต้นทุนค่อนข้างน้อย และได้รายได้จาก

การขายผลผลิตค่อนข้างมาก รวมไปถึงการที่สามารถกำหนดราคาเองได้ ทำให้เกษตรกรดังกล่าวได้รับรายได้สุทธิที่มาก อีกทั้งสุขภาพทั้งชาวนาผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

15. การประชุมหารือร่วมกับผู้บริหารบริษัทซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 2 ตุลาคม 2560 เวลา 10.00 – 12.00 น.

ณ บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด ซ.รัตนาธิเบศร์19 อ.เมือง จ.นนทบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณสุวรรณา	จิวัฒนไพบูลย์	กรรมการผู้จัดการ *บ.ซองเดอร์* ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด
3.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	นักวิจัยประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ และหัวหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนได้ประชุมชี้แจงเป้าหมายโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจในทิศทางการดำเนินการโครงการวิจัยกับผู้บริหารบริษัทซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัดซึ่งโครงการวิจัยมีพื้นที่เป้าหมายที่ดำเนินการ 2 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี และเหตุผลหนึ่งที่เลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพราะมีผู้ประกอบการซองเดอร์อยู่ใน chain ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจดังกล่าวเป็นอินทรีย์แท้จริง ๆ และเกษตรกรในพื้นที่จะมีอาชีพที่ยั่งยืน เพราะซองเดอร์เป็นผู้ประกอบการแฟร์เทรด

คุณสุวรรณา ได้ให้ข้อมูลความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ว่า ในปี 2553 บริษัทซองเดอร์ออร์กานิคฟูด จำกัด ได้เข้าไปสนับสนุนการปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ โดยเริ่มจากคุณปัญญา ใคร่ครวญ ซึ่งบ.ซองเดอร์ฯได้ทำ contract farming กับคุณปัญญามาตรฐาน IFOAM ไร่ละ 300 บาท รับซื้อข้าวจากคุณปัญญาปีละ 700,000 บาท หลังจากนั้นจึงเชิญชวนและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อขยายพื้นที่อินทรีย์ พร้อมกับเปิดพื้นที่ให้ผู้ที่สนใจเข้าเรียนรู้เชิญชวนเกษตรกรที่ประสบปัญหามาจากโครงการจำนำข้าวมาเข้าร่วมกลุ่มว่าใครอยากทำนาอินทรีย์ ใครอยากทำนาปรับเปลี่ยนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ในปี 2556 มีโครงการผลิตข้าวไรซ์เบอรี่ โดยอ.ปราโมทย์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรวิทยาเขตกำแพงแสนเป็นผู้ประสานงาน ได้รวมคนเพื่อปลูกข้าวในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภออู่ทอง และอำเภอห้วยกระเจา พื้นที่ประมาณ 500 ไร่ ข้าวไรซ์เบอรี่ที่ปลูกกันได้ผลผลิตไม่มากและมีปัญหาการเก็บข้าวปนและ

วัชพืช มีต้นทุนสูงและราคาที่ได้ถูกตัดค่าบริหารต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรหยุดการปลูกข้าวไรซ์เบอรี่ซึ่งจะเห็นว่าซองเดอร์ไม่เคยทำข้าวกระแส (ไรซ์เบอรี่) เพราะข้าวที่ยั่งยืน คือข้าวที่บริโภค

ในปี 2557 มีเกษตรกรหลาย ๆ คนมาปรึกษากันเพื่อที่จะเดินต่อ จึงได้เปลี่ยนชื่อจากวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จรเข้สามพันเพื่อนพึ่งภาฯมาเป็นเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกับเกษตรอำเภอผู่ทอง โดยให้วิทยุชุมชนสาธุเรดิโอของวัดช่องลมประชาสัมพันธ์ให้คนที่ทำอินทรีย์ที่สนใจรวมกลุ่มมาประชุมกันที่ทุ่งสักอาศรมของอ.ศิวกานต์ (กิติญาโณ ภิกขุ) ตกลงเริ่มเดินทางในวิสาหกิจชุมชน

บ.ซองเดอร์ฯมีแผนในการดำเนินการเรื่อง packaging กับสมาชิกกลุ่มที่ทำขนม โดยส่งไปอบรมกับมผช.และอย. เพื่อขึ้นทะเบียนเป็น OTOPและกระทรวงพาณิชย์สนับสนุนโครงการ Bio Farm ในปี 2561และมีความเห็นว่าที่สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์เข้ามาดำเนินการโครงการวิจัยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนจะเป็นการช่วยติดอาวุธทางปัญญา ปรับกระบวนทัศน์ของเกษตรกร และเป็นสนับสนุนให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้สรุปว่า เป้าหมายโครงการวิจัยที่จะดำเนินการให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนนั้น คือ ติดอาวุธทางปัญญาการทำแผนธุรกิจ การสร้างแบรนด์ข้าวบรรจุถุงโดยจะใช้เฉพาะข้าวปรับเปลี่ยนที่จะไม่ให้กระทบกับ Stakeholder ที่ทำธุรกิจกับกลุ่มมาก่อน

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

16. การประชุมทีมวิจัยวางแผนการจัดทำรายงานความก้าวหน้า

โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ

วันที่ 6 ตุลาคม 2560 เวลา 13.00 – 15.30 น.

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

21.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
22.	ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	นักวิจัยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
23.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	นักวิจัยประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และทีมวิจัย ร่วมประชุมวางแผนและมอบหมายหน้าที่ในการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ที่กำหนดให้มีการนำเสนอในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2560 ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยได้มอบหมายภารกิจให้ดร.ธนภัท แสงอรุณ ในฐานะนักวิจัยโครงการ มีรายละเอียดดังนี้

1. เขียน Logical Framework 1 แผ่น
2. เขียนรายงานความก้าวหน้าบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย
   (1) ความหมายและความสำคัญของ Inclusive Business
   (2) อ้างอิงผลงานของสถาบันฯเรื่องเกี่ยวกับ Inclusive Business ตั้งแต่อดีต–ปัจจุบัน
   (3) Review ชื่อที่เหมือนกันแต่ความหมายแตกต่างกัน ทั้ง 2 approach
   (4) เปรียบเทียบความแตกต่างของ Value Chain ระหว่างพอตเลอร์ และสถาบันฯ
   (5) Fairtrade

3. เพิ่มกิจกรรมของกระทรวงพาณิชย์ที่จะร่วมมือกับสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ไว้ในรายงานวิจัยและมอบหมายให้ประสานงานผู้ใหญ่กระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับวันเวลาที่จะลงนาม MOU ในเดือนธันวาคม 2560

4. ค้นคว้าและประสานงานการอบรมกลุ่มแม่บ้านที่กระทรวงพาณิชย์/หน่วยงานอื่นดำเนินการเพื่อจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการกำหนดแผนการอบรมเกี่ยวกับ Package และการสร้างแบรนด์ให้กับกลุ่มแม่บ้านทุ่งทองต่อไป

นัดส่งงานในความรับผิดชอบวันที่ 25 ตุลาคม 2560

เลิกประชุมเวลา 15.30 น.

17. การจัดอบรมหัวข้อ "แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่มาตรฐานสากล" ให้กับกลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ

วันที่ 17 ตุลาคม 2560 เวลา 10.00–12.00 น.

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	คุณจันทร์สุดา	จริยวัฒนวิจิตร	หัวหน้าศูนย์บริการประกันคุณภาพอาหาร
2.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	นักวิจัยประจำสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3.	คุณพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่วิจัยสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
4.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
5.	คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
6.	คุณธเนศ	หอมทวนลม	เลขานุการวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
7.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
8.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
9.	คุณกษมา	สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	ฝ่ายเหรัญญิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
10.	คุณพรทิพย์	หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
11.	คุณพงศธร	โพธิ์ศรีทอง	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
12.	คุณกาญจนา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
13.	คุณสุนทรี	แผนสมบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
14.	คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกโครงการ 9101
15.	คุณวาสนา	ปิ่นกุมภีร์	สมาชิกโครงการ 9101
16.	คุณน้ำนาง	ฉิมพาลี	สมาชิกโครงการ 9101
17.	คุณบุญสร้าง	อาจคงหาญ	สมาชิกโครงการ 9101
18.	คุณกัญญา	ศรีเหรา	สมาชิกโครงการ 9101
19.	คุณทรงลักษณ์	ช้างเขียว	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
20.	คุณจุฑาธิป	จุลโพธิ์	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
21.	คุณอานันท์	หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
22.	คุณสมคิด	สุขอร่าม	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
23.	คุณสมหมาย	อาจคงหาญ	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
24.	คุณวัชรินทร์	คงธน	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน
25.	คุณวิญญา	สุขมาก	สมาชิกวิสาหกิจฯทุ่งทองยั่งยืน

เริ่มเวทีเวลา 10.00 น.

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ได้จัดอบรมหัวข้อ "แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่มาตรฐานสากล"ให้กับกลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง ภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ซึ่งเป็นข้อสรุปจากเวทีเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2560 ซึ่งสถาบันฯจะจัดอบรมให้ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง โดยสถาบันฯได้ดำเนินการประสานงานวิทยากร คุณจันทร์สุดา จริยวัฒนวิจิตร หัวหน้าศูนย์บริการประกันคุณภาพอาหาร สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้

1. **คุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหาร**จำแนกเป็น**ทางกายภาพ** ได้แก่ ขนาด สี เนื้อสัมผัส ตำหนิ/ข้อบกพร่อง น้ำหนักสุทธิ น้ำหนักอาหาร ปริมาตร การบรรจุ ความเป็นสุญญากาศ ช่องว่างเหนืออาหาร และ**ทางเคมี**ได้แก่ ข้อกำหนดปริมาณสารอาหาร เช่น ปริมาณโปรตีน ไขมันข้อกำหนดชนิดและปริมาณสารปนเปื้อน เช่น โลหะหนัก ข้อกำหนดชนิดและปริมาณของวัตถุเจือปนอาหารที่ยอมให้ใช้ได้โดยการตรวจสอบคุณภาพอาหารจะสามารถตรวจสอบก่อนขบวนการแปรรูป ในขั้นตอนนี้จะตรวจสอบความถูกต้อง/ประสิทธิภาพของเครื่องมือ ความสะอาดของคนงานและเครื่องมือ และคุณภาพของวัตถุดิบ การตรวจสอบระหว่างการแปรรูป ได้แก่ ความสม่ำเสมอของคุณภาพวัตถุดิบ คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของวัตถุดิบ การทำงานของเครื่องไล่อากาศและเครื่องฆ่าเชื้อ ประสิทธิภาพการผลิตของแต่ละขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนนี้จะตรวจสอบว่าได้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในขั้นตอนนี้จะตรวจสอบลักษณะที่มองเห็นได้ ได้แก่ สี ขนาด รูปร่าง ตำหนิ ตรวจสอบรสชาติ/ความเข้มข้นของน้ำเชื่อมที่ใช้ องค์ประกอบทางเคมีคุณค่าทางโภชนาการของอาหาร สารปนเปื้อน สารเจือปน วัตถุกันเสีย ความเป็นกรด –ด่าง และภาชนะบรรจุ/ฉลาก

2. **บรรจุภัณฑ์เพื่อผลิตภัณฑ์ที่ดี**ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพควบคุมตั้งแต่วัตถุดิบขั้นตอนการผลิตการแปรรูปและการบรรจุเพื่อให้มีคุณภาพคงที่บรรจุภัณฑ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะช่วยรักษาคุณภาพอาหารยืดอายุการเก็บรักษาให้ยาวนานขึ้นสามารถรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้คงอยู่ปัจจุบันการค้าขยายกว้างไกลมากขึ้นไร้พรมแดนสินค้าต่างๆสามารถขนส่งกระจายไปได้ไกลทำให้มีคู่แข่งมากขึ้นดังนั้นบรรจุภัณฑ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ของเราสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้

2.1 การเลือกบรรจุภัณฑ์ขึ้นอยู่กับลักษณะและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ อาจจะเป็นแก้ว กระดาษ โลหะ (กระป๋อง) พลาสติกซึ่งแต่ละประเภทจะมีข้อดี ข้อเสียต่างกันไป ดังนั้นการเลือกบรรจุภัณฑ์ต้องคำนึงถึงการผลิต วิธีการบรรจุ วิธีการเก็บรักษาและระยะเวลาในการเก็บรักษา ความสะดวกในการนำไปใช้งาน การจำหน่ายที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและราคาของบรรจุภัณฑ์

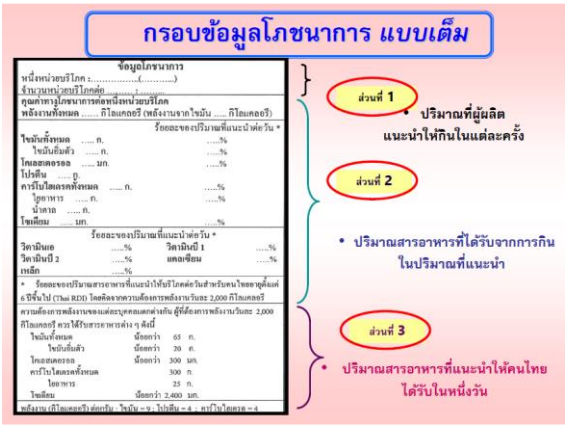
2.2 หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการ**รองรับ**สินค้าให้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มหรือเป็นรูปร่างของภาชนะ **ป้องกัน**คุ้มครองสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในไม่ให้ยุบ สลาย เสียรูป ป้องกันจากสภาพแวดล้อมในการขนส่ง และการเก็บรักษา**รักษา**คุณภาพสินค้าให้คงเดิมตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภค และเป็นตัว**บอกรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า** ได้แก่ คุณภาพ แหล่งที่มาวัตถุดิบ ปริมาณส่วนประกอบ วิธีการใช้งาน วันที่ผลิต วันหมดอายุ ข้อความสำคัญตามกฎหมายเป็นตัว**ดึงดูดความสนใจ**จากลูกค้าให้ซื้อผลิตภัณฑ์ช่วย**สร้างมูลค่าเพิ่ม**ให้กับผลิตภัณฑ์

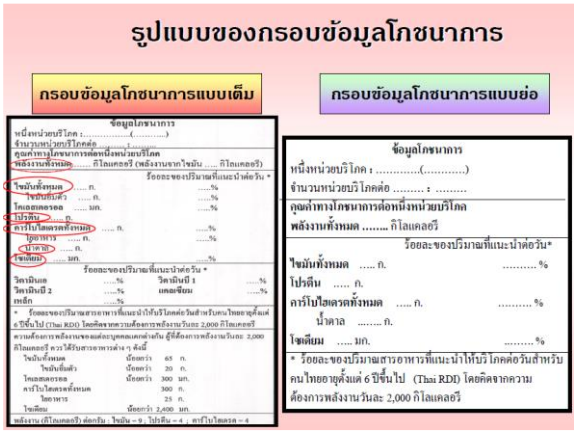
3. ฉลากอาหารและฉลากโภชนาการ

ฉลากอาหาร ทำหน้าที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอาหารที่ติดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารหรือหีบห่อของภาชนะที่บรรจุอาหาร ช่วยสื่อถึง 1) ความปลอดภัย ได้แก่ วันหมดอายุ วิธีการเก็บรักษา วิธีปรุง 2) ความคุ้มค่า ได้แก่ ฉลากโภชนาการ ส่วนประกอบ ปริมาณอาหาร 3) การโฆษณา ได้แก่ รูปภาพ ข้อความกล่าวอ้าง 4) ความเชื่อมั่น ได้แก่ เลขสารบบอาหาร สถานที่ผลิต สัญลักษณ์ ฉลากอาหารยังช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับสุขภาพ หรือตรวจสอบคุณภาพสินค้าได้

ฉลากอาหาร ประกอบด้วย 1) ชื่ออาหาร 2) วันเดือนปีที่ผลิต หรือวันเดือนปีที่หมดอายุ 3) เครื่องหมาย อย. 4) ส่วนประกอบที่สำคัญ 5) ชื่อและที่ตั้งผู้ผลิต 6) ปริมาณสุทธิ 7) คำเตือน 8) วิธีปรุงหรือวิธีใช้และวิธีการเก็บรักษา 9) ข้อความแสดงถึงการปรุงแต่ง (ถ้ามีการใช้) 10) ฉลากโภชนาการ

ฉลากโภชนาการ ช่วยสนับสนุนการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารได้ตรงกับความต้องการและปลอดภัย (ดังรูป)

ประเด็นคำถามที่น่าสนใจจากกลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง มีดังนี้

1. เราจะทราบได้อย่างไรว่าผลิตภัณฑ์ของเราจะหมดอายุวันไหน?

– วิทยากรแนะนำให้ทดลองทำแล้วสังเกตดู ควรทำเช็คลิสต์เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล เพราะหากใช้วิธีการตรวจหาอายุการเก็บรักษาต้องเสียค่าใช้จ่าย 65,000 บ.ต่อผลิตภัณฑ์

2. การใช้น้ำมันทอด เราจะทราบได้อย่างไรว่าควรเปลี่ยนน้ำมันเมื่อใด?

- แนะนำให้ซื้อแผ่นเทสเตอร์มาทดสอบ (ราคาไม่แพง) สามารถใช้ในระดับครัวเรือน/กลุ่มได้

3. ผลิตภัณฑ์ที่ใช้น้ำมันทอด เราสามารถใช้วิธีการอบแทนการทอดได้หรือไม่เช่น กรณี ขนมกง เป็นต้น ?

- วิทยากรแนะนำให้ทดลองทำแล้วนำมาทดสอบเปรียบเทียบรสชาติ ความอร่อย

4. มีเทคนิคในการยืดอายุผลิตภัณฑ์อย่างไร เช่น กรณี ข้าวต้มมัด?

- ใช้ภูมิปัญญาไทย เช่น เกลือผสมในมะพร้าว หรือควบคุมอุณหภูมิไม่ให้แฉะ

5. เมื่อมีการขออย.แล้ว จะมีการตรวจผลิตภัณฑ์ซ้ำทุกปีหรือไม่

- เมื่อได้เลข อย.แล้ว จะไม่มีการตรวจซ้ำ ยกเว้นมีผู้บริโภคร้องเรียน ซึ่งผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงอาจโดนตรวจด้วย โดยปกติแล้วเจ้าของผลิตภัณฑ์จะมีการตรวจผลิตภัณฑ์ของตนเองทุกปี

6. สามารถใส่สรรพคุณของอาหารบนฉลากได้หรือไม่

- สามารถอ้างได้ แต่ต้องมีหลักฐานเมื่อมีการตรวจสอบ

7. กรณีกล้วยตาก ควรใช้วิธีการอบหรือตาก

- วิทยากรแนะนำให้ทดลองทำทั้ง 2 แบบ แล้วนำมาเปรียบเทียบรสชาติ ความอร่อย ความสะอาด และต้นทุน

วิทยากรแนะนำให้กลุ่มแม่บ้านจดการใช้น้ำมันหรือส่วนผสมในแต่ละครั้ง เพราะจะทำให้สามารถรู้ปริมาณสุทธิ/น้ำหนักสุทธิรวมทั้งต้นทุนในการทำขนมแต่ละครั้ง

เลิกเวทีเวลา 12.00 น.

18. การจัดการอบรมความรู้และวิธีการปฏิบัติให้ได้ข้าวคุณภาพ GAP ให้กับสมาชิกเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 ตุลาคม 2560 เวลา 9.30 – 12.00 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
3.	คุณพินณพา	บัวดวง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
4.	คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5.	คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6.	คุณวรรณชัย	พราหมณ์จันทร์	ผู้ช่วยผู้จัดการโรงสี
7.	คุณถม	พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 7)
8.	คุณสุนทร	ยิ้มรอด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
9.	คุณบรรจง	นามไว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
10.	คุณชีพ	คำโพธิ์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
11.	คุณบังออน	คำโพธิ์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
12.	คุณสุริน	คำโพธิ์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
13.	คุณบุญเสื่อน	ขันทรัพย์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
14.	คุณเสือง	ขันทรัพย์	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
15.	คุณยิ้ม	คำสม	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
16.	คุณประสิทธิ์	สวยงาม	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 8)
17.	คุณปิยทรรษนันท์	บุตรจันทร์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
18.	คุณสงกรานต์	สาริมา	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
19.	คุณสายพิน	นกแก้ว	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
20.	คุณสุชีพ	มูลสุข	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
21.	คุณสุนีย์	หัตเถื่อน	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
22.	คุณบุญชู	สวัสดี	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 17)
23.	คุณบุญมา	คงทอง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
24.	คุณบุญส่ง	เกิดรอด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)

25.	คุณบุญเลิศ	เจริญดี	เลขานุการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
26.	คุณลอม	รักมิตร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
27.	คุณอำพร	กลิ่นอุบล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
28.	คุณแฉล้ม	มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
29.	คุณพิมพ์	มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
30.	คุณวรางคณา	พราหมณ์น้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 19)
31.	คุณวิเชือน	เนตรน้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 22)
32.	คุณเมี้ยน	เผื่อนศรีเมือง	กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด (กลุ่ม 25)
33.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
34.	คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
35.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

ในการทำข้อกำหนดมาตรฐานคุณภาพข้าวในแต่ละระดับนั้น จะมีความแตกต่างกันตรงข้อกำหนด โดยการทำ Pre-GAP นั้น จะมีข้อกำหนดเพียง 5 ข้อ เป็นการเตรียมพร้อมก่อนเริ่มทำ GAP ส่วนการทำ GAP (Good Agricultural Practice) มีข้อกำหนด 7 ข้อ อีกระดับเป็นการทำอินทรีย์ และระดับสุดท้ายคือข้าว GI ซึ่งเป็นข้าวที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

GAP (Good Agricultural Practice) เป็นการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสม มีระบบการผลิตที่ถูกต้อง ตามคำแนะนำ ใช้ปัจจัยการผลิตในอัตราที่ถูกต้อง และในเวลาที่เหมาะสม ครอบคลุมการผลิต ลดปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภค ช่วยลดต้นทุนการผลิต และรักษามาตรฐาน ในเรื่องการรับรองข้าวดังกล่าวมีการแยกประเภทที่รับรอง 2 กลุ่ม ได้แก่ ***กลุ่มข้าวหอมมะลิ 105*** (โดยมากทางอีสาน) และ***พันธุ์ กข 15*** ต้องมีเปอร์เซ็นต์ต้นข้าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 36 และจะมีการแจ้งยื่นแยกกับข้าวทั่วไป อีกกลุ่มหนึ่ง คือ ***กลุ่มข้าวขาวทั่วไป*** (พันธุ์ชัยนาท 1 /สุพรรณบุรี 1 /กข 31 /ปทุมธานี 1) ส่วนมากคือ ภาคกลาง ต้องมีเปอร์เซ็นต์ต้นข้าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 34 จุดเด่น ๆ ที่เน้นในเรื่องมาตรฐานข้าว คือ เปอร์เซ็นต์ต้นข้าว (ข้าวเต็มเมล็ด / ข้าวหัก) และมีการแยกประเภทของผู้ยื่นรับรองเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ***1) แบบเดี่ยว*** (ไม่ค่อยเปิดให้ทำแล้ว เนื่องจากค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก) และ ***2) แบบกลุ่ม – Group Certification*** (ประหยัดค่าใช้จ่ายกว่า เพราะในกลุ่มเป็นมาตรฐานเดียวกัน) หากข้าวไม่ได้มาตรฐานจะมีการพักใบ และเมื่อครบ 3 ปี ใบจะหมดอายุทันที

โดยวัตถุประสงค์ในการทำข้าว GAP ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐาน 2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและผู้ส่งออก 3) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4) เพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

ข้อกำหนด GAP 7 ข้อ ได้แก่

1) ***แหล่งน้ำ*** – เป็นแหล่งน้ำที่สะอาด ไม่ไหลผ่านที่เป็นแหล่งเคมี

2) ***พื้นที่ปลูก/ดิน*** – ต้องไม่เคยเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลหรือโรงงานหรือที่ทิ้งขยะมาก่อน ที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด เป็นดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำง่าย จะเกิดปัญหาเสี่ยงในเรื่องของหญ้า ถ้าหากควบคุมน้ำไม่ได้ เนื่องจากหญ้ามีผลต่อคุณภาพข้าว คือ หญ้าจะมาแย่งสารอาหารจากข้าว หญ้าบางพันธุ์น้ำหนักใกล้เคียงกับเมล็ดข้าว ทำให้เกี่ยวข้าวแล้วเก็บไปด้วย

3) ***การใช้วัตถุอันตราย*** – ใช้ตามคำแนะนำของฉลาก ต้องถูกต้อง และเวลาเหมาะสม และตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการ ทั้งกรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้เมื่อใช้งานเสร็จแล้วต้องเก็บให้เป็นระเบียบ ไม่โดนแดด โดนฝน ห่างไกลจากมือเด็ก

4) ***การจัดการคุณภาพของการเก็บเกี่ยว*** – ดูเรื่องของเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ อาจเป็นของกรมการข้าว กรมส่งเสริม ศูนย์ข้าวชุมชน หรือแปลงของเกษตรกรเองที่มีวิธีการเก็บถอนพันธุ์ปน โดยเมล็ดพันธุ์แยกออกเป็น ชั้นพันธุ์หลัก คือ ศูนย์วิจัย (มีที่เดียวที่สามารถผลิตได้) ชั้นขยาย เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี (รับจากชั้นพันธุ์หลักมาทำการขยายพันธุ์ต่อ) และชั้นจำหน่าย เช่น ร้านทั่วไป สหกรณ์ ฯลฯ กรณีที่ขาดแคลนอาจจะไปหาจากข้างนอกได้ แต่ควรเลือกร้านค้าที่มีเลขทะเบียนการค้า พพ. (แบบฟอร์มคำขอ พรบ.พันธุ์พืช) โดยผู้ขอทะเบียนนี้ได้ต้องมีการส่งไปตรวจสอบคุณภาพก่อน ถึงจะได้รับตัวเลขนี้จากกรมวิชาการเกษตรได้ รวมไปถึงการมีฉลากครบถ้วน วันหมดอายุ แหล่งที่มา เพื่อที่ว่าเมื่อมีปัญหาจะกลับไปสืบค้นได้ นอกจากนี้เวลาซื้อเมล็ดพันธุ์มาควรทำการเพาะทดลองดูก่อน เพื่อดูการตรงตามพันธุ์ และงอกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และต้องมีการกำจัดพันธุ์ปน ข้าวแดง ข้าวดีด (ข้าวที่ร่วงก่อนจะเก็บเกี่ยว) โดยในการตรวจแปลงพันธุ์ปนต้องไม่เกินร้อยละ 3 เมื่อทำการตรวจเสร็จนำไปตรวจในห้องแล็ป พันธุ์ปนไม่เกินร้อยละ 5 ข้าวแดงไม่เกินร้อยละ 2 (ห้ามเกิน 1 เมล็ดในครึ่งกิโลกรัม) การนับเป็นเมล็ด ในชั้นพันธุ์หลักห้ามมีข้าวแดงเลย เพราะถือเป็นแม่พันธุ์ที่จะต้องนำมาขยายต่อ ชั้นพันธุ์ขยาย มีข้าวแดงได้บ้าง แต่ไม่เกิน 1 เมล็ด ในครึ่งกิโลกรัม ชั้นพันธุ์จำหน่าย ครึ่งกิโลกรัมมีได้ 5 เมล็ด

ลักษณะพันธุ์ข้าว *พันธุ์สุพรรณบุรี 1* – คอยาว ใบสั้น ลักษณะทรงคล้ายหอก เมื่อรวบแล้วแค่เสมอรวง *พันธุ์ กข 49* – คอสั้น *พันธุ์พิษณุโลก* – คอสั้น ใบใหญ่กว่าชัยนาท เมื่อรวบแล้วยาวและใหญ่กว่ารวง *พันธุ์ชัยนาท* – คอสั้น ใบใหญ่แต่มีสีอ่อนกว่าพิษณุโลก

ในตัวข้าวอาจจะมีเชื้ออยู่หลายชนิด โดยมากเป็นพวกเชื้อรา ใบไหม้ ตลอดจนการซึมน้ำ ความชื้น และสภาพอากาศที่แปรปรวนก็มีผลกับตัวเมล็ดข้าว

ข้าวแดง มีได้ แต่ห้ามเกินที่มาตรฐานกำหนด เมื่อพบข้าวแดงแล้วควรรีบเก็บออก เนื่องจาก พอลงในแปลง 1 เมล็ด ในฤดูกาลหน้าอาจขึ้นมาถึงร้อยกว่าต้น สาเหตุที่เกิดข้าวแดง คือ 1) เมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ 2) อยู่ในพื้นดินเดิมของเกษตรกรเอง เนื่องจากโดยปกติแล้วข้าวจะต้องมีการพักตัว ถึงจะ

งอกขึ้นมาอีกครั้งในฤดูกาลใหม่ ดังนั้นจึงควรตากแดด แล้วค่อยเก็บจึงจะงอกได้เร็วกว่า และมีอายุการเก็บรักษาที่นานกว่า

ในเรื่องรถเกี่ยว ส่วนมากกลุ่มจะซื้อรถเกี่ยวไว้เอง เนื่องจากการจ้างรถเกี่ยวจากที่อื่น จะทำให้มีข้าวปนมาจากที่อื่น หรือใช้วิธีการเกี่ยวล้างด้วยข้าว โดยการเกี่ยวข้าวจากรอบนอกก่อน การตรวจสุ่มเป็นสูตรสแควรูท

5) ***การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว*** ในเรื่องการเก็บเกี่ยว : สิ่งที่ส่งผลในเรื่องเปอร์เซ็นต์ต้นข้าวคือตั้งแต่เรื่องระยะการเก็บเกี่ยว เวลาออกดอกไปแล้วร้อยละ 80 (ข้าวพุ่ง) นับไปอีกไม่เกินหนึ่งเดือน จะสมควรแก่การเก็บเกี่ยว (ระยะพลับพลึง สุกเหลือง ไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของรวง) เมื่อเวลานำไปสี เม็ดจะสวย ไม่หัก และรวงข้าวมีอายุ 25 – 35 วัน หลังข้าวออกดอก โดยวิธีการประเมินตามบันทึกของเกษตรกร ดังนั้นเมื่อพบเจออะไรแล้ว ต้องทำการบันทึกเลย

6) ***การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต*** ในเรื่องการขนย้ายและการรวบรวมผลผลิต : การทำความสะอาดรถเกี่ยว การเก็บรักษา : การตากข้าวต้องมีวัสดุในการรอง

7) ***การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล*** ต้องมี1) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ 2) แหล่งน้ำที่ใช้ 3) การเตรียมดิน 4) การกำจัดข้าวปน 5) การสำรวจ การทำลายศัตรูพืช และการจัดการ 6) การใช้วัตถุอันตราย 7) การเก็บเกี่ยวและการนวด 8) การลดความชื้น 9) การบรรจุ 10) แหล่งที่มาของผลผลิต (กรณีเก็บรักษา)

การจัดทำระบบควบคุมภายใน หรือ ICS (Internal Control System) ระบบที่จะเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกร โดยเน้นให้มีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นกลไกสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างประสบความร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การสร้างความเข้มแข็ง และทำให้หน่วยงานภาครัฐทำการรับรองมาตรฐาน GAP ได้รวดเร็วขึ้น ตอบสนองทางด้านการค้าและเศรษฐกิจประเทศได้เป็นอย่างดี โดยกระบวนการควบคุมภายในจะมีด้วยกัน 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินศักยภาพและความพร้อมเบื้องต้นของเกษตรกร เกษตรกรจะได้รับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จะต้องชี้แจงการจัดทำระบบควบคุมภายในให้แก่กลุ่มเกษตรกร และวิเคราะห์ความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่ม เช่น ลักษณะหรือประเภทของกลุ่ม ปรัชญากลุ่ม โครงสร้างกลุ่ม ที่ตั้งของกลุ่ม ขอบข่ายการผลิต จำนวนพื้นที่กลุ่ม กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตของกลุ่ม การแปรรูปและการส่งออก กระบวนการขาย การตลาด และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อวางแผนขอบข่ายการจัดทำระบบการควบคุมภายใน และเอกสารต่าง ๆ สำหรับคุณสมบัติของเกษตรกรที่จะขอรับรองมาตรฐานแบบกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรต้องมีสมาชิกที่ปลูกพืชชนิดเดียวกัน 5 รายขึ้นไป หรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดเดียวกันตั้งแต่ 10 รายขึ้นไป โดยประเภทของการผลิตต้องเป็นประเภทที่หน่วยงานรับรอง เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรม

หม่อนไหม กรมประมง ***ประเภทของกลุ่มที่ขอรับการรับรองมี 2 ประเภท*** คือ 1) เกษตรกรที่มีสมาชิกรวมกลุ่มกัน เช่น พืช สัตว์น้ำ 2) นิติบุคคล ได้แก่ บริษัท สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน มูลนิธิ หรือ NGO ที่รับผิดชอบกลุ่ม โดยผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นผู้ควบคุมให้เป็นไปตามที่กำหนด หรือกำหนดระบบควบคุมภายใน เพื่อเป็นแนวทางให้กับเกษตรกรสมาชิกภายในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำเอกสารให้กับภายในกลุ่มเกษตรกรและขอความเห็นจากกลุ่มเกษตรกร โดยที่ปรึกษาของกลุ่มจะต้องจัดทำร่างคู่มือระบบควบคุมภายใน ซึ่งเนื้อหาสาระประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ขอบข่ายนโยบายและวัตถุประสงค์

บทที่ 3 โครงสร้างการจัดการองค์กรและการบริหารงาน

บทที่ 4 การบริหารจัดการกลุ่ม

บทที่ 5 การฝึกอบรม

บทที่ 6 การจัดทำเอกสารและการควบคุมบันทึก

บทที่ 7 การตรวจสอบแปลงและกระบวนการรับรองภายใน

บทที่ 8 กระบวนการผลิต

แบบฟอร์มที่ไว้ใช้ในการทำระบบควบคุมภายใน ได้แก่

บฝ. 1 แบบฟอร์มการประเมินความเสี่ยงสำหรับแปลงใหม่

บฝ. 2 แบบฟอร์มการสมัครสมาชิกกลุ่ม

บฝ. 3 แบบฟอร์มแผนการผลิตของเกษตรกร

บฝ. 4 แบบฟอร์มบันทึกของเกษตรกร 4.1) การจัดซื้อหรือจัดทำปัจจัยการผลิต 4.2) รายละเอียดการเตรียมดิน การปลูก การปฏิบัติกิจกรรมการใช้ปุ๋ย 4.3) การใช้ปุ๋ย 4.4) การใช้สารป้องกันและสารกำจัดแมลง โรคพืช วัชพืช อาหารเสริม 4.5) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

บฝ. 5 แบบฟอร์มรายงานการตรวจแปลง 5.1) การตรวจประเมินแปลงภายใน 5.2) การตรวจระบบการควบคุมภายใน

บฝ. 6 แบบฟอร์มการบันทึกทะเบียนเกษตรกร เพื่อให้คณะกรรมการรับรอง

บฝ. 7 แบบฟอร์มการบันทึกสถานการณ์รับรอง

บฝ. 8 แบบฟอร์มการบันทึกการฝึกอบรม

บฝ. 9 แบบฟอร์มการบันทึกข้อร้องเรียน

บฝ. 10 แบบฟอร์มการตรวจระบบควบคุมภายใน (การครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบฟอร์ม)

เมื่อดำเนินการทำแบบฟอร์มเสร็จแล้ว ต้องนำเสนอเข้าที่ประชุม เพื่อให้เกษตรกรภายในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นต่อร่างเอกสารดังกล่าว และเกษตรกรต้องดูภายในเอกสารให้สอดคล้องกับเกณฑ์การรับรอง หากต้องมีการแก้ไข ให้จัดการประชุมและชี้แจงการแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้เอกสาร ที่ปรึกษาของกลุ่มต้องให้ความรู้เกี่ยวกับระบบควบคุมภายใน อบรมเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร ให้สมาชิกกลุ่มมีการฝึกใช้ระบบดังกล่าว และการตอบข้อสงสัยก่อนการใช้จริง

เอกสารดังกล่าว ต้องมีการระบุฉบับทบทวนครั้งที่เท่าไร ประกาศใช้เมื่อใด ผู้ประกาศต้องลงนามในเอกสาร และมีการอนุมัติการใช้เอกสาร นอกจากนี้หากมีเอกสารที่ล้าสมัยหรือถูกยกเลิกจะต้องนำออกจากพื้นที่ใช้งาน หรือต้องระบุไว้ว่าเป็นเอกสารถูกยกเลิกแล้ว ที่สำคัญ คือ ในระหว่างการทดลองใช้เอกสารนั้น ที่ปรึกษาเกษตรกรต้องตรวจเยี่ยมกลุ่มเกษตรกร เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย และความเข้าใจในการจดบันทึกของเกษตรกร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินระบบควบคุมภายใน ที่ปรึกษาของกลุ่มต้องอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินระบบควบคุมภายในทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ การรับการตรวจแปลง การใช้รายการตรวจประเมินแปลง และรายการตรวจระบบควบคุมภายใน การรายงานข้อบกพร่อง การประชุมพิจารณาผลการตรวจประเมินของคณะกรรมการรับรอง โดยมีการตรวจประเมินกลุ่มปีละ 1 ครั้ง ที่ปรึกษาต้องมีการแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่มย่อย เพื่อการตรวจเวียน ข้อควรคำนึงของกลุ่มย่อย สมาชิก : ควรอยู่ในพื้นที่ติดต่อกัน ผู้ตรวจแปลงภายใน ระบบควบคุมภายใน และผู้รับการตรวจห้ามเป็นพ่อแม่ลูกกัน ต้องมีการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการรับรอง มีผล 3 ประเภท 1) ไม่รับรอง กรณีไม่เป็นไปตามมารฐาน GAP หรือผิดกฎรุนแรง 2) การรับรองแบบมีเงื่อนไข กรณีที่ปฏิบัติไม่สอดคล้องตามมาตรฐาน GAP หรือไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่ม แต่อยู่ในระดับไม่รุนแรง โดยจะให้สมาชิกแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด 3) รับรองแบบไม่มีเงื่อนไข

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจประเมินเบื้องต้น ที่ปรึกษาของกลุ่มตรวจสอบภาพรวมของกลุ่ม ตรวจสอบความพร้อมของกลุ่มก่อนยื่นของการรับรอง

ระบบการรับรองแบบกลุ่มนับว่าเป็นการรวมพลังกันของกลุ่มเกษตรกร เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในกลุ่ม แสดงความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจสร้างระบบการจัดการ และการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรไทยให้มีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

19. การประชุมหารือทีมวิจัยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 ตุลาคม 2560 เวลา 12.30 – 15.30 น.

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
3. คุณพินณพา	บัวดวง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
4. คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณวรรณชัย	พราหมณ์จันทร์	ผู้ช่วยผู้จัดการโรงสี
7. คุณฟื้น	พูลสมบัติ	ประธานสมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณสุนทร	ยิ้มรอด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณบรรจง	นามไว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณบุญเลิศ	เจริญดี	เลขานุการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณพิมพ์	มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณเมี้ยน	เผื่อนศรีเมือง	กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
14. คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
15. คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 12.30 น.

โครงสร้างการรับรองการตรวจประเมินแบบกลุ่ม ตำแหน่งหลัก ได้แก่ ประธาน ผู้ประสานงาน คณะกรรมการตรวจแปลง และคณะกรรมการรับรอง ตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ รองประธาน ประชาสัมพันธ์ เหรัญญิก และเลขานุการ ซึ่งจะคอยจดสรุปวาระ เพื่อช่วยในการสนับสนุนกลุ่ม นอกจากนี้มี*ที่ปรึกษาด้านระบบ* คือ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรี และ*ที่ปรึกษาด้านตลาด* คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด โดยในกลุ่มดังกล่าวต้องมีการประชุมกันเอง หรือประชุมกับสหกรณ์ หรือทีมงานวิจัยจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ การเริ่มต้นตั้งกลุ่มต้องอย่างน้อย 5 คน ตั้งเป็นกลุ่มใหญ่ 30 คน คนในกลุ่มต้องเป็นผู้ทำนา และเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มข้าว IBM สหกรณ์บ้านลาด” โดยแต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนจากแต่ละกลุ่มมา 1 คน เพื่อไปสรรหาสมาชิกภายในกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่ม

ละ 15 คน หลักการตรวจ อาจจะเลือกที่แปลงอยู่บริเวณใกล้กันหรือบ้านอยู่ใกล้เคียงกันหรือพิจารณาจากวันที่ปลูกข้าว เป็นต้น เพื่อการประหยัดเวลา ซึ่งต้องทำแผนด้วยกันสำหรับผู้ตรวจ ในการตรวจนั้นจะตรวจทั้งหมด 3 ครั้ง และต้องครบตรวจครบในข้อกำหนดทั้ง 7 ข้อ เมื่อเริ่มต้นคณะกรรมการตรวจแปลงสามารถทำการตรวจแปลงได้เลย เช่น ในเรื่องของ 1) แหล่งน้ำ 2) พื้นที่ 3) การใช้วัตถุอันตราย และ7) การจดบันทึกทั้ง 3 ครั้ง จากนั้นพักไป 1 – 2 เดือน เพื่อรอให้ข้าวพุ่ง จึงจะเริ่มทำการตรวจอีกครั้ง ส่วนในข้อ 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และ6) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ต้องรอให้เกษตรกรเริ่มเกี่ยวก่อนค่อยทำการตรวจอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจึงสามารถทำแผนต่อไปได้ว่า สมาชิกใน 30 รายนั้นปลูกข้าววันใดบ้าง ใครที่ปลูกวันเดียวกัน เราก็ไปตรวจพร้อมกัน สำหรับในเรื่องการตรวจนั้นจะไม่ยากเท่ากับการตรวจเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากไม่ต้องลงแปลงก็สามารถประเมินด้วยสายตาได้ เพียงประเมินว่า พันธุ์ปนของเกษตรกรเกินร้อยละ 3 หรือไม่ หากเจอพันธุ์ปนจำนวนมาก ต้องทำการเก็บออก ในเรื่องการอบรม ได้แก่ อบรมเรื่องข้อกำหนด 7 ข้อ อบรมเรื่องระบบควบคุมภายใน หรือหากไม่อบรมแล้วจะเริ่มปฏิบัติจริงเลย ในครั้งที่ 1 ทำในเรื่องโครงสร้าง/คู่มือ (คม.1) ในเรื่องข้อระเบียบ โดยต้องนำสมาชิกเกษตรกรทั้ง 30 รายมาอีกรอบเพื่อการตั้งข้อระเบียบเป็นไปอย่างเอกฉันท์ ซึ่งในเรื่องข้อระเบียบและเงื่อนไขการรับสมัครนั้นสามารถนำเงื่อนไขมาจากสหกรณ์ได้เลย

บทนำ เกริ่นประวัติการจัดตั้ง การรับสมัคร

บทที่ 2 ขอบข่ายการรับผิดชอบ ในเรื่องข้าวปลอดภัยตามมาตรฐาน

บทที่ 3 โครงสร้างการบริหาร (เอกสารแนบ 1)

บทที่ 4 การบริหารและจัดการกลุ่ม เรื่องเงื่อนไขการรับสมัครสมาชิก หากสหกรณ์มีรูปแบบอยู่แล้ว สามารถใช้ได้เลย นอกจากนี้มีเรื่องของการกำหนดบทลงโทษของสมาชิก การประชุมทบทวน และการจัดการข้อร้องเรียน

บทที่ 5 การฝึกอบรม

ซึ่งก่อนการดำเนินการจริง ทางศูนย์จะมีการตรวจแปลงทดลองเรียนรู้ดูก่อน โดยคุณพิมพ์ มากมูล ข้าวพันธุ์สุพรรณเป็นตัวแทน และจะมีสมาชิกเกษตรกร 15 คนไปทดลองการตรวจแปลง เดือนพฤศจิกายนจะสอนในเรื่องของแบบฟอร์ม 5 โดยข้าวระยะนี้สามารถตรวจได้ 2 รอบ การตรวจจะใช้เวลาประมาณ 9.00 – 15.00 น. ในข้อกำหนดข้อที่ 1, 2 และ 4 สามารถตรวจที่แปลงได้เลย ส่วนข้อ 3 จะทำการตรวจที่บ้าน ว่ามีการจัดเก็บอย่างไร และตรวจสอบการจดบันทึก โดยการเป็นตำแหน่งของผู้ประสานงานควบคุมภายในห้ามซ้ำกับคณะกรรมการตรวจแปลง คณะกรรมการตรวจแปลงห้ามซ้ำกับคณะกรรมการรับรอง เนื่องจากเมื่อเกษตรกรตรวจแปลงแล้วจะไม่สามารถมารับรองผลของตนเองได้ นอกจากนี้การสรรหาคนมารับแต่ละตำแหน่งดังกล่าวควรเป็นสมาชิกเกษตรกรเอง เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม โดยในการวางแผน จะมีด้วยกัน 2 แผน คือ นาปี (กรกฎาคม/สิงหาคม) และนาปรัง (มีนาคม) ซึ่งมี 5 ครั้งหลักที่ทางศูนย์จะเข้ามาให้การช่วยเหลือ ดังตารางร่างกิจกรรม

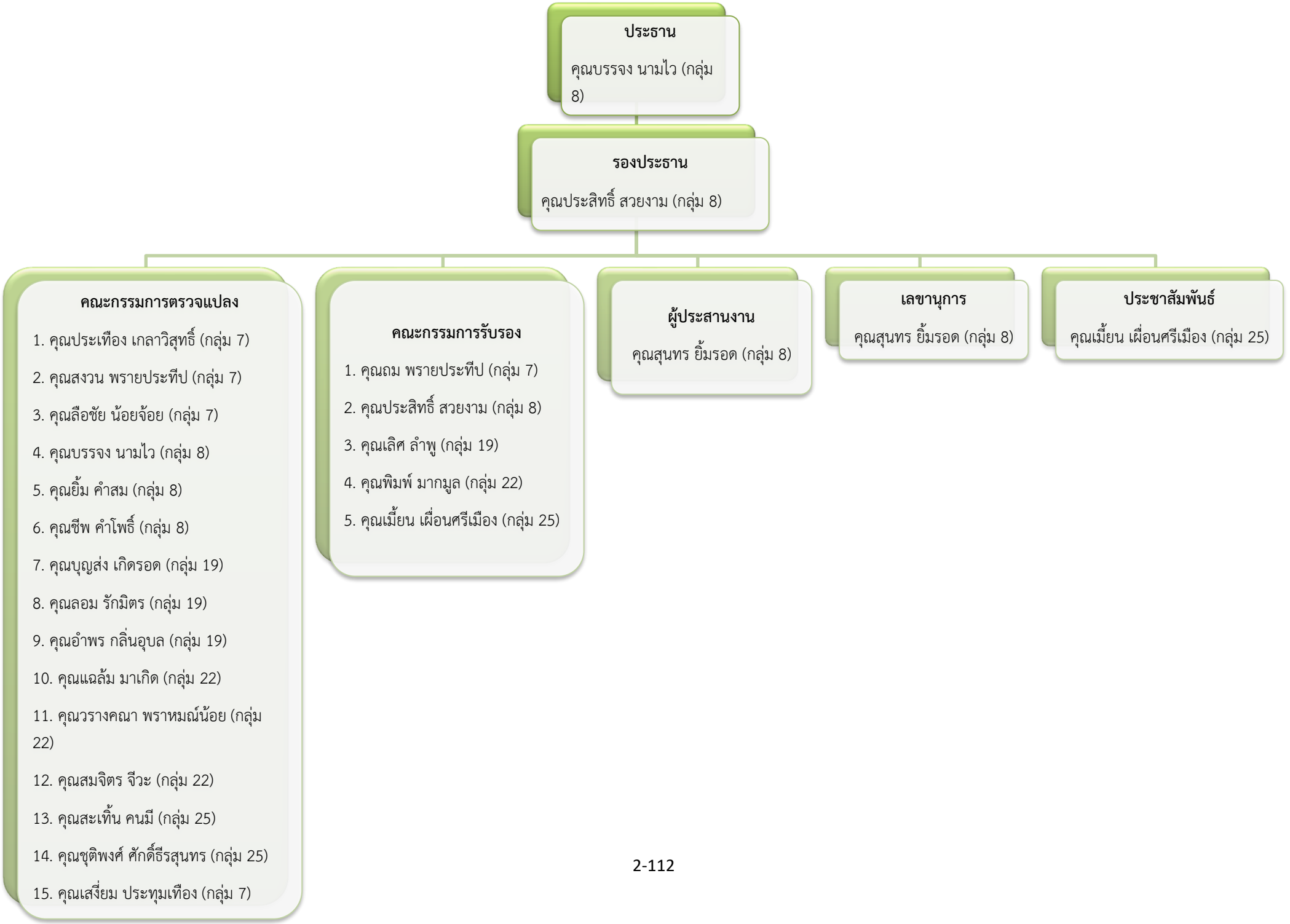
ตารางร่างกิจกรรม

	แบบฟอร์ม	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ
ครั้งที่ 1 (บฟ.1–บฟ.3)	1. แบบฟอร์มการประเมินความเสี่ยงสำหรับแปลงใหม่	ทำการประเมินทั้ง 30 แปลง เพื่อรับสมัครเข้ามาเป็นสมาชิก หากเป็นนาปรัง : มีนาคม จะทำการประเมิน : กุมภาพันธ์/มกราคม – นาปรัง : อบรม มกราคม – นาปี : อบรม มิถุนายน	ประธาน/ผู้ประสานงาน/ผู้ที่กลุ่มแต่งตั้ง
	2. แบบฟอร์มการสมัครสมาชิกกลุ่ม (ประเมินเสร็จกรอกใบสมัครทันที)	– นาปรัง : มกราคม – นาปี : มิถุนายน	
	3. แบบฟอร์มแผนการผลิตของเกษตรกร (ทำก่อนการปลูก) – โดยผลผลิตคิดจากข้อมูลจากปีก่อนที่ผลิตได้	– นาปรัง : กุมภาพันธ์ – นาปี : มิถุนายน	ผู้ประสานงาน ทำเอกสาร (ข้อมูลมาจากตัวสมาชิก)
	4. แบบฟอร์มบันทึกของเกษตรกร (เอกสารพิเศษ) 4.1) การจัดซื้อหรือจัดทำปัจจัยการผลิต 4.2) รายละเอียดการเตรียมดิน การปลูก การปฏิบัติกิจกรรม การใช้ปุ๋ย 4.3) การใช้ปุ๋ย 4.4) การใช้สารป้องกันและสารกำจัดแมลง โรคพืช วัชพืช อาหารเสริม 4.5) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	ทำการจดบันทึกข้อมูลของเกษตรกร	สมาชิกเกษตรกร
3 ครั้ง (บฟ.5) - 45 วัน - 80 วัน	5. แบบฟอร์มรายงานการตรวจแปลง (ลงมือปลูกไปแล้ว) 5.1) การตรวจประเมินแปลง	เมื่อเกษตรกรทำการลงมือปลูกแล้ว ให้แจ้งข้อมูลวันที่ปลูกกลับมายังกลุ่ม เพื่อที่กลุ่มจะ	สมาชิกเกษตรกร และกลุ่ม

	แบบฟอร์ม	กิจกรรม	ผู้ดำเนินการ
	ภายใน 5.2) การตรวจระบบการควบคุมภายใน	กำหนดแผนในการตรวจแปลง (ตรวจประเมินรอบที่ 1*) – นาปรัง : พฤษภาคม – นาปี : กันยายน	
ครั้งที่ 1 **(บฟ.6)**	6. แบบฟอร์มการบันทึกทะเบียนเกษตรกร เพื่อให้คณะกรรมการรับรอง	สามารถดำเนินการแบบฟอร์มดังกล่าวได้ทันทีหลังจากเกษตรกรทำการสมัครสมาชิก	
มีการนัดประชุม	7. แบบฟอร์มการบันทึกสถานการณ์รับรอง	แบบฟอร์มดังกล่าวต้องรอจนตรวจแปลงเสร็จสิ้นถึงจะดำเนินการสรุปผลและคณะกรรมการรับรองได้ (มิถุนายน*)	
	8. แบบฟอร์มการบันทึกการฝึกอบรม (สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา)	หากมีการฝึกอบรมของหน่วยงานใดใดที่เกี่ยวข้อง ต้องถ่ายรูปเก็บไว้เป็นหลักฐานการฝึกอบรม เช่น การลงทะเบียนให้มีรูปถ่ายแนบมาด้วย (เขียน ชื่อเรื่อง / หลักสูตร / ผู้ให้ความรู้)	
	9. แบบฟอร์มการบันทึกข้อร้องเรียน	อาจเป็น pattern ของสหกรณ์	
	10. แบบฟอร์มการตรวจระบบควบคุมภายใน	ต้องรอครบ 1 ปี ถึงจะดำเนินการได้	

* หมายเหตุ ครั้งที่ 1, 2 และ 3 คุณพินณภา บัวดวง เป็นผู้ไปดำเนินการ

เลิกประชุมเวลา 15.30 น.

ประธาน
คุณบรรจง นามไว (กลุ่ม 8)
รองประธาน
คุณประสิทธิ์ สวยงาม (กลุ่ม 8)
คณะกรรมการตรวจแปลง
1. คุณประเทือง เกลาวิสุทธิ์ (กลุ่ม 7)
2. คุณสงวน พรายประทีป (กลุ่ม 7)
3. คุณลือชัย น้อยจ้อย (กลุ่ม 7)
4. คุณบรรจง นามไว (กลุ่ม 8)
5. คุณยิ้ม คำสม (กลุ่ม 8)
6. คุณชีพ คำโพธิ์ (กลุ่ม 8)
7. คุณบุญส่ง เกิดรอด (กลุ่ม 19)
8. คุณลอม รักมิตร (กลุ่ม 19)
9. คุณอำพร กลิ่นอุบล (กลุ่ม 19)
10. คุณแฉล้ม มาเกิด (กลุ่ม 22)
11. คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย (กลุ่ม 22)
12. คุณสมจิตร จีวะ (กลุ่ม 22)
13. คุณสะเทิ้น คนมี (กลุ่ม 25)
14. คุณชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร (กลุ่ม 25)
15. คุณเสงี่ยม ประทุมเทือง (กลุ่ม 7)
คณะกรรมการรับรอง
1. คุณถม พรายประทีป (กลุ่ม 7)
2. คุณประสิทธิ์ สวยงาม (กลุ่ม 8)
3. คุณเลิศ ลำพู (กลุ่ม 19)
4. คุณพิมพ์ มากมูล (กลุ่ม 22)
5. คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง (กลุ่ม 25)
ผู้ประสานงาน
คุณสุนทร ยิ้มรอด (กลุ่ม 8)
เลขานุการ
คุณสุนทร ยิ้มรอด (กลุ่ม 8)
ประชาสัมพันธ์
คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง (กลุ่ม 25)

2-112

20. สรุปแบบประเมินรายงานความก้าวหน้า

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันพุธ ที่ 15 พฤศจิกายน 2560 เวลา 8.30 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ.ดร.เรณู	สุขารมณ์	ผู้อำนวยการฝ่ายชุมชนและสังคม (สกว.)
2.	รศ.จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3.	ดร.ธนภัท	แสงอรุณ	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้ากระทรวงพาณิชย์
4.	รศ.สมพร	อิศวิลานนท์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
5.	คุณเอ็นนู	ซื่อสุวรรณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6.	รศ.ศานิต	เก้าเอี้ยน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7.	ผศ.ณรงค์	กู้เกริญประสิทธิ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
8.	รศ.ดร.สาโรช	อังสุมาลิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
9.	คุณกัญจนา	ภัทรวนาคุปต์	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการสหกรณ์
10.	คุณอาทิตยา	พองพรหม	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
11.	คุณพชร	แสนหล้า	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)
12.	คุณสุวรรณา	จิรวัฒนไพบูลย์	กรรมการผู้จัดการ บ.ซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟู้ด จำกัด
13.	คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.	คุณสุพจน์	เทียนงาม	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองยั่งยืน
16.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองยั่งยืน
17.	คุณวินัย	เมฆดำ	ผู้อำนวยการกลุ่มประสานและติดตาม กอง ประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ
18.	อาจารย์วิทเอก	สว่างจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้ประสานงานการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ และที่ปรึกษา ส.ป.ก.
19.	คุณไพรัช	โลหณุต	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จ.นครราชสีมา
20.	คุณณัฐโสภิณ	ตรีสุวรรณวัตน์	ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จ.สกลนคร
21.	คุณลลิตา	พาณิชกรกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จ.พระนครศรีอยุธยา

22. คุณเกศินี	บุญสม	นักวิชาการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จ.ชุมพร
23. คุณอรัญญา	อุทัยแจ่ม	นักวิชาการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จ.ภูเก็ต
24. คุณจุฑารัตน์	ทนันไชย	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ
25. น.ส.สายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
26. น.ส.พรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
27. นายพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
28. นายศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
29. นส.ณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 8.30 น.

รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์ : ตามยุทธศาสตร์ใหม่ของนายกรัฐมนตรีต้องการให้ สกว. เป็นหน่วยงานที่ปล่อยทุน / จัดสรรทุนบางส่วนที่ได้รับการโอนมาจากทุน วช. ทุนของสกว. ไม่ได้มากมาย แต่เน้นความถูกต้องตามระเบียบ เรื่องเรียนแจ้งเพื่อทราบ เรื่องแรกเวลาทำบัญชีขึ้นมาต้องชัดเจนจริงๆ เรื่องที่สอง คือ การใช้ทุนต้องคุ้มค่า ต้องตั้งตัวชี้วัดว่า หากทำแล้วจะเกิดผลกระทบทางตรงทางอ้อมอย่างไร ต่อไปนี้เขาเน้นประโยชน์จากงานวิจัย ทำแล้วต้องนำไปใช้งานได้ และได้ประโยชน์ ดังนั้นเวลาทำ Proposal มาส่งให้ทาง สกว. ต้องมีหน้าที่เป็นแผน ซึ่งทางทีมวิจัยคาดว่าจะไปบริหารจัดการให้ขับเคลื่อนให้เกิดการใช้ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์โดยตรงหรือโดยอ้อมกับชุมชน สังคม หน่วยงาน หรือ Stakeholder ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น ทำวิจัยแล้วต้องให้เกิดมรรคผลกับผู้คน และยกระดับรายได้ขึ้นมา ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

นำเสนองานวิจัย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : โครงการวิจัย IBM (Inclusive Business Model) : โครงการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน โจทย์การพัฒนาชาติครั้งนี้ต้องระเบิดจากข้างใน ต้องเสริมพลังความเข้มแข็ง โดยมีการสร้างตัวจักรการพัฒนา 3 ตัวจักร ได้แก่ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม ที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งส่วนมากแล้วเป็นคนฐานล่างปิรามิด และการพัฒนาที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การพัฒนา Cluster อุตสาหกรรมแห่งอนาคต 2) การสร้างความเข้มแข็งโดยใช้กลไกกลุ่มจังหวัด 3) การเชื่อมโยงอาเซียนสู่ประชาคมโลก 4) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ สถาบันเกษตรกร และสหกรณ์ 5) การเตรียมพลเมืองของประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างปลังประชารัฐ เมื่อทางสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ไปพัฒนาให้กับปัจเจกบุคคลที่ใดใด เราจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถาบันเกษตรกร หรือองค์กร และทิ้งไว้ให้เป็น

Learning Organization ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนา อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องของ Value Chain Development เป็นเรื่องของการสร้างกระบวนการเชื่อมโยงโซ่คุณค่า และนำเกษตรกรเข้ามาอยู่ในโซ่คุณค่า ใน 3 ปีเราจะทำคำตอบ 3 วัตถุประสงค์ โจทย์ที่เราจะไปทำคือนำชุดความรู้ 2 เรื่องไปเลือกกรณีศึกษา เราจะตอบโจทย์ สกว. ว่า 1) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้การสร้างสมรรถนะ 3 มิติ เพื่อเตรียมคนไทยทำได้อย่างไรที่จะนำไปขยายผล 2) การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมที่เกษตรกรรายย่อยจะเข้าไปอยู่ในโซ่คุณค่าจะทำอย่างไร และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม ระหว่างทางการดำเนินการวิจัย ก็จะมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองจะตอบว่าระหว่างทางจะได้ใช้ประโยชน์อะไรบ้าง สิ่งที่จะเป็นผลลัพธ์ในการนำไปใช้ประโยชน์ คือ 1) มีผลงานวิจัยสนับสนุนนโยบายการแก้ปัญหาชาวนารายย่อยให้ประเทศได้ 2) มีผลงานวิจัยสนับสนุนการยกระดับขีดความสามารถในการทำธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ภายใต้บริบทโลกใหม่ 3) มีนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อจุดประกายแนวคิดเรื่อง Inclusive Business สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ให้สังคมได้รู้ 4) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่ม สามารถลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวสู่มาตรฐานสากล 5) เกิดชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่ “Living Learning Center” ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ทางสถาบันฯ ได้ดำเนินการไปแล้ว 31 กิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วม 364 คน

ดร.ธนภัท แสงอรุณ : ทางกระทรวงพาณิชย์ได้มีส่วนในการเข้ามาเรียนรู้ไปพร้อมกับนักวิจัย ในส่วนของ Literature review หรือการทบทวนเอกสารนั้น ตนได้มีการย้อนกลับไปดูการพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเช่นนี้อย่างไร หากมองจากภาพรวม เอกสารชี้ให้เห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีพื้นฐานจากในอดีตมากพอสมควร มิใช่เป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่มีการเน้นย้ำ ยกระดับ และพัฒนาให้ชัดเจนขึ้นในช่วงประมาณ 5 ปี โดยสรุปแล้ว นิยามของคำว่า “ธุรกิจแบบมีส่วนร่วม” คือ ธุรกิจที่ส่งเสริมหรือสร้างโอกาสให้กับผู้มีรายได้น้อย / ผู้ผลิตรายย่อย ให้เข้ามามีส่วนในห่วงโซ่คุณค่า ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวต้องมีภาคีเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทฤษฎีที่มาเป็น Background ของเรื่องนี้ ทฤษฎีที่เป็นฝั่ง Value Chain ทฤษฎีว่าด้วย Network แวดล้อมที่จะมีผลต่อสมรรถนะต่อองค์หรือธุรกิจ กลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ IBM คือ กลุ่มที่อยู่ฐานล่างของปิรามิด หรือ กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยที่สุด (40 เปอร์เซ็นต์ล่าง หรือ 5,500 บาท/เดือน) เราจะยกระดับคนเหล่านี้ โดยนำธุรกิจ IBM มาเป็นตัวเชื่อมการผลิตของผู้ประกอบการรายย่อยกับตลาดที่กว้างขึ้น ธุรกิจ IBM มีการยกระดับที่ประกอบไปด้วย ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีการ Upgrade ทั้ง 3 ระดับ ทั้ง Function upgrading หน้าที่การทำงานของภาคี Product upgrading ยกระดับการวางแผนผลิตภัณฑ์ และ Process upgrading ยกระดับกระบวนการทั้งกระบวนการผลิต และกระบวนการทางการจัดการ เพื่อตอบโจทย์ตลาดความต้องการในอนาคต และตอบโจทย์คนในพื้นที่เอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของ IBM คือ จะต้องมีประชาชนในพื้นที่ หรือ ภูมิสังคม เป็นศูนย์กลางในการที่จะสะท้อนความต้องการ สะท้อนศักยภาพเชิงพื้นที่ในท้องถิ่น ให้มาเป็นจุดเด่นในการทำธุรกิจ และยังมีคุณลักษณะอีก 3 มิติ คือ การมองธุรกิจเป็น

องค์รวม มีความสมดุลทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ โครงการนี้จะนำเรื่องเกษตรอินทรีย์ เกษตร GAP เกษตรยั่งยืนเข้ามาร่วมด้วยในเชิง Sustainability อีกคุณสมบัติหนึ่งจะต้องมีมิติเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน และต้องอยู่บนพื้นฐานของการค้าที่เป็นธรรม และมิติสุดท้ายการมีประชาชนเป็นศูนย์กลางสะท้อนความต้องการ

คุณศิริชัย จันทร์นาค : ธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด นอกจากเรื่องข้าวแล้วยังมีเรื่องกล้วยส่งออก เรื่องการหาปัจจัยการผลิต และรวบรวม ทำทุกอย่างครบวงจร แต่สิ่งที่ยังเป็นปัญหา คือ เรื่องข้าว จึงเป็นที่มาของการวิจัย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สหกรณ์ดังกล่าวตอนนี้มีสมาชิก 9,000 คน พนักงาน 41 คน ชาวนามีทั้งสิ้น 3,000 คน ทำนาเคมีทั้งหมด เลือกกลุ่มเป้าหมาย 6 พื้นที่ เมื่อได้ตกลงกันว่าจะทำข้าว GAP ทางศูนย์ข้าวราชบุรีได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้การอบรมเรื่อง ข้อปฏิบัติในการทำข้าว GAP ก่อนเริ่มทำจึงต้อง Kick off โครงการก่อน พูดคุยกับเกษตรกร และกรรมการ รวมถึงตั้งทีมกลยุทธ์ที่จะทำการขับเคลื่อน ลงไปเก็บข้อมูล เมื่อคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการและทีมงานเห็นด้วยแล้ว หน้าที่ของทีมวิจัยต้องไปทำ Smart Officer, Smart Farmer และทำข้าวจากเคมี ให้เป็น GAP ก่อน ซึ่งปลายปีนี้น่าจะได้นำข้าวใส่ถุงและออกจำหน่าย กระบวนการ SWOT เพื่อหวังให้ทุกคนมองเชิงวิเคราะห์ได้ว่าสหกรณ์มีโอกาส / จุดแข็ง / จุดอ่อนอะไร โดยในบทวิเคราะห์แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ซึ่งกลายมาเป็นเสาหลักกลยุทธ์ โดยมุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เสาหลักที่ 1 ผู้จัดการต้องวางแผนธุรกิจร่วมกับ Stakeholder (ศูนย์ข้าวชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสหกรณ์จังหวัด กรมชลประทาน และบริษัทเอกชน) เสาที่ 2 การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เข้าถึง IBM เสาที่ 3 แผนงานส่งเสริมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 3 ปี และเสาที่ 4 การสร้างกลไกการสื่อสารข้อมูล เพื่อการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทางทีมงานเริ่มออกแบบแล้วนั้น เป็นการวางกระบวนการในโซ่คุณค่า

คุณศิริชัย จันทร์นาค : เรื่องข้าวเป็นปัญหาถึงปัจจุบันนี้ จึงคิดว่าควรจะแก้ปัญหาอย่างไร ความจริงแล้วมีเกษตรกรต้องการที่จะเข้าร่วมเพิ่ม แต่ทางเราต้องขอลองนำร่องก่อน ข้าว IBM ของเราก็มุ่งสู่อินทรีย์ แต่ต้องดำเนินการไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงยกระดับให้เป็นข้าว GAP ก่อน *สิ่งที่เราคาดหวัง* ข้าว IBM Model นี้จะทำให้แตกต่างจากที่อื่น ทั้งในเรื่องของข้าวอินทรีย์ คุณภาพ และที่สำคัญคือ เรื่องการมีส่วนร่วม ไม่หวังเพียงให้หน่วยงาน หรือภาครัฐช่วยเท่านั้น ข้าวพันธุ์หลัก ๆ คือ พันธุ์กข 31 พันธุ์กข 41 พันธุ์ชัยนาท เป็นข้าวขาว แต่มีความแปลก และได้จำนวนต้นข้าวสูง ซึ่งหลายพื้นที่รับประทานข้าวขาวกันมากกว่าข้าวหอมมะลิ จากการที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่เริ่มต้น เกษตรกรต่างเห็นด้วย ถ้าได้มาพูดคุย และหารือร่วมกัน เพื่อที่ว่าเราจะส่งเสริมไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ เป้าหมายหลักเรื่องการตลาดที่มองไว้ คือ ตัวสมาชิกประมาณ 14,000 ครอบครัวที่จะให้รับประทานข้าว IBM เป็นหลักก่อน ส่วนในท้องถิ่นจะเป็นโรงพยาบาล โรงเรียนต่าง ๆ ข้าวที่ตอนนี้ทางสหกรณ์รับซื้ออยู่นั้น

ข้าวทั่วไปตั้งไว้ประมาณ 7,300 – 7,500 บาท แต่เกษตรกรไม่เหลืออะไรเลย ดังนั้นเราไม่ควรตั้งเรื่องราคาเป็นหลัก แต่ควรตั้งเรื่องคุณภาพเป็นหลัก ต้องทำข้าวของเราให้แตกต่างจากที่อื่น ข้าว IBM เป็นข้าวที่เกษตรกรร่วมกันกำหนดขึ้นมา และเป็นไปตามศาสตร์พระราชา เป็นการระเบิดจากข้างในหรือเป็นความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ในด้านของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน มีสมาชิกเพียง 30 ราย แต่มีภาคีจำนวนมาก ทั้งเลมอนฟาร์ม บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟู้ด จำกัด วิสาหกิจฯ กลุ่มนี้มีการทำข้าว / ผักอินทรีย์ ไข่ไก่อารมณ์ดี แต่ก็ยังคงมีบางส่วนที่เป็นแม่บ้านและทำนาเคมีอยู่ ทางทีมงานจึงลงไปเก็บข้อมูลจากการทำแบบประเมินและ Pre-test นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่จะให้วิสาหกิจฯ เป็นศูนย์เรียนรู้ IBM เพื่อที่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน โดยมี 3 เสาหลัก กลยุทธ์ที่จะเคลื่อนใน 2 ปี 1) ต้องสร้างกลไกการยกระดับสมรรถนะสู่การเป็นชาวนาผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และมีตลาดเป้าหมายชัดเจน 2) ต้องมีแผนพัฒนาระบบธุรกิจข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นส่วนผสมของ Public Private Partnership ที่ดี 3) แผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มแม่บ้าน โดยต้องติดอาวุธให้ความรู้เรื่องฉลากอาหารและการเก็บรักษาอาหารโดยสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารกันก่อน ในด้านแผนการวิจัยในระยะต่อไป 1) การสนับสนุนทำแผนธุรกิจสำหรับโครงการแก่สถาบันเกษตรกรทั้ง 2 แห่ง ซึ่งเป็นเรื่องของทุนมนุษย์ และหน่วยงานพันธมิตรในโซ่คุณค่าจะกลายมาเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง 2) การขับเคลื่อนการสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้กลไกการเรียนรู้ของทั้ง 2 แห่ง แต่ในระยะ 6 เดือนหลัง ทางสถาบันฯ จะค่อยๆ ถอยห่างออกมา และทีมกลยุทธ์ของทั้งสองสถาบันจะขับเคลื่อนได้เอง และ 3) จะพัฒนา / บ่มเพาะธุรกิจโดยเน้น *3 ยก* ยกระดับหน้าที่ ยกระดับผลิตภัณฑ์ และยกระดับกระบวนการ และที่สำคัญที่สุดต้องให้เกษตรกรไม่มองเรื่องราคาเป็นตัวหลัก แต่ให้มองรายได้สุทธิเป็นหลัก

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ความจริงเรามีปัญหามากมาย เต็มไปด้วยการละเลย การปล่อยทิ้งขว้าง เมื่อก่อนตนคิดว่าเป็นสิ่งที่ยากมากที่จะมานั่งคิดและลงมือทำ จนเกษตรกรกลายเป็นผู้บริโภค กลายเป็นคนเจ็บป่วย สิ่งนี้เป็นความหวังของเกษตรกรอย่างมาก

คุณสุวรรณา จิรวัฒนไพบูลย์ : ตนเข้ามาเพื่อที่จะแก้ปัญหาในเรื่องของข้าว เราทนไม่ได้ที่คนเทปุ๋ยยาเข้าไป ตนจึงลุกขึ้นมาทำตัวอย่างโดยรับซื้อข้าวมาแปรรูป สิ่งที่ต้องทำสิ่งแรก คือ การเปลี่ยนความคิด โดยนำพาเขาไปปฏิบัติธรรม พร้อมกับการนำองค์ความรู้เข้าไปสู่กลุ่ม อยากทำให้ข้าวบริสุทธิ์สะอาด เพื่อตอบรับการเป็นครัวของโลก เรานำระบบ PGS มาให้กับกลุ่ม ก่อนที่จะเข้าระบบเป็น International ต้องให้เกษตรกรมีระบบการเรียนรู้ และระบบตรวจสอบภายในกลุ่ม ก็คือ การมีส่วนร่วม พอเข้ามาระดับหนึ่ง ปัญหา Mindset ของคนยากมาก ดังนั้นการระเบิดจากข้างในของรัชกาลที่ 9 ด้วย

หลักเศรษฐกิจพอเพียงนำสิ่งที่ดีๆ เข้ามาสู่กลุ่มฯ โดยที่เราไม่ได้หวังเงินเป็นอันดับแรก วันนี้หนักที่สุดคือการอบรมเชิงปฏิบัติการเข้าไปสั่งเพื่อจะสร้างคน เพื่อให้เกิดกระบวนการตรงนี้ขึ้น

รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์ : *เรื่องที่หนึ่ง* อยากให้ลองทำข้าว IBM ให้เป็น Niche Product Market โดยการนำข้าวไปวางตามมหาวิทยาลัยราชภัฏ ไม่ต้องเข้าไปที่ CP หรือ Tops Market แต่เข้าไปที่มหาวิทยาลัยเลย *เรื่องที่สอง* อยากได้ข้อมูลที่ชัดเจนว่าจากเดิมในช่วง Before ที่นี่เป็นอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ทุกวันนี้ตัวเกษตรกรปลดหนี้ได้ไหม และผลของการทำโครงการดังกล่าวจะช่วยให้เขาปลดหนี้ได้หรือไม่ เพื่อจะยืนยันกับทางสกว. ที่จะดำเนินการต่อไปได้ และ*เรื่องที่สาม* ไม่ควรปล่อยสถาบันทั้ง 2 แห่งไป แต่ควรประคองไปก่อน

นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ : ที่ประเทศญี่ปุ่นชื่นชมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นอย่างมาก และดีใจที่สหกรณ์พยายามทำข้าว GAP *ข้อสังเกต* ต้องดูว่าควรจำหน่ายข้าวเท่าไร หากแพงเกินไป หรือ ถูกเกินไปก็ล้วนมีปัญหาด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นหากเป็นข้าวเปลือก ต้องดูที่คุณภาพข้าว โดยดูว่าได้ต้นข้าวเท่าไร รวมไปถึงควรกำหนดราคาข้าวล่วงหน้า เมื่อได้รายได้มา 50 เปอร์เซ็นต์จะเป็นของสหกรณ์ อีก 50 เปอร์เซ็นต์จะเป็นของสมาชิก และตกลงกันล่วงหน้าว่าแต่ละคนจะได้เท่าไร ได้คุ้มหรือไม่

รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน : ข้อมูลของตารางที่ 4.2 กับการบรรยายตารางไม่ตรงกัน นอกจากนี้ยังสงสัยเรื่องการที่บางคนขายได้ราคาสูงมาก อยากให้แยกตารางให้ชัดเจน จะเป็นประโยชน์อย่างมาก

รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์ : เกษตรกรปลดหนี้ได้ไหม และกลุ่มนี้มีร่องรอยการทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่

รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน : อาจารย์เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการเปลี่ยน Mindset กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง Mindset ถือเป็นขั้นแรกที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าเปลี่ยนไม่ได้ ก็ทำไม่ได้ ความคิดของตนในเรื่องการทำข้าวเพียงอย่างเดียวนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เลยที่จะเอารายได้จากเกษตรกร เนื่องจากตอนนี้ไม่มีใครที่เป็นเกษตรกรแล้ว 70 เปอร์เซ็นต์ของรายได้เกษตรกรมาจากนอกภาคการเกษตรทั้งสิ้น แต่ทำการเกษตรเพียงเพื่อให้มีรายได้ มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นโครงการดังกล่าวควรที่จะทำเพียง Before และAfter พอ แต่ไม่ควรทำเพื่อปลดหนี้

รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์ : ควรทำตารางแยกระหว่างภาคการเกษตร กับภาคอื่น ๆ

ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์ : ข้าวถุงแบรนด์ IBM สามารถทำได้แบบผัก / ผลไม้หรือไม่ นอกจากนี้อยากให้ลองใส่บาร์โค้ดที่ถุง

คุณกัญจนา ภัทรวนาคุปต์ : ภาครัฐให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยโครงการดังกล่าว โดยมีการกำหนดในเรื่องของยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ *1)* คือ เรื่องของยุทธศาสตร์ที่จะเสริมสร้างวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งเรื่องของการผลิต การตลาด การรับรองคุณภาพ และกลไกในการขับเคลื่อน เป้าหมายก็เพื่อเพิ่มจำนวน

เกษตรกรให้ทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เพิ่มพื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น และเพิ่มสัดส่วนของตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์พื้นบ้าน *2)* โครงการ IBM เป็นโครงการที่สอดรับกับอุดมการณ์ของสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่ม เพิ่มเติมในส่วนของการทำฐานข้อมูลงานวิจัยเป็นเรื่องที่สำคัญ การทำเกษตรอินทรีย์ต้องทำ 3 ปี โดยปีแรก เป็นการเตรียมการ / ให้ความรู้ / พาไปดูงาน ปีที่สอง เป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และปีที่สาม เป็นปีที่จะต้องตั้งเป้าสู่การรับรองคุณภาพเป็นอินทรีย์ เพราะเป็นตัวที่จะสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ตัวรับรองมาตรฐานที่ง่าย คือ PGS ซึ่งเป็นการรับรองแบบมีส่วนร่วม (แบบกลุ่ม) *3)* อยากให้มองเรื่องจุดเด่น จุดขาย ของข้าวอินทรีย์ IBM แตกต่างกับ ข้าวอินทรีย์อื่น ๆ อย่างไร เพื่อสร้างจุดขาย *4)* อยากให้มองในเรื่องของการตลาดต้องโฟกัสให้ชัดเจน ในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน Modern Trade หรือตลาดส่งออก ต้องวิเคราะห์ให้ออกว่าตลาดต้องการสินค้า / ราคา / ปริมาณ / ระยะเวลาที่เขาต้องการเป็นแบบใด เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด

คุณอาทิตยา พองพรหม : การนำ IBM ลงไปใช้ต้องถอดออกมาให้ชัด ทั้งสองกรณีไม่ได้เริ่มจากศูนย์ จึงอยากทราบว่าสภาวะก่อนหน้านี้เป็นอย่างไร กระบวนการแรกเริ่มต้นนั้นมาจากอะไร ในแต่ละช่วงจะมีปัจจัยแทรกขึ้นมาเรื่อยจึงอยากเห็นว่าเราแก้ปัญหานั้นอย่างไร หน่วยงานที่จะนำโมเดลดังกล่าวไปใช้ ต้องเป็นหน่วยงานใด และคำนึงถึงเรื่องอะไรเป็นสำคัญ ๆ ในแต่ละช่วงมีปัจจัยเงื่อนไขที่แตกต่างกัน สภาวะของสังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตต้องชัดเจน กระบวนการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต้องชัดเจน เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่จะนำไปขยายผลต่อ และกลไกที่จะทำให้ยั่งยืนและทำต่อเนื่องได้คืออะไร เพราะบางครั้งจะมีเพียงกลุ่มแกนนำเท่านั้นที่มาเข้าร่วม

รศ.สมพร อิศวิลานนท์ : Process Innovation ของโครงการฯ คือ ข้าวอินทรีย์ ซึ่งจะมาเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นการเปลี่ยนรูปแบบให้มีมูลค่าขึ้นมาโดยที่ไม่ต้องไปเพิ่มพื้นที่ใดๆ เลย การทำตลาดของโครงการ มี Target Consumer ในเรื่องข้าวอินทรีย์อยู่แล้ว การทำโครงการนี้เป็นการทำ Integrated Farming เพราะจะทำให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น และเกิด New Platform ซึ่งสอดคล้องกับ Thailand 4.0 นอกจากนี้จะมีการนำในเรื่องของ Stakeholder engagement ในเรื่องของสินเชื่อเข้ามา และสหกรณ์พันธมิตรที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะอยู่เพียงลำพังไม่ได้ ต้องเกิด Communicate ขึ้นมา การรวมกลุ่มทำให้เกิดฐาน และมีอำนาจการต่อรองที่เพิ่มขึ้นได้

เลิกประชุม 12.00 น.

สรุปการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร.เรณู สุขารมณ์

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**
2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ**
3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ
4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ
5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก**
6. **ข้อเสนอแนะอื่น ๆ**
   1) เสนอแนะให้ลองวางตามร้านสหกรณ์ / ร้านค้า ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
   2) ผลนี้จะช่วยให้เกษตรกรปลดหนี้ได้อย่างไร
   3) ควรทำตารางแยกรายละเอียดระหว่าง ส่วนของภาคการเกษตรกับภาคอื่น ๆ

2. รศ.สมพร อิศวิลานนท์

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม นักวิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณค่าให้กับชุมชน

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ** เพราะเป็นการที่นักวิจัยจะสร้างกระบวนการขับเคลื่อนจาก Traditional Platform สู่ New Platform โดยพยายามจะนำเสนอเชิง Devise และ/หรือ Reform ใครเป็นใครอย่างไร เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน

3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ
4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ไม่จำเป็นต้องมี
5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดี**

3. นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุเพียงบางส่วน**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม รายงานความก้าวหน้าครั้งนี้ เป็นช่วงระยะเวลา 6 เดือนแรกเท่านั้น ซึ่งได้ดำเนินการตามแผนงานกิจกรรมที่กำหนดไว้ใน 6 เดือนแรก

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ** เพราะได้ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดทั้งการรวบรวมข้อมูล และการจัดทำกรอบการประเมินและแผนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการสำรวจวิเคราะห์ Value Chain การสำรวจข้อมูลระบบธุรกิจข้าวในชุมชน และการจัดเวทีประชุมสนทนา

กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร ทั้งสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด และวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน (จุดเด่น คือ มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมาร่วมด้วย)

3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ

4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** กรณีศึกษาการผลิตข้าว GAP ของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อาจปรับปรุงวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะเดียวกับการส่งเสริมชาวไร่อ้อย และรับซื้อตามคุณภาพต้นข้าว พร้อมกับการจ่ายเงินให้ชาวนา 2 ครั้ง (ครั้งแรก เมื่อรับซื้อข้าวเปลือก และครั้งที่สอง เมื่อสีข้าว แล้วนำรายได้จากแกลบและรำ มาแบ่งสรรให้ชาวนาอีกครั้ง)

5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก**

4. รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม ควรปรับเปลี่ยนตาราง 4.2 โดยการแยกรายละเอียดของตารางให้ชัดเจน เพื่อให้เห็นชัดเจนในส่วนของข้อมูลข้าวเปลือก และข้อมูลข้าวสาร รวมไปถึงการแยกรายละเอียดของข้าว GAP ข้าวอินทรีย์ และข้าวเคมีด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ**

3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ

4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ

5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก**

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตรวจสอบความถูกต้องของรายได้สุทธิในตารางกับคำบรรยาย หน้า 37 –39 (ตารางที่ 4.2)

5. รศ.ดร.สาโรช อังสุมาลิน

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม โครงการนี้ควรทำ Before และ After ก็เพียงพอ ไม่ควรทำเรื่องการปลดหนี้สิน เนื่องจากการทำธุรกิจข้าวเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอและเป็นไปไม่ได้

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ**

3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** โครงการดังกล่าวเน้นทางด้าน Supply แต่ Demand ยังไม่ชัดเจน

4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** อธิบายเพิ่มเติมทางด้าน Demand (คุณลักษณะของร้านค้าที่ต้องการ จำนวน เวลา ฯลฯ)

5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก**

6. ผศ.ดร.ณรงค์ กู้เจริญประสิทธิ์

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

   ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม เสนอความคิดเห็นเรื่องการลองใส่รหัสบาร์โค้ดที่ตัวสินค้า

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ**
3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ
4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ
5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดี**
6. **ข้อเสนอแนะอื่น ๆ**
   1) การเก็บข้อมูลผลผลิตข้าวก่อนและหลังโครงการ
   2) รายได้ก่อนและหลังโครงการ

7. คุณกัญจนา ภัทรวนาคุปต์

7. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

   ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม เสนอความคิดเห็นเรื่องการมองหาว่า จุดเด่น / จุดขาย / จุดที่แตกต่างกันระหว่างข้าวอินทรีย์ IBM กับ ข้าวอินทรีย์ที่อื่นๆ เป็นอย่างไร และมองเรื่องของการตลาด อาจจะเป็นในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือModern Trade ทั้งในเรื่องของราคา ปริมาณ และระยะเวลา เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับตลาด

8. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ** เพราะมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ รวมทั้งการสอดรับกับสหกรณ์และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการใช้หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นตัวแบบและถอดบทเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปขยายผลในสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรต่อไป

9. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ยังไม่พบ
10. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ
11. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก**
12. **ข้อเสนอแนะอื่น ๆ**
    1) การจัดทำรวมข้อมูล การติดตามประเมินผลและเก็บข้อมูล เพื่อนำมาเปรียบเทียบเมื่อสิ้นสุดโครงการ
    2) หาจุดเด่นหรือจุดต่างของผลิตภัณฑ์ข้าว IBM

3) ในระยะเวลา 3 ปี ควรกำหนดแผนหรือเป้าหมายในการรับรองมาตรฐาน เช่น PGS

4) ควรมีการวิเคราะห์ตลาด มีแผนการตลาด โดยใช้กลยุทธ์การทำตลาดนำการผลิต

8. คุณอาทิตยา พองพรหม

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุเพียงบางส่วน**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม ยังขาดความชัดเจนของข้อมูลที่จะสามารถตอบโจทย์การวิจัยและพัฒนา ซึ่งจำเป็นในช่วงต้นโครงการ คือ ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่หรือปัจจัยแวดล้อม เพื่อให้เห็นศักยภาพ / อุปสรรค ก่อนนำ IBM เข้าไป

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ** เพราะ

1) ขั้นตอนการวิจัยที่เป็น PAR ควรเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น (ระเบียบวิธี) เพื่อความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ปัจจุบันมีบางส่วนแล้วขอให้เพิ่มให้ชัด

2) ขั้นตอนการดำเนินงาน ในระดับพื้นที่ของทั้งสองกลุ่ม ควรเขียนให้ชัดเจนว่ามีกระบวนการอย่างไร เกิดปัญหาอะไร แก้อย่างไร เป็นต้น จะทำให้งานมีประโยชน์มาก

3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย** ประเด็นเรื่องการถอดบทเรียนเพื่อให้เห็นโมเดล อาจจะมีความซับซ้อน เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานจากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ แต่คาดว่าทางทีมวิจัยจะสามารถบริหารจัดการได้ โดยต้องอาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็น Model / การนำ IBM ไปใช้ได้ชัดเจนสามารถนำไปขยายผลได้

4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ

5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดี**

6. **ข้อเสนอแนะอื่น ๆ**

1) ตรวจสอบการจัดทำรายงานให้ถูกต้องตามหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติ รวมถึงควรมีการระบุขั้นตอน การตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย

2) ต้องการทราบสภาวะด้านสังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตก่อนหน้านี้เป็นอย่างไร

3) กระบวนการเริ่มต้นจากอะไร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต้องชัดเจน

4) กลไกที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน และต่อเนื่องคืออะไร

5) หน่วยงานประเภทใด และที่ไหนจะนำไปใช้ได้บ้าง รวมไปถึงหน่วยงานที่นำไปใช้ต้องคำนึงถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ

9. คุณพชร แสนหล้า

1. **การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ของโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์**

ข้อคิดเห็นและรายละเอียดเพิ่มเติม ยังเห็นเพียงมิติด้านเศรษฐกิจ ขาดมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม หากนำวิธีภูมิปัญญามาใช้จัดการตลอดห่วงโซ่ เช่น ชาใบข้าว น้ำข้าวยาคู และน้ำมันรำข้าว

2. **ผลงานความก้าวหน้าที่เสนอนี้ เป็นที่น่าพอใจ** เพราะ
   1) เนื่องด้วยเวลามีน้อย
   2) ขาดความชัดเจนเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งกระบวนการ ตอนนี้เห็นเพียงการร่วมคิด
3. **ปัญหาหรือต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานวิจัย**
   1) ระเบียบวิธีวิจัยยังไม่เห็นทั้งกระบวนการ
   2) การทบทวนวรรณกรรมยังน้อย
4. **แนวทางในการแก้ปัญหาหรือปรับวิธีการวิจัย** ยังไม่พบ
5. **สรุปผลการประเมิน โดยภาพรวมท่านเห็นว่า ผลงานวิจัยนี้จัดอยู่ในเกณฑ์ ดี**

21. **การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน**

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2560 เวลา 9.30 – 14.30 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณสุวรรณา	จิวัฒนไพบูรณ์	กรรมการผู้จัดการ *บ.ซองเดอร์* ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด
3.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4.	คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7.	คุณกษมา	สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	ฝ่ายเหรัญญิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8.	คุณนิตยา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9.	คุณกนกพร	ล้อมทอง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10.	คุณกาญจนา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11.	คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12.	คุณบุญสร้าง	อาจคงหาญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13.	คุณกัญญา	ศรีเหรา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
14.	คุณสมหมาย	อาจคงหาญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
15.	คุณสุนทร	แผนสมบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
16.	คุณอมร	วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
17.	คุณคุณาทิป	จุลโพธิ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
18.	คุณวิญญา	สุขมาก	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
19.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
20.	คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
21.	คุณพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
22.	คุณศิวาวัสตร์	ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
23.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ตนได้มีโอกาสเข้าร่วมเวทีนำเสนอผลงาน ร่วมกับ สกว. ซึ่งอาจารย์ได้มาปรับรวบรวมข้อมูลทั้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน และสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ทำให้ได้เราได้สร้างความสำเร็จ ความก้าวหน้า เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน ทำให้ชุมชนเราสามารถที่จะพึ่งตัวเองได้ มีผลิตภัณฑ์ของตนเอง และสินค้าได้เพิ่มมูลค่า เพิ่มผลผลิต มีเครือข่ายเกิดขึ้น ร่วมกันพัฒนาประเทศ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ความจริงแล้วชาวนารู้เรื่องความเสี่ยงทั้งหมด เพียงแต่ไม่รู้ว่าจะบริหารจัดการอย่างไร วันนี้เป็นครั้งที่ 5 ที่ลงพื้นที่ วันนี้ต้องออกมาให้ได้ว่าจะทำผลิตภัณฑ์อย่างไร และเมื่อถอดโครงการเสร็จสิ้น เกษตรกรทุกคนจะสามารถแนะนำคนอื่นได้ว่าการวิเคราะห์ต้นทุน – ผลตอบแทนมีผลต่อการปลูกข้าวอย่างไร สหกรณ์ในความคิดของตนต้องไม่ใหญ่ เพราะหากใหญ่แล้วจะไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจากบางคนเท่านั้นที่จะได้ประโยชน์

คุณมนตรี ศรีเหรา : ทางสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ทำนาเคมีส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงต้องทำเป็นนา GAP ก่อน ทางกลุ่มบ้านลาดมีผู้จัดการที่เก่ง และมีการทำการตลาดที่เข้มแข็ง รวมถึงรูปแบบการจัดการที่ดี ของกลุ่มเราก็สามารถทำได้เช่นกัน ตรงนี้ถือว่าเป็นโอกาสของผู้ที่ทำทั้งนาอินทรีย์ และนาเคมี

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่เกษตรกรต้องทำก็คือ การหาตัวจริงเสียงจริงเข้ามาอยู่ในห่วงโซ่ให้ได้ ธุรกิจมันถึงจะเคลื่อน ตนอยากจะชวนไปศึกษาดูงานโครงการหลวงที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และโรงงานแปรรูปของมหาวิทยาลัย เพื่อไปค้นหาความคิดใหม่ ๆ ข้าว IBM คือ ข้าวที่เรารวมชาวนารายย่อยอยู่ในโซ่คุณค่า และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นเรื่องของกระบวนทัศน์ กระบวนความคิดที่มองยาว ๆ อาจจะไม่ได้ปลูกข้าว แต่มาเรียนรู้เพื่อให้ลูกหลานมาสานต่อการทำนา คำว่าธุรกิจแบบมีส่วนร่วมความจริงไม่ใช่ตัวข้าว แต่เป็นตัวคนทำข้าว ทั้งเกษตรกร แม่บ้านครัวเรือน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่จะทำยกระดับ 3 ยก ต้องยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน มีบรรจุภัณฑ์ที่ดี มีเรื่องของกระบวนการจัดการ โดยใช้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เข้ามาช่วย มีการวิเคราะห์ การวางแผน การเชื่อมโยง โดยมีทีมกลยุทธ์เข้ามาสนับสนุน แต่ตัวเกษตรกรต้องเข้ามาประชุมหารือกัน และการวางแผน และต้องหาภาคีมากระจายสินค้าให้กับผู้บริโภค ในเรื่องของสามเสาหลัก เสาหลักแรกเป็นเรื่องของการสร้างกลไกในการยกระดับ สิ่งที่ดีที่สุดคือเราต้องช่วยตนเอง อย่าไปหวังพึ่งใคร ในเรื่องตราของผลิตภัณฑ์ ต้องการให้ผู้บริโภคซื้อแล้วติดตาในภาพของผลิตภัณฑ์ของเรา ถ้ารัฐบาลจะทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต้องไม่ทิ้งเกษตรกรไว้ข้างหลัง

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : ตัวตราของผลิตภัณฑ์ในลักษณะอารมณ์ความรู้สึกดีมาก แต่สิ่งที่ต้องปรับแก้ คือ 1) สีของตัวอักษรไม่โดดเด่น 2) คำว่า “กล้วยฉาบทุ่งทอง” มันตรงเกินไป 3) พื้นต้องขาว ช่องว่างของบรรจุภัณฑ์ต้องเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสบายตา ผู้ที่ดูบรรจุภัณฑ์จะอ่านจากซ้ายไปขวา โลโก้ IBM เป็นการขยายความเป็นเครือข่าย แต่ในความจริงแล้วตราแบรนด์จะต้องอยู่

ซ้ายมือ ถ้าหากเป็นแบรนด์ที่มีชื่อ แต่หากตราไม่เด่นมากเราต้องดึงผู้บริโภคด้วยสินค้าของเรา นอกจากนี้คำว่า กล้วยฉาบ กับ ทุ่งทองต้องแยกกัน ต้องทำให้เด่น แม้เพียงเหล่เล็กน้อยก็ทราบว่าเป็นของแบรนด์เรา

การที่อาจารย์มาทุกครั้ง ทำให้เห็นการพัฒนาการ การเติมเต็มให้กับทุ่งทอง ทุก ๆ ครั้ง สมาชิกทุ่งทองจะตั้งใจฟังและได้อะไรมากมาย การทำงานวิจัยของอาจารย์มาเพื่อจะให้งานวิจัยช่วยเหลือชุมชน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ทำแผนธุรกิจ เราจะจำหน่ายอะไรก่อนอย่างแรก หมี่กรอบ กล้วยฉาบ ขนมกง สนใจจะขายกล้วยกัน เพราะกล้วยเป็นของพื้นบ้าน ถ้าหากขายได้ดี กล้วยจะเพียงพอหรือไม่ เป็นการวางแผนธุรกิจ

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : สิ่งที่สามารถทำเชิงอุตสาหกรรมได้ คือ การถนอมกล้วยให้มีอายุยืน เราต้องคิดต่างให้เป็นเอกลักษณ์ สินค้าของทุ่งทองเป็นสินค้าที่มาจากความรัก นำกล้วยมาแปรรูป อาจไม่ต้องใส่ผงชูรสเหมือนแบรนด์ Banana แต่อาจใส่เป็นพวกงาแทน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราจะใช้ Logo นี้สร้าง trust และความผูกพันก่อน เราจะทำรส original ก่อน โดยใช้ถุงฟรอยแบบซิปล็อค ประมาณ 25 บาท 100 กรัม คนกินไม่ได้ซื้อ คนซื้อไม่ได้กิน แต่สินค้าต้องคุณภาพดี วัตถุดิบมาจากชุมชน โดยการโทรสั่งมาที่กลุ่ม ฯ

คุณมนตรี ศรีเหรา : กล้วยที่นำมาเป็นกล้วยดิบ คือ เป็นกล้วยที่ตัดมาไม่เกิน 24 ชั่วโมง ที่เป็นเครือ อายุเก็บเกี่ยว 3 เดือน หลังจากตัดหัวปลี

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : QC คนควบคุมคุณภาพวัตถุดิบและสั่งซื้อวัตถุดิบ คือ คุณบุญสร้าง

คุณมานิตย์ แทนเพชร : ก่อนที่เราจะสั่งกล้วยมาส่ง ต้องขึ้นอยู่กับว่าเราจะผลิตสินค้าตาม Order เท่าไร และกล้วยจะสั่งมาแค่ไหน รวมไปถึงต้องนับจำนวนต้นกล้วยในแต่ละคนด้วย

คุณมนตรี ศรีเหรา : ต้องพิจารณาด้วยว่า กล้วยต้องยาวเท่าไรถึงจะนำมาทำกล้วยม้วนได้

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : คุณบุญสร้างต้องเขียนคู่มือการสั่งสเปคของวัตถุดิบให้ชัดเจน ต้องมีแผนการผลิต เนื่องจากนักวิชาการกับคนทำจริงไม่เหมือนกัน จะส่งสินค้าอย่างไร ทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละครั้ง หรือทุก 3 วัน ครั้งละเท่าไร ต้องทำแล้วให้รู้สึกมีแรงจูงใจ 6 เดือนแรกต้องร่วมมือกันก่อน หาช่องทางการกระจายสินค้าก่อน แผนการผลิต ได้แก่คุณบุญสร้าง คุณสมหมาย คุณอินทร์ทิรา และคุณกัญญา ขั้นแรกต้องสร้างแรงจูงใจให้มีรายได้เพิ่มก่อน ต้องมีมูลค่าเพิ่ม และมีความสุขก่อน

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : มี 2 ตลาด คือ ทำตาก Order กับ ขาประจำ ต้องแบ่ง 2 อย่าง เช่น ขาประจำ เขารับเรา 3 วันครั้ง ต้องแยกไว้

คุณอินทร์ทิรา วงษา : ได้ยอดขายคนละ 1,100 บาท โดยส่งเขาขาย

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : อาทิตย์หนึ่งปริมาณเพิ่มขึ้นต่อเนื่องหรือไม่

กลุ่มแม่บ้าน : ไม่คงที่ เนื่องจากต้องทำตาม Order ของผู้บริโภค

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : อีกสิ่งที่น่าสนใจ คือ ร้านขายส่งในตลาด ถ้าขายปลีก 10 บาท ส่ง 8 บาทพอไหวหรือไม่ ตนไปหาข้อมูลมาได้ว่า ผู้ที่ทำแซนวิชของตัวเอง ไม่กล้าทำขายปลีก เพราะตนไม่มีกลุ่มของตัวเอง ซึ่งเป็นจุดเด่นของ IBM ทุคนมีส่วนร่วม โดยมีคนไปวิ่งตลาด ถ้าส่งขายได้ร้านหนึ่ง ร้านต่อๆ ไปก็จะขายได้ทุกร้าน ซึ่งเป็น Fix order ที่เราต้องทำให้กับลูกค้าประจำ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : สิ่งที่นักวิชาการมอง มองเรื่องความเหลื่อมล้ำ มองเรื่องการเข้าถึงตลาด เราอยากทำงานน้อยได้กำไรมาก แนวคิดเรื่อง IBM จะตัดเรื่องของคนกลางออก หรือเข้าถึงตลาด High end คือ ผู้บริโภคเขาอยากจ่าย อยากได้ เรามีทางเลือก มีหลายช่องทางในการกระจายตลาด ประเด็นที่จะทำแผนธุรกิจ เขาจะต้องไม่เสียตลาด อาจจะขอรับรองด้วย แต่เอาง่ายๆ ก่อน โลกทั้งโลกต้องรู้ว่าคุณภาพมันอยู่ที่คนผลิต ต้องหาเบอร์โทรศัพท์หลาย ๆ ที่แล้วให้สมาชิกติดต่อกันเอง

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : มีกรรมการรับซื้ออยู่แล้ว มันต้องมีมาตรฐานของการรับ มิใช่คนนี้ชอบให้สูง คนนี้ไม่ชอบให้ไม่สูง ขอเสนอชื่อ “กล้วยม้วนกรอบทอง หรือ กล้วยกรอบทอง” ให้มันแตกต่าง ถ้ากล้วยม้วนผู้บริโภคอาจจะเข้าใจผิดว่าเป็นกล้วยนิ่ม ๆ โดยชื่อต้องสั้น เราอาจต้องมีโลโก้ทุ่งทอง และขยายสินค้าอีกทีว่าเป็นกล้วยกรอบ อาจใช้โลโก้เดียวกันกับโลโก้ข้าว IBM

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ตอนนี้เราชูประเด็นโลโก้ IBM แต่นำข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปเป็น Case และสื่อความหมายทุ่งทองให้กับกลุ่มแม่บ้าน IBM คือ คุณรับประทานแล้วคุณได้ช่วยชาวบ้าน ช่วยท้องถิ่น ช่วยชาติด้วยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดย ***วัตถุประสงค์หลัก*** เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ และวัตถุดิบในท้องถิ่น

– คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน มาจากโครงการ 9101 ปี 2560 ได้แก่ คุณสมหมาย เป็นประธาน โดยทำหน้าที่ควบคุมดูแลแผนธุรกิจให้มีบัญชีที่ครอบคลุมในระยะยาว เช่น เงินเฉลี่ยคืน คุณบุญสร้าง เป็นผู้ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงบรรจุภัณฑ์ก่อนจะปล่อยขาย คุณอินทร์ทิรา คุณสมคิด คุณกัญญา คุณสุนทร (แผนสมบูรณ์) และคุณมานิตย์ เป็นฝ่ายวัตถุดิบ

– ที่ปรึกษา ได้แก่ รศ.จุฑาทิพย์ คุณสุวรรณา คุณนิตยา และคุณกษมา ระยะแรกเราจะทำตลาดก่อน

– ระเบียบ ลงหุ้นคนละ 100 บาท ทุนหมุนเวียน (ส่วนต่างโครงการ 9101) เงินสด 5,000 บาท รศ.จุฑาทิพย์ 1,000 บาท คุณสุวรรณา 1,000 บาท คุณมานิตย์ 1,000 บาท และสินทรัพย์/อุปกรณ์ ประมาณ 15,000 บาท และเงินเฉลี่ยคืน (ที่เหลือจากกำไรขั้นต้น) เพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นการฝึกทักษะในการรวมกลุ่ม การได้แรงจูงใจ ทำไมต้องรวมกลุ่ม

กลุ่มแม่บ้าน : ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ ตัวกล้วย 8 บาท คือรวมค่าแรงงานแล้ว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ต้องไปแยกต้นทุน ค่าน้ำตาล ค่าวัตถุดิบ ค่าแก๊ส ค่าวัสดุ ค่าแรงงาน ค่าถุง ฯลฯ เดี๋ยวพอทำแล้วเงินมันมาเอง เราทำงานด้วยจิตวิญญาณ เอาประชาชนเป็นตัวตั้ง ต้องให้เขาอยู่ได้ เราต้องสร้างภูมิคุ้มกัน ค่อย ๆ ปรับ และพึ่งพาตนเอง

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : วันนี้แม้เราไม่ได้รวยที่สุด แต่มันตอบโจทย์ได้ว่าความสุขมันจะมา ความยั่งยืนจะมา ลูกหลานของเราจะมีที่ยืน เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ เจ้าของวัตถุดิบของเราเองที่เราสามารถสร้างมูลค่าด้วยตัวของเราเอง ทำให้แผ่นดินนี้ร่ำรวยแบบมั่งคั่งและยั่งยืน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : วิสัยทัศน์ข้าว IBM ในความคิดของคุณปัญญาเป็นอย่างไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : IBM หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทุกคนทานข้าวกันหมด แต่หลายคนไม่ได้ทานข้าวของตนเอง ดังนั้นต้องเริ่มต้นที่ตัวเรา เราเป็นกลุ่มจะทำอย่างไรให้คนในกลุ่มรับประทานข้าวของตนเอง ทุกวันนี้เราซื้อข้าวข้างนอก ข้าวที่เราทำวันนี้เป็นข้าวแข็ง ข้าวเลี้ยงสัตว์ ข้าวอายุสั้นที่เคลือบไปด้วยสารเคมี วันนี้เราต้องมีแผนว่ากลุ่มของเราจะผลิตข้าวอะไรที่เราทานเอง ผลิตข้าวอะไรที่จะเข้าสู่กระบวนการแปรรูป และจะผลิตข้าวอะไรที่จะให้กับผู้บริโภคที่ถูกใจร่วมกับเรา ก็คือ ข้าวสุขภาพ เราต้องพึ่งตัวเอง มีเพื่อนที่เข้าใจเรา สิ่งหนึ่งที่เราภูมิใจคือ เราปลูกข้าวอินทรีย์ที่ไม่มีผลกระทบต่อตนเอง ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มของเราจะเน้นจุด ๆ นี้ เพื่อที่จะก้าวเดินอย่างภาคภูมิใจว่าเราไม่ใช้ผู้ทำร้าย ทำลายใคร มันคือสิ่งที่จะเชื่อมโยงกันได้ภายในกลุ่มให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ร่วมกันสร้างตัวเอง มีข้าวของตัวเอง มีข้าวที่มีคุณภาพให้กับเพื่อนที่เข้าใจเรา

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ข้าวล็อตแรกควรจะออกสู่ตลาดเดือนไหน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ประมาณปลายเดือนธันวาคม ตอนนี้กลุ่มเรามีข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมปทุม ตอนนี้มีอยู่ 2 ตลาดหลัก คือ ซองเดอร์ และเลมอนฟาร์ม แต่เลมอนฟาร์มจะไม่มีข้าวขาว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : IBM คือ กระบวนการยกระดับระบบการผลิต และการตลาดที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ไม่ใช่เฉพาะความผูกพันในโซ่คุณค่า ไม่ใช่แค่ชาวนา แต่ชาวนาก็ต้องพึ่งพาผู้ประกอบการด้วย โดยศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ข้าว IBM ไม่ได้ขายข้าว หากแต่ขายคนปลูกข้าว ดังนั้นแล้วคนกลุ่มนี้ต้องไต่ขึ้นมาปรับเปลี่ยน และรับรองเป็นอินทรีย์

คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูรณ์ : สิ่งที่อาจารย์กล่าวนั้นเป็นความฝันของตน เราจะมาขยับกลุ่มทุ่งทองให้เป็นข้าวอินทรีย์ เราจะมาเปลี่ยนความคิดของคนที่มีส่วนร่วม เราไม่ได้บอกทุกคนว่าต้องเปลี่ยนเป็นอินทรีย์บัดเดี๋ยวนี้ แต่คนที่มีความคิดว่า “จะทำข้าวอินทรีย์” ทุกคนมีส่วนร่วมกับการที่จะเข้าอุดมการณ์กลุ่ม ในอนาคตเราจะมีรูปแบบของข้าวว่ามันจะมีวิถีชีวิตอย่างไร

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราจะพากันเคลื่อนขบวนให้ต้องทำอย่างไรให้ชาวนาทำนาแล้วได้นา และอยู่ได้อย่างยั่งยืน มีข้าวดี ๆ ให้ผู้บริโภครับประทาน และรักสิ่งแวดล้อม

คุณมนตรี ศรีเหรา : รายชื่อเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมแล้ว ได้แก่ คุณสมจิตร์ สุขอร่าม คุณพีร์ สุขอร่าม และคุณอบ อาจคงหาญ นาเคมีที่เข้าร่วมปัจจุบัน ได้แก่ คุณสมหมาย อาจคงหาญ (3 ไร่), คุญบุญสร้าง อาจคงหาญ (15 ไร่) คุณสุนทร แผนสมบูรณ์ (11 ไร่) คุณอินทร์ทิรา วงษา (20 ไร่) คุณน้ำนาง ฉิมพาลี (4ไร่) คุณวาสนา ปิ่นกุมภีร์ (2 ไร่) คุณกัญญา ศรีเหรา (3 ไร่) และคุณอมร วงษา (6 ไร่)

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ปีนี้จะนำข้าว IBM อะไรไปสร้างแบรนด์หรือสร้าง Trust

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ตอนนี้เรามีข้าวที่ทุกคนทำไว้ทานเอง ก็คือ ข้าวหอมมะลิ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ข้าว IBM จะแบ่งตามตลาด แต่ข้าวซองเดอร์เป็น Contract

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ส่วนหนึ่งที่กลุ่มเราส่งเซอร์เดอร์ประจำอยู่แล้ว คือกลุ่ม PGS ที่เป็นสมาชิกทุ่งทอง และในส่วนของตนคือต้องส่งทั้งหมด ซึ่งเป็นส่วนที่ทำมาตรฐานอินทรีย์ IFOAM แต่ของกลุ่มเราต้องเช็ค เนื่องจากหลายคนเป็นข้าวขาว หลายคนไม่ได้ส่งให้ซองเดอร์ และมีกลุ่มใหม่ กลุ่มขนมที่ยังไม่ได้รับการรับรอง เป็นการผลิตเพื่อบริโภคเอง และเป็นเคมี

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ให้คุณปัญญาไปลองดูว่าจะทำข้าวออกมากี่แบบ เป็นเคมีหรือเป็นอินทรีย์ แปะโลโก้ข้าว IBM และเรื่องราวตำนานของทุ่งทอง ในนาม “ข้าวอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน” เพื่อที่จะนำให้คนเข้ามาเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้

สรุปประเด็น

- ข้าว IBM คือ ข้าวที่รวมชาวนารายย่อยอยู่ในโซ่คุณค่า เป็นเรื่องของกระบวนทัศน์ กระบวนความคิดที่มองยาว ๆ อาจจะไม่ได้ปลูกข้าว แต่มาเรียนรู้เพื่อให้ลูกหลานมาสานต่อการทำนา เป็นกระบวนการยกระดับระบบการผลิต และการตลาดที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
- ข้าวล็อตแรกประมาณปลายเดือนธันวาคม
- สิ่งที่ต้องปรับแก้
    1) สีของตัวอักษรไม่โดดเด่น
    2) คำว่า “กล้วยฉาบทุ่งทอง” ตรงเกินไป ใช้ชื่อว่า “กล้วยม้วนกรอบทอง หรือ กล้วยกรอบทอง”
    3) พื้นต้องขาว ช่องว่างของบรรจุภัณฑ์ต้องเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสบายตา ผู้ที่ดูบรรจุภัณฑ์จะอ่านจากซ้ายไปขวา โลโก้ IBM เป็นการขยายความเป็นเครือข่าย หากตราไม่เด่นมากเราต้องดึงผู้บริโภคด้วยสินค้าของเรา นอกจากนี้คำว่า กล้วยฉาบ กับ ทุ่งทองต้องแยกกัน ต้องทำให้เด่นแม้เพียงเหล่เล็กน้อยก็ทราบว่าเป็นของแบรนด์เรา
- ***วัตถุประสงค์หลัก*** เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ และวัตถุดิบในท้องถิ่น
- ***คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน*** มาจากโครงการ 9101 ปี 2560 ได้แก่

    คุณสมหมาย เป็นประธาน

    คุณบุญสร้าง เป็นผู้ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์

    คุณอินทร์ทิรา

    คุณกัญญา

    คุณสุนทร (แผนสมบูรณ์)

    คุณมานิตย์ เป็นฝ่ายวัตถุดิบ
- ***ที่ปรึกษา*** ได้แก่ รศ.จุฑาทิพย์ คุณสุวรรณา คุณนิตยา และคุณกษมา ระยะแรกเราจะทำตลาดก่อน

– ***ระเบียบ*** ลงหุ้นคนละ 100 บาท ทุนหมุนเวียน (ส่วนต่างโครงการ 9101) เงินสด 5,000 บาท รศ.จุฑาทิพย์ 1,000 บาท คุณสุวรรณา 1,000 บาท คุณมานิตย์ 1,000 บาท และสินทรัพย์/อุปกรณ์ ประมาณ 15,000 บาท และเงินเฉลี่ยคืน

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

22.อบรมครั้งที่ 1 เรื่อง การตรวจประเมินแปลง (บฟ 5)

การฝึกให้เกษตรกรเป็นผู้ตรวจประเมินแปลงสมาชิกตามข้อกำหนด 7 ข้อ

วันที่ 16 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

1.	คุณสุนทร ยิ้มรอด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2.	คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง	กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	คุณสะเทื้อน ประทุมเทือง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4.	คุณสมจิตร จีวะ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5.	คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6.	คุณแฉล้ม มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7.	คุณพิมพ์ มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8.	คุณวิเชือน เนตรน้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9.	คุณเกษราภรณ์ นุชอินทร์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10.	คุณประสิทธิ์ สวยงาม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11.	คุณบรรจง นามไว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12.	คุณชีพ คำโพธิ์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13.	คุณลือชัย น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.	คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.	คุณสงวน พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16.	คุณถม พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17.	คุณบุญมาก คงทอง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18.	คุณบุญเลิศ เจริญดี	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19.	คุณอุมาพร หอมกรุ่น	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

วัตถุประสงค์ ฝึกให้เกษตรกรเป็นผู้ตรวจประเมินแปลงสมาชิกตามข้อกำหนด 7 ข้อโดยแบ่งกลุ่มตามโครงสร้างที่กำหนดเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการตรวจแปลงของสมาชิกที่จะผลิตในฤดูนาปีต่อไป

ผลการอบรม

เกษตรกรสามารถตรวจประเมินแปลงของสมาชิก โดยตามระยะของข้าว สามารถตรวจได้ 4 ข้อดังนี้

ข้อกำหนดที่ 1 น้ำ

ข้อกำหนดที่ 2 พื้นที่ปลูก

ข้อกำหนดที่ 4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

ข้อกำหนดที่ 7 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

ฝึกเขียนบันทึกข้อบกพร่องกรณีพบข้อบกพร่องของสมาชิก

หลังการตรวจเสร็จสิ้นแต่ละกลุ่มมีการสรุปผลการตรวจ ให้สมาชิกทราบ

.

23. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนศึกษาดูงานวันสังคมสุขใจ

วันที่ 17 ธันวาคม 2560

ณ โรงแรมสวนสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

รายชื่อผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

1. คุณมนตรี ศรีเหรา
2. คุณรัชนี วิเศษสิงห์
3. คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
4. คุณนิตยา ใคร่ครวญ
5. คุณทัศนีย์ หอมทวนลม
6. คุณอมร วงษา
7. คุณบุญสร้าง อาจคงหาญ
8. คุณกัญญา ศรีเหรา
9. คุณกาญจนา ใคร่ครวญ
10. คุณพรทิพย์ หอมทวนลม

รายชื่อเจ้าหน้าที่อำนวยการ: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

1. นางสาวสายสุดา ศรีอุไร
2. นางสาวพรติมา คงศรี
3. นายศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์

จากแผนการศึกษาดูงานภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าววิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ได้กำหนดให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯศึกษาดูงานวันสังคมสุขใจ ณ โรงแรมสวนสามพราน จ.นครปฐม ในวันที่ 17 ธันวาคม 2560

ทีมศึกษาดูงานและเจ้าหน้าที่อำนวยการนัดหมาย ณ จุดนัดพบในเวลา 9.00 น. เพื่อชี้แจงกำหนดการและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน โดยได้มีการกำหนดประเด็นเพื่อให้สมาชิกที่เข้าร่วมศึกษาดูงานได้ค้นหาคำตอบใน 2 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการจัดงานเป็นอย่างไร และ 2) ผลิตภัณฑ์ที่ท่านประทับใจ/สนใจ พร้อมให้เหตุผล จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์แล้วมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ในเวทีชวนคิด: โอกาสที่สามารถนำไปใช้ในทุ่งทองยั่งยืน ในช่วงของทานอาหารกลางวัน มีรายละเอียดดังนี้

คุณมนตรี ศรีเหรา: 1) สนใจสมุนไพรพื้นบ้าน และมีความต้องการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในทุ่งทอง เช่น หญ้าแพรก ให้เป็นจุดขายของทุ่งทอง เพื่อให้ผู้บริโภคนึกถึงว่าถ้าต้องการสมุนไพรนี้ต้องมาที่ทุ่งทอง 2) สนใจข้าวพันธุ์ กข43 พยายามเดินดูในงานแต่ไม่มี 3) สนใจอยากทำศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และจากการเห็นแพ็คเกจข้าวในงานที่มีมากมายหลากหลายแบรนด์ ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูไม่มีความแตกต่างกัน จึงเสนอให้ทำแพ็คเกจของทุ่งทองเป็นแพ็คเกจห่ออีกชั้นหนึ่งเพื่อสร้างความโดดเด่น และป้องกันถุงข้าวที่ vacuum ไม่ให้ vacuum หลุด

คุณนิตยา ใคร่ครวญ: สนใจผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว “ข้าวพอง” และปรุงรสเป็นรสต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความในให้กับผู้บริโภค

คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา: 1) สนใจผักอบกรอบ โดยใช้ผักที่มีในมากในกลุ่มฯ เช่น คะน้าแม็กซิกัน 2) ผงนัว เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน 3) สบู่จากข้าว เพราะที่กลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์อยู่แล้ว สามารถนำผลผลิตข้าวมาแปรรูปได้ ไม่ขาดแคลนวัตถุดิบ

คุณรัชนี วิเศษสิงห์: สนใจผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว เพราะอยากนำข้าวอินทรีย์ที่ตนเองผลิตมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การทำชาข้าว เป็นต้น

ทีมกลุ่มแม่บ้านฯ คุณบุญสร้าง อาจคงหาญ และคุณกัญจนา ศรีเหรา สนใจผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูป เพราะเป็นสิ่งที่ตนเองกำลังทำอยู่ อยากพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดีใจที่ได้เห็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยจากตลาดอื่น ๆ ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน ส่วนคนอื่น ๆ สนใจผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว เพราะสนใจอยากแปรรูปข้าวในรูปแบบต่าง ๆ

ในช่วงการศึกษาดูงานภายในงานทางทีมศึกษาดูงานได้มีโอกาสเยี่ยมชมบู๊ทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญ และได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จของกลุ่มฯ

ปัญหา อุปสรรคที่กลุ่มต้องเผชิญ การผลิตข้าวอินทรีย์ การทำการตลาดข้าวที่ยั่งยืนและสามารถรักษามาตรฐานคุณภาพของข้าว รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวที่กลุ่มดำเนินการอยู่ ซึ่งทางกลุ่มศึกษาดูงานได้มองเห็นภาพปัญหา อุปสรรคของกลุ่มตนเอง และจะนำองค์ความรู้จากตัวแบบของกลุ่มฯข้าวสัจธรรมอำนาจเจริญไปแก้ไข ปรับใช้กับกลุ่มของตนเอง

รวมทั้งได้เพิ่มพูนความรู้โดยร่วมฟังในเวที “PGS กับการสร้างความเชื่อมั่นในระบบอาหารอินทรีย์” และฟังเรื่องเล่าชีวิตกับเกษตรอินทรีย์ของโจน จันได

จบการศึกษาดูงาน เวลา 14.30 น.

24. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 21 ธันวาคม 2560 2560 เวลา 9.30 – 14.00 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3.	คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4.	คุณมนตรี	ศรีเหรา	กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5.	คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6.	คุณกษมา	สนิทวงค์ ณ อยุธยา	ฝ่ายเหรัญญิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7.	คุณนิตยา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8.	คุณกาญจนา	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9.	คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10.	คุณบุญสร้าง	อาจคงหาญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11.	คุณกัญญา	ศรีเหรา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12.	คุณอมร	วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13.	คุณเดชา	จันทร์บริบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
14.	คุณสุนทร	สุนทรวิภาต	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
15.	คุณเสมอจันทร์	โชติกเดชาณรงค์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
16.	คุณปณิธาน	ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
17.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
18.	คุณพรติมา	คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
19.	คุณพรพงษ์	แสงนาค	เจ้าหน้าที่เว็บมาสเตอร์
20.	คุณณิชาภัทร	สุภัคพานิชย์กุล	เจ้าหน้าที่วิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : เราต้องช่วยกัน ร่วมกันคิด แบ่งปันกัน ต้องมาเรียนรู้ เพราะมันจะช่วยเพิ่มมูลค่าในการคิด มูลค่าในการร่วมมือ คุณภาพในการที่จะทำให้สินค้าของเรามีมูลค่าเพิ่มขึ้น วิสาหกิจฯ ของเรา มุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตและผลผลิต ไม่ใช่ตัวใครตัวมัน แต่ต้องทำให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติเป็นไปอย่างที่หวัง เข้มแข็ง และมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน มีแกนนำ มีทีมงาน มีสมาชิกกลุ่มที่ต้องการจะพัฒนาอาชีพ และรายได้อย่างยั่งยืน สิ่งนี้คือทุนทางสังคม และทุนทางปัญญา สมาชิกกลุ่มมีระเบียบวินัย ในเรื่อง***กล้วยกรอบทุ่งทอง*** วันนี้เรามอง 3 วาระ คือ การสร้างแบรนด์ IBM ตอนนี้สติ๊กเกอร์แผ่นละ 5 บาท ซึ่งยังมีราคาค่อนข้างสูงอยู่ แต่หากติดตลาดเมื่อใด เราจะทำเป็นสีเดียวกัน จะเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งรวมไปถึงจะมี 2 หน่วยงานเข้ามาช่วยกลุ่มดังกล่าว ในด้านสินค้าข้าว จะใช้ชื่อ “ข้าวกล้องมะลิอินทรีย์” ภาษาอังกฤษว่า “Organic Thai Brown Jasmine Rice” ได้ทั้งข้าวกล้องและข้าวแดง ตลาดเป้าหมายของ IBM และแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและบ่มเพาะธุรกิจ

คุณมานิตย์ แทนเพชร : สิ่งที่ควรแก้ไขในโลโก้ คือ รูปรวงเมล็ดข้าวสีจางเกินไป

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ครั้งนี้เราจะทดลองตลาดก่อน และจะมี QR Code การทำ Marketing ผ่าน Application และ Facebook มีกิจกรรมให้ น้ำหนักกล้วย 130 กรัม ประมาณ 12 บาท ค่าสติ๊กเกอร์ 1.50 บาท ค่าถุง 6.10 บาท 10 ห่อใส่กล่อง 3 บาท โดยรวมแล้วจะประมาณ 17 บาท อาจจะมีโปรโมชั่น 4 ถุง 100 บาท หรือเริ่มเปิดตัวขายที่นี่อาจจะขายในราคา 20 บาท เราจะส่งให้กับไร่สุวรรณ ซึ่งมี Credit Term อยู่แล้ว เอกลักษณ์ต้องติดโลโก้ให้ตรง ตรงนี้เป็นเรื่องของ Package ในเรื่องข้าวคาดว่าภายในวันที่ 5 จะมีข้าวกล้อง และข้าวหอมมะลิแดง การ สต๊อคข้าว จะรวมไว้ที่ไหนต้องมีการถ่ายภาพเพื่อการตรวจสอบป้อนกลับได้โดยที่ไม่ต้องมีหลักฐาน (Test Ability) อยากให้คำนวณต้นทุนต้นข้าว ต้นทุนการ Vacuum และต้นทุนสติ๊กเกอร์ โลโก้เขาจะเน้นเฉพาะตัวอักษร เป็นการบรรยายเรื่องราวที่แตกต่างจากที่อื่น เน้นสาระรายละเอียดของข้าว ส่วนอีกเวอร์ชันจะเป็นกลอนของคุณปัญญา การใส่รายละเอียดดังกล่าวดูเป็นวิชาการ แต่พอเปิดตัว ผู้บริโภคเขาจะได้ทราบว่าโครงการเราเป็นอย่างไร ข้าว IBM ผู้ที่ซื้อคือผู้ที่เขาอยากได้นวัตกรรมอย่างแท้จริง

คุณมนตรี ศรีเหรา : หากจะแบ่งเนื้องานในเรื่องสังคมออนไลน์ ต้องให้ผู้ที่คล่องแคล่วว่องไว และต้องตั้งรับจากลูกค้าโดยตรง เนื่องจากต้องเชื่อมต่อกับผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้นถ้ายิ่งไวจะยิ่งได้เปรียบ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : อีกเรื่องที่สำคัญมาก คือ ถ้ามีคนโทรมาสั่ง ไม่ควรจัดส่งในทันที ควรจะให้ผู้บริโภคส่งหลักฐาน เช่น บัตรประจำตัวประชาชนมาก่อน ไม่เช่นนั้นจะเสียเปล่า ตั้งเป้าหมายหลังปีใหม่ ต้องการขายสักเท่าไร มีกำลังสักเท่าไรที่ยังมีความสุขกันอยู่ กล้วยจะมาจากแหล่งไหน วัตถุดิบต่าง ๆ นอกจากนี้ที่นี่ยังมีการบริหารความเสี่ยงที่ดี เนื่องจากทำหลายอย่าง แต่วันหนึ่งถ้าคิดว่าสิ่งไหนใช่ อาจจะต้องทำแค่ไม่กี่อย่างแต่เป็นสิ่งที่ใช่สำหรับกลุ่มเรา แต่ก็อย่าทิ้งความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ในเรื่องการวาง Landscape อาจจะต้องทำใหม่ เพื่อให้สุขภาวะของเราดีขึ้น เราต้อง

เริ่มเป็นมาตรฐานสากล เพื่อให้คนที่มาดูงาน ดังนั้น ครั้งถัดไปเราจะมาวาง Landscape ในห้องของกลุ่มแม่บ้าน ต้องพูดคุยกับคุณสมหมายว่า เรื่องกล้วย ใน 3 หรือ 6 เดือนข้างหน้า เราวางการขายส่งกล้วยสักเท่าไรต่อเดือน สัปดาห์ละกี่ครั้ง เราจะผลิตวันไหนที่สะดวก จะส่งเมื่อไร ส่งให้ใคร เราต้องวางแผนที่มีบางส่วนไว้ก่อน และกล้วยเราจะให้เขามาส่งทุกวันที่เท่าไร กล่องและถุงเราจะสั่งมาจากใคร และต้องใช้ทุนหมุนเวียนอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของการจัดหาวัตถุดิบ และการจัดทำแผนจำหน่าย โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน ฝ่ายวัตถุดิบ เพิ่ม คุณมนตรี คุณปัญญา หากกล้วยไม่เพียงพอจะต้องบริหารความเสี่ยงอย่างไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : การปลูกต้องอยู่ในแปลงที่เป็นมาตรฐาน และใช้วัตถุดิบของเครือข่ายตอนนี้คุณสมหมาย ทุกวันนี้คุณสมหมาย และคุณอินทร์ทิรา ช่วยกันในกลุ่มเริ่มต้น แต่ในกลุ่มทุ่งทองค่อยมาดูอีกทีว่าใครเหมาะสมบ้าง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ต้องมีคนตัดสินใจ ถึงเวลางานทุกคนต้องไปรวมกันที่ศูนย์กลาง และถ้าหากเกิดกรณีสินค้าขาดสต็อกจะทำอย่างไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ทุกวันนี้ทางกลุ่มเรามีการผลิตล่วงหน้าอยู่แล้ว ความจริงแล้วตอนนี้ห่วงเรื่องแรงงาน ตอนนี้ในด้านฝ่ายผลิตมี 4 แรง คือ คุณอินทร์ทิรา คุณกัญญา คุณสมหมาย และคุณบุญสร้าง อาจจะต้องเซทคนใหม่ เนื่องจากเราต้องเพิ่มยอดการผลิต และสินค้าต้องตรงเวลา ฉะนั้น เราอาจจะต้องมาจัดหาคนเพิ่ม

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราต้องทำแล้วมีความสุข มีจุดดุลยภาพของตนเอง แค่มีความยั่งยืนก็เพียงพอ มิใช่ทำจนเหนื่อย ไม่มีความสุข และทะเลาะกัน เป้าหมายที่นี่ คือ เรามีรายได้ประจำจากการเพิ่มมูลค่าของกล้วยที่เราปลูกในกลุ่มวิสาหกิจฯ และที่สำคัญ คือ คนรู้จักแบรนด์ผลิตภัณฑ์ของเราว่าเขากินเขามั่นใจ ว่าเขาได้ช่วยเหลือเกษตรกร ได้ยกระดับมูลค่าเพิ่ม เรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถเก็บรักษาคุณภาพได้นาน การทำงานให้กลุ่มตรงนี้ก็ต้องมีการแบ่งเวลาที่เหมาะสม ต้องแบ่งเวลาให้กับคนที่บ้านด้วย เวลาทำการต้องมีมาตรฐาน หากมีปัญหาก็ต้องแก้ไปด้วยกัน ห้ามทิ้งกัน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ทีมทำขนมทีมนี้เป็นทีมที่มุ่งมั่น เอาใจใส่มาก เรียงลำดับของงาน ไม่ปล่อยทิ้งไว้ เก็บอุปกรณ์เข้าที่เรียบร้อย

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เรื่อง ***ข้าว IBM*** อีก 6 เดือนข้างหน้าจะขายใหม่หมดใช่ไหม

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : กลุ่มเราจะไม่ขายข้ามปี ส่งให้ซองเดอร์ 1 – 2 ตัน ปัญหาของสมาชิกเรา คือ รอไม่ได้ หลายคนเดือดร้อนเรื่องค่าใช้จ่าย ถ้าเป็นเกษตรกรทั่วไป ข้าวเปลือกสามารถไปสีได้เลย แต่ของกลุ่มเราต้องเก็บข้าวเปลือกไว้จนกว่าจะมีการสั่งสีข้าวกล้องส่ง อีกหนึ่งเดือนจึงจะได้เงิน สิ่งนี้ก็ทำให้เราคิดว่า จะทำอย่างไรให้คนที่มีข้าวเปลือกได้รับเงินไปก่อน เพื่อที่จะบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : โจทย์ตอนนี้ คือ เราจะหาเงินทุนจากแหล่งไหนมาเป็นทุนหมุนเวียน ข้าวคุณธรรมทำสำเร็จ พอขายข้าวได้ พอขายดีแล้วขอตันละ 10 บาท เข้ากองทุน ในที่สุดไม่ต้องกู้ ธกส. อีกเลยเป็นประโยชน์เรื่องการจัดตั้งกลุ่ม และมีการจัดการเรื่องเงินทุนหมุนเวียน เขาให้เราสต็อค แต่ออกค่าดอกเบี้ย กล่าวคือ การที่เราไปสต็อคเราก็ต้องไปกู้เงินมา เท่ากับว่าเขาผลักภาระให้กับเกษตรกร ดังนั้นจึงอยากฝากให้คิดว่า กลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้ จะแก้ปัญหาแบบนี้อย่างไรในปีนี้ และในระยะยาวมีแนวคิดจะทำอย่างไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ตนเคยตั้งกติกาเบื้องต้นไว้ โดยการนำคุณธรรมขึ้นมาตั้ง เราเริ่มต้นด้วยการพูดจากันด้วยเมตตา กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ตนมองว่ามันเป็นสิ่งจำเป็น เริ่มต้นโดยไม่ก้าวร้าว รุนแรง แต่หลายคนมองว่ามันต้องเดินให้เร็วกว่านี้ หลายคนตั้งสัจจะไว้ แต่ก็ไม่ได้นำสัจจะมาเป็นตัวเดิน เนื่องจากอยากได้เงินก่อนเป็นอย่างแรก จึงทำให้เกิดความเสียหาย ความไม่จริงใจในเรื่องการรวมกลุ่ม ตนคิดว่าถ้าหากคนเข้าใจในวิธีการเดินของเรา ไม่จำเป็นต้องเดินเร็ว แต่เราเดินช้าด้วยการคิดร่วมกัน ด้วยความเข้าใจกัน ปลายสุดความแตกแยก ความเสียหายก็จะน้อย

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ข้าวคุณธรรม ชาวบ้านเป็นผู้คิดค้นขึ้น มันเป็นสิ่งที่ลึกมาก แต่ก็ทำได้สำเร็จ ในส่วนเรื่องข้าว IBM เราจะเดินหน้าไปพร้อมกับคุณมนตรี ส่วนข้าวปรับเปลี่ยนก็จะเดินหน้า ปีนี้เราจะมีห้องเรียนให้กับกลุ่มปรับเปลี่ยนและกลุ่มเคมีหรือไม่

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ตอนนี้เริ่มมีคนมาสมัครกันมากแล้ว

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ควรให้ได้ถึง 50 คน จะเปิดการอบรมได้ ให้เขามาเรียนรู้ คือการขายความคิด ให้ลูกหลานมาเรียนรู้ มีการขายข้าวผ่าน Application เป็นต้น คุณปัญญาต้องการขายข้าวกล้องเท่าไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : เราต้องดูต้นทุน ส่วนต่าง ที่เคยส่ง Vacuum 70 บาท ส่วนหนึ่งส่งให้ผู้บริโภคที่เป็นสมาชิก ได้ประมาณ 100–200 กิโลกรัม ส่งถึงบ้าน บางส่วนมารับเอง บางส่วนขนส่ง เหลือประมาณ 50 บาท

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เราเป็นศูนย์วิจัย ต้องการให้เขาเปิดตลาด เราต้องชัดเจนถ้าเราจะขายจริง ผู้บริโภคต้องไม่ซื้อแพงเกินไป ถ้าซื้อก็จะเอาไปให้เป็นของขวัญ ของฝาก ไม่ใช่ปริมาณมาก ไม่ได้ซื้อประจำ บ่อย ๆ แต่ถ้าเราจะให้เขาซื้อประจำ ต้องราคาเท่าไร เราไม่เอาส่วนเหลื่อมมาก แต่เราต่อตลาดได้ อยากฝากให้คิดว่าอยากได้แบบไหน และมีแผนอบรมปีหน้าภายในเดือนกุมภาพันธ์สักกี่คน สร้างอัตลักษณ์แบรนด์ของกลุ่มฯ พวกเราต้องเป็นวิทยากร

คุณมนตรี ศรีเหรา : ปีหน้าคิดจะทำข้าวพันธุ์ กข 43 กำลังดูเรื่องเมล็ดพันธุ์ และดูว่าทางไหนถึงได้ต้นทุนที่ดีกว่า

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : กลุ่มเราได้ข้าวพันธุ์ทับทิมชุมแพ 10 ตัน ของเลมอนฟาร์ม สั่งข้าวกล้อง 10 ตัน ซึ่งข้าวทำได้ 2 ฤดู คือ นาปี และนาปรัง ตอนนี้รัฐบาลกำลังให้ลงทะเบียนแจกข้าว กข

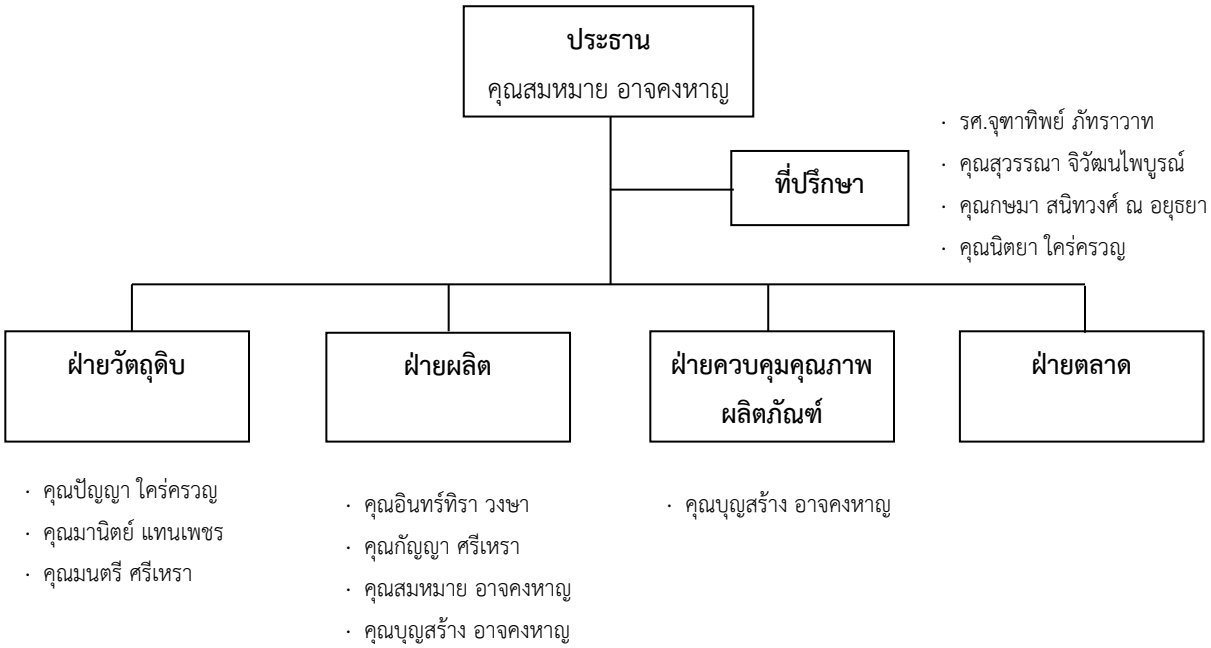
43 ซึ่งจะควบคุมเมล็ดพันธุ์ แต่จะเริ่มต้นที่ศูนย์ข้าวชุมชน และขึ้นทะเบียนว่าเป็นที่เท่าไร ตอนนี้พูดคุยกับกรมวิทยาศาสตร์การข้าว เขาตรวจสอบกลุ่มฯ เราอยู่ เนื่องจากอยากให้กลุ่มฯ เราทำ เพราะเป็นศูนย์ข้าวอยู่ด้วย ศูนย์ข้าวในจังหวัดสุพรรณบุรีเหลือเพียงไม่กี่ศูนย์ ถ้าเราเป็นแปลงพันธุ์ กรมวิทยาศาสตร์การข้าวจะตรวจเปอร์เซ็นต์ข้าวปน และเราก็เคยส่งให้กับศูนย์ข้าวราชบุรี ศูนย์ใหญ่

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : เรื่องการดูงานโครงการหลวง ไปเช้าเย็นกลับ ช่วงเช้าดูงานโครงการหลวง ช่วงบ่ายดูงานบรรจุภัณฑ์ของสถาบันอาหาร ดูโรงงานบรรจุน้ำปลาหวาน ประมาณวันที่ 16, 17, 23, 24 มกราคม 2561

สรุปประเด็น

- การสร้างแบรนด์ **ข้าว IBM** : *ข้าวกล้องหอมมะลิอินทรีย์ (Organic Thai Brown Jasmine Rice)*

  ผลิตภัณฑ์แปรรูป : *กล้วยกรอบทุ่งทอง* ต้นทุนประมาณ 17 บาท (น้ำหนัก 130 กรัม 12 บาท สติ๊กเกอร์ 1.50 บาท ถุง 6.10 บาท กล่อง 3 บาท)
- การวางแผนจัดตั้ง Landscape ใหม่ เพื่อสุขภาวะที่ดีขึ้น และเป็นมาตรฐานสากล
- **โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านฯ ทุ่งทองยั่งยืน**

- วางแผนการจัดหาวัตถุดิบ เรื่องมาตรฐานคุณภาพ การ Stock วัตถุดิบ ทุนหมุนเวียน ข้อตกลงเรื่องราคาทั้งขายส่ง และขายปลีก แหล่งการจำหน่ายกล่องและถุงที่จะมาใส่ผลิตภัณฑ์ สติ๊กเกอร์
- ครั้งถัดไปจะมีการวางแผนในเรื่องของ Landscape เพื่อความปลอดภัย สุขภาวะที่ดีของผู้ผลิต

- ทางกลุ่มฯ ได้ข้าวพันธุ์ทับทิมชุมแพ 10 ตัน จากเลมอนฟาร์ม สามารถทำได้ 2 ฤดู คือ นาปี และนาปรัง
- ประมาณวันที่ 16, 17, 23, 24 มกราคม 2561 พากลุ่มฯ ไปศึกษาดูงาน ช่วงเช้าโครงการหลวง และช่วงบ่ายดูงานบรรจุภัณฑ์ของสถาบันอาหาร ดูโรงงานบรรจุน้ำปลาหวาน

เลิกประชุมเวลา 12.30 น.

25. อบรมครั้งที่ 2 เรื่องฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1) จัดทำใบสมัครการเป็นสมาชิก (บฟ 2)

วันที่ 23 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

1. คุณสุนทร ยิ้มรอด กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2. คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3. คุณสะเทื้อน ประทุมเทือง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4. คุณสมจิตร จีวะ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณแฉล้ม มาเกิด สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7. คุณพิมพ์ มากมูล สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณวิเชือน เนตรน้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณเกษราภรณ์ นุชอินทร์ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณประสิทธิ์ สวยงาม สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณบรรจง นามไว กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณชีพ คำโพธิ์ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณลือชัย น้อยจ้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14. คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15. คุณสงวน พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16. คุณถม พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17. คุณบุญมาก คงทอง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18. คุณบุญเลิศ เจริญดี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19. คุณอุมาพร หอมกรุ่น สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

วัตถุประสงค์ ฝึกให้เกษตรกรตรวจประเมินความเสี่ยงแปลงสมาชิกก่อนการรับสมัครเข้าเป็น

ผลการอบรม

มีการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการตรวจประเมินแปลงของสมาชิก จำนวน 2 คน คือ นายเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง และนายสุนทร ยิ้มรอด และแบ่งเกษตรกรเป็น 2 กลุ่ม และให้ปฏิบัติจริงในการจัดทำเอกสารการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1) หลังจากการประเมินคนที่ผ่านการตรวจประเมิน ดำเนินการเขียนใบสมัครการเป็นสมาชิก (บฟ 2)ข้อมูลพื้นที่ที่ขอรับรอง พันธ์ข้าว วาดแผนที่ไปแปลง และแผนที่ภายในแปลงของสมาชิกทุกรายเพื่อใช้ในการจัดทำแผนการผลิตต่อไป (บฟ3)

26. อบรมครั้งที่ 3 เรื่องฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการผลิต (บฟ3) การจดบันทึกของเกษตรกร (บฟ4) ทะเบียนเกษตรกร (บฟ6) บันทึกการฝึกอบรม(บฟ8)

วันที่ 28 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

1.	คุณสุนทร ยิ้มรอด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2.	คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง	กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	คุณพิมพ์ มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4.	คุณประสิทธิ์ สวยงาม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5.	คุณชีพ คำโพธิ์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6.	คุณลือชัย น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7.	คุณสะเทื้อน ประทุมเทือง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8.	คุณสมจิตร จีวะ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9.	คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10.	คุณแฉล้ม มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11.	คุณพิมพ์ มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12.	คุณวิเชือน เนตรน้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13.	คุณเกษราภรณ์ นุชอินทร์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.	คุณบรรจง นามไว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.	คุณลือชัย น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16.	คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17.	คุณชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18.	คุณบุญส่ง เกิดรอด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19.	คุณม้อย รักมิตร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20.	คุณสมจิตร จีวะ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
21.	คุณบรรจง นามไว	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22.	คุณยิ้ม คำสม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
23.	คุณสะเทิ้น คนมี	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

24. คุณสงวน พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
25. คุณถม พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
26. คุณบุญมาก คงทอง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
27. คุณบุญเลิศ เจริญดี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
28. คุณอุมาพร หอมกรุ่น สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

วัตถุประสงค์ ฝึกให้เกษตรกรจัดทำเอกสารตามแบบฟอร์มต่างๆ

ผลการอบรม

คัดเลือกผู้ทำหน้าที่จัดทำแผนการผลิต(บฟ3) คือ นางสาววรางคณา พราหมณ์น้อยทะเบียนเกษตรกร (บฟ6)นางเกษราภรณ์ นุชอินทร์ และบันทึกการฝึกอบรม(บฟ8) โดย นายประสิทธิ์ สวยงาม และให้ทุกคนฝึกจดบันทึกของเกษตรกร (บฟ4) โดยใช้ข้อมูลการปลูกข้าวในฤดูที่ผ่านมา

27. อบรมครั้งที่ 4 เรื่องฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลง (บฟ5)

วันที่ 11 มกราคม 2561

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

1.	คุณสุนทร ยิ้มรอด	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2.	คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง	กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	คุณพิมพ์ มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4.	คุณประสิทธิ์ สวยงาม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5.	คุณชีพ คำโพธิ์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6.	คุณลือชัย น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7.	คุณสะเทื้อน ประทุมเทือง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8.	คุณสมจิตร จีวะ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9.	คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10.	คุณแฉล้ม มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11.	คุณพิมพ์ มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12.	คุณวิเชือน เนตรน้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13.	คุณเกษราภรณ์ นุชอินทร์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.	คุณบรรจง นามไว	กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.	คุณลือชัย น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16.	คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17.	คุณชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18.	คุณบุญส่ง เกิดรอด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19.	คุณม้อย รักมิตร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20.	คุณสมจิตร จีวะ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
21.	คุณบรรจง นามไว	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22.	คุณยิ้ม คำสม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

23. คุณสะเทิ้น คนมี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
24. คุณสงวน พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
25. คุณถม พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
26. คุณบุญมาก คงทอง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
27. คุณบุญเลิศ เจริญดี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
28. คุณอุมาพร หอมกรุ่น สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

วัตถุประสงค์ ฝึกให้เกษตรกรดำเนินการตรวจประเมินตามข้อกำหนด GAP จำนวน 7 ข้อ

ผลการอบรม

แบ่งเกษตรกรเป็นคู่ฝึกปฏิบัติการตรวจโดยการสมมุติบทบาทในการเป็นผู้ตรวจประเมิน และเกษตรกรที่รับการตรวจ ตามข้อกำหนด 7 ข้อ โดยการตรวจแบบบันทึกและสัมภาษณ์ในห้อง หลังจากนั้นมีการลงพื้นที่ตรวจสถานที่เก็บสารเคมี ของสมาชิกในกลุ่มโดยคัดเลือกบ้าน นายพิมพ์ในการฝึกเข้าตรวจ

28.อบรมครั้งที่ 5 เรื่องฝึกปฏิบัติการรับรองสถานะ (บฟ7)การฝึกอบรม (บฟ8)

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2561

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

1. คุณสุนทร ยิ้มรอด กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
2. คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง กรรมการการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3. คุณพิมพ์ มากมูล สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4. คุณประสิทธิ์ สวยงาม สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5. คุณชีพ คำโพธิ์ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6. คุณลือชัย น้อยจ้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7. คุณสะเทื้อน ประทุมเทือง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8. คุณสมจิตร จีวะ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9. คุณวรางคณา พราหมณ์น้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10. คุณแฉล้ม มาเกิด สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11. คุณพิมพ์ มากมูล สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12. คุณวิเชือน เนตรน้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13. คุณเกษราภรณ์ นุชอินทร์ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14. คุณบรรจง นามไว กรรมการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15. คุณลือชัย น้อยจ้อย สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16. คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17. คุณชุติพงศ์ ศักดิ์ธีรสุนทร สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18. คุณบุญส่ง เกิดรอด สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19. คุณม้อย รักมิตร สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
20. คุณสมจิตร จีวะ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

21. คุณบรรจง นามไว สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22. คุณยิ้ม คำสม สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
23. คุณสะเทิ้น คนมี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
24. คุณสงวน พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
25. คุณถม พรายประทีป สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
26. คุณบุญมาก คงทอง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
27. คุณบุญเลิศ เจริญดี สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
28. คุณอุมาพร หอมกรุ่น สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

วัตถุประสงค์ ฝึกให้เกษตรกรเรียนรู้การจัดทำเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ

ผลการอบรม

แบ่งเกษตรกรรับผิดชอบตามแบบฟอร์ม การรับรองสถานะให้คณะกรรมการรับรองทำหน้าที่สรุปผลการตรวจตามแบบฟอร์มการตรวจประเมินแปลง (บฟ5) ชี้แจงการทำแบบบันทึกการฝึกอบรม (บฟ8) การจัดการข้อร้องเรียน(บฟ9)และการตรวจระบบควบคุมภายใน (บฟ10X)มีการทบทวนโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับสมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรม

29.1 สรุปการศึกษาดูงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 9.30 – 11.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 จ่ามงกุฎ สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณมนตรี ศรีเหรา	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3. คุณรัชนี วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4. คุณนิตยา ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5. คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณทัศนีย์ หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7. คุณกัญญา ศรีเหรา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8. คุณบุญสร้าง อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9. คุณสมหมาย อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10. คุณอินทราวงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11. คุณสุนทร แผนสมบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12. คุณจิรภัทร ปานสูง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
14. คุณพรติมา คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
15. คุณพรพงษ์ แสงนาค	เจ้าหน้าที่วิจัย
16. คุณศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
17. คุณกนกพร วีสันเทียะ	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มดูงาน 9.30 น.

เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2561 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้จัดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการยกระดับสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ณ สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มีการประชุมที่ห้อง 214 จ่ามงกุฎ โดยมี คุณพิศมัย ศรีชาเยช รักษาการรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ให้การต้อนรับและตอบข้อซักถามหลังจากชมวีดีทัศน์ภารกิจและผลงานของสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ได้พากลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯดูงานในส่วนของกระบวนการผลิตของโรงงานผลิต 1 ซึ่งเป็นโรงงานที่ผลิตผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวจำพวกสแน็ค และโปรตีนเกษตร และโรงงานผลิต 2 เป็นโรงงานที่ผลิตน้ำปลาหวาน น้ำผลไม้ น้ำพริกเผา ฯลฯ และเยี่ยมชม Outlet จำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีรายละเอียดดังนี้

1) รับฟังการนำเสนอภารกิจและผลงานของสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

ภารกิจในการวิจัยและพัฒนาด้านอาหาร ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ธุรกิจอุตสาหกรรมและชุมชน บริการและร่วมแก้ไขปัญหาทางเทคโนโลยีอาหารแก่ภาครัฐและเอกชน และสนับสนุนการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา มีการเปิดวีทีทัศน์เกี่ยวกับสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร นำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มงานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้บริการแก่วิสาหกิจชุมชน กลุ่มงานวิจัยที่มีการศึกษา เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ ข้าวและแป้ง เทคโนโลยีอาหารทางเลือก วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น และมีศูนย์บริการวิชาการแก่ประชาชน ได้แก่ ศูนย์บริการประกันคุณภาพอาหาร ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาอุตสาหกรรม และศูนย์สารนิเทศทางอาหาร เป็นการบริการให้แก่ประชาชนได้เข้ามาเรียนรู้งานวิจัยของสถาบันฯ นำไปปรับปรุงและพัฒนาสินค้าของตนเองต่อไปในอนาคต

ประเด็นคำถาม: ผลิตภัณฑ์กล้วยทอดของกลุ่มที่มีการเหม็นหืน – ได้แนะนำในการปรับรูปแบบการเก็บผลิตภัณฑ์ ได้แนะนำให้มีการทำถุงฟรอยด์ปิดสนิทกันแสงและอัดอากาศไนโตรเจนให้ถุงพอง เพื่อลดปัญหาการเหม็นหืนของกล้วยทอด นอกจากนี้มีการแนะนำให้ใช้กระบวนการอบลมร้อนหลังจากการทอดกล้วยเสร็จ เพื่อเป็นการลดความชื้นและลดการเกิดปัญหาเหม็นหืดเพิ่มมากขึ้น

2) การศึกษาดูงานโรงงานผลิต 1

คุณวรพล เพ็งพินิจ ผู้จัดการโรงงานผลิต 1 ได้มาเป็นวิทยากรในการนำเสนอการดำเนินงานการผลิตภายในโรงงาน โดยโรงงานผลิต 1 จะเน้นการผลิตในรูปแบบผงชงดื่ม ขนมขบเคี้ยว ซีเรียล และโปรตีนเกษตร มีการเปิดบริการนักศึกษา นักวิจัย และผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาใช้บริการได้ มีรายละเอียดเพิ่มเติมที่ http://ifrpd.ku.ac.th/th/products/tools-equipment.php

ประเด็นคำถาม: การป้องกันปัญหาฝุ่นละอองของส่วนผสมในการผลิต – มีการจัดพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดฝุ่นละอองแยกเป็นสัดส่วนและได้มีการติดตั้งที่กั้นฝุ่นละอองไม่ให้มาปนเปื้อนกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเรียบร้อย

การจัดพื้นที่ในการผลิต – ควรจัดพื้นที่ line การผลิตตามลำดับขั้นตอนของเครื่องจักร

เปิดบริการให้บุคคลภายนอกเข้ามาใช้บริการหรือไม่ – บุคคลภายนอกสามารถเข้ามาใช้บริการเครื่องจักรภายในโรงงานได้

การทำโปรตีนเกษตรทำไมใช้แป้งจากประเทศไทยไม่ได้ – แป้งถั่วเหลืองในประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตแป้งถั่วเหลืองให้ไม่มีไขมันได้แบบสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้แป้งในประเทศไม่สามารถนำใช้ผลิตกับโปรตีนเกษตรได้

โปรตีนเกษตรนำไปปรุงอาหารยังไง – นำโปรตีนเกษตรไปแช่น้ำก่อนและบีบน้ำออกให้หมาด เพื่อลดกลิ่นถั่วเหลืองก่อนทำไปปรุงอาหาร

โปรตีนเกษตรสามารถกินแบบแห้งได้ไหม – สามารถรับประทานแบบแห้งโดยไม่ต้องแช่น้ำได้แต่อาจจะมีกลิ่นถั่วเหลือง

ถ้าต้องการให้ผลิตให้ต้องมีการเตรียมอะไรบ้าง – ต้องเตรียมวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาให้พร้อมและจำนวนที่มากพอต่อการผลิตสินค้า

การผลิตสินค้าที่รับจ้างผลิต มีแนวคิดในการผลิตสินค้าอะไรที่น่าสนใจบ้าง – ยกตัวอย่างการผลิตสินค้าในเครือซองเดย์ เกิดจากการที่ผู้ประกอบการมีลูกเล็กและอยู่ในวัยกำลังซนชอบหยิบของเข้าปาก จึงได้คิดค้นผลิตขนมที่ละลายในปากเด็กได้ง่ายและได้ประโยชน์จากการรับประทาน

3) การศึกษาดูงานโรงงานผลิต 2

คุณภูวิษณุ์ โพธิสุข ผู้จัดการโรงงานผลิต 2 ได้มาเป็นวิทยากรในการนำเสนอการดำเนินงานการผลิตภายในโรงงาน โดยโรงงานผลิต 2 จะเน้นการผลิตทางด้านอาหารแปรรูป เช่น น้ำพริกเผา น้ำผลไม้ น้ำปลาหวาน เป็นต้น มีการเปิดบริการนักศึกษา นักวิจัย และผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาใช้บริการได้ มีรายละเอียดเพิ่มเติมที่ http://ifrpd.ku.ac.th/th/products/tools-equipment.php

ประเด็นคำถาม: วิธีการฆ่าเชื้อผลิตภัณฑ์บรรจุของน้ำผลไม้ – มีการฆ่าเชื้อบรรจุภัณฑ์โดยการอบไอน้ำมีการคว่ำขวดขณะทำการฆ่าเชื้อ

ป้องกันเชื้อราที่จะขึ้นบนน้ำผลไม้ยังบ้าง – เมื่อฆ่าเชื้อขวดเรียบร้อยแล้วมีการบรรจุน้ำผลไม้ขณะร้อนและปิดฝาโดยทันที และเข้าตู้อบไอน้ำอีกครั้ง ก่อนนำไปติดฉลากและเตรียมจัดจำหน่ายต่อไป

ระบบการใช้ในโรงงาน – เป็นการใช้ระบบไอน้ำทั้งโรงงาน ตั้งแต่ระบบหม้อต้มจนถึงการฆ่าเชื้อ เป็นการประหยัดต้นทุนการผลิตจากการทำระบบไอน้ำในโรงงาน

ระยะเวลาในการฆ่าเชื้อผลิตภัณฑ์ขึ้นกับอะไรบ้าง – ขึ้นกับผลิตภัณฑ์ ถ้าหากผลิตภัณฑ์ เปรี้ยว/หวาน/เค็ม มากจะใช้เวลาในการฆ่าเชื้อน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ที่มีรสชาติ เปรี้ยว/หวาน/เค็ม น้อย

อุณหภูมิที่ใช้ในการอบฆ่าเชื้อ – อุณหภูมิประมาณ 75 องศาเซลเซียส เป็นขั้นต่ำ

มะม่วงสามารถนำมาผลิตได้ไหม – สามารถนำมาผลิตได้แต่จะเกิดปัญหาของน้ำมะม่วงที่หวานเกินไป หรือเปรี้ยวเกินไป แต่มีการทดลองปรับรสชาติโดยการผสมมะม่วงดิบกับมะม่วงสุกเพื่อให้ได้รสชาติที่กลมกล่อมเพิ่มขึ้น

หม้อต้มไอน้ำช่วยลดการไหม้ได้ไหม – หม้อต้มไอน้ำลดการไหม้ได้ดีในระดับหนึ่ง อาจจะมีการไหม้บ้างในผลผลิตบางชนิด

4) เยี่ยมชม Outlet จำหน่ายผลิตภัณฑ์

หลังจากการเยี่ยมชมโรงงานผลิต 1 และ โรงงานผลิต 2 เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ได้มีการเข้าเยี่ยมชม Outlet จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลับบ้านกันอย่างหลากหลาย เช่น น้ำผลไม้ ข้าวไรสเบอร์รี่ ขนมพิง เป็นต้น

เสร็จสิ้นจากการศึกษาดูงานเวลา 12.30 น.

29.2 สรุปบทเรียนและการขับเคลื่อนโครงการวิจัย IBM

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 11.00 – 13.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทรวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณมนตรี ศรีเหรา	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3. คุณรัชนี วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4. คุณนิตยา ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5. คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณทัศนีย์ หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7. คุณกัญญา ศรีเหรา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8. คุณบุญสร้าง อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9. คุณสมหมาย อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10. คุณอินทรา วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11. คุณสุนทร แผนสมบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12. คุณจิรภัทร ปานสูง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
14. คุณพรติมา คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
15. คุณพรพงษ์ แสงนาค	เจ้าหน้าที่วิจัย
16. คุณศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
17. คุณกนกพร วีสันเทียะ	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มดูงาน 11.00 น.

หลังจากการศึกษาดูงานที่สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารกลุ่มวิสาหกิจชุนชน ฯ ทุ่งทองยั่งยืน ได้มีการหารือเพิ่มเติมกับ รศ. จุฑาทิพย์ ภัทรวาท เกี่ยวกับการทำงานของกลุ่มให้มีแนวทางที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น อาจารย์ได้มีการแนะนำเกษตรกรเพิ่มเติม ให้การจัดเก็บข้อมูลของเกษตรกรที่มีความสนใจในการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตมาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ มีการนัดประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการจัดเก็บข้อมูลใช้ในการขอรับรอง เน้นการพูดคุยถึงแอปพลิเคชั่นของเกษตรกรที่หน่วยรัฐจัดตั้งขึ้น ควรมีการแก้ไขโดยเพิ่มแนวโน้มของราคาผลผลิตเกษตร เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถคาดคะเนราคาผลผลิตที่ตนปลูกได้ แก้ไขปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและการถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาผลผลิต นอกจากนี้ทางด้านแอปพลิเคชั่นต้องมีการระมัดระวังในการแอบแฝงโฆษณาขายปุ๋ยและสารเคมี ส่งผลการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้มีการให้วิเคราะห์ต้นทุนในการผลิตกล้วยทอดทั้งต้นทุนที่มองเห็นและต้นทุนแอบแฝงจากการผลิต เพื่อให้เกษตรกรได้คำนวณต้นทุนที่แท้จริงจากการทำกล้วยทอดเกิดกำไรหรือไม่ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาต่อไปได้

งาน อาจารย์ให้เกษตรกรเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าศึกษาดูงานจากสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารและมูลนิธิโครงการหลวง เตรียมบัญชีการผลิตโดยคำนวณต้นทุนทุกประเภท เพื่อเตรียมประชุมในครั้งต่อไป

29.3 สรุปการศึกษาดูงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 13.30 – 15.00 น.

ณ โรงคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทรวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณมนตรี ศรีเหรา	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3. คุณรัชนี วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4. คุณนิตยา ใคร่ครวญ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5. คุณกษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณทัศนีย์ หอมทวนลม	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7. คุณกัญญา ศรีเหรา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8. คุณบุญสร้าง อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9. คุณสมหมาย อาจคงหา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10. คุณอินทรา วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11. คุณสุนทร แผนสมบูรณ์	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12. คุณจิรภัทร ปานสูง	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
14. คุณพรติมา คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
15. คุณพรพงษ์ แสงนาค	เจ้าหน้าที่วิจัย
16. คุณศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
17. คุณกนกพร วีสันเทียะ	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มดูงาน 13.30 น.

เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2561 สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้จัดให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการยกระดับสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ณ โรงคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง โดยมีเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิโครงการหลวง ให้การต้อนรับและตอบข้อซักถามหลังจากชมวีดีทัศน์ความเป็นมาและโครงการของมูลนิธิโครงการหลวง และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ได้พากลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯดูงานในส่วนของกระบวนการผลิตของโรงคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง มีรายละเอียดดังนี้

5) รับฟังการนำเสนอความเป็นมาและโครงการของมูลนิธิโครงการหลวง

ความเป็นมาของมูลนิธิโครงการหลวงเป็นพระราชประสงค์ของพระบาสมเด็จภูมิพลอดุลยเดชที่ต้องการช่วยเหลือชาวเขาให้มีการปลูกพืชทดแทนการปลูกฝิ่น มีการเตรียมแนวทางการทำเกษตรโดยมีการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมเครือข่ายได้เรียนรู้วิธีการทำเกษตรที่ถูกต้องและมีคุณภาพ ตามแนวทางการทำเกษตร GAP มีการทดสอบค่าสารเคมีและคัดเลือกคุณภาพก่อนการจัดจำหน่ายให้แก่เครือข่ายการจำหน่ายผลผลิตต่อไป มีการค้นคว้าองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงในการทำเกษตรกรในเครือข่าย นอกจากนี้ได้มีการแนะนำโครงการภายในมูลนิธิโครงการหลวง 38 โครงการ เพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบ เผื่อเข้าไปศึกษาต่อไปได้ในอนาคต

6) การศึกษาดูงานโรงคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์

ผู้จัดการได้พากลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เดินเยี่ยมชมโรงคัดแยกบรรจุภัณฑ์ของมูลนิธิโครงการหลวง ในแต่ละแผนกให้เกษตรกรได้เข้าไปเรียนรู้วิธีการจัดการผลผลิตทางการเกษตรก่อนนำไปส่งจัดจำหน่ายในแก่ร้านค้าในเครือข่ายมูลนิธิโครงการหลวง

ประเด็นคำถาม: การจัดเก็บผลผลิตได้มีการล้างน้ำทำความสะอาดก่อนไหม – การจัดเก็บผลผลิตจะไม่มีการล้างน้ำแต่เน้นการใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดแทนและตัดแต่งผลผลิตให้มีความสวยงามก่อนทำการบรรจุ เพื่อป้องกันผลผลิตบอบช้ำ

การจัดการกับผลผลิตที่ไม่ผ่านการตรวจสอบ – มีการนำไปบริจาคให้แก่สวนสัตว์ดุสิต และนอกจากนี้สถานที่ต้องการนำผักไปใช้สามารถทำหนังสือมาขอผลผลิตกลับไปใช้ได้

การจัดเก็บผลผลิตมีก่อนมาถึงมูลนิธิโครงการหลวงมีการจัดเก็บอย่างไร – มีการให้เกษตรกรจัดเก็บผลผลิตในช่วงเวลาอาหารเย็น ทำความสะอาดผักโดยการตัดแต่งใบที่สกปรกมากเกินไปและเช็ดด้วยผ้าให้สะอาด และบรรจุในกล่องเย็นนำไปส่งต่อให้มูลนิธิโครงการหลวง

ใช้บุคลากรกี่คนในการตรวจสอบผลผลิตหลังจากผลผลิตมาถึงกรุงเทพ – ใช้คนตรวจ 7 คน โดยทำงานแข่งกับเวลาตรวจสอบสินที่มีคุณภาพก่อนนำไปบรรจุต่อไป

การคัดเลือกผลผลิตต้องมีการคัดเลือกให้เหมือนกันหมดเลยใช่ไหม – จำเป็นต้องมีการคัดเลือกผลผลิตให้มีคุณภาพเหมือนๆ กันหมด เพราะการจำหน่ายผลผลิตในแต่ละครั้งไม่สามารถกำหนดได้ว่าผลผลิตของชุดนี้จะถูกจัดจำหน่ายไปที่ใด

ลักษณะการแพคสินค้าใส่ถุงกระดาษ จัดจำหน่ายที่ใด – จัดจำหน่ายให้กับประเทศไต้หวัน เป็นการแพคสินค้าให้แก่ผู้บริโภคที่เป็นครอบครัวขนาดเล็กและต้องการสั่งในจำนวนที่เหมาะสมกับครอบครัว แต่จะมีราคาสูงขึ้นกว่าการไปซื้อเองที่ตลาด

ข้าวเกรียบทอดมีรสอะไรบ้างและขายยังไง – มีรสแครอท ฟักทอง และเห็ดหอม มีรูปแบบที่ทอดสำเร็จ ห่อละประมาณ 35 บาท และที่ยังไม่ได้ทอดประมาณ 0.5 กิโลกรัม ราคาประมาณ 75 บาท

ข้าวเกรียบทอดยังไงให้อร่อย – ควรทอดในน้ำมันที่ร้อนเต็มที่ ในเวลา 45 วินาทีและนำขึ้นให้สะเด็จน้ำมัน

มีการแปรรูปผักที่เกินจำหน่ายไหม – มีการนำมาทำสลัดพร้อมรับประทานจำหน่ายเพื่อเพิ่มมูลค่า

ช่วงที่ผลผลิตล้นโครงการหลวงมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร – ช่วงที่มีผลผลิตมากขึ้นจะมีการต่อรองกับผู้รับซื้อผลผลิตในเครือข่ายให้มีการรับซื้อในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้า เพื่อไม่ให้ผลผลิตค้างในคลังมากเกินไป

เสร็จสิ้นจากการศึกษาดูงานเวลา 15.00 น.

30.โครงการ “การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร” (Smart Farmer)

ระหว่างวันที่ 20–21 และ 27–28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561

ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการฯ

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณสายสุดา ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
3. รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. คุณวินัย เมฆดำ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการพิเศษ
5. คุณวิทยพงศ์ มกรศรีวัฒน์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
6. คุณฟื้น พูลสมบัติ	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
7. คุณไพฑูรย์ โสภณานุสรณ์	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
8. คุณสัญญา ตั๋นจินดา	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
9. คุณสัมพันธ์ ชื่นอารมณ์	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
10.คุณบุญลือ สมศรี	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
11.คุณถม พรายประทีป	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
12.คุณบรรจง นามไว	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
13.คุณชีพ คำโพธิ์	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
14.คุณจรัส เจียวเลี่ยน	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
15.คุณโสภิศ มีลิ	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
16.คุณสนธยา บุญประเสริฐ	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

17.คุณสุกรี สมนึก เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
18.คุณยุพา แก้วกอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
19.คุณสิน พ่วงนิล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
20.คุณประเสริฐ ร้อยแก้ว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
21.คุณสงวน ศรีแจ้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
22.คุณสายหยุด น้อยแอ่ม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
23.คุณบุญเลิศ เจริญดี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
24.คุณสมพงษ์ เกิดทิน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
25.คุณเรือง นิลนวล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
26.คุณพิมพ์ มากมูล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
27.คุณสมฤทธิ์ หอมหวน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
28.คุณแสวง ทัศนา เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
29.คุณอิ้น มามาก เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
30.คุณเมี้ยน เผื่อนสีเมือง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
31.คุณเสงี่ยม ประทุมเทือง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
32.คุณสุนทร ยิ้มรอด เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
33.คุณสรวัช กลิ่นเจริญ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
34.คุณขวัญนภา สีแจ้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
35.คุณพล ถิ่นถาน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
36.คุณสินธิ์ ทรัพย์อยู่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
37.คุณวิสิทธิ์ ศิรินันท์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
38.คุณทองใบ ทองจันทร์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
39.คุณประชา แสงแระจ่าง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
40.คุณเสียง แสนสุด เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
41.คุณวันณา แก้วชิงดวง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
42.คุณสุเทพ มั่นการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
43.คุณสมพงษ์ ประสาตร์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
44.คุณณรงค์ศักดิ์ แช่มช้อย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
45.คุณบุญธรรม เทพอาจ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
46.คุณอำพล บานแย้ม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
47.คุณเสริม ประสม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
48.คุณบุญมี นิ่มนวล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
49.คุณพิมพ์ บุตรสิงห์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

50.คุณเพี่ยม รสจันทร์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
51.คุณจำนง ศรีสุข เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
52.คุณถนอม เชื้อวงค์แดง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
53.คุณมงคล มีอยู่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
54.คุณยงค์ รุ่งโรจน์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
55.คุณนิมิตร์ รุ่งโรจน์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
56.คุณนง แพงดี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
57.คุณประยงค์ มิชสิน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
58.คุณชวน เต็มใจ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
59.คุณสิน นกแก้ว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
60.คุณหยุด นันทสังข์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
61.คุณชัด ปิ่นแก้ว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
62.คุณอิ้น กลิ่นฉุน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
63.คุณฉลวย จงเจริญ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
64.คุณเฉลิม บานแย้ม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
65.คุณสมทรง สิวายะวิโรจน์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
66.คุณจันทิมา ดนตรี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
67.คุณจารนัย พวงมะลิ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
68.คุณมี ทองพูล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
69.คุณสามารถ จิตน์นิยม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
70.คุณแสงอรุณ ช่อพฤกษ์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
71.คุณประสิทธิ์ สวยงาม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
72.คุณลือชัย น้อยจ้อย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
73.คุณประยงค์ แก้วฉ่ำ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
74.คุณชลธิรา พรายประทีป เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
75.คุณบุญมาก คงทอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
76.คุณชุติพงษ์ ศักดิ์ธีรสุนทร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
77.คุณสมจิตร จีระ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
78.คุณวรางคนา พราหมณ์น้อย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
79.คุณสิริมา มาเกิด เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
80.คุณสะเทิ้น คนมี เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
81.คุณวิเชือน เนตรน้อย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
82.คุณเกษราภรณ์ นัชอินทร์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

83.คุณอุมาพร หอมกรุ่น	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
84.คุณกฤษฤทษ์ ประจันทร์	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
85.คุณเกศกนก เทียนทอง	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
86.คุณกฤษกร เลิศเวช	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
87.คุณเสกสันต์ กุลทอง	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
88.คุณสมศักดิ์ ทัพนาค	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
89.คุณกิตติพงษ์ วังเวงจิต	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
90.คุณชานนท์ บุญมาก	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
91.คุณบรรพต กลิ่นฉุน	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
92.คุณธมลวรรณ พวงประเสริฐ	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
93.คุณศราวุธ เนียมกลั่น	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
94.คุณมัทนา อินทร์เนตร	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
95.คุณไล พันละออง	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
96.คุณพรติมา คงศรี	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
97.คุณพรพงษ์ แสงนาค	เจ้าหน้าที่วิจัย
98.คุณศิวาวัสตร์ ผลสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
99.คุณกนกพร วีสันเทียะ	เจ้าหน้าที่วิจัย

กำหนดการฝึกอบรมโครงการ “การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร” (Smart Farmer)

<table>
<tr><td>ว/ด/ป</td><td>9.00-9.20</td><td>9.20-10.30</td><td>10.30 -12.00</td><td>12.00 - 13.00</td><td colspan="2">13.00 -14.30</td><td>14.30-16.00</td></tr>
<tr><td rowspan="2">20/ก.พ./61</td><td>พิธีเปิดและปฐมนิเทศ</td><td>สถานการณ์ด้านการเกษตรและเศรษฐกิจในปัจจุบันของประเทศไทยและโลก</td><td>กระบวนทัศน์ใหม่: การสร้างสมดุลในอาชีพการเกษตรและวิถีชีวิตและการทำเกษตรแบบยั่งยืน</td><td rowspan="5">พักรับประทานอาหารกลางวัน</td><td colspan="2">เวทีเสวนาและอภิปรายกลุ่มย่อยกระบวนทัศน์ใหม่: การสร้างสมดุลในอาชีพการเกษตรและวิถีชีวิตและการทำการเกษตรแบบยั่งยืน</td></tr>
<tr><td colspan="3">รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท</td><td colspan="2">รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท</td></tr>
<tr><td rowspan="2">21/ก.พ./61</td><td colspan="2">การวางแผนการผลิต การจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต</td><td>การวิเคราะห์ต้นทุน – ผลตอบแทนการผลิต</td><td>ทิศทางการตลาดสินค้าเกษตรความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ การวางแผนการผลิตเพื่อเชื่อมโยงกับตลาด (การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคม)</td><td>แนวคิด Thailand 4.0 และการปฏิรูปสู่เกษตร 4.0 การใช้นวัตกรรม/เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าให้ผลผลิตระบบเกษตรแม่นยำ</td></tr>
<tr><td colspan="3">รศ.ศานิต เก้าเอี้ยนและ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท</td><td colspan="2">รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน และ รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท</td></tr>
<tr><td>27/ก.พ./61</td><td colspan="2">การใช้ประโยชน์จาก</td><td>ระบบการซื้อ</td><td colspan="2">แนะนำแอพพลิเคชั่นและการฝึกใช้แอพพลิเคชั่น</td></tr>
</table>

	เทคโนโลยีแอพพลิเคชั่นเพื่อสืบค้นข้อมูลข่าวสารด้านราคาและตลาดเพื่อประกอบการวางแผน การผลิตเชื่อมโยงกับตลาดและการจัดการความเสี่ยง	สินค้าเกษตรออนไลน์และการสร้างเครือข่ายเกษตรกร		
	รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท/คุณวินัย เมฆดำ/คุณไพรัตน์ โลหนุต/ดร.ธนภัท แสงอรุณ			รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท/คุณวินัย เมฆดำ/คุณไพรัตน์ โลหนุต/ดร.ธนภัท แสงอรุณ
28/ก.พ./61	ศึกษาดูงาน			

1.สรุปผลการอบรมวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561

เริ่มอบรม เวลา 09.30 น.

เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 ได้มีการจัดอบรมโครงการ การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร (Smart Farmers) ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้เริ่มมีการอบรมดังนี้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้อธิบายให้เกษตรกรได้เข้าใจคุณสมบัติของคำว่า Smart Farmer มีคุณสมบัติ 5 ข้อ ได้แก่ 1) การรักในอาชีพเกษตรกร 2) การติดตามข่าวสารข้อมูลต่างๆ 3) การมีความเชี่ยวชาญในการทำเกษตรกรรมจนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้อื่นได้ 4) มีจิตสำนึกในการทำเกษตรปลอดภัย และ 5) การสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรสืบต่อให้ทายาทและดูแลสังคม เมื่อเกษตรกรเข้าใจการเป็น Smart Farmer ในเบื้องต้นและได้สำรวจคุณสมบัติภายในตัวเองเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ในหัวข้อของสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกประเทศ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การเกิดสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเป็นเมือง ภัยคุกคามด้านไซเบอร์และการก่อการร้าย การใช้พลังงานสะอาด และหลักสากลที่ต้องปฏิบัติตาม เช่น สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นผู้คนในบริบทเดียวกันนั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัว มีแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดความสมดุลของโลก มีการกำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG เป้าหมายหลักที่ควรจะเกิดขึ้นที่ควรมีการกระทำ ได้แก่ การขจัดความเหลื่อมล้ำและความยากจน และการขจัดความหิวโหย โดยการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งสอดคล้อยกับสถานการณ์ภายในประเทศ ได้แก่ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม คุณธรรมวิบัติ การพึ่งพิงเศรษฐกิจตลาด

ต่างประเทศที่เสี่ยงต่อความผันผวนสูง ทรัพยากรธรรมเสื่อมโทรม และการบริหารราชการแผ่นดินประสิทธิภาพต่ำ

หน่วยงานรัฐจึงได้มีการวางนโยบายพัฒนา Thailand 4.0 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 20 ปี วิสัยทัศน์การทำงานให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มุ่งพัฒนาให้ประเทศจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีเพิ่มขึ้น เช่น ภาครัฐกะทันรัด โปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีหุ้นส่วนและมิตรที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้ นวัตกรรมและดิจิทัต เป็นต้น

สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นที่ทุกคนต้องมีการเผชิญสถานการณ์เหล่านี้ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น เกษตรกรต้องมีการปรับตัวและนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการทำเกษตรกรรม พัฒนาองค์ความรู้ของตนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการทำเกษตรกรรมให้มีคุณภาพและรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน ต้องมีการปฏิรูปการทำเกษตรกรรรม โดยภาครัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรและสหกรณ์ 20 ปี เพื่อช่วยในการพัฒนาการทำเกษตรกรรม มีแนวคิด 5 ข้อ ได้แก่ 1) การทำให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถ และใช้สหกรณ์เป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก 2) ยกระดับสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่ม และมีความปลอดภัย 3) นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาพัฒนาภาคการเกษตรมีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง 4) น้อมนำศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และ 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

การจัดการภายในกลุ่มสหกรณ์ฯ มีระบบการจัดการที่ดีการบริการมีความหลากหลาย เช่น การฝากเงิน สินเชื่อ เป็นต้น สหกรณ์ฯ เน้นการปฏิบัติกับสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันทุกคน อาจารย์ได้ชี้แนะให้ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์ฯ เมื่อมีการประชุมเกี่ยวกับสหกรณ์ควรเข้าร่วมเพื่อช่วยกันคัดกรองนโยบายการดำเนินงานให้เกิดความเหมาะสม ไม่เกิดปัญหาการยึดผลประโยชน์ไปใช้ในทางที่ผิด สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งบริบทภายนอกและภายในประเทศ เกษตรกรต้องมีการเตรียมพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ตัวเกษตรกรเองต้องมีการพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ ความคิดและเพื่อนฝูง เพื่อมีองค์ความรู้และเครือข่าย สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรรม ลดต้นทุนในการเข้าถึงข้อมูล

ใบช่วงบ่ายได้มีกิจกรรมระดมความคิดโดยแบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม ในหัวข้อ “แนวทางและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควรเป็นอย่างไร” โดยได้มีการเสนอของแต่ละกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

- กลุ่มที่1ประธาน คุณถม พรายประทีป ได้มีการเสนอแนวทาง ดังนี้ 1.การลดใช้สารเคมีค่อยปรับเปลี่ยนหันมาใช้สารชีวภาพ 2.ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง 3.มีจิตใจที่เข้มแข็งในการทำเกษตรปลอดสารพิษ โดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก 4.มีการพัฒนาศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีในการทำการเกษตรที่ยั่งยืน 5.ไม่เผาตอซังข้าวและเผาป่า 6.ไม่ปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำลำคลอง 7.เกษตรกรต้องสร้าง

จิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม โดยจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรยุคใหม่เพื่อให้หันมาทำเกษตรอินทรีย์ 8. มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการใช้สารชีวภาพ

- กลุ่มที่ 2 ประธาน คุณสุนทร ยิ้มรอด ได้มีการเสนอแนวทางปฏิบัติ 5 แนวทางได้แก่1.ควรลดใช้สารเคมี เนื่องจากทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำ ดิน เป็นต้น 2.ใช้สารเคมีในปริมาณที่น้อยและเหมาะสมตามที่ฉลากกำหนด 3.ปรับเปลี่ยนการใช้สารเคมีไปสู่การใช้สารชีวภาพ เช่น น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก เป็นต้น 4.ศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาการเกษตรแบบอินทรีย์ และ 5.ทำการเกษตรตามฤดูกาลเพื่อให้สภาพแวดล้อมได้ปรับสมดุล

- กลุ่มที่ 3ประธาน คุณจันทิมา ดนตรี ได้เสนอแนวทาง ได้แก่ 1.ทำการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีในการทำนา 2.เปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยเคมีมาใช้ปุ๋มชีวภาพ 3.ใช้มูลวัวหมักไว้ในนา ทำการไถดะแทนการเผาต่อซัง 4.แหล่งน้ำที่ได้มากจากแม่น้ำลำคลอง 5.เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ สามารถรับประทานได้อย่างปลอดภัย 6.มีการปลูกพืชล้มลุก เช่น ถั่วฝักยาว ปอเทือง เป็นต้น เพื่อสามารถนำมาเป็นปุ๋ย บำรุงธาตุอาหารภายในดิน และ7.ไม่มีการเผาตอซัง เน้นการไถกลบเป็นหลัก

ทางด้านวิทยากรได้มีการสรุป เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

อ.ศานิต ได้กล่าวถึงให้เกษตรกรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่การทำเกษตรของตน ในการปรับเปลี่ยนเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ควรเริ่มมีวิธีการปรับเปลี่ยนอย่างไรบ้าง การทำงานเหล่านี้ต้องค่อยๆ ทำการศึกษาขั้นตอนการปรับเปลี่ยน เพื่อให้เกิดความมั่งยืนในการทำเกษตรอินทรีย์

ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด ได้กล่าวถึงการพัฒนาการทำเกษตรปลอดภัย ควรมองว่าเราควรจะเริ่มต้นการทำงานเช่นไร จากจุด 1 ไปจุดที่ 2 การทำงานควรมีรูปแบบไหนบ้าง การปรับเปลี่ยนควรเป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน และการปรับเปลี่ยนควรสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกร พัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพและจดบันทึกที่เกี่ยวข้องต่อการทำเกษตร เพื่อทราบจุดอ่อนในการทำเกษตรและสามารถนำมาพัฒนาได้อย่างถูกจุดมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาหาค้นคว้าหาองค์ความรู้อยู่เสมอ มีการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน และการเรียนลัดโดยไปศึกษาดูงานและนำมาปรับใช้การทำเกษตรของตนเอง

คุณสายสุดา การเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนควรเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนตนเองไปพร้อมกับการทำเกษตร ค่อยๆมีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการทำเกษตรและรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

คุณสุพจน์ อยากให้เกษตรกรนำการระดมความคิดกลับไปปรับใช้ในการทำเกษตรของตน ใจเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน ค่อยๆ เริ่มต้นและทุกอย่างจะดีตามมาเรื่อยๆ

และ อ.จุฑาทิพย์ ได้เน้นการเริ่มต้นควรเป็นคนวงในที่เริ่มต้นการพัฒนาให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลภายนอก แรงกดดันและความท้ายจากปัจจัยภายนอกส่งผลให้เกษตรกรต้องมีการปรับตัว นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม พยายามเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ และสามารถมีการปรับตัวได้ทันต่อการพัฒนา นอกจากนี้มีการพัฒนาทางด้านการสร้างกรอบและจัดเวทีการเรียนรู้ให้มีความแตกต่าง เพื่อสร้างจุดแข็งในการทำงาน

2. สรุปผลการอบรมวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2561

เริ่มอบรม เวลา 09.00 น.

ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 ได้มีการจัดอบรมโครงการ การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร (Smart Farmers) เป็นการให้ความรู้การวางแผนการผลิตและการจัดการฟาร์มเพื่อความสมดุล มั่งคง และยั่งยืน โดย รศ.ศานิต เก้าเอี้ยนมีรายละเอียดดังนี้

รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน ได้อธิบายให้เกษตรกรได้เรียนรู้ในการวิเคราะห์ปัจจัยในการทำเกษตรกรรม แบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ เจ้าของและปัจจัยการผลิต ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ตลาดและคู่แข่ง เพื่อได้วิเคราะห์รูปแบบในการทำงานหาจุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อพัฒนาการวางแผนการทำงานให้เกิดความเหมาะสม เมื่อสามารถวิเคราะห์รูปแบบการทำงานในเบื้องต้นได้ ผลผลิต ราคา และต้นทุน จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ การพัฒนาที่ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำเกษตรที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนการผลิต ส่งผลต่อชีวิตการเป็นอยู่ของเกษตรกร

การวางแผนฟาร์ม ให้เริ่มมีการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตในพื้นที่ของตนเอง มีปัญหาจุดไหนต้องมีการพัฒนา เพื่อช่วยในการวิเคราะห์การเพาะปลูกว่าเหมาะสมต่อการเพาะปลูกอะไรให้เกิดความเหมาะสม ลดปัญหาการสูญเสียปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน แรงงาน เงินทุน ฯลฯ นอกจากนี้หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วนั้น การขนส่งผลผลิตต้องนำมาช่วยในการวิเคราะห์จะช่วยในการวิเคราะห์ว่าถ้าปลูกผลผลิตชนิดนี้เมื่อทำการขนส่งจะคุ้มทุนหรือไม่ การซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรกลในการทำเกษตรมีความเหมาะสมต่อการทำเกษตรในพื้นที่ การซื้อเครื่องจักรมาใช้เองกับจ้างการทำงานอะไรมีความเหมาะสมคุ้มทุนต่อการทำงาน เกษตรกรได้เรียนรู้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เช่น กฎการลดน้อยถอยลง ปัจจัยคงที่-ปัจจัยผันแปร การเกิดราคา ชนิดของราคา ค่าเสียโอกาสต่อการทำเกษตรกับการทำอาชีพอื่นๆเป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ต้นทุนที่แท้จริงในการทำเกษตรกรรม สามารถหัดวิเคราะห์รูปแบบการทำงานให้เกิดความเหมาะสม ในการร่วมกลุ่มของเกษตรกรสามารถสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาดจากการเรียนรู้ต้นทุนที่แท้จริงที่เกิดจากการทำเกษตรกรรมการเสนอเทคโนโลยีในการทำงานผ่อนแรงในการทำเกษตรกรรม การมองตลาดเป้าหมายที่เราจะทำการผลิต ไม่อิงกระแสการทำผลผลิตเพราะจะเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาดจำหน่ายไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง

การปรับตัวของเกษตรกรให้มีการปฏิบัติตนแบบนักวิจัย มีการจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์รูปแบบการผลผลิตให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการทำงาน จะช่วยในการวิเคราะห์ค่าเสียโอกาสของการเพาะปลูกผลผลิต การจัดทำบัญชีฟาร์มเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนในการทำเกษตร มาช่วยเหลือในการทำงานเพิ่มเติม นอกจากนี้ควรระวังนโยบายของรัฐที่ให้แก่เกษตรกรวิเคราะห์ว่านโยบายนั้นมีความเหมาะสมต่อการทำเกษตรของตนไหม ไม่ควรกลัวการเสียเปรียบเหมือนไม่ได้ตามนโยบายนั้น เนื่องจากการได้ของตามนโยบายที่รัฐเสนอไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ดีเสมอไป ช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรจะมีปัญหา

เมื่อมีการผลิตเกินความต้องการราคาจะถูก เกษตรกรต้องมีการคำนวณการผลิตว่าควรจะผลิตและจัดจำหน่ายในแต่ละวันเท่าไร เพื่อผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการไม่มากจนเกินไป

ต้นทุนการตลาด สหกรณ์จะรับค่าใช้จ่ายในการดูแลข้าวเปลือกจนแปรรูปเป็นข้าวสาร และการจัดเก็บดูและผลผลิตรอจัดจำหน่าย เกษตรกรจะผ่อนแรงในการจัดการทางด้านการตลาด การวิเคราะห์ส่วนต่างของกำไรและต้นทุนเพียงพอต่อการจัดจำหน่ายต่ำหรือไม่ สหกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด สร้างมาตรฐานในการผลิตให้มีคุณภาพและสร้างความต้องการผลผลิตจากสหกรณ์ฯ จำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น เกษตรกรสามารถอยู่ได้ด้วยราคาตลาด ไม่ต้องพึ่งพิงรัฐบาลที่ไม่มีความยั่งยืน

ช่วงบ่ายได้มีกิจกรรมระดมความคิดกลุ่มเกษตรกรในโจทย์ วิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน ผลตอบแทนการทำนา และข้อเสนอแนะทำนาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

- กลุ่มที่ 1

รายการ	บาท/ไร่
ค่าไถ	700
ค่าเมล็ดพันธุ์	360
ค่าปุ๋ย	1300
ค่ายาคุมวัชพืช	133
ค่าฆ่าแมลง-ฮอร์โมน	100
ค่าแรงงาน	600
ค่าเก็บเกี่ยว	500
ค่าขนส่ง	50
ค่าเช่าที่ดิน	1000
รวมต้นทุน	4743
รายได้จากการขายข้าว	5600
กำไรสุทธิ	857
กำไรสุทธิไม่รวมค่าเช่าที่ดิน	1857

หากมองเป็นกลุ่ม

ปัจจัยการผลิต 1893 บาท/ไร่ คิดเป็นอัตราร้อยละ 39.93

ค่าแรงงานคน 600 บาท/ไร่คิดเป็นอัตราร้อยละ 12.65

ค่าแรงงานเครื่องจักร 1250 บาท/ไร่คิดเป็นอัตราร้อยละ 26.25

ค่าเช่าที่ดิน 1000 บาท/ไร่คิดเป็นอัตราร้อยละ 21.08

แนวทางในการทำนาในอนาคต

1.มูลค่าเมล็ดพันธุ์เปลี่ยนมาเป็นการดำนาทดแทนการทำนาหว่าน

2.ลดค่าปุ๋ยในการทำเกษตร

3.ลดค่ายาดูแลผลิตผสม

- กลุ่มที่ 2

ได้วิเคราะห์ต้นทุนการทำนาได้ดังนี้

รายการ	บาท/ไร่
ค่าไถ	700
ค่าพันธุ์ข้าว	380
ค่าปุ๋ย	720
ค่ายา	150
ค่าฉีดยา	150
ค่ารถเกี่ยว	500
ค่ารถเข็นข้าว	105
ค่ารถไปนา	1000
รวมต้นทุน	3705
รายได้จากการขายข้าว	4900
กำไรสุทธิ	1195

แนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อลดต้นทุนในการผลิต โดยมีการหาอาชีพเสริมหลังจากการทำนา เช่น ปลูกพืช ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง และมีการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิต เช่น การทำผักอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างจุดขายให้การผลผลิตของตนเอง

- กลุ่มที่ 3 ได้วิเคราะห์ต้นทุนการทำนา ก่อน-หลัง การเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

รายการ	ก่อนการมีแนวคิดการปรับเปลี่ยน (บาท/ไร่)	หลังการมีแนวคิดการปรับเปลี่ยน (บาท/ไร่)
ค่าไถ	700	700
ค่าพันธุ์พืช	350	0
ค่าปุ๋ย	595	300
ค่าจ้างฉีดยา	100	100
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	500	500
ค่ายา	100	100
ฮอร์โมน	25	0

ค่าฉีดยาฮอร์โมน	100	0
ค่าเก็บเกี่ยว	500	500
ค่าขนส่ง	150	150
ค่าแรง	1200	1200
ค่าเช่านา	700	0
รวม	5020	3550
รายได้จากการขายข้าว	5600	5600
กำไรสุทธิ	580	2050

แผนการปรับเปลี่ยนการทำนาเพื่อลดต้นทุน มีการมุ่งพัฒนาการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ผลิตปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก เพื่อลดการใช้สารเคมี มีการปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ปอเทือง ถั่วเขียว เป็นต้น และพยายามปรับเปลี่ยนการทำนาเคมีเข้าสู่การทำนา GAP

รศ.ศานิต เก้าเอี้ยน ได้อธิบายเพิ่มเติมให้เกษตรกรได้เรียนรู้และมีมุมองที่กว้างขึ้น ในเรื่องการคิดรายรับจากผลผลิตว่าควรผลิตได้เท่าไรให้เกิดการคุ้มทุนในการทำเกษตรกรรม เน้นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้เพิ่มมากขึ้น มีการปรับปรุงปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะที่ดิน ที่เป็นปัจจัยหลักในทำเกษตรกรรมให้มีความพร้อมต่อการทำการผลิต

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้เน้นย้ำให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงในการยกระดับมูลค่าเพิ่ม ในการทำงานต้องสร้างสมดุลต่อการใช้ชีวิตและสมดุลของการทำอาชีพให้สอดคล้องกัน ต้องมีการออกแบบการทำงานให้เกิดความเหมาะสม คิดถึงผลการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตมีความเหมาะสมหรือไม่ ต้องพัฒนาความรู้และรูปแบบธุรกิจ เพื่อสร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนในการทำเกษตรกรรม

จบการอบรม 16.00น.

3. สรุปผลการอบรมวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561

เริ่มการอบรม 09.30 น.

เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 ได้มีการอบรมเกษตรกรในโครงการฯ ในหัวข้อห้อการใช้ประโยชน์จากแอพลิเคชั่นและได้มีการนำเสนอแอพพลิเคชั่นทางการเกษตร โดยมีวิทยากร ได้แก่ คุณวินัย เมฆดำ และคุณวิทยพงศ์ มกรศรีวัฒน์ มาให้ความรู้ให้แก่เกษตรกรโดยมีรายละเอียดดังนี้

คุณวินัย เมฆดำ ได้เป็นผู้กล่าวเปิดบรรยายในการใช้แอพพลิเคชั่นที่เข้ามามีบทบาทสำคัญจากการเปลี่ยนของสถานการณ์โลก และนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ในการอบรมได้มีการอธิบายถึงกลุ่มธุรกิจมีสิทธิ์กำลังจะหายไป เช่น กระดาษ กระเป๋าตัง เคเบิลทีวี โทรศัพท์บ้าน เป็นต้น จากการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเข้ามาแทนที่ระบบการทำงานต่างๆ ในอดีต ขณะเดียวกันก็ได้

มีการชี้ให้เห็นอาชีพที่จะได้รับผลกระทบในอนาคตจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เช่น ครู คนขับรถแท็กซี่ นักข่าว เกษตรกร โบรกเกอร์ เป็นต้น เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการทำงานที่ทดแทนแรงงานมนุษย์และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานประเด็นต่อมา ได้กล่าวถึงความสำคัญของ Mobile Application ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงานของธุรกิจต่างๆ ประโยชน์ของ Mobile Application จะเข้ามาช่วยลดต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost) ในการทำงาน เช่น ลดขั้นตอนในการติดต่อสื่อสาร ลดค่าใช้จ่ายในการทำงาน เป็นต้น ช่วยในการเข้าถึงบริการที่สะดวกเพิ่มมากขึ้นกลยุทธในการพัฒนา Mobile Application เป้าหมายหลัก คือ การทำงานที่มีความสะดวก พกพาได้ง่าย สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา ส่งผลให้ Mobile Application จึงได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาไปสู่ธุรกิจต่างๆ ขณะเดียวกันผู้คนนิยมหันมาใช้สมาร์ทโฟนเพิ่มมากขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าวที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการทำงานที่สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว

คุณวิทยพงศ์ มกรศรีวัฒน์ได้มีการแนะนำแอพลิเคชั่นเช่น ProtectPlantsWMSC AgriMap Anti-IUU เป็นต้น มีการเปิดวีดีโอแนะนำแอลพลิเคชั่นAgri-map ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการพัฒนาเพื่อเกษตรกร เป็นแอพพลิเคชั่นที่ช่วยในการแสดงผลข้อมูลเชิงภูมิสารสนเทศพร้อมระบบแนะนำผลการเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตพืชทดแทน นอกจากนี้ได้มีการเปิดวีดีโอของการพัฒนาทางด้านแอพพลิเคชั่นทางการเกษตร เช่น แอพพลิเคชั่นการรดน้ำสั่งเปิด-ปิดจากมือถือ เป็นต้นหลังจากเสร็จสิ้นการบรรยายในช่วงเช้าได้มีโจทย์ให้เกษตรกรได้มีกาาวิเคราะห์ก่อนพักกินข้าว ได้แก่ การใช้งานในแอพพลิเคชั่นมีการพิจารณาข้อมูลที่มีความเหมาะสมต่อการใช้งานให้เกิดความเหมาะสมและในช่วงบ่ายได้มีกิจกรรมการสอนใช้แอพพลิเคชั่นเกษตร โดยมีการทดลองโหลดแอพพลิเคชั่นลงโทรศัพท์มือถือของเกษตรกร

จบการอบรม 14.00 น.

4. การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

เริ่มอบรม 13.00 น.

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 ได้มีพากลุ่มเกษตรกรภายในโครงการฯ ได้เข้าไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี โดย คุณแรม เชียงกา ประธานศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย ได้ให้การต้อนรับและเป็นวิทยากรให้การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความเป็นมาของตำบลหนองสาหร่าย

คุณแรม เชียงกา ได้มีการเปิดวีทีทัศน์ประวัติความเป็นมาของตำบลหนองสาหร่าย ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน พื้นฐานภายในตำบลมีการประกอบอาชีพเกษตรกร มีปัญหารายได้น้อยกว่ารายจ่าย และปัญหา

หนี้สินตามา และขณะเดียวกันมีปัญหาทางด้านการเมืองท้องถิ่นที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง และปัญหาอื่นๆ ที่ส่งผลให้ภายในตำบลไม่มีการพัฒนาให้เกิดรูปธรรม เกษตรกรภายในพื้นที่ก็ประสบปัญหามีความเป็นอยู่ที่ดีได้ ขณะเดียวกันก็มีปัญหาของการพัฒนาประเทศที่ส่งผลพวงให้ผลผลิตทางการเกษตรต้องมีราคาที่ตกต่ำลง ส่งผลกระทบต่อชีวิตเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

2) การทำงานภายในศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย

จากปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบลประชาชนในพื้นที่ได้มีการรวบตัวช่วยกันปฏิรูปการทำงานภายในชุมชน นำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการทำงานของพื้นที่ เริ่มต้นจากการเข้าใจปัญหาภายในพื้นที่และวางแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการเข้าไปศึกษาดูงานภายในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เช่น คีรีวงศ์ เป็นต้น

แนวทางการปฏิรูปชุมชน ใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มองปัญหาและความต้องการพัฒนาภายในพื้นที่ว่าเหมาะแก่การทำงาน มีเป้าหมายของการพัฒนาคือความสุขของทุกคนในตำบล การวางแผนชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจาก ธกส. และองค์กรอื่นๆ ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ มีคณะปฏิรูป 79 คน ซึ่งเป็นตัวแทนผู้นำของหมู่บ้านภายในตำบลหนองสาหร่าย มีการกำหนดวันประชุมที่แน่นอนของแต่ละหมู่บ้านภายในหนึ่งเดือน และจะมีหนึ่งวันที่จะมีการประชุมปัญหาของทุกหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

รูปแบบการทำงานมีการแบ่งงานกันทำภายในแต่ละหมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีโรงงานผลิตอย่างน้อย 1 โรงงาน เช่น โรงงานผลิตปุ๋มอินทรีย์ของหมู่ที่ 1 โรงงานผลิตน้ำดื่มของหมู่ที่ 2 ธนาคารขยะของหมู่ที่ 3 โรงสีข้าวของหมู่ 6 เป็นต้น ทุนของโรงงานส่วนหนึ่งมาจากการเข้ามาถือหุ้นร่วมกันของคนในตำบลร่วมกันที่เป็นเงื่อนไขที่กำหนดร่วมกัน ตลาดหลักในการจัดจำหน่ายส่วนใหญ่จัดจำหน่ายภายในตำบล และมีผู้รับซื้อภายนอกที่ได้มีการติดต่อไว้ล่วงหน้า

ตำบลหนองสาหร่าย มีธนาคารเป็นของตัวเอง โดยธนาคารมีการกู้เงินโดยไม่จำเป็นต้องมีคนค้ำประกันหรือการทำเอกสารที่มีความยุ่งยากแต่การกำหนดเงื่อนไขของการทำความดี 23 ข้อ 67 ตัวชี้วัด เข้ามาช่วยให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการทำความดีและการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในตำบล โดยการเข้ามาให้มีส่วนร่วมจะส่งผลต่ออัตราการกู้เงินผู้นั้น เช่น ไม่เผาตอซังสามารถค้ำประกันเงินกู้ได้ 5000 บาท เข้าร่วมอบรมได้เกียรติบัตรค้ำประกันเงินกู้ได้ 1000 บาท หน้าบ้านสะอาดค้ำประกันเงินกู้ได้ 5000 บาท เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำความดีที่ได้รับผลตอบแทนเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การทำงานภายในธนาคารของตำบลหนองสาหร่ายมีการบริการที่ครอบคลุมมีบัตรเอทีเอ็มที่สามารถกดเงินกับตู้เอทีเอ็มได้ทุกธนาคาร โดยเฉพาะธนาคารกรุงไทยไม่มีอัตราค่าธรรมเนียม และในอนาคตจะมีการติดต่อธนาคารอื่นๆ เพื่อไม่ให้เสียค่าธรรมเนียมอีกต่อไป

การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรต่อการใช้เทคโนโลยี ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยรังสิต เข้ามาให้การสนับสนุนการพัฒนา เช่น การมอบทุนให้แก่บุตรเกษตรกรในพื้นที่ การมีนักศึกษาเข้ามาให้ความรู้ในการทำเกษตร การเข้ามาช่วยพัฒนาเครื่องจักรกลภายในพื้นที่ เป็นต้น จากการเข้ามาของมหาวิทยาลัยรังสิตส่งผลให้การทำนาภายในพื้นที่มีการทำงานในลักษณะการทำนาที่มีความแม่นยำสูง การ

ทำงานมีเครื่องตรวจวัดสภาพอากาศ และการใช้โดรนมาช่วยวิเคราะห์การพ่นยาในนา สามารถทำได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มสูงขึ้น

การพัฒนาภายในพื้นที่ของตำบลหนองสาหร่ายมีการพัฒนาที่มีรูปแบบค่อยเป็นค่อยไป และวางแผนการพัฒนาโดยเริ่มต้นจากตัวเอง เข้าใจถึงความต้องการของคนภายในพื้นที่ร่วมกัน และสร้างการมีส่วนร่วมเข้ามาร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองและเรียนลัดจากการเข้าไปศึกษาสถานที่ประสบความสำเร็จ อาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้การพัฒนามีแบบแผน เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงความคิดของตนเอง เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกและนำมาปรับใช้ภายในการทำงานของตำบลให้เกิดความเหมาะสม และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการทำเกษตรกรรรม ลดการสูญเสียปัจจัยการผลิตโดยไม่จำเป็น และการทำเกษตรมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

31.การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 8 มีนาคม 2561 2560 เวลา 9.30 – 14.00 น.

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2. คุณปัญญา ใคร่ครวญ ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3. คุณมานิตย์ แทนเพชร รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4. คุณมนตรี ศรีเหรา ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5. คุณรัชนี วิเศษสิงห์ ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณพงศธร โพธิ์ศรีทอง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
7. คุณวงเดือน ร่มเย็น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
8. คุณอินทร์ทิราวงษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
9. คุณกัญญา ศรีเหรา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
10. คุณบุญสร้างอาจคงหาญ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
11. คุณน้ำนาง ฉิมพาลี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
12. คุณสุนทร แผนสมบูรณ์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
13. คุณพีร์ สุขอร่าม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
14. คุณกาญจนา ใคร่ครวญ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
15. คุณนุวดี วงษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
16. คุณกษมา สนิทวิเศษ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

17. คุณจิรภัทร์ ปานสูง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
18. คุณวันเพ็ญ รัตนปัญญา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
19. คุณวธนทร์ กงอัน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
20. คุณเสมอจันทร์ โชติเดชาณรงค์ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
21. คุณกนกพร ล้อมทอง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
22. คุณสายสุดา ศรีอุไร รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
23. คุณกนกพร วีสันเทียะ เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

1.1 ประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

1.1.1 ทบทวนงานที่มอบหมายของทีมกลยุทธ์

คุณมนตรี ศรีเหรา : การทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจฯ ไม่สามารถเรียกประชุมได้อย่างสม่ำเสมอเนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาจากงานประจำของแต่ละท่าน หลังจากการทำตลาดที่ใช้ QR code และ Social media มีลูกค้าเข้ามาติดต่อเพิ่มมากขึ้น แต่ยังติดปัญหาด้านการขนส่ง เช่น ภาระการใช้จ่ายในการขนส่งค่อนข้างสูง การสั่งปริมาณสินค้าไม่คุ้มทุนต่อระยะทางการจัดส่ง เป็นต้น ขณะเดียวกันมีปัญหาการผลิตสินค้าไม่ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคตามวันที่ลูกค้าที่ต้องการ ปัญหาการพัฒนาทางด้าน facebook ยังคงมีปัญหา ภายในกลุ่มต้องมีการเรียนรู้การทำธุรกิจออนไลน์เพิ่มเติม คุณมนตรีได้มีการค้นคว้าข้อมูลการทำงานของกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มเชียงรายที่ผลิตจิงจูฉ่าย เป็นต้น ตลาดออนไลน์เหมาะสมแก่การทำธุรกิจ ภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจะตกไปที่ผู้บริโภค เช่น ค่าขนส่ง ค่ากล่อง เป็นต้น อยากพัฒนากลุ่มให้มีรายได้เพิ่มมาขึ้น และการทำนาควรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อลดต้นทุน เพื่อเป็นการเรียนรู้เข้าสู่การทำอินทรีย์ในอนาคตได้

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ขออัพเดทข้อมูลเพิ่มเติมภายในกลุ่มวิสาหกิจฯ คณะกรรมการวิสาหกิจ 10 คน ภายในกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้มีการผลิตข้าวอินทรีย์และข้าวปรับเปลี่ยน ผักอินทรีย์ และกล้วยกรอบ จากกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งตรงนี้ต้องให้คุณมนตรีทำการจัดเก็บข้อมูลของเกษตรกรเพิ่มเติม เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาโซ่คุณค่า นอกจากนี้ด้านเลม่อนฟาร์มในการเข้ามาเชื่อมกับกลุ่มวิสาหกิจฯ เป็นไปในลักษณะการเชื่อมต่อกับคุณปัญญา ที่มีความน่าเชื่อถือต่อการทำธุรกิจ เลม่อนฟาร์มรับซื้อผักอินทรีย์ มีการจัดจำหน่ายที่ตลาดชุมชน และคุณเสมอจันทร์ **ปัญหาระหว่างเลม่อนฟาร์มกับกลุ่มวิสาหกิจฯ**

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ไม่สามารถผลิตผักได้อย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลายตามที่เลม่อนฟาร์มต้องการ โดยเฉพาะกลุ่มผลไม้ไม่มีความหลากหลายและเพียงพอ มีเพียงกล้วย เป็นหลักและจำนวนไม่มาก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของเลม่อนฟาร์ม

คุณเสมอจันทร์ โชติเดชาณรงค์ : ในด้านผู้ประกอบการมองว่า การประชุมบ่อยมากจนเกินจำเป็น สร้างผลเสียอย่างเช่นในวันนี้มีคนงานที่บ้านแต่ตนต้องมาประชุมจึงได้แต่สั่งให้คนงานถากหญ้าที่บ้านไปก่อน รอตนกลับมาก่อนเดี๋ยวสั่งงานเพิ่ม

มีการประชุมบ่อยเพราะอะไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : มีการประชุมจากส่วนราชการและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะส่วนราชการเข้ามาดูงาน จัดประชุมไม่ได้ที่ไม่ได้ส่งผลต่อการพัฒนามากนักและมีการจัดประชุมอยู่บ่อยครั้งส่งผลให้ไม่ค่อยได้ประชุมกลุ่มกันเองนัก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ทำไมมีการสั่งของเยอะแต่เกษตรกรไม่สนใจการผลิต

คุณมานิตย์ แทนเพชร : ช่วงที่ผ่านมาเป็นช่วงของการเรียนรู้ เกษตรกรอยากเรียนรู้การปลูกพืชทุกชนิด คิดอยากจะปลูก บางครั้งการเพาะปลูกก็ไม่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรเกิดความเสี่ยงของตัวเกษตรกร และปัญหาโรคพืชและแมลงดูแลรักษาไม่ทันการณ์ ส่งผลให้การทำเกษตรไม่ได้รับผลผลิตตามที่ต้องการ เพราะมั่วแต่จะเรียนรู้

คุณจิรภัทร์ ปานสูง : ปัญหาวางแผนการปลูกให้ได้ผลผลิตตามที่เราต้องการ หากเราวางแผนแล้วนั้นอาจจะเกิดโรคพืชหรือแมลงก็สามารถจำหน่ายผลผลิตต่อไปได้

คุณมานิตย์ แทนเพชร : การทำผลผลิตได้กำไรทุกครั้งแต่ไม่สามารถทำเพิ่มได้ จากปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ แมลงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การทำเกษตรเป็นการทำเกษตรแบบประณีตต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด มีเทคนิคทางชีวภัณฑ์ในการดูแล แต่ปัญหาสำคัญคือการขาดแรงงาน

คุณมนตรี ศรีเหรา : เกษตรต้องมีแผน และการดูแลอย่างไม่ทั่วถึงจากการมุ่งผลิตเป็นจำนวนมากเกินไป ควรมีการทำงานในพื้นที่ที่จำกัด เพื่อให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ปัญหาของพื้นที่ทุกกคนต้องการทำเกษตรอินทรีย์ก็ลงมือทำเลยไม่ได้มีพัฒนาระบบนิเวศให้มีความพร้อมในการทำเกษตรอินทรีย์ อีกด้านเป็นแรงงานน้อย บ้านละ 1–2 คน เมื่อถูกดึงมาทำกิจกรรมและแสวงหาความรู้ การทำเกษตรอินทรีย์จึงไม่ประสบความสำเร็จ จึงมองว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงเวลาทำเกษตรกรรม เริ่มทำตั้งแต่เช้ามืดและให้ช่วงเวลากลางวันเป็นช่วงเวลาของการพักผ่อน ประชุม หรือแสวงหาความรู้ ฯลฯ

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : กล้วยไปที่ไหนบ้าง

คุณมนตรี ศรีเหรา : ม.เกษตร โรงเรียนดอนธาวิทยา, ตลาดเสมอจันทร์ กิโลกรัมละ 50 บาท ถ้าแปรรูปได้กิโลกรัมละ 100 บาท, OEM ร้านขายส่งใน อ.อู่ทอง ส่งกล้วยขายได้กิโลกรัมละ 100 บาท , รับจ้างผลิตกล้วย นอกจากนี้ในการจำหน่ายกล้วยอบส่งไปต่างจังหวัดยังไม่สามารถขนส่งไปเนื่องจะได้รับความเสียหายของผลิตภัณฑ์

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ในการเลือกตลาดที่ไปจัดจำหน่ายมีอะไรเป็นตัวชี้วัด เช่น มองรายได้ ผลกำไร หรือความยั่งยืน เป็นต้น กลุ่มแม่บ้านต้องตั้งตัวชี้วัดในการเลือกตลาดเป้าหมายในการตัดสินใจ จะคุยต่อในช่วงบ่าย ขอการสรุปการทำข้าวอินทรีย์ในปีที่ผ่านมา

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ส่งข้าวไรซ์เบอรรี่ 8 ตัน (ข้าวสาร) ข้าวมะลิแดงส่งหมดสต๊อด และมีการจำหน่ายโดยการสั่งล่วงหน้า มีการเปิดตลาด IBM 150 ถุง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ข้าว IBM เริ่มจากมีแนวคิดว่าทำไมต้อง IBM แต่ปัญหาของเกษตรกรยังที่ไม่ปรับเปลี่ยนมาทำข้าวอินทรีย์

คุณรัชนี วิเศษสิงห์ : ปัญหาด้านแรงงาน และทำนาเคมีได้ผลผลิตมากกว่านาอินทรีย์

1.1.2 สรุปบทเรียนโครงการวิจัย IBM ของวิสาหกิจชุมชน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ออยอยากลองไปขายสลัดโรว์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปตั้งร้านแต่เช้า เตรียมสลัดโรว์มาประมาณ 100 กล่อง สามารถติดกล้วยทอดมาจำหน่ายพร้อมกันได้ ทำฉลากแบรนด์ผลิตภัณฑ์และที่ติดต่อ เช่น เบอร์โทรศัพท์ QR code เป็นต้น การเปิดตัวเป็นการลงทุนในอนาคตอาจมีการสั่งผลผลิตเพิ่มจนสามารถจำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น คุ้มทุนต่อการลงทุนเดี๋ยวอาจารย์ช่วยออกค่าเดินทางให้ 2 ครั้งแรก สนใจไหมคะ

คุณจิรภัทร์ ปานสูง: สมใจคะ แต่ขอคำนวรต้นทุนการดำเนินงานก่อน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การพัฒนาข้าว IBM สามารถมีการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว คุณรัชนีวรมีอะไรเข้ามาเสริมในข้าว IBM

คุณรัชนี วิเศษสิงห์ : เสริมตลาดให้เพิ่มขึ้น และพัฒนาผลผลิตเพิ่มมากขึ้น กรมชลประทานมีการช่วงเหลือช่วงให้สามารถทำนาได้ 2 ครั้งต่อปี

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : มีแผนการดำเนินงานเป็นประจำอยู่แล้วจากการมีข้อตกลงกับซองเดอร์ มีการส่งข้าวสีและข้าวคุณภาพ แต่ต่อมาได้มีการลดพื้นที่การทำนามาปลูกผัก การดูแลก็ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้ผลผลิตเสียหายในบางแปลง อยากจะสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นเชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยเหลือ และอยากให้สมาชิกมองการปรับเปลี่ยนของตัวเองหันมาทำเกษตร

อินทรีย์ มองอนาคตการทำงานที่ดีต่อสุภาพ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เกษตรกรควรมีการเตรียมตัวและมีแผนในการพัฒนาตนเอง ระเบิด

จากข้างในออกมาสู่ภายนอก การมีผลิตภัณฑ์ตัวเองมีความยั่งยืนมากกว่าไปพึ่งพาภายนอก

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การพัฒนาของอำนาจเจริญที่อยากพัฒนาการทำข้าวอินทรีย์ในดีที่สุดในประเทศ เจ้าของโรงสีต้องไปรับซื้อแต่ยังมีข้อเสียเปรียบระยะทางมีความห่างไกล ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ แห่งนี้ยังคงมีความได้เปรียบมากกว่า และประเด็นต่อไปทิศทางในอีก 3 ปีข้างหน้าจะมีการจัดการอย่างไร

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : ปัญหาทุกคนต้องรอการสีข้าว การสต๊อกข้าว ความร่วมมือและความเข้าใจยังน้อย การกู้ยืมโดยใช้กลุ่มเป็นหลักประกันยังคงมีเสี่ยงต่อการทำงาน ความพร้อมของกลุ่มยังไม่พร้อม ไม่มีความเข้มแข็งที่เพียงพอ ในอนาคตจะมีเงินทุนก้อนหนึ่งที่จะช่วยในการผลิต และสร้างความมั่นใจในการทำงาน จะช่วยลดเวลารอการสีข้าวและการส่งผักต่อรอบ กลุ่มสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเอง มีการเก็บเงินเข้ากองทุนของสมาชิก คิดค่ารถกิโลกรัมละ 3 บาท ข้าวกิโลกรัมละ 1 บาท ในการส่งข้าวไปที่ บ.ซองเดอร์ พยายามสร้างรากฐานของกลุ่มให้แข็งแรง กองทุนเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2558 ตั้งแต่มีการติดต่อกับเลม่อนฟาร์มและ บ.ซองเดอร์ มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมกลุ่มกันมากขึ้นมีการพัฒนาความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันเพิ่มมากขึ้น การทำงานจะให้เกษตรกรจะรอไม่ได้

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ให้มีการวิเคราะห์การทำงานว่าทำอย่างไรจะดีกว่ากัน การทำเกษตรให้มีความสุขและสนุกต่อการทำงาน การทำงานให้เกิดความเป็นกลุ่มที่แท้จริงต้องมีการร่วมซื้อร่วมขาย คุณปัญญามีกลยุทธ์ที่ฉลาดให้การทำงานของกลุ่มที่ไม่รีบร้อนการกู้ยืมเงินจากการที่กลุ่มยังคงไม่มีความเหนียวแน่นเพียงพอ การทำเกษตรอินทรีย์คุณปัญญาพยายามทำให้มีการรับรอง อาจารย์เข้ามาทำให้มีฐานข้อมูลในการทำงาน เป็นการตัดสินใจบนพื้นฐานที่เป็นจริง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : อยากให้ทุกคนลองแสดงความคิดเห็นจากการเข้ามาร่วมกันทำ IBM

คุณจิรภัทร์ ปานสูง : ได้ฝึกมองการขยายตลาด โอกาสในการจำหน่ายผลผลิตได้เพิ่มมากขึ้น

คุณรัชนี วิเศษสิงห์ : อาจารย์ทำให้สามารถหาตลาดการจำหน่ายได้เพิ่มมากขึ้น การช่วยเหลือของกลุ่มที่เข้ามาช่วยเหลือในการทำงาน

คุณมานิตย์ แทนเพชร :ได้เรียนรู้การคิดค่าเสียโอกาสในการทำงาน การทำงานในแต่ละวันเริ่มมีเป้าหมายในการทำงาน มีการวิเคราะห์และวางแผนในการผลิตผลผลิตหรือแปรรูปเพิ่มมากขึ้น

คุณกนกพร ล้อมทอง :มีโอกาสในการปรับเปลี่ยนในการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้รีสอร์ทจะช่วยในการส่งเสริมสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจฯ ขายสินค้าในรีสอร์ท ช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ IBM เพื่อมากขึ้น

คุณมนตรี ศรีเหรา:หัดคิดหัดทำและช่วยกันทำงานกันเพิ่มมากขึ้น หัดทำงานแทนกันได้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (ในงานที่ไม่จำเพาะ) สร้างส่วนร่วมกันทำงานเพิ่มมากขึ้น

คุณเสมอจันทร์ โชติเดชาณรงค์:ได้เรียนรู้การวิเคราะห์ต้นทุนการเกษตรและค่าเสียโอกาสในการทำเกษตรเพิ่มมากขึ้น

1.1.3 บริบทและทิศทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทุ่งทองใน 3 ปีข้างหน้า

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : 3 ปีที่ได้เริ่มต้น เป็นปีแห่งการเรียนรู้ตนเองและเพื่อน เตรียมความพร้อมซึ่งกันและกัน เริ่มมีการพัฒนาการวางแผน จัดทำบัญชีทุน ไม่คิดรายได้แบบเหมาเมื่อในอดีต และมีเป้าหมายให้คุณอินทร์ทิราเปลี่ยนมาทำนาอินทรีย์

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การวิเคราะห์ต้นทุนการทำงาน และการเปลี่ยนแปลงคน คุณปัญญาได้มองสิ่งเหล่านี้ได้ดี เอามาเป็นตัวชี้วัดในการทำงาน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : อยากให้คนปรับเปลี่ยนมาทำอินทรีย์กันให้ได้ทั้งกลุ่ม

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : การดำเนินกลุ่มจากการมีงานวิจัยกลุ่มเริ่มมีการพัฒนาฐานข้อมูล สร้างความท้ายโดยนำข้อมูลเชิงประจักษ์ให้คนเข้ามาทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น คนมีความจริงใจในการทำงาน การทำงานนำ IBM เป็นสาระการเรียนรู้การมีแผนในการพัฒนาเชื่อมเครือข่ายตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ มีการประชุมและบันทึกการประชุม มี บ.ซองเดอร์ เลม่อนฟาร์ม ที่เข้ามาทำการค้าที่เป็นธรรม แต่เลม่อนฟาร์มนำเราไปเป็นฐานและมีการเรียกประชุมบ่อยในการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ การทำงานในรูปแบบต่อไปก็เป็นการวางแผนของตัวเอง การบริหารจัดการในการทำงาน

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : สรุปจากการประชุมเห็นเส้นทางการมีส่วนร่วม และการเข้าใจกันมากขึ้น อยากให้มาร่วมคิดร่วมทำ ค่อยๆปรับตัวเข้าหากัน IBM สร้างกระบวนการคิดและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน จะทำงานกันเพื่ออะไร ปัญหาที่เกิดขึ้นเราต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาและทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์จากการมีกลุ่ม การทำงานที่ผิดแผนอาจจะต้องมีการแก้ไขปัญหาซ้ำๆ แต่จะช่วยให้เกิด

ความเชี่ยวชาญในอนาคต ต่อมาการสร้างความสุขในการทำงานร่วมกัน การทำงานให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีศาสนาแห่งความรักการปรับตัวเข้าหากัน เน้นให้ความรักเพื่อนและรักธรรมชาติในการอยู่ร่วมกัน

1.2 ประชุมกลุ่มแม่บ้านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

1.2.1 ทบทวนงานที่มอบหมายของทีมกลยุทธ์

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ประเมินการทำงานของผลิตภัณฑ์กล้วยกรอบทุ่งทอง มีปัญหาการทำงานอะไรบ้าง

คุณมนตรี ศรีเหรา : การสั่งซื้อผลิตภัณฑ์มีจำนวนน้อย สั่งแล้วจะเอาสินค้าทันทีซึ่งในบางครั้งก็ผลิตไม่ทันตามความต้องการของลูกค้า ไม่มีการวิเคราะห์วางควรมีการขนส่งเท่าไรจึงจะคุ้มทุน ปัญหาของถุงฟอยด์ที่ยังมีราคาสูง ต้องมีการสั่งซื้อเป็นจำนวนมากถึงจะได้ในราคาที่ถูกลง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : แผนกล้วย IBM จะมีกี่เส้นทาง เริ่มต้นที่ KU FOOD บรรจุภัณฑ์เป็นที่น่าสนใจและถูกหลักมาตรฐาน การเป็นถุงซองซิปมีความสะดวกเมื่อรับประทานไม่หมดก็สามารถเก็บไว้รักประทานต่อไปได้ แต่ปัญหาต้นทุนจมของถุงบรรจุภัณฑ์ อาจารย์ให้ยืมถุงและวิเคราะห์ต้นทุน

คุณมนตรี ศรีเหรา : ต้นทุนค่าถุงยังอยู่กับกลุ่มทำขนมทั้ง 2 ครั้ง แต่ปัญหาสำคัญคือการสั่งขนมต้องมากพอและส่งได้ไว เพื่อคุ้มค่ากับปริมาณการขนส่ง ตามคำสั่งซื้อของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น และยังคงมีปัญหาด้านการขนส่งกล้วยกรอบแตกจากการขนส่ง

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ในปีแรกเป็นการเรียนรู้ข้อจำกัดในการทำงาน ถุงซิปเกิดต้นทุนจม อาจารย์ให้ยืมถุงไม่ต้องคำนวณต้นทุนจะดีไหม การเปิดตัวธรรมดาที่ไม่มีค่าใช้จ่ายอาจจะไม่มีการสั่งซื้อเป็นปริมาณมาก จุดมุ่งหมายในการขายกล้วยคืออะไร KU FOOD มีการสั่งรอบ 2 นี่ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดี ตลาดเริ่มมีการทำงาน

คุณมนตรี ศรีเหรา :KU FOOD มีการสั่งในปริมาณที่น้อย ปริมาณไม่คุ้มค่าต่อการขนส่ง เงินค่าสินค้าต้องใช้เวลารอนาน และบัญชีที่จะรับเงินเป็น คุณอินทร์ทิราดูแล

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : ต้องสร้างระบบการขนส่ง กำหนดขั้นต่ำ ต้องมีการพัฒนาระบบกลุ่ม การทำบัญชี เรียนรู้ระบบธุรกิจ ต้องมีการตรวจสอบยอดเงินอย่างรอบคอบ การดูหลักฐานการโอนเงินอาศัยแอพพลิเคชั่นไลน์

1.2.2 การสรุปบทเรียนโครงการวิจัย IBM ของวิสาหกิจชุมชน

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : มองการทำงานให้เป็นการเรียนรู้ก่อนเรื่องคุ้มทุน เรียนรู้การสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไปในการทำงาน พยายามสร้างสินค้าให้ติดตลาดเพื่อในอนาคตขยายตลาดได้ง่ายขึ้น ในการเปิดตลาดสินค้าของออย มีสลัดโรล์ สามารถจำหน่ายผลผลิตอื่นได้เพิ่มมากขึ้น เช่น กล้วยกรอบ ข้าว เป็นต้นออยดูแลต่างหากในเรื่องสลัดโรล์ และมีคนช่วยดูข้าว เพื่อออยสามารถคิดเคราะห์การทำงานมีการคุ้มทุนหรือไม่ อาจารย์ออกค่ารถให้ 2 ครั้งแรก ให้ออยไปโตด้วยผลิตภัณฑ์ของเขาเอง เตรียมการจัดโต๊ะให้มีความสวยงาม อาจมีการทำป้ายให้เพิ่มเติม ช่วยในการประชาสัมพันธ์ เน้นสร้างแรงจูงใจก่อน ตั้งตัวได้ไหม ควรทำต่อไปหรือหยุดดี

คุณมนตรี ศรีเหรา : ถุงเตรียมซื้อกับอาจารย์จาก สถาบันวิจัยอาหาร สั่งซื้อได้ถูกกว่า 3-4 บาท อยู่ที่สามย่าน และมีจาก facebook มีโปรโมชั่นสั่งซื้อ 2000 ถุง ส่งฟรี

รศ. จุฑาทิพย์ ภัทราวาท : รายละเอียดสร้างแรงจูงใจเพิ่มเติมในภายหลังการทำธุรกิจรั้งแรก อาจจะยังไม่ประสบผลสำเร็จแต่ในอนาคตอาจมีลูกค้าสั่งผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น จากการมี QR code ที่เพิ่มช่องทางการติดต่อได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

คุณมนตรี ศรีเหรา : การรวมหุ้นในกลุ่มฯ ยังไม่ได้มีการแบ่งการจัดการที่ชัดเจน การเข้ากำกับการเป็นผู้ถือหุ้นในกลุ่ม ยังไม่มีหุ้น

คุณปัญญา ใคร่ครวญ : กลุ่มยังคงมีความอ่อนแอเรื่องการจัดการภายใน การคิดรายได้หรือปันผล การทำงานยังมี่กำไร

คุณมานิตย์ แทนเพชร : มีแปลงกล้วยเพิ่มมากขึ้น แต่คุณภาพยังคงไม่แน่ใจ

รายชื่อเกษตรกรที่จะเป็นวิทยากรในอนาคต

1. คุณปัญญา	ใคร่ครวญ	ประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
2. คุณมานิตย์	แทนเพชร	รองประธานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
3. คุณมนตรี	ศรีเหรา	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
4. คุณรัชนี	วิเศษสิงห์	ผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
5. คุณอินทร์ทิรา	วงษา	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
6. คุณกษมา	สนิทวิเศษ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

7. คุณจิรภัทร์ ปานสูง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

สรุปประเด็น

ประชุมสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

- การทำงานของยังคงไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม การหารือมีการพูดคุยกันน้อย
- การส่งผักกับเลม่อนฟาร์ม การผลิตผลผลิตไม่ต่อเนื่องและไม่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะผลไม้ยังไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการ
- ปัญหาที่ผลิตผลผลิตไม่ได้ตามความต้องการอาจเกิดการจากการเรียกประชุมที่มากเกินความจำเป็น การวางแผนการผลิตที่ดีเพียงพอและปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้มีการศึกษาและปรับปรุงให้พร้อมต่อการทำเกษตรอินทรีย์และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน
- เกษตรกรได้เรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น การทำงานในช่วงที่ผ่านมาเป็นการเรียนรู้ที่ดีอย่างหนึ่ง และเริ่มเรียนรู้การวิเคราะห์ต้นทุนการทำงาน มีเป้าหมายในการทำงานให้ทุกคนหันมาทำเกษตรอินทรีย์

ประชุมกลุ่มแม่บ้านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

- การทำกล้วยกรอบในการเลือกตลาดต้องมีการหาตัวชี้วัด เพื่อสามารถจัดการตลาดได้อย่างเหมาะสม
- การผลิตกล้วยกรอบไม่ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค การขนส่งสินค้าที่ยังไม่คุ้มทุนและประสบปัญหาผลิตภัณฑ์ได้รับความเสียหาย และต้องเรียนรู้การทำธุรกิจผ่านสื่อออนไลน์
- ต้นทุนการผลิต ถุงฟอยด์มีราคาสูงต้องมีการสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาต้นทุนจมในการทำงานได้
- วางแผนการกำหนดขั้นต่ำการขนส่ง เพื่อสร้างความคุ้มทุนในการขนส่ง
- วางแผนการนำสลัดโรล์มาจำหน่ายที่ ม.เกษตรศาสตร์ สร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการติดต่อเพื่อให้การทำงานกลุ่มมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น
- การรวมหุ้นในการทำงาน การจัดการภายในกลุ่มยังมีความอ่อนแอ

เลิกประชุมเวลา 14.00 น.

32.การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 3 เมษายน 2561 2560 เวลา 9.30 – 12.00 น.

ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ต.บ้านลาด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1.	รศ. จุฑาทิพย์	ภัทราวาท	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
2.	คุณศิริชัย	จันทร์นาค	ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
3.	คุณสุพจน์	เทียนทอง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
4.	คุณสุนทร	ยิ้มรอด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
5.	คุณเมี้ยน	เผื่อนศรีเมือง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
6.	คุณสะเทื้อน	ประทุมเทือง	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
7.	คุณชุติพงศ์	ศักดิ์ธีรสุนทร	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
8.	คุณสะเทิ้น	คนมี	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
9.	คุณวรางคณา	พราหมณ์น้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
10.	คุณแฉล้ม	มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
11.	คุณพิมพ์	มากมูล	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
12.	คุณวิเชือน	เนตรน้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
13.	คุณเกษราภรณ์	นุชอินทร์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
14.	คุณประสิทธิ์	สวยงาม	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
15.	คุณบรรจง	นามไว	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
16.	คุณชีพ	คำโพธิ์	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
17.	คุณลือชัย	น้อยจ้อย	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
18.	คุณประยงค์	แก้วฉ่ำ	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
19.	คุณสงวน	พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

20.	คุณถม	พรายประทีป	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
21.	คุณบุญเลิศ	เจริญดี	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
22.	คุณอุมาพร	หอมกรุ่น	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
23.	คุณแฉล้ม	มาเกิด	สมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
24.	คุณสายสุดา	ศรีอุไร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
25.	คุณกนกพร	วีสันเทียะ	เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2561 ได้มีการประชุมการประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้มีการหารือในการปรับเปลี่ยนการทำนาเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตข้าว (GAP) โดยได้มีการให้เกษตรกรได้ทำแบบประเมินเกษตรกร ก่อนการเริ่มประชุมเพื่อให้เกษตรกรได้วิเคราะห์ความเข้าใจและการทำงานในการปรับเปลี่ยนการทำนาเคมีเข้าสู่การทำนา GAP (เอกสารแนบ 1) หลังจากการทำแบบประเมินเรียบร้อยจึงได้เริ่มประชุมหารือ ดังนี้

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ได้มีการวางโครงสร้างโครงสร้างการบริหารงาน กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าว GAP ภายใต้โครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์ IBM จากการเข้าร่วมประชุม GAP ที่ผ่านมา การทำวิจัยในครั้งนี้เกษตรกรเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานในการทำข้าว IBM

คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง มีการคาดหวังให้เกษตรกรภายใต้โครงการข้าว IBM สมาชิกที่เข้ามาร่วมกลุ่ม ได้รับผลตอบรับจากการทำนา ทั้งการตรวจสอบรับรองการทำ GAP มีราคาข้าวที่ดี โดยมีราคาในใจ คือ ข้าวตันละ 10,000 บาท

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท หากกำหนดราคาข้าวเปลือกตันละ 10,000 บาท จะจำหน่ายข้าวสารในราคาเท่าไร ต้องพยายามไม่หลงตลาดเหมือนเช่นรัฐบาล มุ่งเน้นไปทำการส่งออกจนเกิดปัญหาเมื่อตลาดตัน การทำข้าว IBM ครั้งนี้มุ่งเน้นการผลิตและจำหน่ายให้สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เป็นการสร้างตลาดภายในพื้นที่ของเกษตรกร การเข้าสู่ปีที่ 2 สามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างศูนย์เรียนรู้ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรเพิ่มขึ้น

การทำนาควรมองรายได้สุทธิหลังจากหักค่าใช้จ่ายเรียนร้อยแล้วเพิ่มขึ้น และ การทำข้าว IBM จะตอบโจทย์เกษตรกรมากที่สุด คือการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเรื่องการขาย ซึ่งการขายข้าวของกลุ่มมีสถาบัน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลืออยู่แล้ว ซึ่งเข้าสู่การเป็น Smart Farmer ในระดับหนึ่ง

คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง ความกังวลที่กลัวไม่ผ่านการประเมินการทำข้าว GAP ทำนา 8-9 ไร่ แต่พื้นที่มีปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต การตรวจประเมินอาจจะผ่านการประเมินเพียง 1 ไร่

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท การทำงานในการตรวจสอบกันเองต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจในการทำงานต่อกัน การค้าขายข้าวในกลุ่มสันติอโศกได้มีการกำหนดราคาการซื้อข้าวเปลือกในอัตราตันละ 16,000 บาท เป็นราคาพื้นฐานของกลุ่ม เพราะหากซื้อราคาตามท้องตลาดในอัตรา 18,000 บาท จะส่งผลให้ผู้บริโภคซื้อข้าวสารในอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งต้นทุนในการทำนาของกลุ่มนี้มีเพียง 4,000 บาท เท่านั้น เพิ่มราคาข้างบนและลดต้นทุนการผลิต การทำข้าว IBM ของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด หากแบ่งเป้าหมายเป็นด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ที่รายได้สุทธิของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ด้านสังคม คือการมีสมาชิกเข้าร่วมข้าว IBM เพิ่มขึ้น และสุดท้ายด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลดีต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

คุณสุพจน์ เทียนทอง คู่มือการจัดการระบบควบคุมภายใน GAP-Grain โดยคุณสุนทร ยิ้มรอด ได้ผ่านการอนุมัติเป็นที่เรียนร้อย ซึ่งจะเป็นแนวทางการดำเนินงานในการทำข้าว IBM จะเป็นคู่มือที่แจกให้แก่เกษตรกรทุกคนได้ศึกษาและปฏิบัติร่วมกัน

คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง ข้อกังวลภายในใจ การใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตรกรรม เทคโนโลยีบางอย่างอาจจะเกินความจำเป็นในการทำเกษตรของกลุ่ม และมีต้นทุนสูงของในการลงทุน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท Smart Farm ให้เกษตรกรได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ให้สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมในการทำเกษตรกรรม

คุณศิริชัย จันทร์นาค การทำข้าว IBM เป็นการทำงานที่ช่วยให้หันกลับมามองตัวเอง เป้าหมายในการทำงานที่มุ่งการขายข้าวให้แก่สมาชิก 9 พันกว่าของสหกรณ์ฯ ไม่ได้มุ่งเน้นการทำงานตามแบบภาครัฐที่มุ่งเป้าหมายทางด้านราคาและการส่งออกเป็นหลัก จุดขายในข้าว IBM จะเป็นเรื่องความปลอดภัย ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน IBM ที่กรมการข้าวมาให้ความรู้และทำแปลงทดลอง GAP การทำงานที่มีส่วนร่วมทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ในการทำงานในช่วงแรกอาจมีปัญหาอยู่บ้างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่ค่อยๆ ทำไปจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งและก้าวสู่การเป็นต้นแบบการทำธุรกิจแบบส่วนร่วมได้

ในการขายข้าว IBM จะมีการทำการขายข้าวถุงละ 5 กิโลกรัม ซึ่งเป็นอัตราที่เหมาะแก่การบริโภคภายในครัวเรือน สำหรับสินเชื่อในการทำนาทางด้านสหกรณ์ได้มีการเตรียมพร้อมให้แก่สมาชิกสามารถเข้ามากู้ยืมได้ ภายใต้เงื่อนไขว่าผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรอยู่ที่ปริมาณเท่าไร และต้นทุนการผลิตจะเท่าไร โดยต้นทุนจะอยู่ประมาณ 4,000 บาท การทำงานจะเน้นส่วนเหลือของเกษตรกร ได้แก่ รายได้สุทธิที่เพิ่มขึ้น เช่น หากราคาข้าว 6,000 บาท แต่ต้นทุนอยู่ที่ 2,000 บาท จะมีรายได้สุทธิ 4,000 บาท แต่หากราคาข้าว 10,000 บาท แต่ต้นทุน 7,000 บาท จะมีรายได้สุทธิเพียง 3,000 บาท ก็ไม่คุ้มทุนต่อการผลิตมากนัก ต้องเริ่มมีการจดบันทึกต้นทุนการผลิต

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ต้นทุนในการผลิต นอกจากต้นทุนที่เป็นเงินสดแล้วนั้น ประมาณ 4,500 บาท ในทางเศรษฐศาสตร์ยังคงมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด เช่น ค่าเสียโอกาส เวลา ค่าแรงตัวเอง เป็นต้น ประมาณ 5,700 บาท ปีต่อๆไป จะมีการลดต้นทุน การเพิ่มเมล็ดพันธุ์เข้าไปต้นทุนจะค่อยๆ ลดลง

คุณศิริชัย จันทร์นาค มีการวางระบบนา 2 ระบบ ได้แก่ นาหว่านและนาดำ เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่าการทำนารูปแบบไหนลดต้นทุนได้มากกว่ากัน ต้นทุนต้องมีการรวมค่าแรงตัวเองเข้าไปด้วย เพื่อจะได้ดูว่าเหลือรายได้สุทธิเท่าไรในข้อเท็จจริง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท การคิดค่าแรงตัว วันละ 8 ชั่วโมง ทั้งฤดู 10 เดือน กำหนดว่าค่าแรงวันละเท่าไร

คุณศิริชัย จันทร์นาค ข้าวได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ต้นทุนมันเหมาะสมที่เท่าไร สมมติต้นทุนสูงสุดอยู่ที่ 5,700 บาท ปีต่อมาจะทำให้ต้นทุนลดลง เหลือประมาณ 5,000 บาท จะได้มองถึงราคาขายว่าควรจะอยู่ที่ประมาณเท่าไร

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท มีการเสนอราคาข้าวเปลือกอยู่ที่ 10,000 บาท จะมีการขายข้าวสารในถุงละ 5 กิโลกรัมเท่าไร

คุณศิริชัย จันทร์นาค ในข้าวทั่วไป ถุงละ 5 กิโลกรัม จะขายในราคา 90 บาท แต่ถ้าข้าว IBM ถ้าซื้อในต้นทุน 10,000 บาท จะได้ข้าวสารประมาณ 550 กิโลกรัมต่อพันธุ์ข้าว ข้าวสารจะตกกิโลกรัมละ 19บาท ข้าวสารถุงละ 5 กิโลกรัม จะขายในราคา 95 บาท โดยประมาณ แต่ราคาในใจผมจะตั้งราคาข้าว IBM กิโลกรัมละ 25 บาท ในการประชาสัมพันธ์คุณสมบัติของข้าวเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท เกษตรกรมีความต้องการซื้อข้าวสารในราคาประมาณเท่าไร

เกษตรกร สามารถซื้อข้าวสาร 5 กิโลกรัม 100 บาท

คุณศิริชัย จันทร์นาค หากกำหนดราคาข้าวเปลือก ก็ต้องกำหนดราคาข้าวสารด้วย ต้องมีการกำหนดกันเอง ถ้าข้าวเปลือก ตันละ 10,000 บาท ข้าวสาร 5 กิโลกรัม 100 บาท รับกันได้ ทางสหกรณ์ก็จะมีการดำเนินการ กำไรของสหกรณ์ก็จะเป็นส่วนเหลือจากการจำหน่ายข้าว แกลบ ฯลฯ ความต้องของสหกรณ์ไม่ได้เป็นกำไรแต่เป็นการให้สมาชิกสหกรณ์ฯและชาวนา อยู่ได้และพอใจในราคาข้าวเปลือกและซื้อข้าวสารของสหกรณ์ การกำหนดราคาเป็นราคาที่ทุกคนพอใจเราทุกคนช่วยกันกำหนดราคาพร้อมกัน ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำธุรกิจ IBM อย่างงแท้จริง สร้างความยั่งยืนในการทำงานต่อไป

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ถ้ามุมมองของรัฐบาล การทำงานเป็นกระบวนการทำงานครบวงจร แต่ในด้านักวิชาการมองว่าเกษตรกรสวมหมวก 2 ใบ ได้แก่ หมวกผู้ผลิต และผู้บริโภค การพอใจในการผลิตข้าวและสามารถกำหนดราคาได้เอง กำหนดนโยบายด้วยตัวเอง ปีต่อไปสร้างศูนย์การเรียนรู้ วิทยากรมาจากสมาชิกที่เป็นผู้นำร่องในการทำข้าว IBM ซึ่งต้องมีการสร้างระบบร่วมกัน การทำงาน

ของสหกรณ์ต้องช่วยกันวางรากฐานให้แก่ระบบให้มีความมั่นคง ทำไมเราผลิตข้าวแล้วเราต้องกินข้าวเราเอง

คุณถม พรายประทีป ตลาดขนาดใหญ่ของสหกรณ์ซึ่งได้แก่สมาชิกของสหกรณ์ ข้าวของสหกรณ์ สมาชิก 9,000 กว่าคนที่เข้ามาซื้อ ถุงละ 5 กิโลกรัม สหกรณ์สามารถจำหน่ายข้าว IBM ได้ประมาณ 45,000 กิโลกรัม ถ้าเราทำได้จะเป็นผลดีต่อตัวเองเช่นเดียวกันประเทศญี่ปุ่นที่เคยไปศึกษาดูงาน เกษตรกรในประเทศญี่ปุ่นจะมีการผลิตข้าวไว้รับประทานเองภายในประเทศ ในส่วนที่ขาดเหลือจึงค่อยมีการนำเข้า ซึ่งรัฐบาลก็ได้สนับสนุนแนวทางการทำงานนี้ ถ้าสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด สามารถทำได้จะเป็นผลดีต่อเราทุกคน

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท เป็นการลดพึ่งพาการส่งออกเรื่องข้าว เป็นการจัดการเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนทางสังคมที่มีคุณภาพจากการที่มีความสัมพันธ์อันดี มีกระบวนทัศน์ และจิตวิญญาณ นอกจากนี้ยังคงมีทุนทางเศรษฐกิจที่เตรียมพร้อมให้แก่เกษตรกร การทำงานที่มองทะลุตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตลาดนอกจากสมาชิกภายในสหกรณ์ฯ ก็สามารถจำหน่ายในพื้นที่โดยรอบได้ ซึ่งอาจตั้งอีกราคาหนึ่ง สร้างราคาได้ให้แก่เกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

คุณศิริชัย จันทร์นาค การทำงานตอบโจทย์ให้รัฐบาล ไม่ปัญหา เช่น สินค้าล้นตลาด ไม่มีตลาดจำหน่าย ราคาสินค้า เป็นต้น การทำงานมีการวางแผนของระบบตั้งแต่ต้นจนจบ ช่วยแก้ปัญหาทางเกษตรกรที่เคยเกิดขึ้นในอดีต การทำงานเรื่องต้นทุนจะมีการลดลงไปเรื่อยๆ ในการทำงาน แต่ต้องค่อยเป็นค่อยไปในการทำงาน เมล็ดพันธุ์ก็มีหน่วยงานรับเข้ามาช่วยรองรับ เป้าหมายของเราจะเข้าสู่มาตรฐาน GAP ให้ได้ ธนาคารข้าว เกษตรกรจะได้รับเงินจากการเข้าร่วมธนาคารข้าว ด้านการแปรรูปจะมีการค่อยๆ มีการแปรรูปโดยดูความต้องการของตลาด การพัฒนาข้าว IBM ในอนาคตที่เป็นความต้องการของตลาดอาจจะส่งให้ราคาข้าวเปลือกเพิ่มสูงขึ้นได้ และพัฒนากระบวนการตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าข้าวมาจากผู้ผลิตคนใด ข้าว IBM จะเป็นข้าวที่เป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท พันธุ์ข้าวในนาปี ปีหน้าควรจะทำพันธุ์ข้าวชนิดใด นอกจากพันธุ์ข้าวชันนาท

คุณเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง ปัญหาเรื่องพื้นที่เป็นที่ดอน พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม เป็นพันธุ์ กข 31

คุณศิริชัย จันทร์นาค พันธุ์ข้าว กข 31 สามารถนำมารวมกับชัยนาทและสุพรรณได้ เพราะเมล็ดแทบแยกกันไม่ออก แต่ในการลงรายละเอียดที่สำคัญ แต่การทำข้าวควรทำให้เป็นโมเดลเดียวกัน

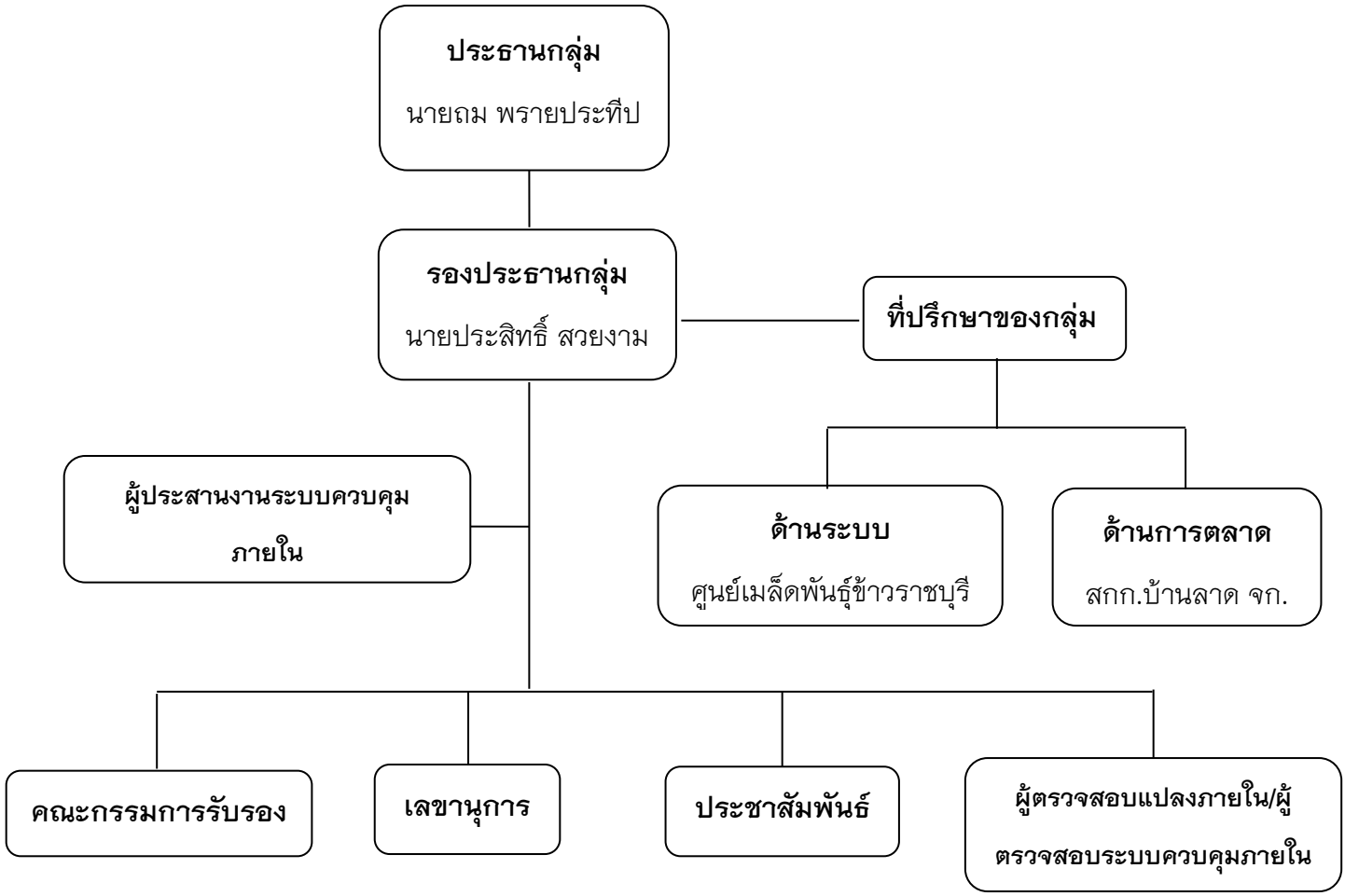
รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมอยากให้เป็นสองพันธุ์ ได้แก่ สุพรรณกับชัยนาท

คุณศิริชัย จันทร์นาค จะดูความแตกต่างระหว่างพันธุ์ข้าวชัยนาทกับสุพรรณ เรื่องผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูก เพื่อนำมาพัฒนาการทำเกษตรกรต่อไป หากมีการเข้ามาร่วมการทำข้าว IBM ต้องมีมาจรฐานของกลุ่มในการรับเข้ามาให้ตรงตามเงื่อนไขของกลุ่ม ทุกคนต้องช่วยเหลือก

รศ.จุฑาทิพย์ ภัทราวาท ความยั่งยืนในการทำงานสถาบันก็ต้องอยู่ได้ เราต้องช่วยกันคิดและวางแผนในการทำงาน การเข้าร่วมกลุ่มเพิ่มขึ้นไม่ควรปิดกั้นแต่ดำเนินงานให้มีความเหมาะสม สมาชิกที่เข้ามาไม่ผ่านเกณฑ์ GAP อาจมีการให้ราคาในระดับท้องตลาด

เลิกประชุมเวลา 12.00 น.

โครงสร้างการบริหารงาน กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าว GAP ภายใต้โครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์ IBM

1.นายถม พรายประทีป
2.นายพิมพ์ มากมูล
3.นายบุญเลิศ เจริญดี

นางวรางคณา พราหมณ์น้อย

นายเมี้ยน เผื่อนศรีเมือง

1.นางประยงค์ แก้วฉ่ำ
2.นายสงวน พรายประทีป
3.นายลือชัย น้อยจ้อย
4.นายบรรจง นามไว
5.นายชีพ คำโพธิ์
6.นายประสิทธิ์ สวยงาม
7.นายบุญส่ง เกิดรอด
8.นายบุญมาก คงทอง
9.นายม้อย รักมิตร
10.นางแฉล้ม มาเกิด
11.นางวรางคณา พราหมณ์น้อย

ภาพกิจกรรม

โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

(กุมภาพันธ์ 2560 – เมษายน 2561)

1. ศึกษาดูงานสหกรณ์และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการสำรวจสถานการณ์กล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

วันศุกร์ ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

2. สรุปแบบประเมินงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม ระยะที่ 8

วันอังคาร ที่ 28 มีนาคม 2560

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

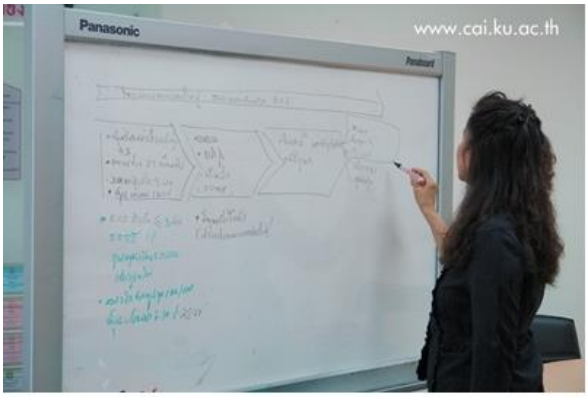

3. การประชุมเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโนนค้อทุ่ง

วันที่ 24 พฤษภาคม 2560

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ประชุมหารือร่วมกับผู้จัดการและตัวแทนสมาชิกเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด สำหรับแผนวิจัยภายใต้โครงการ "การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน"

วันที่ 16 มิถุนายน 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

6. สำรวจพื้นที่รวบรวมข้อมูล และประชุมกลุ่มเป้าหมาย ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 12 กรกฎาคม 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

7. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 กรกฎาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

8. การประชุมหารือร่วมกับทีมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัดในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 กรกฎาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

9. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 24 สิงหาคม 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

10. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มทีมกลยุทธ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 24 สิงหาคม 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

11. การประชุมหารือและวางแผนกลยุทธ์ร่วมกับทีมวิจัยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 29 สิงหาคม 2560

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

12. ประชุมโครงการ การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 19 กันยายน 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

13. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 21 กันยายน 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

14. การประชุมหารือร่วมกับผู้บริหารบริษัทซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด ภายใต้โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน
วันที่ 2 ตุลาคม 2560

ณ บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์กานิคฟูด จำกัด ซ.รัตนาธิเบศร์19 อ.เมือง จ.นนทบุรี

15. การประชุมทีมวิจัยวางแผนการจัดทำรายงานความก้าวหน้า
โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ
วันที่ 6 ตุลาคม 2560

ณ ห้องประชุม 214 ชั้น 2 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

16. การจัดอบรมหัวข้อ "แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่มาตรฐานสากล”
ให้กับกลุ่มแม่บ้านทุ่งทอง: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
วันที่ 17 ตุลาคม 2560

ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

17. การประชุมหารือทีมวิจัยสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 20 ตุลาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

18. สรุปแบบประเมินรายงานความก้าวหน้า

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันพุธ ที่ 15 พฤศจิกายน 2560

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

19. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

20. อบรมครั้งที่ 1 เรื่อง การตรวจประเมินแปลง (บฟ 5)

ฝึกให้เกษตรกรเป็นผู้ตรวจประเมินแปลงสมาชิกตามข้อกำหนด 7 ข้อ

วันที่ 16 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

21. การศึกษาดูงานวันสังคมสุขใจ ร่วมกับเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วันที่ 17 ธันวาคม 2560

ณ สามพราน ริเวอร์ไซต์ จ.นครปฐม

22. การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 21 ธันวาคม 2560 2560

ณ วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ต.จรเข้สามพัน อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

23.ภาพกิจกรรม

อบรมครั้งที่ 2 เรื่องฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1) จัดทำใบสมัครการเป็นสมาชิก (บฟ 2)

วันที่ 23 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

บรรยายชี้แจงทำความเข้าใจแบบฟอร์มที่ใช้ตรวจ

แบ่งกลุ่มจัดทำฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลงใหม่ (บฟ1)

จัดทำใบสมัครสมาชิก(บฟ2)

24. ภาพกิจกรรม

อบรมครั้งที่ 3 เรื่องฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการผลิต (บฟ3) การจดบันทึกของเกษตรกร (บฟ4) ทะเบียนเกษตรกร (บฟ6) บันทึกการฝึกอบรม(บฟ8)

วันที่ 28 ธันวาคม 2560

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

25.ภาพกิจกรรม

อบรมครั้งที่ 4 เรื่องฝึกปฏิบัติการตรวจประเมินแปลง (บฟ5)

วันที่ 11 มกราคม 2561

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

26.ภาพกิจกรรม

อบรมครั้งที่ 5 เรื่องฝึกปฏิบัติการรับรองสถานะ (บฟ7)การฝึกอบรม (บฟ8)

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2561

ณ สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

27.1 ภาพกิจกรรม

การศึกษาดูงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 9.30 – 11.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 จ่ามงกุฎ สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

27.2 ภาพกิจกรรม

การประชุมสรุปบทเรียนและการขับเคลื่อนโครงการวิจัย IBM

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 11.00 – 13.00 น.

ณ ห้องประชุม 214 อาคารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ

27.3ภาพกิจกรรม

การศึกษาดูงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 13.30 – 15.00 น.

ณ โรงคัดแยกบรรจุผลิตภัณฑ์ มูลนิธิโครงการหลวง

28.ภาพกิจกรรม

โครงการ การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร

(Smart Farmers)

วันที่ 20-21, 27-28 กุมภาพันธ์ 2561

ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th
Smart Farmers

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th
Smart Farmers

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

www.cai.ku.ac.th

Smart Farmers

nart Farmers

Smart Farmers

29.ภาพกิจกรรม

โครงการ การเตรียมความพร้อมแก่เกษตรกรและการประยุกต์ใช้แอพพลิเคชั่นทางการเกษตร

(Smart Farmers)

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2561

ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านหนองทราย ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

30.ภาพกิจกรรม

การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2561

31.ภาพกิจกรรม

การประชุมหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด ในโครงการการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2561

ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาดจำกัด อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี

สารบัญเอกสารที่เกี่ยวข้อง

	หน้า
แบบประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย	4–1
แบบสอบถามเกษตรกร (Pre–test)	4–2

แบบประเมินเกษตรกร	4–4
ต้นทุน–ผลตอบแทนทำนาอินทรีย์	4–6
ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	4–7
กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม	4–7
การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	4–8
กรอบแนวคิดการวิจัยของโครงการ IBM วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน	4–9
วัตถุประสงค์ของโครงการ IBM	4–10
ข้อมูลสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด	4–10
พื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ 5 หมู่บ้าน 5 ตำบล จ.เพชรบุรี	4–11
กรอบแนวคิดการพัฒนาโซ่คุณค่า	4–11
กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	4–12
กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่า 9 ขั้นตอน	4–12
ชวนมองธุรกิจ: ใครเป็นใครในกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	4–13
แผนการผลิต 3 ฤดูกาล (นาปี)	4–13
กรอบแนวคิดธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	4–14
SWOT Analysis	4–14
การพัฒนา IBM มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน	4–15
วิสัยทัศน์: ธุรกิจสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	4–15
ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้อง/วิธีการ/ผลผลิต/การนำไปใช้ประโยชน์ โครงการ IBM	4–16
จากสหกรณ์สู่ทฤษฎีใหม่ ผลงานวิจัยตามศาสตร์พระราชา	4–17
บรรจุภัณฑ์เพื่อผลิตภัณฑ์ที่ดี	4–19
บริโภคอาหารปลอดภัย ได้ด้วย “ฉลากอาหาร”	4–38
แบบประเมินเกษตรกรแผนส่งเสริมการผลิตข้าว GAP	4–45

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

แบบประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ .....

ชื่อผู้ประเมินโครงการ .....

หน่วยงาน .....

โทรศัพท์ ..... **โทรสาร** ..... E-mail .....

<u>ประเด็นการประเมินข้อเสนอโครงการ</u>

1. ความชัดเจนและความสอดคล้องของประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์และความสำคัญของเรื่อง

.....

.....

.....

1.2. ด้านความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อเสนอโครงการ

.....

.....

.....

2. ความเป็นไปได้ในด้านระยะเวลาการวิจัย

.....

.....

3. ลักษณะของการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ และกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อเสนอโครงการ

.....

.....

.....

.....

สรุปผลการประเมิน

o ควรสนับสนุน **o** ไม่ควรสนับสนุน **o** ไม่อาจสรุปผลการประเมินได้ ต้องรอข้อมูลเพิ่มเติม

..... ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

Pretest

แบบสอบถาม (เกษตรกร)

โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

วัน/เดือน/ปี _____

ชื่อผู้สัมภาษณ์ _____

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

1. ชื่อ–สกุล .....

2. ที่อยู่ .....

   เบอร์โทรศัพท์.....

3. สินค้าเกษตรที่ท่านผลิตอยู่ในปัจจุบันมีอะไรบ้าง (เรียงตามการใช้พื้นที่จากมากไปหาน้อย)

   3.1 .....

   3.2.....

   3.3.....

4. รายได้หลักด้านการเกษตรของเกษตรกรมาจากอะไร (ข้าว, กล้วยหอม, ฯ) ระบุ.....

5. ลักษณะการทำนาของท่านเป็นอย่างไร (เลือกเติมข้อมูลและ/หรือใส่เครื่องหมายหน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะการทำนาของท่าน)

   5.1 ที่ดินที่ใช้ทำนาในฤดูกาลที่ผ่านมารวม.....ไร่

   ( ) ของตนเอง ( ) เช่า ( ) ใช้ฟรี ( ) อื่นๆระบุ.....

   5.2 น้ำที่ใช้ในการทำนา

   ( ) น้ำชลประทาน ( ) น้ำฝน

   5.3 พันธุ์ข้าวที่ใช้ในฤดูกาลผลิตที่ผ่านมา

   ( ) สุพรรณบุรี 1 ( ) ชัยนาท 1 ( ) กข 41 ( ) อื่นๆระบุ .....

   5.4 แหล่งจำหน่ายข้าวเปลือกของท่าน

   ( ) สหกรณ์การเกษตร/กลุ่ม ( ) โรงสีเอกชน

   ( ) อื่นระบุ.....

   5.5 แหล่งปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

   1) เงินกู้ยืม แหล่งเงินกู้ยืมในฤดูที่ผ่านมา

   ( ) สหกรณ์/กลุ่ม ( ) ญาติพี่น้องเพื่อนบ้าน ( ) ธ.ก.ส.

2) ปุ๋ย

( ) สหกรณ์/กลุ่ม ( ) ร้านค้า ( ) ธ.ก.ส. ( ) อื่นๆระบุ.....

3) สารเคมี,ยาปราบศัตรูพืช

( ) สหกรณ์/กลุ่ม ( ) ร้านค้า ( ) ธ.ก.ส. ( ) อื่นๆระบุ.....

4) เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์

( ) สหกรณ์/กลุ่ม ( ) ร้านค้า ( ) ธ.ก.ส. ( ) อื่นๆระบุ.....

5) ความรู้,เทคโนโลยีการผลิต (ระบุ)

.....

.....

ตอนที่ 2: ข้อมูลการวางแผนการผลิตข้าว และการเข้าร่วมโครงการฯ

1. ท่านวางแผนการผลิตข้าวอย่างไร

กิจกรรม	มีการวางแผน	ไม่มีการวางแผน	หมายเหตุ
1. เมล็ดพันธุ์			
2. ช่วงหวานกล้า/เก็บเกี่ยวผลผลิต			
3. การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุน/เพิ่มประสิทธิภาพ			
4. การวางแผนเรื่องการจัดการเงินทุน			
5. การวางแผนเรื่องการใช้น้ำ			
6. การวางแผนเรื่องการใช้ปุ๋ย/วัสดุอุปกรณ์การผลิต			
7. การดูแลกำจัดศัตรูพืช			
8. การกำหนดช่วงเวลาเก็บเกี่ยว			
9. การจำหน่ายผลผลิต			
10. การคำนวณต้นทุนผลตอบแทนการผลิต			

2. ความคาดหวังที่เข้าร่วมโครงการ (เรียงตามลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย)

( ) รายได้เพิ่ม

( ) ได้ความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในการตัดสินใจในการวางแผนทำนาอย่างเหมาะสม

( ) ใช้กลไกสหกรณ์/กลุ่มช่วยสนับสนุนให้เกิดการรวมซื้อรวมขาย

( ) ได้เงินกู้เพิ่ม

( ) เพิ่มโอกาสการตลาดในการขายผลผลิตให้ได้ราคาดี

( ) อื่น ๆ (ระบุ) .....

แบบประเมินเกษตรกร

ชื่อกลุ่มเกษตรกร/กลุ่ม : _____

วัน/เดือน/ปี ที่สำรวจ : _____ สถานที่ : _____

ประเด็นคำถาม :

1. ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการทำนาอินทรีย์ ได้แก่
   ( ) ชาวนา
   ( ) สิ่งแวดล้อม
   ( ) ผู้บริโภค

2. ท่านคิดว่า การสร้างแบรนด์มีความสำคัญต่อชาวนาหรือไม่
   ( ) มี ระบุ _____
   ( ) ไม่มี
   ( ) ไม่รู้

3. พันธมิตรธุรกิจ คืออะไร ท่านเคยรู้จักหรือไม่
   ( ) รู้จัก
   ( ) ไม่รู้
   ( ) ไม่แน่ใจ

4. ท่านคิดว่า การสร้างพันธมิตรธุรกิจมีความจำเป็นต่อชาวนาหรือไม่
   ( ) มี ระบุ _____
   ( ) ไม่มี
   ( ) ไม่แน่ใจ

5. การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์ มีความสำคัญหรือไม่
   ( ) มี ระบุ _____
   ( ) ไม่มี

( ) ไม่แน่ใจ

6. มีความจำเป็นหรือไม่ ที่ชาวนาจะต้องรู้ว่า ใครคือผู้บริโภคข้าวของเราในแต่ละฤดูกาล

( ) จำเป็น เพราะ _____

( ) ไม่ใช่

( ) ไม่แน่ใจ

7. ท่านคิดว่าชาวนาจำเป็นต้องเข้ามาเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือไม่

( ) จำเป็น เพราะ _____

( ) ไม่ใช่

( ) ไม่แน่ใจ

8. ชาวนาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจ/สหกรณ์ใช่หรือไม่

( ) ใช่

( ) ไม่ใช่

( ) ไม่แน่ใจ

9. ท่านคิดว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้ชาวนาอยู่ในอาชีพอย่างยั่งยืนคืออะไร

( ) มีเงินทุนเพียงพอ

( ) มีความรู้เรื่องการทำนาอย่างสมบูรณ์แบบ

( ) มีการรวมพลังเพื่อการพึ่งพาและร่วมมือกัน โดยใช้กลไกกลุ่มวิสาหกิจ/สหกรณ์

10. จุดมุ่งหมายที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพราะเหตุใด

( ) อยากขายข้าวให้ได้ราคาดี

( ) อยากทำนาได้อย่างยั่งยืน

( ) อยากมีนักวิชาการมาช่วย

_____

ต้นทุน-ผลตอบแทนทำนาอินทรีย์

ปีการผลิต.....

(รอบ.....)

ชื่อ-สกุล..... เนื้อที่การผลิต.....ไร่

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
1. ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)			
ค่าใช้ที่ดิน			
ค่าใช้เครื่องจักร อุปกรณ์			
ค่าดอกเบี้ย			
2. ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			
ค่าเมล็ดพันธุ์			
ค่าปุ๋ย			
ค่าวัสดุ			
ค่าแรงงานเครื่องจักร			
ค่าแรงงานคน			
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด			
3. ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)			
4. รายได้จากการขาย (บาท/ไร่)			
5. รายได้เหนือต้นทุนเงินสด			
6. รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)			

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน

"นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ปฏิบัติให้สามารถพึ่งตนเองได้ เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน โดยผลผลิตอาหารที่มีคุณภาพ มีความระมัดระวังต่อผลกระทบที่เกิดกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อต้นทุนของตนเอง"

ข้อมูลปี พ.ศ. 2560

- เกษตรกรสมาชิก 30 คน
- ภาคี 42 คน
- กรรมการ 8 คน
- เนื้อที่ทำนา 250 ไร่
- ผลิตภัณฑ์
  - ข้าวอินทรีย์
  - ผักสลัด
  - ผักพื้นบ้าน
  - ไข่ไก่อารมณ์ดี

กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวแบบมีส่วนร่วม

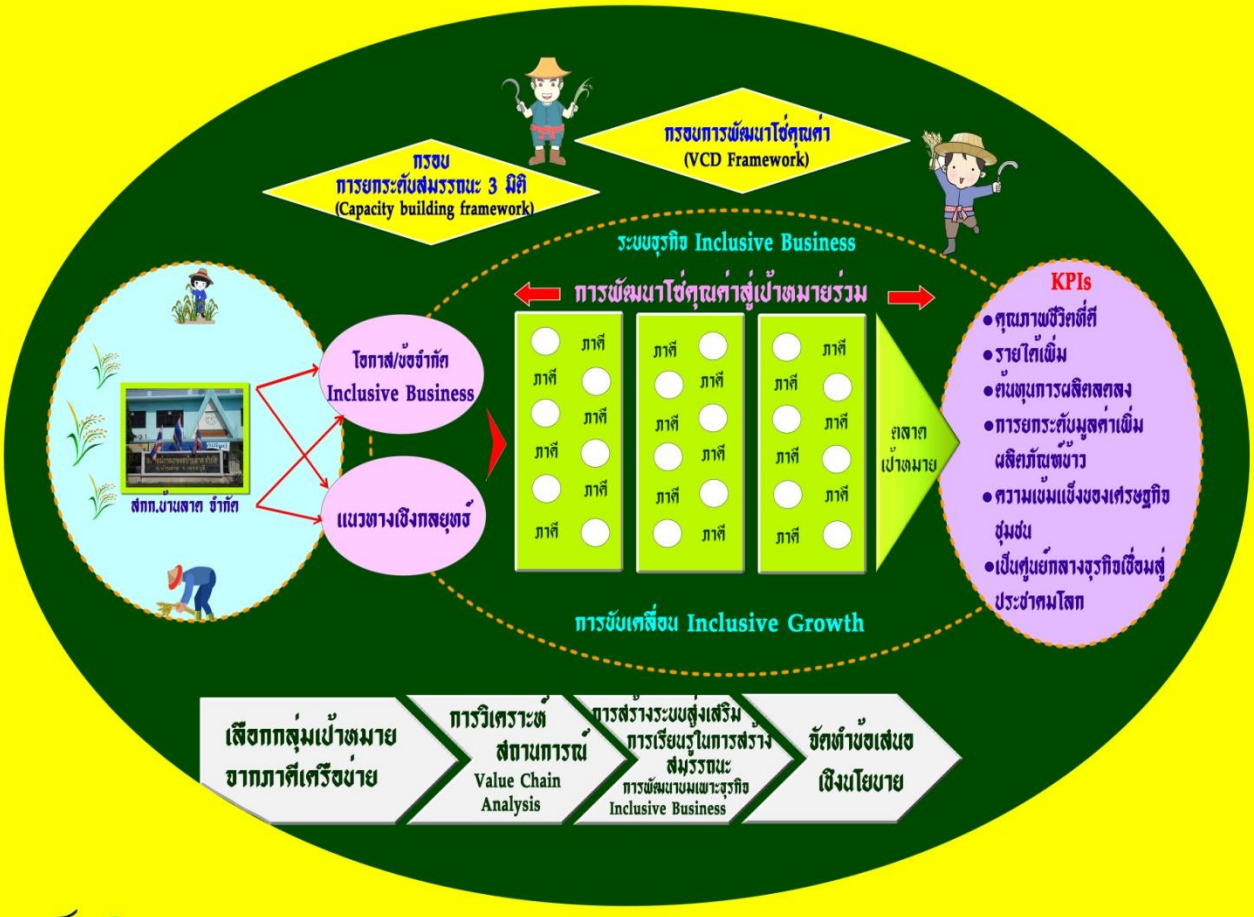
สถาบันวิจัยการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 02-9406300 www.cai.ku.ac.th

การขับเคลื่อน
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืนเพื่อสร้าง
ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและชุมชน
การสร้างกลไก
การยกระดับสมรรถนะ
สู่การเป็นชาวนา
ผู้ผลิตข้าวอินทรีย์
สู่ตลาดเป้าหมาย
อย่างยั่งยืน
(IBM Smart Farmers)
แผนพัฒนาระบบธุรกิจ
ข้าวอินทรีย์อย่างมีส่วน
ร่วม (ข้าว IBM) โดย
กลุ่มทุ่งทองยั่งยืนกับ
ภาคีพันธมิตรธุรกิจสู่
ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
แผนการดำเนินงาน
ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม
ผลิตภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์–
แปรรูปของกลุ่มแม่บ้าน
ทุ่งทองยั่งยืน
แผนการเรียนรู้สู่ชาวนามืออาชีพ: แผนการผลิตและการตลาดร่วมกับภาคีพันธมิตรธุรกิจ
แผนกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์
โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน
สถาบันวิจัยการค้นสหกรณ์ 02-9405666: www.cai.ku.ac.th

โครงการพัฒนา ธุรกิจข้าวสหกรณ์ แบบมีส่วนร่วม: Inclusive Business

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อสนับสนุนให้สหกรณ์มีการใช้นวัตกรรมในการยกระดับหน้าที่ (functional Upgrading) ยกระดับผลิตภัณฑ์ (Product Upgrading) และยกระดับกระบวนการ (Process Upgrading) ที่เกี่ยวข้องกับระบบธุรกิจข้าว โดยวิธีการพัฒนาโซ่คุณค่าร่วมกับภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ อันจะนำมาซึ่งการลดปัญหา/ข้อจำกัดในการผลิต และสร้างโอกาสการค้าที่เป็นธรรมสำหรับผลิตภัณฑ์แก่เกษตรกรรายย่อย ซึ่งจะช่วยสานต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้โมเดลประเทศไทย4.0

กรอบแนวคิดการวิจัย: โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

www.cai.ku.ac.th โดย: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สนับสนุนโดย: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

เพื่อ

สร้างสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์:

- เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างสมรรถนะฯแก่เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวสารสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

"มุ่งมั่น สานต่องานที่พ่อทำ น้อมนำปณิธานงานสหกรณ์"

ข้อมูลปี พ.ศ. 2559

- สมาชิก 9,149 คน
  82 กลุ่ม
- พนักงาน 41 คน
- สินทรัพย์ 1,316 ล้านบาท
- ทุนของสหกรณ์
- รายได้ (ขาย&บริการ) 220 ล้านบาท
- กำไรสุทธิประจำปี 29.4 ล้านบาท
- การจัดสรรกำไรสุทธิ
  - สวัสดิการ
  - สาธารณประโยชน์
  - การศึกษาอบรม ดูงาน
  - ส่งเสริม & พัฒนาธุรกิจ

ตลาดกลางข้าวเปลือก
ตลาดกลางผักผลไม้
ร้านฟาร์เมอร์ช้อป
ปั๊มน้ำมัน
จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค & วัสดุก่อสร้าง
โครงการกล้วยหอม GAP เพื่อการส่งออก & จำหน่ายในประเทศ
จำหน่ายข้าวสาร ปลาย รำ
ส่งเสริมการเกษตร
การจำหน่ายปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย เคมีการเกษตร เครื่องยนตร์ อุปกรณ์)
รวบรวมข้าวเปลือก& เมล็ดพันธุ์
การให้บริการรถเกี่ยวนวดข้าวของสหกรณ์
แปรรูปข้าว (โรงสี)
- สุพรรณ1
การให้บริการเมล็ดพันธุ์ข้าว - ชัยนาท1
- กข41, กข31, กข47
ธุรกิจสินเชื่อ

สถาบันวิจัยการจัดการสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 02-9406300 www.cai.ku.ac.th

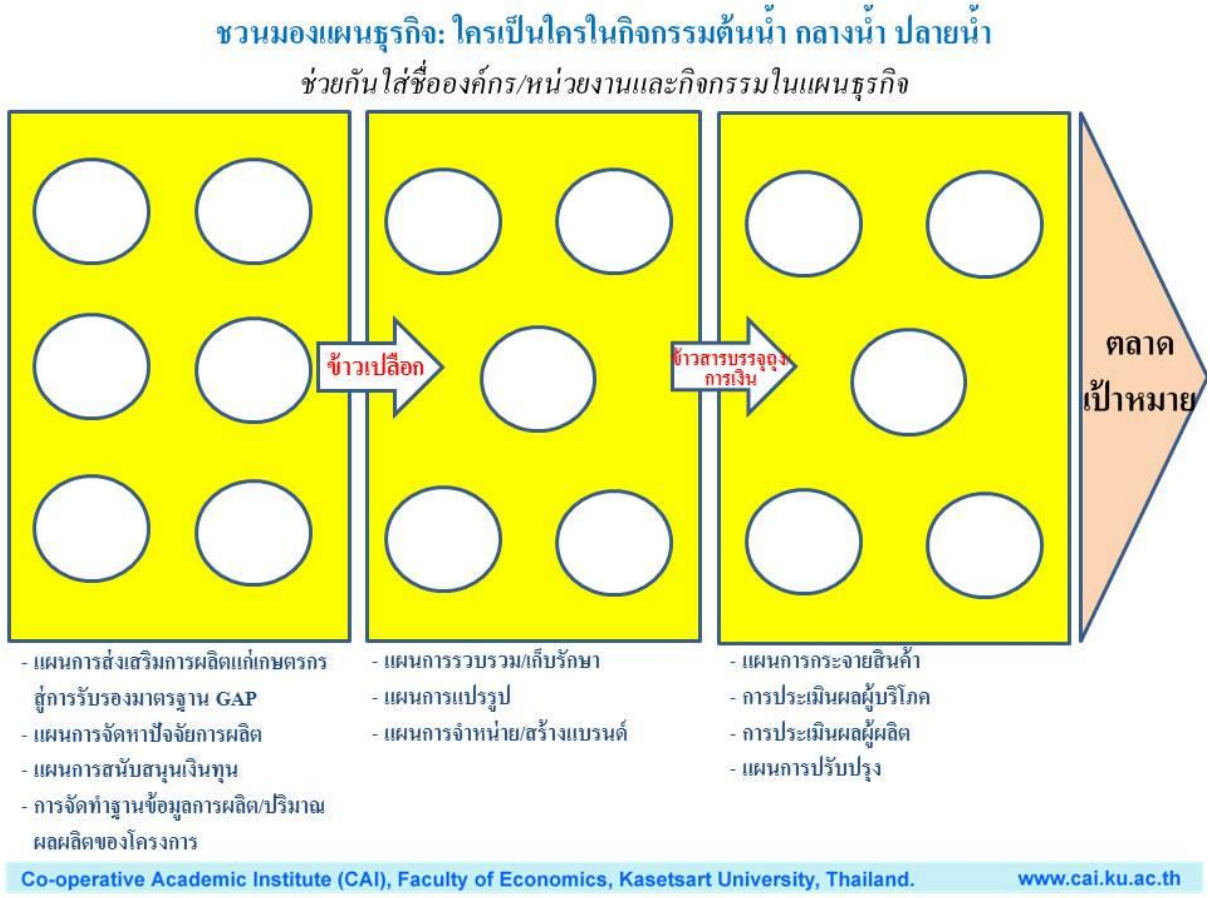
พื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ 5 หมู่บ้าน 5 ตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

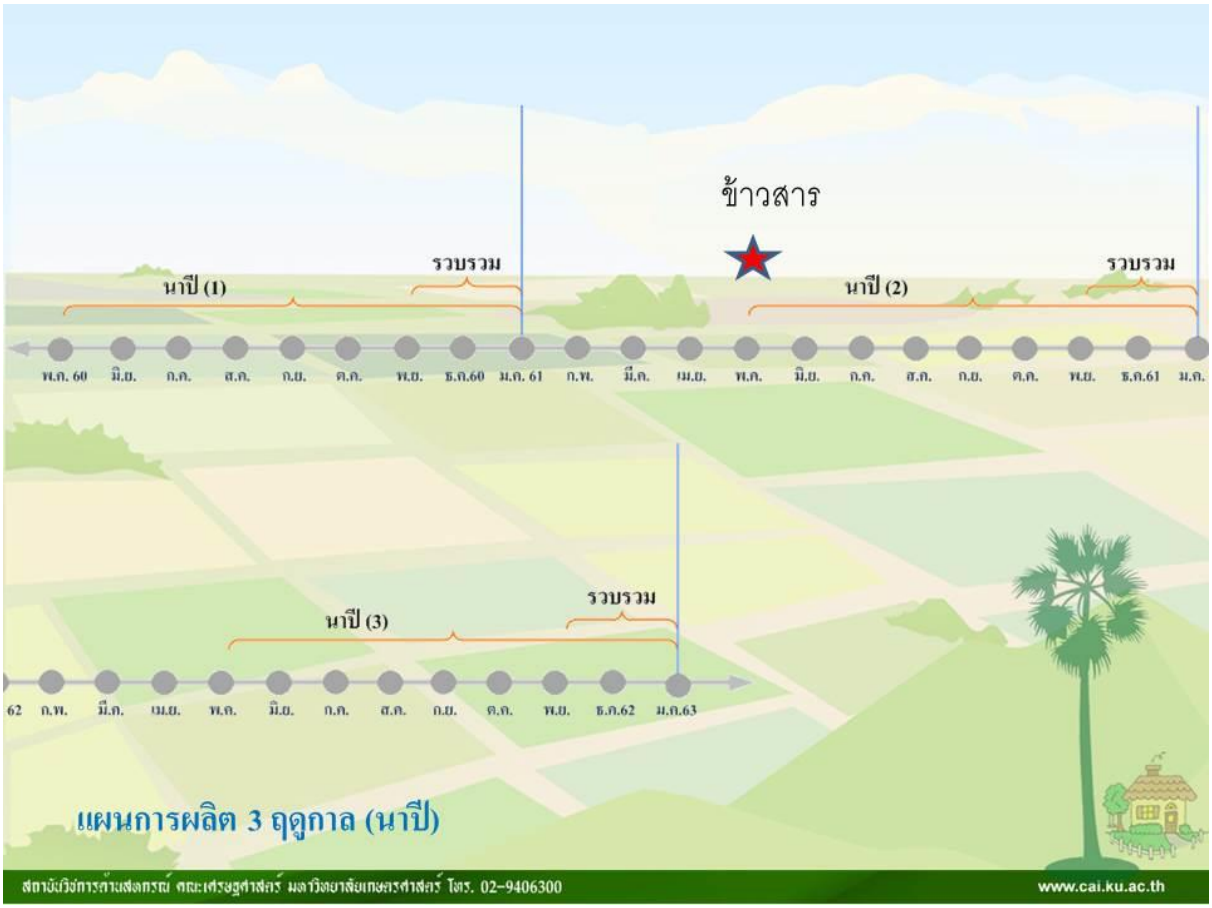

กรอบแนวทางการพัฒนาธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม
ระบบสนับสนุน-สิ่งอำนวยความสะดวก
PAR
สกว. & สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์
เปิดพื้นที่เรียนรู้ผ่านกลไกการวิจัย
สนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรม
ภาครัฐ & ท้องถิ่น
PPP
โซ่คุณค่า
เอกชน & พันธมิตรธุรกิจ
ยกระดับกระบวนการทำธุรกิจ
ยกระดับกิจกรรม
ยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์
ปณิธาน & เป้าหมายร่วม
การเชื่อมโยงธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่า
แผนธุรกิจ
เกษตรกร
ธุรกิจข้าวสหกรณ์ (แบบมีส่วนร่วม)
ผู้บริโภค
ศูนย์เรียนรู้
ยกระดับการผลิต
- ลดต้นทุน
- เพิ่มผลผลิต
- เพิ่มรายได้
- มีคุณภาพชีวิตที่ดี
- ทำนาอย่างยั่งยืน
การสร้างสรรค์นวัตกรรม
การวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจ
การวางรูปแบบธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่า
การวางแผนธุรกิจ-เชื่อมโยงพันธมิตรสู่เป้าหมายร่วม
การสร้างกลไกส่งเสริมการเรียนรู้สู่เกษตรกร
การจัดสรรประโยชน์สู่สมาชิก & ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
Royalty
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
ความตระหนักในคุณค่าผลิตภัณฑ์
ความภักดีในผลิตภัณฑ์
สถาบันวิจัยการจัดการสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 02-9406300
www.cai.ku.ac.th

กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์
The Value chain Development Platform
5. การกำหนดตลาดเป้าหมายและกลยุทธ์การตลาด
6. การออกแบบโซ่คุณค่า: กิจกรรม, ระบบการเชื่อมโยงภาคีพันธมิตรธุรกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. กำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับมูลค่าเพิ่ม
7. การจัดทำแผนธุรกิจ กรอบการจัดหาเงินทุน และการจัดสรรผลประโยชน์
3. กำหนดแนวคิดธุรกิจ: วัตถุประสงค์, เป้าหมายธุรกิจ
กรอบการพัฒนาโซ่คุณค่า
8. การดำเนินธุรกิจภายใต้โซ่คุณค่า
2. วิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้ Value Chain Analysis กำหนดโอกาสทางธุรกิจ
9. การติดตามประเมินผลและข้อมูลป้อนกลับ
1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร
สถาบันวิจัยการจัดการสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 02-9406300
www.cai.ku.ac.th

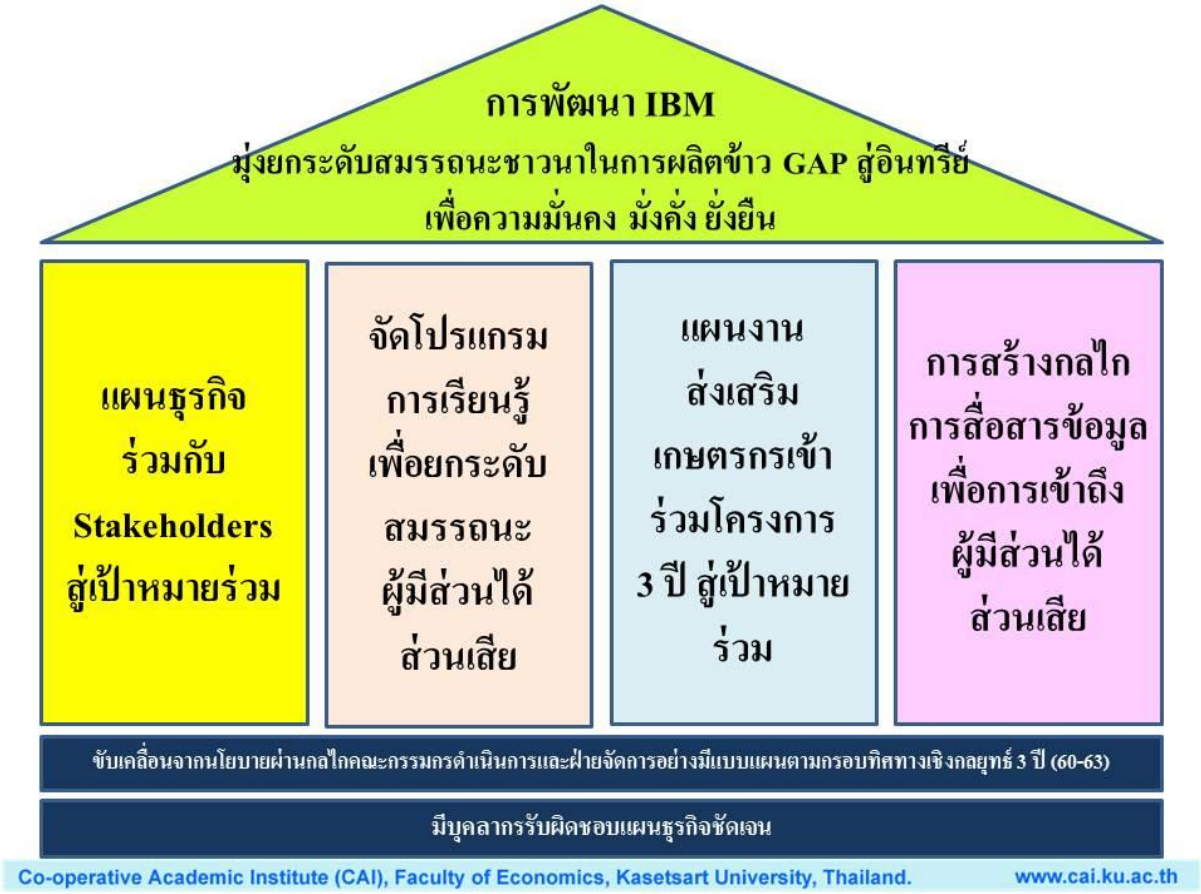

ชวนมองแผนธุรกิจ: ใครเป็นใครในกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ
ช่วยกันใส่ชื่อองค์กร/หน่วยงานและกิจกรรมในแผนธุรกิจ
ข้าวเปลือก
ข้าวสารบรรจุถุง การเงิน
ตลาด เป้าหมาย
- แผนการส่งเสริมการผลิตแก่เกษตรกร สู่การรับรองมาตรฐาน GAP
- แผนการจัดหาปัจจัยการผลิต
- แผนการสนับสนุนเงินทุน
- การจัดทำฐานข้อมูลการผลิต/ปริมาณผลผลิตของโครงการ
- แผนการรวบรวม/เก็บรักษา
- แผนการแปรรูป
- แผนการจำหน่าย/สร้างแบรนด์
- แผนการกระจายสินค้า
- การประเมินผลผู้บริโภค
- การประเมินผลผู้ผลิต
- แผนการปรับปรุง
Co-operative Academic Institute (CAI), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand.
www.cai.ku.ac.th

ข้าวสาร
รวบรวม
นาปี (1)
นาปี (2)
รวบรวม
พ.ค. 60 มิ.ย. ก.ค. ส.ค. ก.ย. ต.ค. พ.ย. ธ.ค.60 ม.ค. 61 ก.พ. มี.ค. เม.ย. พ.ค. มิ.ย. ก.ค. ส.ค. ก.ย. ต.ค. พ.ย. ธ.ค.61 ม.ค.
รวบรวม
นาปี (3)
62 ก.พ. มี.ค. เม.ย. พ.ค. มิ.ย. ก.ค. ส.ค. ก.ย. ต.ค. พ.ย. ธ.ค.62 ม.ค.63
แผนการผลิต 3 ฤดูกาล (นาปี)
สถาบันวิจัยการสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. 02-9406300
www.cai.ku.ac.th

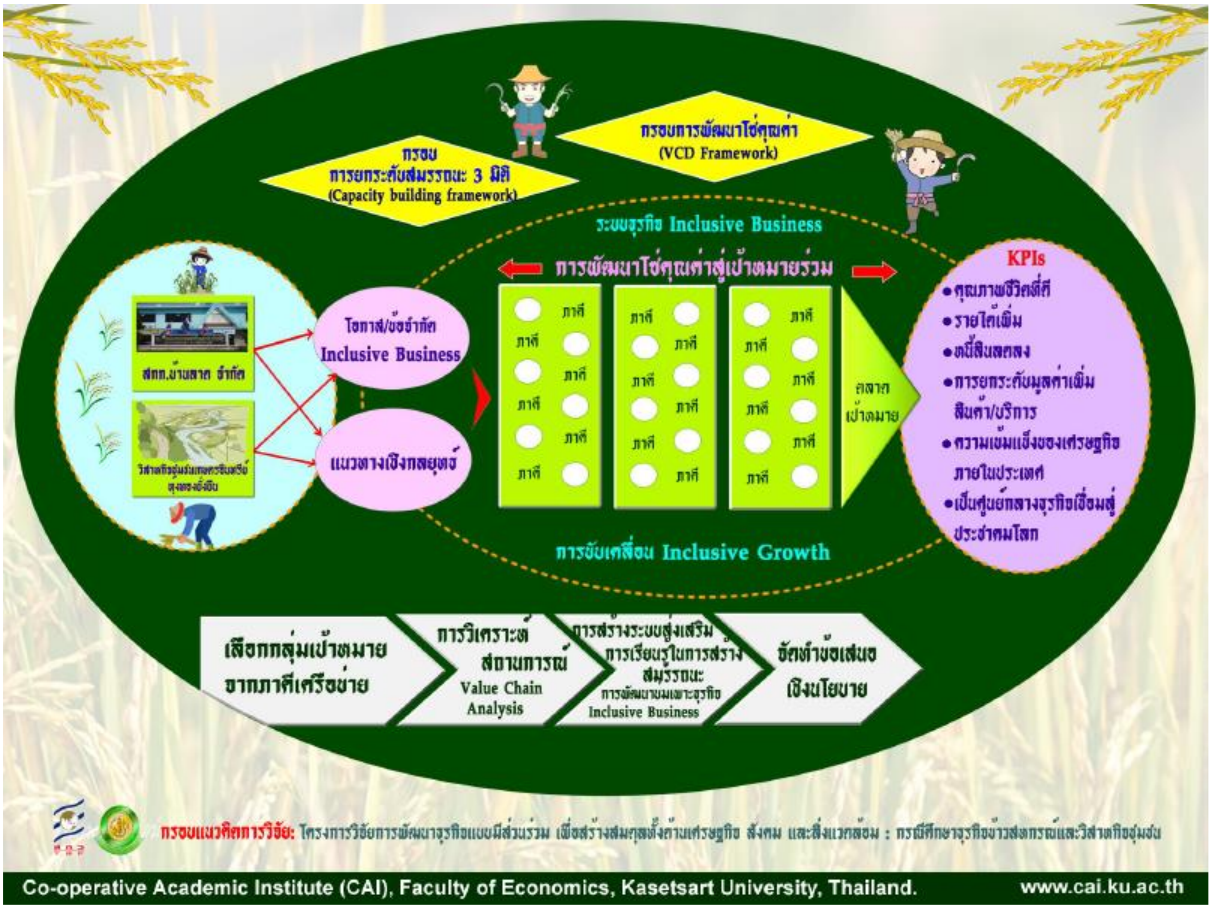

SWOT Analysis

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก / ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	โอกาส: O	ข้อจำกัด: T
	• นโยบาย Thailand 4.0 สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง • สถาบันการเงินสนับสนุน • นโยบายกระทรวงแปลงใหญ่ • สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์สนใจเข้ามาช่วยยกระดับการทำธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม	• นโยบาย Thailand 4.0 มีหลายโครงการมุ่งมาใช้สกก.เป็นกลไก • การจัดสรรน้ำชลประทาน • นโยบายกระทรวงหากไม่ตั้งรับให้ดีอาจเสียโอกาสและสร้างอุปสรรค • กระบวนการของหน่วยงานรัฐเป็นลักษณะ Top down เร่งใช้งบประมาณ ผลงานในระยะสั้น
จุดแข็ง: S • คณะกรรมการดำเนินการเห็นชอบ • สหกรณ์มีทรัพยากร/มีทุนปัญญา • มีกลุ่มสมาชิกที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการนำร่อง 40 คน • ผจก.เห็นความสำคัญ	SO Strategies: • การกำหนดนโยบายของสกก.บ้านลาด จก. ผ่านมติที่ประชุมใหญ่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการริเริ่มโครงการ “ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม ระหว่างปี 2560-2563”	ST Strategies: • การวางแผนร่วมกับภาคีพันธมิตรธุรกิจในการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ IBM โดยใช้แผนธุรกิจเป็นเครื่องมือในการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน
จุดอ่อน: W • เกษตรกรยังมีข้อกังวลเรื่องต้นทุนผลตอบแทน • เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของข้าวอินทรีย์/ข้าว GAP • เกษตรกรยังขาดทักษะการประกอบการ • เกษตรกรมีข้อกังวลสำหรับต้นทุนผลตอบแทนในการทำนา GAP/ข้าวอินทรีย์ • ต้นทุนทำธุรกิจข้าวสหกรณ์	WO Strategies: • จัดให้มีการศึกษาดูงานในกลุ่มชาวนาที่ทำนาอินทรีย์ประสบความสำเร็จ • การยกระดับสมรรถนะชาวนาและทีมงานสหกรณ์ภายใต้ชุดโครงการแบบ Learning by doing • การส่งเสริมให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมในโซ่คุณค่าตามสมรรถนะและความต้องการ	WT Strategies: • จัดทำรายงานและสื่อสารทำความเข้าใจกับ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกการวิจัยและสื่อสารต่าง ๆ • การพัฒนาให้สกก.เป็นศูนย์เรียนรู้: ระบบธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม

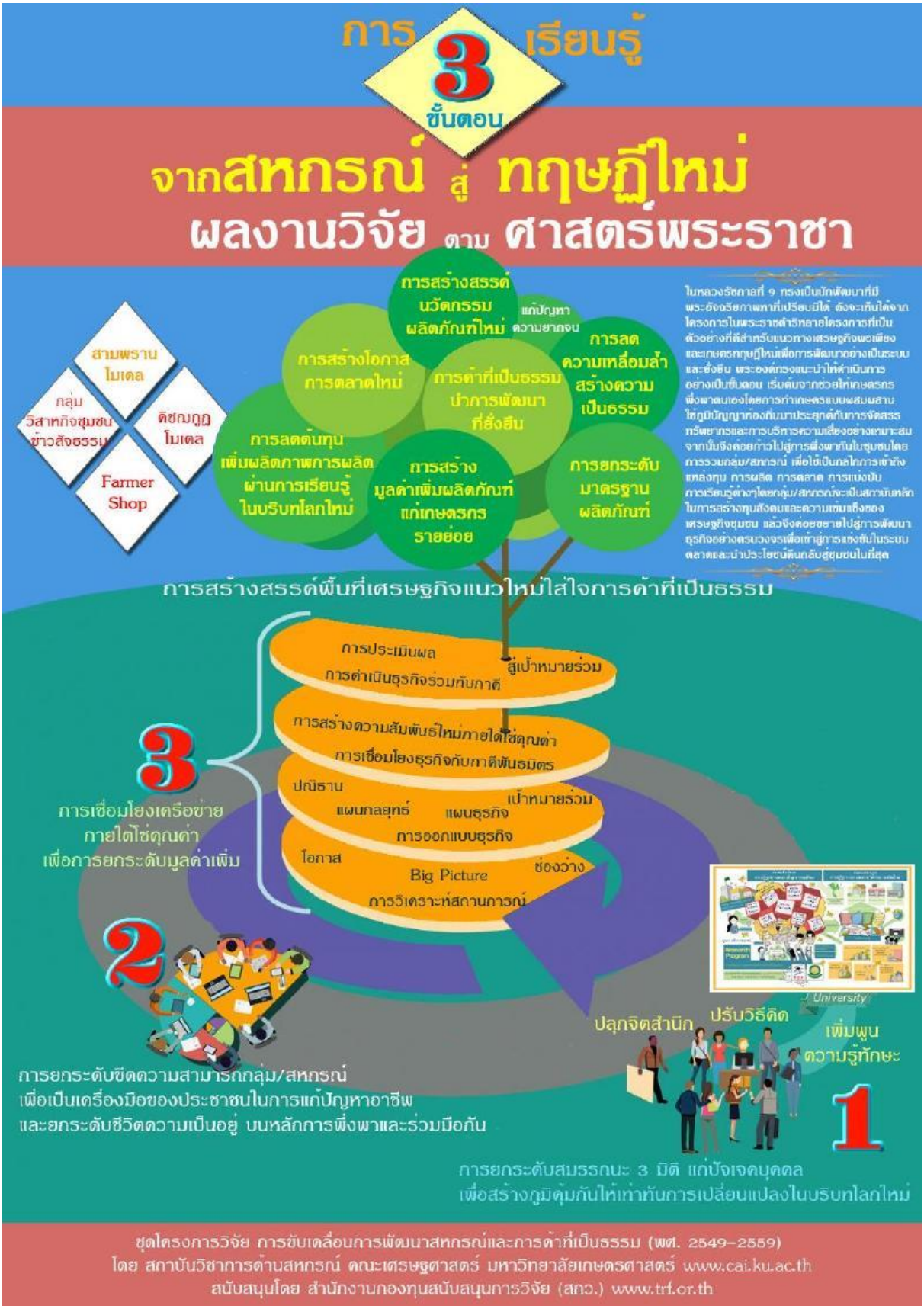

การพัฒนา IBM
มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์
เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
แผนธุรกิจ ร่วมกับ Stakeholders สู่เป้าหมายร่วม
จัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
แผนงานส่งเสริมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 3 ปี สู่เป้าหมายร่วม
การสร้างกลไกการสื่อสารข้อมูลเพื่อการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ขับเคลื่อนจากนโยบายผ่านกลไกคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการอย่างมีแบบแผนตามกรอบทิศทางเชิงกลยุทธ์ 3 ปี (60-63)
มีบุคลากรรับผิดชอบแผนธุรกิจชัดเจน
Co-operative Academic Institute (CAI), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand.
www.cai.ku.ac.th

วิสัยทัศน์: ธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม (ข้าว IBM)
"มุ่งยกระดับสมรรถนะชาวนาในการผลิตข้าว GAP สู่อินทรีย์เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน"
กลุ่มเกษตรกร 5 ตำบล
กลไกการรับรอง GAP
ศูนย์เรียนรู้
แปลงทดลองนา GAP
แผนสนับสนุนปัจจัยการผลิต/สิ่งอำนวยความสะดวก
กข.กรมชลฯ/กสก./กสส./สกก./ภาคี
KM/คลังความรู้สู่ Smart Officers
- Process Upgrading
- Functional Upgrading
KM การสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์
การสร้างอุปสงค์ด้วย Demand Driven Supply Network
ข้าว IBM
สกก.บ้านลาด จก.
สมาชิกสหกรณ์
ตลาดเป้าหมาย
ลูกค้าเป้าหมาย
• แผนส่งเสริมการผลิตข้าว GAP
• แผนตรวจรับรอง GAP
• แผนเพิ่มผลิตภาพการผลิตผ่านกลไกศูนย์เรียนรู้
• แผนสนับสนุนปัจจัยการผลิต/สิ่งอำนวยความสะดวก
• แผนธุรกิจข้าวสหกรณ์ผ่านกลไกธนาคารข้าว/โรงสีสหกรณ์/กองทุน/อนุกรรมการ/ฝ่ายจัดการ
• แผนการสร้างแบรนด์ข้าว IBM
• แผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์
• แผนกระจายสินค้าสู่ตลาดเป้าหมาย
• แผนติดตามประเมินผล
@19 กันยายน 2560
www.cai.ku.ac.th

กรอบแนวคิดการวิจัยโครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน

การ 3 ขั้นตอน เรียนรู้
จากสหกรณ์ สู่ ทฤษฎีใหม่
ผลงานวิจัย ตาม ศาสตร์พระราชา
การสร้างสรรค์นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่
แก้ปัญหาความยากจน
การสร้างโอกาสการตลาดใหม่
การค้าที่เป็นธรรมนำการพัฒนาที่ยั่งยืน
การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรม
การลดต้นทุนเพิ่มผลิตภาพการผลิตผ่านการเรียนรู้ในบริบทโลกใหม่
การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์แก่เกษตรกรรายย่อย
การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์
สามพรานโมเดล
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวสังธรรม
ดิชณกูฏโมเดล
Farmer Shop
ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นนักพัฒนาที่มีพระอัจฉริยภาพที่เปรียบมิได้ ดังจะเห็นได้จากโครงการในพระราชดำริหลายโครงการที่เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน พระองค์ทรงแนะนำให้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มต้นจากช่วยให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองโดยการทำเกษตรแบบผสมผสานใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์กับการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม จากนั้นจึงค่อยก้าวไปสู่การพึ่งพากันในชุมชนโดยการรวมกลุ่ม/สหกรณ์ เพื่อใช้เป็นกลไกการเข้าถึงแหล่งทุน การผลิต การตลาด การแบ่งปัน การเรียนรู้ต่างๆโดยกลุ่ม/สหกรณ์จะเป็นสถาบันหลักในการสร้างทุนสังคมและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน แล้วจึงค่อยขยายไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างครบวงจรเพื่อเข้าสู่การแข่งขันในระบบตลาดและนำประโยชน์คืนกลับสู่ชุมชนในที่สุด
การสร้างสรรค์พื้นที่เศรษฐกิจแนวใหม่ใส่ใจการค้าที่เป็นธรรม
การประเมินผล
สู่เป้าหมายร่วม
การดำเนินธุรกิจร่วมกับภาคี
การสร้างความสัมพันธ์ใหม่ภายใต้คุณค่า
การเชื่อมโยงธุรกิจกับภาคีพันธมิตร
ปณิธาน
แผนกลยุทธ์
แผนธุรกิจ
เป้าหมายร่วม
การออกแบบธุรกิจ
โอกาส
Big Picture
ช่องว่าง
การวิเคราะห์สถานการณ์
3
การเชื่อมโยงเครือข่าย
กายใต้โซ่คุณค่า
เพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่ม
2
การยกระดับขีดความสามารถกลุ่ม/สหกรณ์
เพื่อเป็นเครื่องมือของประชาชนในการแก้ปัญหาอาชีพ
และยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ บนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกัน
ปลุกจิตสำนึก
ปรับวิธีคิด
เพิ่มพูนความรู้ทักษะ
1
การยกระดับสมรรถนะ 3 มิติ แก่ปัจเจกบุคคล
เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกใหม่
ชุดโครงการวิจัย การขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม (พศ. 2549–2559)
โดย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ www.cai.ku.ac.th
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) www.trf.or.th

สามพรานโมเดล พลานสร้างสรรค์ ที่น้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้พัฒนาชุมชน

"สามพรานโมเดล" กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานหรือที่รู้จักกันในนามของ **"สามพรานโมเดล"** เป็นนวัตกรรมตัวแบบธุรกิจที่มาจากการริเริ่มของโรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ และกาดี ในปี 2551 ในสภาวการณ์ ที่คนในชุมชนอำเภอสามพรานต้องเผชิญหน้ากับปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อม จึงได้ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้กลไกและกระบวนการวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมนำคุณค่าของการพึ่งพา และร่วมมือกัน โดยมีทีมวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นที่ปรึกษา

การดำเนินการสร้างสรรค์นวัตกรรมเริ่มต้นจาก

ขั้นแรก: การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อให้ภาคีได้เข้าใจในสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่สอง: การกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันภายใต้ปณิธานและตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นร่วมกัน โดยได้ออกแบบกระบวนการดำเนินการในการขับเคลื่อนกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน

ขั้นที่สาม: การขับเคลื่อนการดำเนินการของกลุ่มธุรกิจฯภายใต้ความร่วมมือของภาคีต่าง ๆ

ขั้นที่สี่: การประเมินผลภายใต้ปณิธานร่วมของภาคีที่กำหนดไว้ "ภาคีทุกคนต้องเข้าใจและเข้าถึงเกษตรอินทรีย์ โดยมีสวนสามพรานเป็นเสาหลักในการให้ความรู้และปัญหา ไปสู่ความกินดีอยู่ดีมีสุขก้าวหน้า" นั้น สวนสามพรานโมเดลได้ใช้กลไกของตลาดสุขใจซึ่งเป็นรูปแบบของตลาดนัดเกษตรกร ในการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคไปพร้อม ๆ กันกับการสร้างศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์เพื่อการยกระดับประสิทธิภาพในการผลิตผักอินทรีย์แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งได้นำไปสู่ความสำเร็จตามที่ทุกคนคาดหวัง

"สามพรานโมเดล" เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับรูปแบบธุรกิจชุมชนที่มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่ชี้ให้เห็นแนวปฏิบัติที่ดีของการขับเคลื่อน "พลังประชารัฐ" ที่มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และภาควิชาการเข้ามาร่วมมือกันขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนสู่การเป็นสังคมเกษตรอินทรีย์ ที่ให้ความสำคัญกับแนวทางการดำที่เป็นธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

คิชฌกูฏโมเดล สหกรณ์...ก้าวตามทฤษฎีใหม่ 3 ขั้นตอน

ในปี 2551 เกษตรกรชาวสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี ต่างก็เผชิญปัญหา ต้นทุนการผลิตที่ปรับราคาสูงอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้ผลไม้ไม่ได้คุณภาพ ราคาจึงตกต่ำ เกษตรกรต้องประสบกับการขาดทุนเกิดความเดือดร้อนกันถ้วนหน้า กอรปกับนโยบายรัฐที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน จึงเป็นสาเหตุที่ชาวสวนผลไม้ในห้วงเวลาดังกล่าว หันไปปลูกยางและปาล์มแทนผลไม้ จนเรียกได้ว่าเกิดเป็นกระแส "ตื่นยาง" เมื่อได้มีโอกาสประชุมระดมความคิดกันระหว่างทีมนักวิจัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และแกนนำเกษตรกร ที่เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพชาวสวนผลไม้ ในแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญของประเทศ โครงการวิจัยนี้จึงได้ริเริ่มขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสกว. กระบวนการวิจัยมุ่งเน้นไปที่การสร้างการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเป้าหมายสำคัญ 3 กลุ่ม **กลุ่มที่หนึ่ง** ชาวสวนผลไม้เน้นที่การปลุกจิตสำนึกการทำสวนผลไม้คุณภาพบนฐานการพึ่งพาและร่วมมือกัน และปรับความคิดการทำการเกษตรอย่างยั่งยืนโดยใช้กลไกกลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกัน **กลุ่มที่สอง:** การบริหารจัดการระบบธุรกิจผลไม้ของสหกรณ์ และกาดีพันธมิตรสู่เป้าหมายร่วมโดยวิธีการจัดการใช้อุปทานในธุรกิจ **กลุ่มที่สาม:** การกระตุ้นอุปสงค์ในกลุ่มของผู้บริโภคโดยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของผู้บริโภคสำหรับผลไม้คุณภาพ โดยจะเห็นได้ว่า กุญแจแห่งความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าผลไม้คุณภาพอยู่ที่การขับเคลื่อนสหกรณ์สู่เกษตรทฤษฎีใหม่นั่นเอง

คิชฌกูฏโมเดล เป็นต้นแบบของการพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ที่สามารถแก้ปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำได้อย่างยั่งยืนกระบวนการวิจัยที่ได้ออกแบบภายใต้กรอบการพัฒนาระบบคุณค่าการค้าเป็นธรรมซึ่งแท้จริงแล้วเป็นกระบวนการพัฒนาตามศาสตร์พระราชาและทฤษฎีใหม่สามขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์สถานการณ์ให้เห็นภาพใหญ่และความเชื่อมโยงที่มองทะลุถึงปัญหาและแนวทางพัฒนาสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มผลไม้โดยใช้กลไกกลุ่มชาวสวนผลไม้คุณภาพ ในการถ่ายโอนความรู้ด้านการจัดการฟาร์มเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่ม ผลผลิตและการวางแผนปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตผลไม้คุณภาพที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP และตรวจสอบย้อนกลับได้ ด้วยตระหนักถึงความยั่งยืนจึงมีกลไกการสร้างกลุ่มทายาทชาวสวนผลไม้ และศูนย์เรียนรู้มีชีวิตเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะ

เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม การแก้ปัญหาของชาวนาอย่างยั่งยืนตามศาสตร์พระราชา

ความเป็นมา

ในปีพ.ศ. 2549 กลุ่มชาวนาผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองเกษตร–อินทรีย์ (มาตรฐานIFORM) ประสบปัญหาราคาจำหน่ายตกต่ำจึงประสานขอความร่วมมือกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา โดยมีข้อสรุปตรงกันที่จะเลือกระบบทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยตำนึงถึงประโยชน์ทั้งของชาวนาผู้ผลิตและผู้บริโภคและใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม บนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกัน

ปฏิญญาชาวนา

คน ที่มุ่งสู่ในปีการผลิตนาปี (เฉพาะนาปลูก 2549/50 กลุ่มชาวนาที่เข้าร่วมโครงการโดยคำนึงคุณค่าของการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขการจัดการปัญหาการผลิต/การตลาดอย่างสมเหตุสมผลเพื่อร่วมกันสร้างผลิตปัญญาชาวนาที่จะร่วมมือกัน ดังนี้

1. สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการยึดมั่นในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์บนหลักการพึ่งพาตนเอง
2. สมาชิกของแต่ละศูนย์จะมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง
3. สมาชิกจะมีการพัฒนาเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
4. จะมีการพัฒนาชุดความรู้กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวของสมาชิก
5. การพัฒนาช่องทางการตลาด 2 แนวทาง ได้แก่ ชาวสารและชาวเปลือก
6. จะผลิตชาวเปลือกให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำ 38 กรัม
7. จะยึดมั่นในหลัก 5 เลิกอบายมุข 3 (ไม่เล่นการพนัน ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า)
8. จะมุ่งมั่นสร้างแบรนด์ข้าวคุณธรรมให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม

การสร้างคุณค่า/มูลค่าเพิ่ม

- กลุ่มชาวนาคุณธรรมได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณจากทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ด้านนวัตกรรม ธุรกิจเพื่อสังคม รลฯ
- กลุ่มชาวนาคุณธรรม ใช้ภูมิปัญญาเผยแพร่ความรู้ผ่านกลไกศูนย์เรียนรู้ 19 แห่ง
- คนในสังคมให้ความสนใจ มาเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 กลุ่มชาวนาคุณธรรมขายข้าวได้สูงกว่าราคาตลาดมากกว่า 20% และสามารถกำหนดราคาข้าวได้ด้วยตนเองอย่างมืออิสระ ปัจจุบันแบรนด์ข้าวคุณธรรมได้รับการยอมรับในวงกว้าง โดยมีสภาผู้บริโภคเข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูล

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ www.cai.ku.ac.th

บรรจุภัณฑ์เพื่อผลิตภัณฑ์ที่ดี

นางจันทร์สุดา จริยวัฒนวิจิตร
หัวหน้าศูนย์บริการประกันคุณภาพอาหาร
สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรจุภัณฑ์ (Packaging)

ความหมาย

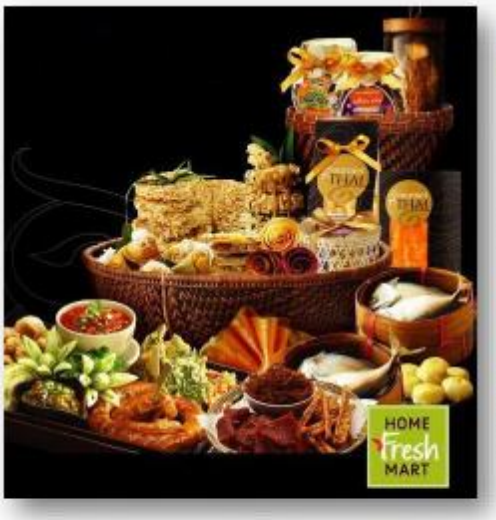
วิทยาศาสตร์และเรื่องของศิลปะที่ใช้เพื่อการบรรจุสินค้าโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบรรจุภัณฑ์นั้นจะต้องปกป้องตัวสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีจากแหล่งผลิตจนถึงมือลูกค้าโดยไม่ให้ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้บรรจุภัณฑ์นั้น ๆ จะต้องมีต้นทุนของการผลิตที่ไม่สูงจนเกินไป ดึงดูด จูงใจให้ซื้อสินค้า

บทบาทของบรรจุภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพ ควบคุมตั้งแต่วัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต การแปรรูป และ การบรรจุ เพื่อให้มีคุณภาพคงที่ บรรจุภัณฑ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะช่วยรักษาคุณภาพอาหาร ยืดอายุการเก็บรักษาให้ยาวนานขึ้น สามารถรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้คงอยู่

ปัจจุบันการค้าขยายกว้างไกลมากขึ้น ไร้พรมแดน สินค้าต่างๆ กระจายได้ไกลที่สุดเท่าที่จะทำได้ ขนส่งระยะไกลขึ้น มีคู่แข่งมากขึ้น

การเลือกบรรจุภัณฑ์

1. ลักษณะและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์

- ลักษณะทางกายภาพ : ของแข็ง ของเหลว แห้ง เป็นผง เปียก กึ่งแข็งกึ่งเหลว
- น้ำหนัก ขนาด
- กลิ่น
- การเสื่อมเสีย : แสง ความร้อน เชื้อจุลินทรีย์

การเลือกบรรจุภัณฑ์

2. วัสดุ : แก้ว

- โปร่งใส โปร่งแสง
- ป้องกันการซึมผ่านของก๊าซ น้ำ กลิ่น ทนแรงอัด
- ไม่ทำปฏิกริยากับผลิตภัณฑ์
- ทำความสะอาดง่าย ไม่มีกลิ่น
- นำกลับมาใช้ใหม่ได้
- เปราะบาง แตกหักง่าย น้ำหนักมาก

การเลือกบรรจุภัณฑ์

2. วัสดุ : กระดาษ

- น้ำหนักเบา ราคาถูก ใช้งานง่าย
- พับเก็บ ประหยัดเนื้อที่
- นำกลับมาใช้ใหม่ได้
- ไม่ทนความชื้น แมลงกัดแทะ

การเลือกบรรจุภัณฑ์

2. วัสดุ : โลหะ

- แข็งแรง ทนความร้อนและแรงดันสูง นำกลับมาใช้ใหม่ได้
- ทำปฏิกิริยากับผลิตภัณฑ์ได้ กัดกร่อนง่าย ใช้พื้นที่ในการเก็บมาก

การเลือกบรรจุภัณฑ์

2. วัสดุ : พลาสติก

- หลากหลายรูปแบบ
- ราคาถูก ขึ้นรูปได้ง่าย
- ไม่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ย่อยสลายยาก

การเลือกบรรจุภัณฑ์

3. การผลิตและการจำหน่าย ทราบจำนวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่จะบรรจุ ขีดความสามารถในการผลิตรูปแบบ

การเลือกบรรจุภัณฑ์

3. ตลาด เลือกให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย
   - วัย รสนิยม พฤติกรรมการซื้อ
   - ปริมาณการซื้อ
   - วิธีการนำไปใช้
   - การเก็บรักษา

การเลือกบรรจภัณฑ์

4. วิธีการจัดจำหน่าย
   - ขายปลีก ขายส่ง
   - การจัดร้าน
   - การเก็บรักษา
   - การชำระเงิน

การเลือกบรรจุภัณฑ์

5. วิธีการบรรจุ

6. วิธีการในการเก็บรักษาและระยะเวลาในการเก็บรักษา

- การวางซ้อนทับกันเพื่อประหยัดพื้นที่
- ความแข็งแรง
- ป้องกันจากสภาพแวดล้อม

อุณหภูมิ ความชื้น แมลงศัตรูพืช

การเลือกบรรจุภัณฑ์

7. ลักษณะการนำไปใช้งาน

- ออกแบบให้สะดวกต่อการใช้
- เปิด ปิด ง่าย
- การจัดเก็บ การหยิบจับ

8. ราคา

- ไม่สูงเกินไป และ ดูสวยงาม

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

1. รองรับ (Contain)

รองรับสินค้าให้รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม หรือ เป็นรูปร่างของภาชนะ

2. ป้องกัน (Protect)

ป้องกันคุ้มครองสินค้าที่บรรจุอยู่ภายใน ไม่ให้ยุบ สลาย เสียรูป ป้องกันจากสภาพแวดล้อม การขนส่ง การเก็บรักษา

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

3. รักษา (Preserve)

รักษาคุณภาพสินค้าให้คงเดิมตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภค

4. บ่งชี้ (Identify) แจ้งข้อมูล (Inform)

รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า คุณภาพ แหล่งที่มา
วัตถุดิบ ปริมาณ ส่วนประกอบ
วิธีการใช้งาน วันที่ผลิต วันหมดอายุ
ข้อความสำคัญตามกฎหมาย

Enjoy Your Day With
AKWAABA
SNACKS
AUTHENTIC AKWAABA FLAVOUR

VAREN
Durian ChocCrisp
Durian ChocCrisp

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

5. ดึงดูดความสนใจ (Consumer Appeal)

ชักจูงใจให้ซื้อ โดดเด่นจากสินค้าอื่น

บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่แนะนำผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ซื้อ

ทำหน้าที่โฆษณา เป็นพนักงานขายเงียบ (Silent Saleman)

ขนาด รูปร่าง สี รูปทรง วัสดุ ข้อความ รายละเอียด

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

6. ช่วยเพิ่มผลกำไร

ส่งเสริมยุทธวิธีทางการตลาด เปิดตลาดใหม่ เพิ่มยอดขาย

บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบมาอย่างดี ดึงดูดใจผู้บริโภค ก่อให้เกิดการซื้อ

7. สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับผลิตภัณฑ์

สร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

8. ส่งเสริมการจำหน่าย (Promotion)

ยึดพื้นที่แสดงจุดเด่น สะดุดตา

ระบุแจ้งเงื่อนไข แสดงข้อมูลการเสนอผลประโยชน์เพิ่มเติม

เพื่อจูงใจ

9. แสดงตัว (Presentation)

สื่อความหมาย แสดงภาพพจน์ สีสันแห่งคุณภาพ

ความคุ้มค่า สร้างความมั่นใจ เห็นแล้วอดซื้อไม่ได้

หน้าที่ของบรรจุภัณฑ์

10. การจัดจำหน่ายและการกระจาย (Distribution)

เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้ซื้อ

อำนวยการขายปลีก ขายส่ง

การตั้งโชว์ การกระจาย

ทนต่อกายขนย้าย ขนส่ง เก็บคลังสินค้า

ไม่เกิดรอยขีดข่วน ชำรุด

บรรจุภัณฑ์ แบ่งตามประเภทการใช้งาน

1. บรรจุภัณฑ์ชั้นใน หรือ ปฐมภูมิ (Primary Packaging)
   - ชั้นในสุดอยู่ติดกับตัวสินค้า
   - ผู้ซื้อจะสัมผัสได้เวลาจะบริโภค
   - ต้องไม่ทำปฏิกิริยากับผลิตภัณฑ์

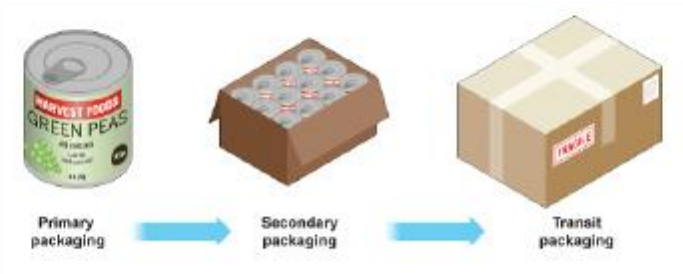
บรรจุภัณฑ์ แบ่งตามประเภทการใช้งาน

2. บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สอง หรือ ทุติยภูมิ (Secondary Packaging)
   - บรรจุภัณฑ์ที่ถัดออกมาเป็นชั้นที่สอง ทำหน้าที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ชั้นแรกไว้ด้วยกัน
   - ป้องกันสินค้าจะน้ำ ความร้อน ความชื้น แรงกระทบกระแทก
   - อำนวยความสะดวกในการขายปลีก

บรรจุภัณฑ์ แบ่งตามประเภทการใช้งาน

3. บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สาม หรือ ตติยภูมิ (Tertiary Packaging)

- ป้องกันระหว่างการขนส่ง

บรรจุภัณฑ์เพื่อรักษาคุณภาพอาหาร

บรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องมือในการช่วยรักษาคุณค่าของอาหาร และทำหน้าที่ในการรักษาคุณภาพของอาหารได้ 2 ทาง คือ

การปกป้องเชิงรับ และ การปกป้องเชิงรุก

ตัวบรรจุภัณฑ์ต้องไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผลิตภัณฑ์เสื่อมคุณค่าหรือด้อยคุณภาพลง

- ไม่ทำปฏิกิริยากับอาหาร
- ช่วยเก็บกลิ่น ไม่ก่อให้เกิดส่งแปลกปลอม

1. การปกป้องเชิงรับ

บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ใส่อาหารเพียงอย่างเดียว เป็นตัวกั้นผลิตภัณฑ์ไม่ให้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ปกป้องผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหล่านี้ 1. การปกป้องทางกายภาพ

2. การถ่ายเทพลังงาน : แสง ความร้อน

เกิดการเร่งปฏิกิริยาเคมี สีเปลี่ยน สูญเสียวิตามิน หืน

3. เชื้อจุลินทรีย์

โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านการฆ่าเชื้อ เช่น ขนมปัง ไส้กรอก เครื่องเทศ ผลิตภัณฑ์หมักดอง อาหารสดต่างๆ เป็นต้น

2. การปกป้องเชิงรุก

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีบรรจุภัณฑ์และการออกแบบ

- การฆ่าเชื้ออาหาร และการปิดผนึกอย่างสมบูรณ์ เดิมฆ่าเชื้ออาหารกระป๋อง และขวดแก้ว ปัจจุบัน พัฒนามาเป็นถาด และซองพลาสติก

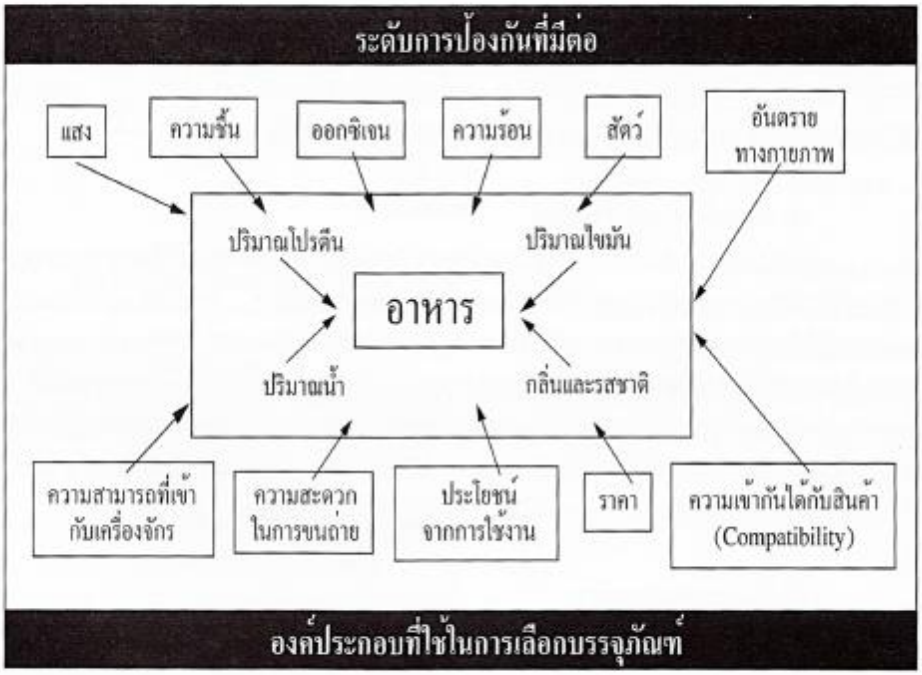
- บรรจุภัณฑ์ปลอดเชื้อ ตัวบรรจุภัณฑ์ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโดยตรง แล้วบรรจุ ปิดผนึกทันทีภายใต้ภาวะปลอดเชื้อ

2. การปกป้องเชิงรุก

- บรรจุภัณฑ์ปรับสภาวะบรรยากาศ เช่น การใส่ก๊าซบางชนิด
- บรรจุภัณฑ์ชนิดพิเศษ เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สามารถปล่อยความดันที่เกิดขึ้นจากเมล็ดกาแฟ

กลุ่มอาหาร	ประเภทบรรจุภัณฑ์	คำแนะนำและเหตุผล
1. อาหารถนอม (food preservation) ด้วยน้ำตาลและทำแห้ง (dehydration) 	1.1 ซองพลาสติกPE	มีราคาถูกและปิดผนึกด้วยความร้อนได้ง่าย
	1.2 ซองพลาสติกPP	สามารถป้องกันความชื้นได้ดีและปิดผนึกยากกว่าฟิล์ม PE เนื่องพลาสติกมีความใสช่วยเพิ่มคุณค่าสินค้า
	1.3 เซลโลเฟนหรือ กระดาษแก้ว	สามารถป้องกันความชื้นได้ระดับหนึ่งมักนิยมใช้หลอดปลาย (Twist Wrap)
	1.4 กระป๋องพลาสติกหรือกระบอกพลาสติกมีฝาปิด	เห็นสินค้าได้รอบตัว ควรปิดฝาด้วยเทปให้สนิท
	1.5 ถาดพลาสติกใสชนิดมีฝาเป็นแบบกางหอย (Clam Shell)	ควรปิดฝาด้วยความร้อนแทนที่จะใช้ลวดเย็บหรือใช้เทป
	1.6 กระป๋องโลหะ	สามารถสร้างจุดเด่นที่ดีให้แก่สินค้าและแปลกใหม่ แต่มีมูลค่าสูง
	1.7กระป๋องกระดาษ	คล้ายคลึงกับกระป๋องโลหะแต่พิมพ์สวยงามได้ง่ายกว่า
	1.8 ถุงเคลือบหลายชั้นอาจใช้แบบวางตั้งได้อาจมีซิปด้วย	เป็นบรรจุภัณฑ์รูปลักษณ์ใหม่ก่อให้เกิดความสะดวกในการบริโภคเปิดโอกาสให้ใช้เทคนิคระบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น ระบบสุญญากาศ ระบบการประสภาวะ (MAP) เป็นต้น ซึ่งช่วยยืดอายุอาหารทับได้นาน

2. อาหารหมักดอง (fermented food) 	2.1 กระป๋องโลหะ	เหมาะกับอาหารที่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อมีขนาดมาตรฐานจัดหาเองได้ง่าย
	2.2 บรรจุภัณฑ์แก้ว	เหมาะกับอาหารที่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อ ทั้งนี้จะต้องใช้ฝาปิดได้สนิท ความใสและคุณสมบัติของแก้วมีส่วนช่วยเพิ่มคุณค่าของสินค้า
	2.3 ถุงพลาสติกPE	เหมาะกับการจำหน่ายวันเดอร์
	2.4 ปีบ	ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ขนส่ง ถ้าใช้ปีบเปล่าควรพิจารณาสารเคลือบที่เหมาะสม หรืออาจใช้ถุง PE อย่างหนาเป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นใน
	2.5 ถุงต้มได้ หรือ Retort Pouch	โครงสร้างพื้นฐานเป็นฟิล์มเคลือบของ PET เคลือบกับเปลวอะลูมิเนียม และ CPP สามารถฆ่าเชื้อสินค้าพร้อมถุงได้ ถุงอาจมีราคาแพงแต่จะช่วยลดค่าขนส่งและช่วยถนอมคุณค่าอาหารได้ดีกว่าอาหารกระป๋อง
	2.6 ถุงพลาสติกในกล่อง กระดาษลูกฟูก (Bag in Box)	ถุงพลาสติกและกล่องกระดาษลูกฟูกสามารถแยกออกจากกันได้และทับเก็บจากกันได้ง่าย ตัวกล่องกระดาษลูกฟูกสามารถนำกลับมาใช้ใหม่เปลี่ยนเฉพาะแต่ถุงพลาสติก ซึ่งวัสดุนี้จัดว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. อาหารถนอมด้วยการฆ่าเชื้อที่มีความร้อนสูง (thermal processing) 	3.1 ขวดแก้ว	มีขนาดขวดมาตรฐานจากผู้ผลิต ควรเลือกฝาที่มีคุณภาพสูง ทนอุณหภูมิฆ่าเชื้อได้
	3.2 กระป๋อง หรือ Retort Pouch	มีขนาดมาตรฐานจำเพาะของสินค้าแต่ละประเภทและฆ่าเชื้อได้ง่าย ถุงเคลือบหลายชั้นมีศักยภาพสูงใช้ปริมาณวัสดุบรรจุภัณฑ์ต่อหน่วยสินค้าน้อยจึงเป็นการสนองตอบต่อการรณรงค์ลดปริมาณขยะ
	3.3 ถุงพลาสติกในกล่องกระดาษลูกฟูก (Bag in Box)	พิจารณาใช้พลาสติกที่ฆ่าเชื้อด้วยความร้อนได้ เช่น CPP สามารถลดต้นทุนบนสังได้
4. เครื่องเทศ 	4.1 ขวดแก้ว	บรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บกลิ่นได้ดี ไม่ยอมให้อากาศเข้าไปทำปฏิกิริยากับเครื่องเทศ เว้นแต่การปิดผนึกไม่ดี สร้างภาพพจน์ของสินค้าให้ดูมีราคา
	4.2 ขวดพลาสติก	ควรพิจารณาเลือกพลาสติกที่มีความหนาแน่นสูง เช่น HDPE เพื่อป้องกันกลิ่นซึมผ่านวัสดุบรรจุภัณฑ์
	4.3 ซองเคลือบหลายชั้น (Laminated Film)	เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บริโภคครั้งเดียว ควรพิจารณาซองที่เคลือบด้วยเปลวอะลูมิเนียมซึ่งสามารถเก็บรักษากลิ่นได้ดี

5. เบเกอรี่ (bakery) และขนมหวาน (confectionary)	5.1 กล่องกระดาษแข็ง	บรรจุภัณฑ์ที่สามารถพิมพ์ตกแต่งได้อย่างสวยงาม ราคาถูก
	5.2 ถาดพลาสติกใสแบบกาบหอย (Clam Shell)	สามารถมองเห็นสินค้า เพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้า ถ้าใช้พลาสติกที่มีอัตราการซึมผ่านของก๊าซน้อย สามารถใช้เทคนิคระบบบรรจุภัณฑ์สมัยใหม่ เช่น การปรับสภาวะโดยการฉีดก๊าซเฉื่อย (ไนโตรเจนหรือคาร์บอนไดออกไซด์) เพื่อยืดอายุอาหาร แต่ตัวฝาต้องปิดสนิทด้วยความร้อนได้
	5.3 ถาดพลาสติกหรือกระดาษปิดผนึกด้วยความร้อนแบบแผ่นฟิล์ม	ราคาถูกกว่า แต่ต้องคัดเลือกประเภทของพลาสติกให้เหมาะกับสินค้า และสามารถใช้เทคนิคการประสภาวะได้
	5.4 ถาดอะลูมิเนียมพร้อมฝาทำด้วยกระดาษแข็ง	มีราคาสูงแต่สามารถปกป้องรักษาคุณภาพสินค้าไว้ได้นาน เหมาะสำหรับแช่เย็นหรือแช่แข็ง

6. นม ไอศกรีม	6.1 ถ้วยหรือชวดพลาสติกปิดฝาด้วยกระดาษหรือฟอลอะลูมิเนียม	เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีราคาถูกแต่เก็บได้ไม่เกิน 1 สัปดาห์
	6.2 ของเคลือบหลายชั้น (Laminated Film)	สิ่งสำคัญจะต้องมีชั้นพลาสติกที่ป้องกันแสง UV อาจจะมีพลาสติกที่เคลือบด้วยเมทาไลซ์ฟิล์มเพื่อยืดอายุสินค้า
	6.3 กล่องเคลือบหลายชั้นด้วยกระดาษแข็งที่ใช้กับระบบฆ่าเชื้อ UHT	เป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตสูง มีราคาสูงมาก แต่สามารถถนอมรักษาอาหารได้นาน
	6.4 ถ้วยหรือถ้วยกระดาษ	เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการสร้างความยอมรับได้มากโดยเฉพาะสินค้าส่งออก เพราะประเทศที่พัฒนาแล้วชื่อว่ากระดาษเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Window View
Tortilla chips work well in partially transparent bags, while potato chips don't, says a packaging expert. Potato chips have more light sensitive polyunsaturated fats.
Oink
The company uses cut-out windows to playfully explain the meat inside and strategically cover pepperoni bits that collect at the bottom of the package.
Color Burst
The company adjusted the shade of fruit at the bottom of its yogurt to highlight the new transparent cup.
It's OK to Peek
'No mystery in here,' brags this frozen pizza box next to a clear window placed to show off ingredients.
LATE JULY
ORGANIC
SEA SALT
DANNON
CRUNCHY
Tropicana
Pizza
BEAR NAKED
FRUIT AND NUTTY
See It, Try It
Seeing colorful or creamy gelato through clear tubs is the main reason shoppers first try this fast-growing brand, say company executives.
Separation Anxiety
Particles settling at the bottom of a prissy bottle of juice might once have been a turn-off. Now it's seen as natural, says one of the bottle's designers.
Quick Read
A window helps shoppers quickly understand what's in this pack of warm granola, a new concept to most.
Seeing is Believing
Kind uses transparent packaging to show off pieces of nuts and fruit and to signal natural ingredients, says the company's CEO.
It Must Be Fresh
Clear pitcher-like jugs make orange juice feel closer to freshly squeezed than cartons, says a packaging designer.
Don't Look Up
Windows are often placed near the bottom of the bag to make sure empty space at the top doesn't show, packaging designers say.

ครีฟ่า
ครีฟ่า
35
35

Thai Coconut Roll
52
52

บริโภคอาหารปลอดภัย

ได้ด้วย “ฉลากอาหาร”

ฉลากอาหาร คืออะไร ?

ฉลากอาหาร หมายถึง รูป รอยประดิษฐ์ เครื่องหมาย หรือข้อความใด ๆ ที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับอาหารที่ติดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารหรือหีบห่อของภาชนะที่บรรจุอาหาร

ฉลากสำคัญอย่างไร ?

- 1. ช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร
- 2. เพื่อประโยชน์สูงสุดคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป
- 3. ช่วยให้เลือกอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพของตนเอง
- 4. สามารถควบคุม ตรวจสอบคุณภาพสินค้าบางประเภทได้
- 5. เป็นเครื่องมือทางการตลาดทำให้ขายผลิตภัณฑ์ได้เพิ่มมากขึ้น

ฉลากอาหาร... สื่อถึงอะไร?

ความปลอดภัย
- วันหมดอายุ
- วิธีการเก็บรักษา
- วิธีปรุง

ความคุ้มค่า
- ฉลากโภชนาการ
- ส่วนประกอบ
- ปริมาณอาหาร

การโฆษณา
- รูปภาพ
- ข้อความกล่าวอ้างนอกกรอบ

ความเชื่อมั่น
- เลขสารบบอาหาร
- สถานที่ผลิต
- สัญลักษณ์

ฉลากอาหารประกอบด้วย

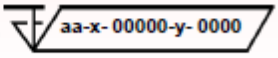
ชื่ออาหาร

แสดงชื่อสามัญที่ใช้เรียกอาหารตามปกติช่วยให้เราซื้ออาหารได้ตรงตามที่เราต้องการ เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

วันเดือนปีที่ผลิต หรือ วันเดือนปีที่หมดอายุ

บอกว่าอาหารนั้นมีการผลิตมานานเท่าใด บอกอายุของอาหารให้รู้ว่าอาหารนั้นยังคงปลอดภัยต่อการบริโภคหรือไม่

เครื่องหมาย อย.

จะมีตัวเลข 13 หลัก ในกรอบเครื่องหมาย อย.

แสดงว่าอาหารนั้นได้ผ่านการอนุญาตจาก อย.ซึ่งผ่านขั้นตอนในการตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้เราเลือกซื้ออาหารได้อย่างมั่นใจมากขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญ

บอกส่วนประกอบเป็นร้อยละเรียงจากมากไปน้อย ให้รู้ว่ามีส่วนประกอบอะไรในปริมาณเท่าไร สามารถใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบในการเลือกซื้อว่ายี่ห้อใดมีเนื้ออาหารมากว่าและตรงตามที่ต้องการได้

ชื่อและที่ตั้งผู้ผลิต

ช่วยให้ทราบว่าใครเป็นผู้ผลิตและผลิตที่ใด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอาหารนั้น จะสามารถติดต่อสอบถาม หรือร้องเรียนกับ อย. ได้

ปริมาณสุทธิ

บอกปริมาณอาหารส่วนที่ไม่รวมภาชนะบรรจุช่วยให้เราเปรียบเทียบอาหารชนิดเดียวกันได้

คำเตือน

อาหารบางอย่างอาจก่อให้เกิดการแพ้หรืออันตรายต่อผู้บริโภค จึงควรระบุคำเตือนไว้อย่างชัดเจน

วิธีปรุงหรือวิธีใช้และวิธีการเก็บรักษา

อาหารบางชนิดต้องให้ความร้อนตามอุณหภูมิและเวลาที่กำหนดก่อนจึงจะบริโภคได้ และอาหารบางชนิดจะต้องเก็บรักษาที่อุณหภูมิเท่าไรเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา เป็นต้น

ข้อความแสดงถึงการปรุงแต่ง (ถ้ามีการใช้) เช่น ข้อความ “ใช้วัตถุกันเสีย” “เจือสีธรรมชาติ” “เจือสีสังเคราะห์” ฯลฯ

ฉลากโภชนาการ

ข้อมูลในกรอบสี่เหลี่ยมที่จะบอกเราว่าหากเราบริโภคอาหารนั้นตามปริมาณที่ระบุไว้เราจะได้พลังงานและสารอาหารเท่าใด

เครื่องดื่มน้ำใบเตย

ตรา ใบเตยหอม

ผลิตโดย
กลุ่มชุมชนบ้านใหม่
75/2 ต.บ้านใหม่ อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
11120

ปริมาณสุทธิ 200 มิลลิลิตร

ส่วนประกอบโดยประมาณ
น้ำใบเตย 95% น้ำตาล 5%

เก็บรักษาไว้ที่อุณหภูมิตู้เย็น
ควรบริโภคก่อน 25 เมษายน 2554

10-1-11149-1-0100

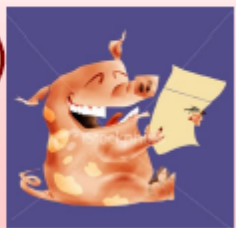
ฉลากโภชนาการ

ในขณะที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร
เราจะรู้ได้อย่างไรอาหารที่เราซื้อนั้นเหมาะสมกับสุขภาพของเรา

ทำอย่างไรจึงจะบริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร
ยอดฮิตเหล่านี้ได้อย่างปลอดภัย?

ฉลากโภชนาการ....
ช่วยคุณได้!!!

ประโยชน์ของฉลากโภชนาการ

- เลือกซื้ออาหารให้เหมาะสมกับภาวะทางโภชนาการของตนเองได้
- เปรียบเทียบเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารชนิดเดียวกันได้
- ในอนาคตเมื่อผู้บริโภคสนใจ ต้องการข้อมูลโภชนาการขอ อาหาร ผู้ผลิตก็จะแข่งขันกันผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าแทนการแข่งขันกันในเรื่องหีบ ห่อ หรือสิ่งจูงใจภายนอกอื่น ๆ

กรอบข้อมูลโภชนาการ แบบเต็ม

ข้อมูลโภชนาการ

หนึ่งหน่วยบริโภค :.....(.....)
จำนวนหน่วยบริโภคต่อ ..... : .....

คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค
พลังงานทั้งหมด ..... กิโลแคลอรี (พลังงานจากไขมัน ..... กิโลแคลอรี)

		ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน *
ไขมันทั้งหมด	..... ก.	.....%
ไขมันอิ่มตัว	..... ก.	.....%
โคเลสเตอรอล	..... มก.	.....%
โปรตีน	..... ก.	
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด	..... ก.	.....%
ใยอาหาร	..... ก.	.....%
น้ำตาล	..... ก.	
โซเดียม	..... มก.	.....%

ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน *

วิตามินเอ	.....%	วิตามินบี 1	.....%
วิตามินบี 2	.....%	แคลเซียม	.....%
เหล็ก	.....%		

* ร้อยละของปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป (Thai RDI) โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี

ความต้องการพลังงานของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ผู้ที่ต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี ควรได้รับสารอาหารต่าง ๆ ดังนี้

ไขมันทั้งหมด	น้อยกว่า	65 ก.
ไขมันอิ่มตัว	น้อยกว่า	20 ก.
โคเลสเตอรอล	น้อยกว่า	300 มก.
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด		300 ก.
ใยอาหาร		25 ก.
โซเดียม	น้อยกว่า	2,400 มก.

พลังงาน (กิโลแคลอรี) ต่อกรัม : ไขมัน = 9 ; โปรตีน = 4 ; คาร์โบไฮเดรต = 4

ส่วนที่ 1

- ปริมาณที่ผู้ผลิตแนะนำให้กินในแต่ละครั้ง

ส่วนที่ 2

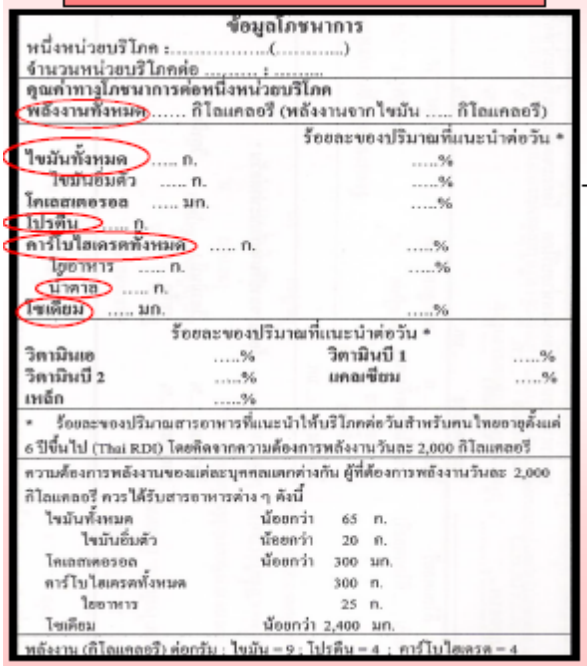
- ปริมาณสารอาหารที่ได้รับจากการกินในปริมาณที่แนะนำ

ส่วนที่ 3

- ปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้คนไทยได้รับในหนึ่งวัน

รูปแบบของกรอบข้อมูลโภชนาการ

กรอบข้อมูลโภชนาการแบบเต็ม

ข้อมูลโภชนาการ
หนึ่งหน่วยบริโภค :.....(.....)
จำนวนหน่วยบริโภคต่อ ..... : .....
คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค
พลังงานทั้งหมด..... กิโลแคลอรี (พลังงานจากไขมัน ..... กิโลแคลอรี)

		ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน *
ไขมันทั้งหมด	..... ก.	.....%
ไขมันอิ่มตัว	..... ก.	.....%
โคเลสเตอรอล	..... มก.	.....%
โปรตีน	..... ก.	
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด	..... ก.	.....%
ใยอาหาร	..... ก.	.....%
น้ำตาล	..... ก.	
โซเดียม	..... มก.	.....%

ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน *

วิตามินเอ	.....%	วิตามินบี 1	.....%
วิตามินบี 2	.....%	แคลเซียม	.....%
เหล็ก	.....%		

* ร้อยละของปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป (Thai RDI) โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี

ความต้องการพลังงานของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ผู้ที่ต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี ควรได้รับสารอาหารต่าง ๆ ดังนี้

ไขมันทั้งหมด	น้อยกว่า	65	ก.
ไขมันอิ่มตัว	น้อยกว่า	20	ก.
โคเลสเตอรอล	น้อยกว่า	300	มก.
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด		300	ก.
ใยอาหาร		25	ก.
โซเดียม	น้อยกว่า	2,400	มก.

พลังงาน (กิโลแคลอรี) ต่อกรัม : ไขมัน = 9 ; โปรตีน = 4 ; คาร์โบไฮเดรต = 4

กรอบข้อมูลโภชนาการแบบย่อ

ข้อมูลโภชนาการ
หนึ่งหน่วยบริโภค : .....(.....)
จำนวนหน่วยบริโภคต่อ ..... : .....
คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค
พลังงานทั้งหมด ..... กิโลแคลอรี

		ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน*
ไขมันทั้งหมด	..... ก.	..... %
โปรตีน	..... ก.	
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด	..... ก.	..... %
น้ำตาล	..... ก.	
โซเดียม	..... มก.	..... %

* ร้อยละของปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป (Thai RDI) โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี

แบบประเมินเกษตรกร

แผนส่งเสริมการผลิตข้าว GAP (การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสาหรับการผลิตข้าว)

ส่วนที่ 1: ข้อมูลผู้ตอบ

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ _____ปี
3. ประสบการณ์ทำนา _____ปี
4. ข้อมูลการทำนาในปัจจุบัน

4.1 จำนวนแปลง _____แปลง

แปลงที่ 1: จำนวน _____ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้ (ระบุ)
แปลงที่ 2: จำนวน _____ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้ (ระบุ)
แปลงที่ 3: จำนวน _____ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้ (ระบุ)
แปลงที่ 4: จำนวน _____ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้ (ระบุ)
แปลงที่ 5: จำนวน _____ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้ (ระบุ)

5. ปริมาณการผลิตข้าวในปีที่ผ่านมา _____ ต้นข้าวเปลือก ผลผลิตต่อไร่_____กก./ไร่
6. รายได้จากการทำนา _____บาท ต้นทุนการผลิต _____บาท/ไร่

ส่วนที่ 2: ความรู้เกี่ยวกับระบบการผลิตการเกษตรที่ดี

คาถาม	ถูก	ผิด
1. การทานา GAP จะเป็นผลดีต่อผู้ผลิต (ชาวนา) มากกว่าผู้บริโภค		
2. การทำนา GAP ที่ถูกต้องนั้น ห้ามใช้สารเคมีทกชนิด		
3. สามารถเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการทานา GAP ได้		
4. ระบบการผลิตข้าว GAP นั้น ให้ความสำคัญกับแหล่งน้าและพื้นที่ปลูกที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุอันตราย		
5. การบันทึกข้อมูลข่าวสารเกษตรกรเป็นไปเพื่อการตรวจสอบการใช้วัตถุอันตรายทาง		
6. การทานา GAP ให้ความสำคัญกับการเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมตามแผนการผลิต		
7. การปฏิบัติการในการเก็บเกี่ยวเป็นไปเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและปราศจากการปนเปื้อนสิ่ง		
8. ท่านเชื่อมั่นว่าการทำนา GAP จะช่วยลดต้นทุนการผลิตของท่านได้จริง		
9. ท่านมั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่าการผลิตข้าว GAP จะทาให้จำหน่ายข้าวได้ราคาสูงขึ้น		
10. ท่านมีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนจากการทานาเคมีมาทำนา GAP		

ส่วนที่ 3: ข้อจากัดและอุปสรรคในการทานา GAP

1. ท่านคิดว่าอะไรคือ**ข้อจากัดและอุปสรรค**ในการทานา GAP ของท่าน (ระบุ)

(1) _____

(2) _____

(3) _____

คำถาม

➢ *เกษตรกร*

1. ข้อจำกัดในตัวเกษตรกรมีอะไรบ้าง? สาเหตุและแนวทางการลดข้อจำกัด/อุปสรรค
2. เป้าหมายที่เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจข้าว IBM คืออะไร
3. กลไก-ระบบสนับสนุนเพื่อลดข้อจำกัด/การบรรลุเป้าหมายคืออะไร ใครต้องดำเนินการอย่างไร?

➢ *องค์กร/สกก./วิสาหกิจ*

1. มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่สกก./วิสาหกิจจะสามารถขับเคลื่อนธุรกิจข้าว IBM สู่การบรรลุเป้าหมาย? ใครเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ความเสี่ยงที่จะล้มเหลวอยู่ที่อะไร
2. นโยบายรัฐ/มาตรการเร่งด่วนมีผลกระทบต่อโครงการข้าว IBM หรือไม่มากน้อยเพียงใด
3. ความสำเร็จที่สหกรณ์/วิสาหกิจคาดหวังจากโครงการวิจัยคืออะไร
4. ระบบสนับสนุนที่ต้องการคืออะไร?

คำถาม (ต่อ)

➢ *เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ*

เป้าหมาย/ตัวชี้วัดดัชนีเศรษฐกิจที่คาดหวังจากธุรกิจข้าว IBM มีอะไรบ้าง?

➢ *เป้าหมายด้านสังคม*

จำนวนผู้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนเป็นใคร? (จำนวนและปัญหาที่จะได้รับการแก้ไข)

➢ *เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม*

ธุรกิจข้าว IBM ช่วยสานต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง?

Road map โครงการส่งเสริมการผลิตข้าว GAP

โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าว GAP ภายใต้โครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์ IBM

5 เหตุผลในการทำโครงการข้าว IBM
โครงการธุรกิจข้าวสหกรณ์แบบมีส่วนร่วม: กรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด
สร้างสรรค์นวัตกรรม ในระบบ ธุรกิจข้าวสหกรณ์
เพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน ของธุรกิจสหกรณ์
ช่วยพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก ด้วยการ พัฒนาโซ่คุณค่า
แก้ปัญหา และยกระดับมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์ข้าว ของเกษตรกรรายย่อย
สร้างการมี ส่วนร่วมระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อให้เกิด การกระจายรายได้ ที่เป็นธรรม
เกษตรกร
หน่วยงานรัฐ/วิชาการ
สหกรณ์
เอกชน
ผู้บริโภค/คนในชุมชน
ภาพกิจกรรมการยกระดับสมรรถนะการทำธุรกิจข้าว IBM
การสร้างสมรรถนะแก่เกษตรกร
การยกระดับการผลิตข้าว GAP
การวางแผนธุรกิจข้าว IBM
สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
www.cal.ku.ac.th

ภาคผนวกที่ 5

การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ

การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ ในห้วงเวลาของการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

- สื่อสร้างสรรค์เผยแพร่ในบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์โครงการ CSA มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เริ่มดำเนินการเมื่อธันวาคม 2560

- สื่อประชาสัมพันธ์แนวคิดธุรกิจ IBM ในงานรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ดร.นิวัฒน์ ศัลยกำธร) เยี่ยมชมสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด เมื่อ 3 มีนาคม 2561

- วิทยุมก. “ตัวแบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วม” เมื่อ 19 เมษายน 2561

- เผยแพร่ตัวแบบธุรกิจแบบมีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์บอกเล่า 80 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2561

Promoting Rice Value Addition through Inclusive Business Model

Juthatip Patrawart[1], Saisuda Sriurai[2], Tanapat Sangaroon[3]

1, 2) Co-operative Academic Institute, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand
3) Trade Policy and Strategy Office, Ministry of Commerce, Thailand

Abstract:

More than 65% of agricultural households in Thailand are in rice sector. The majority of them are smallholders, and they are struggling with higher costs and lower yield rate, as well as rising competition in global market. These reflect the need to move up the rice value chain based on innovation and institutional supports.

This paper tries to illustrate how to apply a new business model of Inclusive Business to realize the value chain upgrading and to link smallholder farmers to markets. The research has used the case-study method and longitudinal study with community enterprise and agricultural cooperatives. A key finding is that trust and collaboration among stakeholders is the crucial to bring about mutual learning and value chain development.

The ongoing study will continue to work closely with local and institutional actors to create a platform for Inclusive Business. Policy recommendation will also be formulated to mitigate institutional barriers and to broaden adoption of Inclusive Business by visionary and proactive community-leaders in Thailand.

keywords: Inclusive Business Mode; Value chain Development, Rice Sector

- เผยแพร่บทความ “Promoting Rice Value Addition through Inclusive Business Model” ในเวที International Seminar on Promoting Rice Farmers’ Market through Value-adding Activities จัดโดย Faculty of Economics, Kasetsart University and Food and Fertilizer Technology Center for the Asian and Pacific Region (FFTC)

- เผยแพร่ในรูปของนิทรรศการ ในงานการประชุมวิชาการข้าวแห่งชาติ ครั้งที่ 5 “งานวิจัยข้าวไทย สู่ไทยแลนด์ 4.0” วันที่ 23-24 พฤษภาคม 2561 โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ ภายใต้ความร่วมมือของ 9 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- Application

ภาคผนวกที่ 6

แผนการดำเนินธุรกิจ
โครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

Inclusive Business Model (IBM)

แผนการดำเนินธุรกิจ

โครงการวิจัย “การพัฒนาธุรกิจแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาธุรกิจข้าวสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด

Inclusive Business Model (IBM)

****

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 แผนการรวบรวมจากสมาชิกโครงการฯ จำนวน 23 ราย

ประมาณการผลผลิต จำนวน 100 ตันข้าวเปลือก

ประมาณการผลผลิตหลังแปรรูป จำนวน 55 ตันข้าวสาร

ราคาผลผลิตที่คาดว่าจะรวบรวม จำนวน 10,000 บาท/ตันข้าวเปลือก

ราคาจำหน่าย จำนวน 25,000 บาท/ตันข้าวสาร

1.3 วิธีการรวบรวมและจำหน่าย

(1) ตลาดจำหน่ายผู้บริโภคทั่วไป/สหกรณ์เครือข่าย/สถาบันการศึกษา/โรงพยาบาล/องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน

(2) ราคาที่คาดว่าจำหน่ายได้ 25,000 บาท/ตัน เฉลี่ยกิโลกรัมละ 25 บาท (ราคาขายที่กำหนด)

1.4 ระยะเวลาในการรวบรวม / จำหน่ายผลผลิตจนกระทั่งได้รับเงิน หนึ่งรอบใช้เวลา 90 วัน

1.5 อุปกรณ์การตลาดที่ใช้ในการผลิต (ของสหกรณ์)

ฉาง ขนาด 500 ตัน	จำนวน	2 ฉาง
อาคารเก็บข้าวเปลือก ขนาด 1,500 ตัน	จำนวน	2 อาคาร
ลานตาก ขนาด 1,250 ตารางเมตร	จำนวน	1 ลาน
รถบรรทุก 6 ล้อ	จำนวน	3 คัน
โรงสีข้าว ขนาดกำลังผลิต 100 ตัน/วัน	จำนวน	1 โรง

2. แผนการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิต

ปี	เดือน	แผนการรวบรวมจากสมาชิกโครงการฯ			คิดเป็นปริมาณข้าวสาร (ตัน)	แผนการจำหน่าย		หมายเหตุ
		ราย	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า (บาท)		ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	
2561	พ.ย.-ก.พ.	23	100	1,000,000	55	-	-	จำนวนตัวเลข
	มี.ค.	-	-	-	-	8	200,000	อาจเปลี่ยน
	เม.ย.	-	-	-	-	7	175,000	แปลงได้
	พ.ค.	-	-	-	-	7	175,000	

ปี	เดือน	แผนการรวบรวมจากสมาชิกโครงการฯ			คิดเป็นปริมาณข้าวสาร (ตัน)	แผนการจำหน่าย		หมายเหตุ
		ราย	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า (บาท)		ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	
	มิ.ย.	-	-	-	-	7	175,000	
	ก.ค.	-	-	-	-	7	175,000	
	ส.ค.	-	-	-	-	7	175,000	
	ก.ย.	-	-	-	-	6	150,000	
	ต.ค.	-	-	-	-	6	150,000	
รวม		**23**	**100**	**1,000,000**	**55**	**55**	**1,375,000**	

3.ค่าใช้จ่ายในการผลิต

ที่	รายการ	จำนวนเดือน	เดือนละ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
1	ค่าจ้างแรงงาน	1	20,790	62,370	3 คนๆละ 315 บาท/วัน
2	ค่าน้ำ /ค่าไฟ	1	5,000	5,000	
3	เครื่องเขียน/แบบพิมพ์	12	1,000	12,000	
4	ค่าขนส่ง	12	3,000	36,000	ค่าขนส่งข้าวสาร
5	ค่าสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ / โฆษณา	12	3,000	36,000	
6	ค่าถุงบรรจุ 2 ขนาด	-	4,000	4,000	ถุงขนาด 5 กก. 500 ถุง ถุงขนาด 1 กก. 3000 ถุง ถุง 5 กก. ใบละ 2 บาท ถุง 1 กก. ใบละ 1 บาท
รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต				**155,370**	

4.ต้นทุนขาย

	ซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก	จำนวน	100 ตัน/ตันละ 10,000 บาท	เป็นเงิน	1,000,000	บาท
บวก	ค่าใช้จ่ายในการซื้อ	จำนวน	100 ตัน/ตันละ 100 บาท	เป็นเงิน	10,000	บาท
			รวมต้นทุนในการซื้อ	**เป็นเงิน**	**1,010,000**	**บาท**
	ขายข้าวสาร IBM	จำนวน	55 ตัน/ตันละ 25,000 บาท	เป็นเงิน	1,375,000	บาท
หัก	ค่าใช้จ่ายในการผลิต			เป็นเงิน	155,370	บาท
	ต้นทุนในการซื้อ			เป็นเงิน	1,010,000	บาท
			คิดเป็นกำไรทั้งสิ้น	**เป็นเงิน**	**209,630**	**บาท**

หมายเหตุ

1.กำไรเฉลี่ย 2.09 บาท ต่อกิโลกรัมข้าวเปลือก

2.กำไรเฉลี่ย 3.81 บาท ต่อกิโลกรัมข้าวสาร

3.ผลตอบแทนจากส่วนต่างๆของการแปรรูป เช่น ปลาย , แกลบ, รำ ฯลฯ มิได้นำมาคิดเป็นกำไร

ลงชื่อ

(นายศิริชัย จันทร์นาค)

ตำแหน่ง ผู้จัดการ

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด